

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ



ЗВІТ

ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
У 2023 р.



НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ



ЗВІТ

ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
У 2023 р.

Київ 2024

Редакційна колегія:
Кремень В.Г. (голова),
Луговий В.І. (заступник голови),
Топузов О.М. (заступник голови),
Сисоєва С.О., Панок В.Г.,
Ляшенко О.І., Ничкало Н.Г., Саух П.Ю.,
Регейло І.Ю. (секретар)

Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2023 р. / За заг. ред. В.Г. Кременя. Київ: НАПН України, 2024. 606 с.
DOI: <https://doi.org/10.37472/zvit2023>.

ISBN 978-966-644-758-9

Наукова, науково-технічна (експериментальна), науково-організаційна, експертна та освітня діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2023 р. здійснювалася в умовах другого року повномасштабної війни, розв'язаної РФ та спрямовувалась на системний науковий, методичний супровід освіти, реалізацію пріоритетів державної освітньо-наукової політики, підвищення наукового потенціалу в галузі освіти, педагогіки і психології, посилення його впливу на модернізацію усіх ланок національної освіти з метою наближення перемоги у війні, реалізації повоєнного відновлення країни, її європейської інтеграції.

Вчені НАПН України продовжили активну діяльність, зорієнтовану на системний науково-методичний супровід освіти, психологічну підтримку дітей і дорослих у тяжкий для країни час, реалізацію пріоритетів державної освітньо-наукової політики, розв'язання актуальних проблем модернізації освітньої та наукової сфер, інноваційність й обґрунтованість, соціальну і економічну значущість отриманих результатів, їх широке практичне впровадження і використання, реагування на кризові виклики для українського суспільства в цілому та освіти зокрема.

Представлено результати роботи академії, її наукових установ і університету, колективів вчених, дійсних членів і членів-кореспондентів. Охарактеризовано виконання статутних завдань НАПН України і стратегії її розвитку, роботу загальних зборів, методологічних семінарів і Президії НАПН України та розкрито кадровий потенціал установ. Наведено найвагоміші наукові здобутки вчених академії за результатами виконання фундаментальних і прикладних досліджень із зазначенням соціального ефекту впровадження. Всебічно висвітлено експериментальну, видавничу, науково-організаційну, науково-експертну, освітню, міжнародну, науково-інформаційну діяльність, співпрацю з органами державної влади і науковими організаціями, представлення наукових періодичних видань та публікацій вчених у світовій системі наукових комунікацій, проведення науково-практичних масових заходів, а також фінансове забезпечення.

Для освітян, науковців, управлінців, усіх, хто забезпечує функціонування і розвиток освіти, її науковий, методичний, експертний і консультативний супровід, здійснює наукові дослідження та експериментальні розробки і галузі освіти, педагогіки і психології.

ISBN 978-966-644-758-9

© НАПН України, 2024
© Педагогічна думка, 2024

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

У 2023 р. наукова, науково-технічна (експериментальна), науково-організаційна, експертна та освітня діяльність НАПН України здійснювалася в умовах другого року повномасштабної війни, розв'язаної РФ та спрямовувалась на системний науковий, методичний супровід освіти, реалізацію пріоритетів державної освітньо-наукової політики, підвищення наукового потенціалу в галузі освіти, педагогіки і психології, посилення його впливу на модернізацію усіх ланок національної освіти з метою наближення перемоги у війні, реалізації повоєнного відновлення країни, її європейської інтеграції.

НАПН України у 2023 р. відповідно до указів Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», «Про вдосконалення вищої освіти в Україні», «Про Консультативну раду з питань сприяння розвитку системи загальної середньої освіти», «Про пріоритетні заходи щодо розвитку професійної (професійно-технічної) освіти», «Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни», постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року», Плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 рр., Національного плану щодо відкритої науки, законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», інших нормативно-правових актів у сфері освіти і науки та згідно із статутом НАПН України здійснювала наукову, експериментальну, експертну та освітню діяльність, спрямовану на наукове і методичне забезпечення функціонування, розвитку та реформування національної освітньої сфери.

У взаємодії з МОН України, парламентським Комітетом з питань освіти, науки та інновацій, іншими органами державного правління, Національною радою України з питань розвитку науки і технологій, її Адміністративним і Науковим комітетами, Національною та національними галузевими академіями наук, Національним Еразмус+ офісом в Україні щодо євроінтеграції різних ланок освіти, Рамковою програмою Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт Європа», іншими програмами та організаціями ЄС НАПН України продовжила системну участь в обґрунтуванні, розробленні та імплементації освітнього і наукового законодавства нового покоління, адаптації вітчизняної освітньо-наукової сфери до стандартів Євросоюзу. Особливу увагу приділено проблемам розвитку інноваційної людини, формуванню конкурентоспроможного людського капіталу,гуртуванню української нації, громадянського і патріотичного виховання засобами освіти і науки.

Діяльність НАПН України в умовах воєнного стану. Ураховуючи необхідність дослідження актуальних проблем воєнного часу та повоєнного відновлення у сфері освіти, педагогіки і психології, створення новітньої

конкурентоспроможної наукової продукції та приведення у відповідність сфери освіти до стандартів і рекомендацій Європейського Союзу у зв'язку з наданням Україні статусу кандидата для вступу в ЄС, здійснено істотну науково-організаційну роботу:

– *проведено загальні збори НАПН України (7 квітня), на яких розглянуто найважливіші аспекти і підсумки діяльності академії, її Президії, відділень та наукових установ у 2022 р.; визначено завдання академічного колективу на 2023 р. в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України; забезпечення стабільного і ефективного функціонування наукових установ академії в умовах дії воєнного стану, підвищення внеску вчених у посилення спротиву українського народу російському агресору, наближення перемоги у війні, ефективне післявоєнне відновлення України на інноваційній, високоінтелектуальній, високотехнологічній та високомотивованій основі;*

– затверджено ***Стратегію розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2023-2027 роки*** (постанова загальних зборів НАПН України від 7 квітня 2023 р. № 1-1/1-2, <https://naps.gov.ua/ua/press/announcements/3013/>);

– затверджено ***Пріоритетні напрями (тематику) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок НАПН України на 2023-2027 рр.*** (постанова загальних зборів НАПН України від 7 квітня 2023 р. № 1-1/1-3, <https://naps.gov.ua/ua/press/announcements/3014/>);

– взято участь та проведенні Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій слухань: «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання» (11 травня 2023 р.) та «Відновлення освіти на деокупованих територіях» (25 травня 2023 р.). На виконання рішень Комітету «Про затвердження Рекомендацій зазначених слухань (протокол від 7 червня 2023 р. № 122) у НАПН України затверджено та реалізуються відповідні Плани заходів на 2023-2025 рр.:

- План заходів Національної академії педагогічних наук України з реалізації Рекомендацій слухань Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему «Відновлення освіти на деокупованих територіях» (25 травня 2023 р.)», наказ НАПН України від 6 липня 2023 р. № 30 о.д.;

- План заходів Національної академії педагогічних наук України з реалізації Рекомендацій слухань Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання» (11 травня 2023 р.)», наказ НАПН України від 6 липня 2023 р. № 31 о.д.;

– *вжито заходів для ефективного виконання наукових досліджень та науково-організаційної роботи в наукових установах НАПН України. Тематику та результати скориговано відповідно до потреб воєнного часу, здійснено пошук вирішення першочергових для країни в кризових умовах завдань і проблем, що мають стратегічне значення не лише для забезпечення ефективності всіх компонентів вітчизняної системи освіти, але й для захисту національних*

інтересів України, її кадрової, інформаційної, економічної, екологічної й енергетичної безпеки;

– *забезпечено системний науково-методичний супровід реалізації державної політики, спрямованої на створення безпечного середовища в умовах воєнного стану*, продовжено співпрацю з МОН України та закладами освіти. На засіданні Президії НАПН України (21 квітня 2022 р.) розглянуто та схвалено результати спільної роботи МОН України та НАПН України, а також проект нової Програми спільної діяльності МОН України і НАПН України на 2024-2026 рр. (<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5220>). Налагоджено співпрацю з військовими закладами вищої освіти;

– *активізовано експертну діяльність вчених НАПН України* шляхом надання експертних висновків до законодавчих, нормативно-правових актів, державних рішень і програм тощо; рукописів видавничої продукції для рекомендації їх до публікації; навчальної, навчально-методичної літератури, засобів навчання тощо для надання грифів і свідоцтв МОН України; відгуків (опонування) на дисертації для здобуття наукового ступеня, а також участі вчених НАПН України як наукових експертів та фахових представників у роботі експертних груп, комісій, агентств, програмних комітетів;

– *здійснено психологічний супровід освітянської спільноти*, проведення методологічного семінару НАПН України «Актуальні проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час» (16 листопада); розв'язання найбільш актуальних проблем і викликів, з якими стикаються працівники психологічної служби, надання науково-методичної допомоги працівникам психологічної служби системи освіти щодо психологічного супроводу освітнього процесу, психологічної і соціально-педагогічної допомоги учасникам освітнього процесу; *реалізація заходів психологічної підтримки населення в умовах воєнного стану* (зокрема внутрішньо-переміщених осіб, мешканців деокупованих територій, сімей військовослужбовців, педагогів, фахівців допомагаючих професій, волонтерів тощо);

– *розширено міжнародну інформаційно-просвітницьку діяльність та підтримку інформаційної безпеки*: надання психологічної допомоги українцям, які опинились за межами України в умовах війни; розгорнуто активну діяльність з протидії інформаційно-психологічній війні агресора; активізовано співпрацю НАПН України з освітянською та науковою спільнотою Польщі;

– *розгорнуто волонтерську допомогу вчених НАПН України*: взято активну участь у волонтерській роботі: донорстві; плетенні маскувальних сіток; співпраці з місцевими організаціями територіальної оборони, забезпеченні військових частин медикаментами та амуніцією; забезпеченні продуктами харчування та речами першої необхідності людей літнього віку, людей з інвалідністю та вимушено переміщених осіб; облаштуванні умов у бомбосховищах, участі у забезпеченні проживання евакуйованих осіб тощо.

Реформування НАПН України. На виконання підпункту 13 п. 4 рішення Національної ради України з питань розвитку науки і технологій від 23 лютого

2023 р. (протокол № 5) щодо продовження виконання заходів з реформування Національної академії наук України та національних галузевих академій наук у НАПН України затверджено наказом від 4 серпня 2023 р. № 34 о.д. «План заходів з реформування НАПН України на 2023 і 2024 роки». Зазначеним планом затверджено 7 заходів з реформування, виконання яких доцільно і можливо продовжити у 2023-2024 рр. Заходи з реформування заплановано за такими напрямками: аудит фінансового стану НАПН та ефективності використання коштів державного бюджету; аудит організаційної структури НАПН, її наукових установ та їх реорганізація; аудит стану та напрями підвищення ефективності і розвитку наукової діяльності НАПН; міжнародна наукова і науково-технічна діяльність академії. Звіт про виконання заходів з реформування у 2023 р. надіслано МОН України.

Наукові здобутки. За кожним із пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки визначено наукові дослідження, що виконувалися у 2023 р. та за якими отримано найкращі, найсучасніші, найкреативніші досягнення (результати) з високим рівнем їх практичного застосування.

За пріоритетним напрямом *«Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави»:*

– *Інноваційні тренди, практики і технології загальної середньої освіти в європейському та північноамериканському регіонах (2021-2023 рр., Інститут педагогіки НАПН України).* Результати дослідження можуть бути впроваджені серед викладачів, науковців, фахівців-практиків та студентів педагогічних коледжів (коледжів – 71 од., викладачів – понад 3,5 тис. ос., студентів – майже 8,5 тис. ос.), педагогічних закладів вищої освіти (закладів – 60, викладачів – 8 тис. ос., студентів – 75 тис. ос.) та сприяють розвитку співробітництва в галузі освіти, про що проголошено в Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (2014 р.) з метою покращення взаєморозуміння, активізації міжкультурного діалогу та посилення знань щодо відповідних культур в рамках євроінтеграції України в ЄС.

– *Психологія міжгрупової взаємодії в історичному і територіальному вимірах (2021-2023 рр., Інститут соціальної та політичної психології НАПН України).* За результатами дослідження психологічні механізми міжгрупової взаємодії розглянуто в історичному і територіальному вимірах. Війну визначено як екстремальний вияв міжгрупових відносин. Розкрито ризики та виклики міжгрупової взаємодії у мирний та воєнний часи, зокрема в освіті та в сфері збереження психологічного добробуту. Окреслено підходи до формування історичної свідомості та набуття суб'єктності учасниками територіальних громад. Розроблено програми фасилітації міжгрупової взаємодії з урахуванням актуальної ситуації російсько-української війни. Упровадження результатів дослідження серед вчених-психологів, управлінців, викладачів закладів вищої та

післядипломної освіти сприятиме послабленню, врегулюванню та доланню суперечностей, напруженості, конфліктів між різними соціальними групами, обумовлених станами війни і миру, іншими історичними й територіальними чинниками; зростанню єдності українців та зміцненню їхньої національної ідентичності.

– *Науково-методичне забезпечення навчання дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху* (2021-2023 рр., Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України). Об'єкти впровадження результатів дослідження: 6158 інклюзивних груп закладів дошкільної освіти (11285 вихованців з особливими освітніми потребами); 29321 закладів загальної середньої освіти (спеціальних та з інклюзивною формою навчання, 40,3 тис. учнів з особливими освітніми потребами; 807 спеціальних класів закладів загальної середньої освіти (7044 учні з особливими освітніми потребами); понад 40 спеціальних закладів загальної середньої освіти з дошкільними відділеннями для дітей з порушеннями слуху, а також інклюзивно-ресурсні центри, заклади вищої освіти, інститути післядипломної педагогічної освіти. Упровадження представлених розробок розширює можливості своєчасного діагностування порушень слуху, раннього втручання, вибору освітнього та соціально-культурного шляху дитини з порушенням слуху із урахуванням її сильних сторін, реалізацію запитів та мовно-культурних традицій родини з максимальним використанням ресурсу держави та родини.

– *Підвищення дослідницької спроможності університетів України в умовах війни та повоєнного відновлення у контексті імплементації концепції «Відкрита наука»* (2021-2023 рр., Інститут вищої освіти НАПН України). За результатами наукового дослідження створено методичні розробки і практичні рекомендації, які використано та можуть бути імплементовано для розбудови простору відкритої науки в українських університетах, серед яких: 347 закладів вищої освіти (210 державної, 36 комунальної та 101 приватної форм власності), де навчаються 1,053 млн здобувачів, з них понад 914 тис. за державні кошти, та в яких працюють 386 наукових, 79,3 тис. науково-педагогічних і 539 педагогічних працівників з науковими ступеннями, та в 950 наукових організацій (48,1 % державного сектору економіки, 37,0 % – підприємницького, 14,9 % – вищої освіти) із залученням 53,2 тис. наукових працівників.

– *Проектування навчального середовища з використанням засобів доповненої та віртуальної реальності в закладах загальної середньої освіти* (2021-2023 рр., Інститут цифровізації освіти НАПН України). Результати дослідження впроваджено в освітню практику вчителів, зокрема під час щорічного 3-денного Марафону з цифрових технологій, у межах якого підвищили цифрову компетентність зі створення і використання доповненої реальності понад 3,6 тис. осіб з усіх областей України. Розроблено дистанційний курс, який опанували понад 300 осіб, і посібник з проблем створення цифрового освітнього контенту із доповненою реальністю. Організовано спільноту вчителів, які активно просувають ідеї використання доповненої і віртуальної реальності в освітню практику. З цією метою створено педагогічні майданчики

на базі ліцею № 240 «Соціум», м. Київ; КЗО «Дніпровський ліцей інформаційних технологій при Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара» Дніпровської міської ради, м. Дніпро; Одеський ліцей № 7 Одеської міської ради, м. Одеса; ЗЗСО № 9 Покровської міської ради Донецької області, м. Покровськ; Школа I-III ступеня № 9, м. Київ; Школа I-III ступенів № 1, м. Київ та ін.

За пріоритетним напрямом *«Інформаційні та комунікаційні технології»*:

– *Методика використання інформаційно-цифрових технологій для оцінювання результативності педагогічних досліджень (2021-2023 рр., Інститут цифровізації освіти НАПН України)*. Результати дослідження сприяють підвищенню ефективності і результативності в організації і проведенні наукових досліджень із використанням інформаційно-цифрових технологій. Розроблено модель і методику використання інформаційно-цифрових технологій, що забезпечують валідне оцінювання результативності педагогічних досліджень, а також дистанційний курс «Інформаційно-цифрові технології для оцінювання результативності педагогічних досліджень» на платформі Google Classroom, на основі якого підвищили кваліфікацію і отримали сертифікати 146 наукових і науково-педагогічних працівників. На запит МОН України надано аналітичні матеріали і результати дослідження з метою їх впровадження в практику.

– *Проектування і технологічне забезпечення функціонування відкритої Інтернет-платформи «Українська електронна енциклопедія освіти» (2021-2023 рр., Інститут цифровізації освіти НАПН України)*. Використання ресурсів «Української електронної енциклопедії освіти» сприятиме підвищенню ефективності наукової діяльності та здійснення освітнього процесу для широкого кола користувачів: наукових і науково-педагогічних працівників, аспірантів, докторантів і здобувачів наукових ступенів у галузі знань «01 Освіта/Педагогіка» та «05 Соціальні та поведінкові науки» («053 Психологія»), педагогічних працівників (методистів) системи післядипломної педагогічної освіти, вихователів, вчителів, керівних кадрів закладів освіти та працівники органів управління освіти і науки, студентів закладів вищої освіти та коледжів педагогічних і психологічних спеціальностей, практичних психологів та ін. Бета-версію ресурсу презентовано під час онлайн школи «Цифрові технології в наукових дослідженнях», 1508 зареєстрованих учасників, сертифіковано 639 осіб.

– *Методика моніторингових досліджень ефективності інформаційно-цифрового середовища закладів загальної середньої освіти у контексті євроінтеграції України (2023-2025 рр., Інститут цифровізації освіти НАПН України)*. У ході дослідження проведено опитування понад 42,7 тис. педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти; надано аналітичний звіт та результати моніторингового дослідження МОН України, Кабінету Міністрів України та обласним управлінням освітою для врахування у розробленні перспектив розвитку освітньої галузі. Удосконалено інструментарій діагностування рівня цифрової компетентності вчителів у системі післядипломної освіти. Підвищено рівень цифрової компетентності понад 1500

педагогічних працівників, які взяли участь у заходах (семінарах, вебінарах, нарадах, консультаціях, робочих групах та ін.). щодо використання цифрових засобів та ресурсів в освітньому процесі. Інформацію поширено в усіх 24 регіональних закладах післядипломної педагогічної освіти.

– *Методичні засади застосування цифрових технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників (2021-2023 рр., Інститут професійної освіти НАПН України).* Упровадження результатів дослідження здійснюється у 670 закладах професійної (професійно-технічної) освіти, в яких навчається понад 230 тис. учнів, працює близько 30 тис. педагогів та у 740 закладах фахової передвищої освіти (понад 300 тис. студентів та майже 25 тис. викладачів). Впровадження буде продовжуватися у закладах вищої освіти, в яких здійснюється підготовка педагогів професійного навчання (понад 40 університетів та інститутів).

За пріоритетним напрямом **«Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань»:**

– *Навчально-методичне забезпечення формування читацької грамотності учнів 5-6 класів гімназії у процесі вивчення української літератури (2021-2023 рр., Інститут педагогіки НАПН України).* Результати наукового дослідження спрямовані на вирішення проблеми формування читацької грамотності учнів 5-6 класів як однієї з основних компетентностей сучасної людини. Розроблено інноваційну методiku, яка враховує критерії перевірки читацької грамотності, що застосовується у міжнародному дослідженні якості освіти PISA, і покладена в основу підручників з літератури. Ефективність упровадження підтверджується результатами конкурсного відбору підручників, створених науковцями, що виконували дослідження: підручником «Українська література для 5 кл. закладів загальної середньої освіти» (2022) користується понад 55,0 тис. учнів, а також учителі, методисти закладів післядипломної педагогічної освіти.

– *Методичні засади і технології інтеграції громадянської освіти та історії в гімназії (2021-2023 рр., Інститут педагогіки НАПН України).* Ефективність практичного застосування результатів дослідження полягає у впровадженні в 5-6 класах закладів загальної середньої освіти нових навчальних предметів («Досліджуємо історію і суспільство» та «Етика») і відповідних методик навчання, що реалізовані у зазначеній продукції (підручники, посібники). Модельні навчальні програми мають гриф МОН України і масово використовуються в закладах освіти України. Підручники за результатами конкурсного відбору використовують понад 65,0 тис. учнів, а також учителі, методисти закладів післядипломної педагогічної освіти.

– *Застосування психотерапевтичних технологій у наданні допомоги постраждалим з проявами посттравматичного стресового розладу (2021-2023 рр., Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України).* Об'єкти впровадження результатів дослідження: центри психологічної реабілітації, які діють при 244 закладах охорони здоров'я, соціальні служби, мобільні бригади соціально-психологічної допомоги (нині діє 30 бригад у 17 містах України),

заклади вищої освіти. Результати дослідження сприяють розвитку компетентності фахівців, що працюють із постраждалими внаслідок травмивних подій, шляхом забезпечення психотерапевтичними технологіями, методичними розробками та рекомендаціями стосовно їх адекватного застосування у роботі з профілактики посттравматичного стресового розладу та допомозі у подоланні його проявів різним категоріям постраждалих.

– *Науково-методичні засади психологічного супроводу учасників освітнього процесу в діяльності працівників психологічної служби в умовах війни (2023-2025 рр., Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи).* Об'єкти впровадження результатів дослідження: психологічна служба системи освіти, яка налічує 20,4 тис. фахівців. Із них практичних психологів – 13,3 тис. осіб, соціальних педагогів – 7,0 тис. осіб, методистів – 82 особи. Результати дослідження забезпечують вдосконалення моделей управління і науково-методичного забезпечення діяльності фахівців психологічної служби в умовах війни; методичне забезпечення діяльності практичних психологів і соціальних педагогів з психологічного і соціально-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу.

– *Науково-методичне забезпечення навчання дітей раннього, дошкільного та молодшого шкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку (2021-2023 рр., Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України).* Об'єкти впровадження: 113 спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, в яких навчається 12749 учнів означеної категорії, 7933 дітей навчається в інклюзивних класах, а також інклюзивно-ресурсні центри, заклади вищої освіти, інститути післядипломної педагогічної освіти. Результати дослідження представлені широким спектром технологій психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, навчальними матеріалами, сучасними практиками дистанційного навчання, які стануть у нагоді фахівцям, батькам дітей з особливими освітніми потребами в умовах сьогодення.

Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України:

– актуалізовано питання філософії людиноцентризму, яка є затребуваною в умовах глобалізованого інформаційно-цифрового світу та створення штучного інтелекту; охарактеризовано нові виклики та наявні загрози, які постають у зв'язку з цим у ціннісно-смысловій та психофізичних сферах життєдіяльності людини;

– обґрунтовано феномен людиноцентризму як метафілософського синтезу різноякісних підходів у дослідженні перспектив життєдіяльності людини. Показано перспективу щодо становища людини в сучасному світі на основі утвердження ціннісних принципів її подальшого розвитку;

– розкрито і аргументовано внесок Василя Сухомлинського в освіту і виховання «інших» дітей: від застосування терміну «захисне виховання» до розроблення методів і засобів їх підтримки;

– розроблено засади педагогічної біографіки як носія національно-патріотичної свідомості, біографічні онлайн-проекти для соціальних мереж задля відновлення й збереження національної пам'яті, консолідації українського суспільства;

– обґрунтовано необхідність дослідження проблем освіти та виховання на пограниччі України в умовах війни з огляду на географічне розташування України, історичні чинники, складну пограничну структуру; сформульовано пріоритетні виховні завдання;

– з'ясовано стан сформованості в учнівської і студентської молоді національної солідарності, рівень готовності педагогів до формування національної солідарності в умовах воєнного і повоєнного часу; визначено методологічні підходи та принципи формування національної солідарності в цих умовах;

– розроблено Стратегію військово-патріотичного виховання дітей та молоді в системі освіти України (<https://lib.iitta.gov.ua/736802/>);

– оновлено зміст навчальної програми «Захист України» для учнів старших класів, зокрема до розділу 5 «Тактична підготовка» програми додано тему 5 «Дрони та їх використання у військових цілях» (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3090/>);

– розроблено і впроваджено в освітній процес закладів загальної середньої освіти наскрізну навчальну програму «Основи безпеки життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій» (<http://surl.li/qniqz>);

– розроблено модельну навчальну програму «Мистецтво. 7-9 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (<http://surl.li/osfbk>);

– розроблено та впроваджено діагностичний інструментарій моніторингу соціальних очікувань сучасної молоді (<https://lib.iitta.gov.ua/738179/>);

– створено виховний етико-понятійний глосарій (<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723898>) як орієнтовну основу сучасного інноваційного виховного процесу, що забезпечує достатній духовно-моральний розвиток зростаючої особистості;

– упроваджено технології залучення батьків до використання дидактичних можливостей цифрового середовища для освітнього розвитку дітей раннього та дошкільного віку в умовах війни; розроблено діагностичний інструментарій оцінювання якості освіти дітей раннього та дошкільного віку;

– здійснено моніторинг науково-інформаційної діяльності провідних книгозбірень мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України в умовах воєнного стану (<https://doi.org/10.33407/lib.NAES.737262>); науково-методичний супровід діяльності мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України (понад 13 тис. закладів) (<http://dnpb.gov.ua/ua/всеукраїнський-місячник-шкільних-бі/>; <https://www.youtube.com/watch?v=Lscrgh7H-5o>);

– розроблено аналітичні, реферативні та бібліографічні огляди щодо науково-методичного забезпечення цифрової трансформації освіти, педагогіки з урахуванням потреб воєнного часу (<https://doi.org/10.33407/lib.NAES.735560>);

<https://doi.org/10.33407/lib.NAES.737306>; http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/Bibliometric_audit_2023_vol_04.pdf);

взято участь у роботі робочих груп та координаційної ради:

– з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності при Кабінеті Міністрів України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-2023-%D0%BF#n78>);

– з розроблення Стратегії розвитку освіти і науки до 2030 року;

– з розроблення Закону України «Про дошкільну освіту» № 8030 (<https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40443>);

– з розроблення Державного стандарту профільної середньої освіти з освітньої галузі «Мистецтво» (<http://surl.li/mrtrd>);

підготовлено пропозиції до рекомендацій:

– Комітету з питань молоді і спорту Верховної Ради України «Шляхи удосконалення діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства щодо формування культури безпеки життєдіяльності у дітей та молоді в умовах сучасних викликів» (<https://komsport.rada.gov.ua/documents/sluhannja/76095.html>);

– Комітету з питань освіти, науки та інновацій Верховної Ради України «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання» (<https://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/38605.pdf>).

Відділення психології та спеціальної педагогіки НАПН України:

– створено методики і технології надання психологічної і соціально-педагогічної допомоги учасникам освітнього процесу, які постраждали внаслідок воєнних дій (<https://lib.iitta.gov.ua/738662/>);

– підготовлено і передано МОН України проєкт Концепції реформування психологічної служби у системі освіти України на період до 2030 року, згідно з яким визначено пріоритетні напрями реформування: зміцнення організаційної структури і посилення спроможностей; удосконалення науково-методичного супроводу і моніторингу; запровадження системи супервізії; розроблення і запровадження алгоритмів перенаправлення (маршрутизація); запровадження дворівневої структури надання психологічних послуг учасникам освітнього процесу та мешканцям територіальної громади; вдосконалення підвищення кваліфікації та атестації працівників; покращення умов праці фахівців; підсилення можливостей Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України щодо методичного супроводу діяльності Служби; побудова гнучкої багаторівневої системи супроводу учасників освітнього процесу у воєнний та повоєнний час (<https://lib.iitta.gov.ua/737404/>);

– обґрунтовано систему теоретико-методологічних конструктів генетичної психології в предметному полі психології навчання (<https://lib.iitta.gov.ua/738300>); з'ясовано психологічні аспекти експертизи, проектування, діагностики конструктивної взаємодії учасників освітнього простору в умовах війни (<https://lib.iitta.gov.ua/738004/>);

– визначено загальні тенденції розвитку освіти осіб з особливими освітніми потребами в освітньому просторі; обґрунтовано теоретичні засади та наукові принципи і визначено структурні компоненти моделювання інклюзивного освітнього середовища. Розроблено алгоритм діяльності педагогічних працівників щодо визначення та впровадження моделі організаційно-методичного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти з інклюзивним навчанням (<https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/399>);

– обґрунтовано аксіологічний підхід як методологічну основу щодо розвитку і функціонування особистості дитини дошкільного віку в умовах зорової депривації. Визначено основні напрямки модернізації змісту освіти незрячих дітей та з порушеннями зору через зміну характеру об'єкта і освітнього процесу, моделі взаємодії вчителя і учня. Адаптовано та модифіковано діагностичні методики та стимульний матеріал до них для роботи психолога з незрячими дітьми та дітьми з порушеннями зору (<https://lib.iitta.gov.ua/736504/>, <https://lib.iitta.gov.ua/736503/>).

Розроблено:

– методичні матеріали і рекомендації щодо психологічного забезпечення формування безпечного освітнього середовища у закладі освіти (<https://lib.iitta.gov.ua/738709/>);

– концепцію застосування психотерапевтичних технологій у наданні допомоги різним категоріям постраждалих від воєнних подій, що мають прояви посттравматичного стресового розладу; комплекс авторських методик психологічної допомоги різним категоріям постраждалих (<https://lib.iitta.gov.ua/737404/>);

– психологічну технологію ціннісної підтримки розвитку обдарованої особистості в освітньому просторі – систему психодіагностичних і корекційних процедур спрямованих на подолання дефіцитарності у структурі особистісних цінностей обдарованої особистості й утвердження особистісно-ціннісної регуляції особистісного розвитку (<https://lib.iitta.gov.ua/737267/>);

– політико-історичну психологічну теорію колективних травм, концепцію ролей конфліктної міжгрупової взаємодії (<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738684>); модель розвитку взаємодії груп, яка призводить до негативних соціальних явищ, та означено її як динаміку екстремальної міжгрупової взаємодії; модель ціннісного урівноваження інгрупової і міжгрупової взаємодії для її суб'єктів;

– програму психосоціальної підтримки родин, що постраждали внаслідок війни (<https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/psych-mizh-vz.pdf>).

У сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами розроблено:

– концептуальні засади створення комунікативного освітнього середовища здобувачів з порушеннями слуху, які базуються на жестовій двомовній позиції, обґрунтовано моделі забезпечення комунікативної доступності освітнього середовища для чотирьох категорій осіб з порушеннями слуху: дошкільників, дітей в умовах родини, учнів, студентів (<https://lib.iitta.gov.ua/733810/>);

– класифікацію когнітивних порушень на основі порушень однієї або декількох когнітивних функцій (пам'яті, праксису, гнозису, мови, регуляції довільної діяльності) (<http://habitus.od.ua/journals/2023/49-2023/11.pdf>); обґрунтовано важливість оцінки інтелектуального розвитку дитини як основи для побудови технологій психолого-педагогічного супроводу її освітньої діяльності і соціальної інтеграції в цілому (<https://lib.iitta.gov.ua/737146>);

– модельні навчальні програми для освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня (<http://surl.li/qtkko>).

Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем НАПН України:

– підготовлено низку концепцій і запропоновано інноваційні моделі: індивідуалізації навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти; багатомовної освіти в закладах загальної середньої освіти з навчанням мов корінних народів і національних меншин; реалізації STEM/STEAM-освіти в закладах спеціалізованої освіти наукового спрямування; цифрового навчального середовища з використанням доповненої і віртуальної реальності; хмаро орієнтованих систем відкритої науки в освітньому процесі закладів вищої педагогічної та післядипломної педагогічної освіти; дидактико-методичного забезпечення навчання низки шкільних предметів: української мови і літератури, іноземних мов, алгебри і геометрії, фізики, біології, хімії, історії України, всесвітньої історії, інформатики, технології, інтегрованих курсів географії і економіки, історії і громадянської освіти, української і зарубіжної літератур, природничих наук тощо;

– продовжено реалізацію інноваційного проєкту із створення на єдиних методологічних засадах навчальних програм, системи підручників і навчальних посібників з усіх предметів для 7-9 класів, за яким на основі створених вченими НАПН України модельними навчальними програмами підготовлено комплекс із 15 нових підручників для 7 класу з методичним супроводом їх використання в освітньому процесі;

– створено методичні системи і технології: формування читацької грамотності учнів 5-6 класів гімназії у процесі вивчення української літератури; формування громадянської позиції та патріотизму учнів в освітньому процесі; навчання докільця в 5-6 класах; навчання географії та економіки через курси за вибором інтегрованого змісту; прикладної спрямованості навчання математики; практико-орієнтованого навчання інформатики в гімназії; реалізації змісту технологічної освіти в гімназії; формування медійно-інформаційної грамотності учасників освітнього процесу; самооцінювання якості освіти та освітньої діяльності закладу загальної середньої освіти; діагностики функціонального стану і чинників розвитку обдарованої особистості, зокрема в умовах впливу екстремальних умов війни; проєктування навчального середовища з доповненою і віртуальною реальністю в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти; використання хмаро орієнтованих систем відкритої науки у закладах освіти; застосування інформаційно-цифрових технологій у науково-дослідній діяльності для оцінювання результативності педагогічних досліджень;

– підготовлено низку методичних рекомендацій щодо особливостей організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану, зокрема з діагностування і подолання освітніх втрат учнів початкової і базової середньої освіти, спричинених військовою агресією росії проти України, індивідуалізації навчання та побудови індивідуальної траєкторії здобуття освіти;

– здійснено тестове випробування функціонування сайту експериментального зразка відкритої Інтернет-платформи «Українська електронна енциклопедія освіти».

Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України.

У сфері професійної (професійно-технічної) і фахової передвищої освіти розроблено:

– методичну систему професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників в умовах змішаного навчання (<https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/issue/view/10/9>);

– парадигму консультування та концепцію розвитку молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (https://pedscience.sspu.edu.ua/?page_id=553);

– чинники, умови (<https://lib.iitta.gov.ua/735541/>) та моделі розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти та етапи технології її реалізації (<https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/article/view/235/207>);

– концепцію (<http://lib.iitta.gov.ua/738694/>) і методичну систему (<http://lib.iitta.gov.ua/738694/>) розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу (<http://lib.iitta.gov.ua/738694/>), а також консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (<https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/issue/view/10>).

Узято участь у робочих групах з розроблення та вдосконалення професійних стандартів на основі компетентнісного підходу: «Майстер з монтажу, обслуговування, ремонту та налагодження теплових насосів» (<http://surl.li/rrrvvi>), «Оцінювач професійних кваліфікацій» (<http://surl.li/rkeim>) та інших.

У сфері педагогічної освіти і освіти дорослих:

– створено концепцію оновлення змісту освіти майбутніх викладачів у закладах вищої педагогічної освіти у вимірах соціальних потреб воєнного і повоєнного часу (<http://surl.li/pxgso>);

– розроблено методичні рекомендації з підготовки викладача закладу вищої педагогічної освіти до цифрової безпеки у повоєнний час (<http://surl.li/pxifp>);

– виявлено тенденції прискорення трансформації усіх компонентів професійної діяльності на основі розвитку цифрової компетентності викладача закладу вищої педагогічної освіти (<http://surl.li/nvcgm>);

– обґрунтовано ефективність підвищення якості підготовки педагогів у межах діяльності об'єднання інституцій-партнерів «Педагогічна синергія» (<https://ipoodhab.com/pedagogical-synergy>);

– розширено мережу центрів андрагогічної майстерності (ЦАМ) (<http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/7183>).

Відділення вищої освіти НАПН України:

Науково обґрунтовано:

– механізми забезпечення, критерії і показники ефективності освітньої діяльності в університетах, а також підходи до формування політики ефективності в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення України;

– методичні рекомендації з модернізації механізмів підвищення дослідницької спроможності університетів України у контексті імплементації концепції «Відкрита наука» та повоєнного відновлення України як сильної європейської країни;

– підходи, принципи та механізми реалізації соціальної відповідальності університетів України, а також теоретичні й емпіричні основи взаємодії вищої освіти та ринку праці в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення;

– закон зростання крутизни університетського сходження до вершини досконалості: наближення університету до стану найвищої досконалості супроводжується зростанням рейтингової крутизни (як різниці балів сусідніх місць) висхідної траєкторії, важливий для стратегування розвитку університетів світового класу;

– закономірність щодо зростання рівня конкурентоспроможності закладів вищої освіти на основі синергії систем внутрішнього та зовнішнього забезпечення та удосконалення якості вищої освіти;

– концептуальні засади загальної (рамкової) методології створення коректних методологій університетського рейтингу;

– логіку й перспективи становлення «супер смарт-суспільства», яке постає новою людиноцентричною концепцією суспільства, де фізичний і кіберпростір стають єдиним цілим задля вирішення соціально-гуманітарних проблем та створення умов для стійкого економічного зростання і досягнення загального добробуту;

– підходи до управління процесом цифрової трансформації на макро-, мезо- та мікрорівні, окреслені стратегії, інструменти, технології, активатори у розрізі світових тенденцій впровадження інформаційно-комунікаційних технологій;

– узагальнено досвід різних країн з імплементації інклюзивної політики на рівні держави та закладів освіти.

Розроблено:

– модель та інструменти впровадження парадигми вдосконалення викладання у вищій освіті на інституційному рівні;

– методику розвитку професійної компетентності керівних кадрів освіти, педагогічних і науково-педагогічних працівників та зміст освітніх програм для підвищення кваліфікації в умовах відкритої освіти;

– цифровий програмно-методичний комплекс як результат студентського стартап-проекту «Інформаційний імунітет або безпека в медіа»;

– цифровий програмно-методичний комплекс «Розвиток фахових компетентностей майстрів виробничого навчання закладів професійної освіти в умовах новітніх викликів»;

– траєкторію розвитку фахової компетентності педагога професійної освіти в умовах повоєнного відновлення економіки України;

– рекомендації щодо впровадження професійного стандарту групи професій «Викладачі закладів вищої освіти»;

– пропозицію уведення індексу державної підтримки спеціальності, розмір якого може бути обґрунтовано поточними або стратегічними потребами держави й особливостями спеціальностей, які потребують підтримки;

Кадровий потенціал НАПН України. У звітному році чисельність:

– наукових працівників установ НАПН України становила 802 особи, серед них за основним місцем роботи працював 561 вчений: 147 докторів наук, 269 кандидатів наук, 145 осіб без наукового ступеня;

– науково-педагогічних і педагогічних працівників у НАПН України становила відповідно 146 і 32 особи. За основним місцем роботи працювало 115 науково-педагогічних працівників, з них 31 доктор наук, 63 кандидата наук, 21 особа без наукового ступеня та 31 педагогічний працівник, серед яких 1 кандидат наук та 30 осіб без наукового ступеня;

– членів НАПН України (на 1 січня 2024 р.) склала 148 осіб, з них 67 дійсних членів (академіків) і 81 член-кореспондент, з-поміж яких 24 дійсних членів (академіків) (16 %) та 17 членів-кореспондентів (11 %) працюють у НАПН України за основним місцем роботи;

– іноземних членів академії налічувала 26 осіб, почесних академіків – 29 осіб.

У 2023 р. загальними зборами НАПН України обрано 2 почесних академіки НАПН України та 3 іноземних члени НАПН України.

Загальні збори та методологічні семінари НАПН України. У 2023 р. проведено дві онлайн сесії загальних зборів НАПН України:

• 7 квітня – **«Про діяльність НАПН України у 2022 році та завдання на 2023 рік»** (<https://doi.org/10.37472/zvit2022>). У доповіді президента НАПН України, акад. В.Г. Кременя (<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5112>) представлено найважливіші здобутки і підсумки діяльності НАПН України, її Президії, відділень та наукових установ у 2022 р. і завдання академічного колективу на 2023 р. в умовах воєнного стану та з орієнтацією на післявоєнне відновлення України. Наголошено, що діяльність НАПН України у 2022 р. спрямовувалася передусім на забезпечення стабільного і ефективного функціонування наукових установ академії в умовах дії воєнного стану, підвищення внеску вчених у посилення спротиву українського народу

російському агресору, наближення перемоги у війні, ефективно післявоєнне відновлення України на інноваційній, високоінтелектуальній, високотехнологічній та високомотивованій основі.

Охарактеризовано виконання статутних завдань НАПН України і стратегії розвитку, її кадровий потенціал, роботу загальних зборів, методологічних семінарів і Президії НАПН України. Наведено найвагоміші наукові здобутки вчених академії за результатами виконання фундаментальних і прикладних досліджень із зазначенням соціального ефекту впровадження. Всебічно висвітлено експериментальну, видавничу, науково-організаційну, науково-експертну, освітню, міжнародну, науково-інформаційну діяльність, співпрацю з органами державної влади і науковими організаціями, представлення наукових періодичних видань та публікацій вчених у світовій системі наукових комунікацій, проведення науково-практичних масових заходів, а також фінансове забезпечення.

Затверджено *Стратегію розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2023-2027 роки* (постанова загальних зборів НАПН України від 7 квітня 2023 р. № 1-1/1-2, <https://naps.gov.ua/ua/press/announcements/3013/>) та *Пріоритетні напрями (тематику) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок НАПН України на 2023-2027 рр.* (постанова загальних зборів НАПН України від 7 квітня 2023 р. № 1-1/1-3, <https://naps.gov.ua/ua/press/announcements/3014/>).

• 17 листопада – *«Вища освіта в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України: виклики і відповіді»* (<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5228>) із представленням науково-аналітичної доповіді, підготовленої вченими Відділення вищої освіти НАПН України, за заг. ред. В.Г. Кременя (<https://doi.org/10.37472/NAES-IHED-2023>). Зазначено основні проблеми, які постають перед вищою освітою в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України, зокрема: загроза життю і здоров'ю здобувачів вищої освіти та персоналу закладів вищої освіти; масштабні руйнування та пошкодження інфраструктури; вимушене переміщення закладів; вплив війни на контингент здобувачів вищої освіти та склад науково-педагогічних працівників; загострення проблеми забезпечення рівного доступу до якісної вищої освіти; труднощі провадження наукової та інноваційної діяльності; обмеження міжнародної співпраці; проблема невідповідності кваліфікацій випускників вимогам ринку праці; недостатнє фінансування вищої освіти. Для подолання окреслених й інших викликів запропоновано ключові пріоритети розвитку вищої освіти та висловлено рекомендації щодо: забезпечення рівного доступу до якісної вищої освіти; вдосконалення викладання і навчання; розвитку дослідницького потенціалу ЗВО в умовах відкритої науки; реалізації соціальної відповідальності ЗВО; оптимізації мережі закладів вищої освіти України; посилення інтернаціоналізації вищої освіти; розвитку університетської автономії; використання штучного інтелекту у вищій освіті, подальшого розширення внеску НАПН України у розв'язання проблем вітчизняної вищої освіти. Науково-аналітичну доповідь надіслано до Офісу Президента України,

Верховної Ради України, зокрема її Голові та членам профільного Комітету; Ради національної безпеки і оборони України; Кабінету Міністрів України; МОН України; Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій; Спільці ректорів закладів вищої освіти України.

У звітному році відбулися **методологічні семінари** в режимі онлайн:

• 6 квітня – «**Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання**» (<https://ipv.org.ua/2023/seminar-2/>; <https://ipv.org.ua/2023/publication-of-abstracts/>), підготовлений Відділенням філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки (С.О. Сисоєва) та Інститутом проблем виховання (І.Д. Бех) НАПН України;

• 16 листопада – «**Актуальні проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час**» (<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5218>; <https://lib.iitta.gov.ua/738128/>), підготовлений Відділенням психології та спеціальної педагогіки (В.Г. Панок) та науковими установами (С.Д. Максименко, М.М. Слюсаревський, Л.І. Прохоренко, В.Г. Панок) НАПН України.

Діяльність Президії НАПН України. Проведено 14 (12 планових і 2 позачергові) засідань Президії НАПН України, на яких розглянуто 306 питань і прийнято відповідні постанови із статутної діяльності академії.

Проаналізовано **діяльність установ** академії:

– Інституту педагогіки НАПН України (експериментальна робота із реалізації ідей Нової української школи, <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5212>);

– Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (досвід мережевої взаємодії із закладами вищої педагогічної освіти України, <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5221>);

– Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України щодо психологічної підтримки населення під час воєнного стану (<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5108>);

– Інституту професійної освіти НАПН України (наукова і науково-організаційна діяльність у 2018-2023 рр., <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5130>).

Значну увагу приділено **ефективності результатів наукових досліджень** та науково-технічних (експериментальних) розробок:

– «Про виконання у 2022 р. наукових досліджень з проблем розвитку освіти, що потребують невідкладного розгляду» (<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5121>);

– «Про виконання у 2022 р. наукових досліджень для підтримки молодих вчених, які працюють (навчаються) у наукових установах НАПН України» (<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5120>);

– «Про результати виконання та впровадження наукового дослідження відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського «Бібліографічний та аналітичний супровід діяльності

Національної академії педагогічних наук України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти» (<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5111>);

– «Про результати досліджень науково-методичного забезпечення спеціалізованої освіти наукового спрямування в Інституті обдарованої дитини НАПН України» (<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5119>);

– «Про результати виконання наукового дослідження «Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану» (Інститут вищої освіти НАПН України, <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5142>);

– «Про результати виконання та впровадження наукового дослідження «Науково-теоретичні основи моделювання інклюзивного освітнього середовища», виконаного в Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України» (<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5211>);

– «Про розроблення в Інституті соціальної та політичної психології НАПН України проблем психологічного благополуччя і психологічної безпеки молоді» (<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5217>);

– «Про дослідження проблеми трансформації професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти» (ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5235>).

Проведено **спільні засідання** Президії НАПН України із:

– вченою радою Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка та президією Товариства «Знання» України «Філософсько-педагогічна спадщина Григорія Сковороди», присвячене 300-річчю із дня народження Григорія Сковороди (<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5145>);

– вченою радою Національного університету біоресурсів і природокористування України «Про досвід використання інноваційних методів психолого-педагогічної науки колективом Національного університету біоресурсів і природокористування України» (<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5128>);

– Комітетом педагогічних наук Польської академії наук «Діти війни: як допомогти і убезпечити» (червень).

У **межах співпраці** із МОН України, Національною та національними галузевими академіями наук у 2023 р. Президія НАПН України розглянула та схвалила результати спільної роботи МОН України та НАПН України, а також проект нової Програми спільної діяльності МОН України і НАПН України на 2024-2026 рр. (<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5220>); НАН України та НАПН України із виконання програм спільної діяльності (<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5231>); схвалила Програму спільної діяльності НАМН України та НАПН України на 2023-2025 рр. та обговорила її виконання (doi.org/10.37472/v.naes.2024.6101).

Розглянуто **науково-організаційні питання**, з-поміж яких: затвердження вчених рад наукових установ академії, їх статутів; погодження проєктів

державного замовлення на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів і підвищення кваліфікації (післядипломна освіта). Ухвалено рішення з питань кадрової політики та фінансово-економічної діяльності академії тощо.

Виконання наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок. За тематичними планами наукових установ НАПН України виконувалися 99 наукових досліджень, із яких 41 фундаментальне та 58 прикладних, за 19 науковими напрямками. У 2023 р. розпочато 28 наукових досліджень, завершено – 41 (рис. І.1.).

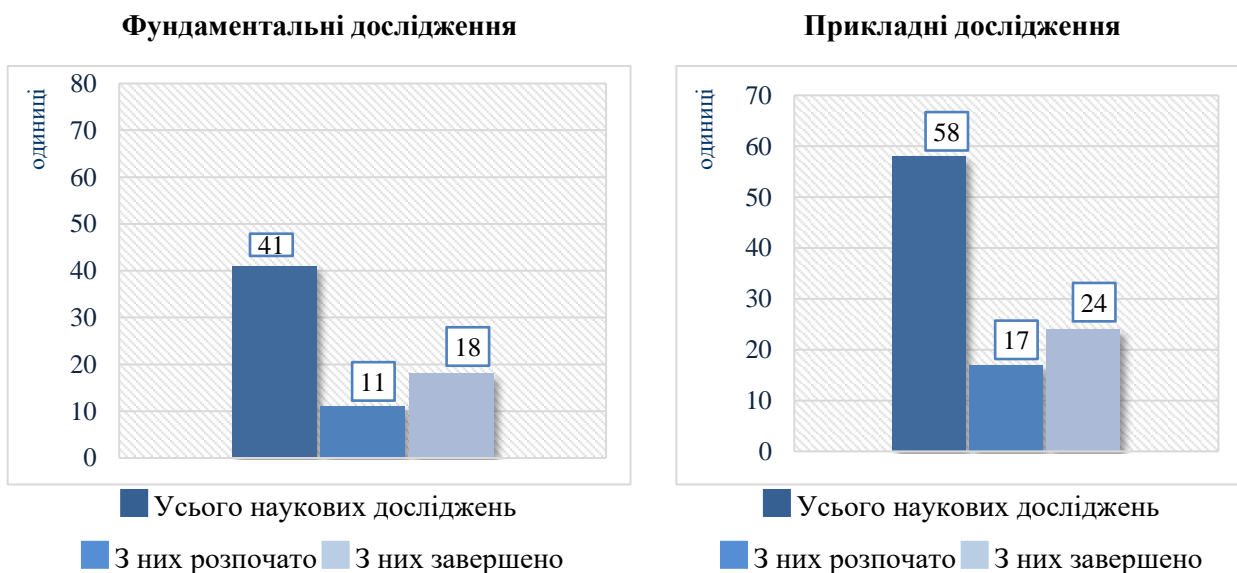


Рис. І.1. Кількість наукових досліджень, які виконувалися у наукових установах НАПН України у 2023 р.

Усього за результатами наукових досліджень вченими наукових установ та членами НАПН України опубліковано понад 4,3 тис. праць, зокрема 83 монографії, 35 підручників, 137 навчальних програм і посібників, 66 методичних посібників і рекомендацій, 15 словників і довідників, 56 збірників наукових праць, 1108 статей у фахових виданнях та більше 2,7 тис. інших видів видавничої продукції (табл. І.1.).

Таблиця І.1

Кількість наукових праць, опублікованих у 2023 р.

№ з/п	Назва відділення	Монографії	Підручники	Навчальні програми	Навчальні посібники	Методичні посібники	Методичні рекомендації	Словники і довідники	Збірники наукових праць	Статті у фахових виданнях	Інше*	Усього
1	Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки	25	–	14	14	6	3	4	4	314	1845	2229

№ з/п	Назва відділення	Монографії	Підручники	Навчальні програми	Навчальні посібники	Методичні посібники	Методичні рекомендації	Словники і довідники	Збірники наукових праць	Статті у фахових виданнях	Інше*	Усього
2	Відділення психології та спеціальної педагогіки	11	–	8	34	-	15	7	7	346	780	1208
3	Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем	10	30	20	111	18	8	1	18	227	22	465
4	Відділення професійної освіти і освіти дорослих	20	4	4	8	9	7	3	4	172	110	341
5	Відділення вищої освіти	17	1	1	23	–	–	–	23	49	–	114
Усього		83	35	47	190	33	33	15	56	1108	2757	4347

У наукових установах НАПН України за завершеними у 2023 р.:

– 18 фундаментальними науковими дослідженнями, що виконувалися за 9 напрямками, підготовлено 1356 одиниць наукової, виробничо-практичної, навчальної і довідкової продукції. Зокрема, наукової (монографії, препринти, інше) – 25 рукописів, виробничо-практичної (практичні посібники, методичні посібники, методичні рекомендації) – 19, навчальної (навчальні програми, навчальні посібники, інше) – 29, довідкової (оглядове видання, аналіт. матеріали) – 2, статей – 1280, з них друковані та електронні видання (1341 одиниця): наукової продукції – 20, виробничо-практичної – 13, навчальної – 26, довідкової – 1, статей – 1280;

– 23 прикладними науковими дослідженнями, які виконувалися за 8 напрямками, підготовлено 800 одиниць продукції. Зокрема, наукової (монографії, препринти) – 8, виробничо-практичної (практичні посібники, методичні посібники, методичні рекомендації, інше) – 40, навчальної (підручники, навчальні посібники, навчальні програми) – 35, довідкової (довідники) – 2, статей – 715, із них друковані та електронні видання (776 одиниць): наукової продукції – 8, виробничо-практичної – 23, навчальної – 29, довідкової – 1, статей – 715.

Виконання наукових досліджень за рахунок грантової підтримки за договорами, укладеними з **Національним фондом досліджень України** у 2023 р., здійснювали:

- Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України – «Максимізація ефективності ресурсів змішаного навчання в закладах вищої педагогічної освіти у воєнний час та повоєнного відновлення України»

(керівник – канд. пед. наук, ст. досл. К.В. Котун, ст. наук. співр. відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих, реєстраційний № 2022.01/0098, 2023-2024 рр., фінансування понад 3,8 млн грн, договір на виконання від 1 серпня 2023 р. № 207/0098), переможець конкурсу за напрямом «Наука для відбудови України у воєнний та повоєнний періоди»;

• Інститут цифровізації освіти НАПН України – «Хмаро орієнтовані системи відкритої науки у навчанні і професійному розвитку вчителів» (керівник – д-р пед. наук М.П. Шишкіна, завідувач відділу хмаро орієнтованих систем інформатизації освіти Інституту цифровізації освіти НАПН України, реєстраційний № 2020.02/0310, 2020-2022 рр., фінансування понад 3,8 млн грн, договір від 1 травня 2023 р. № 94/0310), переможець конкурсу за напрямом «Підтримка досліджень провідних та молодих вчених»;

• Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи – «Постковідна соціально-психологічна реабілітація учасників освітнього процесу в діяльності працівників психологічної служби» (керівник – чл.-кор. НАПН України, д-р пед., наук, професор В.Г. Панок, директор Українського науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи, реєстраційний № 2021.01/0198, 2022-2024 рр., фінансування понад 9,9 млн грн, договір від 1 травня 2023 р. № 132/0198), переможець конкурсу за напрямом «Наука для безпеки та сталого розвитку України».

Упровадження результатів наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок. Результати фундаментальних і прикладних наукових досліджень, що проводилися науковими установами НАПН України за кошти державного бюджету, упроваджувалися шляхом:

– публікації у фахових періодичних виданнях і збірниках матеріалів конференцій, розміщення видавничої продукції в Електронній бібліотеці НАПН України, висвітлення на офіційних сайтах і сторінках у соціальних мережах НАПН України та наукових установ. Оприлюднено та розповсюджено для використання цільовою групою користувачів у науковій, освітянській та інших видах соціальної практики 122 зі 161 розробки (75,8 %): 76 (61 опубліковано) за результатами фундаментальних наукових досліджень та 85 (61 опубліковано) за результатами прикладних досліджень. Із них: наукової продукції – 35 (30 опубліковано), виробничо-практичної – 59 (36 опубліковано), навчальної – 62 (53 опубліковано), довідкової – 5 (3 опубліковано) (рис. 1.2.);

– використання під час підготовки інформаційних та аналітичних матеріалів, законодавчих і нормативних актів, а також цільовою групою користувачів у науковій та освітянській діяльності. Наукові результати завершених у 2023 р. фундаментальних і прикладних досліджень використано у підготовці пропозицій до понад 50 законодавчих і нормативно-правових документів з питань регулювання державної освітньої політики (19 проєктів законів України; 5 проєктів постанов Кабінету Міністрів України; 3 проєкти наказів МОН України; проєкту Стратегії) та 11 інформаційно-аналітичних матеріалів. Пропозиції до законодавчих і нормативно-правових документів надавалися на запити Ради національної безпеки і оборони України, комітетів

Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, з питань молоді і спорту, Міністерства освіти і науки України, Міністерства економіки України, Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, НАН України та під час громадських обговорень. Також результати наукових досліджень активно використано під час реалізації понад 10 планів заходів.

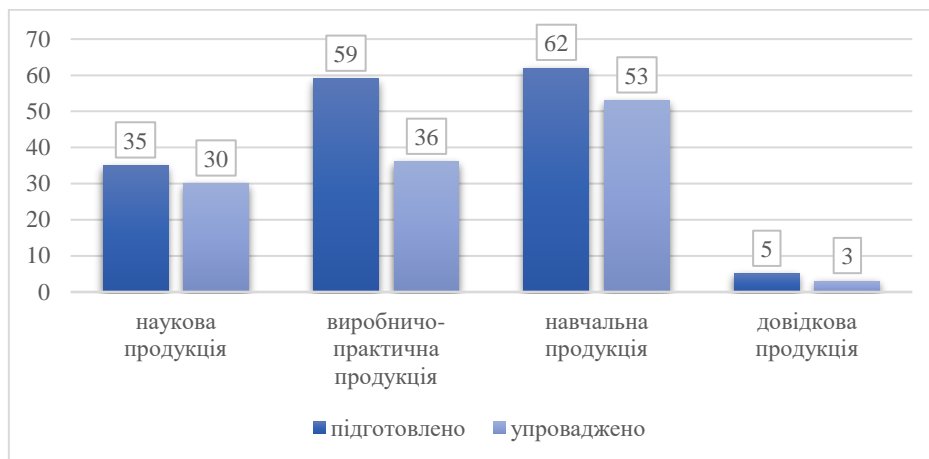


Рис. І.2. Упровадження результатів наукових досліджень, завершених у 2023 р. (станом на 1 січня 2024 р.)

– апробації у ході роботи міжнародних і всеукраїнських конференцій, семінарів, вебінарів, міжнародних виставок тощо.

Упродовж звітнього року продовжувалося впровадження результатів фундаментальних і прикладних наукових досліджень, завершених у 2022 р. За результатами моніторингу досягнуто 100 % упровадження 144 розробок: наукової продукції – 19, виробничо-практичної – 51, навчальної – 14, довідкової – 60.

Експериментальна діяльність у НАПН України охоплювала 63 експерименти різних рівнів за участю близько 700 закладів освіти, 231 з яких затверджено МОН України. Під науковим керівництвом учених НАПН України проведено 15 всеукраїнських експериментів.

Метою *всеукраїнських експериментів* є вдосконалення змісту повної загальної середньої освіти у межах реалізації реформи «Нова українська школа»; дидактичне та психолого-педагогічне забезпечення позашкільної, спеціалізованої, професійної (професійно-технічної) освіти та освіти дорослих в Україні; підвищення рівня медіакомпетентності педагогів і здобувачів освіти; вдосконалення технологій підготовки учасників освітнього процесу до дій у надзвичайних ситуаціях, в умовах війни і повоєнного відновлення.

Рівні та складники освіти. Експериментальна діяльність у НАПН України здійснювалася за 14 пріоритетними напрямками (тематикою) наукових досліджень і охоплювала рівні та складники освіти: дошкільну (18 %), початкову (18 %), базову середню (33 %), профільну середню (2 %), включно з позашкільною (6 %), спеціалізовану (2 %), професійну (професійно-технічну) (10 %), фахову передвищу (3 %), вищу (14 %) освіту та освіту дорослих включно з післядипломною освітою (11 %) (рис. І.3.).

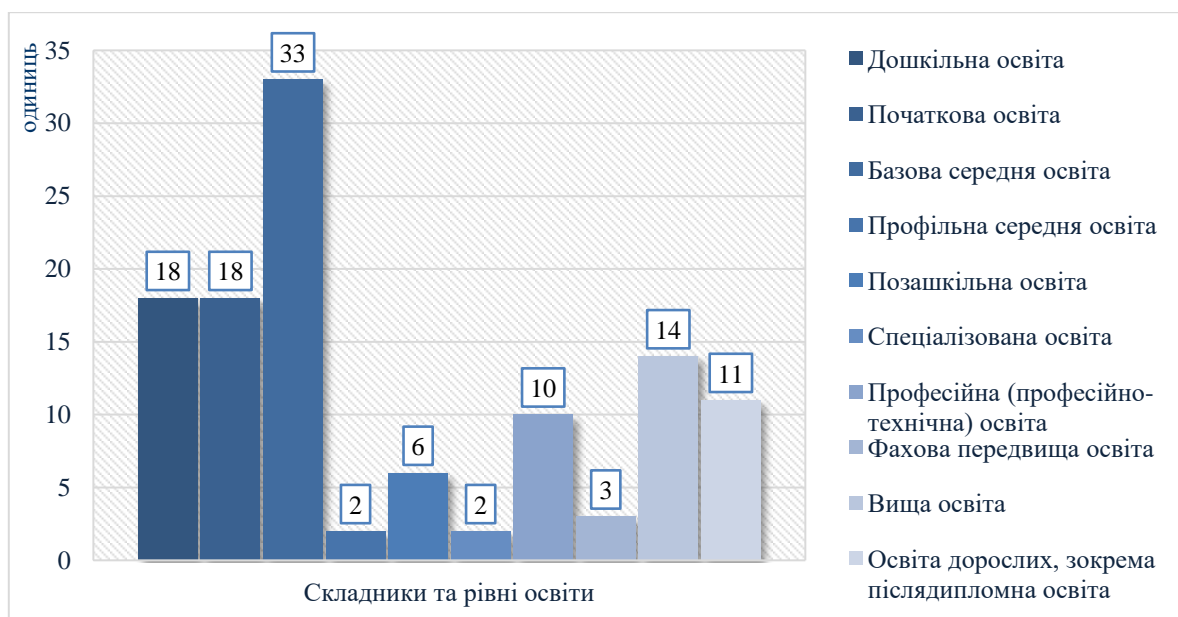


Рис. 1.3. Експерименти НАПН України в 2023 р. відповідно до рівнів і складників освіти

Видавнича діяльність. Випуск друкованих та електронних видань НАПН України, підготовлених за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень у 2023 р. не здійснювався у зв'язку із скороченням видатків загального фонду Державного бюджету України за КПКВК 6551030 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері освіти, педагогіки і психології».

Керівникам наукових установ НАПН України рекомендовано розмістити редактовані праці, підготовлені за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень, що увійшли до планів випуску друкованих та електронних видань академії у 2023 р., в Електронній бібліотеці НАПН України та на сайтах установ.

Постановою Президії НАПН України від 18 травня 2023 р. № 1-2/6-94 затверджено перспективні плани випуску електронних видань наукових установ НАПН України на 2024-2026 рр., що враховані для підготовки пропозицій до проекту бюджету на 2024 р. та прогнозу бюджету на 2025-2026 рр.

Представлення наукових періодичних видань та публікацій вчених НАПН України в світовій системі наукових комунікацій.

Наукові періодичні видання НАПН України. У звітному році налічувалося 40 наукових періодичних видань (засновники/співзасновники – НАПН України та її наукові установи), з-поміж яких 33 друкованих та 8 електронних. У цілому простежується позитивна тенденція щодо результативності наукових періодичних видань НАПН України:

– електронне наукове періодичне видання *«Інформаційні технології і засоби навчання»* (<https://journal.iitta.gov.ua/>) (засновник – Інститут цифровізації освіти НАПН України; співзасновники: ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти») представлено в базі даних Emerging Sources Citation Index (ESCI) Web of Science Core Collection компанії Clarivate. У 2023 р. журнал отримав журнальний імпакт-

фактор (JIF) у Web of Science Core Collection, показник якого (станом на 1 січня 2024 р.) дорівнює 0,8 у категорії «Освіта та освітні дослідження». Індикатор цитування журналу (JCI, 2022) – 0,45 (Q3). Серед організацій, які надали найбільшу кількість статей до журналу за останні три роки, Міністерство освіти і науки України (263 статей), НАПН України (87 статей); Інститут цифровізації освіти НАПН України (36 статей), НАН України (12 статей). Країн/регіонів, які надали найбільшу кількість статей до журналу за останні три роки: Україна (343), Туреччина (5), Іран (4), Філіппіни (4), Польща (4), Словаччина (4) та ін. У звітному році журналом представлено статей – 81, цитування – 231. Публікації переглянуто (станом на 1 січня 2024 р.) більше 1,8 млн разів, зокрема протягом 2023 р. здійснено понад 141 тис. переглядів сторінок понад 69,5 тис. користувачами із 207 країн/регіонів (найбільше з України – 55,2 %, Сінгапуру – 9,6 % та США – 6,6 %) (рис. І.4);

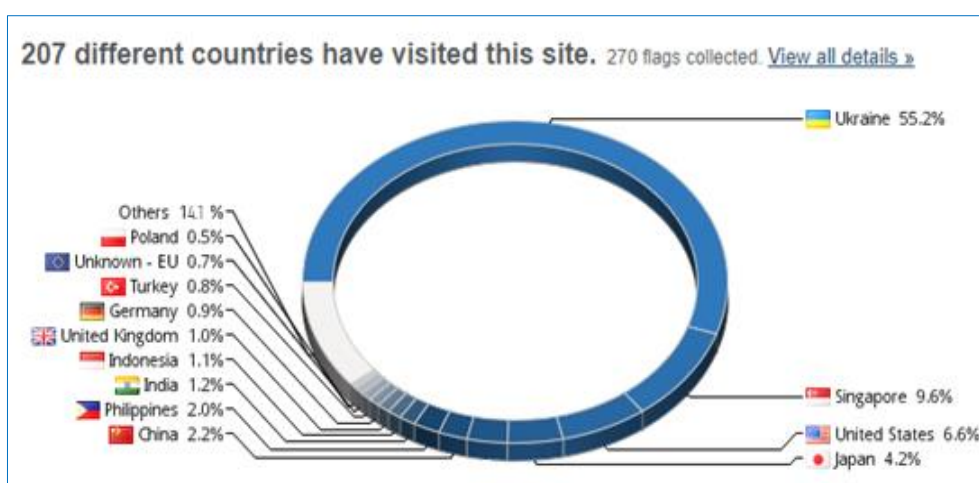


Рис. І.4. Кількість переглядів видання «Інформаційні технології і засоби навчання» у 2023 р.

– опубліковано шостий номер англomовного наукового періодичного видання НАПН України «*Education: Modern Discourses*» (гол. ред. – акад. В.Г. Кремень), в якому представлено статті з питань філософії та історії освіти, освіти в контексті сучасних трансформацій, загальної середньої та вищої освіти, розвитку особистості, педагогічної компаративістики та міжнародної освіти тощо. Науковий журнал представлено у базах даних, реєстрах і пошукових системах: Crossref, Directory of Open Access Journals (DOAJ), Наукова періодика України (Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського), Index Copernicus International, Google Академія, ERIH PLUS (The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences) тощо. «Education: Modern Discourses» (emdnaes.org.ua) успішно пройшов оцінювання і представлений в Index Copernicus International Journals Master List, згідно із яким Index Copernicus Value становить 100.00 одиниць (найвищий бал для України);

– продовжується випуск електронного наукового періодичного видання відкритого доступу «*Вісник Національної академії педагогічних наук України*» (гол. ред. – акад. В.Г. Кремень), який призначено висвітлювати досягнення наукових

установ, відділень НАПН України і діяльність академії загалом в умовах воєнного стану та популяризувати їх у світовому освітньо-науковому просторі. У звітному році підготовлено 89 матеріалів, які публікувалися безперервно у межах двох випусків до 1 липня (1 випуск) та до 31 грудня (2 випуск). За даними Google Analytics у звітному році налічувалося понад 18,5 тис. користувачів вебсайту видання, 93,3 % з яких – нові користувачі. Найбільше користувачів з України (85,3 %), США (4,5 %), Німеччини (1,7 %) та Польщі (1,6 %). Матеріали Вісника у 2023 р. переглядали понад 64,7 тис. разів. Для популяризації видання функціонувала сторінка Вісника у мережі Facebook (facebook.com/visnyk.paps.gov.ua), на якій упродовж 2023 р. опубліковано понад 90 дописів (posts), охоплення аудиторії дописів досягало майже 14,4 тис. користувачів мережі;

– 35 найменування (87,5 %) наукової періодики НАПН України внесено до категорій «А» та «Б» Переліку наукових фахових видань України за спеціальностями у галузях знань «01 Освіта/Педагогіка», «03 Гуманітарні науки», «05 Соціальні та поведінкові науки», «12 Інформаційні технології», «23 Соціальна робота»;

– усі електронні та 95 % друкованих видань мають власні вебсайти або вебсторінки на вебсайті засновника (співзасновника), міжнародний стандартний номер періодичного видання – ISSN Print та ISSN Online відповідно;

– 35 (87,5 %) наукових періодичних видань НАПН України присвоюють статтям DOI;

– наукові періодичні видання НАПН України представлено у базах даних, реєстрах і пошукових системах, зокрема: Web of Science Core Collection (електронне наукове періодичне видання «Інформаційні технології і засоби навчання»), фірми EBSCO Publishing (3 видання), Directory of Open Access Journals (13 видань), European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (16 видань), Central European Journal of Social Sciences and Humanities (3 видання), Index Copernicus International Journals Master List (25 видань) тощо;

– 77,5 % наукових періодичних видань НАПН України розміщують повні тексти у відкритому доступі на вебсайті або вебсторінці видання на вебсайті засновника (співзасновника), підтримуючи ініціативи «Відкритої науки». Водночас під час реєстрації DOI лише 17 видань передають серед метаданих анотації (Initiative for Open Abstracts, I4OA) та 4 видання «Вісник НАПН України», «Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття», «Університети і лідерство» та «Психологічні перспективи») – списки використаних джерел (Initiative for Open Citations, I4OC).

Публікаційна активність вчених НАПН України. У 2023 р. продовжено роботу із представлення діяльності наукових працівників в інформаційному науково-освітньому просторі:

– успішно функціонував профіль НАПН України у Scopus (Scopus Affiliation ID: 60123159), в якому наведено відомості про публікації вчених НАПН України у виданнях, що індексуються наукометричною базою даних Scopus. Зокрема, інформацію про публікації (785 статей вчених НАПН України) систематизовано за вченими (authors), науковими спеціальностями (subject

areas), науковими періодичними виданнями (sources), співавторами публікацій (collaborating affiliations) тощо (рис. I.5.).

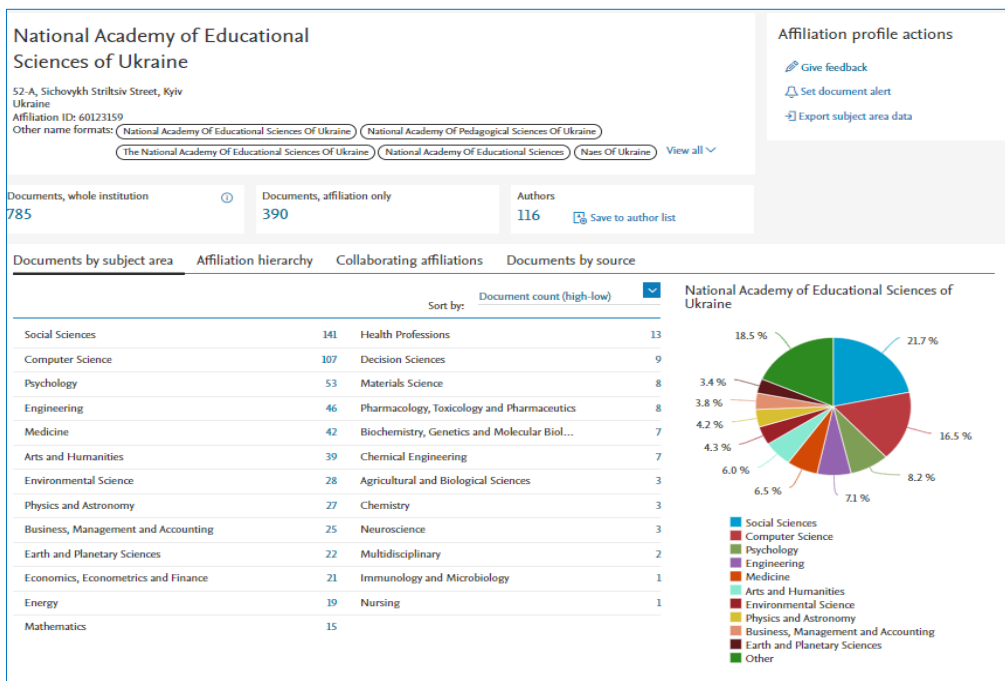


Рис. I.5. Профіль НАПН України у Scopus

Профілі усіх 13 наукових установ НАПН України, які відображено у структурі загального профілю академії, представлено на сайті Scopus (рис. I.6.);

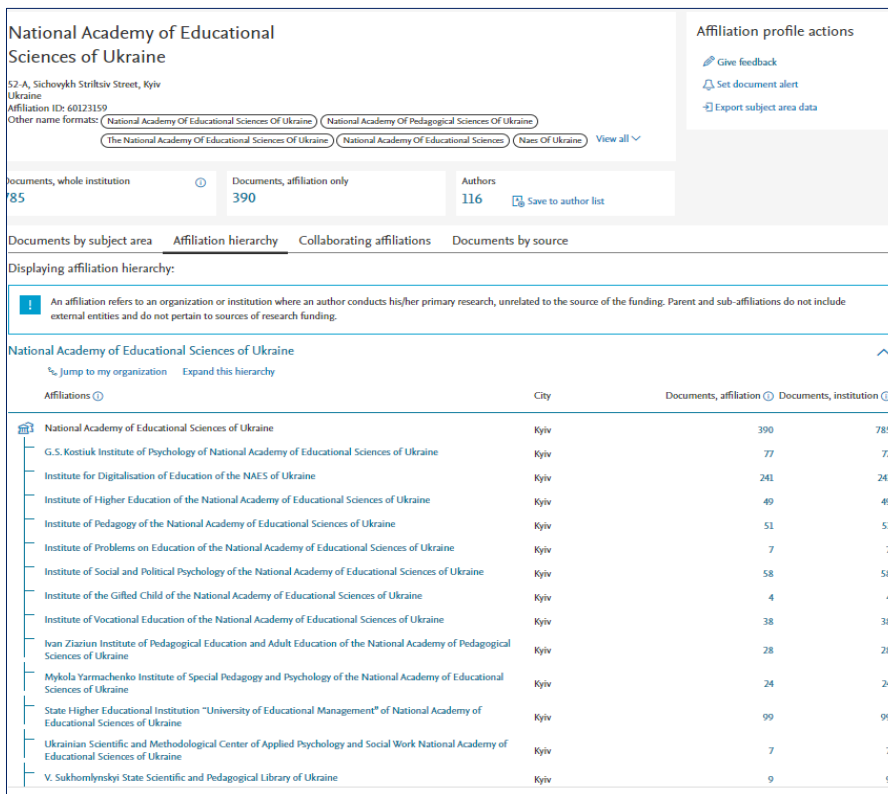


Рис. I.6. Структура профілів наукових установ НАПН України та загальна кількість їх документів у Scopus

– у звітному році впорядковано функціонував загальний профіль академії у Web of Science, в якому об'єднано публікації вчених академії у наукових виданнях, що індексуються наукометричною базою даних Web of Science Core Collection (рис. I.7). На початок 2024 р. усі 13 наукових установ НАПН України мають профілі у Web of Science.

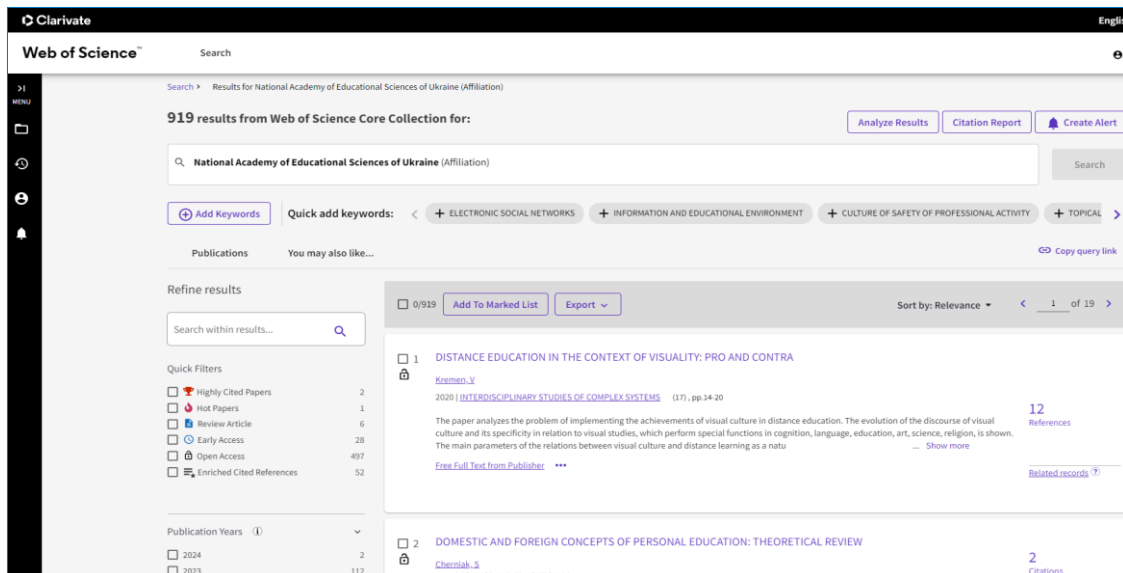


Рис. I.7. Профіль НАПН України у Web of Science

У профілі НАПН України представлено більше 900 статей вчених НАПН України, зокрема і за галузями знань (рис. I.8.);

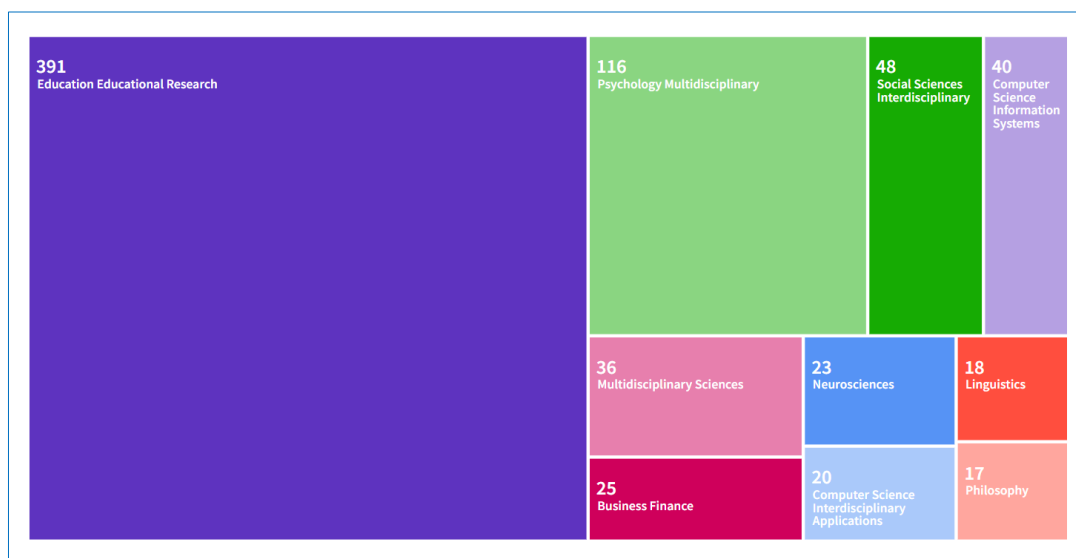


Рис. I.8. Розподіл публікацій вчених НАПН України у Web of Science за галузями знань (Web of Science Categories)

– 380 статей опубліковано дійсними членами, членами-кореспондентами та вченими наукових установ НАПН України у наукових виданнях, що індексуються наукометричними базами даних Scopus та Web of Science Core Collection. Праці вчених НАПН України представлено у наукових періодичних

виданнях, які входять до першого квартиля (Q1), зокрема це: «Child Abuse & Neglect», «Creativity Studies», «Emotion», «European Journal of Education», «European Journal of Psychotraumatology», «European Journal of Social Psychology», «Global Journal of Environmental Science and Management», «Health communication», «International Journal of Psychology», «Journal of Loss and Trauma», «Journal of Religion and Health», «Philosophy and Cosmology», «Psychiatry Research», «Psychological medicine», «Psychology, Health & Medicine», «Scientific Reports», «Technologies», «Wisdom» тощо. Найбільше публікацій вчених Інституту цифровізації освіти (60 од.) та Інституту психології імені Г.С. Костюка (45 од.) НАПН України;

– загалом більше 230 вчених наукових установ і членів (академіків та членів-кореспондентів) НАПН України у 2023 р. опублікували статті у виданнях, що індексуються базами даних Scopus і Web of Science Core Collection. У двох наукових установах НАПН України частка вчених, які мають у 2023 р. зазначені публікації, становить понад 40 %, зокрема в Інституті вищої освіти – 68,5 %, Інституті цифровізації освіти – 47,0 %, ДНПБУ імені В.О. Сухомлинського – 43,9 % тощо;

– 803 (87,4%) вчених наукових установ НАПН України мають цифрові ідентифікатори ORCID iD; 837 (93,7%) – профілі у Google Scholar, 729 з яких представлено в системі «Бібліометрика української науки» (Додатки, табл. 2);

– згідно з наведеними у Google Scholar бібліометричними портретами наукових працівників індекс Гірша 11 і більше мають 138 вчених наукових установ НАПН України, у тому числі 49 вчених – 20 і більше;

– понад 500 публікацій вчених наукових установ НАПН України англійською та іншими іноземними мовами;

– до Електронної бібліотеки НАПН України (lib.iitta.gov.ua) внесено більше 3,8 тис. ресурсів, підготовлених за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень (Додатки, табл. 3), здійснено майже 3,5 млн переглядів сторінок зі 207 країн/регіонів світу (найбільше користувачів з України – 82,0 %, США – 3,7 % та Німеччини – 2,6 %).

На кінець звітнього року у бібліотеці розміщено понад 33 тис. повнотекстових ресурсів, які завантажено понад 14,3 млн разів (рис. I.9.), з них майже 3,6 млн завантажень у 2023 р. (рис. I.10.).

У рейтингу завантажень ресурсів за 2023 р. перші три місця посідають: Інститут психології імені Г.С. Костюка (більше 513,5 тис. завантажень), Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна (більше 309,3 тис. завантажень) та Інститут цифровізації освіти (більше 276,5 тис. завантажень) (рис. I.11.).

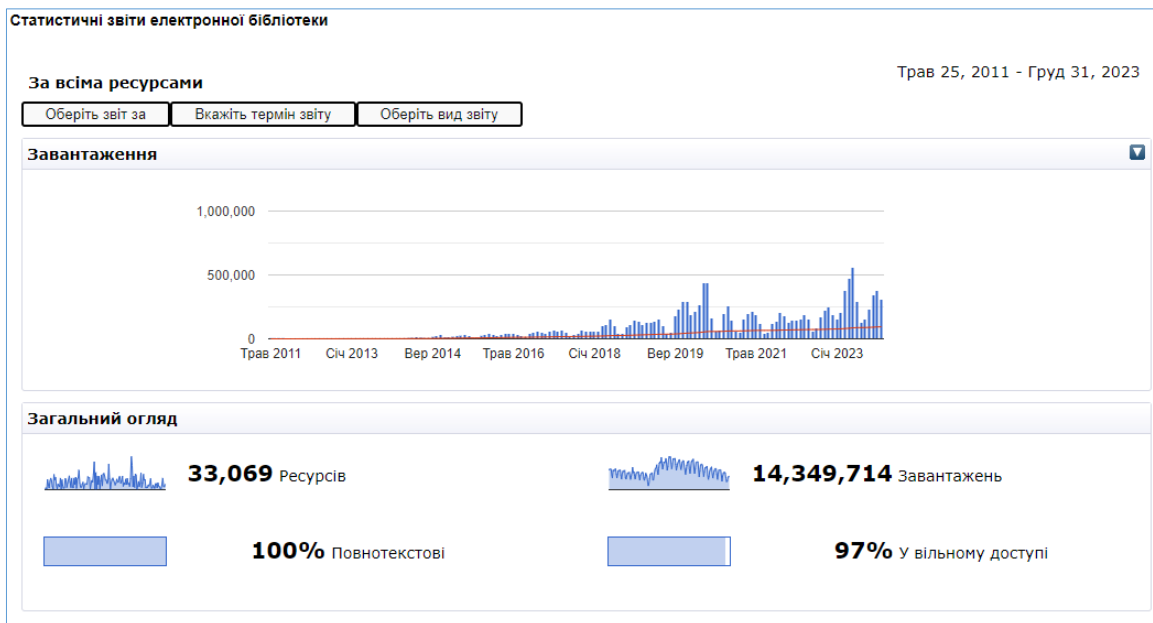


Рис. І.9. Статистичний звіт Електронної бібліотеки НАПН України (станом на 31 грудня 2023 р.)

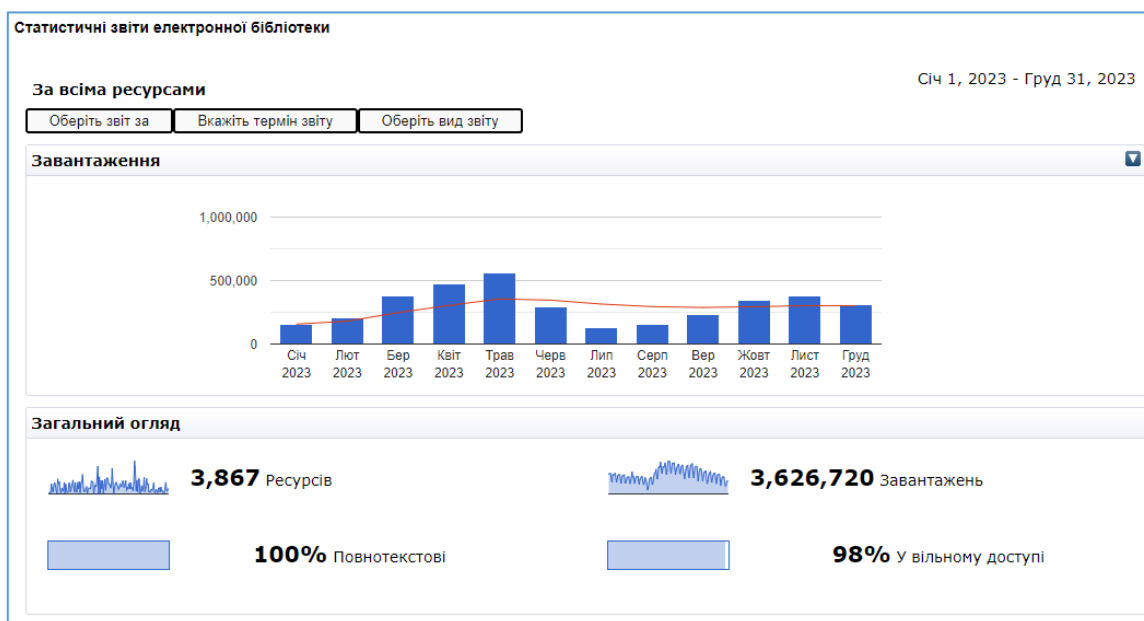


Рис. І.10. Завантаження Електронної бібліотеки НАПН України у 2023 р. (станом на 31 грудня 2023 р.)

Статистичний звіт рейтингу завантажень ресурсів підрозділів установ

За всіма ресурсами Січ 1, 2023 - Груд 31, 2023

Оберіть звіт за Вкажіть термін звіту Оберіть вид звіту

Top Schools

1. Institute of Psychology after N.Kostiuk	513,570
2. Institute of Pedagogical Education and Education for the Adults	309,306
3. Institute for Digitalisation of Education	276,594

Рис. І.11. Рейтинг завантажень ресурсів за науковими установами НАПН України (станом на 31 грудня 2023 р.)

– усі тринадцять наукових установ НАПН України представлено з-поміж понад 400 університетів й науково-дослідних інститутів відповідного рейтингу, що підготовлений відділом бібліометрії і наукометрії Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського у рамках проекту «Бібліометрика української науки» (табл. І.2).

Таблиця І.2

Рейтинг наукових установ НАПН України за даними інформаційно-аналітичної системи «Бібліометрика української науки»

№ з/п	Місце у рейтингу	Найменування наукової установи, закладу НАПН України	h-індекс	
			Scopus	WoS
1	56	Інститут цифровізації освіти	26	10
2	70	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	12	6
3	73	Інститут професійної освіти	9	4
4	74	Інститут психології імені Г.С. Костюка	8	6
5	76	Інститут вищої освіти	6	4
6	76	Інститут педагогіки	6	5
7	76	Інститут соціальної та політичної психології	6	7
8	77	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	5	5
9	78	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	4	3
10	79	Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	3	2
11	80	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	2	-
12	81	Інститут обдарованої дитини	1	3
13	81	Інститут проблем виховання	1	4

Упродовж 2023 р. вченим, аспірантам, докторантам НАПН України надано доступ до повнотекстових електронних колекцій книг і журналів міжнародних видавництв Elsevier, Springer Nature, John Wiley & Sons, Taylor & Francis, Emerald, Sage Publications, Oxford University Press, Cambridge University Press, IOP Publishing та ін. на порталі «Research4Life» як науковцям країни Групи А (вільний доступ) через Державну науково-технічну бібліотеку України.

Науково-експертна діяльність вчених НАПН України.

Проведення наукової експертизи. З метою імплементації законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність» вчені НАПН України здійснювали незалежну наукову експертизу, зокрема:

– понад 50 законодавчих, нормативно-правових актів, державних рішень і програм, освітніх інновацій та інформаційно-аналітичних матеріалів;

– понад 580 рукописів видавничої (наукової, виробничо-практичної, навчальної та довідкової) продукції (друкованих та електронних видань) для рекомендації їх до публікації;

– понад 200 од. навчальної, навчально-методичної літератури, засобів навчання та навчального обладнання для закладів дошкільної, загальної середньої (початкової, основної і старшої школи) професійної (професійно-технічної) освіти тощо для надання грифів і свідоцтв МОН України.

Участь вчених НАПН України в роботі експертних груп. Вчені НАПН України брали участь як наукові експерти та фахові представники у діяльності близько 90 експертних, акредитаційних, робочих груп і комісій, агентств, програмних комітетів, організацій, підприємств тощо, зокрема в роботі Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, Національної ради з питань розвитку науки і технологій, Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, Національного агентства кваліфікацій, Комітету з Державної премії України в галузі освіти, МОН України (колегії МОН України, експертних рад з питань проведення експертизи дисертацій, Наукової ради, експертних груп з оцінювання ефективності діяльності наукових установ, Науково-методичної ради, робочих груп, конкурсних комісій, Ради представників громадських об'єднань корінних народів, національних меншин України тощо), Міністерства соціальної політики України, Міністерства культури України, Національного фонду досліджень, Національної академії наук України, Державної служби якості освіти України, Українського культурного фонду, громадських організацій, редакційних колегій вітчизняних та зарубіжних наукових періодичних видань тощо.

Співпраця із комітетами Верховної Ради України. У 2023 р. на запит *Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій* надано пропозиції та експертні висновки до 15 проектів законів України.

Вчені академії активно долучилися до проведених Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій слухань: «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання» (11 травня 2023 р.) та «Відновлення освіти на деокупованих територіях» (25 травня 2023 р.). Підготовлено інформаційно-аналітичні матеріали, пропозиції до рішень, узято участь у роботі слухань та робочих групах із реалізації протокольних рішень Комітету. На виконання рішень Комітету «Про затвердження Рекомендацій цих слухань (протокол від 7 червня 2023 р. № 122) у НАПН України затверджено та реалізуються відповідні Плани заходів на 2023-2025 рр.:

– План заходів Національної академії педагогічних наук України з реалізації Рекомендацій слухань Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему «Відновлення освіти на деокупованих територіях» (25 травня 2023 р.)», наказ НАПН України від 6 липня 2023 р. № 30 о.д.;

– План заходів Національної академії педагогічних наук України з реалізації Рекомендацій слухань Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему «Освітні втрати й освітні розриви на рівні

загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання» (11 травня 2023 р.), наказ НАПН України від 6 липня 2023 р. № 31 о.д.

Крім того, підготовлено *інформаційно-аналітичні матеріали* щодо:

1) стану виконання Рішення Комітету від 6 листопада 2019 р., протокол № 11 «Про стан реалізації Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та відповідного доручення Уряду;

2) практики застосування законів України з питань науки і техніки у роботі та проблемних питань, які потребують вжиття відповідних парламентських заходів, з наданням рекомендацій з їх урегулювання;

3) до проєкту Державної стратегії розвитку науки, технологій та інноваційної діяльності НАН України.

Підготовлено пропозиції до рекомендацій *Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту* за результатами онлайн-слухань на тему: «Шляхи удосконалення діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства щодо формування культури безпеки життєдіяльності у дітей та молоді в умовах сучасних викликів».

Співпраця з Міністерством освіти і науки України. У 2023 р. завершено виконання Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2021-2023 рр., що відбувалася у кризових для країни та її освіти умовах спочатку поширення пандемії COVID-19 (2021 р.), потім повномасштабної російсько-української війни (2022-2023 рр.). Найважливішими результатами виконання Програми є підготовка нових концепцій та стратегій, розроблення освітнього законодавства, оновлення освітніх стандартів. Крім того, у тісній співпраці з МОН України:

– підготовлено комплект навчально-методичного забезпечення навчальних предметів/інтегрованих курсів, що охоплює усі освітні компоненти типового навчального плану для 7-х класів;

– розроблено та впроваджується: навчально-методичне забезпечення військово-патріотичного виховання учнів;

– визначено сучасні психологічні вимоги до підручників для Нової української школи та уроків на платформі Всеукраїнської школи онлайн;

– розроблено інноваційні навчальні матеріали з медіаосвіти;

– розроблено науково-методичний супровід розвитку інформаційно-цифрового навчального середовища української школи, зокрема з використанням засобів доповненої та віртуальної реальності;

– підготовлено виробничо-практичні видання для підготовки здобувачів фахової передвищої освіти; розроблено модулі для підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

– проведено методологічну експертизу силабусів навчальних дисциплін та проєктів стандартів вищої освіти;

– підготовлено навчально-методичні та практичні посібники, методичні рекомендації, практикуми, зокрема щодо психологічного супроводу суб'єктів освітнього простору в умовах воєнного стану та ін.

Питання про виконання Програми спільної діяльності МОН України і НАПН України розглянуто на засіданні Президії НАПН України 15 листопада 2023 р. за участі І.А. Балуби, керівника експертної групи з питань фахової передвищої освіти Директорату фахової передвищої, вищої освіти МОН України та висвітлено у Віснику НАПН України (doi.org/10.37472/v.naes.2023.5220).

Успішний досвід співпраці МОН і НАПН України на основі Програми спільної діяльності та нові виклики, пов'язані з реаліями воєнного стану та завданнями повоєнного відновлення країни на інноваційній, високотехнологічній основі та її євроінтеграції, актуалізували потребу у підготовці нової Програми спільної діяльності МОН та НАПН України на 2024-2026 рр. Об'єднання зусиль фахівців МОН та учених НАПН сприятимуть науковому, методичному та інформаційному супроводу розвитку сучасної освіти, ефективному розв'язанню актуальних проблем, що постали перед освітою країни.

Співпраця з Національною академією наук України у 2023 р. розпочато реалізацію Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України на 2023-2025 рр., якою передбачено виконання 79 заходів, серед них: взаємодія дослідницьких інфраструктур, проведення комплексних міждисциплінарних досліджень, спільна участь у науково-експертній діяльності, підготовці законотворчих ініціатив у сфері науки та освіти та ін. Серед найважливіших результатів виконання Програми спільної діяльності:

- підготовка пропозицій до проектів рішень Національної ради України з питань розвитку науки і технологій та на запит РНБО України щодо формування та реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності в Україні;

- спільна участь у робочій групі з аналізу новітніх російських підручників з історії росії та загальної історії для учнів 10 та 11 класів;

- розробка мобільного застосунку для підтримки психічного здоров'я військовослужбовців;

- проведення низки спільних тематичних науково-комунікаційних та виставкових заходів з питань розвитку освіти і науки в умовах воєнного стану тощо.

Питання про виконання Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України у 2023 р. розглядалося на засіданні Президії НАПН України 21 грудня 2023 р. за участі віцепрезидента НАН України С.І. Пирожкова (doi.org/10.37472/v.naes.2023.5231).

У 2023 р. започатковано програмну співпрацю з **Національною академією медичних наук України** в межах реалізації Програми спільної діяльності НАМН України та НАПН України на 2023-2025 рр. Питання про результати співпраці у 2023 р. розглянуто на засіданні Президії НАПН України 25 січня 2024 р. за участі віцепрезидента Національної академії медичних наук України Д.І. Заболотного та висвітлено на сторінках Вісника НАПН України (doi.org/10.37472/v.naes.2024.6101).

Проведення науково-практичних масових заходів. НАПН України спільно з МОН України взяла участь в організації та роботі чотирьох міжнародних онлайн виставок:

- XXXVIII Міжнародній виставці «Освіта та кар’єра 2023» (28-29 квітня, м. Київ);
- XIV Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти» (13-18 травня, м. Київ);
- XV Міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті» (25-27 жовтня, м. Київ);
- XXXIX Міжнародній виставці «Освіта та кар’єра – День студента 2023» (17 листопада, м. Київ).

У рамках міжнародних виставок вченими НАПН України проведено 72 онлайн заходи з актуальних питань розвитку вітчизняної освіти, педагогічної і психологічної наук, а також взято участь у проведенні багатьох виставкових заходів, організованих ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», місцевими органами управління освітою, закладами загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної) і вищої освіти. Наукові розробки вчених установ НАПН України відзначено 19 медалями виставок та почесними нагородами.

У 2023 р. вчені НАПН України (рис. І.12):

- відповідно до плану роботи провели 203 науково-практичні масові заходи: 67 міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій, 61 семінар, 4 конгреси, 6 форумів, 7 педагогічних читань, 33 круглі столи, 25 інших заходів;
- стали організаторами і співорганізаторами 743 масових заходів, зокрема 125 конференцій, 183 семінарів, 46 круглих столів тощо (Додатки, табл. 23);
- взяли участь у понад 4 тис. заходів: 32 з’їздах і конгресах, 187 симпозіумах, понад 1,6 тис. конференцій, 608 семінарах, 25 педагогічних читаннях, 241 круглому столі, 83 виставках, більше 1,3 тис. інших заходів.

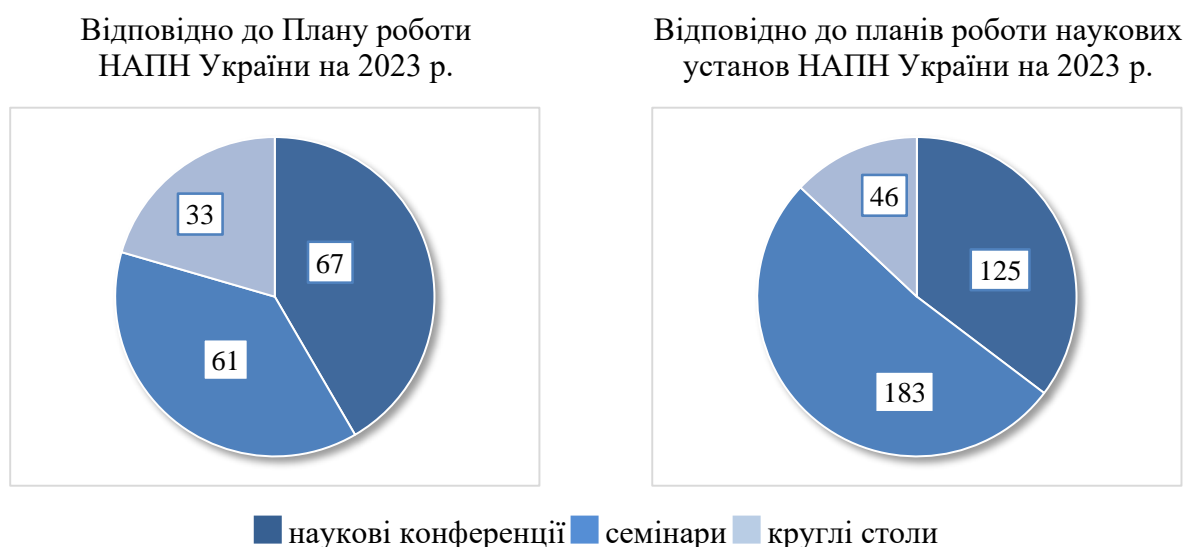


Рис. І.12. Організація і проведення науково-практичних масових заходів у 2023 р.

Проведення освітньої діяльності в НАПН України.

Підготовка здобувачів ступеня доктора філософії та доктора наук.

Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації здійснювалась через аспірантуру і докторантуру одинадцяти підвідомчих установ у галузях знань: «01 Освіта / Педагогіка»; «05 Соціальні та поведінкові науки»; «23 Соціальна робота»; «28 Публічне управління та адміністрування» за 14-ма акредитованими та 4-ма умовно акредитованими освітньо-науковими програмами.

У 2023 р. в аспірантурі навчалось 421 ос., з них 36 – за державним замовленням; у докторантурі – 35 ос., з яких 12 – за державним замовленням. Закінчили аспірантуру 46 ос. (рис. I.13), докторантуру 12 ос. (рис. I.14). Прийом до докторантури у 2023 р. становив 15 ос., до аспірантури – 205 ос. Прийому до аспірантури за державним замовленням не було. У цілому в 2023 р. показники ефективності підготовки аспірантів і докторантів за державним замовленням у порівнянні з 2022 р. збільшилися: в аспірантурі – на 18,2 %, у докторантурі – на 45,0 %. Показники ефективності підготовки аспірантів на умовах контракту збільшилися на 16,8 %, докторантів – на 50,0 %.

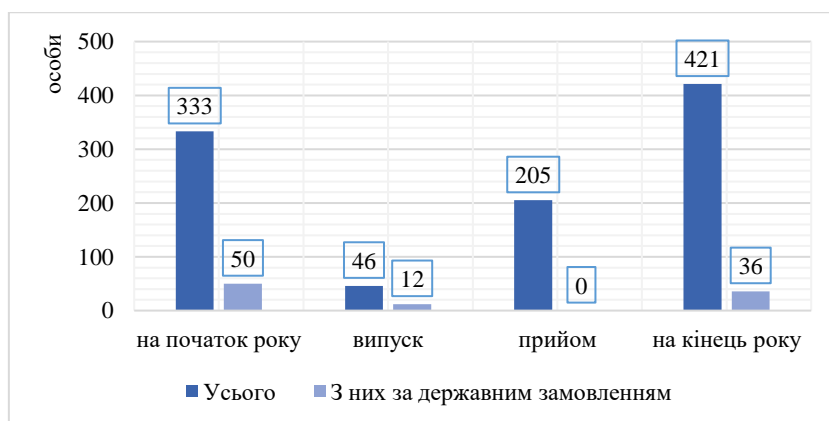


Рис. I.13. Підготовка здобувачів ступеня доктора філософії 2023 р.

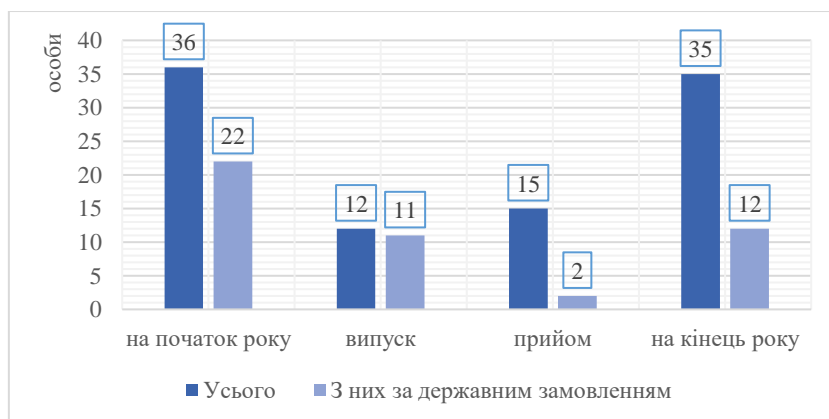


Рис. I.14. Підготовка здобувачів ступеня доктора наук 2023 р.

Труднощі щодо вчасного завершення й захисту дисертаційних досліджень постали у зв'язку з виїздом більшості аспірантів на безпечніші території або за кордон; мобілізацією на військову службу; непередбачуваною затримкою публікацій

у вітчизняних фахових виданнях та у виданнях, що індексуються наукометричними базами даних Scopus та Web of Science Core Collection тощо.

Атестація наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації здійснювалася шляхом:

– створення в 2023 р. п'яти *докторських спеціалізованих вчених рад* з правом розгляду та захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук, що діяли наукових установах НАПН України. Загалом у системі атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації у 2023 р. брали участь 12 спеціалізованих вчених рад з присудження наукового ступеня доктора наук, що діяли у десяти наукових установах НАПН України. У звітному році проведено 20 засідань, на яких захищено 8 дисертаційних робіт: 7 докторських та 1 кандидатська. У 2023 р. кількість захищених дисертаційних робіт порівняно з минулим роком збільшилась на 4 дисертації (50,0 %). На розгляді в радах перебуває 7 дисертацій, у тому числі 5 докторських та 2 кандидатські;

– створення *разових спеціалізованих вчених рад* для присудження ступеня доктора філософії у вісьмох наукових установах НАПН України, в яких відбулося 30 публічних захистів дисертацій. Зокрема, за галузями знань «01 Освіта/Педагогіка» – 25, «05 Соціальні та поведінкові науки» – 5. На розгляді в наукових установах перебуває 26 дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Міжвідомча рада з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (голова – акад. О.М. Топузов) діяла у складі 80 осіб, які входили до чотирьох секцій, утворених за відповідними спеціальностями та спеціалізаціями в галузях знань «01 Освіта/Педагогіка», «05 Соціальні та поведінкові науки», «23 Соціальна робота». У 2023 р. створено Фейсбук-сторінку «Координація досліджень у галузі освіти НАПН України» задля надання безоплатних послуг щодо формулювання тем наукових досліджень та висвітлення сучасних тенденцій розвитку наукових підходів у галузі педагогіки і психології. Започатковано інформаційне періодичне (щорічне) видання «Дайджест – 2023 з координації тем дисертаційних досліджень в галузі освіти, педагогіки і психології Національної академії педагогічних наук України» (за наук. ред. О.М. Топузова).

Діяльність Міжвідомчої ради спрямовано на розгляд 124 тем дисертаційних досліджень, які надійшли від закладів вищої освіти та наукових установ, зокрема, від здобувачів наукових ступенів доктора філософії і доктора наук у галузях знань «01 Освіта/Педагогіка» і «23 Соціальна робота» – 96, у галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» – 28.

На розгляд Міжвідомчої ради у галузях знань «01 Освіта/педагогіка, «23 Соціальна робота» подавалися переважно теми дисертаційних досліджень процесу підготовки до професійної діяльності фахівців у закладах освіти, зокрема майбутніх учителів, формування їх компетентностей, професійного розвитку; підготовки фахівців; цифровізації освітніх систем; управління закладами освіти, розвитком їх педагогічного персоналу тощо. Істотно зросла кількість тем дисертаційних досліджень з питань фахової підготовки

військовослужбовців, формування їх психологічної готовності до професійної діяльності. З-поміж поданих до Міжвідомчої ради тем дисертаційних досліджень у галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» вирізнялися присвячені проблемам становлення і розвитку особистості, збереження психологічного здоров'я, розвитку резильєнтності особистості в умовах війни, психологічної адаптації до вимушеної міграції, формування психологічної готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності тощо.

Кількість тем дисертаційних досліджень, узгоджених Міжвідомчою радою без змін, за 2023 р. становить – 29, що складає 23,4 % від загальної кількості поданих на розгляд. У межах консультативної допомоги скориговано 86 тем (69,4 %) поданих на розгляд, у тому числі, на здобуття наукового ступеня доктора наук – 9 тем (7,3 %) дисертаційних досліджень, наукового ступеня доктора філософії – 77 тем (62,1 %) (рис.1.15).

У галузях знань «01 Освіта / Педагогіка»,
«23 Соціальна робота»

У галузі знань «05 Соціальні та поведінкові
науки» (психологія)

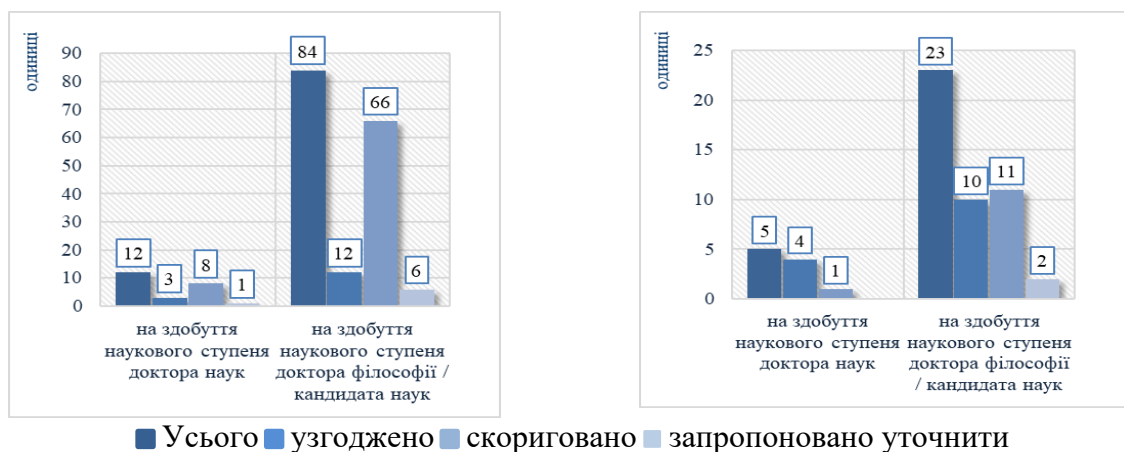


Рис. 1.15. Кількість тем дисертаційних досліджень, розглянутих Міжвідомчою радою з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології у 2023 р.

Підготовка на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти провадилася у ДЗВО «Університет менеджменту освіти» та в Інституті професійної освіти НАПН України (рис. 1.16.-1.17.).

У Навчально-науковому інституті менеджменту та психології, Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» та в Інституті професійної освіти НАПН України за кошти фізичних і юридичних осіб майбутні бакалаври і магістри опановували вісім спеціальностей у таких галузях знань:

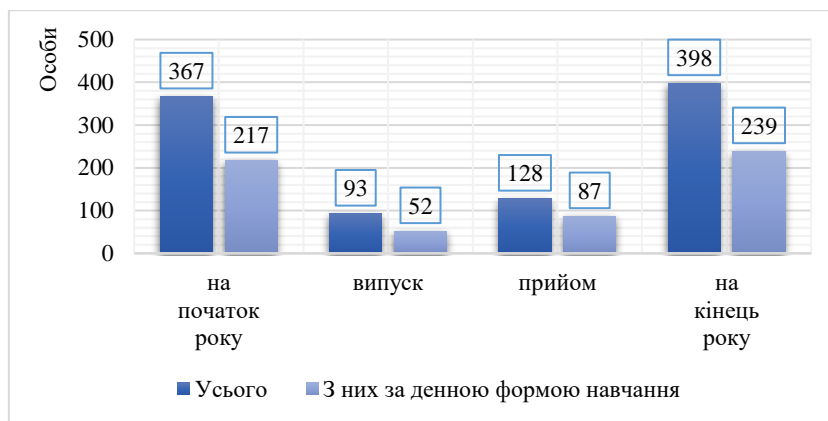


Рис. І.16. Підготовка здобувачів на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за кошти фізичних та юридичних осіб у 2023 р.

- «01 Освіта/Педагогіка» (спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки», «015 Професійна освіта (Дизайн)», «016 Спеціальна освіта»);
- «05 Соціальні та поведінкові науки» («051 Економіка», «053 Психологія»);
- «07 Управління та адміністрування» («073 Менеджмент», «076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»);
- «28 Публічне управління та адміністрування» («281 Публічне управління та адміністрування»).

Загальна чисельність студентів, які навчалися за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти, на кінець звітного року становила 1375 осіб.

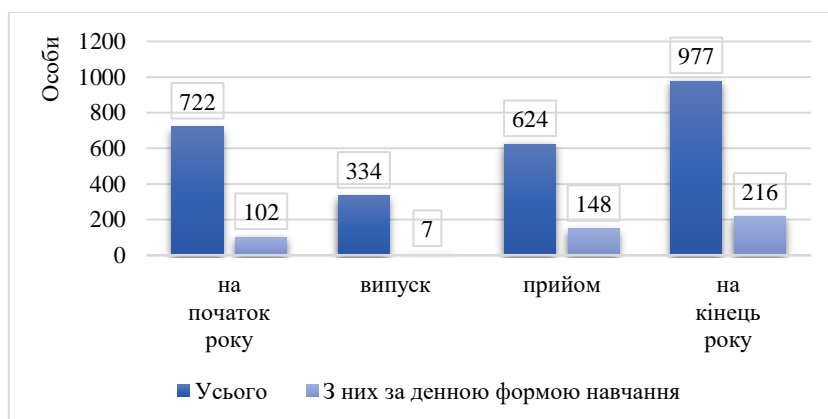


Рис. І.17. Підготовка здобувачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти за кошти фізичних та юридичних осіб у 2023 р.

Підвищення кваліфікації кадрів здійснювалося у ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Інституті педагогіки та Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України (рис. І.18.).

Підвищили кваліфікацію понад 7,5 тис. керівників, науково-педагогічних, педагогічних та інших працівників закладів освіти, установ, організацій, з них 4970 особи – за державним замовленням.

Найменування наукової установи, закладу НАПН України	Загальна кількість осіб, які підвищили кваліфікацію	З них за державним замовленням
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	7191	4970
Інститут педагогіки	300	–
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	24	–
Усього	7515	4970

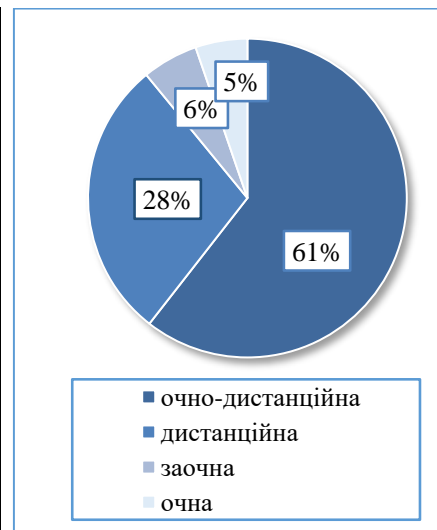


Рис. І.18. Підвищення кваліфікації осіб з вищою освітою у 2023 р.

В Інституті педагогіки НАПН України за спеціальностями «013 Початкова освіта», «014.01 Середня освіта (Українська мова і література)», «014.15 Середня освіта (Природничі науки)» за кошти фізичних і юридичних осіб підвищили кваліфікацію 300 педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Вченими Інституту педагогіки НАПН України проведено безкоштовні курси підвищення кваліфікації (у дистанційному форматі) за програмами: «Методика навчання української мови, літератури та інтегрованого курсу літератур (української та зарубіжної) у 5-6 класах закладів загальної середньої освіти», «Методика навчання природознавчих курсів у 5-6 класах закладів загальної середньої освіти», «Методика навчання інформатики у 5-6 класах нової української школи», «Методика навчання математики у 5-6 класах закладів загальної середньої освіти», «Здоров'я, безпека та добробут у НУШ: інноваційні підходи», «Методика зарубіжної літератури у 5-6 класах закладів загальної середньої освіти», «Методика навчання мистецтва у 5-6 класах закладів загальної середньої освіти», «Методика навчання учнів інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» у 5-6 класах». Навчанням було охоплено понад тисячу педагогічних працівників України.

В Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за кошти фізичних та юридичних осіб кваліфікаційний рівень підвищили 24 особи за освітньо-професійною програмою «Інноваційні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами».

Діяльність Ради молодих вчених НАПН України. НАПН України здійснює всебічну підтримку діяльності Ради молодих вчених. З метою підтримки та активізації наукової діяльності молодих вчених НАПН України, сприяння розвитку їх професійних якостей і творчого потенціалу 11 грудня 2023 р. рішенням Президії академії оголошено конкурсний відбір для виконання у 2024 р. прикладних наукових досліджень для підтримки молодих вчених, які працюють (навчаються) в установах НАПН України. За результатами конкурсного відбору переможцями обрано 3 прикладних наукових дослідження.

Молоді вчені активну участь у міжнародних масових науково-практичних заходах (конференціях, науково-практичних, круглих столах). Проходили програми стажування, підвищення кваліфікації та навчання за міжнародними програмами. Були учасниками науково-дослідницьких проєктів. Тісно співпрацювали з радами молодих вчених при МОН України та НАН України.

Молоді вчені взяли участь в організаційному комітеті IV Всеукраїнського форуму рад молодих вчених; робочій групі з удосконалення системи екологічної освіти в Україні; конкурсній комісії з відбору проєктів молодих вчених, які працюють (навчаються) у закладах вищої освіти та наукових установах, що належать до сфери управління МОН; членство у робочій групі Eurodoc за напрямом «Open Science»

З 1 листопада по 13 грудня 2023 р. виступили співорганізаторами I Онлайн школи «Цифрові технології в наукових дослідженнях» з метою підвищення рівня цифрової компетентності наукових, науково-педагогічних працівників, аспірантів і докторантів.

За вагомі досягнення та особистий внесок у розвиток вітчизняної освіти та науки у 2023 р. присуджено:

- *Державну іменну стипендію для увічнення подій Революції Гідності та вшанування подвигу Героїв України – героїв Небесної Сотні у номінації «стипендія імені Юрія Поправки»:*

- у 2023 р. отримувала голова Ради молодих вчених НАПН України І.Г. Губеладзе (наказ МОН України від 18 листопада 2022 р. № 1047);

- на 2024 р. призначено Остапенко Анні Вікторівні, доктору філософії у галузі освіти, науковому співробітнику лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійної освіти НАПН України (наказ МОН України від 20 листопада 2023 р. № 1435).

- *Стипендії Кабінету Міністрів України для молодих вчених у 2023 р. отримували:*

- Загорулько Марина Олександрівна, кандидат педагогічних наук, завідувач відділу аспірантури та докторантури Інституту педагогіки НАПН України;

- Гуцол Кирило Віталійович, доктор філософії з психології, старший науковий співробітник лабораторії когнітивної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України.

Міжнародне наукове співробітництво упродовж другого року воєнного стану розгорталося на новому якісному рівні у системі європейських та глобальних зв'язків і відносин, інтернаціоналізації вищої освіти, наукових досліджень, про що свідчить співдружність українських та зарубіжних освітян і вчених, яка здійснювалося за такими напрямками:

- активна участь наукових установ НАПН України в **реалізації понад 40 міжнародних науково-освітніх проєктів і програм** Американських рад з міжнародної освіти, Британської ради в Україні, Європейського Союзу, Європейського фонду підготовки, Представництва ООН в Україні, Організації з безпеки і співробітництва в Європі, Представництва DVV International в Україні,

Ради Європи, Світового банку, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ та інших міжнародних організацій і фондів;

– наукова *співпраця із 29 іноземними членами НАПН України*, які представляють 10 країн світу, науковими установами і закладами освіти республік Болгарія, Казахстан, Корея, Молдова, Польща, Узбекистан, Фінляндія, Австрійської, Естонської, Латвійської, Литовської, Киргизької, Китайської Народної, Португальської, Словацької, Чеської, Угорської та Французької республік, Держави Ізраїль, королівств Іспанія та Швеція, Канади, Федеративної Республіки Німеччина, Румунії, Сполучених Штатів Америки, Японії та інших зарубіжних країн як у межах 34 угод про співробітництво, укладених НАПН України, так і в межах сотень угод, укладених безпосередньо її установами з однопрофільними науковими установами, закладами освіти зарубіжних країн, міжнародними організаціями та фондами;

– *участі президента НАПН України акад. В.Г. Кременя* на запрошення:

- Дослідницької групи «Освіта, різноманіття та суспільство» Університету Кордови (Іспанія) у заходах до Дня солідарності з українською освітою в Університеті Кордови (12 грудня 2023 р.) та виступ з доповіддю «Освітня політика в Україні в умовах воєнного стану»;

- дослідницької групи міжфакультативного комітету з етики соціальних і гуманітарних наук Оксфордського університету (Велика Британія) в онлайн-інтерв'ю 19 грудня 2023 р. Наталії Хенлі, докторантці департаменту освіти Оксфордського університету, у межах наукового проекту- дослідження «Міжнародна мобільність і світовий розвиток: оцінка впливу ЕСА та міжнародних обмінів на системному рівні». Метою проекту є проведення максимум 700 інтерв'ю з представниками 70 країн для вивчення життєвого досвіду осіб, які брали участь у міжнародних програмах обмінів і зробили значний внесок у системні зміни в своїх країнах, зокрема, що стосується бідності, питань гендерної рівності. Проект спонсорується District Communications Group (Регіональна група комунікацій) за фінансової підтримки Бюро з питань освіти та культури (ЕСА) Державного департаменту США;

- Комітету педагогічних наук Польської академії наук в урочистій церемонії (24 травня 2023 р.) нагородження медаллю Комітету педагогічних наук Польської академії наук «За заслуги у розвитку педагогіки Польщі» та присвоєння титулу доктора Honoris Causa Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві;

- голови Комітету педагогічних наук Польської академії наук Агнешки Цибаль-Міхальської та науково-педагогічної спільноти Університету ім. Адама Міцкевича у Познані в урочистостях (29-30 листопада 2023 р.) із нагоди відзначення 30-річчя факультету освітніх наук університету та спільному засіданні Комітету педагогічних наук Польської академії наук, що відбулося за участю широкого представництва освіти і педагогічної науки Польщі, Польського педагогічного товариства та українських учених. На засіданні акад. В.Г. Кремень виголосив доповідь «Педагогіка у забезпеченні освіти України під час війни»;

– *підписання документів про співпрацю* із Академією прикладних наук імені Стефана Баторія, Гірничо-металургійним університетом у Кракові, Університетом Марії Кюрі-Склодовської у Любліні (Польща);

– *здійснення експертної діяльності* вчених НАПН України та членство у понад 50 міжнародних організацій та наукових асоціацій, редакційних колегій зарубіжних наукових видань, зокрема Благодійного фонду «Східноєвропейська місія», Благодійної організації «Фонд «Асперн», Всесвітньої ради з питань обдарованих і талановитих дітей, Всесвітньої федерації психічного здоров'я, Глобального союзу науковців за мир, Європейської асоціації медіа та інформаційної освіти, Європейської асоціації освіти дорослих, Європейської мережі з організаційної психології та психології праці, Європейської ради з питань високих здібностей, Європейської академії природничих наук, Європейської спільноти з вивчення травматичного стресу, Європейської асоціації психотерапії, Європейської конфедерації психоаналітиків і психотерапевтів, Європейської асоціації психодрами, Європейської федерації психологів, Європейської федерації академій природничих і гуманітарних наук (ALLEA), Міжнародної асоціації з економічних досліджень, Міжнародної академії культури безпеки, екології та здоров'я «МАКБЕЗ», Міжнародного товариства політичної психології, Міжнародної ради психологів, Міжнародної асоціації прикладної психології, Організації з безпеки та співпраці в Європі, Східноєвропейської федерації наукової аналітики Міжнародної академії наук і вищої освіти, «Україна та українці за кордоном» тощо;

– підготовка і розміщення на сайті та у Віснику НАПН України *заяви про ухвалення рішення* щодо відкриття перемовин про вступ України до Європейського Союзу (українською та англійською мовами) (doi.org/10.37472/v.naes.2023.st-EU).

Науково-інформаційна діяльність у 2023 р. була спрямована на активізацію функціонування передусім порталу і сторінок НАПН України у соціальних мережах, IT-платформах, відеохостингах, що зумовлено розвитком IT-технологій, їх доступністю й легкістю застосування, дороговартісністю паперових друкованих видань у порівнянні із електронними, умовами війни – зміненими акцентами діяльності, переселенням значної кількості громадян України із окупованих територій та прифронтових зон у західні регіони країни і за кордон тощо, а також створення й поширення наукової і науково-популярної продукції на запити суспільства в аспектах психологічної допомоги комбатантам, освітянам, учням і студентам, суспільству загалом.

Науково-інформаційна діяльність академії здійснювалася шляхом публікації наукових, науково-популярних, журналістських матеріалів в електронних ресурсах і друкованих виданнях, зокрема на офіційному сайті НАПН України, офіційній сторінці НАПН України у мережі Facebook (facebook.com/ua.naps), сайтах і сторінках наукових установ і їхніх підрозділів у соціальних мережах. З-поміж багатьох напрямів, науково-інформаційні матеріали присвячено:

– загальним зборам та методологічним семінарам НАПН України;

- науковій і науково-організаційній діяльності установ НАПН України;
- систематичному оприлюдненню результатів, здобутих за фундаментальними та прикладними дослідженнями, що виконувалися в НАПН України; участі провідних вчених академії у законодавчому забезпеченні освітньої галузі тощо;

- персональній діяльності президента НАПН України В.Г. Кременя;
- популярним методикам, публікаціям філософсько-освітнього, освітньо-політичного, аналітичного характеру.

Тривала співпраця із усеукраїнськими газетами «Україна молода» (М.І. Дорошенко), «Українська літературна газета» (М.О. Сидоржевський), «Слово Просвіти» (М.І. Цимбалюк), «Освіта і суспільство» (Л.І. Ткаченко), «Світ» (Л.М. Остролуцька), «Факти» (О.Ю. Швець), журналом «Трибуна».

Діяльність НАПН України, а також особисту участь науковців у теле- та радіопередачах висвітлено на каналах Національної радіокомпанії України, Суспільного мовлення України, телеканалів «1+1», «Інтер», «5 канал», FREEDOM, «Громадське телебачення», «Київ», «Еспресо TV», «24»; регіональних теле- і радіоканалах.

Цифровізація наукової діяльності. Упродовж 2023 р. відповідно до викликів воєнного часу пріоритетними напрямками цифровізації наукової діяльності НАПН України було забезпечення безперервності і стійкості роботи академії та її наукових установ: системне адміністрування наявних ресурсів, документообіг, дистанційний режим роботи, технічний супровід виконання наукових та експериментальних досліджень і ефективної роботи систем дистанційного навчання відповідних підрозділів. Зокрема:

- посилене використання електронного документообігу та організоване підключення академії до Системи електронної взаємодії органів виконавчої влади для забезпечення швидкої і безпечної комунікації з ними;

- забезпечення можливості вільного доступу до міжнародних наукометричних баз даних Web of Science, Elsevier, Research4Life, Scopus, де було створено профілі установ та до Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО) (inforesurs.gov.ua);

- широке застосування науковими установами НАПН України цифрових технологій як засобу колективної комунікації в ІТ-програмах Zoom, Skype, Meet, YouTube тощо, що забезпечувало участь вчених в онлайн заходах: заняттях, веб-конференціях, вебінарах, засіданнях тощо, а також використання хмарних сервісів (Dropbox, Google Disk, OneDrive та інші);

- систематичне вдосконалення та наповнення сайтів наукових установ НАПН України і їх структурних підрозділів, а також сторінок у соціальних мережах (Facebook, Google+, LinkedIn);

- представлення результатів діяльності НАПН України та її наукових установ на вебпорталі академії (naps.gov.ua) та офіційній сторінці у Facebook (facebook.com/ua.naps);

У цілому впродовж 2023 р. цифровізація наукової діяльності НАПН України продовжувалася, хоча зменшення та обмеження її фінансування не

сприяло оновленню парку комп'ютерної техніки та залишило актуальним потребу в розширенні та модернізації парку комп'ютерної техніки установ.

Фінансове забезпечення. НАПН України в 2023 р. отримано фінансування із загального фонду державного бюджету в сумі 246 млн 508,3 тис. грн, у т.ч. на фундаментальні дослідження – 77 млн 284,0 тис. грн, на прикладні дослідження – 101 млн 402,3 тис. грн, на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів – 7 млн 685,3 тис. грн, підвищення кваліфікації педагогічних і керівних кадрів – 31 млн 29,2 тис. грн, фінансову підтримку наукового об'єкту, що становить національне надбання – 45,0 тис. грн, забезпечення доступу до науко-технічної інформації та наукової літератури на всіх видах носіїв – 5 млн. 788,9 тис. грн, утримання апарату Президії та виплату довічної плати за звання членам НАПН України – 23 млн 273,6 тис. грн.

Порівняно з 2022 р. фінансування НАПН України зменшилося на 27 млн 389,9 тис. грн або на 10,0 %, що пов'язано із російським вторгненням, введенням в Україні воєнного стану з 24 лютого 2022 р. НАПН України отримано 46 млн 677,5 тис. грн за спеціальним фондом бюджету (власні надходження бюджетних установ), що на 20 млн 600,6 тис. грн (79,0 %) більше, ніж у 2022 р.

Протягом звітного року до НАПН України з усіх джерел фінансування надійшло 293 млн 185,8 тис. грн. Питома вага фінансування за рахунок загального фонду бюджету у коштах, які отримали установи НАПН України з усіх джерел надходжень, становила 84,1 %.

II. ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У 2023 р. наукова та науково-організаційна, експериментальна, експертна та освітня діяльність НАПН України продовжувалась в умовах повномасштабної війни з РФ та спрямовувалась на системний науково-методичний і психологічний супровід освіти, розроблення науково-методичного забезпечення національної системи освіти, реалізацію пріоритетів державної освітньо-наукової політики, підвищення наукового потенціалу в галузі освіти, педагогіки і психології, посилення його впливу на модернізацію усіх ланок національної освіти в умовах воєнного стану та з урахуванням завдань інтеграції в європейський освітній та науковий простір.

Виконання наукових досліджень та науково-організаційна робота в наукових установах НАПН України.

Ураховуючи необхідність дослідження актуальних проблем воєнного часу та повоєнного відновлення у сфері освіти, педагогіки і психології, створення новітньої конкурентоспроможної наукової продукції згідно з Планом відновлення України та необхідність приведення у відповідність сфери освіти до стандартів і рекомендацій Європейського Союзу у зв'язку з наданням Україні статусу кандидата для вступу в ЄС внесено зміни до перспективних і тематичних планів, технічних завдань фундаментальних і прикладних досліджень, виконуваних у НАПН України, затверджено нові Пріоритетні напрями (тематику) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок НАПН України на 2023-2027 рр. (постанова загальних зборів НАПН України від 7 квітня 2023 р. № 1-1/1-3); оновлено Стратегію розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2023-2027 роки (затверджено постановою загальних зборів НАПН України від 7 квітня 2023 р. № 1-1/1-2).

Вчені академії активно долучилися до проведених Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій слухань: «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання» (11 травня 2023 р.) та «Відновлення освіти на деокупованих територіях» (25 травня 2023 р.). Підготовлено інформаційно-аналітичні матеріали, пропозиції до рішень, узято участь у роботі слухань та робочих групах із реалізації протокольних рішень Комітету. На виконання рішень Комітету «Про затвердження Рекомендацій цих слухань, (протокол від 7 червня 2023 р. № 122) у НАПН України затверджено та реалізуються відповідні Плани заходів на 2023-2025 рр.:

– План заходів Національної академії педагогічних наук України з реалізації Рекомендацій слухань Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему «Відновлення освіти на деокупованих територіях» (25 травня 2023 р.)», наказ НАПН України від 6 липня 2023 р. № 30 о.д.;

– План заходів Національної академії педагогічних наук України з реалізації Рекомендацій слухань Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання» (11 травня 2023 р.), наказ НАПН України від 6 липня 2023 р. № 31 о.д.

Вченими *Інституту педагогіки НАПН України* відповідно до плану заходів з реалізації Рекомендацій слухань Комітету на тему «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання» проведено он-лайн засідання методологічного семінару «Підготовка вчителів до реалізації технології самостійного набуття знань учнями як засобу діагностики та компенсації втрат у навчанні учнів в умовах воєнного стану»; до програм курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників, що проводяться в інституті, включено питання виявлення та подолання навчальних втрат та розривів у навчальних досягненнях учнів закладів загальної середньої освіти. Із урахуванням зарубіжного досвіду ефективних методик подолання освітніх втрат та освітніх розривів підготовлено видання:

– Діагностика та механізми подолання втрат у навчанні молодших школярів : методичні рекомендації [Електронне видання]. кол. авторів; за заг. ред. О.М. Топузова; укл. О.В. Онопрієнко. Київ: Інститут педагогіки НАПН України, 2023. 146 с. (<http://surl.li/mhcaz>);

– Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України : методичні рекомендації [Електронне видання]. кол. авторів; за заг. ред. О.М. Топузова; укл. М.В. Головка. Київ: Педагогічна думка, 2023. 187 с. (<http://surl.li/mzxjk>).

Учені інституту брали участь у робочих групах: з розроблення методичних рекомендацій щодо представлення подій, пов'язаних із збройною агресією РФ проти України, та висвітлення подвигів ветеранів війни; з розроблення прискореного вивчення історії, української літератури, географії (5-11 класи) (12-31 грудня 2023 р.); з аналізу новітніх російських підручників з історії.

На виконання рекомендацій слухань Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему «Відновлення освіти на деокупованих територіях» проведено традиційну серпневу вебконференцію для педагогічних працівників «Вчені НАПН України – українським учителям» (28 серпня 2023 р.). На цьому заході висвітлено особливості організації освітнього процесу в умовах воєнного стану, подолання освітніх втрат учнів та розв'язання актуальних проблем відновлення загальної середньої освіти на деокупованих територіях, створення безпечного психологічного середовища.

Підготовлено та опубліковано методичний poradnik, у якому висвітлено орієнтири міжнародних та неурядових організацій щодо забезпечення неперервності освіти в умовах війни, питання організації дистанційного навчання в Україні: Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід, перспективи : методичний poradnik науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023-2024 навчального

року : методичні рекомендації. [Електронне видання]. за заг. ред. О.М. Топузова, Т.М. Засекіної. Київ: Педагогічна думка, 2023. 192 с. (<http://surl.li/rqihgr>).

Організовано та проведено науково-практичний захід: «Серпневі онлайн-зустрічі освітян «Енергодар. Освітні реалії: курс на життя» (23-25 серпня, 28 серпня 2023 р.). Захід організовано спільно з Управлінням освіти Енергодарської міської ради, Центром професійного розвитку педагогічних працівників м. Енергодар, Державним закладом вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Комунальним закладом «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради. Завідувачем відділу початкової освіти імені О.Я. Савченко інституту О.В. Онопрієнко представлено виступ «Визначення та шляхи подолання втрат у навчанні молодших школярів» (<http://surl.li/lmvjn>).

Спільно з Луганським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти проведено семінар для заступників директорів з навчально-виховної роботи та вчителів початкових класів закладів освіти Луганської області (26 вересня 2023 р.). Науковцями представлено рекомендації щодо виявлення і подолання освітніх втрат молодших школярів у навчанні з української мови і математики.

Спільно з Донецьким інститутом післядипломної педагогічної освіти проведено вебінар для вчителів-словесників Донецької області «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної) у реаліях НУШ: зміст, навчально-методичне забезпечення, компетентнісний потенціал» (26 вересня 2023 р.).

Учені інституту здійснюють науково-методичний супровід навчання: проводять онлайн-уроки, розробляють навчальні й методичні матеріали для дистанційної форми навчання, моніторять освітні втрати й розробляють рекомендації з їх компенсації, надають допомогу в організації освітнього процесу українських учнів за кордоном, пропонують зміни в нормативні документи й розробляють нові щодо безпеки й збереження життя, співпрацюють із міжнародними науковими й освітніми організаціями в інформаційному протистоянні російській агресії.

Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України:

– за результатами виконання I етапу проєкту «Максимізація ефективності ресурсів змішаного навчання в закладі вищої педагогічної освіти у воєнний час і повоєнного відновлення України» у 2023 р. підготовлено до впровадження наукову продукцію: аналітичну записку «Змішане навчання в закладах вищої педагогічної освіти України в умовах війни» (автори: К. Котун, Л. Лук'янова, О. Баніт, К. Годлевська, Л. Петренко, І. Радомський) та навчальну продукцію: програму тренінг-курсу «Здійснення змішаного навчання у ЗВО педагогічного профілю» (автори: К. Котун, К. Годлевська), 5 відеогайдів та 5 чек-листів для підготовки викладачів-супервізорів до організації та реалізації змішаного навчання у мовах війни та повоєнного відновлення України;

– продовжено науково-методичний супровід діяльності центрів освіти дітей та дорослих для українських громадян у Республіці Польща (Центр освіти

та розвитку дітей у Варшаві (Centrum Edukacji i Rozwoju, Warszawa), Український освітній хаб у Варшаві);

– проведено щорічний вебінар «Українського цвіту по всьому світу: консолідація українців в умовах російської агресії» спільно з Товариством зв'язків з українцями за межами України «Україна – Світ», Всеукраїнським товариством «Просвіта» імені Тараса Шевченка, Конгресом української інтелігенції, метою якого є згуртування українців світу у наданні допомоги українцям в умовах російської збройної агресії; культуротворча, націєзберігаюча місія діалогу українців України і зарубіжжя у період відновлення країни;

– активно діяв Освітній хаб «IPOOD hab», як сучасна освітня онлайн платформа для професійного та особистісного розвитку різних категорій дорослого населення, налагодження ефективної взаємодії зі здобувачами освіти, партнерами установи в умовах воєнного часу.

Результати наукової діяльності вчених *Інституту проблем виховання НАПН України* безпосередньо використані для науково-методичного супроводу реалізації державної політики, спрямованої на створення безпечного середовища в умовах воєнного стану.

У 2023 р. підготовлено пропозиції до рекомендацій Комітету з питань молоді і спорту Верховної Ради України за результатами онлайн-слухань на тему: «Шляхи удосконалення діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства щодо формування культури безпеки життєдіяльності у дітей та молоді в умовах сучасних викликів».

З метою впровадження освітніх та виховних інновацій на рівні дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти в умовах воєнного стану впродовж звітнього періоду, проведено: методологічний семінар НАПН України «Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання», конференції: «Проблеми утвердження в учнівської та студентської молоді української національної та громадянської ідентичності», «Освіта і виховання в інформаційному суспільстві в умовах воєнного та повоєнного стану», «Освітній процес в закладах дошкільної освіти в умовах воєнного стану: теорія, практика, інновації»; круглі столи: «Виховання культури безпеки життєдіяльності дітей та учнівської молоді в умовах воєнного та повоєнного стану: стратегічні орієнтири», цикл вебінарів «Дошкільна освіта в умовах воєнного стану: інноваційний досвід» та ін.

З жовтня 2023 р. на замовлення МОН України науковці *Інституту соціальної та політичної психології НАПН України* реалізують науково-технічну роботу за темою «Розроблення технології оцінки рівня медіатравматизації школярів під час війни за дистанційної форми навчання». Метою дослідження є розроблення технології оцінювання рівня та інтенсивності воєнної медіатравматизації школярів трьох вікових категорій з урахуванням рівня первинної і вторинної психотравматизації для проведення діагностики і психологічної підтримки в умовах дистанційної освіти. За результатами виконання I етапу розроблено: 1) україномовну методику оцінювання впливу

травмівної події для відображення реакції на потенційно травмівний медіаконтент та проведено локальне дослідження для її культурної адаптації; 2) методичку оцінювання ефекту співприсутності при медіасприйманні (дитяча і підліткова версія); 3) опитувальник для батьків із медіатравматизації дитини і дві версії шкали медіатравматизації – для підлітків і молодших школярів. Проведено локальні дослідження для адаптації методик з учасниками освітнього процесу (опитано 400 осіб). Здійснено транскультуральний переклад згідно з рекомендаціями ВООЗ для медичних цілей 12-ти англійських методик. Розроблено три комплекси методик діагностики медіатравми війни у складі посттравми для дітей трьох вікових категорій: для дітей 4-7 років, 8-13 років та 14-18 років.

Вчені *Інституту вищої освіти НАПН України* долучалися до експертної оцінки низки нормативно-правових актів, зокрема надавали пропозиції до проєктів: «Пропозиції щодо відновлення освіти на деокупованих територіях», «Пропозиції до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо визнання результатів навчання осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України», «Пропозиції до Дорожньої карти реалізації Стратегії когнітивної деокупації Криму», «Пропозиції щодо змісту Дорожньої карти відновлення освіти на деокупованих територіях».

У 2023 р. вчені інституту взяли активну участь у підготовці науково-аналітичної доповіді «Вища освіта України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення: виклики і відповіді», представленої в листопаді 2023 р. на загальних зборах НАПН України. Науково-аналітична доповідь містить аналіз та рекомендації щодо забезпечення рівного доступу до якісної вищої освіти, забезпечення і вдосконалення якості; вдосконалення викладання і навчання як пріоритету розвитку європейського простору вищої освіти; розвитку дослідницького потенціалу закладів вищої освіти (ЗВО) в умовах відкритої науки; реалізації соціальної відповідальності ЗВО; модернізації мережі ЗВО; посилення інтернаціоналізації вищої освіти; автономії університетів України; використання штучного інтелекту у вищій освіті.

На засіданні Президії НАПН України у червні 2023 р. представлено результати виконання наукового дослідження «Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану». За результатами наукового дослідження підготовлено та оприлюднено препринти (аналітичні матеріали) «Теоретичні основи розвитку потенціалу науково-педагогічних працівників університетів України в контексті розширення інституційної автономії» Ч. 1 (6,5 авт. арк.), «Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду з розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів» Ч. 2 (6,5 авт. арк.), колективну монографію «Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану» (9,5 авт. арк.), адресовані науковим та науково-педагогічним працівникам, здобувачам вищої освіти, освітянам. Результати наукового дослідження сприяли

вдосконаленню освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії «Політика і лідерство у вищій освіті» та «Викладання і навчання у вищій освіті» за спеціальністю «011 Освітні/педагогічні науки», реалізація яких здійснюється інститутом. Результати наукового дослідження впроваджено в освітній процес 8 закладів вищої освіти України.

Колектив *Інституту цифровізації освіти НАПН України* здійснює діяльність, спрямовану на підтримку освітянської спільноти країни в умовах воєнного стану. Спільно з представниками Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» 13 березня – 13 квітня 2023 р. інститутом проведено онлайн-опитування освітян щодо готовності до використання онлайн-засобів та інструментів для забезпечення дистанційного навчання учнів, визначення освітніх ресурсів, електронних засобів навчання, що користуються найбільшим попитом серед вчителів в умовах кризових ситуацій, спричинених війною, виявлення рівня їхньої цифрової компетентності.

Аналіз результатів всеукраїнського онлайн-опитування представлено в аналітичному звіті: *Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах війни: 2023 : аналітичний звіт*. О. Овчарук, І. Іванюк, О. Гриценчук [та ін.]; за заг. ред. О. Овчарук. Київ: ЦО НАПН України. 2023, 81 с. (<https://lib.iitta.gov.ua/736435/>).

В аналітичному звіті узагальнено результати самооцінювання педагогічними працівниками цифрової компетентності. Надано висновки та рекомендації, що сприятимуть ефективному використанню результатів опитування органами управління освітою, закладами й установами з підвищення кваліфікації вчителів, закладами загальної середньої освіти, науковими установами та іншими зацікавленими сторонами під час організації та здійснення заходів, спрямованих на розвиток цифрового освітнього середовища навчання школярів і розв'язання кризових ситуацій, спричинених війною.

Інститутом проведено низку науково-практичних заходів, присвячених питанням цифровізації освіти та можливостей застосування цифрових технологій в організації дистанційного та змішаного навчання в умовах воєнного стану. Зокрема:

– марафон «Цифровізація освіти: практичний досвід для подолання освітніх втрат» (10-12 квітня 2023 р.). Узяли участь 1055 осіб. Упродовж трьох днів учасники марафону знайомилися з педагогічним досвідом, отримували поради від вчителів-новаторів та взяли участь в онлайн-тренінгах;

– марафон для вчителів початкової школи «Досвід подолання навчальних втрат в початковій школі» (19-21 червня 2023 р.);

– на освітньому форумі «Столична освіта: якість в умовах воєнного часу» (22 серпня 2023 р.), організованому Департаментом освіти і науки Київської міської державної адміністрації, Київським університетом імені Бориса Грінченка, представлено можливості використання цифрових інструментів вчителями інформатики (участь заступника директора з наукової роботи інституту С.Г. Литвинової, доповідь «Цифрові інструменти вчителя інформатики: освітні виклики»);

– у межах вебконференції для педагогічних працівників «Вчені НАПН України – українським учителям» (29 серпня 2023 р.) представлено результати опитування вчителів щодо готовності та проблем в організації дистанційного навчання учнів в умовах війни, адаптації дітей до нових умов, використання інформаційно-комунікаційних технологій для підтримки освітнього процесу. (участь старшого наукового співробітника відділу компаративістики інформаційно-освітніх інновацій інституту І.В. Іванюк, доповідь «Особливості дистанційного навчання в умовах війни: результати дослідження»);

– на серпневій конференції «Організація освітнього процесу у 2023/2024 навчальному році в умовах правового режиму воєнного стану» (30 серпня 2023 р.), організованій Департаментом гуманітарної політики Дніпровської міської ради м. Дніпра порушено питання подолання освітніх втрат учнів, зокрема в наукових ліцеях (участь заступника директора з наукової роботи інституту С.Г. Литвинової, доповідь «Розвиток наукових ліцеїв в умовах воєнного стану: подолання освітніх втрат»).

У ході виконання наукових досліджень *Інституту професійної освіти НАПН України*, тематика та результати яких скориговані у відповідності до потреб воєнного часу, здійснювався пошук вирішення першочергових для країни в кризових умовах завдань, насамперед пов'язаних із розвитком екологічної та енергоефективної компетентностей педагогів і майбутніх фахівців для посилення енергетичної незалежності України та її екологічної безпеки; розвитком кар'єрної та підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих робітників для зміцнення економічної безпеки України; науково-методичним супроводом освітньо-виховного процесу закладів професійної (професійно-технічної) освіти для зміцнення національної єдності громадян України в умовах війни.

У рамках виконання наукових досліджень інституту *опубліковано*:

– монографію «Система розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу»;

– навчально-методичний посібник «Цифрові технології професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у воєнний та повоєнний час»;

– практичні посібники: «Тренінги для підготовки педагогічних працівників до застосування цифрових технологій у воєнний та повоєнний час», «Технології розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти у повоєнний час», «Збірник освітніх кейсів із фізіології харчування та безпеки праці кухарів»;

– методичні посібники «Змішане навчання майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти у воєнний та повоєнний час», «Державно-приватне партнерство у сфері професійної освіти для відновлення економіки України».

Зміст усіх видань інституту узгоджено зі змінами в сучасному освітньому законодавстві України та вимогами проєктів Плану відновлення України.

Центром енергоефективності інституту (керівник: наук. співроб. В. Байдулін) проаналізовано рекомендації XXIV Міжнародної науково-практичної конференції «Відновлювана енергетика та енергоефективність у XXI столітті» (учасники: Т.М. Герлянд, В.Б. Байдулін) та на їх реалізацію:

– налагоджено співпрацю з науковими установами НАН (Інститут відновлювальної енергетики, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського, Інститут кібернетики ім. В.М. Глушкова);

– розпочато підготовку до участі у XXV ювілейній міжнародній науково-практичній конференції «Відновлювана енергетика та енергоефективність у XXI столітті» (22–24 травня 2024 р. (напрям: освітня діяльність) (<http://surl.li/jebjsj>);

– проведено онлайн круглий стіл «Актуальні проблеми підготовки фахівців для відновлювальної енергетики» (20 червня 2023 р.).

Спільно з Інститутом відновлюваної енергетики НАН України, Громадською спілкою Енергетичної асоціації «Українська воднева рада», МНТЦ вітроенергетики ІВЕ НАН України проведено всеукраїнський науково-практичний вебінар «Сучасні практики використання екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній підготовці кваліфікованих робітників за умов воєнного стану» (25 вересня 2023 р.). Обговорено досвід використання сучасних екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній освіті, формування екологічних цінностей у майбутніх фахівців у контексті реалізації Європейського зеленого курсу (European Green Deal) та інших міжнародних ініціатив, особливості застосування екоорієнтованих педагогічних технологій у закладах професійної освіти в умовах воєнного стану, визначення векторів забезпечення екоорієнтованої професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у воєнний та повоєнний час.

Центром управлінських технологій професійної освіти (керівник: канд. іст. наук Я. Чепуренко) з метою вдосконалення освітнього менеджменту і освітнього консалтингу в умовах воєнного стану спільно з Центрами професійного розвитку педагогічних працівників м. Києва організовано освітній марафон для керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти у формі серії вебінарів: «Сучасні технології стратегічного управління закладом освіти» (6 березня 2023 р.), «Комунікативні технології управління закладом освіти» (20 березня 2023 р.), «Технології управління змінами у закладі освіти» (3 квітня 2023 р.), «Організація консалтингової діяльності у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» (15 травня 2023 р.). Організовано і проведено заняття в рамках підвищення кваліфікації для керівників закладів фахової передвищої освіти «Сучасні технології управління закладом освіти» (6-27 квітня 2023 р.), (19-30 червня 2023 р.). У рамках Тижня професійної освіти в Україні (15-21 травня 2023 р.) Центром проведено всеукраїнський науково-практичний вебінар «Організація консалтингової діяльності у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» (15 травня 2023 р.). У грудні 2023 р. у форматі всеукраїнського навчального вебінару «Технологічні аспекти застосування державно-приватного партнерства у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» проведено науково-практичну презентацію

«Технології управління закладом професійної (професійно-технічної) освіти в умовах державно-приватного партнерства» (14 грудня 2023 р.).

У рамках освітньої діяльності оновлено робочі програми «Менеджмент професійної освіти» (Л. Єршова, Я. Чепуренко), «Управління науковими та освітніми проєктами» (Я. Чепуренко) для здобувачів наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями): розроблено і впроваджено в освітній процес теми з актуальних питань управління закладом освіти, науковими та освітніми проєктами в умовах воєнного стану з урахуванням діючих нормативних актів та рекомендацій МОН України.

У 2023 р. *Центр сучасних професій і технологій навчання* (керівник: канд. пед. наук, С. Кравець) здійснював системну роботу з розроблення й оновлення професійних стандартів відповідно до потреб воєнного часу і повоєнного відновлення України. Наукові співробітники працювали в робочих групах з розроблення та вдосконалення професійних стандартів: «Косметик», «Перукар (перукар-модельєр)», «Манікюрник. Педикюрник», «Візажист. Візажист-стиліст», «Майстер з монтажу, обслуговування, ремонту та налагодження теплових насосів», «Оцінювач професійних кваліфікацій».

У межах експерименту «Удосконалення професійної підготовки кухарів на основі компетентнісного підходу» у зв'язку із запровадженням воєнного стану процес професійної підготовки майбутніх кухарів у багатьох закладах професійної (професійно-технічної) освіти переорієнтовано на здійснення волонтерської діяльності із забезпечення захисників продуктами харчування.

Директор інституту акад. В. Радкевич і керівник Центру сучасних професій і технологій навчання С. Кравець у межах співпраці з Державним закладом «Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління» долучилися до виконання наукового дослідження «Проведення наукових досліджень та пошук комплексних екологічно прийнятних рішень щодо систем послідовного та повторного використання води, в тому числі води, що надходить від інших підприємств», зокрема до підготовки звіту «Аналітичні дослідження підготовки фахівців у сфері професійної освіти з урахуванням особливостей нових технологій експлуатації теплових насосів та шляхи їх реалізації». За результатами дослідження: здійснено комплексну оцінку стану та особливостей формування ринку сучасних професійних кваліфікацій у галузі експлуатації теплових насосів у різних видах економічної діяльності, у домогосподарствах та побуті в Україні; визначено та обґрунтовано правові, соціально-економічні й організаційно-технічні чинники застосування теплових насосів в країнах ЄС та в Україні; проведено поглиблений аналіз кваліфікаційних характеристик, професійних та державних освітніх стандартів з професій, функціонально наближених до виконання робіт з монтажу, обслуговування, ремонту та налагодження теплових насосів; визначено та обґрунтовано зміст професійного стандарту з професії «Майстер з монтажу, обслуговування, ремонту та налагодження теплових насосів»; обґрунтовано методичні основи розроблення навчальних програм з охорони праці й курсової підготовки майстрів з монтажу,

обслуговування, ремонту та налагодження теплових насосів; досліджено можливості застосування стенду для набуття практичних навичок з монтажу, обслуговування, ремонту та налагодження теплових насосів.

Практичне значення отриманих результатів полягає у створенні нової професії «Майстер з монтажу, обслуговування, ремонту та налагодження теплових насосів», уведенні її до Національного класифікатора України ДК 003:2010 «Класифікатор професій», розробленні професійного стандарту та визначенні змісту професійних кваліфікацій у галузі експлуатації теплових насосів; розробленні навчальних програм: курсової підготовки для опанування слухачами повними та частковими професійними кваліфікаціями з професії «Майстер з монтажу, обслуговування, ремонту та налагодження теплових насосів»; охорони праці у виробничих процесах з монтажу, обслуговування, ремонту та налагодження теплових насосів; підготовлено рекомендації: щодо сертифікації осіб у навчальних центрах закладів професійної освіти та суб'єктів господарювання, а також у кваліфікаційних центрах; щодо перспектив упровадження професійного стандарту «Майстер з монтажу, обслуговування, ремонту та налагодження теплових насосів».

Проведено низку науково-практичних заходів, присвячених різним аспектам розвитку системи професійної освіти в умовах війни:

– всеукраїнський онлайн-марафон єднання «На користь країні: професійна й волонтерська діяльність педагогів та здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти в умовах війни». Є. Царьова виступила з доповіддю «Професійна та волонтерська діяльність педагогів ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг»;

– V міжнародна науково-практична конференція «Освіта під час війни: розвиток інформаційно-аналітичного забезпечення, цифрова трансформація, євроінтеграція» В. Попова виступила з презентацією «Механізми фінансування проектів державно-приватного партнерства у професійній освіті»;

– Fashion коворкінг «Професія і війна: як освітні та виробничі виклики перетворити на можливості». Є. Царьова виступила з презентацією «Сучасні освітні виклики та діяльність Державного навчального закладу «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг» у підготовці кваліфікованих робітників швейної галузі»;

– методологічний семінар «Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання». В. Попова організувала обговорення інструментів пришвидшеного відновлення країни у доповіді «Державно-приватне партнерство у формуванні національної ідентичності»;

– міжнародна конференція «2nd Conference on the Ukraine crisis: One year of war in Ukraine, exploring the impact on the science sector and supporting initiatives», участь Д. Вороніної-Пригодій;

– всеукраїнська онлайн-презентація «Про результати першого партнерського дослідження актуальних потреб ринку праці у військовий час в сільському господарстві», участь С. Кравець.

В *Інституті обдарованої дитини НАПН України* розроблено рекомендації учасникам освітнього процесу закладів спеціалізованої освіти наукового спрямування щодо розвитку особистісного потенціалу обдарованих учнів під час навчання в умовах військового стану «Особливості реалізації особистісного потенціалу обдарованих учнів під час навчання в умовах воєнного стану» (рекомендовано до оприлюднення рішенням вченої ради, протокол № 11 від 13 грудня 2023 р.).

Питання впливу війни на систему освіти та обдарованих здобувачів освіти висвітлено у низці публікацій вчених інституту, у т.ч міжнародних.

У рамках плану заходів НАПН України з реалізації Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» у співпраці з Київською малою академією наук України та музеями Києва розпочато проєкт «Незламність – генетичний код української нації» (вересень 2023 – червень 2026 рр.), який буде складатись з різних заходів національно-патріотичного характеру.

Вченими інституту проведено та взято участь у науково-практичних заходах, присвячених питанням виявлення і подолання освітніх втрат та освітніх розривів обдарованих здобувачів освіти.

На запит Міністра освіти і науки України О.В. Лісового науковими працівниками *Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи* у співпраці з представниками Кабінету Міністрів України, МОН України, професійних громадських організацій, працівниками психологічної служби системи освіти, інклюзивно-ресурсних центрів та іншими фахівцями розроблена Концепція реформування психологічної служби в системі освіти України на період до 2030 року. Це стратегічний документ, в якому на основі сучасних методів аналізу ситуації та польових досліджень визначено ключові можливості, проблеми й загрози та шляхи подальшого розвитку психологічної служби системи освіти України.

За результатами виконання першого етапу прикладного наукового дослідження «*Науково-методичні засади психологічного супроводу учасників освітнього процесу в діяльності працівників психологічної служби в умовах війни*» підготовлено практичний посібник: *Методики психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах війни*. авт. кол. В.Г. Панок (наук.ред.), В.В. Рибалка, С.К. Шандрук, Д.Д. Романовська, В.В. Предко, В.М. Горленко, Н.В. Сосновенко, І. В. Марухіна, А.А. Кондратюк.

Практичний посібник адресовано практичним психологам і соціальним педагогам закладів освіти різних типів і рівнів, методистам і керівникам психологічної служби системи освіти, викладачам закладів післядипломної освіти та закладів вищої освіти, науковцям. У посібнику вміщено методики і технології надання психологічної і соціально-педагогічної допомоги учасникам освітнього процесу, які постраждали внаслідок воєнних дій. Посібник містить також матеріали з досвіду роботи працівників психологічної служби з означеного напрямку роботи.

У співпраці з Комунальним вищим закладом освіти «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради розпочато реалізацію експерименту «Психолого-педагогічний супровід формування психологічної безпеки учасників освітнього процесу закладу загальної середньої освіти в умовах війни і повоєнного відновлення». Терміни проведення: травень 2023 – травень 2025 рр. У межах експерименту 28 листопада 2023 р. проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Тенденції та перспективи розвитку сучасної освіти в Україні».

У межах наукового дослідження «Постковідна соціально-психологічна реабілітація учасників освітнього процесу в діяльності працівників психологічної служби», яке здійснюється за грантової підтримки Національного фонду досліджень України, з метою виявлення поширення симптоматики психічного травмування учасників освітнього процесу та вивчення потреб педагогічних працівників у соціально-психологічній допомозі у постковідний період повномасштабної війни, проведено всеукраїнське онлайн-опитування педагогічних працівників закладів освіти. Кількість респондентів понад 15,0 тис. осіб. За результатами опитування підготовлена і надіслана в МОН України аналітична записка (лист Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи № 100 від 13 листопада 2023 р.).

Згідно з планом заходів НАПН України з реалізації Рекомендацій слухань Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему «Відновлення освіти на деокупованих територіях» (25 травня 2023 р.) *Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О. Сухомлинського* підготовлено інформаційно-аналітичні матеріали щодо відновлення діяльності освітянських бібліотек на деокупованих територіях, підготовлено й оприлюднено аналітичний огляд за темою «Зарубіжний досвід відновлення освіти на постконфліктних територіях з урахуванням глобальної цифрової трансформації суспільств» у довідковому бюлетені «Аналітичний вісник в сфері освіти і науки», випуск 18.

Відділом наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти (завідувач М.Л. Ростока) оприлюднено збірник матеріалів круглого столу «Науково-методичні засади інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки в умовах воєнного стану (до Всеукраїнського фестивалю науки)», що містить публікації, присвячені питанням імплементації позитивних зарубіжних практик у вищу освіту і освіту дорослих у розрізі цифровізації суспільства.

Відділом цифрових технологій і комп'ютерного забезпечення (завідувач А.Г. Гуралюк) оприлюднено збірник матеріалів круглого столу «Формування онлайн-віртуальних колекцій електронних освітніх ресурсів в умовах російської агресії», проведеного у рамках Всеукраїнського фестивалю науки – 2023, в якому представлено зарубіжний досвід створення цифрових колекцій як ресурсу проектування освітнього середовища.

Оприлюднено науково-допоміжний бібліографічний покажчик «Впровадження результатів прикладного наукового дослідження

«Бібліографічний та аналітичний супровід діяльності Національної академії педагогічних наук України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти (2020-2022 рр.)», що містить у змісті бібліографічної бази даних матеріали щодо інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки в умовах війни.

У рамках XV Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» (жовтень 2023 р.) відділом наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти організовано і проведено науково-практичний коворкінг «Актуальні кластери інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти» (відкриття – Л.Д. Березівська, модератор – М.Л. Ростока), на якому виступили та поділилися досвідом подолання освітніх втрат і розривів представники закладів освіти і навчально-методичних установ із Донеччини, Криворіжжя, Харківщини та співробітники відділу: А.Г. Гуралюк (вебпортал Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського для освітян), І.Е. Коваленко (інформаційно-аналітичний супровід в умовах воєнного стану, зокрема реалії університетів третього віку), Т.І. Годецька (роль аналітичного моніторингу ЗМІ в інформуванні освітян). Також проведено вебінар-практикум «Виявлення стратегій резильєнтності освітян України в умовах війни та розвиток їхньої психічної стійкості» (модератор – О.Л. Мерзлякова). Інформація про заходи висвітлена на вебпорталі бібліотеки.

У жовтні-листопаді 2023 р. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського спільно з партнерами: Київським літературно-меморіальним музеєм Максима Рильського, Централізованою бібліотечною системою Голосіївського району м. Києва та Центром духовного розвитку та творчої ініціативи «Гармонія» Київського обласного центру гуманної педагогіки проведено акцію «Дерево життя України» у рамках Всеукраїнського мистецького проєкту «Сад Любові та Радості України – країни Здійснення Мрій». Участь в акції взяли учні 5-6 класів опорного закладу загальної середньої освіти імені Василя Стуса м. Краматорська, учні Іллінівського опорного закладу загальної середньої освіти з поглибленим вивченням іноземних мов Іллінівської сільської ради Краматорського району Донецької області, батьки та діти Комунального закладу «Панютинський ліцей» Лозівської міської ради Харківської області.

З метою вивчення новітніх тенденцій на ринку праці та освітніх послуг для прогнозування затребуваних компетентностей, навичок soft і hard skills та сфер діяльності, компетенцій для підготовки і підвищення кваліфікації висококваліфікованих і конкурентоздатних фахівців в умовах повоєнного відновлення України 28 квітня 2023 р. у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» проведено дискусійну панель «Новітні тенденції на ринку праці та освітніх послуг при підготовці фахівців в умовах повоєнного відновлення України» у рамках ХХХVIII Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра 2023». Заявлена тема для дискусії є сьогодні надзвичайно актуальною в контексті змін і трансформацій вітчизняного ринку праці та у відповідності до

короткострокового прогнозування попиту на професії в умовах воєнного стану. Дискусійну панель проведено відповідно до теми наукового дослідження Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти на 2022–2025 рр. «Трендотчінг ринку праці в системі підготовки і підвищення кваліфікації фахівців в умовах повоєнного відновлення України».

20 вересня 2023 р. Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти став співорганізатором V Всеукраїнського відкритого науково-практичного онлайн-форуму «Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії». Найчисельніша серед учасників форуму була наукова панель Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти: «Підготовка кваліфікованих кадрів в умовах війни та повоєнного відновлення України». Під час роботи наукової панелі БІНПО активно працювали 128 учасників і 21 спікер. Спікерами забезпечено якісний науковий дискурс щодо розвитку людського капіталу як місії освіти, аналіз практичного досвіду та пошук шляхів реформування професійної освіти.

У *Навчально-науковому інституті менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти»* для допомоги відновлення об'єднаних територіальних громад та забезпечення якісних освітніх послуг з публічного управління та проектного менеджменту у сфері цифрової трансформації спільно з Кіровоградською обласною військовою адміністрацією започатковано роботу освітнього проекту «Цифровий хаб публічного управління та проектного менеджменту».

21 жовтня 2023 р. відбулося відкриття Школи належного місцевого врядування, заснованої Коаліцією «Гостомельщина – простори мрій» за підтримки Гостомельської селищної військової адміністрації. ДЗВО «Університет менеджменту освіти» є одним із членів цієї Коаліції. Метою діяльності Школи є формування і розвиток сучасних знань, умінь та поведінкових здатностей активних громадян для їх подальшої цілеорієнтованої командної співпраці у забезпеченні відновлення і розвитку Гостомельської територіальної громади згідно з принципами належного врядування.

У рамках цього проекту завідувачем кафедри публічного управління і проектного менеджменту, кандидатом наук з державного управління, доцентом, Головою громадської організації «Наукова установа Цифрова агенція е-Екологія» В. Морозом та провідним науковим співробітником Інституту демографії та проблем якості життя НАН України, кандидатом економічних наук, доцентом Д. Клиновим 2 грудня 2023 р. проведено навчально-практичний тренінг з проектного менеджменту «Проект – корисна справа» для представників місцевої влади, бізнесу і громадських організацій Гостомельської об'єднаної територіальної громади.

Також на цій зустрічі було представлено цифровий проект «Комфортна громада» ГО «Наукова установа Цифрова агенція е-Екологія», який надає широкі можливості населенню і муніципалітету організувати співпрацю в ідентифікації та вирішенні нагальних проблем громади шляхом формування

звернень громадян за допомогою цифрової інформаційно-комунікаційної платформи, створеної з використанням інноваційних технологій.

Наукові та науково-організаційні заходи НАПН України.

В умовах воєнного стану вчені наукових установ та закладу вищої освіти академії здійснювали наукову та науково-організаційну роботу: виконували наукові дослідження згідно з тематичними планами на 2023 р.; публікували наукові результати досліджень у статтях, підготовленій продукції; проводили науково-практичні заходи для педагогів та психологів системи освіти, батьків, дітей з проблем організації освітньо-виховного процесу в умовах дистанційного та очного форматів, оцінювання та подолання освітніх втрат, психологічного супроводу освітян та учнів в кризових умовах.

За несприятливих умов, зумовлених російською агресією діяльність наукових установ та закладу вищої освіти академії залишалась активною та продуктивною, заплановані у 2023 р. завдання в цілому успішно виконані.

В *Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України* налагоджена співпраця з вищими військовими навчальними закладами. Серед важливих передумов розробки нової системи військової освіти є: необхідність формування ефективної системи професійної військової освіти, інтегрованої в державну систему освіти; реалізація принципу «Освіта впродовж військової кар'єри». До вирішення зазначених питань активно долучаються науковці інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Інститутом налагоджено активну співпрацю та підписано угоди про співпрацю з вищими військовими навчальними закладами та закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Серед них: Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, Київський інститут Національної гвардії України, Академія Державної пенітенціарної служби.

У межах наукового дослідження «Андрагогічні засади професійного розвитку науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти в умовах неформальної та інформальної освіти», виконуваного відділом андрагогіки *Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України* у лютому – березні 2023 р., для визначення освітніх потреб педагогічного персоналу проведено анкетування викладачів закладів освіти: Національного університету оборони України імені Івана Черняховського, Київського інституту Національної гвардії України, Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, Академії Державної пенітенціарної служби. В опитуванні взяли участь 205 викладачів. Результати анкетування дали змогу визначити актуальні напрями професійного розвитку науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти в умовах неформальної та інформальної освіти, що сприятимуть реалізації принципу «Освіта впродовж військової кар'єри».

Організовано низку спільних заходів з Київським інститутом Національної гвардії України:

– інструкторсько-методичне заняття «Використання інтерактивних методів навчання в освітньому процесі» (О. Баніт), проведене з метою удосконалення професійної майстерності викладачів інституту та покращення методик викладання на навчально-методичних зборах керівного складу та науково-педагогічних працівників Київського інституту Національної гвардії України (4 січня 2023 р.);

– методичний семінар «Особливості впровадження в освітній процес інтерактивних технологій та методів навчання: обмін досвідом» (участь І. Радомського, О. Баніт), проведений спільно кафедрою управління підрозділами Національної гвардії України Київського інституту Національної гвардії України та центром андрагогічної майстерності педагогічного персоналу закладів вищої освіти відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (27 березня 2023 р.);

– бінарна лекція для курсантів 212 навчальної групи Київського інституту Національної Гвардії України з навчальної дисципліни «Історія та культура України» на тему «Український дисидентський рух та «шістдесятництво» (М. Вовк, О. Дручек) (16 травня 2023 р.).

Також вчені інституту співпрацювали з Військовим інститутом телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, зокрема, проведено гостьову лекцію (О. Лавріненко) з викладачами інституту з питань методичної майстерності, механізмів творчої самореалізації у професійній діяльності та шляхів професійного самовдосконалення (6 жовтня 2023 р.).

У період воєнного стану вчені *Інституту проблем виховання НАПН України* здійснюють науково-методичну підтримку освітніх та виховних політик, спрямованих на утвердження української національної та громадянської ідентичності, формування оборонної свідомості й готовності до національного спротиву, нівеляцію деструктивних впливів російсько-української війни на дітей та молодь. Так, з метою *посилення національно-патріотичного виховання та військово-патріотичного виховання* в системі освіти України й позаосвітньому процесі та утвердження української національної і громадянської ідентичності, формування оборонної свідомості й готовності до національного спротиву інститутом *підготовлено*:

– зміни до *навчальної програми «Захист України»*. До розділу «Тактична підготовка» чинної Програми додано тему «Дрони та їх використання у військових цілях». Пропозиції подано Міністерству освіти і науки України;

– наукове і навчально-методичне забезпечення для вдосконалення військово-патріотичного виховання в системі освіти: *стратегія «Військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в системі освіти України: стратегічні напрями»* (2023 р.), Парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку «*Україна – моя Батьківщина*» (2023 р.).

З метою цілеспрямованої підтримки дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій в Україні, дітей із сімей внутрішньо переміщених осіб вченими лабораторії морального, громадянського та міжкультурного виховання

Інституту проблем виховання НАПН України спільно з експертами інформаційно-просвітницького центру «Екологічна варта» та Всеукраїнської екологічної ліги розроблено програму «Психологічної реабілітації у Природі». Програма реалізувалась у літній період 2022 та 2023 років на базі інформаційно-просвітницького центру «Екологічна варта», що знаходиться у с. Виграїв Корсунь-Шевченківського району Черкаської області. Програмою застосовано такі напрями роботи: «Арт-терапія в Природі для дітей війни», «Екологічні мандрівки», «Зелений офіс», «Шляхами Тараса Шевченка», «Природна, культурна та історична спадщина Черкащини», «Фізичне гартування та оздоровлення».

Вчені *Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України* в період воєнного стану активізували діяльність щодо підтримки осіб з особливими освітніми потребами як однієї з найбільш вразливих категорій, забезпечення можливості продовження їх навчання за місцем проживання або тимчасового перебування, надання їм необхідного корекційно-розвивального та психологічного супроводу. Пріоритетним завданням визнано розширення нагальної допомоги і підтримки дітям з особливими освітніми потребами та їхнім родинам, які перебувають в екстремальних умовах; підвищення фахової компетентності фахівців, які працюють з дітьми з ООП. Проводять робочі зустрічі з фахівцями та батьками з питання психологічної підтримки дітей в умовах війни, онлайн зустрічі з учнями, котрі лишилися в Україні та тими, які виїхали за кордон, консультування вчителів щодо організації дистанційного навчання для учнів з особливими освітніми потребами.

Науковці залучені до розробки контенту телеграм-каналу «Підтримай дитину», започаткованого МОН України, що має до 15,0 тис. читачів, та беруть участь у роботі психологічного консультативно-тренінгового центру інституту. Здійснюється адаптація зарубіжного досвіду щодо надання першої допомоги у процесі переживання гострої травмуючої події, підготовлено презентацію та методичні рекомендації, які висвітлено на сторінці інституту та у ФБ. Крім того, підготовлено:

- методичні рекомендації для сурдопедагогів з організації освітнього процесу в умовах воєнного стану, військової агресії рф, зокрема на основі досвіду спеціальних закладів освіти;

- серію інтерактивних навчальних матеріалів з розвитку слухового сприймання та мовлення, що можуть бути використані в умовах дистанційного навчання, а також батьками вдома, на підтримку фахівців, які працюють з дітьми з порушеннями слуху;

- відеопрезентації, адресовані педагогам інклюзивних груп та класів, які залучають до навчання дітей з порушеннями слуху, що вимушено змінили місце проживання (зокрема включено матеріали для ознайомлення із специфікою слухового сприймання і мовлення дітей, слухопротезованих системами кохлеарної імплантації);

– серію матеріалів з психологічного супроводу дітей з порушеннями слуху та їхніх батьків, які широко презентовано на електронних освітніх платформах (поради, відеоматеріали, вправи для стабілізації психологічного стану, виходу із стресу);

– добірки ігор та розвивальних занять з дітьми з порушеннями слуху, які можуть організувати батьки та інші дорослі у випадках, коли тимчасово відсутній доступ до системних занять малюків у закладі освіти;

– програми корекційно-розвивальної роботи з дітьми, що мають порушення інтелекту;

– рекомендації для педагогів та батьків щодо дистанційного навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в умовах воєнного стану;

– презентації та відеозаписи щодо порад для батьків, як діяти у складних ситуаціях, як надати дитині психологічну допомогу тощо.

В умовах воєнного стану науковці *Інституту соціальної та політичної психології НАПН України* зосередили свою діяльність на таких напрямках роботи:

– *сприяння психологічній стійкості військовослужбовців на фронті, їх психосоціальної реабілітації;*

– *реалізація заходів психологічної підтримки населення в умовах воєнного стану (зокрема внутрішньо-переміщених осіб, мешканців деокупованих територій, сімей військовослужбовців, педагогів, фахівців допомагаючих професій, волонтерів тощо);*

– *проведення науково-практичних заходів та підготовка публікацій, присвячених психологічному осмисленню російсько-української війни, як-от: українсько-польський симпозіум «Психологія перед лицем російсько-української війни» (19-20 травня 2023 р.), всеукраїнська наукова інтернет-конференція «Медіаторчість в часи війни: протистояння медіатравмі» (19 червня – 23 серпня 2023 р.), науково-практичний семінар «Психологія соціальної ідентичності в умовах війни» (26 квітня 2023 р.), I науковий онлайн-семінар «Медіаосвіта як чинник соціалізації особистості і громади в умовах війни та повоєнного відновлення» (28 листопада 2023 р.), Шостий науково-практичний семінар «Виміри особистісних трансформацій: ресурси відновлення в умовах війни» (20 жовтня 2023 р.), VI Всеукраїнська наукова конференція з міжнародною участю «Актуальні проблеми психології малих груп в умовах війни та повоєнного часу» (16 травня 2023 р.), XX Міжнародна міждисциплінарна науково-практична конференція (31 березня – 2 квітня 2023 р.) «Простір арттерапії: мистецтво відновлення психічного здоров'я в часи війни», круглий стіл «Мирні та воєнні виміри соціальної згуртованості: практика та механізми досягнення» (20 листопада 2023 р.), Міжнародна міжгалузєва конференція «Конструктивна рефлексія конфронтації і кооперації: психологічні ризики і ресурси війни» (25 квітня 2023 р.) та ін.*

Інститутом ініційовано включення до програми та проведення в рамках методологічного семінару НАПН України «Актуальні проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час»

(16 листопада 2023 р.) секції 2 «Соціально-психологічна феноменологія війни: напрями і перспективи повоєнного відновлення індивіда і спільнот»;

– проведення публічних заходів та виступів у медіа з метою оцінювання психологічного стану населення під час повномасштабного вторгнення та запровадження рекомендацій для органів влади, медіа, закладів вищої освіти тощо. У звітному році співробітники інституту здійснили 135 виступів у ЗМІ з питань психологічного супроводу та забезпечення національного спротиву в умовах повномасштабного російського вторгнення, подоланню негативних психологічних наслідків війни, захисту та відновленню психічного здоров'я населення України.

За складних умов воєнного стану колектив *Інституту вищої освіти НАПН України* продовжував ефективно здійснювати статутну діяльність. Тематика наукових досліджень інституту зазнала трансформацій і спрямована на реалізацію потреб і вимог воєнного стану та повоєнного відновлення країни. У звітному році в інституті розпочалося виконання наукового дослідження «Теоретичні основи і механізми взаємодії вищої освіти та ринку праці в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України», в межах якого обґрунтовано теоретичні основи і аналіз провідного зарубіжного досвіду взаємодії вищої освіти та ринку праці в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України.

Діяльність *Інституту професійної освіти НАПН України* у 2023 р. здійснювалася з урахуванням вимог воєнного часу та з огляду на виявлені вченими наукової установи проблеми, що мають стратегічне значення не лише для забезпечення ефективності всіх компонентів вітчизняної системи професійної освіти, але й для захисту національних інтересів України, її кадрової, інформаційної, економічної, екологічної й енергетичної безпеки. Серед них: низька якість соціогуманітарної підготовки педагогів закладів професійної освіти; недостатнє врахування в освітніх програмах тем для розвитку критичного мислення майбутніх фахівців; недостатній рівень розвитку правової й цифрової культури та відповідних компетентностей педагогів і здобувачів освіти, її економічної безпеки (невідповідність якості підготовки майбутніх кваліфікованих робітників вимогам сучасних роботодавців, недостатня сформованість підприємницької, кар'єрної, самоосвітньої компетентностей випускників; низький рівень профорієнтаційної роботи; повільні темпи впровадження дуальної освіти; недосконала система управління закладами професійної освіти), а також екологічної та енергетичної незалежності (низький рівень енергозбережувальної та екологічної компетентностей педагогів і випускників закладів професійної освіти, низька мотивація соціальних партнерів до участі в модернізації системи професійної освіти).

У відповідь на виклики російсько-української війни важливим напрямом діяльності *Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи* стало розв'язання найбільш актуальних проблем і викликів з якими стикаються працівники психологічної служби, надання науково-методичної допомоги працівникам психологічної служби системи освіти щодо

психологічного супроводу освітнього процесу, психологічної і соціально-педагогічної допомоги учасникам освітнього процесу, а також налагодження співпраці з регіональними центрами психологічної служби у системі освіти, іншими вітчизняними і закордонними установами та громадськими об'єднаннями, які надають психологічну допомогу постраждалим.

В умовах воєнного стану вчені *Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського* здійснюють інформаційну протидію агресору, поширюючи корисні посилання та достовірну й патріотичну інформацію у соціальних мережах, беруть активну участь у волонтерській і благодійній діяльності.

На сайті бібліотеки та в мережі «Фейсбук» популяризується сторінка віртуального читального залу освітянина «Освіта і наука в умовах війни», де висвітлено питання психологічної допомоги дітям і дорослим, оприлюднено корисні матеріали для освітян та науковців в умовах воєнного часу. У рубриці «Бібліотечному фахівцю» функціонує сторінка «Бібліотеки в реаліях війни». Поповнено інформацією сторінку «Українська мова онлайн» задля сприяння її функціонуванню як державної, посиленню об'єднувальної ролі в українському суспільстві як засобу зміцнення державної єдності, захисту національного мовно-культурного та мовно-інформаційного простору тощо.

У контексті інформаційно-аналітичного супроводу діяльності освітянських бібліотек наповнено новими ресурсами рубрику «Пункт європейської інформації» на вебпорталі Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, зокрема до послуг користувачів пропонується книжкова виставка «Освіта в Європі» .

Реалізовано комплекс заходів, спрямованих на забезпечення інформаційної безпеки, безперебійної роботи та наповнення вебпорталу бібліотеки (безпечне функціонування комп'ютерної мережі, оновлення прикладних програм, антивірусна профілактика та захист даних; технічна й консультаційна підтримка, автоматизована система щоденного контролю за станом баз даних; збереження копій баз даних у хмарних сховищах, посилення безпеки порталу шляхом доопрацювання файлів (заборони доступу ботів) htaccess і robots.txt тощо, фізичного збереження фонду бібліотеки на традиційних носіях, насамперед рідкісних видань.

Інформація про діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського в умовах воєнного стану системно висвітлюється на вебпорталах НАПН України та бібліотеки, на офіційній сторінці бібліотеки у соціальній мережі «Фейсбук» під хештегом #працюємо_для_перемоги.

В умовах воєнного стану у 2023 р. освітній процес у *Державному закладі вищої освіти «Університет менеджменту освіти»* організовано у трьох форматах: очному, дистанційному та змішаному. Науково-педагогічні працівники і здобувачі вищої освіти на чолі з ректоратом активно долучилися до реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 р. І.Г. Отамась, проректор з наукової роботи та цифровізації є

учасником робочої групи з розробки проєкту порядку підготовки та підвищення кваліфікації у сфері утвердження української національної та громадської ідентичності (наказ МОН України від 15 серпня 2023 р. № 984). Науково-педагогічні працівники і здобувачі вищої освіти взяли участь у стратегічних сесіях МОН України «Українські студії в славістиці: візуалізація» та проєкті Київської Малої академії наук учнівської молоді «Незламні – генетичний код української нації», метою якого є застосування освітнього тематичного контенту під час проведення виховних заходів серед учнівської молоді у сфері утвердження української національної та громадської ідентичності та діалогізація теми війни серед школярів відповідно до вікових особливостей.

У *Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти* ДЗВО «Університет менеджменту освіти» продовжено забезпечення у повному обсязі підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних, керівних кадрів освіти відповідно до державного замовлення. У цей період також пропонувалися освітні послуги в системі неформальної освіти, що задовольняють потреби, пов'язані не лише з професійною діяльністю, а й реалізацією громадянських обов'язків щодо волонтерської діяльності, дотримання інформаційної безпеки, надання психологічної, первинної медичної допомоги тощо.

Організація освітнього процесу і реалізація усіх функцій колективом інституту у 2023 р. постійно загострювалася безпековими і техногенними чинниками, що потребувало додаткових управлінських заходів, психологічної підтримки, згуртованості й відповідальності усіх працівників. Виникла гостра необхідність подолати загрози руйнації освітнього процесу і втрати керованості структурних підрозділів. У цей період значно ускладнилася комунікація між учасниками освітнього процесу, організація освітнього процесу, обмежилися можливості проведення не лише аудиторних занять, а й дистанційного навчання. Навчальні матеріали розміщуються в освітньому середовищі на платформі Adult Learning.

Попри кризову ситуацію в умовах війни директором інституту спільно з адміністрацією університету вжито ряд заходів із забезпечення функціонування інституту, а саме:

- реалізація управлінських і освітніх функцій у повному обсязі на основі цифрових технологій;
- робота з кадрами, комунікація з працівниками;
- робота з контингентом слухачів курсів підвищення кваліфікації, закладами і установами освіти відповідно до затвердженого плану-графіка на 2023 р.;
- різні технології і моделі організації освітнього процесу;
- створення умов для виконання навчального плану слухачами курсів і забезпечення якості освіти;
- забезпечення діяльності системи неформальної післядипломної освіти на основі цифрової екосистеми «Український відкритий університет післядипломної освіти»;
- участь науково-педагогічних працівників у методичній і науковій роботі;

– організація маркетингової діяльності зі збору замовлень на підвищення кваліфікації на 2024 р. тощо.

Організацію освітнього процесу в умовах воєнного стану в 2023 р. було спрямовано на подальший розвиток дистанційного навчання. Застосовано сучасні форми і методи проведення онлайн занять у режимі реального часу, значно посилюється науково-методичний і технологічний супровід дистанційного етапу навчання.

У Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» в умовах війни та повоєнного відновлення країни система професійної освіти спрямована на підготовку нової генерації кваліфікованого, компетентного і конкурентоспроможного персоналу. Водночас якість підготовки фахівців не відповідає вимогам сучасного виробництва, ринкової економіки та затребуваним на ринку праці професійним кваліфікаціям, компетентностям, вмінням та навичкам. Тому об'єктивною є потреба в урахуванні соціально-економічних викликів, вимог світового і вітчизняного ринку праці на нові компетентності, кваліфікації та трансформування їх у компетентнісно орієнтовані моделі, освітні програми (зокрема короткострокові) професійної підготовки фахівців, перенавчання і підвищення кваліфікації виробничого персоналу, навчання безробітних громадян.

Відповідно до цих викликів, науково-педагогічні працівники Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти надавали покрокові чек-листи, рекомендації щодо основних методологічних підходів і принципів розвитку технологічної та цифрової культури, навичок освітнього самоменеджменту, інноваційного науково-методичного супроводу підготовки і підвищення кваліфікації сучасних фахівців; сприяли формуванню нових навичок у напрямках: використання цифрових технологій в освітньому процесі, включаючи електронне навчання, інформаційну та кібернетичну безпеку; розвиток професійних компетентностей галузевого спрямування у сфері безпеки та охорони праці тощо.

Підготовка здобувачів вищої освіти у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти на другому (магістерському) рівні вищої освіти здійснюється за актуальними в умовах воєнного стану спеціальностями.

У період воєнного стану понад 1000 слухачів акцентували увагу на актуальності науково-методичного супроводу безперервного професійного розвитку педагогів в умовах неформальної та інформальної освіти; мали можливість отримати дорадницьку, консультативну, фасилітативну допомогу щодо впровадження педагогічних інновацій; узагальнення перспективного педагогічного досвіду; оволодіння новітніми виробничими технологіями, поширення кращих освітніх практик.

З 11 квітня 2023 р. у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» розпочав свою роботу постійно діючий консультаційний пункт «Науково-методичний супровід професійного розвитку педагога професійної (професійно-технічної) освіти в умовах воєнного стану», який запроваджено з метою консолідації, незламності, непохитності та спрямування

на глибокі професійні трансформації педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти України через освітні послуги БІНПО. У першому півріччі 2023 р. відбулося 8 онлайн зустрічей, під час яких 5-7 спікерів, з числа науково-педагогічних працівників інституту, здобувачів вищої освіти ділилися кейсами різних професійних трансформацій.

На базі БІНПО за результатами відкритих тендерів через систему публічних закупівель Prozorro підвищили кваліфікацію 120 працівників Криворізької, Кропивницької, Дніпровської філій Товариства з обмеженою відповідальністю «Газорозподільні мережі України» за категорією: «Персонал, що залучається до професійного навчання на виробництві. Психолого-педагогічний мінімум».

Науковою бібліотекою *ДЗВО «Університет менеджменту освіти»* підтримується безкоштовний доступ до повнотекстових електронних ресурсів на платформі Research4Life (Ensuring continued support for Research4Life users in Ukraine). На платформі розміщено понад 154 тис. наукових журналів і книг від провідних видавництв світу (Elsevier, Springer Nature, John Wiley & Sons, Taylor & Francis, Emerald, Sage Publications, Oxford University Press, Cambridge University Press, IOP Publishing тощо), зокрема у галузі соціальних наук (колекція GOALI). Діє ліцензійний договір на використання ресурсів платформи до 31 грудня 2025 р.

З метою надання методичної допомоги науково-педагогічним працівниками фахівцями бібліотеки проведено низку консультацій з питань реєстрації, використання і можливостей наукометричних баз даних. Консультації проводились на засіданні кафедри філософії і освіти дорослих та сприяли практичному використанню наукометричних баз даних.

Наукова бібліотека має доступ та безкоштовне користування системою міжбібліотечного абонементу «RapidILL», сервісу «Ex Libris», який входить до складу «Clarivate».

Наукова бібліотека приділяє увагу популяризації наукової продукції Університету шляхом створення віртуальних книжкових виставок. У жовтні 2023 р. на сайті університету, у новоствореній рубриці «Віртуальні виставки» представлено експозицію публікацій науковців-викладачів, на якій представлені публікації науково-педагогічних працівників університету за останній час з посиланнями на Електронну бібліотеку НАПН України та наукометричні бази даних.

Психологічний супровід освітянської спільноти, надання психологічної підтримки населенню в кризових умовах.

Упродовж звітнього періоду вченими *Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України* продовжувалася реалізація, започаткованих у 2022 р. напрямів діяльності, спрямованих на психологічну допомогу учасникам освітнього процесу, військовослужбовцям та населенню в умовах війни.

Центральне місце займала діяльність Кризового центру медико-психологічної допомоги, який створено у березні 2014 р. на базі лабораторії консультативної психології та психотерапії інституту. Центр об'єднав зусилля

близько двадцяти співробітників різних підрозділів інституту, які працювали в ньому виключно на волонтерських засадах, додатково до своєї основної наукової діяльності. Крім того, до роботи в Центрі долучились близько десяти волонтерів з інших організацій. Станом на грудень 2023 р. у центрі працювали 35 волонтерів: кризових консультантів та профільних психологів, психотерапевтів.

Метою діяльності Центру є надання безпосередньої психологічної допомоги учасникам освітнього процесу, постраждалим внаслідок психотравматичних подій, військовослужбовцям та проведення психогігієнічної та навчально-методичної роботи, спрямованої власне на волонтерів. Ця мета реалізовувалась через широкий спектр завдань: робота з групами вимушених переселенців східних регіонів України; психологічна допомога українцям, які опинились за межами України під час війни; проведення профілактичної та реабілітаційної роботи з військовослужбовцями; здійснення консультативно-психологічної та психотерапевтичної роботи з пораненими бійцями та членами їх сімей; профілактика травматизації та емоційного вигорання психологів-волонтерів та представників інших «допоміжних» професій; розроблення програм, методичного інструментарію, методичних рекомендацій і посібників; психологічне просвітництво населення через ЗМІ.

Упродовж 2023 р. робота Центру здійснювалась за такими основними напрямками:

1) *Психологічна допомога* військовослужбовцям Збройних Сил України:

– підтримка військових частини, які знаходяться на передовій бойових дій (надання консультативної допомоги за телефоном бійцям ЗСУ (18 консультацій);

– проведення психоедукації по травмі для командирів частин, з метою доведення інформації до бійців (інформація про природу травми, як вона впливає на організм; про те, як бійці можуть турбуватися про себе в умовах фронту тощо.);

– надання науково-психологічної та практичної допомоги психологам, які знаходяться в бойових частинах ЗСУ (насамперед щодо інформування офіцерського та рядового складу про етапи переживання травматичної події та чинники, що впливають на це переживання; про шляхи поліпшення фізичного та психічного здоров'я; особливості адаптації до екстремальної ситуації; формування навичок першої психологічної допомоги один одному та самопомоги тощо;

– підготовлено проєкт зі створення Телефону довіри для військовослужбовців та їх сімей (госпіталь «Лісова поляна» Міністерства у справах ветеранів України);

– д) збір коштів для Національного військово-медичного клінічного центру «Головний військовий клінічний госпіталь» (за підтримки друзів, колег з України та інших країн зібрано 300 тис. грн).

2) *Кризове консультування* постраждалих (охоплено такі групи: дорослі та діти, внутрішньо переміщені особи та біженці, волонтери-фахівці, які працюють з постраждалими, люди в зонах посиленних військових подій, люди, що

знаходяться у відносній безпеці, але переживають стани гострого стресу, психотравми через надмірні травмівні впливи). Наразі здійснено понад 250 консультацій з таких основних питань: супроводження кризових станів, перша психологічна допомога в екстремальних ситуаціях; психологічний супровід перебування населення в бомбосховищах, укриттях, під час евакуації; психологічна допомога батькам дітей дошкільного віку та ін..

3) *Психоедукація населення:*

– підготовка та розповсюдження інфографіки (психологічна допомога дитині /самодопомога у гострому стресовому стані, стані травмівного шоку; психологічна допомога (самодопомога) дитині в ситуації хронічного впливу надмірних стресових чинників; психологічна допомога (самодопомога) дорослим у гострому стресовому стані, стані травмівного шоку; психологічна допомога (самодопомога) дитині в ситуації хронічного впливу надмірних стресових чинників; тілесні та образні вправи для підвищення стресостійкості; стратегії життєстійкості в умовах тривалих складних життєвих обставин);

– постійне розміщення на сторінці Центру на Facebook, на власних сторінках волонтерів центру на Facebook рекомендацій щодо зменшення ризиків (емоційних, інформаційних, поведінкових, особистісних та міжособистісних) в умовах війни.

4) *Навчання психологів, які працюють із постраждалими:*

– навчально-методичні семінари за міжнародною участю («Що таке травма та посттравматичний стресовий розлад»; «Регуляція емоцій в умовах війни»; «Травма війни: турбота про себе та інших» «Травма та її наслідки») та ін. (усього 27 семінарів);

– супервізійні семінари для психологів-практиків, які працюють в напрямі психодрами та символдрами (13 семінарів);

– психотерапевтичні групи (122 групи, у тому числі 88 міжнародних груп) для жінок з дітьми, які тимчасово переселились до країн західної Європи, волонтерів громадських організацій в Україні та за кордоном. Усього проведено 162 заходи.

5) *Співпраця з міжнародними організаціями* щодо надання психологічної допомоги українцям, які опинились за межами України в умовах війни:

• Спільно з організацією «Faros Elpidas», яка діє під егідою Директорату Генеральної Комісії Європейського союзу з питань соціального захисту та біженців, здійснюється підготовка та розроблення авторської комплексної соціально-психологічної програми для організації допомоги тимчасово переміщеним за кордон українським громадянам до країн Молдова, Польща, Греція. Зокрема, здійснюється розроблення методичних рекомендацій, які стосуються таких напрямів активності психологів: 1) забезпечення безперервного педагогічного та виховного процесів для дітей різного віку в країнах перебування, з обов'язковим вивченням мови країни перебування та організації вільного часу; 2) організації та ефективної роботи фахівців психологів, психотерапевтів та соціальних працівників у складі мобільних робочих груп (робота на кордонах приймаючої країни, у центрах тимчасового

розселення громадян України); 3) здійснення індивідуального кризового психологічного консультування (протоколи надання кризової психологічної допомоги, залучення інших спеціалістів у особливо важких випадках тощо); 4) групової психологічної роботи в центрах розселення (групи фасилітації, групи взаємопідтримки, групи з опрацювання конфліктів у місцях розселення) та ін.

- Спільна робота з організаціями Греції: 1) «Ukrainian Aid Center in Greece», «Ukrainian Volunteer Center in Greece on humanitarian and medical aid to Ukraine» (робота з біженцями, збори і комплектація медикаментів для цивільного населення, військових та комплектація шпиталів і лікарень); 2) Help Ukraine (психологічна консультація для громадян, що приїжджають з України при Міністерство міграції та притулку Греції).

- Підготовлено проєкт зі створення «Телефону довіри» для біженців, які перетнули кордон (за підтримки Європейської Асоціації Психодрами (PAfE) та Європейської Асоціації телефонних служб).

- Співпраця з Угорською Асоціацією телефонних служб (проведення семінарів по травмі, кризовому консультуванню).

- Співпраця з волонтерськими організаціями Польщі та Угорщини, які працюють з волонтерами (надання методичного інструментарію).

- Соціально-психологічна підтримка тимчасово переміщених за кордон українських громадян до країн: Польща, Австрія, Канада, Німеччина, Угорщина, Нідерланди, Румунія. Робота спрямована на психологічну адаптацію вимушених переселенців (опрацювання важких стресових станів, допомога у сприйнятті змін, асиміляції отриманого досвіду і створенні нових життєвих перспектив); соціальну адаптацію (допомога в адаптації до місця переїзду та нового середовища) (34 групи).

- Психотерапевтичні групи (98 груп), індивідуальні он-лайн та очні консультації з українськими громадянами, біженцями в різних країнах.

Окрім діяльності Кризового медико-психологічного Центру, у 2023 р. усіма підрозділами інституту здійснювався психологічний супровід освітян, військовослужбовців, населення. Насамперед здійснювалася *психологічна підготовка* керівників освітніх закладів, педагогічних працівників та психологів щодо стабілізації свого психічного стану та психологічного забезпечення організації навчально-виховного процесу в умовах війни.

Так, у квітні-травні 2023 р. спільно з Центральним інститутом післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України та Вищою школою лінгвістичною в Ченстохові (Польща) проведено серію вебінарів «Психологічна підтримка особистості в умовах війни» (<http://surl.li/rqiiiv>). У вебінарі взяли участь понад 2200 освітян, психологів, науковців з усіх регіонів України та Польщі. Основні питання, проаналізовані на вебінарах: 1) психологічні особливості подолання освітянами екстремального стресу в умовах війни (від тривоги й заперечення до здобуття балансу між витратами й відновленням ресурсу, переосмислення життя у новій реальності під час війни); 2) використання коучингових інструментів, які дозволяють усвідомити себе в новій реальності (реальності війни); 3) сутність психічного

здоров'я в умовах війни, його основні структурні компоненти (протидія стресу, взаємодія з соціальним оточенням, включення в корисну волонтерську та професійну діяльність, здійснення самореалізації), рівні та форми психологічного втручання для підтримання та збереження психічного здоров'я в умовах війни; 4) вплив війни на психологічний стан освітян під час війни та їх базові потреби, переживання горя втрати під час війни та його стадії, особливості роботи груп психологічної підтримки під час війни; 5) досвід надання психологічної допомоги в умовах війни дітям, їхнім батькам, педагогічним працівникам та керівникам закладів освіти через розробку та впровадження психологічних інформаційних майданчиків «Первинна психологічна допомога під час війни» та «Психологічна підтримка дітей під час війни»; 6) аналіз найбільш поширених реакцій студентів і викладачів на події, спричинені війною та визначення специфіки, процедури та результатів діяльності стабілізаційних груп для студентів і викладачів в умовах війни. Всі учасники вебінарів отримали сертифікати про підвищення кваліфікації. Записи кожного з вебінарів презентовані на каналі YouTube сьогодні їх уже переглянули понад 20,5 тис. осіб.

У вересні-листопаді 2023 р. спільно з Українською Асоціацією організаційних психологів та психологів праці (УАОППП) та за підтримки ENOP (European Network of Organizational Psychologists) реалізовано науково-освітній проєкт «Технології психологічної допомоги особистості та організації в умовах війни» (<http://surl.li/rqijk>). Мета проєкту полягала в розробленні та проведенні серії авторських вебінарів-психологічних практикумів для психологів з проблеми технологій психологічної допомоги учасникам освітнього процесу в умовах війни. До проєкту включено вебінари, розроблені відомими психологами, консультантами, психотерапевтами, науковцями, з урахуванням їхнього власного практичного досвіду надання психологічної допомоги під час війни в Україні та за кордоном, а також власних наукових розробок, сучасних наукових трендів, відображених у літературі, та надбань ряду міжнародних організацій. У рамках проєкту розроблено та проведено вебінари з проблем: 1) психологічної роботи з сім'ями та дітьми під час війни: досвід Ізраїлю; 2) психологічної допомоги жінкам з дітьми в Німеччині під час війни (шлях від травми до ресурсу); 3) особливостей роботи психолога в умовах війни (зміна парадигми психологічної допомоги та резильєнтність); 4) особливості діяльності освітніх організацій в умовах війни (психологічна допомога організації та персоналу). У вебінарах взяли участь понад 500 психологів з різних міст (Біла Церква, Вінниця, Дніпро, Івано-Франківськ, Київ, Ніжин, Кропивницький, Луцьк, Полтава, Суми, Харків, Хмельницький, Чернівці, Умань та ін.) та психологи, які тимчасово проживають і працюють зараз у Великобританії, Німеччині та Польщі. Учасники забезпечились всіма матеріалами для подальшої практичної роботи (презентаціями, відео-записами вебінарів), а також отримали сертифікати, які засвідчують проходження ними навчання. Записи усіх вебінарів представлено на Youtube каналі Української Асоціації організаційних психологів та психологів праці.

Упродовж березня-листопада 2023 р. проведено серію зустрічей у групі професійної підтримки діяльності психологів в умовах війни «Коло професійної підтримки» (<http://surl.li/rqijz>) (усього 18 зустрічей). Здійснено обмін досвідом роботи психологів щодо надання психологічної допомоги дітям, батькам, педагогічним працівникам, військовослужбовцям з таких актуальних проблем: обмін досвідом організації соціальної і психологічної підтримки в умовах війни, техніки організації роботи з дітьми у бомбосховищах в різних ситуаціях перебування, організація соціальної підтримки переселенців і біженців в різних регіонах України, досвід першої психологічної допомоги і самопомоги в умовах війни, катастрофічна свідомість, досвід прийняття рішення в ситуації життєвої кризи, технології психологічної допомоги щодо прийняття рішення в ситуації життєвої кризи, життєдіяльність особистості в умовах середовищної невизначеності, образи майбутнього в ситуації катастрофи та невизначеності, технології роботи з ідентичністю особистості, що знаходиться в умовах війни, суб'єктивне майбутнє в умовах життєвої невизначеності, психологічні моделі суб'єктивного майбутнього особистості, зміни в проблематиці психологічної і соціальної допомоги і підтримки під час війни, динаміка запиту клієнтів психологічної допомоги і підтримки, проблематика напрямів роботи психолога і фахівця соціальної роботи у воєнній і поствоєнній ситуації в Україні, як знаходити радість життя у важкому сьогодні» та ін. У заході взяли участь психологи з різних міст України (Києва, Миколаєва, Маріуполя, Харкова, Одеси та ін.), усього понад 600 осіб. Участь у роботі групи професійної підтримки сприяла розвитку професійної ідентичності психологів освітніх організацій в умовах війни, визначенню основних напрямів та форм роботи, профілактики професійного вигорання психологів.

Спільно з Вінницьким державним педагогічним університетом імені Михайла Коцюбинського організовано он-лайн курси підвищення кваліфікації за навчальною програмою «Психологічна допомога в умовах воєнного часу» (25-29 квітня 2023 р.). Мета курсів полягала у підвищенні кваліфікації фахівців із базовою медичною або психологічною освітою, формування системи знань із їхньої професійної компетентності для проведення кваліфікованого кризового консультування в умовах воєнного часу. Учасники отримали безкоштовні сертифікати про підвищення кваліфікації (25 год).

Крім того, проведено серію науково-практичних конференцій, спрямованих на визначення основних завдань і технологій роботи психологів щодо надання психологічної допомоги учасникам освітнього процесу, військовослужбовцям та населенню в умовах війни:

– міжнародна науково-практична конференція «Психологічна допомога дітям в умовах війни» (1 червня 2023 р.) (<http://surl.li/rqikq>);

– всеукраїнська науково-практична он-лайн конференція «Технології забезпечення психологічного здоров'я персоналу організацій в умовах війни» (23 листопада 2023 р.) (<http://surl.li/rqijk>);

– V міжнародна науково-практична конференція «Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми» (22 квітня 2023 р.) (<http://surl.li/rqfile>);

– X міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Віртуальний освітній простір: психологічні проблеми» (травень-червень 2023 р.) (<http://surl.li/rqilm>);

– VII всеукраїнська науково-практична конференція «Особистісні та ситуативні детермінанти здоров'я» (17 листопада 2023 р., м. Київ) (<http://surl.li/rqilt>) та ін.

Вченими інституту застосовуються різні технології надання психологічної підтримки дітям, їх батькам, педагогічним працівникам у різних регіонах України, зокрема: 1) арт-терапевтичні майстер-класи з проблеми «Забезпечення психічного здоров'я в умовах війни» (проведено для дітей в Центрі для внутрішньо переміщених осіб з різних регіонів України (квітень-серпень 2023 р.); 2) психологічний супровід цільових програм (зокрема в рамках програми «Відновлення під час війни» для жінок з дітьми, що постраждали від бойових дій (червень-серпень); 3) тренінгів для вчителів з психічного здоров'я в освітніх закладах на деокупованих територіях; 4) проведення індивідуальних консультацій для дітей-переселенців 5-12 років з Донецької та Херсонської областей та киян, спрямованих на емоційну стабілізацію; 5) відбір працівників для роботи в кол центрах для прийняття запитів від переселенців; 6) проведення опитування та розроблення рекомендацій для роботи з вимушеними переселенцями та ін. Усього проведено понад 300 заходів.

Підготовлено низку наукової, виробничо-практичної та навчальної продукції для психологічного забезпечення освітнього процесу в закладах освіти під час війни та психологічної підтримки населення та військовослужбовців.

Підготовлено понад 30 статей для газет та журналів, надано 15 телеінтерв'ю та 41 відеосюжет з різних аспектів психологічної підтримки особистості в умовах війни.

Реалізується благодійний проєкт «Соціально-психологічна підтримка Українців у Німеччині», створений спільними зусиллями німецьких та українських фахівців з метою надання соціально-психологічної підтримки жінкам з дітьми, що перебувають у Німеччині внаслідок війни в Україні. Проєкт створений за підтримки Malteser in NRW. Мета проєкту – підтримка українців у кризових ситуаціях, допомога з пошуком психологічного ресурсу для відновлення продуктивного життя в умовах війни, турбота про їхнє психологічне здоров'я. Виконавці проєкту – команда кваліфікованих українських психологів, які працюють як в Україні, так і в Німеччині, та надають безкоштовну кваліфіковану психологічну допомогу українським біженцям у Німеччині. Основні форми надання психологічної допомоги: психологічна просвіта українців через соціальні мережі; робота онлайн груп психологічної підтримки; робота офлайн груп психологічної підтримки; проведення індивідуальних психологічних консультацій; діагностика соціально-психологічних проблем; проведення психологічних тренінгів та ін. У рамках проєкту спільно з Malteser in

NRW проведено 30 онлайн-зустрічей та 14 офлайн-зустрічей у двох групах психологічної підтримки українців, що опинились в Німеччині в наслідок війни (квітень-жовтень 2023 р.).

Психологічна допомога дорослим та учнівській молоді надавалася *Психологічним консультативно-тренінговим центром в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України*, зокрема здійснювалася психологічна підтримка психологів, які працюють в умовах військових дій, бійців Збройних Сил України та їхніх сімей, цивільного населення, яке зазнало психотравм у період війни та українським переселенцям за кордоном. Для українських переселенців, дорослих і дітей О.В. Радзімовською проведено 12 психотерапевтичних занять з використанням методів та прийомів арт-терапії, техніки заземлення, дихальних вправ тощо. У 2023 р. заняття проводилися в межах проєкту «Інтеграція та участь. Душевні розмови для українських біженців у Нойнкірхені». Також О.В. Радзімовською проводилися індивідуальні консультації за запитами: непорозуміння з дітьми; подолання труднощів у навчанні; конфлікти у сім'ї та з однокласниками; проблеми з адаптацією до нового освітнього та культурного середовища; туга за друзями та рідними, що залишилися в Україні тощо. Показниками результативності проведених заходів є допомога учасникам у подоланні негативних емоцій; розвиток резильєнтності шляхом формування життєвої надії та життєвої стійкості у складних ситуаціях життя; знаходження нових сенсів; пошук шляхів та механізмів пошуку людиною ресурсу, внутрішньої сили, віри тощо.

В умовах воєнного стану науковці *Інституту соціальної та політичної психології НАПН України* зосередили значні зусилля на забезпеченні психологічного супроводу цивільного населення та військовослужбовців на фронті, їхньої психосоціальної реабілітації. З березня 2022 р. науковцями інституту спільно з громадською організацією «Громадський рух «Жіноча Сила України» створено проєкт «Служба психосоціальної підтримки сімей військовослужбовців», який функціонує за сприяння Збройних Сил України, Департаменту соціального та гуманітарного забезпечення Міністерства оборони України, Національної гвардії України. Проєкт включає телефонну гарячу лінію, на якій психологи надають консультації із соціальних та психологічних питань і групи підтримки для дружин та матерів військовослужбовців. У рамках проєкту послугами Служби охоплено понад 6,2 тис. осіб.

У 2023 р. Служба є виконавцем пілотного проєкту, передбаченого Постановою Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2023 р. № 1050 «Про реалізацію експериментального проєкту із запровадження договірної форми надання соціальної послуги із соціального супроводу військовослужбовців та членів їх сімей у військових частинах (підрозділах) Збройних Сил». З 1 грудня 2023 р. проєкт реалізується на базі 135 окремого Батальйону Територіальної Оборони. За цей час опрацьовано близько 100 звернень від військових і членів їхніх сімей; організовано групи для дружин і матерів військовослужбовців на час перебування підрозділу на передовій; відпрацьовано взаємодію з представниками у громадах для вирішення соціальних питань.

Посилення соціальної роботи з сім'ями військовослужбовців підрозділу є важливою складовою психосоціального супроводу, оскільки дає змогу зняти значну частину психологічних навантажень і емоційного тиску на бійців, пов'язаних із обставинами, в яких живуть їхні родини. У рамках пілотного проєкту співпраці з Міністерством соціальної політики України вчені інституту опрацьовують систему надання комплексних послуг і допомоги з оформленням документів, пошуком необхідних фахівців (медиків, профільних психологів) для членів родин, забезпечення супроводу і консультацій про виплати, медичну допомогу, реабілітацію тощо. Як один із ключових елементів системи розглядається призначення відповідним чином підготовленого фахівця у підрозділі, який матиме повноваження і ресурси організувати цю роботу. Проєкт є суттєвим кроком до становлення системного та сталого партнерства між сім'ями військових, армією і громадами.

У рамках проєкту «Сила життя» розроблено програму «Психосоціальна підтримка родин під час війни та в повоєнний час» для родин, які постраждали внаслідок війни у м. Харкові. Програмою охоплено 176 осіб: діти трьох вікових груп (7-10, 11-14 та 15-18 років), а також їхні батьки. Понад 2/3 родин (67,7 %) учасників проєкту вимушено змінювали місце проживання, до того ж частина з них стала внутрішньо переміщеними особами вдруге після початку російського вторгнення у 2014 р. Понад третину (34,5 %) дорослих учасників перебували в зоні ризику розвитку чи вже мали виражені симптоми посттравматичного стресового розладу. Після надання соціально-психологічної підтримки частка осіб, у яких виявлялася ймовірність розвитку посттравматичного стресового розладу, знизилась до 25,0 %. За винятком тих, хто продемонстрував яскраву симптоматику посттравматичного стресового розладу і потребував додаткового психотерапевтичного та медичного супроводу. Інші дорослі учасники проєкту показали такі позитивні тенденції: зниження нервовості і дратівливості, неадекватних реакцій на шумові подразники; покращення сну; ослаблення відчуття ізольованості і віддаленості від інших людей, що покращує динаміку взаємодії в соціумі; повернення сенсів і поява життєвої перспективи, що стає потужним ресурсом протистояння стресовим ситуаціям з орієнтацією на посттравматичне зростання; повернення емпатійності, «розмороження» емоційної сфери, здатності відчувати любов та прив'язаність показують спроможність учасників проєкту до зцілення. Результати проєкту представлені у публікації О. Плетки «Психосоціальна підтримка родин під час війни та повоєнний час». Презентація проєкту «Сила життя» (м. Харків).

Інститут забезпечував науково-методичний супровід проєкту підтримки українських жінок в умовах воєнного стану ReGeneration (спільно з Інститутом процес-орієнтованої терапії імені Григорія Сковороди). Науковці інституту також були фасилітаторами груп психологічної підтримки, забезпечували інтервізійний супровід для нових груп фасилітаторів. Організовано три групи підтримки, проведено 16 зустрічей (понад 65 учасників), 5 інтервізійних зустрічей.

У рамках проєкту «Психологи на війні», зініційованого ГО «Українська асоціація психотерапевтів і бізнес-тренерів», проведено навчальні тренінги для магістрів кафедри психології Запорізького національного університету (25 осіб) щодо оволодіння засобами опанування посттравматичних стресових станів. Аналогічні тренінгові заняття проведено для працівників шкільних та дошкільних освітніх закладів у м. Херсоні (29 осіб). Фахівців, що пройшли навчання, було залучено до надання психологічних послуг населенню деокупованих громад Запорізької і Херсонської областей, м. Херсона. Проведено групову роботу із батьками дітей, які знаходились на майданчиках ЮНІСЕФ, з навчання умінням самодопомоги в опрацюванні стресових станів. Науковці інституту також надавали індивідуальні консультації та проводили сесії першої психологічної допомоги пацієнтам у лікарнях, внутрішньо переміщених осіб у шелтерах м. Херсона, батькам дітей в пунктах незламності ЮНІСЕФ у Херсоні і Херсонській області, працівникам ЮНІСЕФ.

Програмою підтримки ментального здоров'я населення «Простір Відновлення» (реалізовано спільно з ГО «Асоціація політичних психологів України») охоплено понад 10 тис. осіб у м. Києві і м. Бучі. Проведено 18 лекцій з питань: діти і війна: як допомогти дитині пережити наслідки війни; травма як ресурс нової сили. Посттравматичне зростання особистості; сон: як відновити та покращити; техніки емоційної саморегуляції та стабілізації; травма свідка: як поширення шокуючого контенту впливає на нашу психіку; критичне мислення: зброя проти маніпуляції, яку варто опанувати кожному; проживання горя і втрати; запобігання стигматизації і мові ворожнечі в громаді; профілактика емоційного вигорання. У рамках проєкту також організовано 2 групи психологічної підтримки по 9 зустрічей у кожній групі.

Розроблено і запущено 3 тематичні канали в соціальних мережах: Facebook сторінка Простір Відновлення, Instagram @prostir.vidnovlennia та Telegram Простір Відновлення.

Розроблено 3 тематичні плакати для поширення в місцях масового перебування людей (соціальні служби, лікарні тощо): «Емоційне вигорання», «Діти і війна: як допомогти дитині пережити наслідки війни», «Проживання горя і втрати».

Спільно з Асоціацією політичних психологів України реалізовано проєкт «Збережи безпеку», метою якого є психологічна підтримка дітей 8-17 років, які переживають наслідки війни і мають підвищений рівень тривожності. У рамках проєкту проведено 20 груп підтримки по 7 занять у кожній. Програмою охоплено 301 дитина, які показали позитивну динаміку у зменшенні симптомів тривожних розладів.

Окрім зазначених вище видів діяльності науковці інституту здійснили:

– розробку і розповсюдження академічних та навчальних матеріалів, спрямованих на допомогу людям у стресових ситуаціях, спричинених війною в Україні для проєкту Uncertainty and Mindfulness (International Platform on Mental Health «Mental Health: Global Challenges» (Ukraine);

– підготовку розділу методичного посібника з питань психологічного супроводу роботи з конфліктами в місцях надання допомоги внутрішньо переміщеним особам в рамках «Ініціатива з підтримки взаємодії та управління конфліктами у місцях надання допомоги ВПО» (Національна платформа стійкості та згуртованості);

– розробку та проведення тренінгів для військових і цивільних, супервізію військових психологів, написання довідникової літератури для Центру реабілітації та реадптації «Ярміз» на виконання проєкту «Формування системи психологічного супроводу захисників та їхніх родин як запорука стійкості громад».

Психосоціальна підтримка різних категорій постраждалого від війни населення науковці інституту здійснювали також у співпраці з благодійним фондом Mindy («Психосоціальна підтримка людей з ампутацією кінцівок»), БО «Благодійний фонд» Клуб добродіїв» («Підтримка українських дітей»), ГО «Асоціація учасників та інвалідів АТО» («Книга для дітей «Мій тато/мама повернувся/лася з війни»»); з Фондацією «ELNET-Polan» («Травма війни ПТСР та розвиток психологічної стійкості»); Агенцією регіонального розвитку громад («Психосоціальна підтримка переселенців»); з громадською організацією «Центр психологічної підтримки «Обійми» («Програма надання українцям безкоштовної психологічної допомоги. Психологічна онлайн-платформа «Розкажи мені») та іншими українськими та міжнародними організаціями, фондами.

Вирішенню питань, пов'язаних з проблемами створення в Україні безбар'єрного простору та охорони ментального здоров'я учасників освітнього процесу в закладах професійної освіти під час війни, активно сприяв *Центр психологічного супроводу діяльності педагогічних працівників закладів професійної освіти Інституту професійної освіти НАПН України* (керівник: канд. пед. наук О. Лапа).

Упродовж 2023 р. Центром підготовлено доповіді, презентації, проведено науково-практичні вебінари для педагогів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, а саме:

– «Дорожня карта соціально-психологічного супроводу навчання внутрішньо переміщених осіб у закладах професійної освіти» (лютий, 2023 р.);

– «Основи етики спілкування з особами, які були учасниками або свідками бойових дій» у рамках «Тижня професійної освіти в Україні» (6 квітня 2023 р.);

– «Психолого-педагогічні технології адаптації здобувачів освіти до умов воєнного стану» (25 травня 2023 р.);

– «Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу закладів професійної (професійно-технічної) освіти як умова підготовки майбутніх кваліфікованих робітників в умовах невизначеності» (19 квітня 2023 р., м. Дніпро);

– «Інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти в сучасних умовах: проблеми та перспективи розвитку» (7 червня 2023 р., м. Житомир);

– «Актуальні питання щодо діяльності практичних психологів закладів професійної (професійно-технічної) освіти» (12 червня 2023 р., м. Київ);

– «Основи психологічного супроводу навчання осіб з особливими потребами внаслідок війни» (11 грудня 2023 р., м. Київ).

Також взято участь у методологічному семінарі НАПН України «Актуальні проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час» (16 листопада 2023 р., м. Київ) з науковою доповіддю «Запобігання професійному вигоранню педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти у воєнний час».

У жовтні 2023 р. проведено тренінг «Психологічні основи супроводу професійного навчання ветеранів війни» для педагогів професійно-технічної освіти м. Хмельницький; всеукраїнський онлайн-курс «Психологічні основи супроводу навчання осіб з інвалідністю внаслідок війни» для закладів професійної освіти».

У листопаді 2023 р. проведено тренінг «Accessibility & Inclusion for students with special needs» / «Доступність та інклюзія для студентів з особливими потребами». Запрошеною спікеркою була віцепрезидент організації Access Israel Шелі Ром (Shelly Rom).

Керівник Центру О. Лапа упродовж 2023 р. долучилася до діяльності Наукової ради з проблем психологічної підтримки населення в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України при Відділенні психології та спеціальної педагогіки НАПН України, відповідно до Плану заходів з реалізації Рекомендацій слухань Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання».

У рамках Всеукраїнського тижня професійної освіти 2023 р. та XVII Всеукраїнського фестивалю науки для педагогічних працівників, здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти, навчально (науково)-методичних центрів (кабінетів) професійної освіти, науковців проведено лекцію-практикум «Безпекова обізнаність у цифровому середовищі в умовах воєнного часу» (18 травня 2023 р.). Лектор О. Єршова, науковий співробітник лабораторії дистанційного професійного навчання, ознайомила слухачів з поняттями «інформаційна війна», «покоління інформаційних війн» (їх призначення, зміст та принципи дії), зі змістом сучасних технологій інформаційного впливу на свідомість мас, ознаками інформаційної зброї, засобами контролю й розпізнавання фейків; структурними одиницями інформаційної війни (фейки, меседжі, наративи), заходами особистої безпеки в інтернет-соціумах тощо.

Для психологічної підтримки науковців в умовах війни засобами арт-терапії спільно з профспілковою організацією започатковано постійно діючу онлайн-фотовиставку «Мій арт-простір». Оприлюднено перший фотоальбом «Ляльки-мотанки від Людмили Майбороди».

Для публікації результатів діяльності Центру в продовжуваному виданні Інституту професійної освіти НАПН України «Інноваційна професійна освіта»

(ISSN 2786-619X) започатковано рубрику «Психологічний супровід закладів професійної освіти».

Старшим науковим співробітником відділу діагностики обдарованості *Інституту обдарованої дитини НАПН України* Ю.М. Ковальчуком упродовж жовтня 2023 р. проведено цикл лекцій з психології стресу і стресових розладів; практикум з діагностики стресових розладів і стратегій їх подолання в умовах війни для біженців з України у країнах Європи та інших країнах світу. Надано інформацію щодо: феномена стресу, стадій його розгортання, впливу дистресу на організм і психіку людини, фізіологічні і психологічні симптоми стресу, стресові розлади і діагностичні ознаки їх розпізнавання; методи і методики клінічної психодіагностики стресових розладів і розладів, що є наслідком переживання дистресу (тривожні, депресивні розлади), діагностики копінг-стратегій реагування у стресових ситуаціях; способів першої самопомоги у стресових ситуаціях; проведено практикум із використання знань, методів і методик розпізнавання і подолання стресових розладів, у тому числі в умовах військового стану.

Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи з метою визначення потреб працівників психологічної служби в методичній підтримці щодо роботи з відновлення психічного здоров'я учасників освітнього процесу у постковідний період в умовах повномасштабної війни було проведено 7 фокус-групових інтерв'ю з працівниками психологічної служби з різних областей України. Загалом у фокус-групах взяли участь 145 фахівців, а також проведено всеукраїнське онлайн-опитування працівників психологічної служби системи освіти України. Всього опитуванням було охоплено 1896 респондентів – практичних психологів і соціальних педагогів закладів освіти усіх типів. За результатами опитування підготовлена аналітична записка і надіслана в МОН України (лист Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи від 31 жовтня 2023 р. № 97).

Розпочато роботу «Онлайн студій професійного розвитку» з методичної підтримки та підвищення кваліфікації працівників психологічної служби. За період вересень–листопад 2023 р. відбулось 22 зустрічі, на яких учасники мали можливість ознайомитись з методиками і технологіями здійснення соціально-психологічної реабілітації учасників освітнього процесу в постковідний період в умовах війни.

У співпраці з іншими науковими установами, закладами освіти, громадськими об'єднаннями організовано і проведено науково-практичні масові заходи з проблем психологічного супроводу учасників освітнього процесу та населення, постраждалого від війни:

– Міжнародний круглий стіл «Психологічна допомога учасникам освітнього процесу в умовах війни» (31 березня 2023 р., Київ – Берлін – Івано-Франківськ – Дніпро – Суми);

– науково-методичний вебсеінар для працівників психологічної служби Чернівецької області «Діяльність фахівців психологічної служби в умовах викликів війни» (26 квітня 2023 р. Київ – Чернівці);

– Всеукраїнська науково-практична конференція «Психосоціальний супровід учасників освітнього процесу під час війни в Україні: результати III етапу Всеукраїнського конкурсу авторських програм практичних психологів і соціальних педагогів «Нові технології у школі»;

– навчальні тренінги «Introduction Course: Different phases of psychological support», «Trauma in the context of war: Behavioural and psychological consequences», «Psychological Second Aid: Methods and techniques», проведені спільно з психологами-експертами кризової психологічної служби Німеччини в рамках реалізації українсько-німецького проєкту «HOPE network: Створення умов для професійної підтримки та розвитку психологів» (1-8 листопада 2023 р.).

Постійно здійснюється методичний супровід фахівців психологічної служби щодо психологічної підтримки учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану.

Співробітники УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, упродовж звітного періоду, постійно надавали психологічну допомогу дітям і дорослим, які постраждали внаслідок воєнної агресії.

Міжнародна інформаційно-просвітницька діяльність та підтримка інформаційної безпеки.

Упродовж 2023 р. науковці *Інституту соціальної та політичної психології НАПН України* з метою посилення міжнародної наукової співпраці, інтеграції українських науковців до світового простору психологічних та міждисциплінарних досліджень, взяли участь у низці міжнародних дослідницьких проєктів за актуальною в умовах воєнного стану тематикою:

– дослідженні «Подолання кризи очима жінок-біженок з України (мультидисциплінарна перспектива)» у Institute of Ethnology and Cultural Anthropology, Faculty of Philosophy and History, University of Lodz (Польща). 1 учасник з боку України та 2 учасники з боку Польщі. Отримані емпіричні дані польська сторона використовує для розроблення стратегій адаптації українок до життя в Польщі;

– дослідженні «Вивчення потреб українських фахівців з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки» у Yale University у межах програми «United for Ukraine». Проведено опитування понад 700 українських фахівців з психічного здоров'я, розглянуто можливості та розроблено програми додаткової підтримки українських фахівців;

– дослідженні «Актуальні питання охорони психічного здоров'я у різних культурних та територіальних контекстах». Згідно з угодами про співпрацю з Відкритим університетом Амстердаму (Athena Institute, Vrije University, Amsterdam (Нідерланди)) та університетом Фесалії (University of Thessaly (Греція));

– ініціативі «Розроблення методології імплементації програм психосоціальної підтримки для дітей, опікунів та вчителів» у межах програми Save the Children (Ukraine). У результаті проведено практичні тренінги-навчання для фасилітаторів взаємодії суб'єктів освітнього процесу;

– ініціативі «Соціальні ініціативи для підвищення грамотності населення у сфері охорони психічного здоров'я» під егідою World Federation for Mental Health. У результаті розроблено електронний ресурс «Українська Бібліотека Ментального Здоров'я та Благополуччя»; відеоролики у рамках проекту «Сучасність та психічне здоров'я. Нові обличчя сучасності» –відеозаписи історій, як сучасні люди успішно долають стрес в умовах війни: «Міжнародні фахівці в Україні», «Жінка: сучасність та психічне здоров'я. Нові обличчя сучасних героїнь», «Військові та їхні родини», Українські фахівці сфери охорони психічного здоров'я»;

– проведення науково-практичних заходів та підготовка публікацій, присвячених психологічному осмисленню російсько-української війни: українсько-польський симпозіум «Психологія перед лицем російсько-української війни» (19-20 травня 2023 р.), Всеукраїнська наукова інтернет-конференція «Медіаторчість в часи війни: протистояння медіатравмі» (19 червня – 23 серпня 2023 р.), науково-практичний семінар «Психологія соціальної ідентичності в умовах війни» (26 квітня 2023 р.), I науковий онлайн-семінар «Медіаосвіта як чинник соціалізації особистості і громади в умовах війни та повоєнного відновлення» (28 листопада 2023 р.), шостий науково-практичний семінар «Виміри особистісних трансформацій: ресурси відновлення в умовах війни» (20 жовтня 2023 р.), VI Всеукраїнська наукова конференція з міжнародною участю «Актуальні проблеми психології малих груп в умовах війни та повоєнного часу» (16 травня 2023 р.), XX Міжнародна міждисциплінарна науково-практична конференція «Простір арттерапії: мистецтво відновлення психічного здоров'я в часи війни» (31 березня – 2 квітня 2023 р.), круглий стіл «Мирні та воєнні виміри соціальної згуртованості: практика та механізми досягнення» (20 листопада 2023 р.), Міжнародна міжгалузева конференція «Конструктивна рефлексія конфронтації і кооперації: психологічні ризики і ресурси війни» (25 квітня 2023 р.).

У 2023 р. розпочато реалізацію проекту «Долання кризи психічного здоров'я під час війни: доказова психологічна медіаосвіта для підтримки здоров'я сім'ї і громади в ході економічного відновлення» («War mental health crisis coping: evidence-based media psychoeducation for family and community health promotion during economic recovery»). Проєкт є частиною довгострокової програми підтримки українських дослідницьких груп у Польській академії наук, що виконується у співпраці з Національною академією наук США за підтримки зовнішніх партнерів. Це єдиний соціогуманітарний проєкт з 18, що вибороли перемогу в конкурсі, участь в якому взяли 176 команд українських науковців. Розробники проєкту із психологічної підтримки – учені Національної академії педагогічних наук України.

Інститутом вищої освіти НАПН України проведено Міжнародну науково-практичну конференцію «Міжнародний історичний досвід повоєнної реконструкції економіки: уроки для України». Наукова рефлексія учасників конференції фокусувалася на напрацюванні історико-емпіричного й економіко-теоретичного підґрунтя національної стратегії і дорожньої карти повоєнної

реконструкції економіки, визначенні доцільності механізмів імплементації позитивного міжнародного досвіду в практику повоєнного відновлення України.

Організовано і проведено круглий стіл «Глобальна Конвенція про визнання кваліфікацій вищої освіти як інституціональна основа трансформації сфери вищої освіти в післявоєнному відновленні України».

Науковці *Інституту цифровізації освіти НАПН України* долучені до створення і діяльності Центру освіти та розвитку (м. Варшава, Польща). Понад рік, з червня 2022 р. у Варшаві діє Центр освіти та розвитку, де працюють польські й українські вчителі, психологи і персонал підтримки. Центр освіти та розвитку – це місце для дистанційного навчання, вивчення польської й англійської мов, психологічної підтримки та розвитку здібностей дітей і підлітків, їх батьків та опікунів з України. Центр пропонує такі безкоштовні заходи: дистанційне навчання учнів в українській системі освіти; у центрі кожен український учень і вчитель, які проживають у Варшаві, можуть використовувати всю інфраструктуру ІКТ, включаючи комп'ютери.

У рамках співпраці з Департаментом освіти і науки м. Варшави (Польща) відбулися наступні заходи:

– зустріч з делегацією Посольства Японії у Польщі під час надання благодійної допомоги у вигляді книжок для українських дітей у Центрі освіти та розвитку, ЮНІСЕФ (відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій, І.В. Іванюк, 7 лютого 2023 р.);

– організація відео-інтерв'ю з родинами українських біженців, які відвідують Центр освіти та розвитку у Варшаві, ЮНІСЕФ (відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій, І.В. Іванюк, 9 лютого 2023 р.);

– організація зустрічі директора Департаменту освіти і науки КМДА Олени Фіданян з керівництвом Департаменту освіти міста Варшави Йоанни Господарчик, Катаржини П'янковської, Божени Глажевської щодо співпраці та підготовки команди кризових інтервентів, які працюватимуть для закладів загальної середньої освіти Києва. Департамент освіти міста Варшава (відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій, І.В. Іванюк, 20 лютого 2023 р.);

– зустріч з представниками педагогічного факультету Варшавського університету та групою вчителів з м. Уельс Великобританії з метою представлення напрямів діяльності Центру освіти та розвитку для українських дітей-біженців у Варшаві (відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій, І.В. Іванюк, 15 березня 2023 р.);

– робочий візит до Центру освіти та розвитку для дітей-біженців з України, відвідування майстер-класів, м. Варшава (відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій, І.В. Іванюк, 4 квітня 2023 р.);

– зустріч з Віце-ректором Академії наук спеціальних ім. Марії Гжегожевської (м. Варшава, Польща) Анною Одроваз-Коатес з метою обговорення питань підвищення кваліфікації педагогів та психологів, що знаходяться за кордоном та працюють з українськими дітьми-біженцями у

Центрі освіти та розвитку для українських дітей-біженців у Варшаві. Організатори: Інститут цифровізації освіти НАПН України, Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (м. Варшава, Польща) (відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій, О.В. Овчарук, 27 квітня 2023 р.);

– організація другої робочої зустрічі директора Департаменту освіти і науки Київської міської державної адміністрації Олени Фіданян з керівництвом Департаменту освіти міста Варшави Йоанни Господарчик, Божени Глажевської, експертів Національного університету «Києво-Могилянська академія» та представників Plan International in Ukraine щодо співпраці з метою підготовки команди кризових інтервентів, які працюватимуть для закладів загальної середньої освіти Києва. Департамент освіти міста Варшава (відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій, І.В. Іванюк, 5 червня 2023 р.).

Директор *Інституту професійної освіти НАПН України* акад. В. Радкевич і докторант С. Кравець взяли участь у відкритті проекту Skills4Recovery «Забезпечення кваліфікованою робочою силою для відновлення та майбутнього України» (13 вересня 2023 р.), започаткованого Німецьким товариством міжнародного співробітництва (GIZ) за дорученням Федерального міністерства економічного співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ). Проект орієнтований на розроблення короткострокових програм професійного навчання внутрішньо переміщених осіб і ветеранів війни з 14 робітничих професій, актуальних на ринку праці, а також підвищення кваліфікації педагогічних працівників цих закладів освіти.

У рамках проекту Erasmus+ «Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні» (PAGOSTE) проведено міжнародну конференцію, з метою дослідження еволюцію ролі педагогічної освіти в епоху швидкого технологічного прогресу, мінливих ринків праці та глобальних теперішніх викликів (6-8 листопада 2023 р.). Проектна група інституту на чолі з директором В. Радкевич презентували доповідь, присвячену науково-методичному забезпеченню розвитку професійної освіти в умовах воєнного стану, окресливши сучасні напрями розвитку національної системи професійної освіти України та акцентувавши увагу на важливих аспектах формування нової парадигми її повоєнного розвитку.

Представники Ради молодих учених інституту долучилися до заходу «Українська наукова діаспора: об'єднання науковців заради майбутнього (Ukrainian Science Diaspora: connecting scholars for the future)», що відбувся онлайн 22 березня 2023 р. в рамках конференції «Рік війни: вплив на науку та підтримуючі ініціативи», організованої International Science Council (ISC) and All European Academies (ALLEA). Представниця Ради молодих учених інституту Д. Вороніна-Пригодій долучилась до роботи над проектом Національної програми «Наука майбутнього». Відповідні пропозиції надано до Офісу підтримки вченого.

Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи здійснюється реалізація Міжнародного українсько-німецького проекту з навчання психологів «НОРЕ network: Створення умов для професійної підтримки та розвитку психологів». Терміни реалізації: вересень 2023 р. – квітень 2024 р. Проектом передбачено професійну підтримку та навчання 20 психологів системи освіти з Чернігівської та Київської областей основам роботи з психологічною травмою, посттравматичним стресовим розладом, іншими порушеннями психіки та поведінки внаслідок війни. Проект виконується спільно з Вищою психологічною школою (м. Берлін), Всеукраїнською асоціацією практикуючих психологів, ГО «Інститут миру і порозуміння». Практичними результатами проекту є підготовка психологів до надання якісної психологічної допомоги учасникам освітнього процесу, які пережили травматичні події. Проектом передбачено практичне застосування отриманих знань та навичок під супервізією німецьких експертів.

У червні 2023 р. директор *Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського* Л.Д. Березівська взяла участь у Міжнародній конференції «A Child in Times of Need and in Hope. Overcoming the Distress of War, Epidemics, and Social, Psychological, and Physical Handicaps in Children and Youths» («Дитина в часи біди і надії. Подолання лиха війни, епідемій, соціальних, психологічних і фізичних вад у дітей та молоді») (м. Прага, Чехія). За результатами участі у Віснику НАПН України опубліковано статтю «Дитина в часи біди і надії. Подолання лиха війни, епідемій, соціальних, психологічних і фізичних вад у дітей та молоді: міжнародна конференція», у якій поінформовано про ключові доповіді учасників конференції із 14 країн світу (Бельгія, Італія, Німеччина, Словаччина, Україна, Чехія та ін.), присвячені історії подолання криз в освіті, спричинених пандеміями, війнами, тоталітарними режимами тощо. Аргументовано актуальність європейської інтеграції задля подолання соціальних, економічних, культурних і екологічних криз, що загрожують психологічному, фізичному, соціальному та моральному здоров'ю дітей і молоді.

Волонтерська допомога вчених НАПН України.

З перших днів та упродовж усього періоду дії воєнного стану в державі вчені НАПН України активно долучалися до волонтерської діяльності. Розгорнуто системну волонтерську діяльність, спрямовану на надання гуманітарної допомоги громадянам, які проживали на тимчасово окупованих територіях, зазнали втрат від російської агресії. Взято активну участь у волонтерській роботі: донації, донорстві, плетенні маскувальних сіток, співпраці з місцевими організаціями територіальної оборони, забезпеченні військових частин медикаментами та амуніцією, забезпеченні продуктами харчування та речами першої необхідності людей літнього віку, людей з інвалідністю та вимушено переміщених осіб тощо.

Наукові працівники *Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України* активно залучені до волонтерської діяльності:

– спільно з педагогами навчально-реабілітаційного центру у м. Чернівці створено «Гуманітарний хаб» для підтримки дітей та дорослих, які вимушено переїхали з районів активних бойових дій;

– надається допомога в соціальних службах, центрах надання соціальних послуг населенню територіальних громад різних областей, в лікарнях та воєнних госпіталях (Київ, Боярка, Золотоноша, Івано-Франківськ, Мукачево, Вишгород, Бердичів, Дніпро та ін.).

З початку бойових дій докторант відділу логопедії Е. Данілавичюте взяла активну участь у волонтерській діяльності м. Києва, що триває і донині та полягає у:

– налагодженні контактів між волонтерами-освітянами Литви й закладами освіти м. Києва, пошуках транспорту для передачі литовської гуманітарної допомоги з м. Львова (куди прибуває допомога) до м. Києва (таку допомогу вже отримав загальноосвітній заклад I-III ступенів № 168, де навчаються діти з особливими освітніми потребами) і продовжується підготовка наступних партій такої допомоги;

– наданні підтримки сім'ям біженців, які шукають тимчасовий притулок у Литві, шляхом пошуку контактів, забезпеченні спілкування за допомогою перекладу з литовської мови і навпаки між представниками сімей, які готові прийняти, і сімей біженців;

– наданні логопедичних онлайн консультацій для дітей з України, які продовжують навчання в Литві у контексті програми «Ukrainiečiai Lietuvoje» («Українці в Литві»).

У рамках проєкту з профілактики емоційного вигорання волонтерів «Підтримка тим, хто підтримує» протягом 2023 р. вченими *Інституту соціальної та політичної психології НАПН України* спільно з Асоціацією політичних психологів України проведено 4 зустрічі, 2 тренінги і 4 групи підтримки з волонтерами Бучанської територіальної громади, під час яких учасники: дізнались про емоційне вигорання, його причини та симптоми, особливості його виникнення у волонтерів; ознайомились із профілактикою вигорання та спробували практичні техніки; зрозуміли, що відбувається з емоціями під час пролонгованого стресу; отримали навички управління стресом та засоби зменшення його наслідків у повсякденному житті; обговорили, що саме забирає енергію, а що, навпаки, її надає; навчились знаходити власні засоби відновлення ресурсу; відкрили для себе арт-терапевтичні методи зниження емоційного навантаження; спробували техніку фокусування уваги, яка допомагає концентруватись на тому, що справді важливо; звернули увагу на бачення майбутнього та його перспектив.

Окремою частиною проєкту став нетворкінг учасників. Вони мали можливість обговорити щоденні складнощі волонтерської діяльності з тими, хто має подібний досвід. Командою проєкту узагальнено інформацію з профілактики емоційного вигорання волонтерів та на її основі створено друковані практичні рекомендації, використання яких дозволить продовжити й поглибити роботу розпочату під час проєкту. Брошуру з рекомендаціями волонтери отримали

разом із сертифікатом. Проєкт реалізовується у співпраці з Київським обласним молодіжним центром і Управлінням молоді та спорту Київської обласної військової адміністрації за підтримки Британської ради в Україні.

Колектив *Інституту вищої освіти НАПН України* продовжував активно брати участь у волонтерській роботі, зокрема надавати фінансову й матеріальну допомогу Збройним Силам України. На адресу колективу Інституту вищої освіти НАПН України надійшли подяки від командування та особового складу реактивної артилерійської батареї військової частини А 2120 за патріотизм, вагомий внесок у підтримку військовослужбовців Збройних сил України.

Співробітники *Інституту професійної освіти НАПН України* на чолі з первинною профспілковою організацією активно підтримують волонтерський рух в Україні, допомагають територіальній обороні, Збройним Силам України, внутрішньо переміщеним особам, зокрема працівникам професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти.

Упродовж 2023 р. завідувач відділу інтелектуального розвитку обдарованої особистості *Інституту обдарованої дитини НАПН України* М.М. Міленіна у рамках волонтерського проєкту «Велике серце», надавала психологічну допомогу особам, які постраждали під час війни або опинилися в кризових ситуаціях на тлі військових подій.

Спільно з Малою академією наук України ініційовано проєкт «Науковий бус», створений для того, щоб діти з різних міст України змогли відвідати мандрівну виставку «Науковий цирк» та кілька інших заходів від Музею науки Малої академії наук України. Загалом планується реалізувати понад тисячу наукових шоу, до яких зможуть долучитися близько 170 тис. дітей.

«Науковий цирк» – інтерактивна виставка з восьми експонатів про Всесвіт і структуру життя, а також наукове театральне шоу «Атом в роботі». За домовленістю таку виставку Малій академії наук України планує надати у тимчасове користування Фінський центр науки «Еврика» за підтримки Міністерства освіти та культури Фінляндії.

Для реалізації цього проєкту Мала академія наук України спільно з Інститутом обдарованої НАПН України оголосили збір коштів, залучили партнерів, знайшли, придбали та доставили для реалізації проєкту авто в Україну.

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського на волонтерських засадах сприяє формуванню інформаційних ресурсів освітянських бібліотек, а також бібліотек інших систем і відомств через безкоштовний обмін і перерозподіл актуальних видань різноманітної тематики. Так, у 2023 р. поповнено фонди чотирьох бібліотек закладів загальної середньої освіти Миколаївської області, бібліотеки комунального закладу «Панютинський лицей» Лозівської міської ради Харківської області, Державного біотехнологічного університету (м. Харків), Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, комунального закладу «Синяківський заклад дошкільної освіти № 15» Бучанської міської ради Київської області, Державного

професійно-технічного навчального закладу «Бородянський професійний аграрний ліцей» Бучанської міської ради Київської області, комунального закладу «Синяківський хіміко-технологічний ліцей заклад загальної середньої освіти I-II ступенів № 15» Бучанської міської ради Київської області.

Працівникам освітянських бібліотек надається консультативна допомога щодо організації роботи в умовах воєнного часу, формування інформаційних ресурсів у нових реаліях, з інших актуальних питань бібліотечної роботи за допомогою електронної пошти, у чаті започаткованої вайбер-групи «Освітянські бібліотеки онлайн» та інших вайбер-групах.

Установою було перераховувано кошти із заробітної плати за заявами працівників бібліотеки в сумі 11,2 тис. грн на фінансову підтримку Збройним Силам України.

III. РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

III.1. Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки

Наукова та науково-організаційна діяльність Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України (далі – Відділення) у 2023 р. здійснювалася дійсними членами і членами-кореспондентами НАПН України, науковими колективами Інституту проблем виховання НАПН України (8 лабораторій і Центр раннього розвитку дитини та дошкільної освіти), Інституту педагогіки НАПН України (4 відділи), Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, а також установ, що діяли на засадах самофінансування, – Науково-дослідного центру з проблем соціальної педагогіки і соціальної роботи НАПН України (на базі ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка») та Науково-дослідного центру педагогічного краєзнавства (спільно з Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини).

Вченими віднесених до Відділення наукових підрозділів виконувалося 9 фундаментальних і 9 прикладних наукових досліджень, з них у 2023 р. завершено 3 фундаментальні, 1 прикладне та розпочато 3 фундаментальні і 5 прикладних досліджень.

Науково-дослідні центри продовжили роботу за 2 науковими темами. Відділення координувало дослідження 11 дійсних членів (академіків) та 18 членів-кореспондентів НАПН України.

Діяльність Відділення упродовж 2023 р. проводилася відповідно до Стратегії розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2023-2027 рр. та «Пріоритетних напрямів (тематика) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок НАПН України на 2022-2026 рр.», затверджених НАПН України, й спрямовувалася на виконання актуальних для педагогічної теорії та освітньо-виховної практики теоретико-методологічних, науково-методичних і прикладних завдань реформування національної системи освіти із урахуванням викликів воєнного стану та завдань щодо повоєнного відновлення країни. У роботі Відділення враховано вимоги законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Про позашкільну освіту», «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», указів Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», «Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни», Національної економічної стратегії на період до 2030 року», Плану заходів з реалізації Стратегії людського розвитку на 2021-2023 роки; постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки», «Про схвалення Стратегії

утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках»; розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»; положень Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р., Концепції Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021-2025 рр., Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України на 2023-2025 роки, Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2021-2023 роки та інших нормативно-правових актів, а також рішень, ухвалених Президією та загальними зборами НАПН України.

Дослідження проводилися відповідно до наукових напрямів діяльності Відділення: теоретичні й методичні засади виховання та соціалізації зростаючої особистості; філософія освіти в системі соціогуманітарного знання; методологія освіти; теорія та історія розвитку української і зарубіжної педагогічної науки; управлінські і технологічні чинники розвитку освіти з урахуванням потреб і викликів воєнного стану в Україні і нагальних потреб освіти і суспільства під час війни.

За напрямом «Теоретичні й методичні засади виховання та соціалізації зростаючої особистості» у звітному році наукові дослідження вчених **Інституту проблем виховання НАПН України** були спрямовані на розроблення теоретичних, технологічних і методичних основ виховання дітей та учнівської молоді із урахуванням вимог воєнного стану в Україні.

У 2023 р. завершено фундаментальне наукове дослідження за темою **«Моніторинг соціальних очікувань сучасної учнівської молоді»** (керівник – канд. пед. наук Т.Ю. Куниця), за підсумками якого проаналізовано соціальні очікування сучасної учнівської молоді в період воєнного стану. Визначено чинники впливу на формування соціальних орієнтацій учнівської молоді. Розроблено та впроваджено діагностичний інструментарій моніторингу соціальних очікувань сучасної молоді. Визначено типи соціальних орієнтацій (консервативний, ліберальний, радикальний, екологічний, споживацький, соціальний, гуманітарний, національний). З'ясовано, що у період воєнного стану освіта, робота та кар'єра, співпраця з місцевою громадою та служіння державі є ключовими соціальними орієнтаціями для молоді.

За результатами дослідження підготовлено монографію «Соціальні очікування учнівської молоді XXI століття»¹, методичні рекомендації «Діагностичний інструментарій соціальних очікувань»², опубліковано 1 статтю у виданні, яке індексується у наукометричній базі даних Web of Science³, та 36 наукових праць в інших виданнях, серед яких 7 публікацій у виданнях, що входять до переліку фахових видань України.

¹ <https://lib.iitta.gov.ua/738266/>

² <https://lib.iitta.gov.ua/738179/>

³ <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.14>

У звітному році завершено прикладне наукове дослідження **«Науково-методичне забезпечення інноваційного розвитку позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа»** (керівник – канд. пед. наук, ст. наук. сп. В.В. Мачуський), за результатами якого створено науково-методичне забезпечення інноваційного розвитку позашкільної освіти за декоративно-ужитковим, соціально-реабілітаційним, гуманітарним та еколого-натуралістичним напрямками. Розроблено змістово-методичне забезпечення інклюзивного освітнього середовища у закладах позашкільної освіти задля реалізації індивідуальної освітньої траєкторії дітей з особливим освітніми потребами. В освітній процес впроваджено наскрізну навчальну програму «Основи безпеки життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій», тренінг «Освітні технології розвитку дитини».

За результатами дослідження підготовлено методичний посібник «Інноваційний розвиток позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа», опубліковано 3 статті у виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science⁴, 31 наукову працю в інших наукових виданнях, серед яких 4 публікації у виданнях, що входять до переліку фахових видань України.

Продовжувалося фундаментальне наукове дослідження **«Теоретичні та методичні засади забезпечення якості освіти дітей раннього та дошкільного віку в умовах воєнного стану»** (керівник – д-р пед. наук, проф. О.Д. Рейпольська), у процесі якого обґрунтовано систему забезпечення якості освіти в закладах дошкільної освіти на основі інтегрованого підходу, що складається зі сукупності взаємопов'язаних видів діяльності. Розроблено діагностичний інструментарій оцінювання якості освіти дітей раннього та дошкільного віку. Обґрунтовано педагогічні умови забезпечення якості освіти в закладах дошкільної освіти. Запропоновано механізми підвищення фахової компетентності вихователів закладів дошкільної освіти. Взято участь у діяльності робочої групи з розроблення проєкту Закону України «Про дошкільну освіту» № 8030⁵.

За результатами дослідження підготовлено матеріали до монографії «Забезпечення якості освіти дітей раннього та дошкільного віку в умовах воєнного стану», методичних рекомендацій «Якість освіти дітей раннього та дошкільного віку: забезпечення та діагностика», опубліковано 1 статтю, яка індексується у наукометричній базі Web of Science⁶, та 12 наукових праць в інших наукових виданнях, серед яких 2 публікації у виданнях, що входять до переліку фахових видань України.

У 2023 р. розпочато фундаментальне наукове дослідження **«Формування в учнівської і студентської молоді національної солідарності в умовах війни та повоєнного часу»** (керівник – д-р пед. наук, проф. К.О. Журба), у ході якого

⁴ <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.25>,

<https://doi.org/10.33423/jhetp.v23i15.6404>,

<https://doi.org/10.15587/1729-4061.2023.272673>

⁵ <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40443>

⁶ <https://doi.org/10.18662/rrem/15.1/700>

уточнено сутність поняття «національна солідарність» та схарактеризовано базові цінності, що конституують національну солідарність учнівської і студентської молоді. Визначено методологічні підходи та принципи формування в учнівської і студентської молоді національної солідарності в умовах війни та повоєнного часу. З'ясовано стан сформованості в учнівської і студентської молоді національної солідарності, рівень готовності педагогів до формування національної солідарності в умовах воєнного і повоєнного часу.

За результатами дослідження підготовлено матеріали до монографії «Національна солідарність учнівської і студентської молоді в умовах війни і повоєнного часу» та методичного посібника «Формування в учнівської і студентської молоді національної солідарності в умовах війни та повоєнного часу», опубліковано 4 статті у виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus/Web of Science⁷, 30 праць в інших наукових виданнях, серед яких 8 публікацій у виданнях, що входять до переліку фахових видань України.

Розпочато фундаментальне наукове дослідження **«Педагогічні засади запобігання і подолання булінгу в цифровому освітньому середовищі»** (керівник – д-р пед. наук, доц. В.М. Шахрай), у процесі якого обґрунтовано заходи щодо підвищення ефективності виховних дій запобігання булінгу в цифровому освітньому середовищі, а саме: підвищення спроможності педагогів до попередження виявів булінгу та кібербулінгу серед учнів та їх подолання, формування в учнів соціально-емоційних навичок та здатності до протидії булінгу, педагогічної культури батьків та їх спроможності до виявів і запобігання булінгу та кібербулінгу.

За результатами дослідження підготовлено матеріали до монографії «Запобігання і подолання булінгу в цифровому освітньому середовищі: теоретичні і практичні підходи», методичних рекомендацій «Запобігання і подолання булінгу серед дітей шкільного віку в цифровому освітньому середовищі: поради педагогам і батькам», опубліковано 2 статті у виданнях, що індексуються у наукометричній базі даних Scopus⁸, 30 наукових праць в інших наукових виданнях, серед яких 6 публікацій у виданнях, що входять до переліку фахових видань України.

У 2023 р. розпочато фундаментальне наукове дослідження **«Формування кар'єрної спрямованості в учнів закладів загальної середньої освіти в умовах Нової української школи»** (керівник – канд. пед. наук З.В. Охріменко), у ході якого визначено поняття «кар'єрна спрямованість учнів» як складне динамічне утворення особистості, що ґрунтується на усвідомленні власних ціннісно-професійних характеристик, які об'єктивуються у кар'єрних прагненнях і втілюються у формуванні відповідних умінь. Встановлено критерії та схарактеризовано рівні сформованості в учнів кар'єрної спрямованості. Виявлено чинники, які ускладнюють ефективність формування кар'єрної

⁷ <https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130132/PDF/130132.pdf>,
<https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol14no1.4>,
DOI: 10.32342/2523-4463-2023-2-26/2-1

⁸ <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.03.22>,
DOI: 10.36740/WLek202302104

спрямованості в учнів (недостатнє науково-методичне забезпечення профільного і професійного самовизначення учнів, неготовність педагогів застосовувати науково-методичні інновації з профорієнтації учнів в освітній діяльності; фрагментарність індивідуальної освітньо-професійної траєкторії учня).

За результатами дослідження підготовлено матеріали до монографії «Теоретико-методологічні засади формування кар'єрної спрямованості в учнів закладів загальної середньої освіти», методичного посібника «Зміст, форми і методи формування кар'єрної спрямованості в учнів закладів загальної середньої освіти», опубліковано 17 наукових праць, серед яких 3 публікації у виданнях, що входять до переліку фахових видань України.

Продовжувалося прикладне наукове дослідження *«Виховання ціннісного ставлення до комунікацій у цифровому відкритому середовищі у дитячих громадських об'єднаннях»* (керівник – канд. пед. наук, ст. наук. сп. Т.К. Окушко), у процесі якого визначено ключові принципи виховання ціннісного ставлення до комунікацій у цифровому відкритому середовищі у дитячих громадських об'єднаннях та його необхідні педагогічні умови. Апробовано зміст, форми і методи формування цифрових компетентностей, навичок маркетингу в соціальних мережах; ціннісно орієнтованого спілкування; розгортання проєктної діяльності в режимі онлайн/офлайн; виховання культури безпечної життєдіяльності.

За результатами дослідження підготовлено матеріали до методичного посібника «Виховання ціннісного ставлення до комунікацій у цифровому відкритому середовищі», опубліковано 1 статтю у виданні, що індексується у наукометричній базі даних Web of Science⁹, 29 наукових праць в інших наукових виданнях, серед яких 7 публікацій у виданнях, що входять до переліку фахових видань України.

У звітному році продовжувалося прикладне наукове дослідження *«Цифрове середовище для забезпечення батьків дітей раннього і дошкільного віку дидактичними матеріалами»* (керівник – канд. пед. наук С.А. Васильєва), у ході якого встановлено, що оптимальним механізмом подолання викликів, обумовлених військовою агресією та запровадженням воєнного стану в Україні, є створення цифрового освітнього середовища в закладах дошкільної освіти, науково обґрунтованих цифрових дидактичних матеріалів для батьків дітей раннього та дошкільного віку. Досліджено потреби батьків дітей раннього та дошкільного віку щодо цифрового освітнього контенту. Упроваджено в практику закладів дошкільної освіти технології залучення батьків до використання дидактичних можливостей цифрового середовища для освіти дітей раннього та дошкільного віку.

За результатами дослідження підготовлено матеріали до методичного посібника «Організаційно-педагогічні умови залучення батьків до використання дидактичних можливостей цифрового середовища в освіті дітей

⁹ <https://doi.org/10.18662/rrem/15.1/700>,
<https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.14>

раннього і дошкільного віку» та методичних рекомендацій «Дидактичний супровід освіти дітей раннього і дошкільного віку: методичний poradnik для батьків», опубліковано 2 статті у виданнях, що індексуються у наукометричній базі даних Web of Science¹⁰, 16 наукових праць в інших наукових виданнях, серед яких 6 публікацій у виданнях, що входять до переліку фахових видань України.

У 2023 р. продовжувалося прикладне дослідження *«Естетичне виховання учнівської молоді засобами художньої комунікації у віртуальному медіапросторі»* (керівник – д-р. пед. наук, проф. О.А. Комаровська), у ході якого обґрунтовано педагогічні умови естетичного виховання учнівської молоді у віртуальному медіапросторі, детерміновані викликами воєнного часу і конкретизовані відповідно до специфіки видів мистецтва в художній комунікації та віку учнів. Розроблено новітні методики навчання учнів мистецтва в умовах дистанційної художньої комунікації, зокрема використання цифрових музейних, театральних, музичних колекцій, віртуальних екскурсій. Виявлено динаміку естетичної вихованості учнів у різних видах мистецтва на основі віртуальної художньої комунікації.

За результатами дослідження підготовлено матеріали до методичного посібника *«Художня комунікація у віртуальному медіапросторі: зміст та організація естетичного виховання учнівської молоді»* та методичних рекомендацій *«Система творчих завдань для учнів 8-11 класів з використанням естетико-виховного потенціалу медіапростору»*, опубліковано 1 статтю у виданні, що індексуються у наукометричній базі даних Web of Science¹¹, 22 наукові праці в інших наукових виданнях, серед яких 6 публікацій у виданнях, що входять до переліку фахових видань України.

Розпочато прикладне дослідження *«Організаційно-педагогічні умови та технології забезпечення єдності фізичного і військово-патріотичного виховання учнів закладів загальної середньої освіти»* (керівник – д-р пед. наук, проф. Л.В. Канішевська), у процесі якого встановлено, що забезпечення єдності фізичного та військово-патріотичного виховання учнів закладів загальної середньої освіти передбачає спрямування зусиль педагогів на: сходження зростаючої особистості до військово-спрямованого патріотизму як духовної цінності; формування оборонної свідомості та компетентностей у сфері безпеки; залучення учнівської молоді до військово-патріотичного та фізичного виховання; формування в учнів умінь самостійно організовувати й займатися фізичними вправами та позитивного ставлення до занять з військово-патріотичного та фізичного виховання.

За результатами дослідження підготовлено матеріали до навчально-методичного посібника *«Організаційно-педагогічні умови та технології забезпечення єдності фізичного і військово-патріотичного виховання учнів закладів загальної середньої освіти»* та методичних рекомендацій *«Методичний*

¹⁰ <https://doi.org/10.18662/rrem/15.1/700>,
<https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.14>

¹¹ <https://doi.org/10.18662/brain/14.1/419>

інструментарій забезпечення єдності фізичного і військово-патріотичного виховання учнів закладів загальної середньої освіти», опубліковано 3 статті у виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science¹², 35 наукових праць в інших наукових виданнях, серед яких 14 публікацій у виданнях, що входять до переліку фахових видань України.

У звітному 2023 р. розпочато прикладне дослідження **«Формування життєвої успішності учнів старших класів в умовах поствоєнної реальності»** (керівник – канд. пед. наук, ст. наук. сп. В.І. Кириченко), у ході якого розроблено теоретико-методичні засади та матричну модель формування життєвої успішності старшокласників в умовах поствоєнної реальності. Визначено структурні складові формування життєвої успішності учнів старших класів: забезпечення психолого-педагогічного супроводу зусиль старшокласників щодо осмислення власного життєвого призначення; актуалізацію внутрішнього і середовищного ресурсного потенціалу; розвиток життєтворчих здібностей, властивостей і ключових життєвих умінь особистості; підвищення гендерної чутливості виховання; підвищення уваги до питань медіаосвіти; вироблення ставлення до здоров'я як ресурсу успішної життєдіяльності; сприяння набуттю досвіду залученості до соціальних ініціатив.

За результатами дослідження підготовлено матеріали навчально-методичного посібника **«Формування життєвої успішності учнів старших класів в умовах поствоєнної реальності»** та методичних рекомендацій **«Практико-орієнтовані моделі і механізми формування життєвої успішності учнів старших класів в умовах поствоєнної реальності»**, опубліковано 1 статтю у виданні, що індексуються у наукометричній базі даних Web of Science¹³, 51 наукову працю в інших наукових виданнях, серед яких 11 публікацій у виданнях, що входять до переліку фахових видань України.

У 2023 р. розпочалося прикладне дослідження **«Формування в учнів старших класів екологічної компетентності в контексті подолання екологічних наслідків війни»** (керівник – д-р пед. наук, проф. С.В. Толочко), у процесі якого розроблено трикомпонентну модель формування в учнів старших класів екологічної компетентності в контексті подолання екологічних наслідків війни. Обґрунтовано структуру екологічної компетентності (компоненти: теоретико-пізнавальний, спеціально-прикладний, аналітико-практичний, інноваційно-діяльнісний) та форми, методи, засоби формування в учнів старших класів екологічної компетентності в контексті подолання екологічних наслідків війни. Розроблено методику використання закладами загальної середньої та позашкільної освіти «хмарних технологій і сервісів», цифрових технологій та онлайн-ресурсів для формування екологічної компетентності.

За результатами дослідження підготовлено матеріали до методичного

¹² <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.03.22>,
DOI: 10.36740/ABAL202302107,
<https://actabalneologica.pl/2-2023/>,
DOI: 10.13189/saj. 2023.110208

¹³ <https://doi.org/10.34916/el.2023.15.15>

посібника «Проектні кейси «Екопростір України майбутнього», опубліковано 2 статті у виданні, що індексується у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science¹⁴, 44 наукові праці в інших наукових виданнях, серед яких 17 публікацій у виданнях, що входять до переліку фахових видань України.

За звітній період опубліковано і підготовлено 365 наукових праць, з них наукової продукції – 1; виробничо-практичної продукції – 2, публікацій у наукових періодичних виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, – 91; 18 публікацій у наукових виданнях, що індексуються в наукометричних базах Scopus/WoS; 11 публікацій у виданнях, що індексуються іншими науко-метричними базами даних, 210 матеріалів конференцій; 32 – інші види продукції.

У 2023 р. Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О. Сухомлинського розпочато чотири прикладні наукові дослідження.

У процесі виконання наукового дослідження «Педагогічна біографіка в інформаційному освітньо-науковому просторі України» (керівник – чл.-кор. Л.Д. Березівська) схарактеризовано історіографічну та джерельну базу дослідження; визначено критерії упорядкування енциклопедичного словника, епістолярію Василя Сухомлинського, біобібліографічної інформації про Марію Монтессорі; упорядковано біографічну, епістолярну та біобібліографічну інформацію про українських і зарубіжних педагогів; створено і оновлено сторінки цифрового ресурсу «Видатні педагоги України та світу»; з'ясовано, що педагогічна біографіка є носієм національно-патріотичної свідомості, біографічні онлайн-проекти в соціальних мережах сприяють відновленню і збереженню національної пам'яті, консолідації українського суспільства.

За результатами дослідження опубліковано 103 наукові праці: електронні ресурси – 1¹⁵; збірники матеріалів наукових заходів – 3¹⁶; бібліографічний показник – 1¹⁷; енциклопедичне видання – 1¹⁸; статті – 25 (із них: 6 – у виданнях, що індексуються в міжнародних наукометричних базах даних Scopus, WoS¹⁹; 1 – в українському науковому фаховому виданні, що індексується в міжнародній наукометричній базі даних WoS²⁰; 19 – у наукових фахових виданнях категорії «Б», з них 1 – індексується в міжнародній

¹⁴ <https://doi.org/10.34069/AI/2023.61.01.5>,

<http://surl.li/ovuhu>

¹⁵ <https://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliohrafichni-resursy/vydatni-pedahohy/>

¹⁶ <https://lib.iitta.gov.ua/735849/>,

<https://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=35062>

<https://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=37360>

<https://lib.iitta.gov.ua/738392>

¹⁷ <https://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=34711>

¹⁸ <https://vue.gov.ua/>;https://vue.gov.ua/Барнард,_Ген;

https://vue.gov.ua/Батлер,_НіколасМюррей;

https://vue.gov.ua/Беренштам,_Вільям_Людвігович

¹⁹ <https://doi.org/10.1080/0046760X.2022.2126532>

<https://doi.org/10.15240/tul/006/2023-2-00X>

<https://doi.org/10.1063/5.0172779>

<http://tinyurl.com/3tbmp9th>

<http://tinyurl.com/26rzt5h8>

<https://doi.org/10.33407/.v97i5>

²⁰ <https://doi.org/10.33407/.v97i5>

наукометричній базі даних WoS); тези та матеріали конференцій – 64; ЗМІ – 8; створено нові (9) й оновлено наявні (12) сторінки електронного ресурсу «Видатні педагоги України та світу»²¹.

Упровадження результатів дослідження здійснювалося під час участі в 45 всеукраїнських і міжнародних заходах (10 закордонних), що увійшли до Плану роботи НАПН України (2)²²; реалізації онлайн-проектів: «Ми стоїмо на плечах наших попередників: видатні педагоги-ювіляри»²³, «Педагоги України: пам'ятаємо, шануємо!»²⁴, «Sukhomlinsky News»²⁵, «Моя маленька Батьківщина» (за казками та оповіданнями Сухомлинського)²⁶; «В. Сухомлинський: офіційне листування (епістолярний екскурс)»²⁷; через профіль відділу педагогічного джерелознавства та біографістики в Google Scholar (h-індекс 37)²⁸; наповнення сторінки відділу у Фейсбукі²⁹; Ютуб-каналу ДНПБ³⁰; висвітлення інформації у статтях у ЗМІ (8).

Під час виконання наукового дослідження *«Освітнянські бібліотеки як суб'єкт проектування освітнього середовища в умовах цифровізації»* (науковий керівник – канд. наук із соц. комунікацій Л.О. Пономаренко) сформовано джерельну й історіографічну базу дослідження, здійснено моніторинг науково-інформаційної діяльності провідних книгозбірень мережі освітнянських бібліотек МОН України та НАПН України в умовах воєнного стану та відновлення України в контексті завдань щодо формування освітнього середовища, розвитку наукових комунікацій, забезпечення доступу до власних інформаційних ресурсів з актуальних питань педагогіки та освіти.

За результатами наукового дослідження оприлюднено 58 праць: планова довідкова продукція (довідник) – 1³¹; статті – 10, у т. ч.: у фахових наукових виданнях – 6, в іноземних виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних Scopus, WoS³², – 4; у ЗМІ – 4; тези і матеріали науково-практичних заходів – 43. Упровадження результатів здійснювалося під час участі в 39 всеукраїнських і міжнародних заходах, зокрема включених до Плану роботи НАПН України.

У процесі виконання наукового дослідження *«Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід»* (науковий керівник – М.Л. Ростока) здійснено відбір, аналіз та систематизацію первинних повнотекстових джерел;

²¹ <https://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliohrafichni-resursy/vydatni-pedahohy/>

²² <http://surl.li/qnioa>

²³ <https://tinyurl.com/esbrdzv3>

²⁴ <https://dnpb.gov.ua/ua/?news=31232>

²⁵ <https://tinyurl.com/ycynd8j6>

²⁶ <https://tinyurl.com/4vbpkfn5>

²⁷ <https://tinyurl.com/2p8kjfu3>

²⁸ <https://scholar.google.com.ua/citations?user=eA9i0W0AAAAJ&hl=ru>

²⁹ <https://www.facebook.com/dpspb.sselu>

³⁰ <https://www.youtube.com/channel/UCUE2sl34ENt77C9AJDe69fA>

³¹ <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.737262>

³² <https://doi.org/10.46925//rdluz.41.09>,

<https://doi.org/10.46925//rdluz.41.1>,

<http://doi.org/10.13140/RG.2.2.30896.02567>,

<https://doi.org/10.1063/5.017277>

продовжено поповнення електронного ресурсу «Віртуальний читальний зал освітянина»; представлено у довідковій продукції науково-методичний доробок з питань цифрової трансформації освіти і педагогіки; проведено бібліометричний і наукометричний моніторинг публікацій щодо цифровізації та цифрової трансформації освіти, а також удосконалено його формат.

За результатами дослідження опубліковано 95 наукових праць: один розділ монографії у закордонному виданні³³; збірники матеріалів наукових заходів³⁴ – 3; планова довідкова продукція (довідкові бюлетені)³⁵ – 2; бібліографічний покажчик³⁶ – 1; статті – 17 (у тому числі: 5 – у зарубіжних виданнях, з них 4 індексуються в міжнародних наукометричних базах даних Scopus і WoS³⁷; 1 – у зарубіжному науковому виданні, що індексується в іншій міжнародній наукометричній базі; 11 – у наукових фахових виданнях категорії «Б»); тези й матеріали конференцій – 42; публікації у ЗМІ – 8; електронні ресурси – 21; створено нові (9) електронні ресурси Віртуального читального залу освітянина³⁸. Упровадження проміжних результатів наукового дослідження здійснювалося під час 43 всеукраїнських і міжнародних науково-практичних заходах, зокрема включених до Плану роботи НАПН України; в ході реалізації онлайн-проектів «Педагогічна наука: бібліометричний аудит»³⁹ та «Освіта і наука в умовах війни»⁴⁰; відеопроєкту щодо реалізації Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні «Безбар'єрний простір віртуального читального залу освітянина: інформаційно-аналітична підтримка психічного здоров'я в умовах воєнних реалій»; поповнення профілю відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти в Google Scholar (h-індекс – 19)⁴¹; створення і розвиток функціоналу ідентифікатора ORCID ВНІАСО⁴² і Ютуб-каналу ВНІАСО⁴³; презентації наукової діяльності у ЗМІ (8).

Під час виконання наукового дослідження **«Проектування баз знань цифрових освітніх ресурсів»** (науковий керівник – канд. пед. наук А.Г. Гуралюк) визначено, що специфіка діяльності бібліотеки як соціального інституту передбачає впровадження сучасних інформаційних технологій відповідно до її потреб, цілей і завдань. Актуалізовано таке провідне завдання бібліотек, як збереження книжкових фондів і раритетних колекцій.

³³ <https://lib.iitta.gov.ua/734595>

³⁴ <https://lib.iitta.gov.ua/734493/>,
<https://doi.org/10.33407/lib.NAES.73541>,
<https://doi.org/10.33407/lib.NAES.736724>

³⁵ <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.735560>,
<https://doi.org/10.33407/lib.NAES.73730>

³⁶ <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.736723>

³⁷ <https://doi.org/10.1063/5.0172780>,
https://doi.org/10.1007/978-3-031-26190-9_55,
<https://doi.org/10.3991/ijep.v13i1.36111>,
<https://doi.org/10.1063/5.0172779>

³⁸ <https://dnpb.gov.ua/ua/virtualni-chyitalni-zaly/virtualnyy-chyitalnyy-zal-osvityanyna/>

³⁹ <http://surl.li/nfxwd>

⁴⁰ <http://surl.li/nfxwf>

⁴¹ <http://surl.li/nfxvj>

⁴² <https://orcid.org/0009-0008-7742-7906>

⁴³ <http://surl.li/nfxwm>

Обґрунтовано, що діяльність зі збереження фондів, а відтак культурної спадщини, потребує розроблення відповідного інструментарію і націлена на організацію та управління масивами даних. Проаналізовано світовий досвід використання сучасних технологій візуалізації колекцій цифрових освітніх ресурсів, визначено переваги й недоліки визнаних у світі інструментальних засобів та схарактеризовано найбільш поширений інструментарій побудови повнотекстових колекцій.

За звітний період оприлюднено 53 праці (з них 5 англійською мовою): один розділ монографії у закордонному виданні⁴⁴, один збірник матеріалів круглого столу⁴⁵, статті – 12, у т. ч.: у фахових наукових виданнях України – 8; у закордонних виданнях, що індексуються в наукометричних базах Scopus, WoS⁴⁶, – 4; матеріали науково-практичних заходів – 39. Упровадження результатів наукового дослідження здійснювалося під час участі в 23 всеукраїнських і міжнародних науково-практичних заходах, зокрема включених до Плану роботи НАПН України.

Загалом за 2023 р. вченими ДНПБ імені В.О. Сухомлинського опубліковано 305 (30 англійською мовою, 30 у закордонних виданнях, 15 індексуються в наукометричних базах Scopus і Web of Science Core Collection) наукових праць: наукова продукція – 10 (монографії – 3, збірники матеріалів наукових заходів – 7); довідкова продукція – 6 (бібліографічні покажчики – 2, енциклопедія – 1, довідники – 3); статті – 75 (у т.ч.: у фахових наукових виданнях – 42 (5 англійською мовою, 2 індексуються в наукометричній базі Web of Science Core Collection); у закордонних виданнях – 15 (усі англійською мовою та індексуються в наукометричних базах Scopus і Web of Science Core Collection), а також в інших наукових виданнях, що індексуються в наукометричних базах – 2, з них 1 англійською мовою; статті у ЗМІ – 19); матеріали та тези науково-практичних заходів – 188 (9 англійською мовою, у закордонних виданнях – 13); електронні ресурси – 23.

Упровадження результатів дослідження здійснено під час проведення науково-практичних та науково-інформаційних масових заходів (21, у т. ч. 6 міжнародних, 12 – включених до Плану роботи НАПН України), участі співробітників у понад 100 науково-практичних масових заходах, у тому числі 49 міжнародних, проведених іншими установами, організаціями, закладами; реалізації шести онлайн-проектів: «Ми стоїмо на плечах наших попередників: видатні педагоги-ювіляри»⁴⁷, «Педагоги України: пам'ятаємо, шануємо!»⁴⁸, «Sukhomlinsky News»⁴⁹, «Моя маленька Батьківщина» (за казками та

⁴⁴ <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-319-4-10>

⁴⁵ <http://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=35237>

⁴⁶ <https://doi.org/10.3991/ijep.v13i1.36121>

<https://doi.org/10.1063/5.0172782>

<https://doi.org/10.3991/ijep.v13i3.36109>

<http://doi.org/10.54941/ahfe1002925>

⁴⁷ <https://tinyurl.com/esbrdzv3>

⁴⁸ <https://dnpb.gov.ua/ua/?news=31232>

⁴⁹ <https://tinyurl.com/ycynd8j6>

оповіданнями Сухомлинського)⁵⁰; «В. Сухомлинський: офіційне листування (епістолярний екскурс)»⁵¹; «Знаменні та пам'ятні дати у сфері освіти»⁵². Отримано 59 довідок (актів) про впровадження результатів наукових досліджень (заклади вищої, фахової передвищої, професійної (професійно-технічної) та загальної середньої освіти, заклади післядипломної педагогічної освіти). Загальна кількість завантажень результатів наукових досліджень з Електронної бібліотеки НАПН України – понад 222 тис., у 2023 р. – 49597.

Здійснювалося науково-методичне забезпечення мережі освітянських бібліотек понад 15 тис. закладів освіти МОН України.

Вагомим є внесок у науковий доробок Відділення чотирьох відділів **Інституту педагогіки НАПН України.**

У 2023 р. відділом історії та філософії освіти продовжено виконання наукового дослідження за темою *«Філософсько-педагогічна думка України (друга половина XIX - поч. XXI ст.): аспекти ретроаналізу націєтворення»* (керівник – чл.-кор. Н.П. Дічек), у ході якого визначено провідні тенденції у розгортанні протягом 1917-1991 рр. ідейних побудов українських учених, громадсько-освітніх діячів і педагогів (в Україні і діаспорі) щодо реалізації національної ідеї в освіті; обґрунтовано теоретичні і практичні засади формування в українських дітей та молоді історичної пам'яті засобами комеморативних практик (конференції, круглі столи, онлайн опитування і дискусії), що актуалізовано гуманітарними проблемами сьогодення, пов'язаними із військовою агресією рф проти України. Доведено, що українська філософсько-педагогічна думка у досліджуваний період, незважаючи на те, що об'єктивно була «зрощеною» з російською, водночас активно намагалася вписатися у загальноєвропейський дискурс, а також репрезентувала тісний зв'язок з духовністю українського народу, його ментальними і моральними характеристиками, а письменники і філософи відігравали виняткову роль у творенні новочасної української національної ідентичності. Розроблено аналітичні матеріали про стан і діяльність закладів освіти України різного рівня, роботу МОН України в умовах військової агресії рф щодо запровадження термінових заходів із забезпечення роботи національної системи освіти в умовах воєнного стану. Узагальнено програми і проекти, спрямовані владою на створення безпечної інфраструктури закладів освіти в умовах воєнного стану. Сформовано й укладено заплановану частину матеріалів хрестоматії – біографічні довідки із примітками, тексти праць і творів українських освітніх діячів і письменників, мислителів, педагогів (XX ст.).

Проведено 3 (2 – у якості співорганізаторів) науково-практичні конференції, узято участь у 53 науково-практичних масових заходах, що проводили інші установи: 42 міжнародних конференціях, 6 конференцій всеукраїнського рівня, 5 інших заходах.

⁵⁰ <https://tinyurl.com/4vbpkfns>

⁵¹ <https://tinyurl.com/2p8kjfu3>

⁵² <http://surl.li/eihqd> ; <http://surl.li/eihqk>

Основні наукові результати відображено у 102 публікаціях, серед яких: 2 розділи колективних монографій⁵³, 2 статті у виданнях, що індексуються у наукометричній базі даних Web of Science Core Collection⁵⁴, 21 стаття у наукових фахових виданнях України, 2 статті в інших наукових виданнях, 1 бібліографічний показник⁵⁵, 4 навчальні програми для здобувачів рівня PhD. Підготовлено: заплановану частину рукопису планової монографії «Філософсько-педагогічна думка України (друга половина XIX – початок XX ст): аспекти ретроаналізу націєтворення» та однойменної хрестоматії, збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції до 200-річчя від дня народження К.Д. Ушинського⁵⁶, 72 тези.

Планові публікації розміщено в Електронній бібліотеці НАПН України⁵⁷, на сайтах (сторінках) наукових фахових видань.

Завершено дослідження *«Інноваційні тренди, практики і технології загальної середньої освіти в європейському та північноамериканському регіонах»* (керівник – член-кор. НАПН України О.І. Локшина), на підставі якого обґрунтовано наукові ідеї щодо сутності освітніх інновацій; розкрито загальне бачення інноваційних трендів в освіті та доведено їх уніфікований характер під впливом політики міжнародних організацій в умовах глобалізації та європеїзації; обґрунтовано інновації і технології їх упровадження в системах загальної середньої освіти країн ЄС та США: ліквідацію академічної сегрегації та кінцевих освітніх траєкторій, інклюзію та безпечне навчальне середовище, яке є гендерно адаптованим, дружнім до національних меншин та учнів з обмеженими можливостями і формат школи повного дня в рамках тенденції посилення справедливості в освіті; формування ключових компетентностей засобом рамок трансверсальних компетентностей як Європейська рамка підприємницької ключової компетентності (EntreComp), Європейська рамка цифрової ключової компетентності (DigCompEdu), Європейська рамка особистісної, соціальної та вчитися вчитися ключової компетентності (LifeComp) у галузі трансформації змісту освіти на компетентнісних засадах; міжнародні порівняльні дослідження якості знань учнів в рамках забезпечення якості загальної середньої освіти; інтегроване навчання іноземних мов та білінгвальне навчання; розвиток штучного інтелекту, технологій блокчейн, цифрових відкритих підручників та відкритих освітніх ресурсів у галузі цифровізації освіти; гейміфікації та EdTech у галузі технологізації освіти). Запропоновано рекомендації щодо перспектив використання зарубіжного досвіду в Україні на підставі осмислення зарубіжних здобутків.

Працівники відділу взяли участь у 44 масових науково-практичних заходах, з них: 32 – міжнародні конференції, 5 – всеукраїнські конференції, 2 –

⁵³ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737081>,
<http://undip.org.ua/news/library/index.php>,
<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737081>

⁵⁴ <https://doi.org/10.18662/rrem/15.4/785>,
<https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/6360>

⁵⁵ https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/Biblio_2_.pdf

⁵⁶ <http://surl.li/qnilh>

⁵⁷ <http://undip.org.ua/news/library/index.php>

звітні конференції, 2 – міжнародні семінари, 3 – педагогічні читання. Виголошено 134 пленарні і секційні доповіді, за результатами яких опубліковано статті і тези у збірниках матеріалів конференцій. Відділ під егідою Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України та Інституту педагогіки НАПН України разом з іноземними партнерами організував та провів три міжнародні науково-практичні конференції: V Міжнародну науково-практичну конференцію «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2021: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації», (м. Київ, 27-28 травня 2021 р.); VI Міжнародну науково-практичну конференцію «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2022: виклики і перспективи умовах турбулентності світу», (м. Київ – 4 листопада 2022 р.); VII Міжнародну науково-практичну конференцію «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2023: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації», (м. Київ, 25 травня 2023 р.).

Основні наукові результати відображено у 55 наукових статтях, з них 33 – у фахових виданнях, 9 статей у журналах, що індексуються у наукометричній базі Web of Science Core Collection⁵⁸, 5 – у закордонних виданнях⁵⁹, 24 статті іноземною мовою, з них 10 – у журналі НАПН України «Education Modern Discourses»⁶⁰ та 133 тезах. Публікації наукових працівників відділу розміщено в електронній бібліотеці НАПН України.

У 2023 р. у ході завершального етапу фундаментального дослідження відділу економіки та управління закладами загальної середньої освіти *«Державно-громадське управління закладами загальної середньої освіти на засадах партнерської взаємодії»* (керівник – канд. пед. наук О.М. Онаць) уперше: розроблено, обґрунтовано та апробовано концептуальну модель системи державно-громадського управління закладом загальної середньої освіти на засадах суб'єктної партнерської взаємодії на методологічно визначених концептуальних ідеях людиноцентризму, синкретизму, розвитку людського та соціального капіталу та прогностичну концептуальну модель державно-громадського управління закладами загальної середньої освіти різних типів і підпорядкування на засадах суб'єктної партнерської взаємодії; експериментально перевірено й апробовано субмоделі; обґрунтовано, що державно-громадське управління загальною середньою освітою і закладами освіти на засадах партнерської взаємодії має стати одним із основних векторів демократизації освітньої політики держави; систематизовано перелік принципів державно-громадського управління та запропоновано класифікацію принципів державно-громадського управління закладами загальної середньої освіти на засадах партнерської взаємодії; обґрунтовано необхідність підготовки суб'єктів партнерської взаємодії до розуміння її сутності, способів її організації у

⁵⁸ <https://doi.org/10.33407/itlt.v70i2.2438>

⁵⁹ <https://orcid.org/0000-0001-5097-9171>

⁶⁰ <https://doi.org/10.32405/2617-3107-2019-1-3>,
<https://doi.org/10.32405/2617-3107-2019-1-4>,
<https://doi.org/10.32405/2617-3107-2019-1-62>,
<https://doi.org/10.32405/2617-3107-2019-1-7>

реалізації державно-громадського управління системою освіти територіальної громади, враховуючи реалії воєнного часу і необхідність післявоєнного відновлення держави і системи освіти зокрема.

За результатами дослідження опубліковано 97 праць: 2 монографії⁶¹; частину у зарубіжній монографії; посібник; 8 освітніх та навчальних програм для підготовки PhD⁶²; 4 збірники завдань для розвитку природничо-наукової компетентності учнів за вимогами PISA⁶³; 2 бібліографічні покажчики; 4 статті у виданнях, що індексуються в наукометричних базах Web of Science Core Collection і Scopus⁶⁴; 12 статей у наукових фахових виданнях України; 2 статті у наукових періодичних виданнях, які включені до інших наукометричних баз даних України; 61 теза.

Науковці відділу інновацій та стратегій розвитку освіти упродовж 2023 р. продовжили дослідження проблеми *«Теоретичні і методичні засади проєктування освітньо-розвивального середовища закладу загальної середньої освіти в умовах цифровізації суспільства»* (керівник – канд. пед. наук, ст. наук. сп. С.Е. Трубачева). Відповідно до мети і завдань дослідження науковцями розроблено й обґрунтовано теоретичні та методичні засади проєктування змісту та структури освітньо-розвивального середовища закладу загальної середньої освіти в умовах цифровізації суспільства під час воєнного стану, зокрема у його змістовому, технологічному, соціально спрямованому аспектах та їх навчально-методичному забезпеченні. Відповідно до основних положень середовищного підходу обґрунтовано основні етапи його проєктування: діагностико-цільовий, аналітико-концептуальний, проєктно-моделювальний, експериментально-коригувальний та рефлексивно-оцінювальний. Обґрунтовано особливості проєктування віртуального освітнього середовища та його варіативності, зумовленої дидактичними цілями, вибором педагогічних технологій та освітніх платформ.

Набуло подальшого розвитку розроблення моделі проєктування освітньо-розвивального середовища закладу загальної середньої освіти в умовах цифровізації суспільства під час воєнного стану, яка включає такі компоненти: технологічний, компетентнісно-змістовий, організаційний, соціально-орієнтований та варіативний компонент е-середовища.

Обґрунтовано й розкрито: соціально-педагогічну характеристику учнів «мережевого покоління», умови їх позитивної цифрової соціалізації;

⁶¹ <https://undip.org.ua/library/orhanizatsiyno-pedah>,
<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736598>

⁶² <http://surl.li/rsglq>,

<https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/P03.pdf>,

<https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/V14.pdf>,

<https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/V05.pdf>,

<https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/V04.pdf>,

<http://surl.li/rsgmp>,

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738945>

⁶³ <https://undip.org.ua/library/zbirnyk-zavdan-dlia-r>,

<https://undip.org.ua/library/yevropeyska-iakist-na>,

<https://undip.org.ua/library/zbirnyk-zavdan-dlia-r>,

<https://undip.org.ua/library/yevropeyska-iakist-na>

⁶⁴ <http://ijlter.org/index.php/ijlter/article/view/75>

гейміфікацію як метод ігрової практики підвищення мотивації до навчання, розширення уявлення про можливості креативних рішень в освітньому процесі; технологію case study для комплексного розвитку і позитивної соціалізації учнів в умовах очного та дистанційного навчання; Google Forms як інструментарій проектування підручника цифрового суспільства та дослідницьких процедур. Узагальнено: основні виклики цифрової соціалізації школярів, розвитку у них цифрової ідентичності; цифрові рішення щодо побудови моделі електронного освітнього простору для шкіл м. Києва.

Розроблено модель і методику підготовки педагогічних працівників до проектування варіативного компонента змісту повної загальної середньої освіти в умовах цифровізації суспільства. Розроблено теоретичні і методичні засади створення цифрового опорного конспекту дистанційного уроку в умовах війни.

Визначено можливості та уточнено функції електронних освітніх ресурсів як інформаційної системи у проектуванні освітнього середовища закладу загальної середньої освіти в умовах цифровізації суспільства. Уточнено структуру цієї інформаційної системи, яка включає: депозитарій електронних ресурсів, електронні навчальні видання, курси дистанційного навчання, електронні лабораторні практикуми, електронні дидактичні демонстраційні матеріали, комп'ютерні тести, електронний освітній ігровий ресурс.

Дослідно-експериментальна робота проводилася в експериментальних закладах загальної середньої освіти м. Києва: гімназії № 290, ліцеї «Універсум», гімназії № 178, Технічному ліцеї Національного технічного університету України «КПІ».

Науковці відділу є співавторами 4 колективних монографій⁶⁵, методичних рекомендацій, 3 статей у виданнях, індексованих у Scopus та Web of Science⁶⁶, авторами 2 освітніх програм⁶⁷, 14 фахових статей⁶⁸, збірнику тез, взято участь у 54 масових заходах, за результатами яких опубліковано тези та матеріали конференцій, що відбулися в Україні (28) та за кордоном (3).

У наукових дослідженнях за напрямом «Філософія освіти в системі соціогуманітарного знання» продовжено роботу за темою **«Людина в системі цифрової реальності: науково-теоретичний аналіз»** (акад. В.Г. Кремень), у ході якої *актуалізовано* питання філософії людиноцентризму, яка є затребуваною в умовах глобалізованого інформаційно-цифрового світу та створення штучного інтелекту. *Охарактеризовано* нові виклики та наявні загрози, які постають у зв'язку з цим у ціннісно-смысловій та психофізичних сферах життєдіяльності людини. *Обґрунтовано феномен* людиноцентризму як метафілософського синтезу різноякісних підходів у дослідженні перспектив життєдіяльності людини. *Показано перспективу* щодо становища людини в

⁶⁵ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735459>

⁶⁶ <https://lib.iitta.gov.ua/738787/>,
<https://doi.org/10.18280/isi.280114>

⁶⁷ <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/P06.pdf>,
DOI: 10.32405/978-966-644-676-6-2022-16

⁶⁸ <https://lib.iitta.gov.ua/736898/>,
<http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/7502/7546>,
<https://lib.iitta.gov.ua/738540/2/Чорноус2023стаття.pdf>

сучасному світі на основі утвердження ціннісних принципів її подальшого розвитку. *Окреслено* проблемні питання сучасної вищої освіти України, такі як висока завантаженість викладачів, відсутність наукових шкіл та формальність наукової діяльності, недостатня мобільність університету в підготовці фахівців, затребуваних ринком праці, надмірне дублювання спеціальностей підготовки на регіональному рівні, подрібненість мережі закладів вищої освіти і, як наслідок, її витратність та неефективність, що призводить до хронічного дефіциту ресурсів та зниження загальної вітчизняної університетської конкурентоспроможності. *Обґрунтовано* потребу модернізації існуючої мережі закладів вищої освіти, зокрема шляхом об'єднання окремих закладів. Подібне укрупнення мережі університетів відповідає міжнародному досвіду та дасть змогу підвищити їх конкурентоспроможність і позиції в авторитетних світових університетських рейтингах, що важливо для повоєнного відновлення України.

Результати досліджень відображено в такій науковій продукції: монографії «Методи і принципи філософії у формуванні громадянина України» (у співавторстві), навчальному посібнику «Філософія як засіб розвитку дитини: обдарованість, знання, творчість», аналітичних матеріалах – 2, статтях у фахових та наукових періодичних виданнях – 10.

Продовжено дослідження за темою «*Нові подробиці біографії Т.Г. Шевченка в контексті сучасної гуманітарної освіти*» (акад. В.Ю. Мельниченко), у ході якого доведено, що в екзистенційний час збройного протистояння України російській агресії необхідним стало нове прочитання і зрозуміння (декодування) Шевченкового тексту, яким його насправді намислив поет. Яскравим прикладом є повністю вмотивований висновок про те, що в Кобзаревому Заповіті йшлося не про безіменні «експлуататорські пута», а саме про московські кайдани, в які була закута Україна, і саме про вражу, злу московську кров, якою нині окропляє свою волю український народ. У цьому контексті академік М. Жулинський відзначає результати дослідження як значний вклад у формування «нової генної матриці історичної пам'яті».

За результатами дослідження опубліковано 30 наукових статей.

Продовжено дослідження за темою «*Динаміка цивілізаційної парадигми розвитку України: історія і сучасність*» (акад. О.О. Рафальський), у процесі якого сформульовано теоретико-методологічні засади сутності цивілізаційної ідентичності, її структура: етнічна, національна, культурна, релігійна, політична, громадянська, європейська та інші складові, зв'язок цивілізаційної ідентичності з менталітетом і глобалітетом у динаміці історичного поступу та трансформацій.

За результатами дослідження опубліковано статтю у виданні, що індексується в наукометричній базі даних Web of Science⁶⁹, статтю у виданні, що входить до переліку фахових видань України та статтю у науковому виданні⁷⁰.

⁶⁹ <http://ispcjournal.org/archives/>,
<http://ispcjournal.org/j2023-30/>

⁷⁰ <http://surl.li/rsgpe>

Завершено дослідження за темою *«Освіта і шкільництво модерної України як інтегральна частина європейського духовного простору»* (чл.-кор. В.О. Балух), у процесі якого проаналізовано причини соціокультурних розколів в українській історії; виокремлено культурно-релігійні детермінанти соціальних трансформацій у суспільстві; увиразнено роль і значення філософсько-богословської парадигми в умовах надзвичайних ситуацій для консолідації українського суспільства; продемонстровано значущість капеланства у морально-духовному зміцненні обороноздатності Української держави; розроблено план-проспект багатотомної історико-богословської енциклопедії.

За результатами дослідження опубліковано розділ у колективній монографії *«Релігійний чинник соціокультурних розколів в українській історії»*, надруковано 4 тези.

Продовжено дослідження за темою *«Культурно-антропологічні репрезентації філософії освіти у європейському просторі»* (чл.-кор. М.Д. Култаєва), у ході якого на матеріалі філософської спадщини Г.С. Сковороди, Й.Г. Фіхте, Т. Адорно та М. Гампе простежено трансформацію просвітницьких ідей та їхню функціональну релевантність у сучасних соціокультурних контекстах, а також у річищі антропотехнічного повороту європейської філософії освіти; обґрунтовано доцільність впровадження постсекулярних настанов у виховні практики нової української школи та роботу із студентами та аспірантами. Розкрито культурно-антропологічні передумови взаємопроникнення настанов першого, другого і третього Просвітництва, обґрунтовано взаємозв'язок між освітньо-виховними орієнтирами культурної і політичної нації.

За результатами дослідження опубліковано 2 статті у виданнях, що індексуються в наукометричній базі даних Web of Science⁷¹, монографію *«Просвітницька мобільність і романтичне прискорення: Г. Сковорода та М. Гоголь (філософсько-освітні та культурно-антропологічні розвідки)»* (у співавторстві), колективну монографію *«Григорій Сковорода і ми українці: диво першого кроку і сила ініціативи»*, 1 стаття у науковому фаховому виданні України⁷², 2 тези.

Основним напрямом дослідження *«Філософія як фундамент формування культури мислення у дітей та молоді»* (чл.-кор. В.В. Ільїн) продовжено осмислення ролі філософії в ситуації нової соціально-культурної, політичної реальності, пов'язаної із масштабною війною росії проти України. Увага була зосереджена на теоретичних принципах обґрунтування практик освітнього процесу, необхідності включення в них розробок сучасної філософії. Доведено, що в ситуації повномасштабної війни роль філософії у вихованні критичного мислення молодого покоління зростає.

Обґрунтовано практичні рекомендації щодо включення методів і форм

⁷¹ <http://iscs-journal.npu.edu.ua/issue/view/16170> (с. 134-146),
<http://ampr.diit.edu.ua/issue/view/16254> (с. 26-35)

⁷² <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2022-28-2-1>

сучасної філософії у програми із філософії освіти для молодого покоління в умовах військового стану; здійснено аналіз стратегій розвитку філософських дискурсів у напрямі формування філософського мислення відповідно до вимог сучасної цивілізації; показано, що для результативної діяльності креативна особистість повинна володіти вмінням й творчо підходити до трансформацій життя і адекватно реагувати на них.

Результати дослідження відображено у науковій, навчальній та навчально-методичній продукції, зокрема: колективних монографіях – 2, навчальних посібниках – 2, статтях – 7 (у наукових фахових виданнях України – 3, у ЗМІ – 1).

У процесі дослідження за темою *«Філософія діджиталізації освіти»* (чл.-кор. Б.Б. Буяк) обґрунтовано незворотність процесу цифрової трансформації сучасного освітнього процесу; розкрито перспективи цифрової трансформації процесу навчання, проєктування індивідуальної освітньої траєкторії та організації педагогіки партнерства; проаналізовано інформаційні технології сучасного світу щодо їх адаптації та ефективного застосування в сфері освіти і науки; визначено та пропаговано позитивні аспекти діджиталізації, шляхи упередження негативних сторін її незворотнього процесу.

За результатами дослідження опубліковано статтю у виданні, що індексується в наукометричній базі даних Web of Science⁷³ та статтю в міжнародному виданні⁷⁴.

У межах напрямку *«Методологія освіти»* проводилося наукове дослідження за темою *«Міждисциплінарні дослідження у сфері освіти в контексті розвитку освітології»* (акад. С.О. Сисоєва), у ході якого обґрунтовано освітологічні засади міждисциплінарного дослідження проблем освіти і виховання на пограниччі України, актуальність їх вирішення під час війни РФ проти України. Здійснено і комплексний аналіз досліджень пограниччя українськими ученими у різних освітологічних контекстах (історичний, освітньо-політичний, соціально-культурний, соціально-економічний, регіонально-управлінський). Обґрунтовано доцільність дослідження проблем освіти та виховання на пограниччі України в умовах війни з огляду на її географічне розташування, історичні чинники, що впливали на її розвиток, складну пограничну структуру. Зроблено висновок, що сфера освіти спроможна вирішувати завдання щодо національно-патріотичного та військово-патріотичного виховання дітей і молоді на пограниччі, утвердження у них української національної ідентичності із урахуванням особливостей цих регіонів – культурних, мовленнєвих, соціально-економічних. Зазначено, що вирішення освітніх і виховних проблем пограниччя має зокрема вагоме значення для відновлення деокупованих територій. Сформульовано пріоритетні виховні завдання, які мають реалізовуватися на пограниччі України.

За результатами дослідження опубліковано 2 методичні рекомендації,

⁷³ <http://surl.li/qniim>

⁷⁴ <http://surl.li/rsgqh>

стаття у виданні, що входить до переліку наукових фахових видань України, 4 статті у наукових виданнях, 6 наукових праць в інших виданнях, тези. Взято участь у діяльності робочої групи із розроблення проекту Закону України «Про дошкільну освіту»⁷⁵.

Продовжено дослідження за темою *«Художній психологізм та художній психоаналіз як базові категорії теорії літератури (на матеріалі творів шкільної програми з української літератури)»* (акад. Ю.Б. Кузнецов), у ході якого розроблено і апробовано нову методику цілісного аналізу мікрообразів художніх творів української літератури із шкільної програми для 9-10-х класів; сформульовано, обґрунтовано та введено в науковий обіг нову літературознавчу категорію «художній психоаналіз».

За результатами дослідження опубліковано статтю у виданні, що індексується в наукометричній базі даних Web of Science⁷⁶, 3 статті в інших наукових виданнях, 3 тези.

Продовжено дослідження за темою *«Упровадження як провідний чинник єдності педагогічної теорії та шкільної практики»* (чл.-кор. А.М. Бойко), у ході якого обґрунтовано сутність наукової новизни в освітній теорії і педагогічній практиці та шляхи творчого пошуку вчених і практиків в інноваційній діяльності. Виявлено причини, що гальмують упровадження освітніх інновацій, та способи їх подолання; розкрито методи проблемно орієнтованого аналізу педагогічної діяльності та засоби усунення недоліків у теорії і практиці. Визначено критеріальні ознаки оцінки й відбору педагогічної інноватики для впровадження в освітню і виховну практику.

За результатами дослідження подано до друку статтю у видання, що індексується в наукометричній базі даних Scopus, та опубліковано 4 тези.

У межах напряму *«Теорія та історія розвитку української і зарубіжної педагогічної науки»* завершено дослідження за темою *«В.О. Сухомлинський і його кореспонденти: епістолярії як складова творчої спадщини педагога»* (акад. О.В. Сухомлинська), у ході якого розглянуто питання допомоги і захисту дітей в умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну з позицій історико-педагогічного підходу. Розкрито досвід минулого, в якому збереглися корисні і плідні ідеї, співзвучні нинішнім досі не відрефлексованим проблемам, які ще не стали здобутком суспільної свідомості. В історико-педагогічному контексті розглянуто появу терміну «лікарська педагогіка» (Німеччина, 1861) як такого, що поєднує медичні знання із педагогікою, спрямованою на допомогу дітям, які мають проблеми у фізичному, інтелектуальному і соціальному плані. Основна ж увага приділена розкриттю і аргументації внеску Василя Сухомлинського в освіту і виховання «інших» дітей – від застосування терміну «захисне виховання» як збереження психіки дитини від тривожностей та агресії оточуючого світу до розроблення методів і засобів їх підтримки. Виявлено, що окремою темою у творчості педагога є морально-етичні бесіди про життя і смерть, що мають нині особливе значення. Робиться висновок про

⁷⁵ <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40443>

⁷⁶ <http://surl.li/qnihm>

важливість включення спадку В. Сухомлинського як складової комплексного підходу до захисту і підтримки дітей у сучасних травматичних умовах.

За результатами дослідження опубліковано статтю у виданні, що входить до переліку фахових видань України⁷⁷, статтю у міжнародному виданні⁷⁸, 4 тез.

Продовжено дослідження за темою *«Історія становлення, теорія та практика сексуальної соціалізації сучасної української молоді»* (акад. В.П. Кравець), у ході якого здійснено аналіз сексуальної соціалізації школярів у новітній історії з акцентом на вирішення даної проблеми на сучасному етапі розвитку української держави і системи освіти; завершено аналіз останніх публікацій із даної проблеми в зарубіжній та вітчизняній педагогічній літературі і періодиці; розпочато завершальну роботу над оформленням монографії, запланованої як кінцевий результат наукового пошуку.

За результатами дослідження опубліковано статтю у виданні, що входить до переліку фахових видань України, та тези⁷⁹.

У звітному році продовжено роботу за темою *«Педагогічний дискурс про реформування загальної середньої освіти в Україні (XX – початок XXI ст.)»* (чл.-кор. Л.Д. Березівська), у ході якої виявлено тенденції та ідеї педагогічного дискурсу про реформування шкільної освіти у радянській Україні в умовах тоталітарного суспільства (1930-1991 рр.): нівелювання українського педагогічного дискурсу у сталінську добу (1930 – поч. 1950-х) (уніфікація шкільної освіти за російським зразком, боротьба з «буржуазно-національними елементами», «педологічними викривленнями», русифікація тощо); активізування українськими вченими і освітніми діячами педагогічного дискурсу (десталінізація, виробниче навчання, політехнічне навчання, зв'язок навчання з життям, активні методи навчання, диференціація, комуністичне виховання, радянський патріотизм, формування «нової радянської людини» тощо) (поч. 1950-х – перша пол. 1980-х); відновлення національного педагогічного дискурсу (демократизація, деполітизація, деуніфікація, гуманізація, національний і республіканський компоненти змісту освіти, інформатизація, збільшення кількості годин на вивчення української мови паралельно з російською, індивідуалізація, диференціація, національне виховання тощо) (друга пол. 1980-х – 1991). До наукового обігу введено упорядковані тексти, що сприятиме інформаційному забезпеченню досліджень з історії освіти, педагогіки. Набули подальшого розвитку теоретико-методологічні підходи до здійснення джерелознавчих досліджень як невіддільної частини історико-освітніх студій.

Результати дослідження відображено в 17 наукових публікаціях: електронний ресурс – 2; статті – 7 (2 англійською мовою у зарубіжних виданнях, що індексуються в наукометричній базі даних Scopus^{80, 81}, 1

⁷⁷ <https://doi.org/10.35619/iuu.v1i18.563>

⁷⁸ https://doi.org/10.1007/978-3-031-24420-9_24

⁷⁹ <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/31045>

⁸⁰ <https://doi.org/10.1080/0046760X.2022.2126532>

⁸¹ <https://doi.org/10.15240/tul/006/2023-2-00X>

англійською мовою у зарубіжному видані, що індексується в наукометричних базах даних Scopus і WoS⁸², 1 англійською мовою в українському фаховому видані групи «А», що індексується в наукометричній базі даних WoS⁸³, 1 в українському фаховому видані групи «Б»⁸⁴, 2 в українському науковому виданні, що індексується в наукометричних базах даних)^{85,86}; 8 тез у збірниках матеріалів конференцій, 1 англійською мовою⁸⁷ та у ЗМІ – 2.

Завершено дослідження за темою **«Педагогічна персоналія – теоретико-методологічні підходи до вивчення внеску видатних педагогів у розвиток української освіти (друга половина XIX – початок 30-х років XX ст.)»** (чл.-кор. Н.С. Побірченко), у ході якого з'ясовано сутність і зміст поняття педагогічна персоналія. Доведено, що педагогічна біографіка – це сфера наукової творчості, видавничо-інформаційної роботи, біографічних досліджень діяльності педагогів, освітян, громадських діячів на певному історико-педагогічному етапі. Розроблено методологічний інструментарій вивчення внеску видатних педагогів у розвиток освіти. Висвітлено внесок видатних українських педагогів другої половини XIX – початку 30-х років XX ст. у розвиток української освіти.

За результатами дослідження підготовлено рукопис розділу до колективної монографії.

Продовжено дослідження за темою **«Культурно-освітня еліта в національних державотворчих процесах України: історичні та загальнопедагогічні аспекти»** (чл.-кор. В.П. Капелюшний), у ході якого проаналізовано, узагальнено та оприлюднено найновіший науковий доробок, що стосується ролі та значення культурно-освітньої еліти у національних державотворчих процесах в Україні; встановлено факти перекручення та спотворення історії України, української державності та історії культури в окремих новітніх публікаціях; акцентовано увагу та виокремлено дискусійні й малодосліджені аспекти щодо ролі української культурно-освітньої еліти в національних державотворчих процесах. Результати наукового пошуку впроваджено в процесі викладання студентам історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка навчальних дисциплін «Етнологія», «Культурна антропологія» та «Історична етнологія України».

За результатами дослідження опубліковано 2 статті у міжнародних виданнях⁸⁸, розділ в колективній монографії, 2 тез.

У ході дослідження за темою **«Розвиток творчого потенціалу суб'єктів навчально-виховного процесу на засадах педагогіки добротворення»** (чл.-кор. В.М. Хайруліна) узагальнено перспективний педагогічний досвід організації

⁸² <https://doi.org/10.1063/5.0172779>

⁸³ <https://doi.org/10.33407/.v97i5>

⁸⁴ <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2023-7-9-25>

⁸⁵ <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5131>

⁸⁶ <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5143>

⁸⁷ <https://lib.iitta.gov.ua/737364/>

⁸⁸ <http://ethnic.history.univ.kiev.ua/>,

<https://chasopys.history.knu.ua/>

освітнього процесу на засадах педагогіки добротворення; обґрунтовано організаційно-педагогічні умови стимулювання творчого самовдосконалення, саморозвитку та самореалізації суб'єктів освітнього процесу, піднесення на новий рівень національно-патріотичного, громадянського, морального та інтелектуального виховання учнів; підвищення педагогічної майстерності, творчості та професійного рівня вчителів на засадах педагогіки добротворення; визначено зміст поняття «готовність учителя до розвитку творчого потенціалу учня». Впроваджено й поширено інноваційні педагогічні технології, творчі матеріали, за якими реалізовувалася експериментальна робота щодо створення сприятливих умов для розвитку творчого потенціалу особистості на засадах педагогіки добротворення.

За результатами дослідження опубліковано методичний посібник «Педагогіка добротворення»⁸⁹, тези.

Продовжено дослідження за науковою темою «*Освітологічний дискурс розвитку медичної освіти*» (акад. Я.В. Цехмістер), у ході якого проведено мета-аналіз використання моделі кейс-орієнтованого навчання студентів-медиків у базах даних PubMed і Medline за допомогою процедур ретельного відбору на основі техніки PRISMA. Найбільший відсоток вибраних досліджень проведено в США (33,0 %), за яким іде Китай (24,0 %). Моделі випадкових ефектів виявили суттєву різницю в академічній успішності між кейс-орієнтованим і традиційним навчанням. Зроблено висновок, що кейс-орієнтоване навчання є активним та ефективним.

Проведено мета-аналіз оцінки ефективності змішаного навчання в біомедичній інженерії. Змішане навчання порівнювалося із традиційними підходами до навчання. Результати мета-аналізу із використанням моделей випадкових ефектів виявили значну різницю між усіма методами змішаного навчання та звичайними методами. Отримані результати свідчать про те, що учасники освіти з біомедичної інженерії використовують інноваційну стратегію навчання, засновану на цифровій педагогіці.

Продовжено дослідження щодо формування soft skills для професійного розвитку майбутніх спеціалістів в умовах дистанційного навчання. Доведено, що персоналізоване навчання є ефективною моделлю, оскільки стосується навчання самоорганізації та індивідуального навчання. Отримані результати показують, що реалізація персоналізованої моделі навчання залежить від даних аналізу поведінки та стилів навчання студентів. Це підтверджує позитивний вплив використання моделі персоналізованого навчання на основі поведінкової аналітики на вдосконалення цифрової медичної освіти. Розроблено набір методів навчання для забезпечення високоякісної цифрової медичної освіти.

За результатами дослідження опубліковано 6 статей у виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних Scopus та Web of Science⁹⁰,

⁸⁹ http://vasylina.kiev.ua/images/Posibnyky/Pedagogika_dobrotvorennya.pdf

⁹⁰ <https://doi.org/10.29333/ejgm/13315>,

<https://doi.org/10.33423/jhetp.v23i10.6195>,

<https://www.iscientific.org/wp-content/uploads/2023/11/26-IJCBS-23-24-5-26-done.pdf>,

<https://doi.org/10.33423/jhetp.v23i5.5976>

2 монографії (у видавництві), 2 статті в зарубіжних виданнях, отримано 1 авторське свідоцтво. Взято участь у 18 стажуваннях і підвищенні кваліфікації на міжнародних і національних платформах.

У межах напряму «Теоретичні й методичні засади виховання та соціалізації зростаючої особистості» завершено дослідження за темою **«Теоретико-методичні засади миротворчої діяльності закладу вищої освіти в об'єднаних територіальних громадах Сходу України»** (акад. В.С. Курило), у ході якого визначено сутність, напрями і зміст миротворчої діяльності закладу вищої освіти в об'єднаних територіальних громадах; розроблено практичні засади миротворчої діяльності закладу вищої освіти в об'єднаних територіальних громадах – навчальні та тренінгові програми для професійної підготовки / підвищення кваліфікації / неформальної освіти педагогічних і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, спрямовані на підвищення рівня їх готовності до миротворчої діяльності в об'єднаних територіальних громадах освітніми засобами.

За результатами дослідження опубліковано 2 статті у виданнях, що індексуються в наукометричній базі даних Web of Science⁹¹, статтю, що індексується в наукометричній базі даних Scopus⁹², 13 статей у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України, 4 тези.

Завершено наукове дослідження за темою **«Теоретико-методичні засади ціннісно-орієнтованого процесу виховання зростаючої особистості»** (акад. І.Д. Бех), у процесі якого створено виховний етико-понятійний глосарій⁹³ як орієнтовну основу сучасного інноваційного процесу, що забезпечує достатній духовно-моральний розвиток зростаючої особистості. Розроблені наукові положення покладені у виховну практику організації виховного процесу у широкій мережі експериментальних закладів освіти різних рівнів. Здійснено методичну підготовку педагогів-експериментаторів, що мають працювати за технологіями розробленого етико-понятійного глосарію у межах широкомасштабного міжрегіонального охоплення.

За результатами дослідження опубліковано 2 статті у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України, 5 – в інших наукових виданнях, 5 тез.

Розпочато дослідження за темою **«Військово-патріотичне виховання у закладах вищої освіти в умовах світоглядних конфронтацій»** (акад. В.Д. Будак), у ході якого визначено необхідні та достатні умови ефективності військово-патріотичного виховання студентської молоді; розпочалося розроблення змістового та методичного забезпечення військово-патріотичного виховання студентської молоді в умовах світоглядних конфронтацій в освітньому процесі університету для здобувачів освітніх рівнів «бакалавр» та «магістр».

Продовжено роботу у Науково-дослідному центрі військово-

⁹¹ <https://doi.org/10.18662/rrem/15.1/>

⁹² <https://www.rj4allpublications.com/yvj/> ISSN: 2056-2969

⁹³ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723898>

патріотичного виховання, метою якого є здійснення наукових досліджень та розробок щодо провадження інноваційної діяльності із проблем військово-патріотичного виховання сучасної молоді. Виявлено психолого-педагогічні особливості військово-патріотичного виховання молоді, проведено комплексне наукове дослідження із військово-патріотичного виховання молоді в єдності всіх його складників спільними зусиллями органів державного управління, а також освітніх закладів, сім'ї, громадських організації і об'єднань, Збройних Сил України, інших силових структур.

За результатами дослідження організовано та проведено 7 міжнародних конференцій, 5 всеукраїнських, опубліковано тези.

Продовжена робота за темою *«Теоретичні і методичні основи національно-патріотичного виховання студентської молоді»* (чл.-кор. В.І. Лозова), у ході якої розробляються технології національно-патріотичного виховання у контексті війни РФ проти України, механізми їх упровадження в освітній процес Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди для здобувачів освітніх ступенів «бакалавр» та «магістр».

За результатами дослідження підготовлено рукопис розділу посібника.

Триває дослідження *«Теоретичні і методичні засади естетичного виховання майбутніх фахівців в системі вищої юридичної освіти»* (чл.-кор. В.Г. Бутенко), в ході якого здійснено теоретичний аналіз ролі естетичних чинників у становленні правової свідомості майбутніх фахівців, досліджено особливості взаємозв'язку естетичної і правової свідомості юриста, вивчено ставлення учасників освітнього процесу вищої юридичної школи до питань естетизації юридичної практики.

За результатами дослідження підготовлено рукопис методичного посібника «Естетичне виховання в закладах освіти» та 2 тези.

Продовжено дослідження за темою *«Теоретичні й методичні засади міжкультурної освіти студентів закладів вищої педагогічної освіти»* (чл.-кор. Г.В. Троцько), у процесі якого розроблено виховні технології міжкультурної освіти, які найбільш доцільно використовувати у вищій школі східного регіону України в умовах війни РФ проти України. Визначено соціокультурні чинники впливу на відбір форм і методів виховної роботи у педагогічних університетах. Обґрунтовано технології утвердження української національної ідентичності педагога.

За результатами дослідження підготовлено рукопис розділу посібника.

Тривало дослідження за темою *«Теоретико-методичні засади інноваційної діяльності університету в контексті забезпечення якості вищої педагогічної освіти»* (чл.-кор. Г.В. Терещук), у ході якого на основі аналізу методологічних принципів і підходів до управління закладом вищої педагогічної освіти обґрунтовано концептуальну модель «Смарт-ТНПУ», побудовану на інноваційних засадах управління закладом вищої освіти та цифровізації освітнього процесу; розроблено компоненти науково-методичного забезпечення курсу «Організація наукової діяльності» для здобувачів наукового ступеня доктора філософії.

За результатами дослідження опубліковано статтю у виданні, що індексується у наукометричній базі Web of Science⁹⁴, дві статті у міжнародних виданнях⁹⁵, 3 статті у виданнях, що входять до переліку фахових видань України, тези.

У межах напряму «Управлінські та технологічні чинники розвитку освіти» продовжено дослідження за темою **«Місія зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) на сучасному етапі розвитку системи освіти: від контролю і оцінювання до активної участі у забезпеченні якості освіти»** (чл.-кор. О.Л. Сидоренко), у процесі якого обґрунтовано можливість застосування національного мультипредметного тесту (НМТ) як форми зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО), іспиту, що проводиться незалежною державною установою для оцінювання результатів навчання на певному освітньому рівні з метою використання для здобуття освіти наступного рівня; доведено, що результати ЗНО (НМТ) не можуть бути єдиним критерієм визначення якості освіти. Водночас статистичні показники результатів тестувань є важливим матеріалом для освітян, а також управлінців у галузі освіти, аналіз яких може сприяти об'єктивному баченню ситуації у вітчизняній загальній середній освіті в умовах війни рф проти України. Здійснено інформаційно-методичний та організаційно-технологічний супровід запровадження НМТ у Полтавській, Сумській та Харківській областях.

За результатами дослідження розроблено рекомендації⁹⁶ щодо використання електронних ресурсів, які дозволять зорієнтувати здобувачів освіти в питаннях підготовки до НМТ, а також організувати педагогічну діяльність щодо надолуження освітніх втрат і розривів. Опубліковано тези.

Завершено науковий пошук за темою **«Технології евристичного навчання в підготовці вчителів»** (чл.-кор. В.І. Євдокимов), у процесі якого проведено аналіз і експериментальне дослідження ефективності наукового супроводу роботи вчителів при впровадженні технологій евристичного навчання. На рівні практичного впровадження продовжувалась експериментальна перевірка ефективності евристичного навчання в школах у межах загальноукраїнського науково-педагогічного проекту «Інтелект України». Для вчителів і учнів 1-5 класів підготовлено навчальні посібники у вигляді зошитів на друкованій основі, які набули особливої цінності в умовах дистанційної роботи учнів і вчителів. Посібники отримали схвальні відгуки вчителів і батьків учнів. За науково- педагогічним проектом працюють понад 600 шкіл у всіх регіонах України. Внаслідок війни рф проти України кількість шкіл, які беруть участь в експерименті, зменшилась майже на 150.

За результатами дослідження опубліковано тези.

Продовжено дослідження за темою **«Державно-громадське управління освітою: теорія і практика»** (чл.-кор. І.М. Шоробура), у ході якого на основі цілісного системного аналізу розкрито основи державно-громадського

⁹⁴ <https://www.webofscience.com>

⁹⁵ <https://www.scopus.com>,

<https://www.webofscience.com>

⁹⁶ <https://zno-kharkiv.org.ua/nmt>

управління освітою, роль особистості в державно-громадському управлінні освітою. Проаналізовано вітчизняний досвід державно-громадського управління у сфері освіти. Уточнено принципи та нормативно-правове забезпечення впровадження державно-громадського управління освітою.

За результатами дослідження опубліковано статтю у виданні, що індексується у наукометричній базі даних Web of Science Core Collection⁹⁷, статтю у виданні, що індексується у наукометричній базі даних Scopus⁹⁸, навчальний посібник «Особистість в державно-громадському управлінні: виклики сьогодення», 5 статей у виданнях, що входять до переліку фахових видань України, статтю у міжнародному виданні⁹⁹.

У 2023 р. вченими **Науково-дослідного центру педагогічного краєзнавства** (керівник – д-р пед. наук, проф. Н.М. Коляда) виконувалося дослідження *«Актуальні проблеми історико-педагогічного знання»*, у ході якого на основі аналізу загальних підходів щодо дослідження проблем педагогічного краєзнавства охарактеризовано діяльність Науково-дослідного центру педагогічного краєзнавства подвійного підпорядкування НАПН України та МОН України, створеного у 2006 р. в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини. З'ясовано, що серед різних напрямів наукових досліджень утверджується регіональний підхід, що ґрунтується на висвітленні закономірностей розвитку національної освіти та педагогічної думки на маловідомих, унікальних регіональних матеріалах. Один із аспектів такого регіонального підходу є предметом досліджень педагогічного краєзнавства – галузі педагогічного знання про особливості розвитку освіти, науки, педагогічної думки, культури місцевого краю, вивчення, збереження та творчого використання регіонального педагогічного досвіду в теорії та практиці сучасних освітніх закладів.

У звітному році продовжено реалізацію дослідницького проєкту «Освіта, шкільництво і педагогічна думка Черкащини»¹⁰⁰. У межах проєкту підготовлено матеріали до інформаційного ресурсу «Черкащина педагогічна»¹⁰¹ та організовано і проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Педагогічне краєзнавство крізь призму історико-культурних явищ та процесів в Україні» (21 листопада 2023 р.).

Співробітниками Центру з метою актуалізації регіональної наукової проблематики, вивчення маловідомих сторінок педагогічного краєзнавства реалізується дослідницький проєкт «Педагогічна карта Черкащини» (2023-2024 рр.)¹⁰², мета якого – дослідження персоналій педагогів, освітян, громадських діячів Черкащини в контексті розвитку педагогічної біографіки як напряму міждисциплінарних досліджень.

Продовжено співпрацю із науковими установами; взято участь у роботі

⁹⁷ <https://www.sciencedupress.com/journal/index.php/jct/article/view/23478>

⁹⁸ DOI: 10.14505/jemt.v14.1(65).24

⁹⁹ <https://zenodo.org/record/7674438>

¹⁰⁰ <https://bit.ly/3kysctM>

¹⁰¹ <http://surl.li/nhdov>

¹⁰² <http://surl.li/gotqb>

наукових рад НАН України, Секції Наукової ради МОН України; Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі освіти з педагогіки та психології НАПН України; Галузевої експертної ради Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти з галузі знань 23 Соціальна робота тощо.

Результати досліджень оприлюднено на сайті¹⁰³. До 15-річної діяльності Центру створено рубрику «Співпраця з НАПН»¹⁰⁴ та електронний каталог захищених дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора та кандидата наук / доктора філософії¹⁰⁵.

За результатами дослідження видано: монографій – 4; навчальних посібників – 4; статей у фахових виданнях – 14; статей у інших виданнях – 6.

Науково-дослідний центр з проблем соціальної педагогіки і соціальної роботи НАПН України (на базі ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка») працював за темою *«Теорія і практика миротворчої діяльності закладу вищої освіти в об'єднаних територіальних громадах Сходу України»* (керівник – д-р пед. наук, проф. О.Л. Караман). Практичне значення науково-дослідної роботи полягає в тому, що на практичних засадах розроблено освітньо-професійну програму «Соціальна робота. Консультування. Медіація» для другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 231 Соціальна робота галузі знань 23 Соціальна робота; апробовано 20 навчальних і тренінгових програм для професійної підготовки / підвищення кваліфікації / неформальної освіти педагогічних та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, спрямованих на підвищення рівня їх готовності до миротворчої діяльності в об'єднаних територіальних громадах Луганської та Полтавської областей у межах реалізації Проєкту ЄС «Інтенсифікація впливу вчителів Луганської області на процес консолідації суспільства в Україні» («Intensification of the Influence of Teachers of the Luhansk Region on the Process of Consolidation of Society in Ukraine»); проведено низку семінарів, круглих столів, науково-практичних конференцій за тематикою дослідження; підготовлено до реалізації освітньо-професійну програму «Соціальна робота. Консультування. Медіація» для другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 231 Соціальна робота галузі знань 23 Соціальна робота.

Взято участь у 8 міжнародних проєктах. Співробітники Центру В.С. Курило, О.Л. Караман, Я.І. Юрків взяли участь у спільному засіданні Комітету педагогічних наук Польської академії наук та вченої ради ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка» (28-29.09.2023 р.); вивченні досвіду освітньої, наукової та міжнародної діяльності Університету ім. Адама Міцкевича у Познані (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) (29.11.2023 р.); засіданні Комітету педагогічних наук Польської академії наук (30.11.2023 р.).

Результати роботи Центру висвітлено у 46 публікаціях: 14 – у журналах, що входять до наукометричних баз даних Scopus, Web of Science, Index

¹⁰³ <https://bit.ly/3wGAB3y>

¹⁰⁴ <https://bit.ly/3ckIXEF>

¹⁰⁵ <https://bit.ly/3C43zuZ>

Copernicus¹⁰⁶, 1 – у зарубіжній колективній монографії мовами ЄС¹⁰⁷, 1 – у зарубіжному періодичному виданні¹⁰⁸, 21 – у матеріалах міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій, 7 – у виданнях, які не мають імпаکت-фактора, 2 методичних посібниках.

Основні наукові результати членів Відділення разом із вченими віднесених до нього установ і підрозділів відображено у 25 колективних монографіях, з них 3 зарубіжні, 16 посібників і підручників (навчальних, наукових, навчально-методичних), 83 публікаціях у наукових виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus та Web of Science, 314 статтях у наукових фахових виданнях України, 68 статтях у наукових виданнях, що індексуються в інших наукометричних базах даних, 79 – в інших наукових виданнях, 14 освітніх та навчальних програмах, 4 збірниках завдань для розвитку природничо-наукової компетентності учнів за вимогами PISA, 1 авторському свідоцтві, 3 методичних рекомендаціях, 14 електронних ресурсах, 2 аналітичних матеріалах, 34 публікаціях у ЗМІ, 9 одиницях довідкової продукції, понад 735 тезах.

Упродовж звітнього року вченими Відділення, віднесених до нього наукових установ і підрозділів отримано такі найвагоміші результати наукової діяльності:

– актуалізовано питання філософії людиноцентризму, яка є затребуваною в умовах глобалізованого інформаційно-цифрового світу та створення штучного інтелекту;

– охарактеризовано нові виклики та наявні загрози, які постають у зв'язку з цим у ціннісно-смысловій та психофізичних сферах життєдіяльності людини;

– обґрунтовано феномен людиноцентризму як метафілософського синтезу різноякісних підходів у дослідженні перспектив життєдіяльності людини. Показано перспективу щодо становища людини в сучасному світі на основі утвердження ціннісних принципів її подальшого розвитку;

– окреслено проблемні питання сучасної вищої освіти України, такі як висока завантаженість викладачів, відсутність наукових шкіл та формальність наукової діяльності, недостатня мобільність університету в підготовці фахівців, затребуваних ринком праці, надмірне дублювання спеціальностей підготовки

¹⁰⁶ <http://surl.li/qnicx> (Scopus),

<https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/5463> (Web of Science),

<https://doi.org/10.1051/e3sconf/202128004010> (Web of Science),

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5118> (Index Copernicus),

<https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-2-31> (Index Copernicus),

[https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-4\(358\)-69-75](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-4(358)-69-75) (Index Copernicus),

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5213> (Index Copernicus),

<https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/64.1.33> (Index Copernicus),

<https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/60.34> (Index Copernicus),

[https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-6\(354\)-18-27](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-6(354)-18-27) (Index Copernicus),

[https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-1\(355\)-187-195](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-1(355)-187-195) (Index Copernicus),

<https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.2.28> (Index Copernicus),

[https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-4\(358\)-76-86](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-4(358)-76-86) (Index Copernicus),

<https://doi.org/10.24195/2414-4665-2023-2-13> (Index Copernicus)

¹⁰⁷ <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5773a62c-07ad-44b3-b5fb-2e8dba8a84fd/content>;

¹⁰⁸ <http://surl.li/qnieb>

на регіональному рівні, подрібненість мережі закладів вищої освіти і, як наслідок, її витратність та неефективність, що призводить до хронічного дефіциту ресурсів та зниження загальної вітчизняної університетської конкурентоспроможності;

– обґрунтовано потребу модернізації існуючої мережі закладів вищої освіти, зокрема шляхом об'єднання окремих закладів. Подібне укрупнення мережі університетів відповідає міжнародному досвіду та дасть змогу підвищити їх конкурентоспроможність і позиції в авторитетних світових університетських рейтингах, що важливо для повоєнного відновлення України;

– розкрито і аргументовано внесок Василя Сухомлинського в освіту і виховання «інших» дітей: від застосування терміну «захисне виховання» як збереження психіки дитини від тривожностей та агресії оточуючого світу до розроблення методів і засобів їх підтримки;

– розроблено засади педагогічної біографіки як носія національно-патріотичної свідомості, біографічні онлайн-проекти для соціальних мереж задля відновлення й збереження національної пам'яті, консолідації українського суспільства;

– обґрунтовано необхідність дослідження проблем освіти та виховання на пограниччі України в умовах війни з огляду на географічне розташування України, історичні чинники, що впливали на її розвиток, складну пограничну структуру; сформульовано пріоритетні виховні завдання, які мають реалізовуватися на пограниччі України;

– досліджено стан сформованості в учнівської і студентської молоді національної солідарності, рівень готовності педагогів до формування національної солідарності в умовах воєнного і повоєнного часу; визначено методологічні підходи та принципи формування в учнівської і студентської молоді національної солідарності в умовах війни та повоєнного часу;

– розроблено Стратегію військово-патріотичного виховання дітей та молоді в системі освіти України¹⁰⁹;

– оновлено зміст навчальної програми «Захист України» для учнів старших класів, зокрема до розділу 5 «Тактична підготовка» програми додано тему 5 «Дрони та їх використання у військових цілях»¹¹⁰;

– розроблено і впроваджено в освітній процес закладів загальної середньої освіти наскрізну навчальну програму «Основи безпеки життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій»¹¹¹;

– розроблено модельну навчальну програму «Мистецтво. 7-9 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти¹¹²;

– розроблено та впроваджено діагностичний інструментарій моніторингу соціальних очікувань сучасної молоді¹¹³;

¹⁰⁹ <https://lib.iitta.gov.ua/736802/>

¹¹⁰ <https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3090/>

¹¹¹ <http://surl.li/qniqz>

¹¹² <http://surl.li/osfbk>

¹¹³ <https://lib.iitta.gov.ua/738179/>

– створено виховний етико-понятійний глосарій¹¹⁴ як орієнтовну основу сучасного інноваційного виховного процесу, що забезпечує достатній духовно-моральний розвиток зростаючої особистості;

– упроваджено технології залучення батьків до використання дидактичних можливостей цифрового середовища для освітнього розвитку дітей раннього та дошкільного віку в умовах війни; розроблено діагностичний інструментарій оцінювання якості освіти дітей раннього та дошкільного віку;

– здійснено моніторинг науково-інформаційної діяльності провідних книгозбірень мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України в умовах воєнного стану¹¹⁵; науково-методичний супровід діяльності мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України (понад 13 тис. закладів)¹¹⁶;

– на потреби воєнного часу розроблено аналітичні, реферативні та бібліографічні огляди щодо науково-методичного забезпечення цифрової трансформації освіти, педагогіки¹¹⁷;

– *взято участь у роботі:*

– координаційної ради з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності при Кабінеті Міністрів України¹¹⁸;

• робочої групи з розроблення Стратегії розвитку освіти і науки до 2030 року;

• робочої групи з розроблення Закону України «Про дошкільну освіту» № 8030¹¹⁹;

• робочої групи з розроблення Державного стандарту профільної середньої освіти з освітньої галузі «Мистецтво»¹²⁰;

– *підготовлено пропозиції до рекомендацій:*

• Комітету з питань молоді і спорту Верховної Ради України «Шляхи удосконалення діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства щодо формування культури безпеки життєдіяльності у дітей та молоді в умовах сучасних викликів»¹²¹;

• Комітету з питань освіти, науки та інновацій Верховної ради України «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання»¹²².

¹¹⁴ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723898>

¹¹⁵ <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.737262>

¹¹⁶ <http://dnpb.gov.ua/ua/всеукраїнський-місячник-шкільних-бі/>,
<https://www.youtube.com/watch?v=Lscrgh7H-5o>

¹¹⁷ <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.735560>,

<https://doi.org/10.33407/lib.NAES.737306>,

http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/Bibliometric_audit_2023_vol_04.pdf

¹¹⁸ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-2023-%D0%BF#n78>

¹¹⁹ <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40443>

¹²⁰ <http://surl.li/mrtrd>

¹²¹ <https://komsport.rada.gov.ua/documents/sluhannja/76095.html>

¹²² <https://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/38605.pdf>

IV.2. ВІДДІЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Наукова діяльність Відділення психології та спеціальної педагогіки НАПН України (далі – Відділення) у звітному році здійснювалася дійсними членами і членами-кореспондентами НАПН України, а також вченими наукових установ: Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України та Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи.

Відділення провадило наукову діяльність відповідно до пріоритетів державної освітньої політики із урахуванням законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про вищу освіту», указів Президента України (щодо розвитку освітньої і наукової сфер) та інших законодавчих актів, що регулюють відносини у сфері науки і освіти, Плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр», а також Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2021-2023 роки, Програми спільної діяльності НАН України і НАПН України на 2023-2025 роки, Пріоритетних напрямів (тематика) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок Національної академії педагогічних наук України на 2023-2027 рр., Стратегії розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2023-2027 рр.

У звітному році продовжено реалізацію пріоритетних завдань Відділення та віднесених до нього наукових установ з урахуванням викликів сьогодення, пов'язаних з повномасштабною війною росії проти України та актуальними завданнями повоєнного відновлення нашої держави.

Загалом у звітному році Відділення координувало виконання наукових досліджень за 10 пріоритетними напрямами у галузі психології та спеціальної педагогіки. Зокрема, вченими віднесених до Відділення наукових установ виконувалось 36 наукових досліджень за галузевою тематикою – 20 фундаментальних і 16 прикладних наукових досліджень, з яких завершено 16 (7 фундаментальних і 9 прикладних) та розпочато 8 – 4 фундаментальні і 4 прикладні.

Вчені Відділення у звітному році забезпечили проведення наукових досліджень задля отримання теоретично і практично значущих результатів щодо: вирішення актуальних проблем соціально-психологічного супроводу освітнього процесу і психічного розвитку особистості в умовах суспільних трансформацій та реформування освіти; науково-методичного забезпечення психологічного супроводу учасників бойових дій, сімей загиблих, тимчасово переміщених осіб; оновлення змісту освіти в контексті відкритого

інформаційного простору та цифрової трансформації суспільства, а також в умовах війни; розроблення нових діагностичних і корекційних методик, технологій, тренінгових програм, спрямованих на психологічний супровід розвитку особистості в освітньому та суспільному просторі, психологічної підтримки населення України в умовах воєнного часу, інших проблем психологічної підтримки освітньої діяльності, зокрема навчання дітей з особливими освітніми потребами; запровадження інклюзії у закладах освіти; науково-методичного забезпечення діяльності працівників психологічної служби системи освіти в контексті сучасних викликів тощо.

Основні наукові результати досліджень учених наукових установ та дійсних членів і членів-кореспондентів Відділення, які є працівниками академії за основним місцем роботи, відповідно до основних напрямів наукових досліджень і зазначених проблем є такими.

За напрямом *«Методологія, теорія та історія психології»* досліджено проблему взаємозв'язку соціального прогнозування і національної ідентичності. Обґрунтовано такі поняття, як соціальна установка, національний характер, національна ідентичність. Встановлено, що провідну роль в їх взаємовідношенні і взаємозв'язку належить національному характеру, який наповнює зміст і напрям розвитку всіх інших категорій (чл.-кор. П.І. Гнатенко).

Розроблено концепцію соціокультурних детермінант розвитку психології особистості в Україні у ХХ-ХХІ століттях, яка показує, що цей процес є нелінійним та особливо важливим для України. Визначено провідні закономірності соціокультурних детермінант розвитку психології особистості. Розроблено процесуальну модель життєтворчості як механізму опанування невизначеності в процесі творчого вирішення особистістю життєвих задач. Введено категорію «світовідношення» для визначення світогляду особистості у концепції Київської школи філософії культури¹²³ (керівник – д-р психол. наук В.В. Турбан).

Створено концепцію ефективності методологічних інструментів інтеграції психологічного знання; критерії класифікації зазначених інструментів; модель наявних напрямів та стратегій здійснення інтеграції; модель багатовимірного простору психологічної феноменології; модель структурних компонентів та спрямованості емпіричного психологічного дослідження¹²⁴ (керівник – д-р психол. наук О.В. Завгородня).

У межах наукового напрямку *«Педагогіка і психологія освітнього процесу»* схарактеризовано зовнішні і внутрішні чинники, які впливають на адаптаційні процеси особистості в освітньому просторі під час війни. Зокрема, показано, що важливими внутрішніми факторами розвитку адаптаційних розладів є переживання хронічних травматичних ситуацій високої і низької інтенсивності та ментальна, емоційна й поведінкова ригідність як до зовнішніх, так і до внутрішніх викликів. Визначено особливості проявів адаптаційних розладів у суб'єктів освітнього простору різного віку під час війни, які

¹²³ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737925>

¹²⁴ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737222>

розглядаються як сукупність симптомів, що виражаються у різних формах дезадаптивних реакцій, які блокують повноцінний особистісний розвиток дитини і перешкоджають щоденному функціонуванню. Розроблено авторські методики: «Анкетування з картками «Мотиви до навчання у школі»; «Анкета для вчителя»¹²⁵ (керівник – д-р психол. наук Н.В. Пророк).

Окреслено систему теоретико-методологічних конструктів генетичної психології, які висвітлюють зміст проблемного поля психологічного вивчення взаємодії учасників освітнього простору. Побудовано моделі: психологічної структури міжособистісної взаємодії в системі «вчитель-учень», куди входять компоненти: поведінковий, гностичний, афективний, що наповнюють і визначають зміст складників взаємодії між вчителем і учнем у процесі навчання (організацію виконання спільної діяльності, взаємовпливи, взаєморозуміння, спілкування; результат спільної діяльності; розвиток або блокаду особистісного і когнітивного розвитку учня; організації формувальних впливів, спрямованих на розвиток в підлітковому віці навичок соціальної перцепції, можливостей підлітків прогнозувати перспективи взаємодії з учасниками освітнього простору, встановлювати контакти та управляти ними¹²⁶ (керівник – акад. С.Д. Максименко).

Створено теоретичну модель і психологічну технологію ціннісної підтримки обдарованої особистості в освітньому просторі як систему психодіагностичних і розвивальних процедур, послідовне здійснення яких дозволяє актуалізувати специфічні для обдарованих учнів і студентів особистісні цінності, що підтримують самоідентичність і регулюють саморозвиток обдарованості¹²⁷ (керівник – канд. психол. наук О.Л. Музика).

Згідно з напрямом «*Вікова психологія та фізіологія*» проведено низку досліджень всеукраїнського масштабу, за результатами яких виявлено особливості змін показників психологічного та фізичного здоров'я фахівців соціономічних професій та різних верств населення України в умовах воєнного стану, особливості прояву та значення життєстійкості і резильєнтності як особистісного ресурсу збереження здоров'я та забезпечення ефективної діяльності в стресових умовах¹²⁸ (керівник – чл.-кор. О.М. Кокун).

У межах напрямку «*Психологія розвитку особистості*» доведено, що психологічне благополуччя є критерієм психічного здоров'я сумірного феномену особистісної зрілості і психологічною основою безпеки особистості, яка виконує саморегулятивну функцію збереження її цілісності і стабільності як психологічної системи. Виявлено два фактори особистісної зрілості: чинниками першого, що зумовлюють динамічність особистісної зрілості, є позитивна оцінка усіх сторін власної особистості, прийняття себе із своїми перевагами і недоліками, упевненість в собі і власних силах, високі уявлення про свої можливості, почуття компетентності в управлінні повсякденними справами; другий – виявляється через особливості самоствалення (самоповагу,

¹²⁵ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737541>

¹²⁶ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738300>

¹²⁷ <https://lib.iitta.gov.ua/737267/>

¹²⁸ <https://lib.iitta.gov.ua/733929>

саморозуміння і самоуправління) і характеризує феномен самодетермінації¹²⁹ (керівник – д-р психол. наук Л.З. Сердюк).

Створено процесуально-смыслову модель розвитку життєвої компетентності особистості та схарактеризовано її основні компоненти: рівень складності життєвих проблемних ситуацій, ступінь осмислення особистістю життєвої проблеми, типи життєвих задач та спосіб їх постановки, стратегії формування образу бажаного результату, провідні ментальні ресурси особистості. Схарактеризовано особливості розвитку життєвої компетентності в юнацькому, дорослому та похилому віці. Розроблено методичний інструментарій дослідження особливостей розвитку життєвої компетентності молоді та дорослих (зокрема, педагогів та волонтерів) в умовах воєнного стану^{130, 131} (керівник – акад. Н.В. Чепелєва).

Засобами системи стратегій творчого мислення, яка включає комбінування, аналогізування, реконструювання, універсальну стратегію та стратегію спонтанних дій. (далі – КАРУС) за результатами експериментальних досліджень визначено особливості перебігу творчого аналогізування та творчої комбінаторики при розв'язуванні задач в умовах дефіциту та неупорядкованості інформаційної бази: функціонування когнітивних стратегій в умовах полімодальної невизначеності; образотворчого мислення суб'єкта в умовах інформаційної невизначеності; проявів творчого мислення дошкільників, молодших школярів та старшокласників в умовах інформаційної невизначеності; мисленневих стратегій студентів у конструюванні позитивного образу світу; особливостей розуміння студентами невизначених ситуацій. Розроблено моделі: творчої мисленнєвої діяльності в процесі розв'язування задач в залежності від рівня новизни умов задач; функціонування творчої комбінаторики при розв'язуванні учнями завдань; формування позитивної психологічної стабільності особистості засобами КАРУСу. Розроблено методику психологічної підтримки художньо обдарованої особи шляхом заохочення образотворчої діяльності та тренінгу образотворчого мислення, програму та рекомендації щодо формування позитивної картини світу у студентів¹³² (керівник – акад. В.О. Моляко).

З'ясовано, що теоретико-методологічними засадами проектування віртуального освітнього простору розвитку суб'єктності дорослих є проектувально-технологічна парадигма та концепція ієрархічного проектування. В процесі онлайн-опитування з метою вивчення проектування віртуального освітнього простору розвитку суб'єктності в умовах війни, а також ролі віртуального простору в психологічній підтримці військових і дорослого цивільного населення, визначено рівень травматизації опитуваних дорослих респондентів, а також їх схильності до посттравматичного стресового розладу (ПТСР), отримано високі середні значення цих показників. Показано,

¹²⁹ [https://doi.org/10.17721/upj.2023.1\(19\).9](https://doi.org/10.17721/upj.2023.1(19).9)

¹³⁰ <https://lib.iitta.gov.ua/731506/>

¹³¹ http://psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/1_2023/2.pdf.

¹³² 28.pdf (vernadskyjournals.in.ua),
5.pdf (vernadskyjournals.in.ua)

що психологічні ресурси віртуального середовища спонтанно застосовуються користувачами для власної ретравматизації, однак підвищення ефективності цього процесу потребує спеціального проектування психологічних технологій і підбору відповідних цифрових технологій. У різноаспектних експериментальних дослідженнях, а саме проектування розвитку суб'єктності дорослих під час групової навчально-психологічної роботи у віртуальному освітньому просторі, віртуального освітнього простору розвитку професійної суб'єктності дорослих (військових), розвитку суб'єктності дорослих у соціальних мережах показано, що спеціально спроектований з урахуванням розроблених теоретико-методологічних положень віртуальний освітній простір сприяє становленню суб'єктності дорослих, зокрема професійної суб'єктності військових¹³³ (керівник – акад. М.Л. Смульсон).

Визначено провідні психологічні ознаки катастрофних станів в умовах війни, що призводить до змінювання умов життєдіяльності: стрімке перетворення усього середовища з цілком сприятливого на надзвичайно агресивне та небезпечне; руйнація звичного простору буття; принципова невизначеність ситуації; суперечливість будь-якої наявної інформації; реальна інвалідизація особи чи/та смерть близьких людей під впливом конкретних екзогенних чинників, пов'язаних з катастрофою в умовах війни. Визначено емпіричну модель дослідження, згідно з якою було виділено основні дослідницькі стратегії: прогнозування, життєвих перспектив, екологічності, життєреалізації, управлінсько-організаційні. Розроблено оригінальні методики емпіричного дослідження, спрямовані на визначення мотиваційної і смислової складових, на виявлення чинників, які перешкоджають особистості у побудові сенсу життєвих перспектив в ситуації невизначеності, на виявлення «точок розриву» в життєвому досвіді, прямих і непрямих установах тощо¹³⁴ (керівник – д-р психол. наук Ю.М. Швалб).

Розроблено системну модель надання психологічної допомоги неповнолітнім в умовах війни, яка передбачає застосування психоедукації для батьків та вчителів з метою попередження девіантної поведінки серед неповнолітніх. Розроблено алгоритм роботи психолога з порушеними автономними функціями особистості з метою попередження виникнення девіацій у розвитку дитини на основі виявлених закономірностей становлення автономності, який включає емоційно-оцінні, ціннісно-сміслові, психосоматичні, характерологічні та поведінкові компоненти. Розроблено програму психологічної реабілітації розладів, пов'язаних зі стресом, включаючи ПТСР та розлади адаптації. В основу програми покладено авторську модель травмофокусованої психотерапії з акцентом на розвиток менталізації¹³⁵ (керівник – д-р психол. наук Н.Ю. Максимова).

У ході виконання досліджень за напрямом **«Прикладна психологія. Професійна й організаційна психологія»** в рамках технологічного підходу

¹³³ <https://doi.org/10.31108/3.2023.7.1.4>.

¹³⁴ <https://seer.ufu.br/index.php/Obutchenie/article/view/71009/36976>

¹³⁵ <https://lib.iitta.gov.ua/736608/>

розроблено та впроваджено 5 інноваційних технологій забезпечення психологічного здоров'я та благополуччя освітнього персоналу організацій в умовах війни та післявоєнного відновлення: розвитку «healthy organisation» та копінг-стратегій; розвитку самоефективності; розвитку комунікативного потенціалу; розвитку креативності; розвитку толерантності до невизначеності. Впроваджено та здійснено експериментальну перевірку ефективності технологій забезпечення психологічного здоров'я та благополуччя освітнього персоналу в умовах війни та післявоєнного відновлення на трьох рівнях: макрорівні (рівні освітньої галузі); мезорівні (рівні освітньої організації); мікрорівні (рівні керівників та працівників організацій). Визначено основні форми впровадження технологій на кожному із рівнів: а) всеукраїнські вебінари для освітян та психологів з проблеми психологічного здоров'я та благополуччя (онлайн формат); б) тренінги для психологічної підготовки персоналу освітніх організацій з проблеми діяльності «здорових організацій» («healthy organizations») та оволодіння прийомами забезпечення психологічного здоров'я та благополуччя (офлайн формат, на рівні конкретних організацій); в) вебінари, онлайн курси для керівників та працівників освітніх організацій щодо ролі психологічних детермінат мікрорівня (копінг-стратегій, толерантності до невизначеності, самоефективності, комунікативного потенціалу, креативності персоналу) у забезпеченні їхнього психологічного здоров'я та благополуччя (онлайн формат, в системі післядипломної педагогічної освіти)¹³⁶ (керівник – акад. Л.М. Карамушка).

Виокремлено специфіку кризової соціальної ситуації через воєнні події в країні для різних категорій постраждалих: визначено основні стресові чинники, характер психотравмування, умови здійснення психологічної допомоги, запити, складнощі здійснення психологічної допомоги, завдання тощо; створено концепцію застосування психотерапевтичних технологій у наданні допомоги різним категоріям постраждалих від воєнних подій, які мають прояви ПТСР, що базується на розумінні пріоритетності: психоедукаційних заходів, застосуванні чіткої системи ефективних тілесних антистрес-технік та технік відновлення психоемоційного балансу, навчіння постраждалих доступних технік самопомоги; створено модель застосування психотерапевтичної технології у наданні допомоги різним категоріям постраждалих внаслідок травмівних подій через війну; розроблено комплекс авторських методик психологічної допомоги різним категоріям постраждалих від кризових обставин через воєнні події, що сприяють подоланню симптомів ПТСР¹³⁷ (керівник – канд. психол. наук Я.М. Омельченко).

Визначено та конкретизовано пріоритетні напрями реформування психологічної служби системи освіти України в умовах війни, зокрема: зміцнення організаційної структури і посилення спроможностей; удосконалення науково-методичного супроводу і моніторингу; запровадження системи супервізії; розроблення і запровадження алгоритмів перенаправлення

¹³⁶ <http://orgpsy-journal.in.ua/index.php/opep/article/view/376>

¹³⁷ <https://lib.iitta.gov.ua/736404/>

(маршрутизація); запровадження дворівневої структури надання психологічних послуг учасникам освітнього процесу та мешканцям територіальної громади; вдосконалення підвищення кваліфікації та атестації працівників; покращення умов праці фахівців; підсилення можливостей Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи щодо методичного супроводу діяльності психологічної служби; побудова гнучкої багаторівневої системи супроводу учасників освітнього процесу у воєнний та повоєнний час¹³⁸ (керівник – чл.-кор. В.Г. Панок).

Досліджено сутність, визначено показники психологічно безпечного освітнього середовища, психодіагностичні методи його дослідження та психологічні умови створення. Запропоновано теоретичну модель діяльності психологічної служби системи освіти із забезпечення психологічної безпеки освітнього середовища основної школи. Визначено основні методично-організаційні умови застосування психотехнологій супроводу учасників освітнього процесу¹³⁹ (керівник – канд. пед. наук І.І. Ткачук).

За напрямом *«Дошкільна освіта»* розроблено науково обґрунтовану систему експертної оцінки, тестування та діагностики дітей старшого дошкільного віку для збалансованого підходу до оцінки готовності дитини до шкільного навчання в умовах сучасних змін та реформування системи початкової освіти. Діагностичний інструментарій узгоджений із базовими критеріями очікуваних освітніх результатів щодо вимог до здобувача дошкільної та початкової ланок освіти України, які викладено у Базовому компоненті дошкільної освіти (Стандарті дошкільної освіти в редакції 2021 року), які корелюють із Стандартом початкової освіти та забезпечують можливість дотримання принципів наступності та узгодженості освітніх впливів на особистість на різних ланках здобуття освіти¹⁴⁰ (керівник – чл.-кор. Т.О. Піроженко).

У межах напряму *«Повна загальна середня освіта. Спеціалізована освіта»* визначено систему психологічних орієнтирів побудови й аналізу освітніх матеріалів для початкового навчання в контексті настанов «Нової Української школи» та в методологічних координатах парадигми діяльності учіння і компетенції уміння вчитись як продуктивної основи розроблення змісту підручників для закладів початкової освіти і подальшого психологічного аналізу цього змісту. Запропоновано алгоритм та методику здійснення психологічного аналізу освітніх матеріалів; практичні прийоми, за допомогою яких відслідковується представленість психологічної складової в матеріалі підручника, здійснюється психологічна експертиза навчальної літератури. Розроблено комплекс методичних засобів, які дозволяють розкрити й описати психологічні вимоги, параметри та критерії, відповідно до яких може бути реалізовано й відслідковано представленість психологічної складової в матеріалі підручника. Методичний комплекс складається із: навчальної

¹³⁸ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738662>

¹³⁹ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738709>

¹⁴⁰ <http://lib.iitta.gov.ua/735988>

програми для психологів-експертів «Психологічна складова сучасної навчальної книги: показники і критерії психологічної експертизи»; методичних рекомендацій «Психологічні вимоги до розроблення навчальної літератури для Нової української школи»; «Інструкції з проведення психологічного аналізу навчальної літератури»¹⁴¹ (керівник – канд. психол. наук Л.В. Дзюбка).

Низку наукових результатів здобуто у межах дослідження проблем за напрямом «*Соціальна і політична психологія*», зокрема здійснено емпіричне дослідження психологічних механізмів економічної соціалізації учнівської та студентської молоді, виокремлено особливості розвитку механізмів економічної соціалізації в ранній юності – ранній дорослості. Емпірично з'ясовано тенденцію актуалізації з віком тих психологічних механізмів, які забезпечують суб'єктну позицію досліджених у сфері споживання, професіоналізації та зайнятості: від слідування моді, соціального порівняння та орієнтації на експертну думку в ранній юності до орієнтацій на власні пріоритети в ранній молодості; від суперечливої ідентифікації і невизначеності позиції до усвідомлення необхідності забезпечувати чіткі професійні перспективи та бути адаптивними за будь-яких економічних обставин¹⁴² (керівник – д-р психол. наук Н.М. Дембицька).

Визначено можливості та обмеження у застосуванні суб'єктного та трансдисциплінарного підходів до прогнозування сценаріїв соціального розвитку; розроблено теоретико-методологічні засади прогнозування різних аспектів соціальної дійсності: економічної поведінки, динаміки колективної травми, соціальної ідентичності, соціальної взаємодії; висунуто низку дослідницьких гіпотез. Визначено можливості та обмеження застосування суб'єктного підходу до прогнозування суспільного розвитку. Виокремлено дві теоретико-методологічні позиції, які опонують вихідним положенням суб'єктного підходу до прогнозування суспільного розвитку. Перша з них пов'язана з твердженням про соціальний детермінізм людської поведінки, друга – з твердженням про іманентний індетермінізм людської поведінки. Обґрунтовано правомірність застосування суб'єктного підходу до прогнозування суспільного розвитку попри зазначені позиції. Показано, що широкі можливості для застосування суб'єктного підходу представлені у царині сценарного прогнозування та при моделюванні процесів суспільного розвитку. Виокремлено низку методологічних проблем, які призводять до обмежень у застосуванні суб'єктного підходу до прогнозування суспільного розвитку. Це, по-перше, надзвичайна складність соціальних систем, яка має наслідком редукаціонізм при побудові прогностичних моделей; по-друге, нечуттєвість зазначеного підходу до впливу на суспільний розвиток зовнішніх чинників; по-третє, непередбачуваність креативних рішень, які задають зону невизначеності в соціальному прогнозуванні¹⁴³ (керівник – д-р психол. наук В.В. Жовтянська).

Розроблено: політико-історичну психологічну теорію колективних травм,

¹⁴¹ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738062>,

¹⁴² <http://orgpsy-journal.in.ua/index.php/ojep/article/view/375/310>

¹⁴³ <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/sushiy2023kmono.pd>

яка охоплює ряд концепцій, моделей, закономірностей і принципів, концепцію ролей конфліктної міжгрупової взаємодії: агресори, жертви, співучасники, рятівники та спостерігачі, які відіграють істотну роль в соціальній динаміці колективних травм; модель розвитку взаємодії груп, яка призводить до негативних соціальних явищ, та означено її як динаміку екстремальної міжгрупової взаємодії; модель ціннісного урівноваження інгрупової і міжгрупової взаємодії для її суб'єктів. Визначено ризики та виклики міжгрупової взаємодії під час війни та у повоєнний період¹⁴⁴ (керівник – канд. психол. наук Л.Г. Чорна).

Проведено два масові репрезентативні опитування методом очних структурованих інтерв'ю: «Стан суспільної свідомості в Україні під час повномасштабного російського вторгнення»; «Громадсько-політична ситуація в Україні» / «Проблеми освітньої галузі у дзеркалі громадської думки». Емпіричними дослідженнями охоплено загалом 4000 респондентів у підконтрольних Уряду регіонах України. За результатами опитувань та їх співставлення з даними минулорічних моніторингових замірів в динаміці громадської думки виявлено наступні тенденції: 1) нівелювання довоєнних розбіжностей за регіональною ознакою, консолідації патріотичних, державницьких настановлень громадян; 2) утворення нових, породжених війною розломів у громадській думці; 3) переструктурування символічного простору суспільної свідомості через зростання символічної ваги актуальних досягнень і звитяг українського народу, видатних діячів сучасності; 4) збереження чутливості громадян до ворожих інформаційних впливів попри дезавування в їхній свідомості значної частини наративів російської пропаганди; 5) помірного покращення суспільного ставлення до вітчизняної системи освіти. Зокрема, встановлено, що внаслідок повномасштабного вторгнення російських військ відчутно збільшилась впевненість респондентів у цінності державної незалежності і водночас спроможності України існувати у якості незалежної держави, чие майбутнє – в Європі. При цьому з'явилися нові конфліктогенні питання, які можуть чинити небажаний вплив на процеси повоєнного відновлення України. Серед потенційних ліній нових розломів у громадській думці – ставлення до української еміграції та біженства; покарання колаборантів, компромісних сценаріїв завершення війни тощо. За результатами статистичного аналізу отриманих емпіричних даних у динаміці громадської думки під час повномасштабного російського вторгнення встановлено закономірності, що проявляються у 1) зумовленості сприймання громадянами подій війни суб'єктивною протяжністю теперішнього; 2) пов'язаності ставлення до колаборантської діяльності зі ставленням до української влади; 3) зростанні підтримки державної влади під впливом патріотичних настановлень. Уперше виявлено чотири групи респондентів за суб'єктивною протяжністю теперішнього – періоду, в межах якого поточна ситуація репрезентується у їхній свідомості, впорядковуючи досвід проживання війни. Особи з

¹⁴⁴ <https://lib.iitta.gov.ua/738684>,
<http://surl.li/yzaw>

найбільшою суб'єктивною протяжністю теперішнього (понад 10 років) оцінюють поточну ситуацію менш негативно, ніж ті, хто осмислює теперішнє у коротшій часовій перспективі, мають категоричнішу проукраїнську позицію, більшу стійкість до наративів ворожої пропаганди і водночас є менш схильними до песимізму щодо майбутнього. Громадяни, чие суб'єктивне теперішнє обмежується періодом в один рік, можуть мати нижчий рівень довіри до співгромадян у питаннях стійкості й опірності російській агресії і виступати за більш жорстке покарання злочинів колаборантства і зради (керівник – канд. психол. наук С.Л. Чуніхіна).

Визначено провідні стратегії відновлення психосоціального благополуччя працівників освіти, волонтерів, внутрішньо переміщених осіб, військових психологів – само- і взаємодопомоги та посттравматичного зростання. З'ясовано найбільш поширені практики збереження здорового способу життя (ЗСЖ) в умовах війни, які є повсякденними адаптивними способами турботи про себе (побутово-рутинні, сімейно-комунікативні, навчально-професійні, патріотичні, інформаційно-аналітичні, консультативно-терапевтичні, волонтерські, рефлексивно-розвивальні тощо). Встановлено характерні для різних вікових субкультур конфігурації практик здорового способу життя: юнацтва (практики, спрямовані на самовираження та послаблення кризи ідентичності); молодості (практики, що забезпечують професійний успіх); зрілого віку (практики, що гарантують підтримку конкурентоспроможності); вік пізньої зрілості (практики збереження фізичної, ментальної, емоційної стабілізації, оперативної реабілітації після захворювань). Встановлено відмінності між практиками самозбереження і відновлення, якими користуються мирні мешканці і військові¹⁴⁵ (керівник – канд. психол. наук М.С. Дворник).

Досліджено стан суспільної єдності у воюючій Україні. Показано, що всупереч сподіванням російського агресора його повномасштабне вторгнення не лише не роз'єднало, а навпаки, згуртувало українців. Проте в міру того, як війна набуває затяжного характеру, а ворог не полишає надії розколоти українське суспільство за допомогою інформаційно-психологічних спецоперацій, проблема суспільної єдності набуває нових вимірів і тому не може розглядатись як така, що раз і назавжди вирішена. Виокремлено основні протистояння і розломи, які на тлі стирання міжрегіональних відмінностей з'являються сьогодні в українському суспільстві, а саме: між біженцями і тими, хто не виїздив з України; між ВПО і приймаючими громадами; між тими, хто повернувся додому з відносно безпечних регіонів України, і тими, хто залишався в окупації або на прифронтових територіях; між запідозреними у співпраці з ворогом чи у симпатіях до нього і тими, хто постраждав від ворожих дій; між тими, хто воює, та їхніми родинами, з одного боку, і тими, хто ухиляється від військової служби, та їхніми родинами, з другого. Здійснено системний аналіз наявного стану проблеми психологічної підтримки

¹⁴⁵ <http://lib.iitta.gov.ua/737212/>,
<https://lib.iitta.gov.ua/736302/>

комбатантів і цивільного населення в умовах російсько-української війни та запропоновано конкретні шляхи її вирішення в національному масштабі¹⁴⁶ (чл.-кор. М.М. Слюсаревський).

Розроблено груп-рефлексивну модель здоров'язбережувального медіаспоживання; теоретичну модель провідних медіапсихологічних стратегій і тактик розвитку патріотизму молоді у контексті цифрового гуманізму; концепт аудіального медіаландшафту російсько-української війни; етичну рамку концепції цифрового гуманізму в сфері соціальної інклюзії, концепцію сексуальної просвіти української молоді; арттерапевтичну модель розвитку медіаторчості як засобу цифрової трансформації суспільства і освіти; системну модель комунікації при психосоціальній підтримці родин військовослужбовців. Визначено перелік основних емоційно підтримуючих символів у медіаповідомленнях для відновлення та посилення резильєнтності особистості. Підготовлено проєкт концепції цифрової медіаосвіти в умовах війни і повоєнного відновлення. Визначено основні соціокультурні символи і цінності у медіаконтенті та зокрема їх ролі для відновлення та посилення резильєнтності особистості. Встановлено перелік основних емоційно підтримуючих символів у медіаповідомленнях. Запропоновано способи використання означених символів при роботі з потребами підлітків в умовах війни¹⁴⁷ (керівник – чл.-кор. Л.А. Найдьонова).

Розроблено три опитувальники вивчення соціально-психологічних умов функціонування суб'єктів – носіїв громадської думки в системі «сім'я-школа», на основі яких проведено емпіричне дослідження. Учасниками емпіричного дослідження стали 993 респонденти (учителі, учні та їхні батьки) трьох регіонів України (м. Київ, Волинська та Запорізька області). На основі встановлених соціально-психологічних критеріїв досліджено особливості комунікації між вчителями і батьками учнів як стейкхолдерами освіти, визначено рівень участі батьків в освітньому процесі їхніх дітей, розкрито контекстуальний і внутрішньо-особистісний аспекти добробуту школяра, прояснено динамічні аспекти компонентної структури взаєморозуміння у стосунках між батьками і дітьми щодо освітнього процесу, з'ясовано умови зростання суб'єктності сім'ї як носія і виразника громадської думки щодо реформування освіти. Встановлено двонаправлену детермінованість зацікавленості батьків освітнім процесом дитини: з боку батьків вона обумовлюється їхньою налаштованістю на освітній розвиток дитини і презентується через ступінь участі батьків у домашньому і шкільному навчанні дитини, а з боку школи – її відкритістю до взаємодії. Доведено, що позиція батьків як стейкхолдера освіти є неоднорідно-активною, де уявлення про якість освіти поєднуються із сферами їхніх інтересів щодо освіти дітей: з боку дитини (здобувача освіти) – щодо покращення розвитку здібностей і освітньої зацікавленості, з боку школи (надавача освітніх послуг) – через вдосконалення організації освітнього процесу та матеріально-технічного забезпечення освітніх програм. Визначено, що становлення

¹⁴⁶ <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5219>

¹⁴⁷ <https://lib.iitta.gov.ua/736865>

суб'єктності батьківської позиції як стейкхолдера освіти та носія громадської думки щодо її реформування має опиратися на процеси поінформованості батьків про особистісні властивості їхніх дітей та регулюватися засобом зворотного зв'язку в комунікативній системі освіти¹⁴⁸ (керівник – д-р психол. наук Г.М. Бевз).

За науковим напрямом *«Освіта, педагогіка і психологія для національної безпеки та безпеки життєдіяльності»* виокремлено форми соціальної солідарності в умовах воєнно-політичної агресії (цивілізаційна, геополітична, інституційна й міжособистісна, вертикальна, горизонтальна та діагональна). Встановлено психологічну основу солідаризуючого / десолідаризуючого впливу української влади: політика національної ідентичності, рівень довіри у відносинах, стратегія інформаційної політики, психологічна готовність до діалогу і полілогу, архітектоніка політичних та соціальних відносин, політичні і психологічні технології, ціннісно-орієнтовані доміанти соціальної солідарності (ідейність, патріотичність, духовність). Уточнено перелік основних чинників, які лежать в основі «синдрома біженця» (почуття безпорадності; підвищена дратівливість; спалахи агресії; пригнічений настрій; емоційна відстороненість, нездатність відчувати радість та задоволення тощо)¹⁴⁹ (керівник – д-р. психол. наук Н.О. Довгань).

Визначено найбільш поширені практики збереження здорового способу життя, які є повсякденними адаптивними способами турботи про себе (побутово-рутинні, сімейно-комунікативні, навчально-професійні, патріотичні, інформаційно-аналітичні, консультативно-терапевтичні, волонтерські, рефлексивно-розвивальні тощо); встановлено характерні для різних вікових субкультур конфігурації практик здорового способу життя; з'ясовано відмінності між практиками самозбереження і відновлення, якими користуються мирні мешканці і військові; розкрито результативність практик самозбереження і відновлення, що оптимізують самореалізованість, самоврегульованість і цілісність як базові характеристики психологічного здоров'я особистості під час війни¹⁵⁰ (акад. Т.М. Титаренко).

Визначено типи спільнотних ідентичностей, які найбільш актуалізовані в умовах війни та можуть взаємодіяти (конкурувати, конфліктувати між собою чи гармонійно співіснувати) в умовах воєнно-політичного протистояння: етнічну, національну, громадянську, локальну, європейську, професійну, східно-слов'янську, релігійну та мовну. Встановлено типи взаємодії спільнотних ідентичностей: пряму і зворотню. Визначено тенденції: укріплення національної та громадянської ідентичностей та зміни самого значення належності до української нації, що виявляється у посиленні відчуження від радянської ідентичності та від росії як країни агресора¹⁵¹ (керівник – д-р психол. наук І.Г. Губеладзе).

¹⁴⁸ <http://surl.li/qyyvn>

¹⁴⁹ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737156>

¹⁵⁰ <https://lib.iitta.gov.ua/736201>

¹⁵¹ <https://lib.iitta.gov.ua/737441/>

Виявлено регіональні особливості: національної ідентифікації молоді у проєктуванні майбутнього; політичної; економічної; культурної ідентифікації молоді, а також ідентифікації в інтернет-середовищі. Встановлено статистично значущі відмінності між молоддю різних регіонів України за показниками: самостійності у виборі майбутньої професії, преференцій щодо освіти, готовності до територіальних поступок, покладанні на себе у створенні власного майбутнього та уявленнях про консолідуючі чинники української нації. Визначено моделі структурування національної; культурної; економічної; політичної ідентичності учнівської та студентської молоді в різних регіонах України. Встановлено закономірності, що виявляються у зумовленості політичної ідентифікації молоді інклюзивністю/ексклюзивністю регіональної ідентичності: політична ідентифікація в матриці загальнонаціональної ідентичності відбувається через ототожнення з регіональною спільнотою, натомість політичне ідентифікування в рамках регіональної – через ототожнення з регіональними політичними елітами; у зумовленості політичної відповідальності молоді рівнем залежності від регіональних політичних еліт: чим вища залежність, тим нижча готовність поділяти відповідальність за країну з обраною владою¹⁵² (керівник – канд. психол. наук І.В. Остапенко).

Вагомими результатами поповнилися дослідження за напрямом «*Освіта дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта*». Зокрема, визначено науково-теоретичні підходи і окреслено шляхи забезпечення особистісно орієнтованого навчання осіб з особливими освітніми потребами різних нозологій в умовах кризових ситуацій; запропоновано науково-методичне і організаційне забезпечення індивідуалізації навчального процесу і психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами, які потребують відповідного рівня підтримки в умовах очно-дистанційної форми навчання (акад. В.В. Засенко).

Визначено та обґрунтовано особливості навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі відповідно до нової класифікаційної категоріальності та згідно із сучасними нормативно-правовими положеннями організації освітнього процесу в умовах війни. Окреслено технологічні засади навчання та супроводу школярів з особливими освітніми потребами на основі засадничих положень дитиноцентрованого принципу та мультидисциплінарного підходу¹⁵³ (чл.-кор. А.А. Колупаєва).

Запропоновано технологію психолого-педагогічної оцінки інтелектуального розвитку дітей з особливими освітніми потребами як універсального діагностичного засобу для різних форм здобуття освіти, побудованого на вітчизняних засадах спеціальної психології; обґрунтовано необхідність застосування вітчизняних діагностичних методик якісного аналізу інтелектуальної діяльності дитини з порушеннями мовлення¹⁵⁴ (керівник – канд. психол. наук А.Г. Обухівська).

¹⁵² <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735023>

¹⁵³ DOI: <http://doi.org/10.33120/UPS21Proceedings-2023>

¹⁵⁴ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737890>

Обґрунтовано концепцію комунікативної доступності освітнього середовища для здобувачів освіти з порушеннями слуху. Визначено зміст таких дефініцій як: «комунікативна доступність», «комунікативні потреби», «комунікативні бар'єри», «актуальні комунікативні умови освітнього середовища», «актуальні комунікативні можливості здобувача освіти з порушеннями слуху». Запропоновано класифікацію комунікативних бар'єрів, які виникають у процесі здобуття освіти особами з порушеннями слуху, шляхом викоремлення трьох класифікаційних категорій: мовно-комунікативних бар'єрів; мовленнєво-комунікативних бар'єрів; комунікативно-адаптувальних бар'єрів. Охарактеризовано групи комунікативних потреб: індивідуальних комунікативних потреб здобувача освіти з порушеннями слуху; колективних комунікативних потреб здобувачів із порушеннями слуху, які характеризуються подібними комунікативними можливостями, а відтак і потребують схожих комунікативних умов освітнього середовища. Розроблено технологію додаткової комунікативної підтримки як поетапної діяльності із усунення комунікативної невідповідності¹⁵⁵ (керівник – д-р пед. наук. С.В. Кульбіда).

Визначено умови забезпечення системного психолого-педагогічного супроводу дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху, а саме: соціально-педагогічні (підвищення професійної компетентності фахівців; підтримка батьків дітей з порушеннями слуху; створення адаптивно-превентивного середовища) та організаційні (системне впровадження скринінгу слуху новонароджених та програм/технологій раннього втручання; удосконалення існуючих моделей здобуття дошкільної освіти; організація діяльності інклюзивно-ресурсних центрів як інноваційних освітньо-консультативних установ, що здійснюють комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, надають психолого-педагогічні, корекційно-розвивальні послуги). Виокремлено функціональні умови діяльності фахівців у контексті системного супроводу означеної категорії дітей: виявлення акустичного дефіциту, бінауральне слухопротезування, попереджувально-розвивальна підтримка; варіативність моделей супроводу; індивідуалізація освітніх траєкторій; оцінка, моніторинг та рефлексія; своєчасність, безперервність та комплексність заходів супроводу; міждисциплінарна робота; дотримання принципів компетентнісного, особистісно орієнтованого підходів. Розроблено основу для вирішення питання взаємодії лікарів з командою психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі освіти для внесення пропозицій до чинного нормативно поля; обґрунтовано необхідність розроблення спеціальної документації, що регламентуватиме відповідальність команди психолого-педагогічного супроводу стосовно процедури медикаментозної допомоги дітям з особливими освітніми потребами в межах закладу освіти (вживання призначених лікарем медикаментів учнями з особливими освітніми потребами), зокрема розроблено орієнтовні зразки: «Письмові вказівки лікаря, котрий призначив препарат»; «Письмове прохання/заява від батьків»; «План медикаментозної допомоги»;

¹⁵⁵ <https://lib.iitta.gov.ua/733810/>

«Інструкції для відповідального персоналу закладу освіти»; на основі аналізу впровадження навчально-методичного забезпечення супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах реформування освіти розроблено методичні матеріали щодо навчання та розвитку дітей з порушеннями слуху в умовах війни та в період повоєнного відновлення¹⁵⁶ (керівник – д-р пед. наук. С.В. Литовченко).

Визначено та обґрунтовано основні теоретичні підходи до мотиваційної готовності до шкільного навчання дітей з когнітивними порушеннями розвитку. Науково обґрунтовано теоретико-методичні засади формування антиципації у дітей з труднощами у навчанні. Розгляд антиципації з позицій структурно-рівневого, психофізіологічного, когнітивно-поведінкового, генетичного, клінічного, діяльнісного, ситуаційного та акмеологічного підходів показав, що антиципація є темпорально-орієнтованою формою організації психічного, яка призначена для відображення, проєктування, упередження та опредметнення майбутнього. Розроблено класифікацію когнітивних порушень на основі порушень однієї або декількох когнітивних функцій (пам'яті, праксису, гнозису, мови, регуляції довільної діяльності). Визначено види когнітивних порушень: легкі (ослаблення уваги, короткочасної пам'яті, дизрегуляторні порушення), помірні (порушення пам'яті та інших вищих мозкових функцій, які виходять за рамки вікової норми, але не викликають соціальну дезадаптацію) і складні (стійке зниження мнестичних та інших когнітивних процесів)¹⁵⁷ (керівник – канд. психол. наук О.О. Бабяк).

Визначено теоретичні засади та наукові принципи моделювання інклюзивного освітнього середовища; концептуальну основу моделювання інклюзивного освітнього середовища, зокрема виявлено, що освітній аспект інклюзії має два вектори: підвищення рівня освіченості всіх членів суспільства в результаті повної доступності кожного громадянина України до освітніх послуг; сприяння подоланню соціальної ізоляції осіб з особливими освітніми потребами. Уточнено і поглиблено структурні компоненти моделі інклюзивного освітнього середовища, які виокремлено на основі системного підходу: цільовий (цілі, принципи, завдання); змістовий (функції, основні напрями діяльності); операційно-дієвий (етапи, форми, методи, умови); оціночно-результативний (критерії, показники)¹⁵⁸ (керівник – канд. пед. наук Н.А. Ярмола).

Визначено та науково обґрунтовано навчально-методичне забезпечення психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями інтелектуального розвитку та їхніх родин в умовах кризових викликів, у тому числі в умовах воєнних дій, що забезпечується на основі реалізації корекційно-адаптаційних, психолого-педагогічних технологій навчання, реалізації алгоритму розроблення індивідуального освітнього маршруту, індивідуальної програми розвитку,

¹⁵⁶ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738738>,

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730>,

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738741>

¹⁵⁷ <http://habitus.od.ua/journals/2023/49-2023/11.pdf>

¹⁵⁸ <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/399>

організаційно-педагогічного забезпечення корекційно-розвивального освітнього середовища. Представлені технології спрямовані на розвиток у дітей комунікативно-мовленнєвої, самообслуговуючої діяльності, соціально-побутової адаптації, формування здоров'язбережувальних навичок на основі ефективних здоров'язбережувальних і природовідповідних стратегій навчання, модернізовано зміст навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку шляхом розроблення модельних навчальних програм для спеціальних закладів для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку помірною та важкою ступеня із урахуванням Концепції НУШ, основних досягнень спеціальної педагогіки і психології, зарубіжного та вітчизняного досвіду навчання дітей з важкими порушеннями інтелектуального розвитку, основних напрямів соціалізації та соціально-трудова адаптації учнів означеної категорії. Розроблене програмне забезпечення освіти дітей з важкими інтелектуальними порушеннями забезпечується на основі реалізації корекційно-адаптаційних технологій розвитку мовлення, ігрової, предметно-практичної, самообслуговуючої діяльності, особистісного, емоційно-ціннісного, сенсорного, статевого виховання, соціально-побутової адаптації, формування здоров'язбережувальних навичок, математичних та природничих уявлень тощо¹⁵⁹ (керівник – д-р пед. наук О.В. Чеботарьова).

Визначено теоретико-методологічні та науково-технологічні засади психолого-педагогічного супроводу осіб з порушеннями зору, зокрема інтегративну парадигму як методологічний орієнтир психолого-педагогічного супроводу, де особистість розуміється як цілісна, складна, відкрита, багатокомпонентна система, здатна підтримувати взаємодію із середовищем; здатна до адаптації, саморозвитку й генерування нових структур і підсистем у відповідності до сформованої життєвої ситуації й нових умов існування. Обґрунтовано необхідність створення цілісної системи дистанційного супроводу із використанням інформаційно-комунікативних технологій для роботи з родинами дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями зорової функції, яка буде сприяти вирішенню широкого кола завдань психолого-педагогічного, реабілітаційного супроводу. Визначено етапи психологічної діагностики осіб з порушеннями зору: аналіз вихідної документації на обстежуваного (медичної та соціальної); конкретизацію цілей і завдань психодіагностики та планування її програми; співбесіду; проведення психологічної реабілітаційно-експертної діагностики; обробку і аналіз психодіагностичних даних; підготовку висновку за результатами психодіагностики; розробку психологічної складової індивідуальної програми психологічного супроводу сім'ї осіб з інвалідністю по зору з конкретизацією змісту і спрямованості послуг¹⁶⁰ (керівник – канд. психол. наук Т.М. Костенко).

Розроблено та апробовано психолінгвосинергетичний інструментарій, націлений на подолання мовленнєвих порушень у дітей різних вікових груп і містить діагностичну складову, яка передбачає виявлення мовленнєвих

¹⁵⁹ <https://lib.iitta.gov.ua/737146>

¹⁶⁰ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737992>

порушень, визначення механізмів їхнього виникнення із урахуванням параметрів Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності, здоров'я дітей та підлітків (МКФ-ДП), впровадження якої здійснюється відповідно до плану заходів, затверджених Урядом України 27 грудня 2017 р., а також – складову, що передбачає організацію диференційованого надання допомоги і має на меті створення практичного алгоритму, що охоплює фонологічний, лексичний, граматичний компоненти мовлення, спрямований на подолання різних базових порушень мовлення для подальшого диференційованого задоволення особливих мовленнєвих потреб під час навчання у закладах освіти, що дасть змогу надати логопедичну допомогу як на заняттях з розвитку мовлення, так і в умовах класного простору або при організації підготовки в домашніх умовах у процесі опанування фонологічних, лексичних, морфологічних, синтаксичних знань на рівні усного і писемного мовлення¹⁶¹(керівник – канд. пед. наук Е.А. Данілавічюте).

Основні наукові результати досліджень дійсних членів і членів-кореспондентів Відділення, які не є працівниками академії за основним місцем роботи, є такими.

Розкрито історичний шлях розвитку спеціальної педагогіки та практичного досвіду побудови принципів, змісту, форм і методів навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку. Проаналізовано вплив суспільно-політичних, економічних, культурологічних та інших чинників на становлення і розвиток в Україні системи спеціальної освіти у зазначений період. Охарактеризовано погляди вчених на сутність, природу і причини виникнення порушень психофізичного розвитку у дітей, можливості їх подолання медичними, психологічними і педагогічними засобами (акад. В.І. Бондар).

Визначено теоретико-методологічні засади системних досліджень в галузі спеціальної освіти, ортопедагогіки, ортопсихології та реабілітології. Досліджено методологію формування професійних компетентностей лікаря у багатопрофільних закладах охорони здоров'я. Розроблено програми формування педагогічних компетентностей лікарів як викладачів рівня вищої освіти та курсів підвищення кваліфікацій (чл.-кор. А.Г. Шевцов).

Обґрунтовано теоретичну модель психологічних механізмів в прояві емоційної регуляції діяльності особистості. Розроблено комплексну систему психологічної реабілітації військових та інших осіб з використанням методів арттерапії (акад. О.Я. Чебикін).

Розкрито функції архетипної символіки в глибинному пізнанні психіки суб'єкта, обґрунтовано внутрішню стабілізовану суперечність психіки як особистісної проблеми; показано динаміку та семантику цілісності психіки (акад. Т.С. Яценко).

Уточнено ціннісно-сміслові (на противагу проєктивним) пріоритети східно-слов'янської ментальності і предмет власне психологічного консультування на

¹⁶¹ <https://lib.iitta.gov.ua/738529>,
<https://lib.iitta.gov.ua/731748/>

відміну від клінічного. Розроблено й запроваджено в освітній процес закладу вищої освіти навчальний курс «Етичний персоналізм як вітчизняна традиція психологічного консультування» (акад. О.Ф. Бондаренко).

Досліджено вплив стресу війни на психіку людини у період бойових дій з постійними загрозами життю та здоров'ю людини, її близьким та всім співгромадянам незалежно від місця проживання. З'ясовано, що для ефективного психосоціального, психотерапевтичного та медичного супроводу важливо мати достатньо повну та чітку картину цього впливу та його специфіки щодо відмінностей за загальними параметрами: стать, вік, місце проживання, рівень загрози життю та здоров'ю, життєва та професійна активність, психологічні характеристики. Дано визначення терміну «стрес війни», а саме будь якому прямому чи непрямому стресовому впливу на психіку людини, пов'язаному з війною (чл.-кор. І.В. Данилюк).

Досліджено психологічні та екологічні реакції України на війну та кліматичні загрози: освіту, екобезпеку та екологічне навчання в умовах російсько-української війни. Визначено, що російсько-українська війна спричиняє вплив на психологічне благополуччя, екологічну поведінку та освіту в Україні, взаємозв'язок екологічних, освітніх та психологічних аспектів в умовах війни. Узагальнено, що війна спричинила зміну екологічних пріоритетів українців, збільшуючи увагу до місцевих та невідкладних екологічних питань, таких як якість повітря та управління відходами. Водночас війна посилила в найбільш уражених регіонах такі психологічні феномени як еко-тривога та соластальгія. Конкретизовано, що війна суттєво вплинула на психічне здоров'я учасників освітнього процесу, викликаючи зростання стресу, тривожності та симптомів, пов'язаних з травмою. Освітні установи вжили інноваційних заходів для підтримки психічного здоров'я, включаючи онлайн-консультування та практики навчання, засновані на розумінні травм. Незважаючи на виклики війни, відбувся помітний зсув у включенні екологічних тем до навчальних програм. Такі інноваційні методи навчання як цифрові платформи і віртуальна реальність допомогли подолати фізичні обмеження, накладені війною. Обґрунтовано необхідність гнучких та контекстно-чутливих підходів у навчанні, які б враховували складності екологічних викликів у зонах війни. (акад. А.В. Толстоухов).

Досліджено проблематику єдності православних як проблему національної безпеки, розроблено модель об'єднання двох православних церков на базі Томосу про автокефалію православних в Україні, наданого Православній Церкві України Вселенським патріархом Варфоломієм. Модель об'єднання відпрацьовується одночасно Державною службою з питань етнополітики та свободи совісті. Встановлено, що в роки активної фази російсько-української війни особлива роль у об'єднувачому процесі належить капеланству як частині церковної структури безпосередньо долученої до збройної боротьби нашого народу за свою незалежність та територіальну цілісність Української держави (чл.-кор. В.Д. Бондаренко).

Встановлено, що в сучасних умовах лідерство є ідеалом індивідуальної

поведінки, системоутворюючим чинником у формуванні світоглядної позиції кожної людини та має вагомий вплив на її вчинки і психологію (акад. Т.В. Мотренко).

Досліджено психологічні аспекти реадптації учасників бойових дій та психічного вигорання військовослужбовців (чл.-кор. Б.М. Олексієнко).

За підсумками 2023 р. вченими Відділення підготовлено 11 монографій, 7 збірників наукових праць, 34 навчально-методичні та 10 практичних посібників, 8 навчальних програм, 15 методичних рекомендацій, 1 словник і 6 довідників, понад 1,2 тис. статей та тез конференцій (з них 346 – у виданнях, внесених до переліку наукових фахових видань України, 77 – у виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus і Web of Science Core Collection, 188 індексуються в інших наукометричних базах даних) та інших видів наукових праць. Отримано 12 свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір.

III.3. ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ І ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ СИСТЕМ

Наукові дослідження у Відділенні загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем (далі – Відділення) у 2023 р. здійснювалися вченими трьох академічних інститутів, у яких загалом виконувалося 28 наукових досліджень за тематикою НАПН України – 4 фундаментальні і 24 прикладні, а саме: в Інституті педагогіки – 17, в Інституті цифровізації освіти – 5, в Інституті обдарованої дитини – 6. У звітному році 17 із цих досліджень завершено, 3 розпочато. Проблематика досліджень, що виконувалися у звітному році, розподілена за такими науковими напрямками: напрям 4. Цифровізація освіти – 5 досліджень; напрям 5. Педагогіка і психологія освітнього процесу – 6 досліджень; напрям 7. Повна загальна середня освіта – 12 досліджень; напрям 8. Спеціалізована освіта – 5 досліджень. Крім того, науковий пошук здійснювався також 31 членом НАПН України, з яких 11 працюють в наукових установах НАПН України і 20 – в установах і закладах освіти, що не належать до академії.

За результатами здійснених досліджень ученими Відділення у звітному році опубліковано 10 монографій, 30 підручників, 111 навчальних посібників, 26 методичних посібників і рекомендацій, 20 навчальних програм, 3 концепції, 18 збірників наукових праць і матеріалів конференцій.

Чільне місце у проблематиці досліджень продовжували займати питання **формування і дидактико-методичного забезпечення реалізації нового змісту повної загальної середньої освіти.**

Основну увагу було сконцентровано на базовій середній освіті. На основі методологічно обґрунтованих принципів і підходів структуровано та спроектовано *зміст освітніх галузей* у розрізі відповідних навчальних предметів і курсів, що має забезпечувати досягнення освітніх результатів здобувачами освіти, передбачених Державним стандартом базової середньої

освіти. Розроблено цілісний комплекс модельних навчальних програм для 7-9 класів закладів загальної середньої освіти з української мови (доктори пед. наук Н.Б. Голуб, О.М. Горошкіна) української літератури (д-р пед. наук Т.О. Яценко та ін.) літератури (української та зарубіжної (д-р пед. наук Т.О. Яценко та ін.); зарубіжної літератури (канд. пед. наук В.В. Снегір'єва); української мови і літератури (канд. пед. наук В.І. Новосьолова та ін.), іноземної мови (д-р пед. наук В.Г. Редько та ін.); другої іноземної мови (д-р пед. наук В.Г. Редько та ін.); історії України (доктори пед. наук О.І. Пометун, Н.М. Гупан, кандидати пед. наук Т.О. Ремех, Ю.Б. Малієнко); всесвітньої історії (доктори пед. наук О.І. Пометун, Н.М. Гупан, канд. пед. наук Т.О. Ремех, Ю.Б. Малієнко); географії (д-р пед. наук Т.Г. Назаренко та ін.); хімії (канд. пед. наук Г.А. Лашевська та ін.); фізики (акад. О.І. Ляшенко, доктори пед. наук М.В. Головка, Т.М. Засекіна, канд. пед. наук І.П. Крячко, Ю.С. Мельник, В.М. Мацюк, Л.В. Непорожня, В.В. Сіпій); алгебри (акад. М.І. Бурда, д-р пед. наук Н.А. Тарасенкова, канд. пед. наук Д.В. Васильєва); геометрії (акад. М.І. Бурда, д-р пед. наук Н.А. Тарасенкова, канд. пед. наук Д.В. Васильєва); інформатики (чл.-кор. Н.В. Морзе; кандидати пед. наук І.О. Завадський, О.В. Коршунова, І.А. Твердохліб); технологій (кандидати пед. наук В.І. Туташинський, Т.І. Мачача); STEM-освіти (Science & Technology & Engineering & Mathematics) (д-р пед. наук Т.М. Засекіна, канд. пед. наук О.В. Коршунова, І. Василяшко). Усі програми отримали гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» та розміщені на сайті МОН України.¹⁶²

Обґрунтовано принципи і психолого-педагогічні умови інтеграції змісту природничо-наукової освіти в 5-6 класах, які розкрито в «Концепції інтегрованого природознавчого курсу «Довкілля» для 5-6 класів» та втілено в навчальній програмі цього курсу. Змодельовано методику навчання інтегрованого природознавчого курсу, підготовлено практичний посібник, у якому реалізовано обґрунтовані підходи (керівник – акад. В.Р. Ільченко).

Запропоновано концептуальні засади профільної середньої освіти, зокрема визначено склад і структуру її змісту та можливі підходи до його реалізації залежно від спрямування освітніх профілів (керівник – акад. О.І. Ляшенко). Відповідні пропозиції надіслано до МОН України.

Ряд нових наукових результатів здобуто у процесі дослідження проблем **теорії і методики навчання** в закладах загальної середньої освіти.

Теоретично обґрунтовано дидактичні засади (концепція, методологія, дидактичні умови) індивідуалізації навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти. Розроблено дидактичні моделі індивідуалізації навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу, обґрунтовано технології розроблення індивідуальної освітньої траєкторії учня для кожного з трьох рівнів повної загальної середньої освіти – початкової, базової і профільної. За результатами дослідження підготовлено одну монографію і три методичні посібники (керівник – д-р пед. наук О.В. Малихін).

¹⁶² <http://surl.li/aacbo>

Успішно триває розроблення концептуальних і дидактико-методичних засад музейної педагогіки. У звітному році досліджено дидактичні можливості спеціально створеного освітнього середовища музею науки у формуванні дослідницьких експериментальних умінь учнів, розвитку їхніх пізнавальних інтересів. Організовано й відкрито мережу музеїв науки у Львові, Чернівцях, Ужгороді (керівник – акад. С.О. Довгий).

Зроблено помітний внесок в удосконалення методів навчання української мови в контексті їх осучаснення на засадах діалогізації і проблематизації. Оновлено та запропоновано як орієнтир у практичній діяльності вчителя класифікацію методів ефективного здійснення компетентісно орієнтованого навчання української мови, а також доцільний поділ методів дистанційного навчання у процесі вивчення української мови. Визначено і схарактеризовано критерії добору методів і прийомів навчання української мови, розроблено алгоритм їх добору (керівник – д-р пед. наук О.М. Горошкіна).

Обґрунтовано теоретичні засади формування читацької грамотності учнів 5-6 класів у процесі вивчення української літератури, зокрема в кореляції із тестами міжнародного дослідження якості освіти PISA (Programme for International Student Assessment) визначено систему взаємопов'язаних умінь кваліфікованого читача як пріоритетних у формуванні читацької грамотності учнів, розкрито сутнісні характеристики цих умінь. Розроблено й апробовано методичку формування читацької грамотності учнів 5-6 класів у процесі вивчення української літератури як системно організовану цілісність на засадах компетентісного та діяльнісного підходів; ці методичні ідеї реалізовано в підручниках з української літератури для 5-го і 6-го класів, які використовуються нині в закладах загальної середньої освіти (керівник – д-р пед. наук Т.О. Яценко).

Розроблено і реалізовано модель багатомовної освіти для корінних народів і національних меншин, соціальний ефект якої полягає у забезпеченні культурно-освітніх потреб національних спільнот з урахуванням пріоритетів соціально-політичного розвитку України, зокрема в подальшій європейській інтеграції нашої держави. Створене дидактико-методичне забезпечення спрямоване на зміцнення засад державної мови в освітньому процесі та посилення ролі рідної мови в освіті представників корінних народів і національних меншин, збереження етнокультурної ідентичності здобувачів освіти та формування їхньої громадянської ідентичності на патріотичних засадах (керівник – канд. філолог. наук – О.Л. Фідкевич). Підготовлено концепцію багатомовної освіти в закладах загальної середньої освіти з навчанням мов корінних народів і національних меншин з урахуванням завдань європейської інтеграції України¹⁶³, методичний посібник «Науково-методичні засади реалізації моделі багатомовної освіти в закладах загальної середньої освіти з навчанням мов корінних народів і національних меншин»¹⁶⁴.

Новими здобутками збагачено методички компетентісно орієнтованого

¹⁶³ <http://surl.li/qdmgb>

¹⁶⁴ <http://surl.li/rnxdg>

навчання окремих предметів, зокрема щодо посилення прикладної його спрямованості. Обґрунтовано дидактико-методичні вимоги, дотримання яких забезпечує практичну спрямованість навчання математики і інформатики в гімназії. Запропоновано новий зміст і види навчальної діяльності учнів, розроблено системи відповідних практико-орієнтованих завдань, підготовлено методичні посібники для вчителів і навчальні посібники-практикуми для учнів (керівники – акад. М.І. Бурда, канд. пед. наук І.А. Твердохліб). Підготовлено методичні рекомендації «Особливості програмно-технічного забезпечення дистанційного навчання в умовах воєнного стану»¹⁶⁵.

Досліджено можливості впровадження дослідницько-пізнавального методу та методу навчальних проєктів у навчанні інформатики учнів 6 класу, розроблено методику формування цифрових компетентностей учнів на основі спеціально сформованої системи компетентнісних завдань (чл.-кор. Н.В. Морзе).

Досліджено можливі способи реалізації змісту навчального предмета «Технології» у формуванні ключових компетентностей здобувачів базової середньої освіти. Обґрунтовано зміст і структуру проєктно-технологічної предметної компетентності, розроблено методику її формування (керівник – канд. пед. наук В.І. Туташинський).

Створено дидактико-методичну систему інтеграції громадянської освіти й історії на адаптаційному циклі базової середньої освіти. Спроєктовано зміст інтегрованого навчального курсу «Досліджуємо історію і суспільство», обґрунтовано й описано методику навчання цього курсу на основі діяльнісного підходу. Підготовлено загальну концепцію підручника з інтегрованого навчання історії та громадянської освіти, яку реалізовано у виданих підручниках для 5 і 6 класів, які впроваджено в закладах загальної середньої освіти (чл.-кор. О.І. Пометун, кандидати пед. наук Т.О. Ремех, Ю.Б. Малієнко).

На засадах інтегративного підходу створено методику навчання географії та економіки. Розроблено курси за вибором, що інтегрують зміст географії та економіки, які сприятимуть формуванню умінь учнів комплексно сприймати навколишню дійсність (керівник – д-р пед. наук Т.Г. Назаренко) Підготовлено методичний посібник «Методика розроблення та впровадження інтегрованих курсів за вибором з географії та економіки в гімназії та ліцеї»¹⁶⁶.

Обґрунтовано модель дидактико-методичного забезпечення навчання базового курсу фізики в 7-9 класах, яка визначає критерії добору змісту та дидактичні умови його реалізації в умовах запровадження нового освітнього стандарту, забезпечує цілісний освітній процес в єдності цілей і змісту навчання, вибору видів навчальної діяльності учнів для досягнення очікуваних результатів навчання в умовах воєнного стану за різних організаційних форм навчання, зокрема дистанційного і змішаного (керівник – канд. пед. наук В.В. Сіпій).

Набули подальшого розвитку способи проведення самооцінювання якості

¹⁶⁵ <http://surl.li/rnxem>

¹⁶⁶ <http://surl.li/rnxez>

освіти та освітньої діяльності закладу загальної середньої освіти завдяки визначенню переваг і недоліків реалізації чинних організаційних моделей, реалізації та врахуванню змінюваних умов освітнього середовища закладу освіти (керівник – д-р пед. наук Ю.О. Жук).

У звітному році діяльність учених Відділення була спрямована також на підготовку матеріалів до слухань Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання» (11 травня 2023 р.) та «Відновлення освіти на деокупованих територіях» (25 травня 2023 р.). Відповідно до плану заходів з реалізації Рекомендацій слухань підготовлено два видання: «Діагностика та механізми подолання втрат у навчанні молодших школярів. Методичні рекомендації»¹⁶⁷; «Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України: методичні рекомендації»¹⁶⁸.

Зроблено новий поступ у здійсненні інноваційного проєкту з розроблення навчально-методичного забезпечення реалізації Державного стандарту базової середньої освіти, що передбачає створення на єдиних методологічних засадах навчальних програм, системи підручників і навчальних посібників з усіх предметів для 5-9 класів, а також методичного супроводу їх використання в освітньому процесі (керівник – д-р пед. наук Т.М. Засекіна). Підготовлено 16 підручників для 6 класу, які успішно пройшли конкурсний відбір, надруковані масовими тиражами за державним замовленням та впроваджені в освітній процес. У звітному році на основі створених модельних навчальних програм підготовлено цілісний комплекс з 15 підручників для 7 класу, які відзначаються єдиною структурою, зорієнтовані на здійснення навчання через дослідження, вирізняються спільною типологією пропонованих компетентісно зорієнтованих завдань, наявністю цифрових додатків, що містять додаткові навчальні матеріали, інтерактивні завдання, відео- і аудіосупровід. До цього комплексу належать підручники: з української мови (доктори пед. наук Н.Б. Голуб, О.М. Горошкіна), української літератури (д-р пед. наук Т.О. Яценко та ін.), інтегрований курс української і зарубіжної літератури (д-р пед. наук Т.О. Яценко та ін.), зарубіжної літератури (канд. пед. наук В.В. Снегірьова та ін.), інтегрованого курсу з української мови, української та зарубіжної літератури (канд. пед. наук В.І. Новосолова та ін.), алгебри (канд. пед. наук Д.В. Васильєва та ін.), геометрії (канд. пед. наук Д.В. Васильєва та ін.), біології (канд. біолог. наук К.М. Задорожній), фізики (д-р пед. наук Т.М. Засекіна), хімії (наук. спів. Г.А. Лашевська), географії (акад. О.М. Топузов, наук. спів. В.Д. Грома), інформатики (д-р техн. наук І.А. Завадський, наук. співр. О.В. Коршунова), історії України (чл.-кор. О.І. Пометун, д-р пед. наук Н.М. Гупан), історії України (кандидати пед. наук П.В. Мороз, Ю.Б. Малієнко), всесвітньої історії (чл.-кор. О.І. Пометун, канд. пед. наук Ю.Б. Малієнко).

Експериментальна апробація цілісної системи навчальних програм і підручників здійснювалась у процесі виконання інноваційного освітнього

¹⁶⁷ <http://surl.li/mhcaz>

¹⁶⁸ <http://surl.li/mzxxjk>

проекту всеукраїнського рівня «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» на базі 140 закладів загальної середньої освіти із усіх областей України (наукові консультанти – академіки О.М. Топузов, О.І. Ляшенко, д-р пед. наук Т.М. Засекіна).

Крім зазначеного комплексу підручників, вченими Відділення на інших концептуальних засадах створено також низку підручників для 7 класу з таких предметів: алгебри (д-р пед. наук Н.А. Тарасенкова та ін.), геометрії (акад. М.І. Бурда, д-р пед. наук Н.А. Тарасенкова), фізики (акад. С.О. Довгий та ін.), фізики (канд. пед. наук О.Г. Ільченко та ін.), інформатики (чл.-кор. Н.В. Морзе та ін.) дидактичний комплект з хімії (акад. О.Г. Ярошенко, канд. пед. наук Т.В. Коршевнюк).

Усього у звітному році вченими Відділення підготовлено 22 нові підручники для 7 класу закладів загальної середньої освіти. Усі вони отримали відповідний гриф Міністерства освіти і науки України і представлені для конкурсного відбору вчителями для їх використання в освітній практиці.

З метою поширення технології розроблення компетентісно-орієнтованих завдань для підготовки українських учнів до участі у міжнародному порівняльному дослідженні якості освіти PISA (Programme for International Student Assessment) підготовлено серію збірників завдань для розвитку математичної, природничо-наукової та читацької грамотності учнів у форматі PISA (керівник – акад. О.М. Топузов)¹⁶⁹.

Завершено цикл досліджень із дидактико-методичних проблем **цифровізації освіти**.

Розроблено методичну систему використання хмаро орієнтованих систем відкритої науки в освітньому процесі. Система охоплює низку окремих методик, які диференційовані за їх призначенням: методика використання хмарних сервісів відкритої науки для вчителів в освітньому середовищі школи; методика використання хмарних сервісів відкритої науки в процесі вивчення природничо-математичних предметів у науковому ліцеї; методика використання хмарних сервісів Європейської хмари відкритої науки у процесі підготовки майбутніх учителів у закладах вищої педагогічної освіти із спеціальності «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті». Відповідні рекомендації викладено у підготовленому методичному посібник (керівник – д-р пед. наук М.П. Шишкіна)¹⁷⁰.

Досліджено дидактичні можливості підвищення ефективності навчання в закладах загальної середньої освіти завдяки використанню технологій доповненої (AR) і віртуальної (VR) реальностей. Здійснено класифікацію освітніх середовищ з віртуальною реальністю за ознакою їх призначення. Розроблено та обґрунтовано методичну систему використання AR/VR в навчальному середовищі закладів загальної середньої освіти. Проведено порівняльний аналіз характеристик традиційного навчання та навчання з

¹⁶⁹ <http://surl.li/rnxhd>

¹⁷⁰ <http://surl.li/rnxhu>

використанням AR/VR, визначено переваги, особливості та ризики використання у дидактичному процесі технологій доповненої і віртуальної реальності. Розроблено модель цифрового освітнього середовища з AR/VR і процесуальну модель підготовки вчителя до використання AR/VR в освітньому процесі (керівник – д-р пед. наук С.Г. Литвинова)¹⁷¹.

Розроблено методику використання інформаційно-цифрових технологій для оцінювання результативності педагогічних досліджень, виокремлено критерії та показники оцінювання результативності дослідницької діяльності наукових і науково-педагогічних працівників, колективних педагогічних досліджень з використанням інформаційно-цифрових технологій. Підготовлено відповідний методичний посібник (керівник – канд. пед. наук С.М. Іванова)¹⁷².

Завершено важливий етап роботи зі створення Української електронної енциклопедії освіти (УЕЕО). Розроблено концептуальну модель УЕЕО, а також модель аналітично-пошукової довідкової системи для підтримки поняттєво-термінологічного апарату освіти, педагогіки та психології. Змодельовано процеси взаємодії користувачів щодо подання, рецензування і публікації статей. Розроблено й апробовано експериментальний зразок «Українська електронна енциклопедія освіти». Підготовлено рекомендації для наукових та науково-педагогічних працівників, де окреслено концептуальні засади створення ресурсу, описано архітектуру УЕЕО, типологію і рубрикацію енциклопедичних статей, методичні засади підготовки їх текстів, надано рекомендації з редагування статей засобами Mediawiki (керівник – канд. пед. наук Л.А. Лупаренко)¹⁷³.

Нові результати здобуто у процесі дослідження психолого-педагогічних проблем **виявлення, навчання і розвитку обдарованих дітей.**

З'ясовано педагогічні можливості використання філософських методів пізнання в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти. Розроблено методичні засади їх використання у формуванні системного і критичного мислення учнів. Досліджено роль і значення філософського компонента змісту і методів навчання у формуванні обдарованої особистості в умовах інформаційно-цифрової реальності у контексті європейського вибору. За результатами дослідження підготовлено монографію і навчальний посібник (керівник – чл.-кор. В.В. Ільїн)¹⁷⁴.

Розроблено концепцію ідентифікації суспільно-типологічних чинників розвитку обдарованого індивіда. Сформовано комплекс засобів діагностики чинників розвитку обдарованої особистості. Розроблено і комп'ютеризовано блок методик діагностики чинників розвитку обдарованої особистості, зокрема, діагностики комунікативної, інтелектуальної, академічної та творчої обдарованості¹⁷⁵. Обґрунтовано методику діагностики функціонального стану і

¹⁷¹ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734430>

¹⁷² <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738150>

¹⁷³ <https://lib.iitta.gov.ua/737295>

¹⁷⁴ <http://lib.iitta.gov.ua/738717/>,
<http://lib.iitta.gov.ua/738724/>

¹⁷⁵ <https://iod.gov.ua/ua/testoteka>

розвитку обдарованих осіб в умовах воєнного стану, що має своїм призначенням виявлення особливостей змін, яких зазнають обдаровані особистості підліткового і дорослого віку внаслідок впливу на них умов і подій війни (керівник – канд. пед. наук М.Ю. Мельник).

У процесі дослідження науково-методичних засад реалізації особистісного потенціалу обдарованих учнів у закладах спеціалізованої освіти наукового спрямування обґрунтовано мотиваційну структуру особистісного потенціалу обдарованих дітей. Визначено постановку цілей обдарованих дітей та виявлено психологічні бар'єри щодо реалізації особистісного потенціалу. Виявлено рівень соціальної адаптованості, активності, автономності та моральної вихованості учнів. Розроблено та впроваджено комплекс заходів, що сприяють розвитку потенціалу обдарованих учнів під час навчання в умовах воєнного стану. За результатами дослідження підготовлено рукопис методичних рекомендацій «Особливості реалізації особистісного потенціалу обдарованих учнів під час навчання в умовах воєнного стану» (керівник – канд. філол. наук М.М. Міленіна).

Обґрунтовано та описано моделі реалізації STEM/STEAM-освіти (Science&Technology&Engineering&Arts&Mathematics) в закладах спеціалізованої освіти наукового спрямування, реалізовані в умовах поєднання формальної і неформальної освіти. Проведено цикл заходів спільно з музеєм Ханенків, під час яких апробовано різні методичні підходи до реалізації запропонованих моделей (керівник – канд. пед. наук Н.І. Поліхун).

Нові підходи і рішення запропоновано дослідниками питань поліпшення якості фахової **підготовки майбутніх педагогів** та здобувачів освіти з інших спеціальностей у закладах вищої освіти.

Обґрунтовано дидактико-методичну модель підготовки майбутніх учителів предметів природничої галузі до формування в учнів цілісних уявлень про сучасну природничо-наукову картину світу, визначено педагогічні умови її реалізації. Проведено апробацію запропонованої моделі та впровадження її в освітній процес Уманського державного педагогічного університету імені П. Тичини та Українського державного університету імені М.П. Драгоманова (академіки М.Т. Мартинюк, М.І. Шут).

Досліджено і схарактеризовано організаційно-педагогічні умови ефективного функціонування розробленої моделі методичної підготовки майбутніх учителів математики, яка втілена в процесі підвищення кваліфікації вчителів засобами дистанційної освіти (чл.-кор. С.О. Скворцова).

Розроблено дидактико-методичну систему фундаменталізації професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі наноматеріалознавства, яка апробована і втілена в освітніх програмах Бердянського державного педагогічного університету (чл.-кор. І.Т. Богданов).

Обґрунтовано концепцію викладання прикладної геоєкології як навчальної дисципліни та впроваджено її зміст у програмах підготовки магістрів відповідних спеціальностей в університетах, зокрема в Київському національному університеті імені Т. Шевченка (чл.-кор. П.Г. Шищенко).

Досліджено роль історичної науки й освіти у формуванні української ідентичності. Обґрунтовано необхідність здійснення так званої «когнітивної деокупації» школярів на тимчасово окупованих територіях, які зазнали впливу російської пропаганди і містифікації історичних процесів. Підготовлено аналітичні матеріали щодо спотворення історичної правди про Україну в російських підручниках з історії, що впроваджуються окупаційною владою на тимчасово окупованих територіях (чл.-кор. О.А. Удод).

III.4. ВІДДІЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Наукова і науково-організаційна діяльність Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України (далі – Відділення) у 2023 р. спрямовувалась на здійснення ефективного науково-методичного забезпечення розвитку професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти, педагогічної освіти і освіти дорослих відповідно до тематичних планів наукових досліджень Інституту професійної освіти НАПН України, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, а також дійсними членами і членами-кореспондентами НАПН України.

У віднесених до Відділення інститутах виконувалися п'ять фундаментальних та шість прикладних досліджень.

Інститутом професійної освіти НАПН України здійснювалися 2 фундаментальні наукові дослідження та 4 прикладні.

За результатами фундаментального дослідження *«Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти»* (керівник – д-р пед. наук В.Ф. Орлов) уперше розроблено нову парадигму консультування з молодіжного підприємництва¹⁷⁶, концепцію розвитку молодіжного підприємництва¹⁷⁷, структурно-функціональну модель консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти¹⁷⁸, методика консультування з молодіжного підприємництва в закладах П(ПТ)О¹⁷⁹, методика психологічного консультування і методика бізнес-консультування майбутніх кваліфікованих робітників щодо формування їхньої підприємницької діяльності¹⁸⁰; методика юридичного консультування здобувачів професійної освіти із відкриття і ведення власної справи¹⁸¹.

Підготовлено: методичний посібник, статті.

Під час виконання фундаментального дослідження *«Теоретичні і методичні основи розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного*

¹⁷⁶ <http://visn-ped.gnpu.edu.ua/index.php/uk/arkhiv-publikatsij>

¹⁷⁷ https://pedscience.sspu.edu.ua/?page_id=5533

¹⁷⁸ <https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/issue/view/10>,
<https://drive.google.com/file/d/1O96NK1wpgLd7wmLuPLv7bcAdX3lgO6WJ/view>

¹⁷⁹ <https://lib.iitta.gov.ua/738714/>,
<https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/issue/view/10/9>

¹⁸⁰ <https://lib.iitta.gov.ua/738714/>

¹⁸¹ <https://lib.iitta.gov.ua/738714/>

часу» (керівник – д-р пед. наук О.А. Тітова) обґрунтовано та розроблено концепцію¹⁸², методичну систему¹⁸³ і структурно-змістову модель розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу¹⁸⁴; уточнено зміст поняття «професійна компетентність педагогічного працівника закладу фахової передвищої освіти».

Підготовлено: монографію, словник, статті.

Завершено виконання прикладного дослідження *«Методичні засади застосування цифрових технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників»* (керівник – д-р пед. наук М.А. Пригодій), за результатами якого обґрунтовано і розроблено методичні засади застосування цифрових технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників, методика проведення навчальних занять з використанням відеоконференцій, створення електронних додатків (портфоліо) навчальних досягнень здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти, створення та використання інфографіки навчального призначення, освітніх відеофрагментів на заняттях теоретичного та виробничого навчання.

Підготовлено: навчально-методичний посібник, практичний посібник, статті.

Під час виконання прикладного дослідження *«Методичні основи розроблення та застосування екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, аграрної галузей та сфери ресторанного господарства»* (керівник – д-р пед. наук Т.М. Герлянд) обґрунтовано й розроблено методики розроблення та використання екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, аграрної галузей та сфери ресторанного господарства¹⁸⁵; освітні кейси екологічного спрямування для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників¹⁸⁶.

Підготовлено: практичний посібник, статті.

Виконувалося прикладне дослідження *«Тенденції розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти»* (керівник – канд. пед. наук А.П. Джурило). За його результатами виявлено тенденції¹⁸⁷, обґрунтовано чинники та умови¹⁸⁸ розвитку публічно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти (далі П(ПТ)О) для відновлення економіки України, форми державно-приватного партнерства розвитку сфери П(ПТ)О¹⁸⁹; розроблено модель

¹⁸² <http://lib.iitta.gov.ua/738694/>

¹⁸³ <http://lib.iitta.gov.ua/738694/>

¹⁸⁴ <http://lib.iitta.gov.ua/738694/> (с. 139-153)

¹⁸⁵ <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.27> (*Index Copernicus*),

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737896>

¹⁸⁶ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738562>

¹⁸⁷ <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.27.14-28>,

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737402>

¹⁸⁸ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738637>

¹⁸⁹ <https://lib.iitta.gov.ua/735541/>

розвитку державно-приватного партнерства у сфері П(ПТ)О та етапи її реалізації¹⁹⁰; технології управління закладом П(ПТ)О в умовах державно-приватного партнерства¹⁹¹.

Підготовлено: 2 практичні посібники, методичний посібник, статті.

Виконувалося прикладне дослідження *«Методичні основи професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівної, аграрної галузей та сфери послуг в умовах змішаного навчання»* (керівник – д-р пед. наук В.А. Кручек). За його результатами обґрунтовано методичну систему професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників в умовах змішаного навчання¹⁹²; розроблено методика підготовки педагогічних працівників професійної освіти до змішаного навчання¹⁹³, проєктування електронних навчальних курсів для системи професійно-технічної освіти у воєнний та повоєнний час¹⁹⁴, організації самостійної роботи в умовах змішаного навчання¹⁹⁵.

Підготовлено: методичний посібник, статті.

Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України у 2023 р. виконувалося три фундаментальні і два прикладні наукові дослідження.

У процесі виконання фундаментального дослідження *«Андрагогічні засади професійного розвитку науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти в умовах неформальної та інформальної освіти»* (керівник – д-р пед. наук О.В. Аніщенко) у науковий обіг вперше введено багатокомпонентний термін «корпоративна освіта і навчання науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти», обґрунтовано поняттєво-термінологічний апарат проблеми професійного розвитку науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти в умовах неформальної та інформальної освіти на андрагогічних засадах на основі використання комплексного, структурно-системного підходів^{196,197,198}.

Підготовлено: рукописи розділів концепції, монографії, практичного посібника, словника, навчальної програми, статті.

За підсумками фундаментального дослідження *«Тенденції розвитку*

¹⁹⁰ <https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/article/view/235/207>

¹⁹¹ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737498>

¹⁹² <https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/issue/view/10/9>,

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738302>,

<https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.25.123-128>,

<http://lib.iitta.gov.ua/735538/>

¹⁹³ <https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/issue/view/10/9>,

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737984>,

https://www.temjournal.com/content/123/TEMJournalAugust2023_1645_1657.pdf

¹⁹⁴ <https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/issue/view/10/9>

¹⁹⁵ <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.27.166-174>,

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738790>,

<http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9720>,

<http://lib.iitta.gov.ua/735775/>

¹⁹⁶ [https://doi.org/10.35387/od.2\(24\).2023.36-46](https://doi.org/10.35387/od.2(24).2023.36-46)

¹⁹⁷ [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-5\(359\)-7-14](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-5(359)-7-14)

¹⁹⁸ <http://surl.li/otqih>

змісту професійної підготовки вчителів у країнах-членах Організації економічного співробітництва і розвитку» (керівник – д-р пед. наук Н.М. Авшенюк) виявлено: концептуальні ідеї та методологічні підходи до розвитку змісту професійної підготовки вчителів у міжнародному науково-педагогічному дискурсі; особливості змісту навчального матеріалу, що визначається освітньо-професійними програмами підготовки фахівців педагогічного профілю, структурно-логічною схемою підготовки та іншими нормативними документами й навчально-методичною літературою^{199,200}.

Підготовлено: рукопис розділів монографії, статті.

За результатами виконання фундаментального наукового дослідження **«Теорія і практика підготовки майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства»** (керівник – д-р пед. наук Л.Ю. Султанова) розроблено: концепцію оновлення змісту освіти майбутніх викладачів у педагогічних закладах вищої освіти України із урахуванням соціальних потреб воєнного і повоєнного часу²⁰¹, модель підготовки майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства; запропоновано технології організації цілісного саморозвитку майбутніх викладачів у модульно-розвивальній системі дистанційного і змішаного навчання, комплекс професійних методик формування педагогічної майстерності майбутніх викладачів педагогічних закладів вищої освіти в умовах цифровізації суспільства, адаптованих до умов воєнного стану та із урахуванням потреб повоєнної розбудови освітньої галузі²⁰².

Підготовлено: методичні рекомендації, практичний порадник, рукопис розділів монографії, статті.

У 2023 р. в Інституті розпочалось виконання 2 прикладних наукових досліджень.

За результатами дослідження **«Психологічний супровід професійної діяльності педагогічних працівників в умовах світових змін»** (керівник – д-р психол. наук О.М. Ігнатович) обґрунтовано класифікацію глобальних світових змін та їх наслідків, з'ясовано можливі наслідки дезадаптації педагогічних працівників²⁰³, розроблено концепцію і визначено напрями психологічного супроводу професійної діяльності педагогічних працівників в умовах світових змін^{204,205,206}.

Підготовлено: рукописи розділів аналітичних матеріалів, посібників, статті.

У ході дослідження **«Розвиток змісту психолого-педагогічної**

¹⁹⁹ <http://newcollegium.nure.ua/article/view/288942>,
DOI:10.30837/nc.2023.1-2.08

²⁰⁰ <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/issue/view/24>

²⁰¹ <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2023.28.293188>. <http://surl.li/pxgso>.

²⁰² <http://surl.li/pxinm>.

²⁰³ <https://lib.iitta.gov.ua/737532>

²⁰⁴ <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5225>

²⁰⁵ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/8128>

²⁰⁶ <https://doi.org/10.31108/1.2023.9.6.2>

підготовки майбутніх педагогів на компетентнісних засадах» (керівник – д-р пед. наук М.П. Вовк) визначено зміст психолого-педагогічної підготовки педагога²⁰⁷, виявлено стан готовності викладачів закладів фахової передвищої і вищої освіти до оновлення змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів на компетентнісних засадах (онлайн-анкетування)²⁰⁸.

Підготовлено: навчальну програму, рукописи розділів посібників, науково-методичних рекомендацій, статті.

У 2023 р. наукові дослідження здійснювали 28 членів Відділення.

Членами Відділення досліджувалися проблеми розвитку професійної, фахової передвищої освіти, трансформації освіти в умовах цифровізації суспільства, розвитку практичного інтелекту, особливості освіти дорослих у зарубіжних країнах.

«Тенденції розвитку професійної освіти в Україні» (акад. Н.Г. Ничкало).

Обґрунтовано положення щодо професійної освіти як підсистеми освіти і як цілісної системи, закономірно пов'язаної прямими і зворотніми зв'язками із усіма освітянськими підсистемами. Ефективність її функціонування залежить від забезпечення неперервності і наступності у змісті, організації практичної підготовки і виробничого навчання майбутніх кваліфікованих робітників з урахуванням потреб ринку праці, що динамічно змінюються на різних етапах його розвитку в мирний час і в умовах російської війни проти України. Потребує системного оновлення Національна рамка кваліфікацій, що має використовуватися органами виконавчої влади, установами та організаціями, діяльність яких спрямована на реалізацію державної політики у сфері освіти, зайнятості та соціально-трудова відносин, а також закладами освіти різних типів і форм власності, роботодавцями, іншими юридичними і фізичними особами з метою розроблення, ідентифікації, співвіднесення, визнання, планування і розвитку кваліфікацій. Позитивною тенденцією є модернізація освітніх і професійних стандартів, формування відповідності законодавчої і нормативно-правової бази, створення умов для розбудови нової Національної системи кваліфікацій (НСК) за сприяння Європейського фонду освіти (ЄФО) та зацікавлених сторін. Гострими проблемами професійної (професійно-технічної) освіти в умовах воєнного стану є: помітне зменшення мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти й відповідного контингенту здобувачів у них; невідповідність якості підготовки кваліфікованих робітників зрослим вимогам роботодавців; низький рівень мотивації соціальних партнерів до участі в модернізації цієї системи; низька престижність педагогічної праці, низький рівень її оплати та недостатня якість підготовки педагогів професійного навчання і майстрів виробничого навчання. До негативних тенденцій слід віднести зростання кваліфікаційного розриву, спричиненого застарілістю систем організації людського капіталу. Освіта, стандартні підходи до освіти різних категорій населення не встигають за розвитком технологій та

²⁰⁷ <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/21966/1/Vovk.pdf>

²⁰⁸ <http://surl.li/rshhr>

вимогами цифрового суспільства.

«Розвиток інноваційної компетентності викладачів професійної освіти в міжкурсовий період підвищення кваліфікації» (акад. В.О. Радкевич).

Обґрунтовано зміст поняття «інноваційна компетентність викладачів закладів професійної освіти» як інтегративна властивість особистості педагогів, що охоплює широкий спектр їхніх знань, умінь, навичок, професійно важливих якостей і цінностей, необхідних для ефективного продукування та впровадження інновацій в освітній процес, адаптації до швидко змінюваних технологій, методик і засобів навчання, системного впливу на підвищення якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих фахівців. Запропоновано сучасні форми розвитку інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти у міжкурсовий період підвищення кваліфікації: навчальні тренінги, семінари, онлайн-курси, вебінари, участь у науково-практичних заходах, самоосвіта і саморозвиток, менторство і коучинг, проєктна діяльність, що дають змогу покращити їхні знання та навички у сфері інноваційної професійної освіти, забезпечити ефективність та якість освітнього процесу.

«Особливості адаптації педагогічних / науково-педагогічних працівників, що знаходяться під тимчасовим захистом, до умов перебування в зарубіжних країнах у період військової агресії російської федерації проти України» (чл.-кор. Л.Б. Лук'янова).

Встановлено, що серед вимушених втікачів від війни доволі високий відсоток становлять вчителі (12,5 тис.). Незважаючи на задекларований доступ до ринку праці приймаючої країни, соціальну підтримку, високий рівень освіти та кваліфікації, а також статус тимчасового захисту, українські біженці, зокрема й педагогічні працівники, все ще мають проблеми з працевлаштуванням, багато з них працюють нижче своєї кваліфікації, тільки 56,5 % працюють за фахом. У зв'язку з цим готовність змінити напрям своєї попередньої професійної діяльності висловила половина респондентів. Серед опитаних мають наміри повернутися додому 42,3 % респондентів; перебування у Республіці Польща та включеність (активна або пасивна) в освітній процес країни дали можливість набути певний досвід, вартий до використання в Україні. За погодження із Департаментом освіти м. Варшави та за сприяння Польського наукового товариства дослідження буде продовжено.

«Цифрова платформа освіти суспільства знань» (акад. В.Ю. Биков).

Теоретично обґрунтовано програмно-технічні вимоги до сайту інформаційної аналітично-пошукової довідкової системи підтримки поняттєво-термінологічного апарату освіти, педагогіки та психології (збереження даних, лінгвістичне забезпечення, розмежування доступу користувачів та ін.). Спроектовано структуру сайту інформаційної аналітично-пошукової довідкової системи для оприлюднення, уніфікації та систематизації поняттєво-термінологічного апарату освіти, педагогіки та психології; систему навігації та функціонального інструментарію основних і редакційних сторінок сайту інформаційної аналітично-пошукової довідкової системи; структуру сторінок

мобільної версії її сайту.

«Науково-методичні та організаційні основи розроблення та застосування цифрових технологій у професійній підготовці кваліфікованих робітників» (акад. А.М. Гуржій).

Визначено науково-методичні основи розроблення та застосування цифрових технологій (ЦТ) у закладах професійної освіти (ПО) для підготовки кваліфікованих робітників; ефективні напрями застосування ЦТ в системі ПО, у тому числі з використанням ВЕБ-технологій, сервісів соціальних мереж, хмарних технологій та методик дистанційного навчання. Запропоновано інтегральний підхід до розроблення та застосування ЦТ в системі ПО, що передбачає поглиблене вивчення інформатики, а також одночасне поглиблення цифрової компетентності викладачів та учнів; сформульовано науково-методичні основи розроблення та використання контенту електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі системи ПО у підготовці кваліфікованих робітників.

«Системна модернізація управління освітою повоєнної України за ключовими напрямами: державне управління; громадянське суспільство прямої дії; миротворча освіта» (акад. В.В. Олійник).

Виявлено генезу поглядів вітчизняних та зарубіжних науковців з проблеми дослідження та науково-соціальне підґрунтя для управлінської модернізації післявоєнної України. Розроблено програму вивчення нового людиноцентричного управлінського курсу в контексті цивілізаційного розвитку України в системі вищої та післядипломної освіти.

«Публічно-громадське управління університетом у контексті забезпечення ефективності освітньої діяльності та умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни» (чл.-кор. О.В. Бородієнко).

Обґрунтовано принципи розбудови публічно-громадського управління у вищій освіті в контексті забезпечення ефективності освітньої діяльності. Теоретично обґрунтовано модель публічно-громадського управління університетами, розроблено його технологію. Обґрунтовано критерії оцінювання публічно-громадського управління університетами у контексті забезпечення ефективності освітньої діяльності в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни.

«Неперервна мистецько-педагогічна освіта в сучасному освітньому просторі України» (чл.-кор. Г.І. Сотська).

Обґрунтовано теоретико-практичні аспекти неперервної мистецько-педагогічної освіти в Україні; розкрито сутність поняття «неперервна мистецько-педагогічна освіта»; обґрунтовано концептуальні засади неперервної мистецько-педагогічної освіти із урахуванням положень андрагогічного, культурологічного, аксіологічного, акмеологічного, технологічного підходів; схарактеризовано пріоритетні напрями неперервної мистецько-педагогічної освіти України.

«Просвітництво як практична дія заради перемоги» (чл.-кор. В.І. Кушерець).

Обґрунтовано положення щодо просвітництва як практичної дії, що здійснюється за такими напрямками: цілеспрямоване проведення системи заходів у різних регіонах України із урахуванням їх специфіки; науково-методичне забезпечення діяльності осередків товариства «Знання» в областях; видавнича діяльність в умовах російської війни проти України, спрямована на об'єктивне висвітлення інформації з питань повномасштабної російської агресії проти України і забезпечення своєчасного спротиву дезінформації.

«Культуровідповідність в освітніх стратегіях України і Європейського Союзу» (акад. Г.Г. Філіпчук).

Проаналізовано виклики і загрози минулого та сучасних реалій, пріоритетні завдання і перспективи державної освітньої політики в контексті забезпечення інноваційного, соціально-економічного, культурного розвитку суспільства; використання досвіду кращих світових і європейських практик щодо формування якісного людського капіталу.

«Розвиток цифрової компетентності майбутніх фахівців в умовах трансформації суспільства і освіти» (акад. Р.С. Гуревич).

Обґрунтовано сутність цифрової компетентності, що базується на здатності створювати та використовувати в освітньому процесі цифрові інформаційно-комунікаційні технології й передбачає критичне і відповідальне використання таких технологій і взаємодію з ними в процесі навчання, праці та життєдіяльності в соціумі. Запропоновано модель формування цифрової освіти, визначено зміст цифрових компетенцій для формування цифрових професій.

«Теорія і практика формування управлінської культури керівників закладів вищої освіти та їх структурних підрозділів» (акад. С.М. Ніколаєнко).

Обґрунтовано та експериментально перевірено методику реалізації психолого-педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх агроінженерів на основі інтегрування знань зі спеціальних дисциплін на основі особисто-діяльнісного, компетентнісного, проблемно-інтегративного, контекстного та системного підходів. Досліджено ефективність впливу освітнього середовища щодо формування та розвитку різних рівнів і видів професійних компетентностей майбутніх інженерів сільськогосподарського виробництва на основі принципу інтеграції.

«Науково-методичні та організаційні передумови розроблення законодавчих та нормативних актів щодо застосування цифрових технологій у професійній освіті» (акад. В.О. Зайчук).

Визначено науково-методичні та організаційні умови застосування цифрових технологій (ЦТ) у системі професійної освіти (ПО) для підготовки кваліфікованих робітників. Виявлено стан цифрової готовності учасників освітнього процесу в закладах ПО й доведено, що ефективність впровадження ЦТ у цих закладах значною мірою залежить від сформованості цифрової компетентності викладачів та учнів; запропоновано дидактичні підходи до застосування ЦТ в закладах ПО з використанням методик дистанційного навчання із передбаченням у нормативних та законодавчих актах поглибленого

вивчення навчального предмета інформатика із одночасним підвищенням цифрової компетентності викладачів та учнів.

«Енергозберігаючі технології в освітньому процесі Хмельницького національного університету» (чл.-кор. М.Є. Скиба).

Розроблено концепцію використання когенераційною установкою електроенергії на об'єктах інфраструктури університету під час проведення навчальних занять для здобувачів усіх спеціальностей університету. Обґрунтовано умови практичної реалізації регіональної програми забезпечення енергетичної ефективності Хмельницької області (за підтримки Проєкту енергетичної безпеки ESP USAID).

«Розвиток професійної військової освіти в сучасних умовах» (чл.-кор. К.О. Ващенко).

Розроблено теоретико-методологічні засади реформування військової кадрової політики, зокрема створення єдиної інтегрованої системи військової освіти для підготовки особового складу сектору безпеки і оборони. Доведено необхідність розроблення професійних стандартів за відповідними військово-обліковими спеціальностями для всіх рівнів військової освіти. Опрацьовано оновлені освітні програми, зорієнтовані на формування нового стилю військового лідерства.

«Формування творчої складової діяльності лідерів-керівників та професійно-викладацького складу закладів професійної (професійно-технічної) та вищої освіти» (чл.-кор. О.Г. Романовський).

Розроблено концепцію формування сучасного лідера, методики виявлення та розвитку лідерських якостей. Обґрунтовано методологічні положення щодо моделі лідера-професіонала в освіті та менеджменті із необхідним базисом професійної компетентності викладача, уміннями і навичками аналізувати та сприяти розвитку потенціалу особистості майбутнього фахівця.

«Науково-методичні засади управління якістю підготовки фахівців у професійній освіті» (акад. М.Ф. Дмитриченко).

Обґрунтовано науково-методичні засади управління якістю підготовки фахівців у професійній освіті. Запропоновано інноваційні підходи і технології та розроблено методичні рекомендації щодо управління якістю підготовки фахівців у професійній освіті.

«Наукові засади розвитку економічної освіти студентів технічних і технологічних університетів» (акад. І.М. Грищенко).

Розроблено концепцію формування інноваційної соціально-економічної моделі розвитку України на основі розроблення та реалізації плану Маршала 2.0, яку обґрунтовано із урахуванням прогнозування стану глобального економічного та політичного середовищ, пріоритетності інтегрування України в країнах Європейського Союзу та НАТО, важливості їх імплементації в процесі стратегування сталого розвитку України на загальнодержавному, галузевому та регіональному рівнях. Запропоновано методичні підходи до визначення потреби регіонів, постраждалих під час російської війни проти

України, в інвестиціях для відновлення промислової, соціальної та транспортної інфраструктури.

«Професійна підготовка майбутніх педагогів до здоров'язбережувальної діяльності» (чл.-кор. Ю.Д. Бойчук).

Визначено зміст понять «здоров'язміцнювальні технології», «професійна підготовка фахівців зі здоров'я людини до застосування здоров'язміцнювальних технологій»; теоретично обґрунтовано та експериментально апробовано модель науково-методичної системи професійної підготовки майбутніх педагогів до застосування здоров'язміцнювальних технологій; розроблено програму оцінювання рівня сформованості компетенцій у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів до застосування здоров'язміцнювальних технологій.

«Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій і педагогів професійного навчання в ЗВО» (чл.-кор. В.П. Курок).

Визначено педагогічні умови розвитку творчості майбутніх педагогів у процесі фахової підготовки, що уможливають ефективний процес розвитку особистості: цілеспрямований розвиток у здобувачів освіти особистісних творчих якостей; створення сприятливого освітнього середовища для розвитку творчості здобувачів вищої освіти; застосування інноваційних технологій навчання у фаховій підготовці майбутніх педагогів; підвищення мотивації до творчого розвитку та саморозвитку здобувачів освіти; наповнення теоретичного, практичного й наукового складників фахової підготовки майбутніх педагогів змістом, спрямованим на розвиток творчих здібностей. Схарактеризовано роль і місце кожної із визначених умов у системі цілеспрямованого розвитку творчості майбутніх педагогів.

Найвагоміші результати діяльності Відділення за звітний період

У професійній (професійно-технічній) і фаховій передвищій освіті: парадигма консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти²⁰⁹; тенденції розвитку публічно-приватного партнерства у сфері професійної освіти в зарубіжних країнах²¹⁰; чинники та умови розвитку публічно-приватного партнерства у сфері професійної освіти²¹¹; форми державно-приватного партнерства розвитку сфери професійної (професійно-технічної) освіти^{212,213}; концепція розвитку молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти²¹⁴; концепція розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного

²⁰⁹ <http://visn-ped.gnpu.edu.ua/index.php/uk/arkhiv-publikatsij>

²¹⁰ <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.27.14-28>,

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737402>

²¹¹ <https://lib.iitta.gov.ua/738637/>

²¹² <https://lib.iitta.gov.ua/735541/>

²¹³ <https://lib.iitta.gov.ua/737498/>

²¹⁴ https://pedscience.sspu.edu.ua/?page_id=553,

DOI 10.24139/2312-5993/2023.07/180-196

часу²¹⁵; педагогічні умови цілеспрямованого розвитку професійної компетентності педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти²¹⁶; методична система професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників в умовах змішаного навчання²¹⁷; методична система розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу²¹⁸; методичні засади застосування цифрових технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників²¹⁹; модель розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти та етапи технології її реалізації²²⁰; структурно-змістова модель розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів²²¹; функціональна модель консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти²²²; методика консультування з молодіжного підприємництва в закладах П(ПТ)О (методика психологічного консультування майбутніх кваліфікованих робітників з питань їх готовності до підприємницької діяльності; методика бізнес-консультування майбутніх кваліфікованих робітників щодо підприємницької діяльності; методика юридичного консультування здобувачів професійної освіти з відкриття і ведення власної справи)²²³; методики розроблення та застосування екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, аграрної галузей та сфери ресторанного господарств²²⁴; методика підготовки педагогічних працівників професійної освіти до змішаного навчання²²⁵; методика проектування електронних навчальних курсів для системи професійно-технічної освіти у воєнний та повоєнний час²²⁶; методика організації самостійної роботи здобувачів професійної освіти в умовах змішаного навчання²²⁷; методика створення електронних додатків (портфоліо)

²¹⁵ <http://lib.iitta.gov.ua/738694/>

²¹⁶ <http://lib.iitta.gov.ua/738694/>

²¹⁷ <https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/issue/view/10/9>,

<https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.25.123-128>,

<http://lib.iitta.gov.ua/735538/>

²¹⁸ <http://lib.iitta.gov.ua/738694/>

²¹⁹ <https://lib.iitta.gov.ua/735580>

²²⁰ <https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/article/view/235/207>

²²¹ <http://lib.iitta.gov.ua/738694> (с. 139-153)

²²² <https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/issue/view/10>;

<https://drive.google.com/file/d/1O96NK1wpgLd7wmLuPLv7bcAdX3lgO6WJ/view>

²²³ <https://lib.iitta.gov.ua/738714/>

²²⁴ <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.27>,

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737896>,

<https://doi.org/10.31376/2410-0897-2023-2-52-96-102>,

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735311>

²²⁵ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737984>;

https://www.temjournal.com/content/123/TEMJournalAugust2023_1645_1657.pdf

²²⁶ <https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/issue/view/10/9>

²²⁷ <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.27.166-174>,

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738790>,

<http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9720>,

<http://lib.iitta.gov.ua/735775/>

навчальних досягнень здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти²²⁸; методика проведення навчальних занять на основі застосування відеоконференцій²²⁹; методика створення та використання освітніх відеофрагментів на заняттях теоретичного та виробничого навчання²³⁰; методика створення та використання інфографіки навчального призначення²³¹; технології управління закладом професійної (професійно-технічної) освіти в умовах державно-приватного партнерства²³²; освітні кейси екологічного спрямування для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників²³³.

У 2023 р. вчені Інституту професійної освіти працювали також у робочих групах з розроблення та вдосконалення професійних стандартів на основі компетентнісного підходу: «Майстер з монтажу, обслуговування, ремонту та налагодження теплових насосів»²³⁴, «Оцінювач професійних кваліфікацій»²³⁵, «Косметик»²³⁶, «Перукар (перукар-модельєр)»²³⁷, «Манікюрник. Педикюрник»²³⁸, «Візажист. Візажист-стиліст»²³⁹.

У педагогічній освіті: концепція оновлення змісту освіти майбутніх викладачів у закладах вищої педагогічної освіти у вимірах соціальних потреб воєнного і повоєнного часу²⁴⁰; сутнісні характеристики компетентності із цифрової безпеки майбутніх викладачів закладів вищої педагогічної освіти²⁴¹; концептуальні засади підготовки майбутніх викладачів закладів вищої педагогічної освіти в умовах цифровізації суспільства²⁴²; тенденція прискорення трансформації усіх компонентів професійної діяльності на основі розвитку цифрової компетентності викладача закладу вищої педагогічної освіти²⁴³; уточнення основних положень щодо розподілу відповідальності за забезпечення кібербезпечної цифрової трансформації між урядами, підприємствами (установами, організаціями) та громадянами²⁴⁴; методичні

²²⁸ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735579>,
<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735216>

²²⁹ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735593>

²³⁰ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737734>

²³¹ <https://doi.org/10.32835/2786-619X.2022.3.4>,

<https://lib.iitta.gov.ua/735603/>,

<https://lib.iitta.gov.ua/734605/>,

<https://lib.iitta.gov.ua/735590/>,

<https://lib.iitta.gov.ua/735588/>

²³² <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737498>

²³³ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738562>

²³⁴ <http://surl.li/rrrvi>

²³⁵ <http://surl.li/rkeim>

²³⁶ <https://register.nqa.gov.ua/profstandart/kosmetyk>

²³⁷ <https://register.nqa.gov.ua/profstandart/perukar-perukar-modeler>

²³⁸ <https://register.nqa.gov.ua/profstandart/manikurnyk-pedykurnik>

²³⁹ <https://register.nqa.gov.ua/profstandart/vizazist-vizazist-stilist>

²⁴⁰ <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2023.28.293188>,

<http://surl.li/pxgso>.

²⁴¹ [https://doi.org/10.35387/od.1\(23\).2023.98-109](https://doi.org/10.35387/od.1(23).2023.98-109),

<http://surl.li/pxgxn>.

²⁴² [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(7\).2023.140-151](https://doi.org/10.35387/ucj.1(7).2023.140-151),

<http://surl.li/nvcgm>

²⁴³ <http://surl.li/pxhrx>

²⁴⁴ [https://doi.org/10.58442/2218-7650-2023-24\(53\)-138-152](https://doi.org/10.58442/2218-7650-2023-24(53)-138-152)

рекомендації з підготовки викладача закладу вищої педагогічної освіти до цифрової безпеки у повоєнний час²⁴⁵; практичний poradnik «Розвиток педагогічної майстерності викладачів закладів вищої освіти в цифровому освітньому середовищі у повоєнний час»²⁴⁶; аналітичні матеріали про стан практичної підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти²⁴⁷; визначення тенденцій структурування змісту й організаційних засад практичної підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти України²⁴⁸; партнерська взаємодія із закладами вищої педагогічної освіти в умовах воєнних реалій з метою підвищення якості підготовки майбутніх педагогів, зокрема у межах діяльності об'єднання інституцій-партнерів «Педагогічна синергія»²⁴⁹; визначення тенденцій мистецько-педагогічної освіти в українському і зарубіжному дискурсі²⁵⁰; обґрунтування методологічних засад сучасних педагогічних досліджень в Україні і Польщі; реалізація заходів щодо впровадження в практику положень Концепції національно-патріотичного виховання учнівської молоді (серія просвітницьких вебінарів («Цвіт української педагогіки: сучасне і минуле»)); заходи щодо утвердження пріоритетів рідномовної освіти²⁵¹; активізація співпраці із закладами вищої освіти з метою педагогічного партнерства в умовах війни²⁵²; упровадження технологій професійного розвитку педагога в умовах неформальної освіти відповідно до програми регіонального експерименту (2022 – 2024 рр.) у Чернівецькій області²⁵³; здійснення моніторингу впровадження навчально-методичного супроводу удосконалення якості практичної підготовки майбутніх педагогів на різних освітніх рівнях (бакалаврському, магістерському, докторському)²⁵⁴; розроблення навчальної програми з дисципліни «Педагогіка» для педагогічних коледжів.

Найвагоміші результати наукових досліджень у сфері освіти дорослих: обґрунтовано поняттєво-термінологічний апарат дослідження проблеми професійного розвитку науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти в умовах неформальної та інформальної освіти на андрагогічних засадах²⁵⁵ на основі комплексного, структурно-системного підходів; систематизовано джерельну базу наукового пошуку²⁵⁶, методологічні підходи до дослідження²⁵⁷;

²⁴⁵ <http://surl.li/pxifp>.

²⁴⁶ <http://surl.li/pxinm>.

²⁴⁷ <https://lib.iitta.gov.ua/735301/>

²⁴⁸ [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(7\).2023.22-38](https://doi.org/10.35387/ucj.1(7).2023.22-38)

²⁴⁹ <https://ipoodhab.com/pedagogical-synergy>

²⁵⁰ <http://surl.li/otqih>

²⁵¹ <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5102>

²⁵² <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5206>

²⁵³ <https://unesco-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/47>

²⁵⁴ <https://lib.iitta.gov.ua/728418/>,

<https://lib.iitta.gov.ua/731793/>,

<https://lib.iitta.gov.ua/731774/>,

<https://lib.iitta.gov.ua/728347/>,

<https://lib.iitta.gov.ua/728146/>

²⁵⁵ [https://doi.org/10.35387/od.2\(24\).2023.36-46](https://doi.org/10.35387/od.2(24).2023.36-46)

²⁵⁶ [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-5\(359\)-7-14](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-5(359)-7-14)

²⁵⁷ <http://surl.li/otqih>

обґрунтовано сутність і структуру навчально-діяльницької мотивації дорослої людини²⁵⁸; розширено мережу центрів андрагогічної майстерності, ініційовану науковцями відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України²⁵⁹, шляхом створення спільного Центру андрагогічної майстерності на базі кафедри соціальної роботи та педагогіки Інституту соціальних технологій Університету «Україна».

III.5. Відділення вищої освіти

Наприкінці 2023 р. у складі Відділення вищої освіти НАПН України (далі – Відділення) працювали 15 дійсних членів (академіків) та 15 членів-кореспондентів, у тому числі 3 доктори філософських наук, 6 докторів педагогічних наук, 8 докторів технічних наук, 3 доктори фізико-математичних наук, 3 доктори економічних наук, 2 доктори історичних наук, 1 доктор юридичних наук, 1 доктор філологічних наук, 1 доктор соціологічних наук, 1 доктор політичних наук, 1 доктор біологічних наук. Усі члени Відділення мають вчене звання професора. До складу Відділення також входили 7 іноземних членів НАПН України, 10 почесних академіків та 2 почесні доктори НАПН України. У 2023 р. склад членів Відділення кількісно зменшився. Дочасна смерть обірвала життя академіка-засновника НАПН України Л.О. Каніщенка.

До Відділення віднесено Інститут вищої освіти НАПН України та Державний заклад вищої освіти (ДЗВО) «Університет менеджменту освіти» НАПН України. У складі Відділення функціонували секція фізичного виховання і спорту та Центр інноваційного розвитку вищої освіти НАПН України.

У 2023 р. в Інституті вищої освіти НАПН України виконувалися 4 фундаментальні наукові дослідження, три з яких завершені у звітному році. Одне дослідження розпочато 1 січня 2023 р. і є перехідним.

В Університеті менеджменту освіти у 2023 р. виконувалося 7 наукових досліджень без цільового державного фінансування у межах науково-педагогічної діяльності кафедр.

Крім того, виконувалися 30 прикладних наукових досліджень дійсних членів і членів-кореспондентів, що входять до складу Відділення, з яких 1 дослідження припинено з огляду на кончину виконавця.

У звітному році зусиллями вчених Відділення детально проаналізовано основні проблеми, що постали перед вищою освітою в умовах воєнного стану та визначено ключові пріоритети розвитку вищої освіти в післявоєнному відновленні України. Для цього у співпраці з МОН України та за погодженням з Міноборони і Мінстратегпромом України переглянуто теми наукових досліджень, їх спрямування на потреби перемоги і післявоєнного відновлення країни, її інтеграції в Євросоюз (ЄС). Крім того, 17 листопада 2023 р.

²⁵⁸ [https://doi.org/10.35387/od.2\(24\).2023.10-25](https://doi.org/10.35387/od.2(24).2023.10-25)

²⁵⁹ <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/7183>

загальними зборами академії прийнято важливі рішення з питання «Вища освіта України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення: виклики і відповіді», націлені на зменшення впливу негативних чинників у сфері вищої освіти, зумовлених широкомасштабною агресією російської федерації проти України.

Водночас залишаються актуальним дослідження проблем забезпечення рівного доступу до якісної вищої освіти; вдосконалення викладання і навчання; розвитку дослідницького потенціалу закладів вищої освіти (ЗВО) в умовах відкритої науки; реалізації соціальної відповідальності ЗВО, їх зв'язку з ринком праці; оптимізації мережі закладів вищої освіти, утворення потужних регіональних університетів; розширення університетської автономії; посилення інтернаціоналізації вищої освіти України, її інтеграції в європейські простори вищої освіти і досліджень; цифровізації, використання штучного інтелекту у вищій освіті; подальшого посилення впливу НАПН України на розв'язання проблем вітчизняної вищої освіти в умовах п'ятої промислової революції.

Найістотнішими науковими результатами, здобутими в ході виконання **Інститутом вищої освіти НАПН України** досліджень за напрямом «*Вища освіта*», стали обґрунтовані поняття, виявлені тенденції, встановлені закономірності, запропоновані концепції, сформульовані наукові принципи, розроблені моделі, критерії та висунуті гіпотези. Зокрема до основних наукових здобутків за темою «*Політика та механізми забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах України в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни*» віднесено такі:

Уперше сформульований закон зростання крутизни університетського сходження до вершини досконалості: наближення університету до стану найвищої досконалості супроводжується зростанням рейтингової крутизни (як різниці балів сусідніх місць) висхідної траєкторії²⁶⁰. Зокрема, середня рейтингова крутизна для перших 10 місць інституційної версії Шанхайського рейтингу 2022 р. майже в 1000 раз перевищує цю характеристику для останніх 100 позицій (901-1000) рейтингового розподілу. Закон справедливий як для інституцій в цілому, так і для окремих академічних предметів/секторів/спеціальностей.

Встановлено *закономірності*:

– збільшення обсягу відкритих цифрових даних у вищій освіті на основі їх систематичного збору, обробки та комплексного аналізу сприяє зростанню прозорості процесів у вищій освіті, вимірюваності її результатів та ефективності освітнього процесу;

– удосконалення стандартизації у сфері вищої освіти призводить до удосконалення якості освітніх послуг і підвищення конкурентоздатності закладу вищої освіти;

– розширення участі університету в глобальних і регіональних мережах і проєктах підвищує ефективність освітньої діяльності через інтернаціоналізацію

²⁶⁰ <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2023-15-30-53>

вищої освіти та досліджень;

– корелятивної взаємозалежності якості освітньої діяльності університетів та її ефективності: підвищення рівня якості освітньої діяльності університетів призводить до підвищення рівня її ефективності;

– рівень конкурентоспроможності закладів вищої освіти, вимірюваний шляхом їх рейтингування, зростає, якщо реалізується процес постійного покращення якості вищої освіти на основі синергії систем внутрішнього та зовнішнього забезпечення та удосконалення якості вищої освіти²⁶¹.

Виявлені *тенденції*:

– зростання кількості «цифрових університетів» як сукупності цифрових сервісів, що містять ресурси для викладання та навчання, адаптуються до потреб студентів, викладачів, партнерів та стейкхолдерів з урахуванням мінливих цифрових реалій та постійного збільшення технічних можливостей;

– розширення доступу до вищої освіти різних цільових груп за рахунок упровадження цифрових освітніх ресурсів забезпечує гнучкість щодо індивідуальних потреб і побажань студентів, які відрізняються за способом життя, рівнем підготовки та підходами до академічного навчання, оскільки попит на безперервну освіту зростає в контексті навчання впродовж життя;

– поширення віртуальної міжнародної мобільності на основі цифрових технологій та ресурсів;

– інтенсифікації процесу інституціоналізації та імплементації новітніх форм публічно-громадського управління університетами (професійних дорадчих комітетів зі спеціальності, комітетів з підтримки забезпечення якості, центрів педагогічної та управлінської досконалості, ресурсних центрів, багатодомених кластерних мереж, стартап-центрів, асоціацій випускників університетів, наглядових рад університетів);

– посилення впливу результатів вимірювання економічної ефективності освітньої діяльності закладів вищої освіти на удосконалення національної освітньої політики;

– поширення віртуальної інтернаціоналізації та інтернаціоналізації вдома у вищій освіті, зумовлене пандемією та війною;

– розширення комплексних стратегій інтернаціоналізації університетів і залученості всіх учасників освітнього процесу задля забезпечення ефективності освітньої діяльності у контексті інтернаціоналізації на інституційному рівні.

Висунуто *гіпотези*:

– в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України, а також отримання Україною статусу кандидата на вступ до ЄС, розширення можливості для громадян України здобувати вищу освіту в закладах вищої освіти Європейського простору вищої освіти, що об'єктивно зумовить подальше суттєве зменшення кількості здобувачів вищої освіти у вітчизняних закладах вищої освіти і, як наслідок, істотне зниження показників економічної ефективності діяльності закладів вищої освіти України;

– базування ефективності освітнього процесу на визначеній структурі

²⁶¹ <http://surl.li/qeqcw>

освітньої послуги, що включає опис освітньої послуги, систему управління її реалізацією, кадрове забезпечення, результати відповідних наукових досліджень, а також інформаційні, проєктні, консультаційні та організаційні послуги на її підтримку та забезпечення;

– інтенсифікації процесу перегляду діючого законодавства у сфері вищої освіти України як країни-кандидата на вступ до ЄС відповідно до інститутів Європейського простору вищої освіти як фактору сприяння удосконаленню нормативно-правового регулювання освітньої діяльності ЗВО в контексті євроінтеграції та скороченню перехідного періоду вступу до ЄС;

– синергетичного ефекту у забезпеченні ефективності освітньої діяльності університету, що спричиняється застосуванням різноманітних (акредитаційного, рамкового, рейтингового) механізмів оцінювання якості вищої освіти.

За темою *«Підвищення дослідницької спроможності університетів України в умовах війни та повоєнного відновлення у контексті імплементації концепції «Відкрита наука»* встановлено закономірності:

– дихотомії (обсяг-складність) знань, що зумовлює два базових виміри творення простору відкритої науки, пов'язані із нагромадженням й ускладненням знань;

– синергії освітньої і дослідницької діяльності як природних центрів відкритої науки (безперешкодне і продукування, і поширення знань) в університетах;

– етапи ендогенної концентрації і екзогенної комунікації у загальній моделі розвитку університетів-лідерів;

– впливу стійкого розвитку суспільства як на національні моделі освіти і науки, так і на зміну глобальної освітньо-наукової парадигми;

– в умовах імплементації стандартів Європейського дослідницького простору (ЄДП), Європейського простору вищої освіти (ЄПВО), Open Science (OS) та ін. зростання вимог до відповідальності дослідницької діяльності вітчизняних університетів;

– простішого характеру реалізації нижчих рівнів структури відкритої науки;

– інтенсивного регулювання державою сфера наукових досліджень та розробок України. Частка нормативно-правових актів, що регулюють зазначену сферу складає майже десяту частину всіх актів українського законодавства;

– реформування сфери наукових досліджень та розробок в Україні здійснюється насамперед шляхом інституціоналізації системи управління, пов'язаної із формуванням нових управлінських структур;

– далекосяжне трансформування суспільство здійснює вплив на ефективність використання ресурсів, продуктивність і конкурентоспроможність інновацій, керованих даними.

Обґрунтовано *наукові принципи*:

– місійної мінімізації переліку необхідних і достатніх рейтингових критеріїв / індикаторів;

- місійної синергії рейтингових критеріїв/індикаторів;
- швидкого розгортання інфраструктури даних, стійких у довгостроковій перспективі є принциповим для розвитку відкритої науки;
- ціннісного виміру відкритої науки, що відповідає класичним настановам наукового етосу.

Уточнено *тенденції*:

- домінування в Україні кількісного підходу в концепції відкритої науки щодо продукування і поширення знань над якісним, пов'язаним з їх складністю;
- впровадження політики щодо відкритої науки як одного із пріоритетів діяльності провідних європейських університетів;
- зведення впровадження політики щодо відкритої науки в основному до забезпечення відкритого доступу до публікацій у провідних вітчизняних університетах України;
- зростання запиту на відповідальність відкритої науки у світі;
- зростання ролі університетів як агентів змін, покликаних забезпечити формування культури RRI (рівність, різноманітність, інклюзія) в українському дослідницькому просторі;
- стрімкого збільшення теоретичних та прикладних наукових публікацій з відкритої науки, кількість яких у провідних наукових базах в Інтернеті перевищила декілька млрд джерел;
- інституційної трансформації бачення системи дослідницької діяльності на основі активізації застосування екосистемної концепції науки та інновацій;
- широкого застосування в українській системі дослідницької діяльності інструментів підтримки молодих вчених;
- монополізації ринку наукових журналів відбувається одночасно з запровадженням публічних та громадських ініціатив відкритого доступу до проведення та оформлення результатів наукових досліджень шляхом розширення інструментарію бізнес моделей²⁶².

Набули подальшого розвитку метод інтеграції міжнародних та європейських стандартів відповідальності у практику дослідницької діяльності вітчизняних університетів, метод швидкої оцінки доказів (Rapid Evidence Assessments, REAs) для формування проблемного поля дослідження правового та економічного забезпечення запровадження відкритої науки та моделі впровадження політики відкритої науки в університетах і імплементації стандартів RRI для підвищення дослідницької спроможності університетів України (потребує модернізації та впровадження механізмів національного, територіального (регіонального) та університетського рівнів).

За темою **«Політика та механізми реалізації соціальної відповідальності університетів України в умовах війни та під час повоєнного відновлення країни»** сформульовано наукові принципи:

- імперативності вимог сталого розвитку до соціальної відповідальності;
- невідворотності адекватних санкцій за порушення вимог сталого

²⁶² <http://surl.li/emdlh>

розвитку, реалізація якого має робити неvigідним їх вчинення;

- взаємозв'язку між соціальною відповідальністю та підзвітністю університетів;

- взаємозв'язку між університетською автономією та соціальною відповідальністю університетів;

- нероздільності університетської політики соціальної відповідальності із механізмом її реалізації.

Визначено критерії студентського виміру соціальної відповідальності університетів:

- в рамках відповідальності за якість освіти та навчання: міра залучення студентів до освітнього процесу, позааудиторної діяльності, рівень їх задоволення умовами навчання та проживання в університеті, якість набутих знань і компетентностей;

- в рамках відповідальності за створення безпечного та комфортного середовища: кількість випадків булінгу та дискримінації в університеті, наявність програм, заходів щодо захисту прав і свобод студентів;

- в рамках сприяння соціальній активності студентів: кількість студентських організацій і клубів, кількість волонтерських проєктів, в яких беруть участь студенти, готовність та можливість студентів брати участь у громадській діяльності;

- в рамках реалізації екологічної відповідальності: кількість заходів щодо захисту навколишнього середовища, які реалізує університет, економію енергії та води в університеті, задоволеність студентів екологічною політикою університету;

- у контексті соціальної інклюзії та рівного доступу до освіти: демографічний склад студентського контингенту, кількість різних соціальних груп, які навчаються в університеті, відсоток студентів, які отримують фінансову допомогу від університету; відсоток студентів, які навчаються за програмами дистанційного навчання, мають індивідуальну траєкторію навчання;

- фінансову стійкість як критерій рівня соціальної відповідальності університету, результат управлінської та господарської діяльності соціально відповідального університету.

Класифіковано методи: фінансового регулювання реалізації університетської соціальної відповідальності: пряма фінансова підтримка (винагороди, надбавки, премії, соціальні пакети для персоналу); непряме фінансування (створення інфраструктури, надання послуг); регулювання політик витрат та інвестицій (діяльність у сфері використання коштів та інвестицій).

Встановлено *закономірності*:

- відсутності цивілізованого конкурентного середовища в суспільстві, визначальним індикатором наявності якого є верховенство права, не спонукає до моральності, доброчесності та відповідальності тих, хто в такому суспільстві перебуває;

– вигоди бути добродійним, моральним і соціально відповідальним у цивілізованому конкурентному середовищі, адже в ньому позитивна репутація цінується дорожче за гроші;

– масштабніших деструктивних наслідків прийнятих вищою в соціальній ієрархії посадовою особою на власний розсуд управлінських рішень, які суперечать вимогам сталого розвитку;

– залежності глобальної результуючої стану нашої планети від локальних проявів діяльності людей, яка віддзеркалює рівень їхньої соціальної відповідальності та компетентності;

– відповідність соціальної відповідальності цілям і цінностям суспільства, які не суперечать сталому розвитку. Чим більше цілі й цінності суспільства відповідають сталому розвитку, тим вимогливіше суспільство до соціальної відповідальності своїх університетів у вимірах сталого розвитку і навпаки;

– зміни вимог ринку праці до освітньої кваліфікації працівників як наслідок прискорення технологічних змін у суспільстві. Зокрема, збільшення попиту на працівників з освітнім ступенем бакалавра і невисокий попит на освітній ступінь магістра;

– повоєнного відновлення та модернізація українського сектору вищої освіти відбуватиметься за міжнародної фінансової підтримки, що надаватиметься у вигляді програм і грантів;

– успішності реалізації українськими ЗВО проєктів міжнародної допомоги передбачатиме засвоєння та застосування принципів Паризької декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги;

– розвитку українських ЗВО під час повоєнного відновлення одночасно і разом із суспільством, громадою, у співпраці із багатьма вітчизняними і міжнародними партнерами на основі Принципів Лугано, інших положень і принципів, що регулюють взаємодію різних акторів;

– розвитку соціальної відповідальності університетів, її вкорінення і зростання у закладах вищої освіти за умови включення в освітню політику від символічної до практичної, і базування на цілях сталого розвитку;

– з початком активної фази війни вияви соціальної відповідальності університетів України більшою мірою як турботи про безпеку та психологічне здоров'я студентів і персоналу, допомоги колегам і студентам переміщених університетів, збору коштів на допомогу Збройним Силам України (ЗСУ) та територіальної оборони (ТрО).

Розроблено *концепції*:

– університетської соціальної відповідальності, що базується на трикутнику знань і зумовлює університетську відповідальність за творення знань, їх поширення та вироблення пропозицій щодо їх застосування у різних сферах суспільного життя;

– університету часів війни та повоєнного відновлення як генератора нових знань, інноваційних рішень для розв'язання проблем, спричинених війною, рушія (драйвера) суспільних змін, медіатора між різними партнерами та спільнотами, залученими до проєктів з відновлення, реформування, зцілення;

– університетської політики соціальної відповідальності як цілеспрямованої діяльності, як низки ухвалених рішень, спланованих та узгоджених заходів, спрямованих на реалізацію соціальної місії університету, зокрема вдосконалення самого закладу освіти, сприяння сталому розвитку, розумінню та розв’язанню багатогранних соціальних, економічних, наукових, культурних, екологічних проблем, зобов’язання розвивати ініціативи та зміцнювати зв’язки із різними соціальними групами²⁶³.

Висунуто *гіпотези*:

– визначальної залежності сталого розвитку від соціально відповідальної життєдіяльності осіб з вищою освітою, оскільки вони забезпечують не лише науково-технічний прогрес, а й суспільно-економічний розвиток, займаючи відповідальні соціальні статуси в суспільній ієрархії завдяки дипломам про вищу освіту як перепусткам у соціальні ліфти;

– забезпечення соціальної відповідальності випускників університетів та інших закладів вищої освіти в контексті сталого розвитку їхньою професійною та світоглядною компетентністю, яка відповідає його вимогам;

– доброчесність і моральність соціального середовища, як базових умов й водночас визначальних чинників реалізації соціальної відповідальності університету;

– позитивної соціальної відповідальності як добровільного дотримання норм успішного суспільного життя народжується в особистості людини, яка має для цього достатньо свободи й совісті. Обсяг свободи особистості для вільного виявлення нею принципової громадянської позиції залежить від демократичності соціального середовища, в якому вона перебуває. А совість особистості як внутрішній регулятор її вчинків і поведінки актуалізується або блокується мораллю, яка домінує в соціальному середовищі її перебування, зокрема університету чи іншого закладу вищої освіти;

– зростання соціальної відповідальності університету по мірі формування та утвердження суспільства знань внаслідок збільшення попиту на знання та зростання категорії знанневих працівників на ринку праці;

– парадигми соціальної відповідальності університетів, побудованої на принципі нової філософії колективної відповідальності;

– в умовах війни та повоєнного відновлення потенціалу університетів до функціонування як специфічні соціальні хаби, які з одного боку продовжують надавати освітні послуги та проводити дослідження, а з іншого – акумулюють навколо себе донорів та надають різнопланову допомогу на запит населення. Громадські організації виступають як допоміжний механізм, через який університети швидше можуть отримати необхідні ресурси;

– вищої освіти як ключового чинника (драйвера) економічного зростання, соціального розвитку, екологічного відновлення, психологічної реабілітації тощо у знанневому суспільстві у період повоєнного відновлення.

Сформульовано *закони*:

– соціальної відповідальності університетів, що має внутрішнє

²⁶³ <http://surl.li/mquuv>

(відповідальність перед університетською спільнотою) і зовнішнє (відповідальність перед суспільством) спрямування;

– сприяння співпраці університетів і суспільства набуттю нових знань, оновленню освітніх програм, розширенню кола партнерів, покращенню іміджу та популяризації університетів на регіональному та національному рівнях, і відповідно є вигідною для університетів.

Загальний результат дослідження полягає в ствердженні того, що українське суспільство консолідується, оскільки це є базовою запорукою його самозбереження. Попит на соціальну відповідальність в ньому суттєво підвищується. Це вимагає від вітчизняних університетів та інших ЗВО зростання проактивної й реактивної соціальної відповідальності. В умовах війни різко зростає потреба в реалізації соціальних проєктів і програм як запоруки збереження цілісності та забезпечення функціонування самих закладів вищої освіти, так і підтримання життєдіяльності громад, до яких вони приналежні.

Також в умовах повоєнного відновлення українське суспільство об'єктивно потребуватиме неймовірної консолідації і соціальної відповідальності, що без високого вогуму довіри до держави та її базових інститутів унеможлиблюється. Оскільки післявоєнне відновлення України потребуватиме колосальних фінансових і матеріальних ресурсів, левова частка яких буде надходити ззовні, створюються величезні ризики для тотальної корупції в поствоєнній Україні, яка може її самознищити. Цим актуалізується надзвичайна соціальна відповідальність суб'єктів влади від місцевих до найвищих ієрархічних рівнів, які розпоряджатимуться цими ресурсами, а також дієвий контроль з боку громадянського суспільства за діяльністю владних суб'єктів. Особливу роль у громадянському суспільстві відіграють університетські спільноти, першочергово студенти, що підтверджується їх участю трьох українських революцій, які послуговували своєрідними тригерами всенародного забезпечення державної незалежності України та її захисту. Виконання такої ролі потребує від українських університетів проактивної соціальної відповідальності. До того ж функціонування українських ЗВО у якості соціально відповідальних прогромадських (civic) університетів прискорюватиме процеси повоєнного відновлення України.

За темою **«Теоретичні основи і механізми взаємодії вищої освіти та ринку праці в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України»** сформульовано наукові *принципи*:

– ефективної взаємодії закладів вищої освіти з роботодавцями: участі та партнерства; об'єктивності/неупередженості; доброчесності; прозорості; відповідальності та підзвітності; толерантності; ефективності і доцільності;

– застосування дуальної форми здобуття вищої освіти: взаємодії вищої освіти і ринку праці; відповідності професійним стандартам; орієнтації на потреби ринку; студентоцентризму; добровільності участі здобувачів у навчанні за дуальною формою; узгодженості академічної і практичної складових фахової підготовки здобувачів вищої освіти; відповідності змісту

практичної підготовки сучасному рівню виробництва за обраною кваліфікацією; трипартизму – рівноправного партнерства та збалансованості інтересів здобувача вищої освіти, закладу вищої освіти і роботодавця/роботодавців;

– працевлаштування і розвитку кар'єри: етичності; професійної відповідальності; контрактних зобов'язань; постійного професійного розвитку; недискримінації; стабільного фінансування та гідної заробітної плати.

Встановлено закономірності:

– залежності рівня професійної підготовленості випускників від інтенсивності та різноманітності форм співпраці між закладами вищої освіти та роботодавцями;

– відповідності активності застосування дуальної форми здобуття вищої освіти ринку праці у фахівцях з якісною практичною підготовкою;

– залежності рівня розвитку інноваційної інфраструктури закладів вищої освіти від рівня промислового розвитку регіону;

– тісної взаємодії системи вищої освіти та ринку праці;

– динамічного характеру взаємодії системи вищої освіти та ринку праці (постійно змінюються під впливом різних чинників, таких як технологічний прогрес, соціокультурні зміни, економічні умови, політичні фактори тощо);

– залежності показників працевлаштованості та рівня заробітної плати від міжнародних мобільностей мають здобувачів вищої освіти;

– сприяння встановленню відповідності попиту і пропозиції фахівців з вищою освітою врахування в освітній політиці та в діяльності закладів вищої освіти результатів моніторингу попиту і пропозиції фахівців;

– необхідності перегляду місії і призначення вищої освіти у зв'язку з входженням університетів у ринкові відносини, зокрема в частині ринку праці, що часто розглядається як кризове явище у системі вищої освіти.

Виявлено тенденції:

– появи нових типів робочих місць і нових форм роботи, які вимагають вищого рівня кваліфікації залежно від упровадження цифрофізації в усі сектори економіки;

– створення умов для здобувачів вищої освіти з розвитку нових навичок, удосконалення знань в певній галузі шляхом упровадження закладами вищої освіти гнучких моделей навчання;

– участі закладів вищої освіти до спільної з роботодавцями завдяки взаємодії вищої освіти і ринку праці у підготовці здобувачів вищої освіти за дуальною формою;

– актуалізації впровадження у вітчизняних закладах вищої освіти зарубіжного досвіду застосування дуальної форми здобуття вищої освіти потребою ринку праці у фахівцях з якісною практичною підготовкою;

– перетворення закладів вищої освіти на важливі складники Національної інноваційної системи, відповідальні за підготовку інноваційних працівників і керівників, здатних здійснювати трансфер інновацій та комерціалізувати результати інноваційної діяльності;

- зростання кількості та посилення позицій українських університетів у глобальних, галузевих і спеціалізованих рейтингах;
- сприяння збільшення різноманітних програм мобільності студентів можливості працевлаштування та розвитку кар'єри за кордоном;
- запровадження у країнах Європейського Союзу спільного моніторингу працевлаштування випускників ЗВО на основі «Опитування для відстеження євровипускників (Eurograduate tracking surveys)»;
- системних змін у вищій освіті розвинених держав, зокрема, поділу університетів на дослідницькі та професійні, що зумовлені необхідністю задоволення потреб роботодавців;
- зростання ролі національних систем кваліфікацій у взаємодії університетів та роботодавців²⁶⁴.

В ДЗВО «Університет менеджменту освіти» у звітному році завершено одне прикладне наукове дослідження і продовжено виконання 6 перехідних прикладних наукових досліджень.

За темою завершеного прикладного дослідження *«Психологічний образ майбутнього сучасних українців»* обґрунтовано концепцію проектування індивідуальної освітньої траєкторії педагогічним працівником; засоби діагностики індивідуальної освітньої траєкторії, організаційних ресурсів, особистісного потенціалу педагогічного працівника. Розроблено типологію освітніх траєкторій педагогічних працівників, яка включає дефіцитарний, хаотичний, обтяжливий, тактичний, рутинний та профіцитарний типи оцінки та ставлення до власної освітньої траєкторії; типологію реалізації особистісного потенціалу педагогічними працівниками, що представлена мінімальним, максимальним та п'ятьма помірними типами (з різною конфігурацією потенціалів самовизначення, збереження та реалізації); розроблено й апробовано спеціалізований семантичний диференціал «Освітня траєкторія»; психоандрографічну технологію дизайн-проектування індивідуальної освітньої траєкторії педагогічними працівниками; поглиблено та розширено уявлення про: темпоральні, інтелектуальні, стильові, мотиваційні аспекти проектування індивідуальної освітньої траєкторії та особистісного розвитку педагогічного працівника; подальшого розвитку набуло положення про діалектичний взаємозв'язок внутрішніх умов та зовнішніх причин особистісного розвитку педагогічних працівників.

За темою перехідного наукового дослідження *«Трансформація професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти»* розроблено: концепцію, теоретико-методологічні основи трансформації професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників та функціонування відкритого університету післядипломної освіти, сформульовано й визначено основні поняття за темою дослідження; концепцію діяльності освітнього / наукового технопарку; методологію педагогічного оцінювання й експертизи результатів розвитку освітніх систем закладів освіти; класифікацію,

²⁶⁴ <https://ihed.org.ua/publications/>

матрицю відбору, створення і модифікації креолізованих навчальних текстів у контексті цифрової дидактики; типологію освітніх траєкторій, принципи відбору і структурування змісту підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах онлайн навчання.

Упроваджено моделі: Українського відкритого університету післядипломної освіти (УВУПО) як цифрової екосистеми та цифрового двійника Центрального інституту післядипломної освіти у шести проєкціях з характеристикою її властивостей (модульна багатофункціональна модель УВУПО; цифрова екосистема УВУПО; управління УВУПО; процесуальна модель функціонування цифрової екосистеми УВУПО; організація освітнього процесу в УВУПО; індивідуальна траєкторія професійного розвитку – андрагогічний цикл); варіативні моделі організації освітнього процесу на курсах підвищення кваліфікації для задоволення освітніх потреб слухачів, запитів замовників освітніх послуг і стейкхолдерів; адаптивну модель професійного розвитку керівних кадрів освіти, педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти²⁶⁵; модель управління інноваційною діяльністю закладу професійної (професійно-технічної) освіти²⁶⁶; п'ять моделей професійного розвитку фахівців професійно-технічної освіти, що затребувані в перспективі повоєнного відновлення України.

Запроваджено технології: трансформації професійного розвитку фахівців в умовах відкритого університету; діяльності освітнього / наукового технопарку для підтримки розвитку інновацій в освіті та розвитку у науково-педагогічних працівників і керівників освіти здатностей до експертизи і науково-методичного супроводу інновацій; управління професійним розвитком педагогічних, науково-педагогічних працівників в умовах відкритої освіти.

За темою перехідного наукового дослідження **«Трансформація публічного управління розвитком соціального, економічного, політичного та людського потенціалів суспільства і держави»** обґрунтовано важливість та причини формування високого рівня правової культури у сфері охорони довкілля в Україні, зокрема: формування цінностей, норм і переконань щодо дбайливого ставлення до оточуючого природного середовища; вміння взаємодіяти із правовою системою в рамках реалізації конституційного права особи й громадянина на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Розглянуто проблеми імплементації європейських стандартів соціального діалогу в контексті відновлення та розвитку України, удосконалено модель інтегрованого відновлення та розвитку територіальної громади, яка передбачає скоординовану діяльність органу місцевого самоврядування з приватними і публічними стейкхолдерами різних рівнів (органами публічної влади, міжнародними та громадськими організаціями, бізнесом, активними громадянами та ін.) щодо формування і виконання плану відновлення і розвитку територіальної громади. Визначено інструменти публічного

²⁶⁵ <https://cutt.ly/19GDQNo>

²⁶⁶ <https://cutt.ly/19GDQNo>

регулювання як засоби і способи використання органами державної влади, органами місцевого самоврядування та неурядовими структурами для упорядкування відносин у певних сферах суспільного життя, приведення їх стану або стану певної сфери, галузі чи території до певного рівня розвитку²⁶⁷. Доведено, що впровадження сучасних цифрових інструментів у сфері охорони довкілля сприяє підвищенню залученості громадян до процесів громадського природоохоронного контролю, а також підвищенню рівня правової культури за рахунок активної позиції громадянина, вмінню налагоджувати взаємодію з державними природоохоронними органами та притягненню до відповідальності порушників природоохоронного законодавства.

За темою перехідного наукового дослідження *«Проектне управління розвитком соціально-економічних та інформаційних систем в умовах діджиталізації»* запропоновано: сучасні базові методологічні засади організації сталого господарювання шляхом досягнення системного гомеостазу із використанням інноваційних організаційних, економіко-правових та фінансово-економічних механізмів управління просторовими соціо-еколого-економічними утвореннями; дорожню карту та окреслено траєкторію переходу України до сталого господарювання; інституціональну основу сталих фінансів в Україні (новостворені національні та територіальні фінансові фонди відповідного спрямування, бюджетні інституції публічного фінансового сектору та фінансові інституції розвитку, наприклад, спеціальний державний фонд – Кліматичний фонд, Фонд зеленого переходу або Фонд зеленої економіки тощо, у першу чергу – для ефективного фінансування процесу досягнення Національно визначеного внеску України до Паризької угоди). Обґрунтовано необхідність осмислення концепцій та інструментів забезпечення сталості фінансів, визначення диференційованих характеристиках основних напрямів трансформації фінансової системи та типологій її переходу; необхідності фінансування Другого (оновленого) національно визначеного внеску до 2030 р., що має включати поєднання внутрішніх бюджетних асигнувань, приватного сектору (вітчизняного та іноземного), двосторонніх та багатосторонніх фінансових механізмів і допомоги у розвитку, при цьому, за досвідом розвинутих країн, більшість ресурсів надходитиме від приватних інвесторів, а роль публічного сектору зосереджуватиметься на забезпеченні необхідних регуляторних інструментів, урядових гарантій, фінансових стимулів та інформації, що сприятиме залученню інвестицій з боку приватного сектору; змодельовано та проаналізовано вплив війни в Україні на глобалізацію світових процесів з використанням методу вейвлет-ентропії на прикладі ринків природного газу, нафти, бензину, валютних пар EUR/USD, GBP/USD. Доведено, що серед компонентів психологічного здоров'я освітнього персоналу найбільш тісний зв'язок спостерігається між показниками толерантності до невизначеності й рефлексивно-особистісним, емоційним та операційно-функціональним компонентами («внутрішній контроль»)²⁶⁸. Обґрунтовано

²⁶⁷ [https://doi.org/10.58442/2522-9931-2023-25\(54\)-110-133](https://doi.org/10.58442/2522-9931-2023-25(54)-110-133)

²⁶⁸ <https://doi.org/10.31108/2.2023.1.28.6>

концепт просторової організації сталого господарювання на основі полісуб'єктного управління природно-господарськими відносинами з орієнтацією на форсайт-проекування; базові підходи до фінансового забезпечення сталого господарювання; умови формування дослідницької компетентності майбутнього вчителя історії у процесі фахової підготовки; необхідні компоненти науково-дослідної діяльності: едукативні моделі, які сприятимуть якісному формуванню дослідницької компетентності здобувачів освіти: модель Edyty Gruszczyk – Kolczyńskiej, Metoda Paula Dennisona (Kinejzjologia Edukacyjna), Pedagogika Zabawy, Drama, модель Carla Orffa, модель Rudolfa Labana, модель Kniessów, модель Dobrego, модель Startu M. Bogdanowicz, модель Doroty Dziamskiej, модель багатостороннього розвитку Wincenty Okoń; уточнено зміст понять «компетентність», «дослідницька компетентність», під якою ми розуміємо інтегральну характеристику особистості, що полягає в готовності і здатності самостійно засвоювати і отримувати системи нових знань у результаті перенесення смислового контексту діяльності від функціонального до перетворювального, базуючись на наявних знаннях, вміннях, навичках та способах діяльності.

За темою перехідного наукового дослідження *«Професійна мобільність учасників освітнього процесу в умовах реформування вищої освіти»* досліджено ключові фактори, що впливають на рівень та характер мобільності здобувачів у контексті реформування вищої освіти, описано їх оцінки та ідентифікації. Визначено поточні тенденції у вищій освіті, зміни у системі освітнього процесу та їхнього впливу на мобільність учасників освітнього процесу²⁶⁹. Доведено можливості мобільності, яка допомагає підвищити якість освіти через доступ до різноманітних освітніх програм, методик та кращих практик. Здійснено аналіз основних напрямів руху учасників освітнього процесу у сфері освіти в умовах реформ, ключових чинників, які визначають бажання та можливості учасників освітнього процесу до мобільності.

За темою перехідного наукового дослідження *«Трендотчінг ринку праці в системі підготовки і підвищення кваліфікації фахівців в умовах повоєнного відновлення України»* розроблено, експериментально перевірено і впроваджено комплексну систему короткострокового прогнозування попиту на професії, компетентності, кваліфікації, сфери діяльності на регіональному і локальному ринках праці з метою подальшої її імплементації в підготовку конкурентоздатних фахівців у сфері вищої і професійної освіти. Проаналізовано сучасний стан (за основними показниками ринку праці 2020-2025 рр.) і виявлено новітні тенденції глобального і національного ринку праці та освітніх послуг, попиту на компетентності, кваліфікації у сфері вищої і професійної освіти. Описано параметри ринку праці за відповідними галузями для прогнозування затребуваних компетентностей, навичок і сфер діяльності при підготовці і підвищенні кваліфікації фахівців у сфері вищої і професійної освіти, маркетингу освітніх послуг. Вивчено професійні орієнтири замовників освітніх послуг (первинний, вторинний і третинний ринок), роботодавців,

²⁶⁹ <https://doi.org/10.32405/2411-1317>

учнівської молоді та їхні потреби в освітніх послугах, компетентностях. Досліджено зовнішні (прямої і побічної дії) і внутрішні чинники (об'єктивні і суб'єктивні), які впливають на новітні тенденції ринку праці та освітніх послуг. Здійснено градацію компетенцій і навичок (кросфункціональні, когнітивні, цифрові, соціально-поведінкові тощо), цінностей сучасного фахівця відповідно до соціально-економічних умов розвитку виробництва, вимог роботодавців і ключових стейкхолдерів. Розроблено методика врахування міграційних процесів та їх впливу на стан ринку праці на мікро-, мезо та макрорівні; розроблено й експериментально апробовано акметехнологічне науково-методичне забезпечення підготовки і підвищення кваліфікації фахівців (монографія, цифровий програмно-методичний комплекс, онлайн-тезаурус навичок і компетентностей сучасного фахівця, регіональні карти ринку праці (професії і кваліфікації), атлас нових професій у сфері будівництва, енергоефективності, енергозбереження).

Уточнено зміст понять: «трендвотчінг», «освітній тренд», «кваліфікаційна яма», «кваліфікаційний розрив», «ринок праці», «структурне безробіття», «навичка», «soft skills», «hard skills», «конкурентоспроможний фахівець», «флексибілізація організації праці», «фрилансинг», «тимчасова зайнятість», «навчання впродовж життя», «формальна освіта», «неформальна освіта», «енавчання для працівників», «ключові стейкхолдери», «структура зайнятості», «маркетинг освітніх послуг».

Експериментально доведено дієвість комплексної системи короткострокового прогнозування попиту на професії, компетентності, кваліфікації, сфери діяльності на регіональному і локальному ринках праці з метою подальшої її імплементації в підготовку конкурентоздатних фахівців у сфері вищої і професійної освіти в умовах повоєнного відновлення України.

Наукові дослідження членів Відділення проводилися за «Пріоритетними напрямками наукових досліджень НАПН України на 2018-2022 рр.», схваленими загальними зборами НАПН України 17 листопада 2017 р. з уточненнями. Це такі напрями:

- Філософія освіти. Методологія, теорія, історія освіти і педагогіки.
- Якість освіти. Інформаційне освітнє середовище.
- Вища освіта.
- Освіта дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта.
- Управління та економіка освіти.

У звітному році не було можливості завершити наукове дослідження за темою «Забезпечення якості вищої освіти в умовах інтернаціоналізації» через повномасштабну війну РФ проти України та у зв'язку із виїздом для тимчасового проживання на Кіпрі члена-кореспондента НАПН України К.В. Балабанова.

Наукове дослідження за темою «Демократизація вищої освіти в Україні» припинене з огляду на кончину дійсного члена НАПН України Л.О. Канищенка.

Найважливішими здобутками членів Відділення за пріоритетним напрямом досліджень **«Філософія освіти. Методологія, теорія, історія**

освіти і педагогіки» стали:

– доведений синергійний зв'язок філософії і педагогічної науки, в якому філософія є не лише концептуальним ядром, а й креативною платформою, на основі якої має сформуватися образ відновлювальної освіти на засадах переформатування гуманізму;

– встановлений концепт суспільства майбутнього, який потребує розроблення адаптивної стратегії, яка б заклала підвалини нової парадигми освіти, її конкурентоспроможної, модернізованої системи виховання молоді, яка буде захищеною і мобільною на ринку праці;

– розкриті логіка й перспективи становлення «супер смарт-суспільства», яке постає новою людиноцентричною концепцією суспільства, де фізичний і кіберпростір стають єдиним цілим задля вирішення соціально-гуманітарних проблем та створення умов для стійкого економічного зростання і досягнення загального добробуту;

– запропоновані рекомендації щодо забезпечення рівного доступу до якісної освіти, вдосконалення викладання і навчання, забезпечення відповідності змісту вищої освіти поточним потребам і стратегічним цілям країни, розроблення системи механізмів подолання не виправдано високого «кваліфікаційного розриву» тощо.

Також доведено, що у повоєнні роки освіта і наука мають постати архіважливим фактором цивілізаційної суб'єктності країни. Адже на геополітичному полі сильними, самобутніми гравцями держави стають саме завдяки освіті, науці та інноваційній економіці. Відбудувувати систему освіти у ХХІ ст. потрібно на основі такої філософії, що формує в людини пріоритетність гуманітарних цінностей (честь, гідність, свобода, порядність, толерантність, емпатію, патріотизм, критицизм, відповідальність тощо)²⁷⁰. Запропоновано базову національну ідею у процесі відбудови – «ідею національної стійкості».

Найважливішими здобутками членів Відділення за пріоритетним напрямом досліджень *«Вища освіта»* слід вважати:

– розроблені концептуальні засади загальної (рамкової) методології створення коректних методологій університетського рейтингу;

– виявлена тенденція домінування в Україні кількісного підходу в концепції відкритої науки щодо продукування і поширення знань над якісним, пов'язаним з їх складністю;

– обґрунтовані наукові принципи: місійної мінімізації переліку необхідних і достатніх рейтингових критеріїв/індикаторів та місійної синергії рейтингових критеріїв/індикаторів;

– розроблений критерій правильного формулювання істинної місії утворення будь-якої природи;

– аналіз тенденцій розвитку європейського простору вищої освіти за пріоритетом «Вдосконалення викладання»²⁷¹;

– розроблені модель та інструменти впровадження парадигми

²⁷⁰ doi.org/10.37472/v.naes.2023.5223/

²⁷¹ https://doi.org/10.1111/ejed.12584

вдосконалення викладання у вищій освіті на інституційному рівні;

– рекомендації щодо впровадження Професійного стандарту групи професій «Викладачі закладів вищої освіти»;

– аналіз практики європейських та українських університетів щодо реалізації «персоніфікованого підходу» у викладанні та навчанні;

– розроблені і впроваджені нові теми навчальних дисциплін основного та варіативного компонентів для підготовки фахівців з вищою освітою у сфері медицини, інформаційних технологій, функціонального аналізу, адаптованого до ІТ-спеціальностей, вчителів фізико-математичного та природничого циклу, іноземної мови, фізичного виховання, безпеки життя і діяльності тощо.

Найважливішими здобутками членів Відділення за пріоритетним напрямом досліджень *«Якість освіти. Інформаційне освітнє середовище»* стали:

– підготовлена концепція сучасного університету на основі інструментів електронної екосистеми управління освітніми процесами JetIQ у Вінницькому національному технічному університеті;

– розроблення методів прогнозування процесів різної природи на основі нейронних мереж та засобів штучного інтелекту;

– доведення, що в умовах війни цифрові трансформації відповідають не лише параметрам сучасних освітніх трендів, а є практичною необхідністю для здобувачів вищої освіти, забезпечуючи доступ до науково-методичних розробок і консультативних послуг, незалежно від місця перебування та наявності якісного зв'язку в конкретний час;

– з'ясування, що за будь яких умов, зокрема воєнного стану, практика реалізації процесу реформування системи вищої освіти в Україні спирається на світовий досвід впровадження принципу максимального забезпечення інноваційної складової як важливого та багатокomпонентного аспекта соціальної реальності;

– виявлені прогалини в теорії і практиці впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій освітньої діяльності, які впливають на якість підготовки кадрів та відповідність її результатів існуючим суспільним запитам;

– узагальнені суспільні, науково-теоретичні та науково-практичні аспекти переваг цифрових трансформацій освітньої діяльності в сучасних умовах²⁷²;

– доведення позитивної ролі впровадження новітніх цифрових технологій задля зростання якості підготовки кадрів, спроможних розв'язувати складні завдання в умовах війни та орієнтуватись на перспективні цілі повоєнного відродження, на прикладі функціонування конкретних освітніх закладів, незалежно від форми власності;

– доведення, що концептуальним імперативом нового типу освіти, її життєдайною платформою має бути гуманітарна парадигма, здатна мінімізувати ризики соціального й екзистенційного характеру доби цифровізації²⁷³;

– детермінування цифрових загроз та викликів, які суттєво впливають на

²⁷² <https://doi.org/10.34069/AI/2023.65.05.7>

²⁷³ <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5223/>

економічну безпеку держави;

- виявлення переваг цифрової трансформації та ризиків цифровізації при побудові стратегії за стейкхолдерським підходом;

- обґрунтування напрямів формування інноваційної цифрової інфраструктури підприємств щодо сприяння довірі та інноваціям через державно-приватне партнерство в умовах відновлення економіки України;

- визначення підходів до управління процесом цифрової трансформації на макро-, мезо- та мікрорівні, окреслення стратегії, інструментів, технології, активаторів у розрізі світових тенденцій впровадження інформаційно-комунікаційних технологій;

- детермінування домінуючих трендів та сценаріїв цифрової трансформації торговельно-економічної та туристичної систем України.

До найважливіших здобутків членів Відділення за пріоритетним напрямом досліджень **«Освіта дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта»** слід віднести:

- застосування розроблених методів, алгоритмів в процесі організації управління освітою осіб з особливими освітніми потребами. Зокрема створення умов участі здобувачів освіти, наукових підрозділів у грантових проєктах, конкурсах, програмах мобільності, вебінарах та інформаційних заходах за кордоном, подальший розвиток стратегічного партнерства із зарубіжними університетами, науковими установами, міжнародними асоціаціями, консорціумами та підтримка багатосторонніх зв'язків з освітніми і науковими центрами зарубіжних країн та ін.;

- проведення дослідження з подальшим створенням кейсу супроводу людей із посттравматичним стресовим розладом, зумовленим війною;

- вивчення та узагальнення досвіду різних країн з імплементації інклюзивної політики на рівні держави та закладів освіти;

- розширення додаткових можливостей участі здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, викладачів у міжнародних та європейських освітніх програмах, програмах стажувань та практики, зокрема у програмах подвійних дипломів;

- застосування результатів досліджень в освітньому процесі здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;

- реалізація зумовленого війною проєкту «Інклюзивна освіта для соціальної трансформації, доступності та відповідальності».

Найважливішими здобутками членів Відділення за пріоритетним напрямом досліджень **«Управління та економіка освіти»** стали:

- розроблена пропозиція уведення індексу державної підтримки спеціальності, розмір якого може бути обґрунтовано поточними або стратегічними потребами держави й особливостями деяких спеціальностей, які потрібно підтримати. Принциповим є те, що підтримувати потрібно спеціальність, а не той чи інший заклад вищої освіти;

- доведення, що індекс спеціальності, його розмір має бути економічно обґрунтованим і визначати відносну трудомісткість та вартість підготовки

одного фахівця упродовж одного року з кожної спеціальності ²⁷⁴;

– доведення, що підвищення якості підготовки фахівців з вищою освітою в Україні зумовлює підвищення ефективності використання державних коштів (одним з напрямків досягнення цієї мети є удосконалення системи розподілу коштів з загального фонду Державного Бюджету між закладами вищої освіти на підготовку фахівців з вищою освітою);

– встановлено, що вимушений масовий перехід системи освіти на онлайн-навчання, який відбувся через обмежувальні заходи під час пандемії та був можливим завдяки інтенсивному впровадженню сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, мав певні позитивні та негативні наслідки. Найважливішими позитивними результатами такого переходу є значний досвід, набутий закладами вищої освіти щодо застосування цифрових технологій в освітньому процесі, створення та широке використання електронних освітніх ресурсів за всіма напрямками та рівнями підготовки, що дозволило відносно швидко та безболісно повернутися до дистанційного навчання під час війни;

– аналіз статистичної звітності, який засвідчив, що в Україні продовжується неефективна практика надання державного замовлення для бакалаврської підготовки закладам професійної (професійно-технічної) освіти, попри те, що існує у відповідних містах така ж підготовка у закладах вищої освіти;

– доведення неефективності довоєнної мережі закладів вищої освіти, яка посилилася новими чинниками неефективності, спричиненими значним зниженням інституційної спроможності переміщених закладів вищої освіти;

– дослідження еволюції розвитку сучасної економіки в контексті посилення її смартизації та обґрунтування структурно-аналітичної моделі смартекономіки, передумовами якої є інноватизація, інформатизація та діджиталізація, глобалізація та урбанізація, інтелектуалізація, екологізація та соціалізація;

– на основі узагальнення світового досвіду доведення ролі університетів у реалізації концепції смартекономіки на локальному рівні як важливого елементу екосистеми смарт міста;

– доведення необхідності та визначення пріоритетних напрямів формування стратегії розвитку університетів у процесі відновлення вітчизняної економіки на засадах смартекономіки: організаційне та фінансове підтвердження їх інноваційної ролі²⁷⁵;

– розроблення дієвих механізмів повернення в країну студентів та науково-педагогічного персоналу, підтримки містоутворюючої функції регіональних університетів;

– доведення необхідності максимально ефективного використання можливостей міжнародних фондів для зміцнення національної системи освіти та відновлення освітньої інфраструктури; гарантування рівня державного фінансування науки не менше 1,0 % ВВП; корпоратизація і можлива подальша

²⁷⁴ <https://doi.org/10.33423/jhetp.v22i18.5705>

²⁷⁵ <https://doi.org/10.35784/pe.2023.1.13>

вибіркова приватизація університетів; створення механізму ендаумент-фондів; зміна системи управління і посилення фінансової автономії університетів; диверсифікація фінансових джерел із запровадженням підтримки у вигляді безвідсоткових кредитів на навчання.

Загалом результати наукових досліджень вченими відділення якості освітньої і ефективності дослідницької діяльності та управління університетами, оптимізації їх мережі, розподілу державного замовлення, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, впровадження принципів відкритої науки тощо свідчать про те, що:

1. Іманентна інтеграція освітньої і дослідницької діяльності університетів закладена в місіях і університету, і відкритої науки. Точне визначення цих місій відкриває можливості для ефективного управління вищою освітою, відкритою наукою, університетською освітньо-дослідницькою інтеграцією в умовах відкритої науки.

2. Обсяг і складність знань становлять два базові виміри відкритої науки. Продукування і поширення знань у цих двох вимірах потребують відмінного технологічного і компетентнісно-кваліфікаційного забезпечення.

3. Через складність знань актуалізується проблема формальної / фактичної відкритості / закритості відкритої науки для дослідницькі спроможних/неспроможних університетів. Її розв'язання потребує глобально конкурентоспроможних університетів.

4. Підвищення дослідницького потенціалу університетів як природних осередків відкритої науки має детермінуючий загальнонаціональний освітньо-дослідницький контекст і здійснюється шляхом інституційного розвитку як складних освітніх програм, так і їх дослідницько-інноваційної основи, реалізації науково-педагогічного потенціалу викладачів, укрупнення закладів.

5. Дослідження успішного університетського становлення і функціонування дає змогу обґрунтувати загальну (рамкову) модель розвитку університетів-лідерів, яка базується на концентраційно-комунікаційному підході і становить основу для стратегії (стратегії-2) формування таких університетів і реалізації другого виміру Болонського процесу та Європейського простору вищої освіти (конкурентоспроможність і привабливість). Для ефективного застосування цієї моделі важливо враховувати закон зростання крутизни університетського сходження до вершини досконалості.

6. Серед провідних тенденцій та ефективних механізмів оцінювання і орієнтації інтеграції університетської освітньої і дослідницької діяльності в умовах відкритої науки та в контексті повоєнного відновлення країни на інноваційній, високотехнологічній основі як сильної європейської держави є рейтингування, насамперед з використанням Shanghai Ranking, а також класифікаційна таксономія і селективне асоціювання університетів²⁷⁶.

7. З огляду на сутнісні трансформації освітньої моделі розвитку людського капіталу виокремлено принципові положення щодо стратегічного

²⁷⁶ <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5205>

розвитку такої системи освіти, яка б забезпечувала необхідні параметри якісної та кількісної підготовки конкурентоспроможних фахівців: по-перше, проактивне навчальне і новаторське середовище, сприятливе для продукування і обміну знань; по-друге, формування ключових умінь, навичок і компетенцій, що відповідають поточним та перспективним запитам роботодавців через механізми взаємовигідного партнерства різних закладів вищої освіти; закладів вищої освіти і стейкхолдерів; вітчизняних закладів вищої освіти та університетів іноземних держав для створення спільних навчальних програм, професійних стандартів, обміну досвідом і знаннями; по-третє, включення до навчальних програм art-складової – дисциплін, що розвивають творчість і креативність; по-четверте, залучення студентів до ранньої бізнес-практики з використанням інструментарію проєктного навчання; по-п'яте, освіта має бути мультидисциплінарною, інноваційною за змістом і стимулюючою для всіх учасників освітнього процесу.

IV. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Загальна характеристика. У 2023 р. вчені наукових установ НАПН України у ході 63 експериментів різних рівнів здійснювали експериментальну діяльність у 690 закладах, серед яких 231 затверджено МОН України. Під науковим керівництвом учених НАПН України проведено 15 всеукраїнських експериментів. Їх метою є вдосконалення змісту повної загальної середньої освіти у межах реалізації реформи «Нова українська школа»; дидактичне та психолого-педагогічне забезпечення позашкільної, спеціалізованої, професійної (професійно-технічної) освіти та освіти дорослих в Україні; підвищення рівня медіакомпетентності педагогів і здобувачів освіти; вдосконалення технологій підготовки учасників освітнього процесу до дій у надзвичайних ситуаціях, в умовах війни і повоєнного відновлення.

Характеристика за науковими напрямками. За напрямом *«Повна загальна середня освіта. Спеціалізована освіта»* в Інституті педагогіки НАПН України проводилося шість всеукраїнських експериментів, які охоплювали всі рівні освіти. Дослідження спрямовані на розроблення навчально-методичного забезпечення впровадження державного стандарту базової середньої освіти, допрофільної підготовки, реалізації системи розвивального навчання в закладах базової середньої освіти.

У ході інноваційного освітнього проєкту всеукраїнського рівня за темою *«Я – дослідник 2.0 (дидактична система природничо-математичної початкової освіти)»* (<https://ja-doslidnik.com/>) (керівники – канд. пед. наук Д.В. Васильєва, О.В. Коршунова) проведені повторні контрольні зрізи з виявлення стану навчання предметів «Математика» та інтегрованого курсу «Я досліджую світ» за традиційним та інноваційним навчально-методичним забезпеченням та внесено корективи до навчально-методичного забезпечення з метою досягнення цілісності дидактичної системи природничо-математичної початкової освіти.

На формувальному етапі всеукраїнського експерименту *«Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти»* (керівник – акад. О.М. Топузов) розпочато роботу із розроблення дидактичної системи навчання на предметному циклі базової середньої освіти (7-9 класи гімназії). Ученими Інституту підготовлено 15 модельних навчальних програм для 7-9 класів закладів загальної середньої освіти, які рекомендовані МОН України, та 15 рукописів підручників для 7 класу, що апробуються в пілотному експерименті (Наказ МОН України «Про надання грифу «Рекомендовано МОН України» підручникам для 7 класу закладів загальної середньої освіти» від 5 лютого 2024 р. № 14).

У ході всеукраїнського експерименту *«Дидактико-методичне і навчальне забезпечення реалізації концептуальних засад реформування базової середньої освіти»* (керівник – канд. пед. наук Л.О. Попова) підготовлено методичні рекомендації та комплект програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти щодо організації інтегрованого

освітнього процесу в 7 класах гімназії (<http://surl.li/qghny>).

На результатами всеукраїнського експерименту «Допрофільна підготовка і профільне навчання в освітній системі «гімназія – ліцей» (керівник – канд. пед. наук Д.О. Пузіков) розроблено та обґрунтовано концепцію допрофільної підготовки і профільного навчання учнів у цій освітній системі, визначено організаційно-методичні умови допрофільної підготовки і профільного навчання учнів в освітній системі «гімназія-ліцей» (теоретико-методичні, організаційно-управлінські, кадрові, освітні, ресурсні, інформаційні, соціокультурні), розроблено й обґрунтовано модель допрофільної підготовки і профільного навчання учнів у системі «гімназія-ліцей» (<https://bit.ly/3IedBPn>).

За результатами всеукраїнського експерименту «Розвиток громадянської компетентності учнів» (керівник – чл.-кор. О.І. Пометун) визначено умови розвитку громадянської компетентності учнів, що мають бути забезпечені у закладах освіти, а саме: системне впровадження діяльнісного та компетентнісного підходів до організації і змісту навчання; систематичне застосування в урочній і позаурочній діяльності технологій активного навчання, проєктних і дебатних технологій; реалізація міжпредметної моделі навчання учнів громадянства через об'єднання зусиль учителів різних предметів; встановлення дієвих взаємовідносин між учасниками освітнього процесу на засадах партнерства і доброчесності; демократизація освітнього середовища на принципах рівності, толерантності, поваги до гідності людини, партнерства; тісна взаємодія освітнього закладу, суб'єктів освітнього процесу з місцевою громадою, представниками державних органів, органами місцевого самоврядування та активною громадськістю.

За напрямом **«Освіта дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта»** виконувалися експерименти в Інституті спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України та Українському науково-методичному центрі практичної психології і соціальної роботи. Експериментами охоплено різні рівні освіти. Дослідження спрямовано на розроблення наукової та освітньої політики у сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами.

У ході всеукраїнського експерименту «Організаційно-методичні засади компенсаторно-абілітаційного навчання учнів з порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня в закладах освіти» (керівник – канд. пед. наук Н.А. Ярмола) визначено організаційно-педагогічні умови компенсаторно-абілітаційного навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня в закладах освіти, розроблено модель методичної та освітньої діяльності закладу освіти, а також комплекс програмного та навчально-методичного забезпечення щодо організації навчання учнів з порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня (<http://surl.li/qssdd>).

За результатами експерименту «Науково-методичне забезпечення навчання дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху» (керівник – д-р пед. наук С.В. Литовченко) розроблено алгоритм надання

корекційно-розвивальної допомоги дітям з порушеннями слуху раннього та дошкільного віку як комплекс діагностичних, корекційно-відновлювальних, корекційно-розвивальних послуг (https://ispukr.org.ua/?page_id=777).

За результатами експерименту «Теоретико-методичні засади забезпечення комунікативної доступності освітнього середовища для осіб із порушеннями слуху» (керівник – д-р пед. наук С.В. Литовченко) описано алгоритм надання корекційно-розвивальної допомоги дітям з порушеннями слуху раннього та дошкільного віку як комплекс діагностичних, корекційно-відновлювальних, корекційно-розвивальних послуг. За результатами аналізу практики раннього втручання в Україні та зарубіжжі узагальнено провідні позиції раннього втручання, визначено етапи здійснення ранньої допомоги, умови ефективності її застосування; окреслено моделі організації центрів раннього втручання з акцентом на організації центрів на базі спеціальних закладів та інклюзивно-ресурсних центрів. Визначено організаційно-педагогічні умови оптимізації умов розвитку дітей з порушеннями слуху раннього та дошкільного віку (<http://surl.li/qsrdc>).

На завершальному етапі експерименту «Науково-теоретичні основи моделювання інклюзивного освітнього середовища» (керівник – канд. пед. наук Н.А. Ярмола) визначено та науково обґрунтовано теоретичні засади та наукові принципи моделювання інклюзивного освітнього середовища, концептуальну основу моделювання інклюзивного освітнього середовища. Уточнено і поглиблено структурні компоненти моделі інклюзивного освітнього середовища, які виокремлено на основі системного підходу: цільовий (цілі, принципи, завдання); змістовий (функції, основні напрями діяльності); операційно-дієвий (етапи, форми, методи, умови); оціночно-результативний (критерії, показники). Охарактеризовано стратегії розбудови інклюзивного освітнього середовища за принципами універсального дизайну навчання та його розумного пристосування, важливості безбар'єрного навчання в контексті вітчизняного законодавства (<http://surl.li/qsrdv>).

За результатами експерименту «Науково-методичне забезпечення навчання дітей раннього, дошкільного та молодшого шкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку» (керівник – д-р пед. наук О.В. Чеботарьова) уточнено зміст навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку шляхом розроблення модельних навчальних програм для спеціальних закладів для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку помірного та тяжкого ступеня. Розроблено навчально-методичне забезпечення психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями інтелектуального розвитку та їхніх родин в умовах кризових викликів, у тому числі в умовах воєнного стану. Обґрунтовано принципи відбору змісту базового навчання (<http://surl.li/qsrfc>).

На початковому етапі експериментального дослідження «Психолого-педагогічна оцінка розвитку дітей з особливими освітніми потребами» (керівник – чл.-кор. В.Г. Панок) проведено онлайн-навчання учасників експерименту з метою підвищення кваліфікації фахівців (практичних

психологів, вчителів-логопедів, корекційних педагогів, дефектологів) для роботи у закладах освіти, забезпечення розвитку професійної компетентності у процесі психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту в умовах інклюзивного навчання.

За напрямом *«Професійна (професійно-технічна) освіта. Фахова передвища освіта»* вченими Інституту професійної освіти НАПН України виконувалося 5 експериментів різних рівнів. Дослідження спрямовано на вдосконалення форм і методів професійної підготовки кваліфікованих робітників різного профілю, психолого-педагогічних умов ефективності відповідного навчального середовища.

За результатами всеукраїнського експерименту *«Удосконалення професійної підготовки кухарів на основі компетентнісного підходу»* (керівник – канд. пед. наук С.Г. Кравець) внесено пропозиції щодо оновлення стандарту професійної (професійно-технічної) освіти з професії «Кухар», структури та змісту освітніх програм професійної підготовки майбутніх кухарів, що полягають у дотриманні вимог реалізації результатів навчання, визначених освітнім стандартом, а також переміщення (ротація) тем, розширення змісту (<http://surl.li/qphxn>).

На завершальному етапі експерименту *«Методичні засади застосування цифрових технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників»* (керівник – д-р пед. наук М.А. Пригодій) упроваджено методику застосування викладачами закладів професійної (професійно-технічної) освіти цифрових технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників, що сприяло зростанню кількості педагогічних працівників із високим рівнем сформованості компетентності у застосуванні цифрових технологій за всіма її критеріями (мотиваційним – на 5,0 %, когнітивним – на 18,0 %, діяльнісним – на 16,0 %, рефлексивним – на 4,0 %) (<http://surl.li/qpiim>).

У ході експерименту *«Розвиток готовності викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до розроблення та застосування екоорієнтованих педагогічних технологій»* (керівник – д-р пед. наук Т.М. Герлянд) визначено показники готовності викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до розроблення та застосування екоорієнтованих педагогічних технологій; проведено анкетування з метою визначення рівнів сформованості розвитку готовності викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до розроблення та застосування екоорієнтованих педагогічних технологій (з'ясовано, що високий рівень за мотиваційно-ціннісним компонентом мають 19,2 % опитаних викладачів, за інформаційно-знаннєвим – 15,4 %, за рефлексивно-діяльнісним – 14,7 %, за контрольньо-оцінним – 26,2 %).

За напрямами *«Вища освіта»* та *«Освіта дорослих. Педагогічна освіта»* вчені Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України виконували три експерименти рівня структурного підрозділу, що охоплювали вищу освіту і освіту дорослих. Дослідження спрямовані на вдосконалення змісту, форм, технологій навчання дорослих, формування їхніх

професійних компетентностей, професійного й особистісного розвитку вчителів у контексті Нової української школи.

На початковому етапі експерименту «Андрагогічні засади професійного розвитку науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти в умовах неформальної та інформальної освіти» (керівник – д-р пед. наук О.В. Аніщенко) виявлено проблеми, пов'язані з недостатністю обізнаності цільової групи щодо організаційно-змістових, нормативно-правових аспектів здійснення професійного розвитку в умовах неформальної та інформальної освіти на андрагогічних засадах, та зроблено припущення про необхідність здійснити упровадження андрагогічного, інтегративного підходів до професійного розвитку особистості викладача, що передбачає комплексне врахування закономірностей та механізмів цілісного розвитку людини як фахівця, особистості, громадянина.

У ході експерименту «Розвиток змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів на компетентнісних засадах» (керівник – д-р пед. наук М.П. Вовк) здійснено контент-аналіз навчальних планів, програм дисциплін психолого-педагогічного спрямування на різних освітніх рівнях у закладах вищої педагогічної освіти різних регіонів України у динаміці (2016-2023 рр.); розроблено діагностичний інструментарій (онлайн опитувальники, анкети тощо) з метою виявлення стану готовності викладачів до оновлення змісту психолого-педагогічних дисциплін на компетентнісних засадах; проведено опитування викладачів щодо виявлення проблем дослідження (<http://surl.li/qrwmb>).

За напрямом «*Дошкільна освіта*», «*Теорія і технології виховання. Позашкільна освіта*», а також «*Соціальна педагогіка та соціальна робота*» в Інституті проблем виховання НАПН України виконувалося 17 експериментів, які охоплювали дошкільну, початкову, базову середню та позашкільну освіту. Дослідження стосувалися проблем виховання дітей різних вікових категорій, патріотичного виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації, формування національної ідентичності здобувачів загальної середньої освіти, реалізації ціннісного аспекту Концепції «*Нова українська школа*», запобігання і подолання булінгу в освітньому середовищі.

На формульованому етапі всеукраїнського експерименту «Організаційно-педагогічні умови формування в учнів м'яких навичок шляхом соціально-емоційного та етичного навчання» (керівник – акад. І.Д. Бех) впроваджено методика соціально-емоційного та етичного навчання з формування м'яких навичок; проведено консультування та навчання педагогічних кадрів, батьків з питань формування м'яких навичок учнів; встановлено, що розроблена виховна модель та організаційно-педагогічні умови є ефективними у формуванні м'яких навичок школярів різних вікових груп закладів загальної середньої освіти (<http://surl.li/dkkpv>).

У ході всеукраїнського експерименту (організаційно-підготовчий етап) «Психолого-педагогічні умови формування національної ідентичності здобувачів загальної середньої освіти» (керівник – акад. І.Д. Бех) здійснено аналіз нормативно-правових документів, у тому числі на рівні закладу; уточнено

понятійний апарат, з'ясовано структуру національної ідентичності; сформовано тимчасові творчі колективи для дослідження зазначеної проблеми; проведено педагогічну і науково-методичну раду, інструктивно-методичні наради з організації експерименту, налагоджено співпрацю педагогічного колективу ліцею з лабораторією національно-патріотичного виховання (<http://surl.li/qpwwvn>).

На початковому етапі всеукраїнського експерименту «Національно-патріотичне виховання учнівської молоді в процесі педагогічно-організованої, соціально значущої діяльності» (керівник – акад. І.Д. Бех) здійснено аналіз нормативно-правових документів, філософської та психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження; вивчено та узагальнено досвід з національно-патріотичного виховання учнівської молоді в процесі педагогічно-організованої, соціально значущої діяльності; розроблено нормативно-правове забезпечення експерименту; сформовано теку інформаційно-методичного забезпечення експерименту; проведено різні форми інформаційно-освітньої діяльності (конференції, семінари, наради, тренінги, консультації, вебінари тощо) для уточнення кола проблем, які потребують дослідження; створено тимчасові творчі колективи для дослідження особливостей національно-патріотичного виховання учнівської молоді в процесі педагогічно-організованої, соціально значущої діяльності (<http://surl.li/qpwxg>).

У ході формувального етапу всеукраїнського експерименту «Розвиток креативної особистості в художньо-освітньому просторі ліцею мистецтв» (керівник – д-р пед. наук О.А. Комаровська) відпрацьовувались способи використання художньо-освітнього простору закладу освіти у конкретних умовах Херсонського Таврійського ліцею, зокрема стосовно визначальної ролі предметно-організаційного середовища закладу, охоплення мистецьких напрямів освітньої діяльності суб'єктів – музичний, образотворчий, театральний, хореографічний у поєднанні із загальноосвітньою підготовкою (<http://surl.li/qpwzh>).

На початковому етапі всеукраїнського експерименту «Організаційно-педагогічні умови впровадження програми «Життя в долонях» (керівник – акад. І.Д. Бех) здійснено аналіз нормативно-правових документів, зокрема на рівні закладу дошкільної освіти; уточнено понятійний апарат, з'ясовано наукові підходи до визначення ключових термінів і понять дослідження; проведено педагогічну і науково-методичну раду, інструктивно-методичні наради з організації експерименту, налагоджено співпрацю педагогічного колективу закладу дошкільної освіти з лабораторією дошкільної освіти та виховання Центру раннього розвитку дитини та дошкільної освіти.

У результаті теоретико-констатувального етапу експерименту «Педагогічні засади запобігання і подолання булінгу в цифровому освітньому середовищі» (керівник – д-р пед. наук В.М. Шахрай) виявлено проблеми запобігання і подолання булінгу в цифровому середовищі. Вимір ефективності педагогічних дій щодо запобігання булінгу в цифровому освітньому середовищі здійснювався з урахуванням трьох основних складників, а саме: спроможність педагогів до попередження виявів булінгу та кібербулінгу серед учнів;

розвиненість в учнів соціально-емоційних навичок та здатність до протидії булінгу; педагогічна культура батьків та їх можливості виявів і протидії булінгу та кібербулінгу серед дітей.

На початковому етапі експерименту «Формування в учнів старших класів екологічної компетентності в контексті подолання екологічних наслідків війни» (керівник – д-р пед. наук С.В. Толочко) виявлено суперечності, що виникають у сучасній екологічній освіті в умовах воєнних дій між: наявною потребою суспільства в сприятливому середовищі проживання й недостатньою підготовленістю громадян до грамотних дій зі збереження та поліпшення навколишнього середовища в умовах війни; необхідністю формування готовності та здатності здобувачів освіти до грамотних дій у проблемних екологічних ситуаціях і недостатніми уміннями й навичками із запобігання забрудненню довкілля під час війни) (<http://surl.li/qpxgt>).

У ході експерименту «Формування кар'єрної спрямованості в учнів закладів загальної середньої освіти в умовах Нової української школи» (керівник – канд. пед. наук З.В. Охрименко) встановлено, що на високому рівні сформованості кар'єрної спрямованості перебуває 12,0 % учнів, на середньому – 42,0 %, на низькому – 46,0 %; з'ясовано, що найменш розвиненим показником є готовність до побудови кар'єрної траєкторії, переважає ситуативна сформованість кар'єрних умінь і навичок.

За результатами експерименту «Науково-методичне забезпечення інноваційного розвитку позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» (керівник – канд. пед. наук В.В. Мачуський) розроблено матеріали науково-методичного забезпечення інноваційного розвитку позашкільної освіти за соціально-реабілітаційним, еколого-натуралістичним, декоративно-ужитковим та гуманітарним напрямками позашкільної освіти, а саме: творча спрямованість, що сприяє самореалізації дітей та молоді у різних видах творчої діяльності; орієнтація на цінності як основу освітнього процесу і важливий складник освітнього середовища; впровадження технологічного підходу; формування гнучких навичок (soft skills); інклюзивність, що забезпечує сприятливі умови для виховання, розвитку, становлення особистості усіх учнів, зокрема з особливими освітніми потребами; створення здорових і безпечних умов для здобуття освіти, безбар'єрність і доступність (<http://surl.li/qpxlv>).

За напрямом *«Якість освіти. Інформаційне освітнє середовище»* вченими Інституту цифровізації освіти НАПН України виконувався один експеримент на рівні освіти дорослих, у тому числі післядипломної освіти.

У ході експерименту «Інформаційно-цифрові технології для оцінювання результативності педагогічних досліджень» (керівник – канд. пед. наук С.М. Іванова) апробовано методику використання інформаційно-цифрових технологій для оцінювання результативності педагогічних досліджень у наукових установах і закладах вищої освіти України. Встановлено, що розроблена експериментальна методика забезпечує позитивний розвиток мотиваційного, когнітивного, діяльнісного і оцінно-рефлексивного компонентів компетентності наукових і науково-педагогічних працівників з використання

інформаційно-цифрових технологій для оцінювання результативності педагогічних досліджень. Методика позитивно впливає на динаміку рівнів розвитку компетентності наукових і науково-педагогічних працівників (<http://surl.li/qpXrb>).

За напрямом *«Педагогіка і психологія освітнього процесу»* вченими Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Інституту обдарованої дитини НАПН України, Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи виконувалося чотири експерименти, які охоплювали різні рівні освіти.

На початковому етапі експерименту «Теоретико-методичні засади діагностики чинників розвитку обдарованої особистості» (керівник – канд. пед. наук М.Ю. Мельник) виявлено нестачу методичних інструментів діагностики обдарованості; невідповідність запитам практики психометричних характеристик методик, що використовуються; фрагментарність і нечіткість індикаторів обдарованості; незадовільний якісний рівень рекомендацій щодо проведення діагностичного дослідження та інтерпретації його результатів тощо. Розроблено стандартизовані засоби діагностики чинників розвитку обдарованої особистості та підготовлено інтерпретаційні тексти. Створено рейтингові шкали оцінювання проявів обдарованості учнями (самооцінювання творчої, естетичної, інтелектуальної та академічної обдарованості) та педагогічними працівниками (оцінювання академічної, інтелектуальної, творчої, естетично-художньої, організаційно-лідерської, практичної обдарованості).

У ході експерименту «Науково-методичні засади реалізації особистісного потенціалу» (керівник – канд. філол. наук М.М. Міленіна) проведено тренінги «Психологія життєвого успіху»; «Мій успіх – це...», «Мої потреби», «Успішна людина», «Я і моя ціль», розроблено та впроваджено факультативи «Ми і конфлікт», «Психологія спілкування», «Ефективне спілкування», «Упевнена поведінка», «Синергія стосунків», які сприяли формуванню в учнів підвищення самооцінки, впевненості у собі, внутрішній мотивації й цілепокладання (<https://iod.gov.ua/ua>).

За напрямом *«Вікова психологія та фізіологія»* вченими Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України здійснювався експеримент «Чинники життєстійкості фахівців соціономічних професій та різних верств населення України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення» (керівник – чл.-кор. О.М. Кокун). За результатами експерименту: визначено несприятливий характер динаміки змін показників психологічного здоров'я населення України під впливом екстремальних факторів війни; виявлено тенденцію до значного погіршення показників психологічного та фізичного здоров'я населення України відповідно до ступеня, спричинених війною, професійних, фінансових і житлових втрат; з'ясовано, що респонденти з «діяльнісним» досвідом під час війни мають істотно вищий рівень резильєнтності, професійної життєстійкості та самоефективності, порівняно з групою з «пасивним» досвідом; розроблено та запроваджено заходи, спрямовані на зміцнення життєстійкості фахівців соціономічних професій та різних верств

населення (<http://surl.li/hvqhh>).

За напрямом *«Психологія розвитку особистості»* вченими Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України здійснювалося шість експериментів, що охоплювали різні рівні освіти.

За результатами експерименту *«Функціонування творчого мислення в умовах інформаційної невизначеності»* (керівник – д-р психол. наук В.О. Моляко) визначено дослідницький інструментарій, проведено та здійснено аналіз результатів емпіричного дослідження особливостей перебігу творчого аналізування та творчої комбінаторики при вирішенні завдань в умовах дефіциту та неупорядкованості інформаційної бази: функціонування когнітивних стратегій в умовах полімодальної невизначеності, образотворчого мислення суб'єкта в умовах інформаційної невизначеності, проявів творчого мислення дошкільників, молодших школярів та старшокласників в умовах інформаційної невизначеності, мисленнєвих стратегій студентів у конструюванні позитивного образу світу, особливостей розуміння студентами невизначених ситуацій. Розроблено модель творчої мисленнєвої діяльності в процесі вирішення завдань в залежності від рівня новизни умови задачі. Розроблено модель функціонування творчої комбінаторики при розв'язуванні учнями завдань. Розроблено методичку психологічної підтримки художньо обдарованої особи шляхом заохочення образотворчої діяльності та тренінгу образотворчого мислення. Розроблено програму та рекомендації щодо формування позитивної картини світу у студентів (<http://surl.li/qpzzc>).

У ході експерименту *«Визначення чинників та закономірностей позитивного психічного здоров'я особистості»* (керівник – д-р психол. наук Л.З. Сердюк) визначено психологічні закономірності позитивного психічного здоров'я особистості (його складників, чинників, предикторів та внутрішніх детермінант), адаптовано, апробовано та перевірено психометричні характеристики опитувальника резильєнтності Нікольсона МакБрайда (<http://surl.li/qqabx>).

За результатами експерименту *«Психологічні засади проєктування віртуального освітнього простору розвитку суб'єктності дорослих»* (керівник – акад. М.Л. Смульсон) описано модель проєктування ефективного дистанційного навчального курсу розвитку суб'єктності, що включає, зокрема, групову динаміку. На ґрунті цієї моделі оновлено дистанційний курс – тренінг комунікативної компетентності та успішного спілкування. Експериментально підтверджено гіпотезу про те, що проєктування групової навчально-психологічної роботи з розвитку суб'єктності у віртуальному освітньому просторі має свою специфіку, пов'язану з умовами діяльності в Інтернеті.

За напрямом *«Соціальна і політична психологія»* та *«Психологія національної безпеки і безпеки життєдіяльності»* проводилися експерименти вченими Інституту соціальної та політичної психології та Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України за різними рівнями освіти.

У ході експерименту *«Розробка системи підвищення психологічної готовності учасників освітнього процесу до дій у разі загрози, виникнення і*

подолання наслідків надзвичайної ситуації» (керівник – канд. психол. наук В.М. Духневич) розроблено принципи мотиваційного заохочення працівників психологічних служб системи освіти до участі в програмах з превенції та подолання психологічних наслідків надзвичайних ситуацій, підготовлено навчальну програму «Підготовка тренерів з підвищення психологічної готовності реагування на надзвичайні ситуації», створено базову батарею методик експерс-діагностики та роботи з постраждалими внаслідок надзвичайних ситуацій, апробовано дві технології, розроблені в ході реалізації експерименту (технологія створення безпечного освітнього середовища «б кроків до безпеки» та технологія розвитку готовності громадян та суспільних груп до конструктивної поведінки у надзвичайних ситуаціях) (<http://psy-lpr.at.ua/>).

За результатами експерименту «Психологічні механізми економічної соціалізації молоді в умовах трансформації суспільства» (керівник – д-р психол. наук Н.М. Дембицька) розроблено операціональну структурно-цільову модель для вивчення закономірностей функціонування психологічних механізмів економічної соціалізації молоді в умовах трансформації суспільства. Емпірично досліджено психологічні механізми економічної соціалізації учнівської та студентської молоді, проаналізовано та інтерпретовано його результати, а також розпочата розробка методичних рекомендацій для психологічних служб закладів загальної середньої та вищої освіти з соціально-психологічного забезпечення розвитку економічної культури молоді в період воєнного стану та післявоєнного відновлення країни (<http://surl.li/qqale>).

За напрямом **«Прикладна психологія. Професійна й організаційна психологія»** вченими Інституту психології імені Г.С. Костюка, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України та Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи виконувалось три експерименти, які охоплювали напрями дошкільної, початкової, базової і профільної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти, а також освіти дорослих включно з післядипломною освітою.

У ході експерименту «Технології забезпечення психологічного здоров'я та благополуччя освітнього персоналу в умовах соціального напруження» (керівник – д-р психол. наук Л.М. Карамушка) встановлено, що суттєвою умовою для збереження та підтримання психологічного здоров'я та благополуччя особистості в умовах війни є здійснення різних видів інтервенцій (психологічних втручань); підтверджено ефективність застосування технологічного підходу щодо забезпечення психологічного здоров'я та благополуччя освітнього персоналу в умовах війни; впроваджено та здійснено експериментальну перевірку ефективності технологій забезпечення психологічного здоров'я та благополуччя освітнього персоналу в умовах війни та післявоєнного відновлення, визначено зміст кожної технології та здійснено її апробацію (<http://surl.li/qqaof>).

У ході всеукраїнського експерименту «Розвиток психологічної готовності педагогічного персоналу до професійної діяльності в умовах нової української

школи» (керівник – д-р психол. наук О.М. Ігнатович) з'ясовано ставлення педагогічних працівників різних вікових категорій до глобальних світових змін; визначено факторні характеристики цілісності особистості, що описують здатність педагогічних працівників до професійної діяльності в умовах світових змін (духовність, психосоціальність, спілкування, особистісна спрямованість, характер, самосвідомість, досвід тощо); описано характеристики психосоціальності педагогічних працівників (трансформація соціальної свідомості, розподіл людей на своїх та чужих, ворогів та друзів, рольові конфлікти з колегами, сусідами, членами родини тощо); встановлено особливості спілкування педагогічних працівників в умовах світових змін з іншими, які виявляються у дефіцитарності, невизначеності й поляризації змісту спілкування та взаємодії; з'ясовано, що риси характеру педагогічних працівників загострюються, дисгармонізуються, акцентуюються, послаблюються, відбувається їхня певна адаптивна зміна й пристосування до умов світових змін; виявлено, що самосвідомість педагогічних працівників помітно перевантажена, спостерігається концентрація та зміщення рефлексивності від духовного, соціального полюсу до біологічного й фізичного Я, асиметричне реструктурування Я; визначено основні характеристики змін у змісті когнітивних установок, що виявляються у когнітивному дисонансі та поляризації мислення; виявлено зростання психодинамічної неконгруентності між типами темпераменту та іншими базовими властивостями особистості педагогічних працівників – спілкуванням, мотивацією, характером, досвідом та потребою повернення до стану конгруентності.

На початковому етапі експерименту «Психолого-педагогічний супровід формування психологічної безпеки учасників освітнього процесу закладу загальної середньої освіти в умовах війни і повоєнного відновлення» (керівник – д-р пед. наук В.В. Примакова) проведено опитування, анкетування і тестування учасників освітнього процесу, апробація окремих елементів моделей створення безпечного освітнього середовища у діяльності працівників психологічної служби, визначено ефективні методи, методики і технології, обґрунтовано методичні вимоги до діяльності працівників психологічної служби зі створення безпечного освітнього середовища та методи і методики визначення сформованості безпечного освітнього середовища у закладі освіти (<http://surl.li/qpzij>).

За результатами всеукраїнського експерименту «Психолого-педагогічний супровід формування соціально-успішної особистості учня початкової школи» (керівник – д-р психол. наук О.Я. Митник) виявлено та проаналізовано динаміку сформованості соціально успішної особистості учня початкової школи та розвитку готовності вчителя до формування названої особистості; визначено стан готовності вчителя до формування соціально успішної особистості учня початкової школи та стан сформованості такої особистості учнів четвертого класу після завершення формувального етапу дослідження.

Науково-методичні проблеми експериментальної діяльності. У ході експериментальної діяльності вченими НАПН України виявлено проблеми

науково-методичного забезпечення системи освіти та її психологічного супроводу в умовах дії воєнного стану на всіх її рівнях, які потребують розв'язання в найближчій перспективі, зокрема:

- вдосконалення інформування освітян про сутність і завдання реформи «Нова українська школа», зокрема структури і функціонування типової освітньої і модельних навчальних програм для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, особливостей оцінювання результатів навчання;

- необхідність оновлення змістового контенту практичної підготовки учителів;

- потребу подальшого розроблення інноваційних методів психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами та їх родин;

- необхідність розширення психолого-педагогічних досліджень щодо використання онлайн-засобів в освітньому процесі, зокрема для подолання посттравматичних стресових розладів.

V. УПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

V.1. Загальна кількість упроваджених результатів наукових досліджень

Упровадження результатів фундаментальних і прикладних досліджень, виконуваних науковими установами НАПН України за кошти державного бюджету та завершених у 2023 р., відповідно до «Положення про впровадження результатів наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок НАПН України» від 3 квітня 2019 р. (зі змінами, внесеними постановою Президії НАПН України від 16 грудня 2021 р. № 1-2/12-430) здійснювалося шляхом:

– *оприлюднення* – шляхом виступів на міжнародних і всеукраїнських конференціях та семінарах, вебінарах тощо;

– *розповсюдження* – публікації у збірниках матеріалів конференцій і фахових періодичних виданнях, розміщення наукового доробку в Електронній бібліотеці НАПН України, висвітлення на офіційних сайтах і сторінках у соціальних мережах НАПН України та наукових установ;

– *використання* результатів досліджень під час підготовки інформаційних та аналітичних матеріалів, законодавчих і нормативних актів та цільовою групою користувачів у науковій та освітянській діяльності.

Станом на 1 січня 2024 р. упроваджено наукові результати 41 (100 %), завершених у 2023 р. фундаментальних (18) і прикладних (23) наукових досліджень. Також здійснювався моніторинг упровадження результатів 32 наукових досліджень, завершених у 2022 р. Кількість наукових досліджень, результати яких упроваджуються науковими установами академії, представлено у таблиці V.1.

Таблиця V.1

Завершені наукові дослідження, результати яких упроваджуються у 2023 р. (одиниць)

№ з/п	Установа-виконавець наукового дослідження	2023 р.		2022 р.	
		фундаментальні	прикладні	фундаментальні	прикладні
1.	Інститут педагогіки	3	11	–	2
2.	Інститут психології імені Г.С. Костюка	3	5	1	1
3.	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	–	–	2	2
4.	Інститут проблем виховання	1	1	3	4
5.	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	4	3	–	–
6.	Інститут соціальної та політичної психології	1	–	1	3
7.	Інститут вищої освіти	3	–	1	–

№ з/п	Установа-виконавець наукового дослідження	2023 р.		2022 р.	
		фундаментальні	прикладні	фундаментальні	прикладні
8.	Інститут цифровізації освіти	2	2	–	2
9.	Інститут професійної освіти	–	1	–	2
10.	Інститут обдарованої дитини	1	–	–	1
11.	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	–	–	–	3
12.	ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти	–	–	–	1
13.	Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	–	–	–	3
Усього		18	23	8	24

Оприлюднено та розповсюджено для використання цільовою групою користувачів у науковій, освітянській та інших видах соціальної практики 122 зі 161 розробки (75,8 %). За результатами завершених у 2023 р. фундаментальних наукових досліджень підготовлено 76 од. продукції (61 – опубліковано) та 85 од. (61 – опубліковано) за результатами прикладних досліджень. Зокрема, наукової продукції – 35 (30 опубліковано), виробничо-практичної – 59 (36 опубліковано), навчальної – 62 (53 опубліковано), довідкової – 5 (3 опубліковано). Узагальнену інформацію щодо впровадження результатів наукових досліджень за видами підготовленої продукції представлено у табл. 5. та на рис. 5.1.

Упродовж звітнього року продовжувалось упровадження результатів фундаментальних і прикладних наукових досліджень, завершених у 2022 р. За результатами моніторингу досягнуто 100 % упровадження 144 розробок: наукової продукції – 19, виробничо-практичної – 51, навчальної – 14, довідкової – 60.

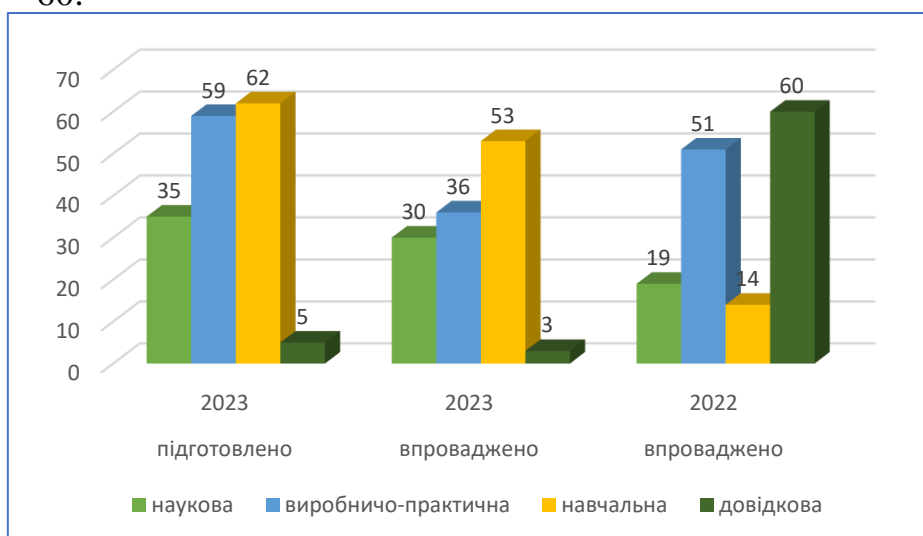


Рис. 5.1. Упровадження результатів наукових досліджень, завершених у 2022 та 2023 році, за видами продукції

V.2. Упровадження наукових результатів під час підготовки законодавчих і нормативних актів

Наукові результати завершених у 2023 р. фундаментальних і прикладних досліджень використано у підготовці пропозицій до понад 50 законодавчих і нормативно-правових документів з питань регулювання державної освітньої політики та під час підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів. Пропозиції до законодавчих і нормативно-правових документів надавалися на запити Ради національної безпеки і оборони України, комітетів Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, з питань молоді і спорту, Міністерства освіти і науки України, Міністерства економіки України, Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, НАН України та під час громадських обговорень. Зокрема:

Раді національної безпеки і оборони України надано пропозиції до тексту Української доктрини (№2-6/178 від 10.07.2023).

Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій надано пропозиції до:

– проєкту Закону України «Про внесення змін до статті 111-1 Кримінального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за колабораційну діяльність» (№ 2-6/19 від 11.01.2024);

– проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо звільнення з військової служби наукових і науково-педагогічних працівників (№ 2-6/20 від 12.01.2023);

– проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення вивчення правил безпеки дорожнього руху» (№ 2-6/39 від 24.01.2023);

– проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо уточнення відповідальності за деякі види кримінальних правопорушень на тимчасово окупованих територіях» (№ 2-6/40 від 24.01.2023);

– проєкту закону України «Про внесення змін до Земельного кодексу України щодо вилучення земель державних сільськогосподарських підприємств, установ, організацій, які не використовуються за призначенням, та передачі громадам для облаштування спортивно-оздоровчих парків, будівництва спортивно-оздоровчої інфраструктури, реабілітаційних центрів, виділення земельних ділянок учасникам бойових дій» № 9086 (№ 2-6/99 від 6.04.2023);

– проєкту закону України «Про внесення змін до Земельного кодексу України щодо вилучення земель, які не використовуються за призначенням державними сільськогосподарськими підприємствами, установами, організаціями, що не здійснюють свою господарську діяльність в установленому порядку, та передачі громадам для облаштування спортивно-оздоровчих парків, будівництва спортивно-оздоровчої інфраструктури, реабілітаційних центрів, виділення земельних ділянок учасникам бойових дій» № 9086-1 (№ 2-6/99 від 6.04.2023);

– проєкту Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» (№ 2-6/79 від 12.07.2023);

– проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо дебіюрократизації діяльності центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки» (№ 2-6/221 від 21.08.2023);

– проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення вивчення основ тактичної медицини» (№ 2-6/232 від 4.09.2023);

– проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо визнання результатів навчання осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України» (№ 2-6/233 від 4.09.2023);

– проєкту Закону України «Про внесення змін до закону України «Про національні меншини (спільноти) України» щодо деяких питань реалізації прав і свобод осіб, які належать до національних меншин (спільнот) України (№ 2-6/236 від 5.09.2023);

– проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про авторське право і суміжні права» для забезпечення та реалізації освітнього процесу» (№ 2-6/299 від 19.10.2023);

– проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення питань з охорони та використання тваринного і рослинного світу» (№2-6/300 від 19.10.2023);

– проєкту Закону України «Про систему державного сприяння благодійній діяльності в Україні» (№ 2-6/339 від 14.11.2023);

– проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо питань дослідницької інфраструктури та підтримки молодих вчених» (№ 2-6/385 від 21.12.2023).

Також подано:

– пропозиції та інформаційно-аналітичні матеріали до слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему «Відновлення освіти на деокупованих територіях» (№ 2-6/118 від 28.04.2023);

– про хід виконання Рекомендацій слухань у Комітеті Верховної ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання» (№ 2-6/201 від 26.07.2023, № 2-6/224 від 22.08.2023; № 2-6/301 від 19.10.2023);

– про хід виконання Рекомендацій слухань у Комітеті Верховної ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему «Відновлення освіти на деокупованих територіях» (№ 2-6/222 від 22.08.2023, № 2-6/270 від 29.09.2023);

– інформаційно-аналітичні матеріали щодо: 1) стану опрацювання Рішення Комітету від 6 листопада 2019 р., протокол № 11 «Про стан реалізації Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та відповідного доручення Уряду; 2) практики застосування законів України з питань науки і техніки у роботі та проблемних питань, які потребують вжиття відповідних парламентських заходів, з наданням рекомендацій з їх врегулювання (№ 2-6/269 від 27.09.2023);

– пропозиції до проєкту Державної стратегії розвитку науки, технологій та інноваційної діяльності НАН України (№ 2-6/319 від 2.11.2023).

Підготовлено і подано:

Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту – інформаційно-аналітичні матеріали до слухань на тему: «Шляхи удосконалення діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства щодо формування культури безпеки життєдіяльності у дітей та молоді в умовах сучасних викликів»;

Представнику Президента України в Автономній республіці Крим – пропозиції до Дорожньої карти із реалізації Стратегії когнітивної деокупації Криму (№ 2-6/348 від 23.11.2023).

Міністерству освіти і науки України надано пропозиції до:

– проєкту Закону України «Про систему пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні» (№ 2-6/241 6.09.2023);

– проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо встановлення цільових показників діяльності керівників наукових установ, визначення стратегій і перспективних напрямів діяльності наукових установ» (№ 2-6/242 від 7.09.2023);

– проєкту Закону України «Про внесення змін до статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» (№ 2-7/115 від 14.09.2023);

– проєкту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 19 липня 2017 р. № 540 та визнання такою, що втратила чинність, постанови Кабінету Міністрів України від 22 червня 2018 р. № 652» (№ 2-6/65 від 14.02.2023);

– проєкту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 р. № 942 і від 22 серпня 2018 р. № 641» відповідно до абзацу другого пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України від 12 січня 2023 року № 2859-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності» (№ 2-6/73 від 21.02.2023);

– постанови Кабінету Міністрів України від 30 березня 2023 р. № 283 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2016 р. № 1056» щодо визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності галузевого рівня, які відповідають затвердженим Урядом пріоритетним напрямам інноваційної діяльності загальнодержавного рівня» (№ 2-6/100 від 7.04.2023);

– інформаційно-аналітичні матеріали щодо впровадження тематики європейської інтеграції в освітній процес та тематику наукових досліджень (№ 2-6/75 від 27.02.2023);

– пропозиції та експертний висновок щодо доцільності впровадження відеоспостереження й відеофіксації в закладах освіти з урахуванням права на приватність всіх учасників освітнього процесу, захисту персональних даних, психолого-педагогічного, безпекового та інших аспектів (№ 2-6/84 від 15.03.2023);

– експертний висновок щодо пропозицій Державної наукової установи «Науково-технологічний комплекс Інститут монокристалів» про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» в частині впорядкування функцій виконавчої влади, державних наукових установ та підприємств і організацій відання Національної академії наук України та національних галузевих академій наук України, а також впорядкування реалізації державної політики у цих сферах (№ 2-6/165 від 20.06.2023);

– проєкти нормативно-правових актів, які стосуються питання акредитації освітніх програм вищої освіти (№ 2-6/253 від 18.09.2023).

Вченими академії подано:

Міністерству економіки України – проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2023 році» (№ 4-5/82 від 29.05.2023);

Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів України – пропозиції до проєкту Стратегії розвитку екологічної освіти в Україні на період до 2030 року (№ 2-6/151 від 05.06.2023);

НАН України – пропозиції про внесення змін до законодавчих і нормативно-правових документів щодо оплати праці наукових працівників (№ 2-6/369 від 8.12.2023).

Взято участь у **громадських обговореннях**:

– проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (№ 2-6/152 від 13.06.2023);

– проєкту постанови Кабінету Міністрів України щодо внесення змін до Положення про конкурсний відбір наукових, науково-технічних робіт та проєктів, які фінансуються за рахунок зовнішнього інструменту допомоги ЄС (№ 2-6/29 від 18.01.2023);

– проєкту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (№ 2-6/237 від 5.09.2023);

– проєкту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань присудження та позбавлення наукових ступенів» (№ 2-6/250 від 14.09.2023);

– наказу МОН «Про внесення змін до наказу МОН України від 14 липня 2015 року № 758 «Про оприлюднення дисертацій та відгуків офіційних опонентів» (№ 2-6/297 від 17.10.2023);

– нової редакції Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти (№ 2-6/28 від 17.01.2023);

– нової редакції Порядку надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам (№ 2-6/37 від 23.01.2023) та ін.

Крім того, результати наукових досліджень активно використані під час реалізації низки **планів заходів**, зокрема:

- Плану заходів на 2017-2029 рр. із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»;
- Національного плану щодо відкритої науки від 8 жовтня 2022 р. № 892-р;
- Плану заходів НАПН України щодо популяризації природничих наук та математики до 2025 року;
- Плану заходів з реалізації Стратегії людського розвитку на 2021-2023 роки (на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2021 р. № 1617-р);
- Плану заходів на 2021-2022 рр. з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2023 р.;
- Плану заходів з реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 р.;
- Плану заходів на 2021-2023 рр. з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 рр.;
- Плану заходів НАПН України з реалізації Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності»;
- Плану заходів НАПН України щодо виконання операційного плану заходів на 2022-2024 рр. з реалізації Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 р.;
- Плану заходів НАПН України з реалізації Рекомендацій слухань Комітету Верховної ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему «Відновлення освіти на деокупованих територіях» (25 травня 2023 р.);
- Плану заходів НАПН України з реалізації Рекомендацій слухань Комітету Верховної ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання» (11 травня 2023 р.) та ін.

Отримані в *Інституті педагогіки НАПН України* наукові результати 3-х фундаментальних та 11 прикладних наукових досліджень використано під час підготовки методичних рекомендацій МОН і НАПН України із організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану, розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти; концептуальних засад організації профільного навчання; методичних рекомендацій із здійснення внутрішнього контролю та оцінювання якості освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Наукові результати зреалізовані у підготовці матеріалів до слухань Комітету Верховної ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання» та «Відновлення освіти на деокупованих територіях».

Упровадження результатів наукових досліджень здійснювалось під час виступів на міжнародних і всеукраїнських конференціях та семінарах, вебінарах.

Наукові результати відображено у публікаціях у збірниках наукових праць, у виданнях, що індексовані у Scopus і Web of Science Core Collection, у вітчизняних фахових виданнях та у закордонних виданнях, що індексуються в інших наукометричних базах, а також у збірниках матеріалів конференцій, інших науково-практичних заходів. Науковий доробок розміщено в Електронній бібліотеці НАПН України, на сайті інституту, у соціальних мережах Інтернету.

Результати завершених 3-х фундаментальних та 5 прикладних наукових досліджень в *Інституті психології імені Г.С. Костюка НАПН України* використані під час підготовки: аналітичних матеріалів – 2; матеріалів до державних доповідей – 1; експертних висновків щодо актуальних проблем освіти і науки, освітніх інновацій, проєктів нормативно-правових документів, державних і галузевих програм – 1; рекомендацій міжнародних і всеукраїнських конференцій, інших науково-практичних заходів – 28; нових досліджень, розпочатих згідно з рекомендаціями завершених фундаментальних досліджень – розпочато 3 фундаментальні та 6 прикладних досліджень.

Результати 1 фундаментального та 1 прикладного наукового дослідження завершених у 2023 р. в *Інституті проблем виховання НАПН України* використані під час підготовки: близько 20 інформаційно-аналітичних матеріалів насамперед до Стратегічних напрямів військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в системі освіти України; інформаційно-аналітичних матеріалів «Діяльність дитячих громадських організацій та об'єднань у період воєнного стану: аналіз та тенденції»; аналітичної довідки щодо сучасних підходів до роботи з учнями групи ризику (тими, що перебувають у складних життєвих обставинах); експертної довідки для директорату дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти Міністерства освіти і науки України щодо змісту підручників «Основи здоров'я» для 8 класу та ін.; понад 50 рекомендацій міжнародних і всеукраїнських конференцій та науково-практичних заходів (наприклад, Міжнародної науково-практичної конференції «Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах» (23.11.2023 р., м. Київ); Всеукраїнської інтернет-конференції «Освітній процес у закладах дошкільної освіти в умовах воєнного стану: теорія, практика, інноватика» (15.09.2023 р., м. Київ); Всеукраїнської науково-практичної конференції «Освіта і виховання в інформаційному суспільстві в умовах воєнного та повоєнного стану (27-28.04.2023 р., м. Київ); Всеукраїнської науково-практичної онлайн конференції «Феномен раннього дитинства: витоки, виклики, виміри» (29.11.2023 р., м. Київ); Форуму молодих учених «Гідність і свобода українців» (21.11.2023 р., м. Київ) та ін.

В *Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України* упроваджено результати 4 фундаментальних та 3 прикладних досліджень, завершених у 2023 р. Зокрема, підготовлено 6 од. наукової продукції (опубліковано – 4); 11 од. виробничо-практичної продукції (опубліковано - 9), 40 од. навчальної продукції (опубліковано - 38), 1 довідкову продукцію.

Упровадження результатів наукових дослідження *Інституту соціальної та політичної психології НАПН України* реалізувалося під час підготовки:

– зауважень і пропозицій до проектів законів України, державних та галузевих нормативних документів. За звітний період підготовлено близько 50 інформаційних довідок з пропозиціями і тематичних матеріалів, у т. ч. до проектів законів України та інших нормативно-правових актів;

– матеріалів до державних доповідей;

– експертних висновків, зокрема щодо актуальних проблем освіти і науки, освітніх інновацій, проектів нормативно-правових документів, державних і галузевих програм;

– рекомендацій міжнародних, усеукраїнських наукових конференцій, інших науково-практичних масових заходів;

– при розробленні курсів і спецкурсів: курсів «Основи психосемантики», «Психосемантичний аналіз політичної свідомості», «Психологічні технології PR», «Психологія консультування в політичній сфері» факультету психології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка; «Психологія політичної соціалізації молоді», «Психологічна публікація в міжнародних журналах», «Грантова підтримка наукових досліджень», «Методика викладання психології у відкритому інформаційному просторі», «Психопатологія в медіа» для здобувачів наукового ступеня доктор філософії інституту; навчальних програм магістрів курсу Київської школи економіки «Соціальна психологія і повоєнне відновлення», «Методи соціально-психологічного дослідження»; навчальних вебінарів для освітян на платформі «Всеосвіта» «Стигматизація осіб з психічними розладами в освітньому середовищі: способи запобігання та подолання»; «Соціальна психологія» в Запорізькому національному університеті, в КНУ імені Тараса Шевченка, ЛНУ імені Івана Франка, Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка; «Психологія масової поведінки» в КНУ імені Тараса Шевченка, ЛНУ імені Івана Франка та ін.

Упровадження результатів фундаментальних наукових досліджень *Інституту вищої освіти НАПН України* відбувалося шляхом:

– їх оприлюднення на сайті Інституту та в Електронній бібліотеці НАПН, публікаціях у вітчизняних та зарубіжних виданнях;

– розповсюдження (семінари, конференції, виставки);

– використання продукції (пропозиції до нормативних документів Міністерства освіти і науки, Комітету Верхової Ради України з питань освіти, науки та інновацій, впровадження результатів дослідження в освітній процес підготовки майбутніх фахівців у ЗВО та підготовку освітніх програм «Політика і лідерство у вищій освіті», «Викладання і навчання у вищій освіті», з підготовки докторів філософії в інституті).

За результатами завершених в *Інституті цифровізації освіти НАПН України* у 2023 р. фундаментальних досліджень:

– «Методологія використання хмаро орієнтованих систем відкритої науки у закладах освіти» (2021-2023 рр.) підготовлено, опубліковано й впроваджено 1

одиницю наукової продукції (монографія), 1 одиницю виробничо-практичної продукції (посібник);

– «Проектування навчального середовища з використанням засобів доповненої та віртуальної реальності в закладах загальної середньої освіти» (2021-2023 рр.) підготовлено, опубліковано й впроваджено 1 одиницю наукової продукції (монографія), 1 одиницю виробничо-практичної продукції (посібник).

За результатами завершених у 2023 р. прикладних досліджень:

– «Методика використання інформаційно-цифрових технологій для оцінювання результативності педагогічних досліджень» (2021-2023 рр.) підготовлено, опубліковано й впроваджено 2 одиниці виробничо-практичної продукції (посібник, методичні рекомендації);

– «Проектування і технологічне забезпечення функціонування відкритої Інтернет-платформи «Українська електронна енциклопедія освіти», (2021-2023 рр.) підготовлено, опубліковано й впроваджено 1 одиницю виробничо-практичної продукції (методичні рекомендації); експериментальний зразок відкритої Інтернет-платформи «Українська електронна енциклопедія освіти» (<https://eduglos.iitta.gov.ua>).

Станом на 1 січня 2024 р. впроваджено 4 розробки, підготовлені за результатами завершених фундаментальних наукових досліджень за галузевою тематикою; впроваджено 4 розробки, підготовлені за результатами завершених прикладних наукових досліджень за галузевою тематикою.

В *Інституті професійної освіти НАПН України* розпочато впровадження результатів одного завершеного у 2023 р. прикладного наукового дослідження, («Методичні засади застосування цифрових технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників» (2021-2023 рр.). Упродовж 2023 р. упроваджувалося 4 кінцеві результати наукових досліджень: виробничо-практичної продукції – 3 (1 практичний посібник, 1 методичні рекомендації та 1 електронний ресурс), навчальної – 1 (навчально-методичний посібник).

Отримані в ході виконання наукових досліджень результати використані в роботі різних експертних рад і комісій, зокрема: експертної ради з професійної (професійно-технічної) освіти при Акредитаційній комісії України (22 червня 2023 р.); науково-методичної ради Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти в м. Києві (4 травня 2023 р.) з розгляду навчально-методичних матеріалів (тестові завдання для проведення комп'ютерного онлайн-тестування теоретичної підготовки випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти м. Києва у 2023 р.).

В *Інституті обдарованої дитини НАПН України* впроваджувалися результати 1 фундаментального дослідження, завершеного у 2023 р. За його результатами підготовлено та оприлюднено 2 одиниці продукції: 1 наукова, 1 навчальна.

V.3. Об'єкти впровадження та цільові групи користувачів результатів завершених наукових досліджень

Аналіз об'єктів упровадження результатів наукових досліджень наукових установ засвідчує, що більшість розробок упроваджується у закладах освіти

різних рівнів, а також в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.

Цільовими групами користувачів результатів наукових досліджень є: педагоги та методисти закладів дошкільної освіти, педагоги та психологи закладів загальної середньої освіти, методисти інститутів післядипломної педагогічної освіти, викладачі та студенти закладів вищої освіти, магістранти, аспіранти і докторанти, які досліджують питання реформування змісту освіти.

Результати завершених наукових досліджень *Інституту педагогіки НАПН України* упроваджено у закладах загальної середньої освіти, системі інститутів післядипломної педагогічної освіти, закладах вищої освіти.

Об'єктами упровадження результатів наукових досліджень *Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України* у 2023 р. були органи державної влади та місцевого самоврядування, заклади дошкільної, загальної середньої, вищої освіти, громадські організації.

Загальна кількість об'єктів упровадження результатів наукових досліджень *Інституту проблем виховання НАПН України* – 427, серед них: орган державної влади та місцевого самоврядування; 67 закладів вищої освіти; 20 – закладів післядипломної педагогічної освіти; 152 заклади загальної середньої освіти; 105 закладів позашкільної освіти; 32 заклади професійно-технічної освіти; 29 громадських організацій; 6 наукових установ МОН України; 5 закладів фахової передвищої освіти; 4 наукові установи НАПН України; 2 наукові установи НАН України; 2 міжшкільні ресурсні центри; 2 інші установи.

Цільові групи користувачів результатів наукових досліджень інституту: учні та педагоги закладів загальної середньої освіти та позашкільних закладів освіти, заступники директорів закладів загальної середньої освіти з виховної роботи, батьки, науковці, викладачі, студенти закладів вищої педагогічної освіти, працівники органів управління освітою, фахівці сфери післядипломної педагогічної освіти, викладачі предмету «Захист Вітчизни», вчителі фізичної культури, тренери спортивних гуртків і секцій, соціальні педагоги закладів загальної середньої освіти, аспіранти та фахівці соціальної роботи, студенти закладів фахової передвищої освіти та слухачі курсів післядипломної педагогічної освіти, громадські екологічні організації.

Кількість об'єктів упровадження результатів досліджень *Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України* – 134, серед них: 12 закладів вищої освіти, 13 інститутів післядипломної педагогічної освіти; 24 інклюзивно-ресурсні центри; 5 громадських організацій; 26 закладів дошкільної освіти для дітей з порушеннями слуху; 53 заклади загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху; 19 закладів дошкільної освіти для дітей з порушеннями когнітивного розвитку (зклади компенсуючого типу, спеціальні групи, інклюзивні групи); 53 заклади загальної середньої освіти для дітей з порушеннями когнітивного розвитку; 3 реабілітаційні центри.

Загальна кількість об'єктів упровадження за завершеними у 2023 р. науковими дослідженнями *Інституту соціальної та політичної психології*

НАПН України – 243. Серед цих об'єктів: органів державної влади та місцевого самоврядування – 8, закладів освіти – 200 (у т. ч. закладів загальної середньої освіти – 156, закладів вищої освіти – 28, позашкільної освіти – 4, інститутів післядипломної педагогічної освіти – 12), професійних психологічних об'єднань – 1, громадських організацій – 3, інших установ, підприємств, організацій, окремих груп споживачів – 31.

Цільовими групами користувачів результатів досліджень є наукові установи НАПН України, факультети і кафедри психології, соціології, журналістики університетів та інших ЗВО; установи з підвищення кваліфікації управлінських і педагогічних кадрів, шкільних психологів, соціальних працівників; відділи освіти, заклади загальної середньої освіти та інші освітні заклади; соціальні служби і центри соціальної роботи; органи державної влади, політичні та громадські організації; органи правопорядку; працівники ЗМІ, педагогічна та батьківська громадськість.

Об'єкти впровадження наукових досліджень **Інституту вищої освіти НАПН України**: органи державної влади та місцевого самоврядування – 4; заклади вищої освіти – 6. Цільові групи користувачів результатів наукових досліджень – науково-педагогічні працівники, адміністрація закладів вищої освіти, здобувачі вищої освіти.

Серед об'єктів упровадження результатів наукових досліджень **Інституту цифровізації освіти НАПН України**: заклади вищої, загальної середньої освіти, наукові установи, інститути післядипломної педагогічної освіти.

Об'єктами упровадження результатів наукових досліджень, виконуваних та завершених в **Інституті професійної освіти НАПН України**, є 38 закладів фахової передвищої освіти, 69 закладів професійної (професійно-технічної) освіти, 1 навчально-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти, 16 навчально-методичних центрів професійно-технічної освіти, 13 закладів вищої освіти та 8 наукових установ НАПН України, усього – 145 об'єктів упровадження.

Цільові групи користувачів результатів наукових досліджень **Інституту обдарованої дитини НАПН України** – педагоги закладів загальної середньої і позашкільної освіти, які працюють з обдарованими дітьми. Результати завершеного фундаментального дослідження впроваджувалися шляхом розміщення в Електронній бібліотеці НАПН України.

V.4. Упровадження результатів завершених наукових досліджень через електронні ресурси

В Електронній бібліотеці НАПН України та на сайті **Інституту педагогіки НАПН України** розміщено 23 (34,0 %) видів видань, підготовлених за результатами наукових досліджень, завершених у 2023 р., та 6 (100 %) видань, підготовлених за результатами наукових досліджень, завершених у 2022 р.

До репозитарію Електронної бібліотеки НАПН України внесено 16 найменувань планової продукції 8 наукових досліджень, завершених у 2023 р. в **Інституті психології імені Г.С. Костюка НАПН України**. Кількість

завантажень 2 результатів 2 наукових досліджень, завершених у 2022 р., зростає на 2089. На інших Інтернет-ресурсах планова продукція інституту не розміщувалася.

Електронні видання (наукова (1) та виробничо-практична (2) продукція) *Інституту проблем виховання НАПН України* за завершеними науковими дослідженнями розміщено в Електронній бібліотеці НАПН України.

В Електронній бібліотеці НАПН України представлено 1029 ресурсів *Інституту соціальної та політичної психології НАПН України*, з них 156 додано у 2023 р. Ресурси інституту у 2023 р. завантажено понад 215,8 тис. разів (всього завантажень – близько 529,2 тис.).

За результатами 3 фундаментальних наукових досліджень *Інституту вищої освіти НАПН України*, завершених у 2023 р., в Електронній бібліотеці НАПН України розміщено 6 од. наукової продукції (препринти). Здійснювалося поширення інформації щодо продукції за результатами наукових досліджень інституту у наукових виданнях, електронних ресурсах, матеріалах міжнародних і всеукраїнських конференцій, інших науково-практичних заходів.

Статистика завантажень наукової продукції у звітному році склала:

– з сайту Електронної бібліотеки НАПН України – 97 од.;

– з сайту інституту – 257 од.

Кількість розміщених у репозитарію Електронної бібліотеки НАПН України результатів наукових досліджень та розробок *Інституту цифровізації освіти НАПН України* – 18; динаміка завантажень результатів наукових досліджень та розробок упродовж звітнього та року, що передує звітньому, – 13,0 тис.

Продукцію *Інституту професійної освіти НАПН України*, що впроваджувалася за результатами завершеного прикладного дослідження, розміщено в репозитарію Електронної бібліотеки НАПН України.

Кількість розміщених у репозитарію Електронної бібліотеки НАПН України результатів наукових досліджень та розробок *Інституту обдарованої дитини НАПН України* – 5; динаміка завантажень результатів наукових досліджень та розробок упродовж звітнього та року, що передує звітньому, покращилася на 622 скачування і становить у середньому 207 скачувань однієї одиниці продукції; кількість завантажень 5-ти результатів наукових досліджень та розробок з Електронної бібліотеки НАПН України – 1123 (у середньому 374 скачування).

IV.5. Кращі практики впровадження результатів завершених наукових досліджень і розробок.

Успішність реалізації результатів завершених в *Інституті педагогіки НАПН України* прикладних наукових досліджень засвідчують розроблені практичні *методики*: формування читацької грамотності учнів 5-6 класів гімназії у процесі вивчення української літератури; формування громадянської позиції та патріотизму учнів в освітньому процесі; навчання доквілля в 5-6 класах; навчання географії та економіки через курси за вибором інтегрованого змісту; реалізації прикладної спрямованості навчання математики та інформатики в

гімназії; реалізації змісту технологічної освіти в гімназії. Підвищення медійно-інформаційної грамотності учасників освітнього процесу у системі внутрішнього контролю та оцінювання якості освіти в закладах загальної середньої освіти покладено в основу дидактичної системи навчання на адаптаційному циклі базової середньої освіти (5-6 класи гімназії). Унікальністю цієї системи навчання є те, що вперше програми і підручники розроблені як складники єдиної методичної системи навчання в 5-6 класах, яка спрямована на формування цілісності знань та вмінь учнів. У її розроблені застосовано системно-структурний, інтегративний, проблемний, компетентнісний, діяльнісний та особистісно-орієнтований підходи. Особливістю комплексу підручників є: узгодження контенту між навчальними предметами / інтегрованими курсами; єдині підходи до методичного апарату підручників, який реалізує методи діяльнісного, проблемно-пошукового, компетентнісного навчання; компетентнісно орієнтовані завдання, які структуровано за когнітивними рівнями й видами навчально-пізнавальної діяльності; цифрові додатки, що містять медіатеки, робочі аркуші (зошити), інтерактивні вправи тощо.

Упровадження результатів наукових досліджень *Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України* успішно здійснювалося шляхом:

- проведення 18 теоретико-практичних семінарів для практикуючих психологів, зокрема тих, які працюють з різними категоріями постраждалих під час війни;
- надання психологічної допомоги 43 ветеранам (проведено 34 зустрічі в індивідуальному форматі та 10 зустрічей у груповому форматі на платформі Zoom);
- надання науково-психологічної та практичної допомоги психологам, які знаходяться в бойових частинах ЗСУ;
- підтримки військових частин, які знаходяться на передовій: надання консультативної допомоги за телефоном бійцям ЗСУ (40 консультацій); проведення психоедукації по травмі для командирів частини з метою донесення інформації до бійців;
- проведення 5 супервізійних семінарів для практикуючих волонтерів-психологів у Всеукраїнській програмі ментального здоров'я за ініціативою Олени Зеленської «Психосоціальна підтримка населення під час війни»;
- проведення 12 груп підтримки «Коли слів мало» з міжнародною участю (1 раз на місяць, січень-грудень 2023 р.);
- проведення практичної студії для молоді «Самодопомога у випадках гострого стресу»;
- надання психологічної допомоги цивільному населенню України з проблем конструювання досвіду під час війни (консультації телефоном та онлайн зустрічі);
- організації та проведення онлайн-консультацій для учнів, вихованців, педагогів та батьків ТОВ «Міжнародний ліцей «Discovery School»;

– використання результатів досліджень в навчальних курсах закладах вищої освіти: Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського університету імені Бориса Грінченка, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

– організації та проведення експрес-дослідження за допомогою персональних гаджетів на основі авторської розробки завідувача лабораторії обдарованості О.Л. Музики – е-платформи «Обдарованість ТЕСТ ONLINE»;

– організація та здійснення керівництва виробничими практиками студентів закладів вищої освіти;

– проведення онлайн-консультацій для педагогічних працівників, батьків та учнів закладів загальної середньої освіти;

– проведення циклу науково-практичних семінарів, присвячених програмно-методичному комплексу «Впевнений старт», – висвітлення специфіки та особливостей його впровадження в практику роботи молодших, середніх та старших дошкільних груп закладів дошкільної освіти в умовах зміни форм її організації;

– проведення навчання за авторською програмою підвищення кваліфікації практичних психологів закладів дошкільної освіти «Вольовий розвиток дітей дошкільного віку» та ін. заходів.

Упровадження результатів прикладного наукового дослідження «Науково-методичне забезпечення інноваційного розвитку позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» *Інституту проблем виховання НАПН України* відбувалося у діяльності Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України шляхом:

– оновлення освітньої програми курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти (розроблення та упровадження лекцій з питань надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами з урахуванням кращих міжнародних практик) (відповідно до плану заходів НАПН України на 2023-2024 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року);

– спільної організації та проведення науково-практичних заходів (Всеукраїнська науково-педагогічна конференція «Сучасні тенденції підвищення якості освіти» (Profi NENC) 22-23 серпня 2023 р.; Всеукраїнський позашкільний форум «Позашкілля: безпечний освітній простір», 19 травня 2023 р. та інші);

– спільного розроблення та упровадження наскрізних навчальних програм з формування культури безпеки життєдіяльності учнів;

– презентації матеріалів у процесі засідань педагогічної ради центру, у ході науково-практичних заходів.

Отримані в ході дослідно-експериментальної роботи позитивні результати дозволяють зробити висновок про доцільність цілеспрямованого впровадження теоретичних і практичних розробок колективу науковців лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України у діяльність закладів позашкільної освіти.

Вченими *Інституту соціальної та політичної психології НАПН України* упровадження результатів наукових досліджень ефективно реалізовувалось через презентування на науково-практичних заходах різного рівня. Так, презентацію підготовленої та оприлюдненої наукової та виробничо-практичної продукції здійснено:

– в рамках вебінару «Проблеми розвитку ідентичності особистості в освітньому просторі: вітчизняний та європейський досвід впровадження інноваційних технологій» на виставці «Освіта та кар'єра-2023»;

– презентацію «Шлях до безпеки в умовах надзвичайних ситуацій» під час XIV міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2023»;

– презентацію комплексу програм «Діти України» (авт. О. Плетка) «Як налагодити комунікацію з дитиною, що постраждала внаслідок війни. Пам'ятка для батьків», «Психосоціальна підтримка дітей, що пережили страхіття війни: методичний посібник», що відбулася на 14-й міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2023». О. Плеткою створено комплекс програм з психосоціальної підтримки родин в умовах війни «Сила життя» реалізованих в проєкті благодійного фонду О. Фельдмана, яким охоплено 130 осіб, серед яких родини, що постраждали внаслідок війни, та команда психологів;

– розроблення та проведення тренінгів для фахівців центрів зайнятості: «Встановлення контакту з учасниками бойових дій», «Перехід до мирного життя учасників бойових дій: фахівці системи зайнятості як лідери змін», «Абілітація (сила відновлення) осіб з інвалідністю в діяльності системи зайнятості», «Специфіка взаємодії з різними категоріями клієнтів (ветеранами, особами, які перебували на окупованій території, звільнених з полону, ВПО)»;

– проведення інтерактивних лекцій: «Ненасильницьке спілкування в умовах центрів зайнятості», «Організація онлайн роботи в умовах війни», «Первинний контакт з учасниками бойових дій в умовах переходу до мирного життя», «Особливості взаємодії з різними категоріями клієнтів (ветеранами та їхніми родинами, особами, які перебували на окупованій території, звільнених з полону, особами з інвалідністю, ВПО)», (О. Плетка), якими охоплено 1672 особи Центру підвищення кваліфікації системи центрів зайнятості України (м. Київ);

– прес-конференцію Центру прав людини ZMINA (1 листопада 2023 р.), Укрінформ, «Як механізми міжгрупової взаємодії задіяні в російській пропаганді» (Л. Чорна);

– виступ «Соціально-психологічні виклики війни», участь у Панельній дискусії «Людина у війні: яке майбутнє чекає на нас?» (10 жовтня 2023 р. в рамках III міжнародної конференції «Психічне здоров'я: Україна. Світ. Майбутнє») (Л. Чорна);

– презентацію практичного посібника «Підтримка стигматизованих меншин: соціально-психологічні технології», методичних рекомендацій «Соціально-психологічні засоби підвищення толерантності до інакшості і різноманіття в освітньому середовищі» та «Психологічні засоби колективного подолання наслідків воєнного конфлікту», монографії «Спільнота в умовах воєнного конфлікту: психологічні стратегії адаптації» учасникам конференції з

міжнародною участю «Українська психологія. XXI століття. Початок. (Дні української психології в Берліні) (28 квітня 2023 р.), студентам психологам 2-го курсу КНЕУ під час проведення конференції з навчальної практики (3 травня 2023 р.), учасникам Українсько-польської наукової конференції «Психологія перед лицем російсько-української війни» (19-20 травня 2023 р.).

Результати проведеного в *Інституті вищої освіти НАПН України* наукового дослідження «Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану» використовувалися у Київському національному університеті будівництва і архітектури в процесі реалізації освітнього процесу при розробленні робочих програм освітніх компонентів:

– «Педагогіка», «Основи педагогіки» за спеціальностями 022 «Дизайн», 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти;

– «Педагогіка вищої школи», «Психологія та педагогіка вищої школи» за спеціальностями 022 «Дизайн», 191 «Архітектура та містобудування» для другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Впровадження розроблених наукових ідей і рекомендацій засвідчили зростання мотивації до навчання у здобувачів вищої освіти, задоволення їхніх професійних інтересів.

На основі результатів наукового дослідження «Політика та механізми забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах України в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни» оновлено зміст модуля «Міжнародні та національні рейтинги закладів вищої освіти» у межах навчальної дисципліни «Лідерство у вищій освіті» і модуля «Зовнішня система забезпечення якості вищої освіти» у межах навчальної дисципліни «Забезпечення якості вищої освіти в ЄПВО та Україні», що викладаються за освітньо-науковою програмою Інституту «Політика і лідерство у вищій освіті».

Ефективним досвідом упровадження результатів наукових досліджень *Інституту цифровізації освіти НАПН України* стало проведення відділом компаративістики інформаційно-освітніх інновацій традиційного Всеукраїнського науково-практичного семінару «Цифрова компетентність вчителя нової української школи 2023. Пошук рішень у період війни» (м. Київ, 21 березня 2023 р.) для вчителів, керівників шкіл, методистів, спеціалістів системи післядипломної педагогічної освіти, аспірантів, науковців та науково-педагогічних працівників. Захід організований спільно з ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

До участі у семінарі долучилися понад 300 вчителів, керівників шкіл, методистів, спеціалістів системи післядипломної педагогічної освіти, викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, докторантів, наукових працівників зі всієї України. На заході було представлено доповіді науковців і освітян-практиків.

Педагогічним досвідом, найкращими практиками використання ІКТ для організації та проведення дистанційного/змішаного навчання під час війни, власним досвідом роботи шкіл в період окупації і бойових дій, освітянськими проблемами та шляхами їх розв'язання поділилися з учасниками семінару вчителі та керівники закладів загальної середньої освіти.

Протягом семінару учасниками підготовлено рекомендації стейкхолдерам освіти України щодо організації та проведення дистанційного / змішаного навчання у закладах загальної середньої освіти в умовах війни.

За результатами семінару підготовлено й оприлюднено збірник матеріалів: Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: 2023 (Пошук рішень в період війни): зб. матеріалів всеукр.наук.-практ. семінару (Київ, 21 березня 2023 р.) / за заг. ред. О.В. Овчарук. Київ: Інститут цифровізації освіти НАПН України: 2023. 209 с. ISBN 978-617-8330-01-9. (<https://doi.org/10.33407/lib.NAES.735075>).

Організовано й модерено співробітниками відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних систем інституту дистанційний навчальний курс «Інформаційно-цифрові технології для оцінювання результативності педагогічних досліджень» (Використання інформаційно-цифрових технологій для оцінювання результативності педагогічних досліджень: методичні рекомендації. Вакалюк Т.А., Іванова С.М., Кільченко А.В., Мінтій І.С., Новицька Т.Л., Олексюк В.П., Франчук Н.П., Шиненко М.А., Яськова Н.В. Київ: ЩО НАПН України. 2023. 90 с.).

Проведено навчальні вебінари-тренінги для вчителів з розроблення цифрового освітнього контенту з доповненою реальністю засобами безкоштовного сервісу *Blippbuilder*, що інтегрується як застосунок в середовище *Microsoft Teams*. Програма тренінгу передбачає такі етапи, як підготовчий, встановлення застосунків на мобільний засіб (телефон або планшет), завантаження до сервісу *Microsoft Teams*, добір формату доповненої реальності, створення її проєкту.

У 2023 р. завершено впровадження результатів наукового дослідження за темою «Методичні засади оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти» (2020-2022 рр.), проведеного в *Інституті професійної освіти НАПН України*.

У рамках виконання дослідження розроблено сім педагогічних інновацій (методичні основи оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти; педагогічні умови оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти; принципи оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти; методика оцінювання компетентностей (освітніх результатів) на основі понятійно-змістового аналізу компонентів професійної дії із застосування технології тестового контролю; методична система оцінювання якості підготовки фахівців у коледжах; модель методичної системи оцінювання якості підготовки фахівців у коледжах; технологія тестового оцінювання навчальних досягнень студентів) і опубліковано 4 видання (3 виробничо-практичні, 1 довідкове).

Отримані наукові результати використано під час розроблення й підготовки:

– навчальних планів підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» та третього (освітньо-наукового) рівня докторів філософії зі спеціальності 015 «Професійна освіта», зокрема в освітніх (освітньо-наукових) програмах (освітні компоненти «Методика наукових педагогічних досліджень», «Психологія і методика викладання у вищій школі», «Теорія і методика професійної освіти», «Інноваційні технології в професійній освіті»);

– аналітичних матеріалів (Радкевич, В.О., Лузан, П.Г., & Пащенко, Т.М. (2022). Фахова передвища освіта: аналітичний огляд ефективності. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 1-12. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4209>;

– рекомендацій міжнародних і всеукраїнських конференцій: XVII Всеукраїнської науково-практичної конференція (звітної) інституту «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання» (27-30 березня 2023 р.); III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій» (7 квітня 2023 р., Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка); IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Розвиток сучасної науки та освіти: реалії, проблеми якості, інновації», секції «Стан, шляхи і перспективи розвитку фізико-математичної освіти в умовах сучасних викликів та глобалізаційних змін» та «Використання інноваційних технологій в освітньому процесі в умовах воєнного стану» (29-31 травня 2023 р., Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Запоріжжя); Міжнародної конференції 6th International Conference on Design, Simulation, Manufacturing: The Innovation Exchange (6-9 червня 2023 р. Словачка Республіка); V Міжнародної конференції «Interpartner-2023» (5-8 вересня 2023 р., м. Одеса); XII Міжнародної науково-практичної конференції «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи» (18-20 жовтня 2023 р., Хмельницький національний університет); IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Фахова передвища і професійна освіта: теорія, методика і практика» (10 жовтня 2023 р., Науково-методичний центр ВФПО спільно з Національною академією педагогічних наук України), інших науково-практичних заходів.

Виконавці наукового дослідження *Інституту обдарованої дитини НАПН України* «Теоретико-методичні засади інтеграції формальної і неформальної освіти обдарованих учнів на основі освітніх програм спеціалізованої освіти наукового спрямування» впровадили методики та матеріали посібників «Стратегії дослідницького пошуку» та робочого зошита «Основи наукових досліджень» у програмі літніх шкіл та дослідницьких експедицій лабораторії експериментальних досліджень МАНлаб Національного центру «МАН України» влітку 2023 р.

VI. ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

Випуск друкованих та електронних видань НАПН України, підготовлених, за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень у 2023 р. не здійснювався у зв'язку із скороченням видатків загального фонду Державного бюджету України за КПКВК 6551030 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері освіти, педагогіки і психології».

Керівникам наукових установ НАПН України рекомендовано розмістити редаквані праці, підготовлені за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень, що увійшли до планів випуску друкованих та електронних видань академії у 2023 р., в Електронній бібліотеці НАПН України та на сайтах установ.

Постановою Президії НАПН України від 18 травня 2023 р. № 1-2/6-94 затверджені перспективні плани випуску електронних видань наукових установ НАПН України на 2024-2026 рр., що враховані для підготовки пропозицій до проекту бюджету на 2024 р. та прогнозу бюджету на 2025-2026 рр. Втім, у 2024 р. видатки на випуск електронних видань відсутні.

До планів випуску електронних видань на 2024-2026 рр. включено 101 працю за результатами фундаментальних наукових досліджень та 220 – за результатами прикладних наукових досліджень. Із них: 54 монографії, 2 концепції, 4 аналітичні матеріали, 4 препринти, 1 збірник наукових праць, 34 методичні посібники, 37 практичних посібників, 1 посібник, 2 практичні поради, 63 методичні рекомендації, 17 навчальних посібників, 11 навчально-методичних посібників, 34 підручники, 2 хрестоматії, 5 практикумів, 19 програм (навчальних, модельних, типових освітніх та програм курсів), 5 довідників, 1 довідкове видання, 6 словників, 1 глосарій, 2 бібліографічні покажчики, 3 науково-допоміжні бібліографічні покажчики, 3 біобібліографічні покажчики, 1 дайджест, 6 довідкових бюлетенів та 3 оглядові видання.

Вченими Інституту педагогіки НАПН України підготовлено методичний порадник до початку нового, 2023-2024, навчального року:

– Топузов, О.М. (ред.), Засекіна, Т.М. (ред.). (2023). *Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід, перспективи*: методичні рекомендації. Київ: Педагогічна думка, 192 с. (<https://doi.org/10.32405/978-966-644-737-4-2023-192>).

У виданні опубліковано методичні рекомендації фахівців інституту до початку нового навчального року. Висвітлено орієнтири міжнародних та неурядових організацій щодо забезпечення неперервності освіти в умовах війни, питання організації дистанційного навчання в Україні. Розглянуто інноваційні зміни в організації освітнього процесу у зв'язку із реформою загальної середньої освіти «Нова українська школа» та умовами воєнного стану. Методичні рекомендації призначено для педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти.

Науковою радою з проблем психологічної підтримки населення в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України, створеної за ініціативи

Відділення психології та спеціальної педагогіки НАПН України для психолого-педагогічного супроводу та розроблення науково-методичного забезпечення щодо подолання освітніх втрат здобувачів освіти на деокупованих територіях, підготовлено та опубліковано інформаційний довідник:

Панок, В.Г. (Ред.), Максименко, С.Д., Слюсаревський, М.М., Карамушка, Л.М., Губеладзе, І.Г., Прохоренко, Л.І., Орлов, О.В., Куліш, Т.І., Ткачук, І.І., & Горленко, В.М. (2023). *Наукова і волонтерська діяльність установ психологічного профілю НАПН України з проблем формування безпечного середовища у закладах освіти та надання психологічної і соціально-педагогічної допомоги постраждалим в умовах війни (2019-2023 рр.)*: інформаційний довідник. Київ: Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи (<https://lib.iitta.gov.ua/736657/>).

В довіднику висвітлюється наукова, науково-методична та волонтерська діяльність установ психологічного профілю НАПН України – Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України та Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи – з проблем формування безпечного середовища у закладах освіти та надання психологічної і соціально-педагогічної допомоги постраждалим за період 2019-2023 років.

Матеріали інформаційного довідника розраховані на вчених-психологів, освітян, управлінців, усіх, хто забезпечує функціонування і розвиток освіти, здійснює її психологічний науково-методичний супровід.

За матеріалами методологічного семінару «Актуальні проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час», що відбувся 16 листопада 2023 р., опубліковано збірник матеріалів:

– Панок, В.Г. (Ред.). (2023). *Актуальні проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час*: матеріали методологічного семінару НАПН України 16 листопада 2023 року. Київ: Педагогічна думка, 405 с. (<https://lib.iitta.gov.ua/738128/>).

У збірнику матеріалів висвітлюються важливі для сьогодення проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час, зокрема питання методології та теоретичних основ забезпечення психічного здоров'я населення у воєнний та повоєнний час, психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах війни; соціально-психологічні аспекти феноменології війни; технології надання психологічної допомоги постраждалим від війни та інші проблеми, пов'язані з охороною ментального здоров'я українців у часи війни. У збірнику представлено статті за секціями семінару.

Матеріали методологічного семінару розраховані на вчених, освітян, управлінців, усіх, хто забезпечує функціонування і розвиток освіти, здійснює її психологічний науково-методичний супровід.

Загальними зборами НАПН України 17 листопада 2023 р., метою яких було обговорення актуальної нині проблематики вищої освіти та її подальшого

розвитку в Україні під час воєнного стану і післявоєнного відновлення, схвалено підготовлену колективом авторів науково-аналітичну доповідь:

– Кремень, В.Г. (Ред.), Луговий, В.І., Саух, П.Ю., Драч, І.І., Слюсаренко, О.М., Скиба, Ю.А., Жабенко, О.В., Калашнікова, С.А. Таланова, Ж.В., Петроє, О.М., Оржель, О.Ю., Регейло, І.Ю., & Набок, М.В. (2023). *Вища освіта України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення: виклики і відповіді* : науково-аналітична доповідь. Київ: Педагогічна думка, 172с. (<https://doi.org/10.37472/NAES-IHED-2023>).

У науково-аналітичній доповіді проаналізовано основні проблеми, які постають перед вищою освітою в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України, зокрема: загроза життю і здоров'ю здобувачів вищої освіти та персоналу ЗВО; масштабні руйнування та пошкодження інфраструктури; вимушене переміщення закладів; вплив війни на контингент здобувачів вищої освіти та склад науково-педагогічних працівників; загострення проблеми забезпечення рівного доступу до якісної вищої освіти; труднощі провадження наукової та інноваційної діяльності; обмеження реалізації міжнародної співпраці; проблема невідповідності кваліфікацій випускників вимогам ринку праці; недостатнє фінансування вищої освіти.

У пошуку відповідей для подолання окреслених викликів запропоновано ключові пріоритети розвитку вищої освіти та висловлено рекомендації щодо: забезпечення рівного доступу до якісної вищої освіти; вдосконалення викладання і навчання; розвитку дослідницького потенціалу ЗВО в умовах відкритої науки; реалізації соціальної відповідальності ЗВО; оптимізації мережі закладів вищої освіти України; посилення інтернаціоналізації вищої освіти; розвитку університетської автономії; використання штучного інтелекту у вищій освіті, подальшого розширення внеску НАПН України у розв'язання проблем вітчизняної вищої освіти.

Адресовано органам державної влади, закладам вищої освіти, науковим організаціям та установам, представникам університетської спільноти, громадськості.

VI.2. НАУКОВІ ДРУКОВАНІ ТА ЕЛЕКТРОННІ ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ

У звітному році налічувалося 40 наукових періодичних видань, засновниками (співзасновниками) яких є НАПН України та її наукові установи (Додатки, табл. 15). Серед них: 33 друкованих (відповідно до Державного реєстру друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності Міністерства юстиції України) та 8 електронних наукових періодичних видань.

Збірник наукових праць «Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи» зареєстровано як суб'єкт у сфері медіа (ідентифікатор медіа R30-0181, рішення від 9 листопада 2023 р. № 1318 Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення). Науково-методичний журнал «Особлива дитина: навчання і

виховання» також внесено до Реєстру суб'єктів у сфері медіа (ідентифікатор медіа R30-02006, рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 9 листопада 2023 р. № 1276).

Науково-методичний збірник «Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови» віднесено до категорії Б у галузі психологічних наук (053 «Психологія») (Наказ МОН України від 23 серпня 2023 р. № 1035).

У 2023 р. припинено випуск збірника наукових праць «Психологічні науки: проблеми і здобутки» (співзасновники – Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; Приватний вищий навчальний заклад «Київський міжнародний університет»). Не видавався у поточному році науково-практичний журнал «Лідер. Еліта. Суспільство» (співзасновники – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (засновник); Інститут цифровізації освіти НАПН України (співзасновник); Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова (співзасновник)). Всеукраїнський науково-практичний журнал «Директор школи, ліцею, гімназії» (засновник – Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України) тимчасово не друкується, сайт журналу тимчасово не працює через технічні проблеми із версткою журналу. Наразі всі статті за 2023 р. зібрані та рекомендовані до друку.

Вісник НАПН України. У 2023 р. продовжувався випуск електронного наукового періодичного видання відкритого доступу «Вісник Національної академії педагогічних наук України» (гол. ред. – акад. В.Г. Кремень) (рис. VI.1). З 2019 р. Вісник Національної академії педагогічних наук України сприяє популяризації науки, поширенню наукових знань та залученню громадян до участі у науковій та науково-технічній діяльності. Метою видання є сприяння розвитку наукового потенціалу у сфері освіти, педагогіки і психології, інтеграції вітчизняної педагогічної і психологічної науки у світовий освітньо-науковий простір та всебічне висвітлення діяльності Національної академії педагогічних наук України. Зокрема, на сторінках Вісника представлено доповіді вчених на загальних зборах та засіданнях Президії НАПН України, аналітичні матеріали, статті та огляди, події (рекомендації масових науково-практичних заходів), діяльність молодих вчених, міжнародне співробітництво, наукові напрями тощо. Матеріали Вісника НАПН України використовуються: за умовами публічної ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства – Некомерційна» 4.0 Міжнародна; відкрито і постійно доступно онлайн, відразу після публікації; без передплати або реєстрації. Журнал входить до таких реферативних баз даних: Index Copernicus, OUCI, Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, OCLC WorldCat, Google Scholar, Dimensions, Unpaywall, а також використовує видавничу систему Open Journal Systems. Публікація матеріалів у межах випусків здійснюється безперервно до 1 липня (1 випуск) та до 31 грудня (2 випуск). У звітному році опубліковано 89 матеріалів.

У першому випуску видання розміщено наукові доповіді вчених наукових установ і членів (дійсних членів та членів-кореспондентів) НАПН України на загальних зборах НАПН України «Про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2022 році та завдання на 2023 рік»;

методологічному семінарі НАПН України «Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання»; найважливіші виступи вчених на засіданнях Президії НАПН України у I півріччі 2023 р.; інформаційно-аналітичні матеріали; найбільш вагомими для НАПН України та громадськості події січня-червня 2023 р. тощо. Певні сторінки випуску присвячено висвітленню досягнень наукових установ, відділень НАПН України та діяльності НАПН України в умовах воєнного стану. Зокрема, про діяльність Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України щодо психологічної підтримки населення України під час воєнного стану; результати досліджень науково-методичного забезпечення спеціалізованої освіти наукового спрямування в Інституті обдарованої дитини НАПН України; наукову і науково-організаційну діяльність Інституту професійної освіти НАПН України за 2018-202 рр. та перспективи його розвитку; результати виконання наукового дослідження «Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану» тощо.

У другому випуску видання публікуються статті за результатами наукових доповідей вчених наукових установ і членів (дійсних членів та членів-кореспондентів) НАПН України на загальних зборах «Вища освіта в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України: виклики і відповіді» та методологічному семінарі НАПН України «Актуальні проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час»; найважливіші виступи вчених на засіданнях Президії НАПН України у II півріччі 2023 р.; концепції, стратегії, науково-аналітичні доповіді й матеріали; результати виконання Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2021-2023 рр. та виконання Програми спільної діяльності НАН України і НАПН України на 2023-2025 рр.; найбільш вагомими для НАПН України та громадськості події серпня-грудня 2023 р., зокрема про експериментальну роботу з реалізації НУШ; про дослідження проблем психологічного благополуччя і психологічної безпеки молоді; трансформації професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету тощо.

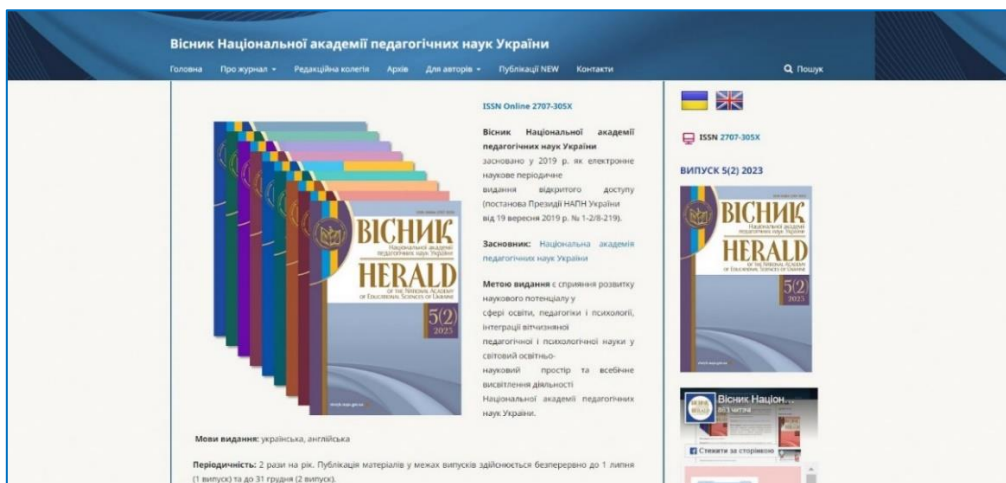


Рис. VI.1. Офіційний вебсайт Вісника НАПН України (visnyk.naps.gov.ua)

За даними Google Analytics, у звітному році налічувалося понад 18,5 тис. користувачів вебсайту видання 93,3 % з яких – нові користувачі. Найбільше користувачів з України (85,3 %), США (4,5 %), Німеччини (1,7 %) та Польщі (1,6 %). Матеріали Вісника у 2023 р. переглядали понад 64,7 тис. разів. До топ-5 публікацій 2023 р. за переглядом на сайті видання увійшли: «Університетська мережа в Україні: необхідність модернізації» (академік В.Г. Кремень, <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5106>); «Профільна середня освіта: концептуальні засади для Нової української школи» (академіки В.Г. Кремень, О.М. Топузов, О.І. Ляшенко, чл.-кор. Ю.І. Мальований, доктор пед. наук Т.М. Засекіна, <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5201>); «Концепція реформування психологічної служби у системі освіти України на період до 2030 року» (чл.-кор. В.Г. Панок, <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5204>); «Реалізація Національною академією педагогічних наук України пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності» (академіки В.Г. Кремень, В.І. Луговий, О.М. Топузов, <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5101>); «Освітні втрати в дошкільній освіті як передумова подальших освітніх втрат» (академік С.О. Сисоєва, доктор пед. наук О.Д. Рейпольська, <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5203>).

Для популяризації видання функціонувала сторінка Вісника НАПН України у мережі Facebook ([facebook.com/visnyk.naps.gov.ua](https://www.facebook.com/visnyk.naps.gov.ua)), на якій протягом 2023 р. опубліковано близько 93 дописів (posts). Охоплення аудиторії дописів досягало 14, 4 тис. користувачів мережі.

Науковий журнал «Education: Modern Discourses». У звітному році опубліковано шостий номер англomовного наукового фахового періодичного видання НАПН України «Education: Modern Discourses» (гол. ред. – акад. В.Г. Кремень) (рис. V.2), в якому представлено статті з питань філософії та історії освіти, освіти в контексті сучасних трансформацій, загальної середньої та вищої освіти, розвитку особистості, педагогічної компаративістики та міжнародної освіти тощо. Науковий журнал представлено у таких базах даних, реєстрах і пошукових системах: Crossref, Directory of Open Access Journals (DOAJ), Наукова періодика України (Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського), Index Copernicus International, Google Академія, ERIH PLUS (The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences) тощо.



Рис. VI.2. Офіційний вебсайт англomовного наукового фахового журналу НАПН України «Education: Modern Discourses» (emdnaes.org.ua)

Характеристика періодичних видань. Тридцять п'ять найменувань (87,5 %) наукової періодики НАПН України внесено до категорій «А» та «Б» *Переліку наукових фахових видань України* (Додатки, табл. 16) за спеціальностями у галузях знань «01 Освіта/Педагогіка», «03 Гуманітарні науки», «05 Соціальні та поведінкові науки», «12 Інформаційні технології», «23 Соціальна робота».

Співзасновниками наукових періодичних видань НАПН України є *заклади вищої освіти* (Запорізький національний університет, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського, Волинський національний університет імені Лесі Українки, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Херсонський державний університет, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Хмельницький національний університет тощо), *наукові установи* (зокрема Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»), *громадські організації* (зокрема Українська асоціація організаційних психологів та психологів праці, Асоціація політичних психологів України, Асоціація з підтримки науки та інновацій) та ін.

Усі електронні й 95,0 % друкованих наукових періодичних видань НАПН України мають *міжнародний стандартний номер періодичного видання* – ISSN Print та ISSN Online відповідно. Усі електронні та 95,0 % друкованих видань мають власні вебсайти або вебсторінки на вебсайті засновника (співзасновника) видання, 52,5 % друкованих видань з онлайн версією отримали для свого вебсайту ISSN Online.

Наукова періодика НАПН України виходила з *періодичністю* від одного до дванадцяти разів на рік, найбільше періодичних видань виходили щопівроку (42,5 %) та щоквартально (47,5 %).

Більшість (87,5 %) друкованих і електронних періодичних видань НАПН України випускають статті кількома *мовами*, зокрема українською, англійською, польською, німецькою, французькою, італійською тощо; наукові періодичні видання «Education: Modern Discourses», «Studies in Comparative Education» та «ScienceRise: Pedagogical Education» публікують усі статті англійською мовою.

До *складу редакційних колегій* майже всіх видань НАПН України введено *іноземних фахівців*, які загалом представляють понад 35 країн Європи, Північної Америки, Австралії, Азії та Африки. Найбільше у складі редакційних колегій видань представлено їх іноземних членів з Республіки Польща (31 видання), Сполучених Штатів Америки (9 видань), Литовської Республіки (6 видань) та Італія (6 видань). Серед інших країн: Австралія, Греція Республіка, Держава Ізраїль, Італійська Республіка, Канада, Королівство Іспанія, Австрія, Велика Британія, Федеративна Республіка Німеччина, Фінляндія, Франція, Швеція та ін.

Тридцять п'ять (87,5 %) наукових періодичних видань НАПН України присвоюють своїм статтям *DOI*. Під префіксами НАПН України та її підвідомчих установ 20 виданням присвоює DOI, під префіксами закладів вищої освіти України – 10. Загалом у системі НАПН України наявні вісім префіксів DOI (10.37472, 10.32405, 10.35387, 10.35387, 10.33120, 10.31874, 10.33407, 10.32835).

Представлення у базах даних, реєстрах і пошукових системах. Електронне наукове періодичне видання «Інформаційні технології і засоби навчання» (засновник – Інститут цифровізації освіти НАПН України; співзасновники: ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти») представлено в базі даних Emerging Sources Citation Index (ESCI) Web of Science Core Collection компанії Clarivate. Видання посідає перше місце у рейтингу кращих наукових періодичних видань, які публікують статті українською мовою «Найкращі публікації – українська», від Google Scholar.

Три видання («Мистецтво та освіта», «Порівняльна професійна педагогіка» та «Особлива дитина: навчання і виховання») індексуються у базах даних фірми EBSCO Publishing, шістнадцять (40,0 %) і три (7,5 %) наукових періодичних видань академії відображено у European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (ERIH PLUS) та Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH) відповідно.

Двадцять п'ять наукових періодичних видань НАПН України у звітному році пройшли оцінювання і представлені в Index Copernicus International Journals Master List, кращі шість із них наведено у табл. VI.1.

**Топ-5 наукових періодичних видань НАПН України
за даними Index Copernicus International Journals Master List**

№ з/п	Назва наукового періодичного видання	Засновник (співзасновники)	Index Copernicus Value (ICV)
1.	Проблеми сучасної психології	Інститут психології НАПН України імені Г.С. Костюка НАПН України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка	100.00
2.	Education: Modern Discourses (Освіта: сучасні дискурси)	Національна академія педагогічних наук України	100.00
3.	Professional Pedagogics (Професійна педагогіка)	Інститут професійної освіти НАПН України	89.99
4.	Організаційна психологія. Економічна психологія	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Українська Асоціація організаційних психологів та психологів праці	89.80
5.	Естетика і етика педагогічної дії	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка	84.31

Іншими наукометричними, реферативними та/або інформаційними базами і каталогами, в яких представлено наукові періодичні видання НАПН України, є Crossref, Directory of Open Access Journals (DOAJ), Educational Research Abstracts Online (ERA), Education Resources Information Center (ERIC), Polska Bibliografia Naukowa, Library of Science (University of Warsaw), Directory of Open Access Scholarly Resources (ROAD), OCLC WorldCat, Ulrich's Periodicals Directory, The Directory of Research Journal Indexing (DRJI), MIAR (Spain), Researchgate та ін.

Підтримання ініціатив «Відкритої науки». У *відкритому доступі* на вебсайті або вебсторінці видання на вебсайті засновника (співзасновника) розміщують повні тексти 77,5 % наукових періодичних видань НАПН України, 13 видань з них (32,5 %) індексуються у Directory of Open Access Journals (DOAJ).

Завдяки присвоєнню статтям DOI наукову періодику НАПН України представлено у пошукових системах і базах наукових цитувань Open Ukrainian Citation Index (OUCI), Dimensions, Unpaywall та ін., що використовують дані, зокрема з Crossref. Проте підтримали *ініціативу відкритих цитувань* (Initiative for Open Citations, I4OC) і у 2023 р. передавали при реєстрації DOI списки використаних джерел лише чотири видання (10,0 %): «Вісник НАПН України», «Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття», «Університети і лідерство» та «Психологічні перспективи». Сімнадцять видань (42,5 %) передають при реєстрації DOI анотації статей, підтримуючи таким чином *ініціативу відкритих анотацій* (Initiative for Open Abstracts, I4OA).

Науковими установами НАПН України *спільно із зарубіжними партнерами* публікуються одне *наукове періодичне видання*: «Edukacja zawodowa i ustawiczna / Професійна і неперервна освіта» (ISSN 2543-7925) (Академія спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві, Республіка Польща; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; aps.edu.pl/edukacja-zawodowa-i-ustawiczna/). Науковий співробітник Інституту соціальної та політичної психології НАПН України очолює редакційну раду міжнародного наукового журналу «Mental Health: Global Challenges Journal» (ISSN 2612-2138), (De Gruyter (Sciendo), Італійська Республіка; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; <https://www.mhgcj.org/index.php/MHGCJ>).

VII. НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

VII.1. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ НАПН УКРАЇНИ, РОБОТА ПРЕЗИДІЇ

У звітному році науково-організаційна діяльність НАПН України здійснювалась відповідно до Плану роботи Національної академії педагогічних наук України на 2023 рік, затвердженому постановою Президії НАПН України від 22 грудня 2022 р. № 1-2/14-240.

За планом роботи НАПН України на 2023 р. проведено дві онлайн сесії загальних зборів академії:

– «Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України в 2022 р.» (7 квітня);

– «Вища освіта в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України: виклики і відповіді» (17 листопада).

Учасники першої сесії загальних зборів схвалили звітну доповідь президента НАПН України акад. В.Г. Кременя (<https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/353>), підтримали проєкт відповідної постанови.

Учасники другої сесії загальних зборів обговорили актуальні проблеми збереження та відновлення вищої освіти України в умовах розв'язаної рф війни, перспективи її розвитку у період післявоєнного відновлення нашої країни та схвалили науково-аналітичну доповідь НАПН України «Вища освіта в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України: виклики і відповіді», рекомендації із розв'язання проблем вищої освіти, що в ній містяться (Кремень, В.Г. (Ред.), Луговий, В.І., Саух, П.Ю., Драч, І.І., Слюсаренко, О.М., Скиба, Ю.А., Жабенко, О.В., Калашнікова, С.А. Таланова, Ж.В., Петроє, О.М., Оржель, О.Ю., Регейло, І.Ю., & Набок, М.В. (2023). Вища освіта України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення: виклики і відповіді : науково-аналітична доповідь. Київ: Педагогічна думка, 172 с. <https://doi.org/10.37472/NAES-IHED-2023>); (<https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/416>).

Згідно із планом роботи НАПН України у звітному році відбулися методологічні семінари в режимі онлайн:

– «Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання» (6 квітня);

– «Актуальні проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час» (16 листопада). За матеріалами методологічного семінару опубліковано збірник матеріалів (Панок, В.Г. (Ред.). (2023). Актуальні проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час : матеріали методологічного семінару НАПН України 16 листопада 2023 р. Київ: Педагогічна думка, 405 с. <https://lib.iitta.gov.ua/738128/>).

У роботі методологічних семінарів взяли участь члени НАПН України, вчені її наукових установ, науково-педагогічні і педагогічні працівники закладів освіти, представники органів державної влади та місцевого самоврядування,

громадських організацій, здобувачі освіти. За результатами обговорення проблем національно-патріотичного виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану і повоєнного відновлення України, охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час підготовлено рекомендації, які розіслано органам державної влади для використання в роботі.

Планом роботи НАПН України на 2023 р. передбачалося проведення 12 засідань її Президії, фактично проведено 14 засідань, присвячених науково-організаційній, організаційній і фінансово-господарській діяльності НАПН України; розглянуто 306 питань і прийнято відповідні рішення та постанови.

Виконуючи контрольні функції, Президія НАПН України проаналізувала виконання постанови загальних зборів академії «Про діяльність НАПН України у 2021 році та завдання на 2022 рік»; постанов Президії НАПН України за 2022 р., звіт про діяльність академії в 2022 р.; приділила значну увагу аналізу перебігу та результатів науково-дослідних (експериментальних) робіт, а саме:

– «Про виконання у 2022 р. наукових досліджень з проблем розвитку освіти, що потребують невідкладного розгляду» (січень);

– «Про виконання у 2022 р. наукових досліджень для підтримки молодих вчених, які працюють (навчаються) у наукових установах НАПН України» (січень);

– «Про результати виконання та впровадження наукового дослідження відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського «Бібліографічний та аналітичний супровід діяльності Національної академії педагогічних наук України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти» (березень);

– «Про результати завершених у 2022 р. фундаментальних і прикладних наукових досліджень установ НАПН України» (березень);

– «Про результати досліджень науково-методичного забезпечення спеціалізованої освіти наукового спрямування в Інституті обдарованої дитини НАПН України» (квітень);

– «Про результати виконання наукового дослідження «Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану» (червень);

– Про результати виконання та впровадження наукового дослідження «Науково-теоретичні основи моделювання інклюзивного освітнього середовища», виконаного в Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України» (вересень);

– «Про розроблення в Інституті соціальної та політичної психології НАПН України проблем психологічного благополуччя і психологічної безпеки молоді» (листопад).

У 2023 р. Президією НАПН України аналізувалася діяльність її установ:

– Інституту педагогіки НАПН України (експериментальна робота із реалізації ідей Нової української школи);

– Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (досвід мережевої взаємодії із закладами вищої педагогічної освіти України);

– Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України щодо психологічної підтримки населення під час воєнного стану;

– Інституту професійної освіти НАПН України (наукова і науково-організаційна діяльність).

Позитивно оцінюючи результати наукових досліджень, діяльності установ, Президія НАПН України рекомендувала установам академії активніше впроваджувати та популяризувати наукові напрацювання, здійснювати наукове супроводження вирішення проблем розвитку освітньої сфери в умовах воєнного стану, міжнародну наукову співпрацю, зокрема реалізацію спільних наукових проєктів, підвищити публікаційну активність учених у зарубіжних виданнях, розширити й урізноманітнити співпрацю із науковими установами Національної та національних галузевих академій наук України, закладами вищої освіти.

Продовжуючи практику реалізації і поглиблення міжнародної співпраці, взаємодії із науковими установами і закладами вищої освіти, у звітному році Президія НАПН України провела спільні засідання із:

– вченою радою Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка та Товариства «Знання» України «Філософсько-педагогічна спадщина Григорія Сковороди», присвячене 300-річчю із дня народження Григорія Сковороди (квітень);

– вченою радою Національного університету біоресурсів і природокористування України «Про досвід використання інноваційних методів психолого-педагогічної науки колективом Національного університету біоресурсів і природокористування України» (травень);

– Комітетом педагогічних наук Польської академії наук «Діти війни: як допомогти і убезпечити» (червень).

Учасники спільного засідання із Комітетом педагогічних наук Польської академії наук засудили збройну агресію РФ проти України, відзначили солідарність польських вчених і суспільства загалом з народом України, схвалили результати плідної співпраці Комітету і НАПН України, ухвалили розширити партнерство із реалізації фундаментальних і прикладних досліджень.

У межах співпраці із МОН України, Національною та галузевими національними академіями наук у 2023 р. Президія НАПН України розглянула питання:

– «Про проєкт Програми спільної діяльності Національної академії медичних наук України та Національної академії педагогічних наук України на 2023-2025 рр.» (червень);

– «Про виконання у 2023 р. і в цілому Програми спільної діяльності МОН України і НАПН України на 2021-2023 роки та підготовку Програми спільної діяльності МОН України і НАПН України на 2024-2026 роки» (листопад);

– «Про виконання у 2023 р. Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України на 2023-2025 роки» (грудень).

Президія НАПН України схвалила результати спільної роботи МОН України та НАПН України, НАН України та НАПН України із виконання програм спільної діяльності, а також проєкт нової Програми спільної діяльності МОН України і НАПН України на 2024-2026 рр.

Упродовж звітнього року Президія академії затвердила: напрями (тематику) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, фундаментальних і прикладних досліджень НАПН України, виконання яких розпочинається в 2024 р.; перспективні тематичні плани наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок установ академії на 2024-2026 рр.; у зв'язку із виробничою необхідністю внесла зміни до перспективних тематичних планів наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок установ НАПН України.

Значну увагу Президія академії приділяла питанням кадрової політики: оголошувала конкурси на заміщення керівних посад в установах НАПН України; затверджувала склад їх вчених рад; нагороджувала відзнаками НАПН України відомих учених, освітян, працівників апарату Президії і наукових установ академії, забезпечувала участь у дистанційному режимі наукових і науково-педагогічних працівників установ НАПН України у загальних зборах та у загальних зборах відділень академії.

У 2023 р. Президія НАПН України контролювала питання фінансово-економічної діяльності академії: затвердила зведений кошторис доходів і видатків Державного бюджету НАПН України на 2023 р., аналізувала ефективність використання бюджетних коштів на наукову, науково-організаційну та фінансово-господарську діяльність НАПН України, затверджувала зміни до структур наукових установ тощо.

Упродовж звітнього року Президія академії затверджувала нормативні документи, що регулюють діяльність НАПН України та структурних підрозділів її апарату.

Робота загальних зборів, діяльність Президії НАПН України у 2023 р. систематично висвітлювались на вебсайті академії, її сторінці у Facebook, сайтах наукових установ НАПН України, на шпальтах газети «Освіта і суспільство».

VII.2. НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДДІЛЕНЬ

VII.2.1. ВІДДІЛЕННЯ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ, ЗАГАЛЬНОЇ ТА ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Діяльність Відділення упродовж 2023 р. проводилась відповідно до Стратегії розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2023-2027 рр. та «Пріоритетних напрямів (тематики) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок НАПН України на 2022-2026 рр.», затверджених НАПН України, й спрямовувалась на виконання актуальних для педагогічної теорії та освітньо-виховної практики теоретико-методологічних, науково-методичних і прикладних завдань реформування національної системи

освіти із урахуванням викликів воєнного стану та завдань щодо повоєнного відновлення країни. У роботі Відділення враховано вимоги законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Про позашкільну освіту», «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», указів Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», «Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни», Національної економічної стратегії на період до 2030 року», Плану заходів з реалізації Стратегії людського розвитку на 2021-2023 роки; постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки» та «Про схвалення Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках»; розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»; положень Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р., Концепції Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021-2025 рр., Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України на 2023-2025 роки, Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2021-2023 роки та інших нормативно-правових актів, а також рішень, ухвалених Президією та загальними зборами НАПН України.

Упродовж звітнього періоду Відділення активно співпрацювало з Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, МОН України, Міністерством соціальної політики України, Міністерством молоді та спорту України тощо.

У звітньому році рішенням загальних зборів Відділення і постановою загальних зборів НАПН України іноземним членом академії обрано Барбару Кромоліцьку, професора звичайного, доктора хабілітованого у галузі гуманістичних наук, завідувача кафедри соціальної педагогіки Інституту педагогіки Щецинського університету, члена Ради з соціальних справ Національної Ради розвитку при Президентові Республіки Польща; почесним академіком НАПН України – В.А. Вергунова, доктора сільськогосподарських наук, доктора історичних наук, професора, академіка Національної академії аграрних наук України, заслуженого працівника сільського господарства України, директора Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України.

Вчені Відділення проводили експертизи та погоджували законодавчі і нормативні акти з питань, що належать до його компетенції; здійснювали підготовку інформаційно-аналітичних матеріалів на запити центральних органів законодавчої і виконавчої влади; брали участь у діяльності робочої групи із

підготовки законопроекту № 8030 «Про дошкільну освіту».

Науковий пошук членів Відділення та вчених віднесених до нього установ і підрозділів здійснювався за напрямками: філософія освіти в системі соціогуманітарного знання; методологія освіти; теорія та історія розвитку української і зарубіжної педагогічної науки; теоретичні й методичні засади виховання та соціалізації зростаючої особистості; управлінські та технологічні чинники розвитку освіти з урахуванням воєнного стану в Україні. Значна увага приділена управлінським і технологічним чинникам функціонування освіти із урахуванням воєнного стану в Україні і нагальних потреб освіти та суспільства під час війни, подальшого повоєнного відновлення країни.

Здійснено підготовку та проведено загальноакадемічний методологічний семінар за темою: «Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання», за результатами якого видано збірник тез²⁷⁷.

Згідно з планом роботи проведено загальні збори Відділення та 11 засідань його бюро, на яких розглядалося 29 основних питань, що стосувалися планування й організації наукових досліджень, результатів виконання науково-дослідних робіт, упровадження результатів досліджень віднесених до Відділення підвідомчих установ / підрозділів: Інституту проблем виховання, чотирьох відділів Інституту педагогіки, Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського та науково-дослідних центрів, що працювали при Відділенні на громадських засадах. Проаналізовано та скореговано перспективне планування науково-дослідної роботи у Відділенні на 2024 р.

На засіданні бюро Відділення обговорено підготовку питання для розгляду Президією НАПН України «Про результати виконання та впровадження наукового дослідження відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського «Бібліографічний та аналітичний супровід діяльності Національної академії педагогічних наук України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти». Розглянуто підсумки виконання та впровадження результатів планових наукових досліджень, завершених у 2022 р. та виконаних в Інституті проблем виховання НАПН України: «Формування соціально успішної особистості старшокласника у системі загальної середньої освіти», «Аксіологічні засади формування екологічної компетентності школярів», «Виховання смисложиттєвих цінностей підлітків в умовах євроінтеграційного поступу України», «Про результати виконання та впровадження наукового дослідження лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя «Військово-патріотичне виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації», «Формування в учнів професійно-ціннісних орієнтацій до трудової діяльності», «Формування готовності старшокласників до відповідального батьківства».

Також на засіданнях бюро Відділення розглянуто питання про підсумки виконання та впровадження результатів планових наукових досліджень,

²⁷⁷ <https://ipv.org.ua/2023/publication-of-abstracts/>

завершених у 2022 р. та виконаних в ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського, а саме: «Педагогічна наука та освіта в особах, документах, бібліографії», «Інформаційні ресурси освітянських бібліотек у розвитку педагогіки, психології та освіти». Розглянуто питання про стан і процес підготовки до проведення VIII Всеукраїнського науково-методологічного семінару «Педагогічна біографіка в освітньо-науковому просторі в умовах воєнної доби: нові виклики і завдання», XIII Міжнародних і XXX Всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю».

На засіданнях бюро Відділення аналізувалася робота спеціалізованих вчених рад та керівництво роботою аспірантури і докторантури у підвідомчих установах Відділення, погоджувались перспективні тематичні плани наукових досліджень віднесених до Відділення установ на 2024-2026 рр. з урахуванням результатів проведеного конкурсу, розглядалося питання щодо підсумків науково-організаційної, наукової і видавничої діяльності членів Відділення та віднесених до нього установ і наукових підрозділів у 2022 р. Всі питання розглядалися із урахуванням воєнного стану в Україні і нагальних потреб освіти та суспільства під час війни.

Значна увага на засіданнях бюро приділена аналізу особистого внеску дійсних членів і членів-кореспондентів НАПН України, які входять до його складу, у розв'язання проблем сучасної освіти. Розглянуто питання про індивідуальну науково-дослідницьку та організаційно-методичну роботу дійсних членів (академіків) НАПН України І.Д. Беха, В.Д. Будака, В.С. Курила, В.Ю. Мельниченка, В.П. Кравця, О.О. Рафальського та членів-кореспондентів НАПН України А.М. Бойко, В.Г. Бутенка, В.І. Лозової, О.І. Локшиної, О.Л. Сидоренка, В.М. Хайруліної.

На засіданнях бюро Відділення проаналізовано питання підготовки і проведення масових заходів, організатором яких було Відділення, здійснено моніторинг їх результативності. Загалом упродовж 2023 р. членами Відділення та науковими працівниками віднесених до нього установ і центрів проведено понад 30 науково-практичних конференцій, семінарів, наукових засідань, круглих столів; 25 із них організовано науковими підрозділами Відділення, зокрема Інститутом проблем виховання, Інститутом педагогіки, Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О. Сухомлинського.

На бюро Відділення також розглянуто питання про стан впровадження Концепції виховання дітей та молоді в цифровому просторі, основними користувачами якої є: педагоги закладів загальної середньої освіти, вихователі закладів дошкільної освіти, педагогічні працівники позашкільних закладів освіти (керівники гуртків, методисти), фахівці сфери післядипломної педагогічної освіти, викладачі закладів вищої освіти, докторанти, аспіранти, учені, які вивчають проблеми цифровізації освіти, питання створення безпечного цифрового освітнього середовища, продукування цифрового освітнього контенту та послуг.

15 червня 2023 р. Відділенням організовано та проведено виїзне спільне засідання Президії НАПН України, вченої ради Полтавського національного

педагогічного університету імені В.Г. Короленка, Президії Товариства «Знання» України за участі Чорнухинської селищної ради «Філософсько-педагогічна спадщина Григорія Сковороди», присвячене 300-річчю з дня народження Григорія Сковороди.

Відділення стало організатором спільного засідання НАПН України та Комітету педагогічних наук Польської академії наук 23 червня 2023 р. «Діти війни: як допомогти і убезпечити». Учасниками обговорювалися питання кризових гуманітарних явищ, зумовлених воєнною агресією російської федерації проти України.

29-30 вересня 2023 р. вчені Відділення взяли участь у спільному засіданні Комітету педагогічних наук Польської академії наук та вченої ради ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», де були розглянуті проблеми переміщених закладів освіти.

29-30 листопада 2023 р. на запрошення Університету ім. Адама Міцкевича у Познані вчені Відділення брали участь в урочистостях з нагоди відзначення 30-річчя Факультету освітніх наук Університету та Спільному засіданні Комітету педагогічних наук Польської академії наук, присвяченому розвитку педагогічної науки.

У 2023 р. Відділення брали активну участь у реалізації міжнародних науково-освітніх проєктів і програм Американських рад з міжнародної освіти, Британської ради в Україні, Європейського Союзу, Європейського фонду підготовки, Представництва ООН в Україні, Представництва DVV International в Україні, Ради Європи, Світового банку, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ та інших міжнародних організацій і фондів.

Члени Відділення брали участь у міжнародних проєктах та програмах, зокрема:

– проєкті «Second International Research Handbook on Values Education and Student Wellbeing. Springer International Handbooks of Education» (акад. О.В. Сухомлинська);

– проєкті «Еразмус+: Жан Моне» (Модуль «Університетська автономія в розвитку демократичних цінностей у вищій освіті: досвід країн ЄС для України»). Проєкт імплементується впродовж 2022-2025 рр. Київським університетом імені Бориса Грінченка (Jean Monnet Module «University Autonomy In The Development Of Democratic Values In Higher Education: The Experience Of The Eu Member States For Ukraine» №101098702 – Uaddvhe – Erasmus-Jmo-2022-Hei-Tch-Rsch-Ua-Iba» Jean Monnet Program Erasmus+ (2022-2025 рр.) (акад. С.О. Сисоєва);

– проєкті «Еразмус+: Жан Моне» (Модуль «Європейська якість навчання для кращої успішності учнів»). Проєкт імплементувався впродовж 2021-2023 рр. Інститутом педагогіки НАПН України (Jean Monnet Module «European Teaching Excellence for Students' Better Performance» 620287-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE, Jean Monnet Program Erasmus+ (2021-2023 рр.) (чл.-кор. О.І. Локшина);

– програмі білатеральних дипломів та Програм академічних обмінів

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка спільно із Вищою лінгвістичною школою м. Ченстохова (Польща), Природничо-Гуманітарним університетом імені Яна Длугоша (Ченстохова, Польща), Університетом Хуманітас (Сосновець, Польща), Остравським університетом (Острава, Чехія) (чл.-кор. Б.Б. Буяк);

– проєкті з міжнародною підтримкою Української асоціації дослідників освіти за підтримки Європейської асоціації дослідників освіти «Європейський дослідницький простір як орієнтир розвитку педагогічної науки в Україні: інформаційний хаб Інституту педагогіки НАПН України» (2023 р.) (чл.-кор. О.І. Локшина);

– проєкті «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) за підтримки Посольств США та Великої Британії в Україні у партнерстві із МОН України та Академією Української преси (чл.-кор. Б.Б. Буяк);

– проєкті «Learnopolis+» за підтримки Німецької служби академічних обмінів (DAAD) та Федерального міністерства освіти і досліджень Німеччини (BMBWF) в рамках програми «Підтримка інтернаціоналізації українських ЗВО» (чл.-кор. Б.Б. Буяк);

– проєкті «Постсекулярні тенденції у сучасній культурі та освіті» (керівник проф. Кр.Асмут, ректор вищої теологічної школи «Августіана», почесний доктор ХНПУ імені Г.С. Сковороди) (чл.-кор. М.Д. Култаєва);

– проєкті «ERASMUS+ KA2 CAPACITY BUILDING IN HIGHER EDUCATION» MULTIED – Foreign Language Teacher Training Capacity Development As A Way To Ukraine’s Multilingual Education And European Integration (2019-2023 pp.) (чл.-кор. Б.Б. Буяк);

– проєкті за грантової підтримки Національного фонду досліджень України у межах конкурсу «Наука для безпеки і сталого розвитку України» «Формування критичного мислення громадян як чинник безпеки в умовах збройного насилля та інформаційної агресії на сході України» (акад. В.С. Курило).

Члени Відділення є учасниками різних міжнародних організацій, а саме:

– Британського товариства істориків освіти (ознайомлення із дослідженнями зарубіжних істориків освіти, вивчення матеріалів журналів «History of Education», «The History of Education Researcher», сайту Товариства, електронних ресурсів, публікування статей) (чл.-кор. Л.Д. Березівська);

– Всесвітньої міжнародної асоціації істориків освіти (ISCHE), Української асоціації дослідників освіти (UERA), що є структурною частиною Європейської асоціації дослідників освіти (EERA), Міжнародної асоціації сучасної освіти, науки та культури (чл.-кор. Л.Д. Березівська);

– Європейської Академії Освіти (м. Лейсден, Нідерланди) CERTIFICATE, Red. № 6221/20211 / 27.04.2021 р. (чл.-кор. А.М. Бойко);

– Товариства філософської педагогіки імені Броніслава Трентовського (Польща), члена Європейського товариства філософії освіти (м.Любляна, Словенія) (чл.-кор. М.Д. Култаєва);

– наукового комітету VI Міжнародного професіологічного конгресу (із центром у Зеленогурському університеті, Польща) (чл.-кор. Г.В. Терещук).

Вчені віднесених до Відділення установ узяли участь в експозиційно-виставковій роботі, співробітники Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського органіували 6 тематичних книжкових виставок, 2 персональні книжкові виставки, 4 книжкові виставки із серії «Ювіляри НАПН України».

Інноваційною формою впровадження результатів роботи співробітників ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського стала реалізація шести онлайн-проектів та функціонування на вебпорталі бібліотеки чотирьох віртуальних читальних залів. Упровадження результатів наукових досліджень підтверджено 166 довідками (актами) про впровадження, кількість завантажень наукової продукції бібліотеки у 2023 р. з Електронної бібліотеки НАПН України становить майже 50 тис., з її вебпорталу – понад 14 тис.

Члени Відділення та вчені віднесених до нього установ взяли участь та виступили організаторами таких масових заходів: звітної науково-практичної конференції Інституту проблем виховання НАПН України «Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал»; Всеукраїнської науково-практичної конференції «Освіта і виховання в інформаційному суспільстві в умовах воєнного і повоєнного стану»; Науково-практичної конференції «Виклики та перспективи формування зростаючої особистості у повоєнній реальності» (у рамках Всеукраїнського фестивалю науки); Всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції «Освітній процес в закладах дошкільної освіти в умовах воєнного стану: теорія, практика, інновації»; XIII Всеукраїнських психолого-педагогічних читаннях, присвячених пам'яті Бориса Олексійовича Федоришина «Профориєнтація: стан і перспективи розвитку»; Міжнародної наукової конференції «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2023»; Всеукраїнської науково-практичної конференції «Історія та філософія освіти України: соціогуманітарні виклики воєнного часу та післявоєнного відновлення»; Міжнародної науково-практичної конференції «Моделі державно-громадського управління закладами загальної середньої освіти на засадах партнерської взаємодії»; XIII Міжнародних і XXX Всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю»; Міжнародної науково-практичної конференції «Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах»; Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек «Вірю в майбутнє твоє, Україно!» (у рамках Міжнародного місячника шкільних бібліотек); Науково-практичної конференції «Зміст і технології шкільної освіти»; VIII Всеукраїнського науково-методологічного семінару з історії освіти «Педагогічна біографіка в освітньо-науковому просторі в умовах воєнної доби: нові виклики і завдання» (до Всеукраїнського фестивалю науки); науково-методичного семінару-практикуму «Інформаційні ресурси спеціальних бібліотек наукових установ НАПН України в умовах війни»; всеукраїнських науково-методичних семінарів «Соціальні очікування учнівської молоді в динамічних соціальних умовах» та «Мистецька освіта в умовах воєнного стану та повоєнного

відновлення України: завдання та здобутки»; науково-практичного семінару «Впровадження профорієнтаційних стратегій в умовах повоєнного відродження України: сутність і перспективи»; Всеукраїнського методологічного семінару «Формування національної солідарності української молоді в умовах воєнного і повоєнного часу»; всеукраїнських вебінарів «Цифрове освітнє середовище для батьків дітей раннього та дошкільного віку», «Виховання патріотизму у дітей та молоді в умовах воєнного та повоєнного часу», «Інструментально-технологічний потенціал хакатону: практичні поради педагогам», «Вірю в майбутнє твоє, Україно!» (за підсумками Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек), «Українське мистецтво у світовому просторі: імена і долі» (просвітницький проєкт); циклу вебінарів «Дошкільна освіта в умовах воєнного стану: інноваційний досвід»; семінару «Проектування цифрового освітнього середовища в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України», майстер-класу «Формування життєвої успішності учнів в умовах воєнного стану: підходи, форми, методи, технології виховання» (у рамках Всеукраїнського фестивалю науки); циклів україно-польських семінарів «Дошкільна педагогіка та дошкільна освіта України в умовах воєнного стану: презентація досвіду НАПН України у Республіці Польща»; круглих столів «Висвітлення творчого шляху Василя Сухомлинського та інших педагогів у віртуальному просторі – від відтворення образу до творення міфу», «Забезпечення якості дошкільної освіти в умовах воєнного стану», «Виховання культури безпеки життєдіяльності дітей та учнівської молоді в умовах воєнного та повоєнного стану», «Модернізація позашкільної освіти в умовах війни і повоєнного відновлення», «Професійне самовизначення учнів ЗЗСО в умовах воєнного стану і повоєнного відновлення країни», «Науково-методичні засади інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки в умовах воєнного стану», «Ресурси та послуги освітянських бібліотек для розвитку сучасного освітнього середовища в умовах агресії РФ», «Формування онлайн-віртуальних колекцій електронних освітніх ресурсів в умовах російської агресії», II Всеукраїнського круглого столу «Партнерство з закладами освіти та соціальними інституціями в контексті визначення соціальних і ціннісних орієнтацій української молоді».

Члени Відділення продовжили діяльність як головні редактори таких видань: «Неперервна професійна освіта: теорія і практика», «Education: Modern Discourses» («Освіта: сучасні дискурси»), «Вісник Національної академії педагогічних наук України», «Освітологія», «Studies in Comparative Education», «Релігія та соціум», «Науково-педагогічні студії», «Наукові праці МАУП. Педагогічні науки», «Zeszyty Naukowe PWSZ im. Witelona w Legnicy», «Філософія освіти», «Військово-історичний меридіан», «Vita Antiqua», «Сторінки історії», «Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка»; «Education and Pedagogical Sciences» («Освіта та педагогічна наука»), «Рідна школа», «Буковинський журнал», «Філософія», «Біблія та культура», «Форум нумізматичний: студії та матеріали», «Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: педагогіка»,

«Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського», «Аналітичний вісник у сфері освіти», «Теорія і методика виховання», «Науковий вісник. Серія «Філософія», «Науковий вісник Українського медичного ліцею Національного медичного університету імені О.О. Богомольця», «Педагогічний дискурс», «Актуальні проблеми мистецької освіти», науково-методичного альманаху «Плекаємо особистість».

Члени Відділення та вчені віднесених до нього установ і підрозділів взяли участь у роботі:

– координаційної ради з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності при Кабінеті Міністрів України²⁷⁸;

– робочої групи із розроблення Стратегії розвитку освіти і науки до 2030 р.;

– робочої групи із розроблення Закону України «Про дошкільну освіту» № 8030²⁷⁹;

– робочої групи із розроблення Державного стандарту профільної середньої освіти із освітньої галузі «Мистецтво»²⁸⁰;

Підготовлено пропозиції до рекомендацій:

– Комітету з питань молоді і спорту Верховної Ради України «Шляхи удосконалення діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства щодо формування культури безпеки життєдіяльності у дітей та молоді в умовах сучасних викликів»²⁸¹;

– Комітету з питань освіти, науки та інновацій Верховної ради України «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання»²⁸².

Основні наукові результати членів Відділення разом із вченими віднесених до нього установ і підрозділів відображено у 25 колективних монографіях, з них 3 зарубіжні, 16 посібниках і підручниках (навчальних, наукових, навчально-методичних), 83 публікаціях у наукових виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus та Web of Science, 314 статтях у наукових фахових виданнях України, 68 статтях у наукових виданнях, що індексуються в інших наукометричних базах даних, 79 – в інших наукових виданнях, 14 освітніх та навчальних програмах, 4 збірниках завдань для розвитку природничо-наукової компетентності учнів за вимогами PISA, 1 авторському свідоцтві, 3 методичних рекомендаціях, 14 електронних ресурсах, 2 аналітичних матеріалах, 34 публікаціях у ЗМІ, 9 одиницях довідкової продукції, понад 735 тезах.

Результати планових наукових досліджень, наукова продукція членів і віднесених до Відділення наукових установ знаходяться у відкритому доступі, розміщуються в Електронній бібліотеці НАПН України, на сайтах Інституту проблем виховання, Інституту педагогіки та Державної науково-педагогічної

²⁷⁸ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-2023-%D0%BF#n78>

²⁷⁹ <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40443>

²⁸⁰ <http://surl.li/mrtrd>

²⁸¹ <https://komsport.rada.gov.ua/documents/sluhannja/76095.html>

²⁸² <https://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/38605.pdf>

бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського.

За звітний період отримано такі найвагоміші результати наукової діяльності відділення:

– актуалізовано питання філософії людиноцентризму, яка є затребуваною в умовах глобалізованого інформаційно-цифрового світу та створення штучного інтелекту;

– охарактеризовано нові виклики та наявні загрози, які постають у зв'язку з цим у ціннісно-смысловій та психофізичних сферах життєдіяльності людини;

– обґрунтовано феномен людиноцентризму як метафілософського синтезу різноякісних підходів у дослідженні перспектив життєдіяльності людини. Показано перспективу щодо становища людини в сучасному світі на основі утвердження ціннісних принципів її подальшого розвитку;

– окреслено проблемні питання сучасної вищої освіти України, такі як висока завантаженість викладачів, відсутність наукових шкіл та формальність наукової діяльності, недостатня мобільність університету в підготовці фахівців, затребуваних ринком праці, надмірне дублювання спеціальностей підготовки на регіональному рівні, подрібненість мережі закладів вищої освіти і, як наслідок, її витратність та неефективність, що призводить до хронічного дефіциту ресурсів та зниження загальної вітчизняної університетської конкурентоспроможності;

– обґрунтовано потребу модернізації існуючої мережі закладів вищої освіти, зокрема шляхом об'єднання окремих закладів. Подібне укрупнення мережі університетів відповідає міжнародному досвіду та дасть змогу підвищити їх конкурентоспроможність і позиції в авторитетних світових університетських рейтингах, що важливо для повоєнного відновлення України;

– розкрито і аргументовано внесок Василя Сухомлинського в освіту і виховання «інших» дітей: від застосування терміну «захисне виховання» як збереження психіки дитини від тривожностей та агресії оточуючого світу до розроблення методів і засобів їх підтримки;

– розроблено засади педагогічної біографіки як носія національно-патріотичної свідомості, біографічні онлайн-проекти для соціальних мереж задля відновлення й збереження національної пам'яті, консолідації українського суспільства;

– обґрунтовано необхідність дослідження проблем освіти та виховання на пограниччі України в умовах війни з огляду на географічне розташування України, історичні чинники, що впливали на її розвиток, складну пограничну структуру; сформульовано пріоритетні виховні завдання, які мають реалізовуватися на пограниччі України;

– досліджено стан сформованості в учнівської і студентської молоді національної солідарності, рівень готовності педагогів до формування національної солідарності в умовах воєнного і повоєнного часу; визначено методологічні підходи та принципи формування в учнівської і студентської молоді національної солідарності в умовах війни та повоєнного часу;

– розроблено Стратегію військово-патріотичного виховання дітей та

молоді в системі освіти України²⁸³;

– оновлено зміст навчальної програми «Захист України» для учнів старших класів, зокрема до розділу 5 «Тактична підготовка» програми додано тему 5 «Дрони та їх використання у військових цілях»²⁸⁴;

– розроблено і впроваджено в освітній процес закладів загальної середньої освіти наскрізну навчальну програму «Основи безпеки життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій»²⁸⁵;

– розроблено модельну навчальну програму «Мистецтво. 7-9 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти²⁸⁶;

– розроблено та впроваджено діагностичний інструментарій моніторингу соціальних очікувань сучасної молоді²⁸⁷;

– створено виховний етико-понятійний глосарій²⁸⁸ як орієнтовну основу сучасного інноваційного виховного процесу, що забезпечує достатній духовно-моральний розвиток зростаючої особистості;

– упроваджено технології залучення батьків до використання дидактичних можливостей цифрового середовища для освітнього розвитку дітей раннього та дошкільного віку в умовах війни; розроблено діагностичний інструментарій оцінювання якості освіти дітей раннього та дошкільного віку;

– здійснено моніторинг науково-інформаційної діяльності провідних книгозбірень мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України в умовах воєнного стану²⁸⁹; науково-методичний супровід діяльності мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України (понад 13 тис. закладів)²⁹⁰;

– на потреби воєнного часу розроблено аналітичні, реферативні та бібліографічні огляди щодо науково-методичного забезпечення цифрової трансформації освіти, педагогіки²⁹¹;

– *взято участь у роботі:*

- координаційної ради з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності при Кабінеті Міністрів України²⁹²;

- робочої групи з розроблення Стратегії розвитку освіти і науки до 2030 року;

- робочої групи з розроблення Закону України «Про дошкільну освіту» № 8030²⁹³;

- робочої групи з розроблення Державного стандарту профільної середньої

²⁸³ <https://lib.iitta.gov.ua/736802/>

²⁸⁴ <https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3090/>

²⁸⁵ <http://surl.li/qniqz>

²⁸⁶ <http://surl.li/osfbk>

²⁸⁷ <https://lib.iitta.gov.ua/738179/>

²⁸⁸ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723898>

²⁸⁹ <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.737262>

²⁹⁰ <http://dnpb.gov.ua/ua/всеукраїнський-місячник-шкільних-бі/>,

<https://www.youtube.com/watch?v=Lscrgh7H-5o>

²⁹¹ <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.735560>

<https://doi.org/10.33407/lib.NAES.737306>

http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/Bibliometric_audit_2023_vol_04.pdf

²⁹² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-2023-%D0%BF#n78>

²⁹³ <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40443>

освіти з освітньої галузі «Мистецтво»²⁹⁴;

– підготовлено пропозиції до рекомендацій:

- Комітету з питань молоді і спорту Верховної ради України «Шляхи удосконалення діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства щодо формування культури безпеки життєдіяльності у дітей та молоді в умовах сучасних викликів»²⁹⁵;

- Комітету з питань освіти, науки та інновацій Верховної ради України «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання»²⁹⁶.

VII.2.2. Відділення психології та спеціальної педагогіки

Основні напрями науково-організаційної діяльності Відділення психології та спеціальної педагогіки НАПН України (далі – Відділення) визначалися нормативними документами, що затверджені Президією НАПН України: Стратегією розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2023-2027 роки, Пріоритетними напрямами (тематикою) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок Національної академії педагогічних наук України на 2023-2027 рр., Положенням про порядок планування і контролю виконання наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок в НАПН України; Положенням про експериментальну діяльність (експеримент) в НАПН України; Положенням про впровадження результатів наукових досліджень в НАПН України; Регламентом роботи НАПН України; Методичними рекомендації з підготовки звіту про діяльність підвідомчої установи НАПН України; постановами Президії та загальних зборів НАПН України, Статутом НАПН України.

Науково-організаційна діяльність Відділення і його бюро спрямовувалася насамперед на планування та організаційне забезпечення виконання фундаментальних і прикладних наукових досліджень, які здійснювали віднесені до Відділення наукові установи та його члени, підготовку питань до розгляду на засіданнях Президії НАПН України, матеріалів до загальних зборів та методологічних семінарів академії, здійснення експертної діяльності, зокрема розгляд проєктів законодавчих актів і нормативно-правових документів тощо.

Увага вчених Відділення у звітному році зосереджувалася на розробленні пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень за галузевою тематикою на 2023-2027 рр., здійсненні відбору перспективної тематики наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, виконання яких розпочинається в 2024 р.; аналізі, оцінюванні здобутих наукових результатів і стану їх упровадження в освітню та інші види соціальної практики; забезпеченні впливу вчених на процес і результати інноваційних освітніх

²⁹⁴ <http://surl.li/mrtrd>

²⁹⁵ <https://komsport.rada.gov.ua/documents/sluhannja/76095.html>

²⁹⁶ <https://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/38605.pdf>

реформ. Розв'язанню цих та інших важливих проблем було присвячено 13 засідань бюро Відділення, на яких розглянуто понад 60 питань з різних напрямів діяльності.

З-поміж важливих проблем, які обговорювались на засіданнях бюро, основними були результати завершених у попередньому році наукових досліджень та стан їх упровадження в освітню практику; питання підвищення ефективності виконання наукових досліджень. Бюро розглядало результати наукової і науково-організаційної діяльності установ і членів Відділення; участь в освітніх проєктах та експериментах різного рівня; плани роботи Відділення та віднесені до нього установ тощо; стан виконання постанов Президії НАПН України, а також питання, які готувались до розгляду на засіданні Президії НАПН України.

Відповідно до плану роботи НАПН України Відділенням у звітному році підготовлено і розглянуто на засіданнях Президії НАПН України такі питання: «Про діяльність Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України щодо психологічної підтримки населення України під час воєнного стану» (лютий); «Про результати виконання та впровадження наукового дослідження «Науково-теоретичні основи моделювання інклюзивного освітнього середовища», виконаного в Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України» (вересень), «Про розроблення в Інституті соціальної та політичної психології НАПН України проблем психологічного благополуччя і психологічної безпеки молоді» (листопад).

Окрім основних наукових питань, які готувало Відділення і віднесені до нього наукові установи, підготовлено та розглянуто на засіданнях Президії НАПН України понад 20 питань з різних напрямів діяльності. Зокрема: пропозиції щодо проєктів нових фундаментальних і прикладних наукових досліджень, які планувались до виконання з 2024 р.; стан виконання постанов Президії (за I і II півріччя 2022 р.) та рішень загальних зборів НАПН України; підготовка до розгляду та затвердження на Президії перспективних тематичних планів на 2024-2026 рр. та внесення змін до перспективних тематичних планів наукових досліджень на 2023-2025 рр.; підготовка звітної інформації про виконання Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2021-2023 рр. і пропозицій до Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2024-2026 рр., звітної інформації про реалізацію Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України на 2023-2025 рр., пропозиції до плану роботи на 2024 р. та ін.

У 2023 р. при Відділенні створено Наукову раду з проблем психологічної підтримки населення в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України (постанова Президії НАПН України від 16 березня 2023 р. № 1-2/3-48). На засіданні ради, яке відбулося 26 червня 2023 р., розглянуто стан дослідження у віднесених до Відділення наукових установах НАПН України психологічного профілю (Інституті психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Інституті соціальної та політичної психології НАПН України, Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України та

Українському науково-методичному центрі практичної психології і соціальної роботи), проблем формування безпечного середовища у закладах освіти та надання психологічної і соціально-педагогічної допомоги постраждалим від війни. Підготовлено та видано Інформаційний довідник «Наукова і волонтерська діяльність установ психологічного профілю НАПН України з проблем формування безпечного середовища у закладах освіти та надання психологічної і соціально-педагогічної допомоги постраждалим в умовах війни (2019-2023 рр.)»²⁹⁷.

Відділення очолило діяльність щодо осучаснення психологічної служби системи освіти України для підвищення ефективності її функціонування з метою вирішення завдань воєнного часу, а також надання соціально-педагогічної і психологічної допомоги всім учасникам освітнього процесу та послуг територіальним громадам. Зокрема, при Відділенні створено міжвідомчу робочу групу з підготовки проєкту Концепції реформування психологічної служби у системі освіти України на період до 2030 року, до складу якої увійшли наукові співробітники академії, фахівці Міністерства освіти і науки України, представники закладів вищої освіти та громадських організацій, а також практичні психологи і соціальні педагоги закладів освіти з різних регіонів України (розпорядження НАПН України від 4 липня 2023 р. № 74-р). Робочою групою підготовлено проєкт Концепції, який опубліковано у Віснику НАПН України²⁹⁸ та надіслано до МОН України (лист НАПН України від 4 серпня 2023 р. № 2-6/210).

З метою перегляду змісту і умов роботи практичних психологів та соціальних педагогів з надання допомоги постраждалим від війни при Відділенні створено міжвідомчу робочу групу, яка працювала над розробленням, оновленням та доповненням психодіагностичного інструментарію для працівників психологічної служби системи освіти (наказ НАПН України «Про створення міжвідомчої робочої групи з розроблення/доопрацювання психодіагностичного інструментарію для працівників психологічної служби системи освіти» від 29 червня 2023 р. № 29-о.д.). Підготовлені робочою групою матеріали надіслано до МОН України (лист УНМЦ практичної психології і соціальної роботи від 26 січня 2024 р. № 10).

Упродовж звітнього періоду Відділення здійснювало експертну діяльність, брало участь у громадському обговоренні проєктів законів, законодавчих актів і нормативно-правових документів. Загалом за 2023 р. підготовлено понад 60 інформаційних довідок і тематичних матеріалів з пропозиціями до проєктів законів України, державних та галузевих нормативних документів. Зокрема підготовлено та подано відповідні аналітичні довідки, пропозиції та інформаційні матеріали до:

– проєктів законів України «Про академічну доброчесність», «Про застосування англійської мови в Україні», «Про внесення змін до деяких законів

²⁹⁷ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736657>).

²⁹⁸ DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5204>,
<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737404>

України щодо визнання результатів навчання осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України», «Про внесення змін до Закону України «Про національні меншини (спільноти) України» щодо деяких питань реалізації прав і свобод осіб, які належать до національних меншин (спільнот) України», «Про систему державного сприяння благодійній діяльності в Україні», «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо питань дослідницької інфраструктури та підтримки молодих вчених», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення механізму запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі», «Про внесення змін до Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» для встановлення порядку використання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у наукових і навчальних цілях» та ін.;

– нормативно-правових актів: Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти; Положення про Апеляційну палату Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти; постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 565 «Про затвердження форми сертифіката про акредитацію освітньої програми і Порядку оформлення, переоформлення, видачі, зберігання та обліку таких сертифікатів», проєкту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань присудження та позбавлення наукових ступенів» та ін.;

– інформаційно-аналітичних матеріалів: проєктів Дорожньої карти реалізації Стратегії когнітивної деокупації Криму, Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на 2023-2030 роки, Стратегії розвитку екологічної освіти в Україні на період до 2030 року, Державної стратегії розвитку науки, технологій та інноваційної діяльності, рекомендацій слухань Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій за темами «Шляхи удосконалення діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства щодо формування культури безпеки життєдіяльності у дітей та молоді в умовах сучасних викликів», «Відновлення освіти на деокупованих територіях», «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання», інформації та пропозицій щодо реалізації у межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я у 2022-2023 рр. пріоритетних проєктів у сфері охорони психічного здоров'я та надання психосоціальної допомоги постраждалому населенню України та ін.

Вчені Відділення брали активну участь у роботі експертних рад, комісій, комітетів, робочих груп, входили до редакційних колегій наукових періодичних видань тощо. Зокрема були членами таких експертних рад, комісій, робочих груп: наукової ради МОН України, секція 19. – Педагогіка, психологія, проблеми молоді та спорту; секція 20. – Соціально-історичні науки; експертної комісії з психології та педагогіки з надання грифу МОН України; підкомісії 231 Соціальна робота Науково-методичної комісія 12 з охорони здоров'я та соціального

забезпечення Науково-методичної ради МОН України; міжгалузевої експертної ради Акредитаційної комісії України (за спеціальністю «Психологія»); Координаційної ради з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності Міністерства молоді та спорту України; експертної комісії Державного агентства України з питань кіно; експертному обговоренні Українського інституту масової комунікації щодо напрямів розвитку медіаосвіти і розроблення навчальних програм; експертних групах МОН України з питань Національної стратегії освіти і науки України, журі III етапу Всеукраїнського конкурсу авторських програм практичних психологів і соціальних педагогів «Нові технології у новій школі» у номінації «Корекційно-розвиткові програми»; журі III етапу Всеукраїнського конкурсу авторських програм практичних психологів і соціальних педагогів «Нові технології у новій школі» у номінації «Профілактичні програми» та ін.

Загалом за результатами роботи в експертних групах надано 39 висновків науково-методичної експертизи навчальної та навчально-методичної літератури, 110 рецензій на рукописи видавничої продукції.

Діяльність учених Відділення з упровадження результатів наукових досліджень спрямовувалась на всі складові зазначеного процесу:

– оприлюднення – шляхом виступів на міжнародних і всеукраїнських конференціях та семінарах, вебінарах тощо;

– розповсюдження – публікації у збірниках матеріалів конференцій і фахових періодичних виданнях, розміщення наукового доробку в Електронній бібліотеці НАПН України, висвітлення на офіційних сайтах і сторінках у соціальних мережах НАПН України та наукових установ;

– використання результатів досліджень під час підготовки інформаційних та аналітичних матеріалів, законодавчих і нормативних актів та цільовою групою користувачів у науковій та освітянській діяльності.

У звітному році Відділення виступило ініціатором проведення та забезпечило підготовку науково-практичної конференції з міжнародною участю «Українська психологія. XXI століття. Початок. (Дні української психології в Берліні)», яка відбулася 27-28 квітня 2023 р. У пленарному засіданні взяли участь представники німецьких психологічних товариств і університетів: ректор Берлінського психологічного університету (Psychologische Hochschule Berlin) професор Зігфрід Прейзер; президентка Федеральної асоціації німецьких психологів (Bundesverband Deutscher Psychologinnen und Psychologen (BDP) пані Тордіс Белтехем; президент Німецького товариства психологів (Deutsche Gesellschaft für Psychologie), професор Штефан Шульц-Гардт. Підготовлено та видано збірник матеріалів конференції (електронне наукове видання), в якому представлено досягнення, актуальні проблеми та перспективи розвитку психологічної науки в Україні на початку XXI століття; сучасний стан психологічної практики і прикладної психології та важливі для сьогодення питання професійної підготовки психологів у закладах вищої і післядипломної освіти²⁹⁹.

²⁹⁹ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735227>

Як і в попередні роки, вчені Відділення брали активну участь у підготовці та проведенні двох загальних зборів та двох методологічних семінарів НАПН України. Зокрема, Відділення та віднесені до нього наукові установи забезпечили підготовку і проведення методологічного семінару «Актуальні проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час», який відбувся 16 листопада 2023 р. за широкої участі наукової та освітянської громадськості в очно/онлайн режимі. У ході роботи методологічного семінару обговорено важливі для сьогодення проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час, зокрема питання методології та теоретичних основ забезпечення психічного здоров'я населення у часи війни, психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах військового стану; соціально-психологічні аспекти феноменології війни; технології надання психологічної допомоги постраждалим від війни та інші проблеми, пов'язані з охороною ментального здоров'я українців. За підсумками роботи підготовлено та опубліковано збірник матеріалів методологічного семінару (електронне наукове видання)³⁰⁰.

Загалом ученими Відділення проведено 51 масовий науково-практичний захід (у тому числі 11 міжнародних), включених до плану роботи НАПН України: 23 конференції; 1 міжнародний конгрес, 14 наукових семінарів, вебінарів; 13 круглих столів. Також проведено 480 масових науково-практичних заходів (у тому числі 94 міжнародних), включених до планів роботи віднесених до Відділення наукових установ (6 форумів; 43 конференції; 110 наукових семінарів, вебінарів; 10 круглих столів та 285 заходів Кризового медико-психологічного центру, який працює в Інституті психології імені Г.С. Костюка НАПН України (108 наукових семінарів, вебінарів, тренінгів та 177 індивідуальних та групових консультацій). Також вчені Відділення взяли участь у понад 900 масових науково-практичних заходах (у тому числі, 292 міжнародних), проведених іншими організаціями. Тематичні напрями більшості науково-практичних масових заходів були пов'язані з проблемами, які виникли у наслідок воєнної агресії проти нашої країни, стосувалися різних аспектів надання психологічної допомоги населенню, учасникам освітнього процесу та військовослужбовцям.

Учені Відділення є активними членами понад трьох десятків професійних громадських об'єднань. Основними напрямками громадської діяльності було надання психологічної допомоги, індивідуальних консультацій, виконання консультаційно-методичної роботи, ознайомлення відповідних фахівців-психологів, волонтерів з інноваційними підходами в наданні психологічної допомоги постраждалим від подій війни, розроблення та проведення лекційних курсів, організація семінарів, круглих столів тощо.

Упродовж 2023 р. вчені Відділення активно взаємодіяли із засобами масової інформації та громадськістю. Загальна кількість основних заходів складає 256. Зокрема, протягом року було опубліковано 6 друкованих статей у ЗМІ, зроблено 24 виступи на радіо, 67 виступів на телебаченні, оприлюднено

³⁰⁰ <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738128>

56 публікацій в інтернет-виданнях, зроблено 61 відео виступ в мережі Інтернет. Зв'язки з громадськістю здійснювались також за допомогою сайтів установ та сайту НАПН України, сторінок на Facebook, інших інтернет-ресурсів. Вони надають науковій та широкій громадськості можливість ознайомитися з доробком учених та актуальною інформацією щодо поточних подій і досліджень, що здійснюються науковцями. Переважна більшість заходів стосувалися висвітлення різних аспектів надання психологічної допомоги населенню та військовослужбовцям.

Підтримувалася співпраця Відділення з науковими установами НАПН України, закладами вищої освіти з різних регіонів України та м. Києва: ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Кам'янець-Подільським національним університетом імені Івана Огієнка, Харківським національним педагогічним університетом імені Г.С. Сковороди, Запорізьким національним університетом, Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, Київським університетом імені Бориса Грінченка, Львівським обласним інститутом післядипломної освіти, Сумським державним педагогічним університетом імені А.С. Макаренка, Ніжинським державним університетом імені Миколи Гоголя, а також установами НАН України – Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса НАН України, Інститутом соціології НАН України, Інститутом мовознавства НАН України імені О.А. Потебні та ін.

Спільна діяльність вчених Відділення з представниками МОН України, НАН України, НАМН України здійснювалася як у контексті реалізації програм спільної діяльності, так і на виконання оперативних завдань.

До важливих завдань, які виконувалися у звітному році вченими віднесених до Відділення установ, слід віднести зміцнення різних напрямів міжнародного наукового співробітництва: виконання угод із зарубіжними науковими і освітньо-науковими установами; реалізацію спільних наукових та освітніх проєктів; участь у зарубіжних стажуваннях та підвищенні кваліфікації; проведення міжнародних наукових заходів в Україні та за кордоном; співпрацю із зарубіжними вченими у підготовці психологічних наукових видань; співпрацю із міжнародними психологічними асоціаціями та організаціями; дослідження сучасних світових тенденцій розвитку психології, вивчення, узагальнення та використання зарубіжного наукового досвіду у науковій діяльності. У формі очних та заочних зустрічей здійснювалась професійна взаємодія із науковцями та практиками 36 міжнародних громадсько-професійних організацій 26 країн.

Зокрема, вченими Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи здійснювалася робота щодо продовження та реалізації німецько-українського проєкту з навчання психологів «НОРЕ network: Створення умов для професійної підтримки та розвитку психологів» (вересень 2023 р. – квітень 2024 р.). Проєктом передбачено професійну підтримку та навчання 20 психологів системи освіти Чернігівської та Київської областей основам роботи з психологічною травмою, посттравматичним синдромом, іншими порушеннями психіки та поведінки внаслідок війни.

Упродовж січня-березня 2023 р. ГО «Всеукраїнська асоціація практикуючих психологів» спільно з Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи НАПН України та Вищою психологічною школою Берліну (Psychologie Hochschule Berlin (PHB)) впроваджували міжнародний українсько-німецький проєкт «Допомога в подоланні: підготовка психологів до надання повномасштабної психосоціальної допомоги дітям, батькам та педагогам в умовах військових дій в Україні». Мета проєкту полягала у наданні практичним психологам закладів освіти знань з психології травми, формування практичних навичок її опрацювання, а також практична підготовка до роботи з дітьми та дорослими, постраждалими внаслідок війни в Україні. Участь в проєкті взяли 40 психологів з Івано-Франківської, Дніпропетровської та Сумської областей. Під час навчання учасники не лише опрацьовували теоретичний матеріал, а й мали можливість застосувати його на практиці, надаючи психологічну допомогу учасникам освітнього процесу. У рамках проєкту проведено Міжнародний круглий стіл «Психологічна допомога учасникам освітнього процесу в умовах війни», у якому взяло участь понад 280 осіб. Представники Вищої психологічної школи Берліну та Національної академії педагогічних наук України познайомили учасників зі спільним баченням міжнародної кооперації у сфері навчання психологів.

Відповідно до угоди між УНМЦ практичної психології і соціальної роботи та Школою соціальної роботи Університету Вейна (США) продовжується дослідження здоров'я дітей протягом життя «Українське лонгітюдне дослідження» – Ukrainian Longitudinal Study – моніторинг впливу різних факторів на психічне та фізичне здоров'я українських дітей протягом життя (у базовому модулі дослідження, починаючи із 6 класу) з особливим фокусом на ризикованій поведінці щодо власного здоров'я (насамперед факторах ризику залежної поведінки).

Учені Відділення продовжували активну волонтерську діяльність з надання фахової соціально-психологічної допомоги населенню, яке постраждало від військових дій (поранені, сім'ї загиблих, демобілізовані та члени їхніх родин), вимушеним переселенцям з окупованих територій, зокрема щодо організації навчання і соціально-психологічної посттравматичної адаптації дітей біженців, проведення вебінарів і телеконференцій з іноземними фахівцями у межах створених при Інституті психології імені Г.С. Костюка НАПН України Кризового центру медико-психологічної допомоги та Науково-практичного центру психологічних інновацій при Інституті соціальної та політичної психології НАПН України.

Упродовж 2023 р. працівниками Кризового центру медико-психологічної допомоги в Інституті психології імені Г.С. Костюка НАПН України проведено кризове консультування постраждалих (охоплено такі групи: дорослі та діти – внутрішньо переміщені особи та біженці, волонтери-фахівці, які працюють з постраждалими, люди в зонах посиленних військових подій, люди, що знаходяться у відносній безпеці, але переживають стани гострого стресу, психотравми через надмірні травмівні впливи). Наразі здійснено понад

250 консультацій з таких основних питань: супроводження кризових станів, перша психологічна допомога в екстремальних ситуаціях; психологічний супровід перебування населення в бомбосховищах, укриттях, під час евакуації; психологічна допомога батькам дітей дошкільного віку та ін. На постійній основі здійснювались заходи щодо психологічної просвіти населення, а саме: підготовка та розповсюдження інфографіки (психологічна допомога дитині / самопомога у гострому стресовому стані, стані травмівного шоку; психологічна допомога дитині / самопомога у ситуації хронічного впливу надмірних стресових чинників; психологічна допомога дорослим/самопомога у гострому стресовому стані, стані травмівного шоку; психологічна допомога дитині / самопомога у ситуації хронічного впливу надмірних стресових чинників; тілесні та образні вправи для підвищення стресостійкості; стратегії життєстійкості в умовах тривалих складних життєвих обставин); постійне розміщення на сторінці Центру на Facebook, на власних сторінках волонтерів центру на Facebook рекомендацій щодо зменшення ризиків (емоційних, інформаційних, поведінкових, особистісних та міжособистісних) в умовах війни.

Працівники Центру забезпечували навчання психологів, які працюють з постраждалими, зокрема проведено 40 навчально-методичних семінарів з міжнародною участю для психологів-практиків, які працюють в напрямку психодрами.

Здійснювалась співпраця з міжнародними організаціями щодо надання психологічної допомоги українцям, які опинились за межами України в умовах війни:

- спільна робота з організаціями Греції «Ukrainian Aid Center in Greece», «Ukrainian Volunteer Center in Greece on humanitarian and medical aid to Ukraine» (робота з біженцями та збір і комплектація медикаментів для цивільного населення, військових та доукомплектування шпиталів і лікарень); Help Ukraine (психологічна консультація для громадян, що приїжджають з України при Міністерство міграції та притулку Греції);

- підготовлено проєкт по створенню «Телефону довіри» для біженців, які перетнули кордон (за підтримки ПАФЕ та Європейської Асоціації телефонних служб);

- співпраця з Угорською Асоціацією телефонних служб (проведення семінарів по травмі, кризовому консультуванню);

- співпраця з волонтерськими організаціями Польщі та Угорщини, які працюють з волонтерами (надання методичного інструментарію);

- соціально-психологічна підтримка тимчасово переміщених за кордон українських громадян до Польщі, Австрії, Канади, Німеччини, Угорщини, Нідерландів, Румунії. Робота направлена на психологічну адаптацію вимушених переселенців (опрацювання важких стресових станів; допомога у сприйнятті змін, асиміляції отриманого досвіду і створенні нових життєвих перспектив); соціальну адаптацію (допомога в адаптації до місця переїзду та нового середовища), 34 групи;

- психотерапевтичні групи (98 груп) та індивідуальні он-лайн та очні консультації з українськими громадянами, які тимчасово переселені до різних країн.

Ученими Інституту соціальної та політичної психології НАПН України спільно з громадською організацією «Громадський рух «Жіноча Сила України» у березні 2022 р. створено проєкт «Служба психосоціальної підтримки сімей військовослужбовців», який функціонує за сприяння Збройних Сил України, Департаменту соціального та гуманітарного забезпечення Міністерства оборони України, Національної гвардії України. У рамках проєкту працює телефонна гаряча лінія, на якій психологи надають консультації із соціальних та психологічних питань і групи підтримки для дружин та матерів військовослужбовців. Послугами Служби охоплено понад 6,2 тис. осіб. У 2023 р. Служба була виконавцем пілотного проєкту, передбаченого Постановою Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2023 р. № 1050 «Про реалізацію експериментального проєкту із запровадження договірної форми надання соціальної послуги із соціального супроводу військовослужбовців та членів їх сімей у військових частинах (підрозділах) Збройних Сил». З 1 грудня 2023 р. проєкт реалізується на базі 135 окремого Батальйону Територіальної Оборони. За цей час: опрацьовано близько 100 звернень від військових і членів їхніх сімей; організовано групи для дружин і для матерів військовослужбовців на час перебування підрозділу на передовій; відпрацьовано взаємодію із представниками громад для вирішення соціальних питань.

На базі Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України функціонує Психологічний консультативно-тренінговий центр (<http://ispukr.org.ua/?p=6083#.X6UiXEUzbX4>). В умовах воєнного стану впродовж звітного року у Центрі надавалася консультативна допомога дітям з особливими освітніми потребами та їхнім родинам, а також було запроваджено систему постійного консультування психолого-педагогічних працівників з питань організації дистанційного навчання, корекційно-розвивальної роботи, організації особистісно зорієнтованого навчального процесу осіб з особливими потребами в умовах війни.

Інформація про науково-організаційну діяльність Відділення, а також про наукову, навчальну, науково-виробничу та довідкову продукцію, підготовлену вченими віднесених до нього наукових установ за результатами виконаних наукових досліджень, систематично розміщується в Електронній бібліотеці НАПН України, у Віснику НАПН України, на сайті НАПН України та на сайтах її установ.

VII.2.3. ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ І ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ СИСТЕМ

Науково-організаційну діяльність Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем НАПН України (далі – Відділення) у звітному році було зосереджено на забезпеченні якісного виконання запланованих наукових

досліджень, активної участі вчених у здійсненні науково-методичного супроводу трансформаційних процесів в освіті, реалізації програм спільної діяльності МОН України і НАПН України на 2022-2024 рр., НАН України і НАПН України на 2021-2023 рр. та виконанні нормативно-розпорядчих актів, що регулюють функціонування української освіти в умовах воєнного стану. Ці загалом традиційні напрями науково-організаційної роботи Відділення у 2023 р. доповнилися, як і минулого року, ще одним важливим напрямом, пов'язаним з особливостями функціонування освітньої системи країни в умовах війни, розв'язаної проти України російським агресором. Переглянуто і скориговано перспективні і річні тематичні плани наукових установ Відділення щодо мети, завдань і результатів досліджень для їх тіснішої кореляції із запитами сьогодення.

На виконання рішення загальних зборів НАПН України від 7 квітня 2023 р. щодо завдань, які постають перед ученими у зв'язку із запровадженням воєнного стану, бюро Відділення проаналізувало роботу наукових установ з подолання освітніх проблем, зумовлених воєнною агресією росії, і визначило пріоритетні завдання інститутів на 2023 р. Акцентовано на необхідності надання оперативної науково-методичної допомоги освітянам у розв'язанні нагальних проблем освітнього процесу, породжених війною. Значну роботу в цьому плані проведено щодо виявлення і подолання освітніх втрат здобувачів освіти. До слухань Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання» (11 травня 2023 р.) та «Відновлення освіти на деокупованих територіях» (25 травня 2023 р.) підготовлено аналітичні матеріали та пропозиції щодо шляхів розв'язання проблем, що окреслені в Рекомендаціях слухань. На виконання зазначених Рекомендацій підготовлено і оприлюднено методичні посібники «Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України» і «Діагностика та механізми подолання втрат у навчанні молодших школярів», опубліковано низку статей і методичних розробок з цього питання, аналітичний звіт щодо використання цифрових засобів в освітньому процесі в умовах війни тощо.

На зборах Відділення, що відбулися в квітні 2023 р., ухвалено, що результати здійснюваних наукових досліджень мають бути максимально зорієнтованими на наявну освітню практику, допомогу вчителям у методичному й організаційному забезпеченні освітнього процесу в екстремальних ситуаціях, реалізацію технологій дистанційного і змішаного навчання, пошук нових форм і методів освітньої діяльності, компенсації освітніх втрат у закладах загальної середньої освіти в умовах дії воєнного стану та повоєнної відбудови країни. Організовано й проведено традиційну серпневу конференцію «Учені НАПН України – українським учителям», з матеріалами якої можна ознайомитися у вільному доступі в соціальних мережах Facebook та YouTube, цикли тематичних вебінарів на допомогу вчителям з питань подолання освітніх втрат, зокрема для освітянської спільноти м. Києва, Донецької, Луганської, Запорізької, Одеської та інших областей.

У звітному році робота Відділення була підпорядкована меті забезпечення високої якості української освіти в складних умовах воєнного стану і майбутньої повоєнної відбудови країни, удосконаленню форм і методів взаємодії з освітньою практикою. Спільно з ГО «Міжнародна академія геоінформатики» у жовтні 2023 р. організовано презентацію в онлайн режимі досвіду Билбасівського опорного закладу загальної середньої освіти I-III ступенів Слов'янської міської ради Донецької області з використання в освітньому процесі хмарних технологій на платформі командно-штабної гри «Кіберджура».

Організовано підготовку низки методичних матеріалів з актуальних питань навчання різних предметів, зокрема в умовах змішаного і дистанційного навчання. Розроблено методичні посібники і рекомендації щодо індивідуалізації навчання на всіх рівнях загальної середньої освіти, використання засобів доповненої і віртуальної реальності в освітньому процесі, навчання обдарованих учнів в умовах поєднання формальної і неформальної освіти в умовах воєнного стану.

Тривала плідна співпраця з МОН України. Значна робота проведена вченими Відділення над проектом Державного стандарту профільної середньої освіти, організовано його обговорення вченими академії і підготовка відповідних пропозицій щодо його удосконалення. Обґрунтовано і оприлюднено у Віснику НАПН України концептуальні засади профільної середньої освіти, які окреслюють питання структури і змісту цього рівня освіти, принципи формування профілів навчання, розвиток мережі закладів освіти тощо. Відповідні пропозиції надіслано МОН України.

Учені Відділення входять до складу багатьох робочих груп і комісій міністерства з різноманітних аспектів удосконалення освітньої діяльності. Завдяки такій співпраці здійснюється розроблення і експертиза нормативно-правових актів з регулювання освітнього процесу в українській школі. Учені підвідомчих наукових установ взяли активну участь у створенні Національної стратегії освіти і науки до 2030 р.

Продовжено реалізацію інноваційного підходу до створення цілісного комплексу модельних навчальних програм, підручників і методичного супроводу для предметного циклу базової середньої освіти (7-9 класи), що узгоджені за змістом на єдиних методологічних засадах і концептуально продовжують систему навчальних програм і підручників для 5-6 класів, підготовлених вченими академії. На цих засадах створено комплект модельних навчальних програм і підготовлено 15 підручників для 7 класу, які одержали відповідний гриф МОН України і впроваджуються в освітню практику.

Важливий напрям науково-організаційної роботи Відділення у звітному році пов'язаний з активізацією уваги вчених до проблем цифровізації вітчизняної освіти, дослідження і використання можливостей інформаційно-цифрових технологій в сучасному освітньому і науковому процесі. З цією метою організовано і здійснено вивчення стану володіння цифровою компетентністю вчених наукових установ НАПН України, здійснено анкетування їх запитів щодо підвищення цифрової культури науковця, проведено цикл вебінарів і

консультацій щодо підвищення рівня цифрової компетентності вчених з метою проходження ними сертифікації на порталі Дія. Освіта. Організовано і проведено низку вебінарів та консультацій для педагогічних і науково-педагогічних працівників з використання інформаційно-цифрових технологій в освітньому і науковому процесі, зокрема із застосування штучного інтелекту в освітній і науковій діяльності. Продовжилася робота щодо наповнення електронними ресурсами освітніх платформ, зокрема Всеукраїнської школи онлайн, цифрового навчального застосунку «Вивчаю – не чекаю» тощо. Усі нові підручники, які створюються вченими Відділення, містять цифрові додатки для учнів, які розширюють дидактичні можливості навчальної книги.

Результати досліджень, інноваційні ідеї оприлюднено й обговорено на багатьох науково-практичних заходах – онлайн конференціях, семінарах, круглих столах, що організовані Відділенням і його інститутами. Відповідно до плану роботи НАПН України організовано і проведено 8 міжнародних, 9 всеукраїнських конференцій, 5 всеукраїнських семінарів, 3 круглі столи і 2 конкурси. Багато з цих заходів стали вже традиційними і викликають жвавий інтерес науковців, педагогічних і науково-педагогічних працівників. Це, зокрема, міжнародні конференції «Проблеми сучасного підручника», «Обдаровані діти – скарб нації», «Хмарні та імерсивні технології в освіті», «Адаптивні технології управління навчанням», «Світ дидактики. Дидактика в сучасному світі», всеукраїнські педагогічні читання та круглі столи пам'яті відомих українських вчених О.Я. Савченко, Н.Й. Волошиної, С.У. Гончаренка, О.М. Біляєва, О.І. Бугайова, матеріали яких розміщені в Електронній бібліотеці НАПН України.

З метою надання практичної допомоги педагогічним працівникам у впровадженні нового змісту базової середньої освіти в Інституті педагогіки продовжували функціонувати сертифіковані курси підвищення кваліфікації вчителів, на яких у звітному році свою фахову майстерність удосконалили понад 1 тис. слухачів.

Відділенням підготовлено низку питань для розгляду Президією НАПН України. Серед них, зокрема, про результати досліджень науково-методичного забезпечення спеціалізованої освіти наукового спрямування в Інституті обдарованої дитини (5 квітня 2023 р.) та про експериментальну роботу Інституту педагогіки з реалізації ідей Нової української школи (19 жовтня 2023 р.).

У звітний період відбулись в онлайн режимі загальні збори Відділення, на яких проаналізовано результати його наукової діяльності у 2022 р. і визначено пріоритетні завдання на 2023 р. Проведено 13 засідань бюро Відділення, на яких обговорено близько 30 питань, присвячених формуванню тематики й аналізу результатів здійснюваних досліджень, роботі інститутів, віднесених до Відділення, зокрема щодо їх впливу на подолання освітніх проблем, зумовлених воєнною агресією росії, організацію експериментальної роботи та впровадження результатів досліджень в освітню практику. Особлива увага бюро була приділена питанням планування тематики наукових досліджень та оцінюванню їх

результатів. Заслухано звіти керівників 17 наукових досліджень, які завершувалися в 2023 р.

VII.2.4. ВІДДІЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України (далі – Відділення) та його бюро у 2023 р. спрямовували діяльність на забезпечення виконання планових наукових досліджень, підготовку матеріалів до загальних зборів і методологічних семінарів, питань до розгляду на засіданнях Президії НАПН України, Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій; обґрунтовували та вносили пропозиції до проєктів законів України і нормативно-правових документів; надавали інформацію Кабінету Міністрів України і МОН України.

Наукові пошуки здійснювалися за напрямками: розвиток світової і національних освітніх систем; якість освіти; інформаційне освітнє середовище; професійна (професійно-технічна) освіта; фахова передвища освіта; вища освіта; освіта дорослих; післядипломна освіта.

На засіданнях Президії НАПН України розглянуто питання: «Про наукову і науково-організаційну діяльність Інституту професійної освіти НАПН України за 2018-2022 рр. та перспективи його розвитку» і «Досвід мережевої взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України та закладів вищої педагогічної освіти України».

Розширені засідання бюро відділення (в режимі онлайн) проводилися за участю завідувачів відділів і наукових працівників Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, Інституту професійної освіти, а також керівників Директорату професійної освіти МОН України, Директорату фахової передвищої, вищої освіти МОН України, Департаменту професійної освіти та працівників Інституту модернізації змісту освіти МОН України, представників Міністерства соціальної політики України, Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти, директорів науково-методичних центрів, навчально-методичних центрів і кабінетів професійно-технічної освіти в областях. Заслухано шість питань про хід і результати виконання досліджень та експериментальну роботу в наукових підрозділах, віднесених до Відділення інститутів.

Результати наукових досліджень ураховувалися у підготовці проєктів документів Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій: інформаційно-аналітичних матеріалів, пропозицій до проєктів рішень.

Відділення стало організатором міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів і педагогічних читань з актуальних проблем професійної (професійно-технічної) освіти і освіти дорослих.

Значну увагу члени Відділення, його бюро, експертна рада та наукові співробітники наукових установ приділяли визначенню перспективних досліджень професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти і

освіти дорослих, рецензуванню та уточненню тематики досліджень наукових підрозділів, віднесених до Відділення інститутів, індивідуальній роботі членів Відділення та ефективності досліджень, соціальній значущості результатів та їх упровадженню в практику.

Вчені **Інституту професійної освіти НАПН України** проводили 6 експериментів, зокрема: всеукраїнського рівня – 1; на рівні підвідомчої установи НАПН України – 5. Загальна кількість експериментальних закладів, установ, організацій, на базі яких проводилась експериментальна робота, – 52.

Основним завданням інституту було виконання двох фундаментальних та чотирьох прикладних наукових досліджень. Здійснювалося впровадження 10 од. наукової продукції. Підготовлено й видано 285 наукових, навчальних, виробничо-практичних та довідкових праць.

Здійснено підготовку і випуск трьох періодичних видань: «Професійна педагогіка / Professional pedagogics» (2 номери), електронного видання «Інноваційна професійна освіта» (6 випусків).

У 2023 р. Інститут професійної освіти НАПН України визнано суб'єктом у сфері онлайн-медіа (Рішення Національної ради з питань телебачення і радіомовлення від 16 листопада 2023 р. № 1430).

Продовжено активну співпрацю із міжнародними організаціями, зокрема: Goethe-Institut в Україні, Німецьким товариством технічного співробітництва (GTZ), Федеральним Інститутом професійної освіти Німеччини (Bundesinstitut für Berufsbildung – BIBB), Інститутом техніки та освіти в Технічному Університеті м. Бремена (ІТВ, Федеративна Республіка Німеччина), Інститутом підвищення кваліфікації «Міжнародна професійна академія «Туран-Профі» (Республіка Казахстан); Європейським інститутом безперервної освіти Словаччини (EIDV), Академією Сілезькою (Польща). Укладено договір про співробітництво з NeuroAcademy Israel (від 09.05.2023 р.) та меморандум про співпрацю із громадською організацією «Міжнародна фундація розвитку» (від 26 грудня 2023 р.).

Вчені інституту взяли участь у 70 міжнародних масових заходах, з них: 4 форумах, 23 конференціях, 4 вебінарах, 3 наукових семінарах, 3 виставках, 8 засіданнях круглого столу, 9 ділових зустрічах, 1 тренінгу, 2 воркшопах, 13 інших заходах.

У 2023 р. вчені інституту брали участь у Міжнародному проєкті Еразмус+ «Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні» (PAGOSTE) за участі Університету м. Констанца (Німеччина), Віденського університету економіки та бізнесу (Австрія), Римського університету Тре (Італія).

У 2023 р. вчені інституту взяли активну участь у науково-експертній діяльності, зокрема внесено пропозиції до 16 проєктів Законів України, 4 розпоряджень Кабінету Міністрів України, 3 постанов Кабінету Міністрів України, 3 доручень Прем'єр-міністра України, 2 рішень Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, 3 наказів МОН України, 6 листів МОН України та інших органів влади.

На виконання Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України відповідно до розділу «Сучасна професійна (професійно-технічна) і фахова передвища освіта» інститутом проведено заходи за трьома напрямками співпраці: «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів професійно-технічної освіти» (п. 41), «Науково-методичний супровід професійної підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти» (48), участь у Міжнародному проєкті Erasmus+ «Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні (PAGOSTE)» (49). Відповідно до розділу «Якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих» здійснювалася підготовка здобувачів на третьому (освітньо-науковому) та науковому рівнях вищої освіти (п. 64); відповідно до розділу «Розвиток науки та інновацій» здійснювалася робота за сімома напрямками спільної діяльності (оновлено пріоритетні напрями (тематики) розвитку науки та інноваційної діяльності, орієнтовані на досягнення Цілей сталого розвитку (п. 66), реалізовано план діяльності Ради молодих учених при МОН України (п.68), здійснювався науково-методичний супровід інноваційних проєктів, пілотних досліджень, педагогічних експериментів (п. 70), робота спеціалізованих вчених рад (п. 71), підготовка наукових періодичних видань, співзасновниками яких є заклади вищої освіти МОН України та наукові установи, заклад вищої освіти НАПН України (п. 73). Проводились спільні науково-методичні конференції, науково-практичні семінари, круглі стол, вебінари тощо, зокрема з проблем подолання наслідків пандемії COVID-19 (п. 74). Відповідно до розділу «Цифровізація освіти» проводився Всеукраїнський конкурс «Планета-ІТ» на кращий електронний освітній ресурс за номінаціями (п. 87); відповідно до розділу «Психологічний супровід освіти» реалізовувався напрям «Психологічне забезпечення професійної діяльності педагогічних працівників» (п. 92). Відповідно до розділу «Загальні проблеми розвитку освітнього простору» вчені Інституту професійної освіти НАПН України брали участь у розробленні законодавчих і нормативно-правових документів у галузі освіти, стандартів освіти, програм тощо (п. 111) та брали участь у роботі колегій, Наукової ради, Науково-методичної ради (науково-методичних комісій/підкомісій), робочих груп, конкурсних комісій МОН України (п. 112).

Рада молодих учених Інституту професійної освіти НАПН України долучалася до реалізації плану діяльності Ради молодих учених при МОН України. Голова ради молодих учених інституту Д. Вороніна-Пригодій 14 березня 2023 р. узяла участь у планування заходів Інституту професійної освіти НАПН України на 2023-2024 рр. з реалізації Плану заходів НАПН України щодо виконання операційного плану заходів на 2022-2023 рр. з реалізації «Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року»³⁰¹. Д. Вороніна-Пригодій стала номінантом щорічного конкурсу Ради молодих учених при МОН України «Молодий вчений року» за результатами діяльності у

³⁰¹ <https://ivet.edu.ua/3901/strategiya-vprovadzhennya-gendernoyi-ri/>

2022 р. (сертифікат № 2679, протокол № 29 від 10 травня 2023 р.)³⁰². Рада молодих учених взяла участь у роботі над проектом Національної програми «Наука майбутнього», відповідні пропозиції надано до Офісу підтримки вченого.

Найвагомішим результатом співпраці інституту з НАН України слід вважати розширення контактів з установами НАН України (Інститут відновлювальної енергетики; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського; Інститут кібернетики ім. В.М. Глушкова) для підготовки і проведення циклічної конференції «Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства» за новим напрямом «Екологічні та енергоефективні основи підготовки майбутніх фахівців для відновлення України».

У ході виконання Програми спільної діяльності Національної академії педагогічних наук України і Національної академії медичних наук України на 2023-2025 рр. основним досягненням інституту в 2023 р. є налагодження системної роботи Центру психологічного супроводу педагогічних працівників закладів професійної освіти ІПО НАПН України з питань розвитку інклюзивної професійної освіти, психологічної і соціальної адаптації здобувачів освіти до навчання в умовах воєнного стану, організація підвищення кваліфікації педагогів закладів професійної освіти для реалізації завдань охорони ментального здоров'я і психосоціальної підтримки здобувачів освіти в умовах невизначеності.

Вчені Інституту професійної освіти ІПО НАПН України у 2023 р. були організаторами (співорганізаторами) 27 масових науково-практичних заходів, включених до Плану роботи ІПО НАПН України на 2023 рік, зокрема: 4 конференцій (із яких 2 міжнародні), 16 науково-практичних вебінарів, 4 засідань круглого столу, 3 міжнародних виставок; позапланово проведено 14 заходів: 4 конференції (із яких 2 міжнародні), 7 науково-практичних вебінарів та 3 інші заходи.

У 2023 р. 15 статей вчених інституту опубліковано у виданнях, що індексуються базами даних Scopus та Web of Science Core Collection.

Вченими інституту опубліковано статті про його діяльність у періодичних виданнях, соцмережах (понад 600 матеріалів), із яких більше 400 відеоматеріалів на каналі в YouTube. У 2023 р. кількість підписників на канал інституту становила більше 700 осіб.

Бібліометричні профілі наукових працівників установи в Google Scholar склали 100 % від загальної кількості. Їх представлення у системі «Бібліометрика української науки» становить 96,0 %; наявність цифрових ідентифікаторів вчених ORCID – 100 %; наповнення Електронної бібліотеки ІПО НАПН України складає понад 4 тис. ресурсів, зокрема впродовж 2023 р. внесено 285 наукових публікацій. Усього у 2023 р. відбулося майже 35 тис. їх скачувань. Середній індекс цитувань учених (індекс Гірша) інституту в Google Scholar – 60, Scopus – 9, WOS – 4.

В Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна ІПО НАПН України проводилося чотири експерименти рівня структурних

³⁰² <https://ivet.edu.ua/7240/konkurs-molodyj-vchenyj-roku/>

підрозділів наукової установи НАПН України. Експериментальна робота здійснювалася на базі 21 закладу освіти різних рівнів і установ.

Відповідно до тематичного плану наукових досліджень і технічних завдань виконувалися два фундаментальні і два прикладні дослідження. За результатами наукових досліджень згідно з планом підготовлено 258 од. наукової продукції.

Продовжувалося впровадження результатів завершених наукових досліджень та здійснювався моніторинг ефективності цього процесу. Упроваджувалась 26 од. наукової продукції.

Здійснено підготовку і випуск фахового наукового журналу «Порівняльна професійна педагогіка» (2 номери), електронного наукового фахового журналу «Імідж сучасного педагога» (6 номерів) і Вісника кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття» (2 номери), а також збірників наукових праць: «Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи» (2 номери), «Естетика і етика педагогічної дії» (2 номери).

У світовій системі наукових комунікацій у збірниках, що входять до наукометричних баз Scopus і Web of Science, опубліковано 14 статей, у фахових збірниках наукових праць, включених до міжнародних наукометричних баз даних, – 46, у міжнародних виданнях – 18.

Вчені інституту беруть участь у міжнародній експертній діяльності як експерти Ради Європи; один науковець є членом наукової ради Національного Інституту освіти і молоді Словацької Республіки (NIVAM); вчені інституту є членами Наукової ради докторської програми гуманітарних наук за спеціальністю «спадщина і культура миру» Автономного університету Сакатекаса (Мексика); один науковець входить до складу Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і два є експертами цього агентства; три співробітники інституту є членами експертної групи МОН України з оцінювання ефективності діяльності за науковим напрямом соціогуманітарних наук.

Вчені інституту також входили до складу робочих груп, брали участь у роботі науково-методичних та громадських рад, експертних груп МОН України з розроблення нормативних документів щодо удосконалення наукового, педагогічного, психологічного, методичного забезпечення освітнього процесу, надання різних видів консультативної допомоги; здійснювали рецензування освітньо-професійних, освітньо-наукових програм підготовки майбутніх педагогів. На базі інституту проводилася практика здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти; в межах співпраці із закладами вищої освіти – учасниками об'єднання інституцій-партнерів «Педагогічна синергія» організовувалися науково-практичні масові заходи; налагоджено співпрацю із Державним ліцеєм «Міжнародна українська школа», зокрема реалізовувався план заходів з особистісного, професійного розвитку педагогів закладу освіти, надання їм психологічної допомоги.

На виконання Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України інститутом проведено такі важливі заходи: співорганізовано з науковими установами НАН України низку науково-практичних масових заходів

(V Всеукраїнський відкритий науково-практичний онлайн-форум «Інноваційні трансформації у сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії», вебінар «Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку суспільства», практико-орієнтовані науково-практичні заходи для вчителів – наукових керівників учнівських робіт МАН України, цикл просвітницьких лекцій «Цвіт української педагогіки: сучасне і минуле»). Набула розвитку співпраця з науково-дослідною лабораторією із вивчення і розроблення гуманітарних ідей академіка В.І. Вернадського, що діє під егідою Комісії з дослідження наукової спадщини академіка В.І. Вернадського НАН України (участь у підготовці третього тому колективної монографії «Ноосфера Вернадського, сучасна освіта і наука»); участь у підготовці е-ВУЕ – портальної версії «Великої української енциклопедії».

Відповідно до Програми спільної діяльності Національної академії медичних наук України та Національної академії педагогічних наук України на 2023-2025 рр. підготовлено опитувальник для військових з інвалідністю щодо вивчення їхніх освітніх потреб з метою розроблення рекомендацій щодо організації навчання, перенавчання, перекваліфікації зазначених осіб; досліджено моделі підтримки осіб з інвалідністю у реалізації права на працю у зарубіжних країнах.

Вченими інституту організовано (співорганізовано) і проведено 48 науково-практичних масових заходів (30 заходів – відповідно до Плану роботи НАПН України на 2023 рік; 18 заходів – відповідно до Плану роботи Інституту та позапланово), з яких 9 – міжнародного рівня (1 форум; 14 всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференцій; 13 вебінарів / семінарів; 3 психолого-педагогічні читання; 8 круглих столів; 9 інших заходів (гостьові лекції, інструктивно-методичні заняття, лінійний брейнстормінг). Співробітники інституту взяли участь у 112 науково-практичних масових заходах (у тому числі 50 – міжнародного рівня), що були організовані іншими закладами та установами, з поміж яких: 1 конгрес; 11 симпозіумів та форумів; 66 науково-практичних конференцій; 17 семінарів та вебінарів; 12 круглих столів; 5 заходів інших видів (панельні дискусії, онлайн уроки, презентації, літня школа). Проведено 4 заходи у рамках спеціалізованих освітянських виставок.

Продовження співпраці з Міжнародним фондом «Lions Clubs International Foundation» сприяло вивченню і узагальненню зарубіжного досвіду впровадження програм соціально-емоційного навчання й підготовки педагогічних працівників до розвитку в учнів соціальних та емоційних компетентностей ХХІ століття; 4 наукові працівники інституту брали участь у реалізації міжнародних освітніх проєктів; були організаторами і співорганізаторами проведення 9 міжнародних наукових заходів в Україні, взяли участь у 38 міжнародних науково-практичних заходах, зокрема у 7 з них – за кордоном (Республіка Польща, Федеративна Республіка Німеччина, Румунія, Чеська Республіка, Марокко, Республіка Молдова).

Кафедри ЮНЕСКО працює відповідно до угоди, укладеної НАПН України з ЮНЕСКО, яку за позитивним рішенням Сектору освіти UNITWIN/UNESCO Chairs Programme продовжено до 2024 р. Вчені інституту взяли участь у Генеральній конференції Національної комісії України у справах ЮНЕСКО (9 лютого 2023 р.) у рамках розроблення Стратегії діяльності Національної комісії на 2023-2025 рр. та Регламенту її роботи; оновлення структури (створення нових секторів – сектору рівних можливостей і сектору комунікації та цифровізації); утворення нових форматів роботи Комісії – Генеральної конференції та Бюро.

Науковими працівниками інституту опубліковано статті про діяльність установи у періодичних виданнях, соцмережах (усього 32 публікації).

Результати діяльності інституту висвітлено в інформаційному науково-освітньому просторі. Бібліометричні профілі вчених установи в Google Scholar склали 100 % від загальної кількості. Їх представлення у системі «Бібліометрика української науки» становить понад 70,0 %; наявність цифрових ідентифікаторів вчених ORCID – 100 %; наповнення Електронної бібліотеки НАПН України продукцією інституту складає майже 2 тис. ресурсів, протягом 2023 р. до неї внесено 144 наукові публікації. Середній індекс цитувань учених (індекс Гірша) інституту – 9, інституту – 74.

Результати наукових досліджень, наукова, навчальна та науково-виробнича продукція, підготовлена членами Відділення і вченими віднесених до нього наукових установ, систематично розміщуються в Електронній бібліотеці НАПН України, на сайтах НАПН України та її установ.

VIII.2.5. Відділення вищої освіти

Науково-організаційна діяльність Відділення вищої освіти НАПН України (далі – Відділення) упродовж 2023 р. спрямовувалася на аналіз та наукове обґрунтування вирішення основних проблем, що постали перед вищою освітою в умовах воєнного стану, та визначення ключових пріоритетів розвитку вищої освіти в післявоєнному відновлення України. Це зумовило потребу системного осмислення стратегії розвитку вищої освіти в нових реаліях і обґрунтування відповідних практичних рекомендацій.

Науково-організаційна діяльність здійснювалася згідно з планом роботи під керівництвом бюро у складі: академіка-секретаря П.Ю. Сауха, акад. Г.П. Шевченко, членів-кореспондентів НАПН України М.В. Гриньової, В.М. Ткаченка, директорки Інституту вищої освіти НАПН України д-ра пед. наук І.І. Драч, ректора Університету менеджменту освіти д-ра філос. М.О. Кириченка та ученого секретаря канд. пед. наук М.В. Набока.

З огляду на дію правового режиму воєнного стану бюро Відділення здійснено насамперед низку організаційних заходів на виконання вимог ухвалених Урядом постанов про денонсацію Угод в галузі освіти та науки з російською федерацією та республікою білорусь у зв'язку з агресією російської федерації проти України. Зокрема редакторами і редакціями усіх наукових періодичних видань, засновником або співзасновником яких є Інститут вищої

освіти та Університет менеджменту освіти НАПН України, припинено співпрацю з резидентами рф та рб у галузі видавничої діяльності, виведено із складу редакційних колегій наукових періодичних видань Інституту та Університету науковців, афілійованих з рф та рб, а також припинено залучення їх до рецензування поданих матеріалів. Повністю припинено публікацію статей авторів, афілійованих з рф і рб, у наукових періодичних виданнях віднесених Відділення до установ (зокрема й тих матеріалів, що надійшли до редакцій до 24 лютого 2022 р.). Усіх вчених Відділення та установ зобов'язано не передавати жодних матеріалів до будь-яких агрегаторів наукової інформації рф, зокрема до Російського індексу наукового цитування (РІНЦ). Також із джерельної бази наукових досліджень вилучено посилання на дослідження та праці вчених рф та рб. Авторів наукових публікацій застережено про неможливість подання статей та анотацій російською мовою. Крім того, усіх вчених Відділення, наукових і науково-педагогічних працівників – співробітників інституту та університету зобов'язано вийти із складу редакційних колегій наукових періодичних видань рф та рб, а також припинити рецензування матеріалів, поданих до цих видань.

На заклик Президії НАПН України та бюро Відділення вчені припинили будь-яку співпрацю з російськими і білоруськими вченими, науковими колективами тощо.

На виконання Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021-2023 рр. *Університетом менеджменту освіти* проводилася цілеспрямована робота із:

– підготовки здобувачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти в Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти (далі – БІНПО) за 4 акредитованими у 2023 р. освітніми програмами: «Психологія», «Управління навчальним закладом», «Адміністративний менеджмент» та «Педагогіка вищої школи»;

– підготовки здобувачів на третьому (освітньо-науковому) та науковому рівнях вищої освіти у Навчально-науковому інституті менеджменту і психології за освітньо-професійними програмами: «Управління персоналом та економіка праці», «Менеджмент організацій і адміністрування», «Управління проектами», «Управління навчальним закладом», «Психологія», «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», «Педагогіка вищої школи», «Християнська педагогіка», «Спеціальна освіта» (за нозологіями), «Публічне управління та адміністрування»;

– підвищення кваліфікації осіб з вищою освітою.

У *Центральному інституті післядипломної освіти* (далі – ЦІПО) у 2023 р. зараховано 3000 слухачів на курси підвищення кваліфікації керівних, педагогічних і науково-педагогічних працівників освіти за кошти державного бюджету (виконано 3000). За кошти фізичних та юридичних осіб зараховано 283 слухачі. У БІНПО за державним замовленням на курси підвищення кваліфікації зараховано 2000 слухачів – педагогів професійної освіти: майстрів виробничого навчання, викладачів професійно-теоретичної підготовки та старших майстрів (виконано 1998). У 2023 р. за кошти фізичних та юридичних

осіб підвищили кваліфікацію 1613 слухачів. Підвищенням кваліфікації охоплено працівників освіти усіх 24 областей України та м. Києва.

Переважає більшість зарахованого контингенту слухачів підвищувала кваліфікацію за напрямом «Педагогічні, науково-педагогічні працівники та керівники закладів освіти галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка». Незначну частину слухачів складають працівники методичних та психологічних служб. Усі ці категорії слухачів (всього 2834) підвищували кваліфікацію за очно-дистанційною формою навчання. В умовах дії режиму воєнного стану все чіткіше проявляється тенденція до проведення курсів підвищення кваліфікації на базах замовників на запити місцевих і регіональних освітніх організацій, зокрема у 2023 р. за такою формою підвищили кваліфікацію 1144 слухачі у режимі онлайн на базах 13 областей та м. Києва.

Результати підвищення кваліфікації різних категорій слухачів свідчать про необхідність урізноманітнення тематики курсів, форм і моделей організації освітнього процесу, адаптованих до особливостей його організації в умовах воєнного стану, що реалізуються за допомогою дистанційних технологій в умовах реального часу (онлайн), і ширшого впровадження тематичних та авторських курсів у освітньо-професійних програмах підвищення кваліфікації, розширення співпраці з установами та організаціями, зокрема для укладення договорів про підвищення кваліфікації різних категорій слухачів за кошти юридичних і фізичних осіб, та постійного осучаснення науково-методичного супроводу процесу підвищення кваліфікації і рівня оволодіння цифровими технологіями слухачів та викладачів.

Інститут вищої освіти, реалізуючи заходи Програми спільної діяльності МОН і НАПН України на 2021-2023 рр., здійснив методичну експертизу проєктів стандартів вищої освіти (всього 14), з них 2 – першого (бакалаврського) рівня, 3 – другого (магістерського) рівня та 9 – третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та упровадив концепцію «Цифровий університет» (15 модулів у Маріупольському державному університеті та 14 модулів у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля у рамках проєкту ЄС «Відродження переміщених університетів: посилення конкурентоспроможності, підтримка громад» / «Reinventing displaced universities: enhancing competitiveness, serving communities» (REDU), завершеному у звітному році). Також проведено масові науково-практичні заходи, в тому числі за участі провідних британських та українських експертів.

Діяльність Відділення в умовах воєнного стану

В жорстких умовах воєнного стану, коли частина співробітників установ, вчених Відділення, дослідників, здобувачів освіти, слухачів курсів підвищення кваліфікації опинилася в ситуаціях загрози життю, на територіях проведення активних бойових дій, у процесі евакуації, відсутності Інтернету тощо, науково-організаційна діяльність Відділення, його бюро, керівників установ, спрямовано на:

– підвищення рівня медіаграмотності українців та стійкості до дезінформації щодо війни, здоров'я, діяльності органів влади тощо;

- підвищення інформаційної безпеки держави в умовах ведення інформаційної війни;
- реалізацію управлінських, дослідницьких і освітніх функцій у повному обсязі на основі цифрових технологій;
- роботу з кадрами, комунікацію з вченими;
- виконання тематичних планів наукових досліджень;
- різні технології і моделі організації освітнього і дослідницького процесів;
- створення умов для виконання навчальних планів здобувачів освіти і забезпечення її якості;
- організацію маркетингової діяльності щодо проведення досліджень та задоволення освітніх потреб.

Вченими *Інституту вищої освіти НАПН України* запропоновано критерії ідентифікації стандартів освіти держави-агресора з метою реалізації змін у Кримінальному кодексі України щодо колабораційної діяльності в сфері освіти. З метою прискорення отримання і впровадження результатів наукових досліджень за ініціативи бюро Відділення інституту, починаючи з 2023 р., перейшов на дворічний термін планування і виконання наукових досліджень.

З метою підтримки професійного розвитку педагогів України, нескорених війною, у березні-квітні 2023 р. колективом ЦПО Університету менеджменту освіти проведено другу акцію «Освітня ватра перемоги» на підтримку трансформації професійного розвитку педагогів України під час війни. (<http://umo.edu.ua/news/startuje-akcija-osvitnja-vatra-peremoghi>). У акції взяли участь 5118 педагогів закладів освіти усіх типів і рівнів усіх регіонів України. У БІНПО розроблено студентський стартап-проект «Інформаційний імунітет або безпека в медіа» як елемент повоєнної відбудови України», здійснено аналіз застосування освітнього тематичного контенту під час проведення виховних заходів серед учнівської молоді у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності та діалогізація теми війни серед здобувачів вищої освіти відповідно до вікових особливостей, їхніх роздумів і висновків на основі верифікованих фактів у межах спільного проекту з Київською Малою академією наук учнівської молоді «Незламні – генетичний код української нації». Також продовжувалося виконання міжнародного проекту «Військова травма, посттравматичний стресовий розлад та підвищення психічної стійкості», співорганізаторами якого є Академія спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської (Республіка Польща) та ізраїльська організація CSPC (Community Stress Prevention Center). З 11 квітня 2023 р. у БІНПО розпочав роботу постійно діючий консультаційний пункт «Науково-методичний супровід професійного розвитку педагога закладу професійної освіти в умовах воєнного стану».

На основі критичного аналізу намагань рф стерти непохитність історичної пам'яті українського народу шляхом не лише масштабної фальсифікації історії, але й засобами сингулярних злочинів у ході розв'язаної військової агресії, і розчинити українську культуру в надуманій теорії євразійства, академіком П.Ю. Саухом доведено, що вони не витримують жодної критики й суперечать здоровому глузду щонайменше на прикладі розвитку української філософсько-

педагогічної думки кінця XIX – початку XX століття. Доведено, що вона, попри те, що об'єктивно межувала з російською і активно вписувалася в загальноєвропейський філософсько-педагогічний простір, мала низку самобутніх національних рис і забарвлень. На цій основі розкрито систему національних парадигматальних зрушень філософсько-педагогічної думки цього періоду та визначено найважливіші освітні константи, що мають евристичне значення для сучасної вітчизняної педагогічної науки.

У Державному торговельно-економічному університеті за керівництва акад. А.А. Мазаракі упродовж звітного року організовано і забезпечено обладнанням 3 пункти незламності, активно велася волонтерська робота. У 2023 р. зібрано і передано на потреби ЗСУ близько 600 тис. грн, а з початку повномасштабного вторгнення – понад 1 млн. грн. На фронт передано квадрокоптер DJI Mavic 2 Enterprise Advanced та ноутбук для керування дроном. Студенти та співробітники на постійній основі збирають речі та продукти харчування для переселенців, які втратили свої домівки у зонах військових дій та підтоплення внаслідок підриву Каховської ГЕС. Університет є амбасадором популяризації донорства крові серед молоді України. У 2023 р. до донорського руху долучилися 174 особи і було зібрано 132 літри крові.

У Кременчуцькому національному університеті імені Михайла Остроградського академіком М.В. Загірняком разом зі співробітниками та студентами організовано надання допомоги ЗСУ, територіальній обороні, вимушеним переселенцям та їхнім дітям. Викладачі, працівники університету і студенти забезпечували питною водою, продуктами, лікарськими засобами, одягом, спеціальним обладнанням як тимчасово переміщених осіб, розміщених у гуртожитку, який університет передав місту для облаштування там пункту тимчасового перебування біженців, так і бійців, які захищають нашу державу. Викладачами та студентами зібрано кошти на квадрокоптер для кременчуцьких бійців, які воюють на фронті, пошито балаклави та шапки для бійців спецназу, закуплено для них амуніцію, зокрема наплічники, турнікети, аптечки, теплоізоляційний матеріал, рації, плівку, утеплювачі, каремати, теплі речі, цвяхи, скоби, ліхтарі, маскувальні сітки та інші необхідні речі. Крім того, зібрано і відправлено свічки, батарейки, ліхтарики тощо для населення із затоплених територій внаслідок підриву Каховської ГЕС. На волонтерських засадах створено групу юристів, яка надає безоплатну професійну допомогу вимушеним переселенцям під час війни.

За заслуги із забезпечення державної безпеки, допомогу та сприяння оперативно-бойовим підрозділам спеціального призначення у зміцненні матеріально-технічної бази Центру спеціальних операцій «А» у вересні 2023 р. акад. М.В. Загірняк відзначений Грамотою Служби безпеки України. Крім того, за високий професіоналізм, активну життєву і громадську позицію, підтримку працездатності підприємства під час воєнного стану, активну участь у благодійній діяльності та забезпечення обороноздатності Кременчуцької територіальної громади, вагомий внесок у справу захисту державного суверенітету та територіальної цілісності України акад. М.В. Загірняку вручено

Подяку міського голови.

У Вінницькому національному технічному університеті в рамках 8 сезону навчання Стартап Школи «Sikorsky Challenge 2023» чл.-кор. Р.Н. Кветним організовано і проведено конкурс інвестиційних іноваційних проєктів «Візьми участь у стартап школі – допоможи фронту та Україні! Відновимо нашу державу!». Переможцем визнано студентський дрон-робот «ЕСКАДРОН», який за функціональними, експлуатаційними та економічними характеристиками перевершує вітчизняні та закордонні аналоги. До того ж Р.Н. Кветним разом з волонтерською організацією «МОЛЬФАР» залучено кошти для пошиття спецранців-баулів для воїнів ЗСУ за стандартами НАТО. Виконане замовлення на 500 баулів-ранців відправлено захисникам України.

Чл.-кор. НАПН України В.М. Ткаченко опублікував збірку нарисів «Рашизм: ліцензія на геноцид», в якій проаналізовано правову основу, етимологію та смислове навантаження поняття «рашизм» – російського різновиду нацизму. Автор стверджує, що повномасштабна агресія росії проти України, що прикривається гаслом антифашизму, стала викликом світовій демократії. Назрілими також є проблеми широкого усвідомлення світовою спільнотою факту геноциду українського народу.

Здебільшого науково-організаційна та освітня діяльність вчених Відділення, наукових і науково-педагогічних працівників Інституту вищої освіти та Університету менеджменту освіти в умовах воєнного стану спрямовувалася на задоволення потреб громадян, юридичних осіб і держави в інформації для захисту національної безпеки. Поширення інформації як інструменту протистояння здійснювалося переважно за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій і набуло особливої актуальності з огляду на те, що в умовах безпосереднього воєнного зіткнення інформація є стратегічним інструментом перемоги.

Водночас актуальними залишалася координація діяльності вчених, спрямована на вирішення актуальних проблем наукового супроводу реалізації державної освітньої політики у сфері вищої освіти, а також розвитку фундаментальних і прикладних досліджень та експериментальних розробок у галузі освіти, педагогіки і психології в умовах дії воєнного стану і післявоєнного часу.

Основні результати наукових досліджень членів Відділення та наукових установ оприлюднювалися в психолого-педагогічній періодиці, у публічних виступах учених на наукових конференціях, презентаціях, круглих столах, семінарах, виставках тощо. Так, отримані результати наукових досліджень Університету менеджменту освіти за звітний період оприлюднено для використання в електронній бібліотеці НАПН України (<http://lib.iitta.gov.ua>), на сторінках кафедр у рубриці «Е-бібліотека кафедри» (<http://umo.edu.ua/biblioteka-kafedri-n>), репозитарії Університету (<http://umo.edu.ua/scientific-library/depozitary>). Кількість упроваджених результатів наукових досліджень, отриманих у звітному році за видами продукції наступна:

загальна кількість наукових праць – 479, з них:

- 7 – офіційна продукція (звіти та плани – 2, положення – 3, інша офіційна продукція – 2);
- 1 – довідкова продукція (довідковий бюлетень – 1);
- 6 – наукова продукція (міжнародні монографії – 3, монографії – 3);
- 25 – виробничо-практична продукція (мультимедійні комплекси – 4, практичні поради – 2, методичні посібники – 2, інше – 17);
- 103 – навчальна продукція (підручники – 3, навчальні посібники – 3, навчально-методичні посібники – 3, практикуми – 2, робочі зошити – 2, освітньо-професійні програми – 17, навчальні програми – 1, робочі програми та силабуси – 35, спецкурси – 3, електронні навчальні курси – 32, цифрові програмно-методичні комплекси – 2);
- 112 – статті (у виданнях, що входять до наукометричних баз даних: Web of Science Core Collection – 6, Scopus – 12, у наукових фахових виданнях – 84, у наукових періодичних виданнях – 5, у міжнародних виданнях – 5);
- 217 – збірники наукових праць, матеріали конференцій та інші (збірники матеріалів – 6, матеріали міжнародних конференцій та форумів – 78, матеріали конференцій з міжнародною участю – 6, матеріали всеукраїнських конференцій та форумів – 81, матеріали всеукраїнських науково-методичних семінарів – 10, матеріали регіональних науково-практичних семінарів – 22, інше – 15).

Упровадження результатів наукових досліджень Інституту вищої освіти відбувалося шляхом: їх оприлюднення (сайт інституту та Електронна бібліотека НАПН України, публікації у вітчизняних та зарубіжних виданнях); розповсюдження (семінари, конференції, виставки); використання продукції (пропозиції до нормативних документів МОН України, Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, впровадження результатів дослідження в освітній процес шляхом використання навчальних програм для аспірантів, магістрів, рекомендацій міжнародних і всеукраїнських конференцій, інших науково-практичних заходів, збірників наукових праць, а також у процесі підготовки кадрів вищої кваліфікації через аспірантуру, докторантуру та створені в установах спеціалізовані вчені ради із захисту докторських та кандидатських дисертацій за спеціальностями в галузях наук про освіту, педагогіку та психологію. При цьому слід зазначити, що воєнний стан різко погіршив умови оприлюднення та впровадження результатів наукових досліджень, обміну інформацією про теоретичні, наукові, практичні досягнення і водночас спонукав до пошуку і ширшого впровадження онлайн-майданчиків, активнішого використання комплексу відео- та аудіообладнання, збільшення його кількості, вдосконалення логістичних схем дистанційного проведення освітньо-наукових заходів для комунікації та ефективної взаємодії вчених Відділення, віднесених до нього установ з представниками наукових спільнот та освітньої практики. Такий інструмент комунікацій надав усім бажаючим доступ до наукових розробок, а вченим – можливість реалізації власного потенціалу.

Моніторинг упровадження результатів наукових досліджень здійснювався шляхом: поширення інформації щодо продукції за результатами наукових досліджень інституту у наукових виданнях, електронних ресурсах, матеріалах

міжнародних і всеукраїнських конференцій, інших науково-практичних заходів; розміщення продукції у мережі Інтернет, зокрема на сайтах Електронної бібліотеки НАПН України (<http://lib.iitta.gov.ua>) та Інституту вищої освіти НАПН України (<http://ihed.org.ua/ua/resursy/biblioteka.html>), що забезпечують її доступність.

Загальна кількість наукових праць, підготовлених вченими інституту, – 151 од., у тому числі 3 монографії, препринт (аналітичні матеріали), 84 статті, із них:

- у вітчизняних наукових періодичних виданнях:
- внесених до Переліку наукових фахових видань України – 45 од.;
- індексованих у Scopus і Web of Science Core Collection – 3 од.;
- індексованих у інших наукометричних базах даних – 56 од.
- у зарубіжних наукових періодичних виданнях:
- індексованих у Scopus і Web of Science Core Collection – 15 од.;
- індексованих у інших наукометричних базах даних – 10 од.
- тези доповідей – 63 од.

Вченими Відділення упродовж року підготовлено та опубліковано 17 монографій та розділів монографій, 5 навчальних посібників, 23 збірники матеріалів міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій і 49 статей у різних виданнях.

Упродовж останніх років є помітне зростання кількості праць в електронному вигляді, яке ще збільшилося із упровадженням воєнного стану.

Традиційно упродовж року активно публікували результати своїх наукових досліджень члени Відділення академіки М.В. Загірняк, В.І. Луговий, П.Ю. Саух, А.А. Мазаракі, С.В. Ківалов і члени-кореспонденти М.В. Гриньова, В.С. Пономаренко, О.В. Чалий та інші. Вчені Відділення М.В. Гриньова, М.В. Загірняк, А.А. Мазаракі, науково-педагогічні працівники Університету менеджменту освіти Т.М. Сорочан, З.В. Рябова, Н.В. Любченко у відповідних державних реєстрах зареєстрували авторські права на наукові твори за результатами проведених у 2023 р. наукових досліджень.

Виконання Стратегії розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2023-2027 рр. відповідно до «Орієнтовних щорічних індикаторів розвитку НАПН України» свідчить про певні позитивні результати. Зокрема Інститутом вищої освіти та Університетом менеджменту освіти приділяється увага розширенню міжнародного співробітництва, розвитку науково-дослідницького потенціалу наукових/науково-педагогічних працівників, про що свідчать їх середній вік, відсоток працівників з науковими ступенями, кількість стажувань за кордоном, кількість працівників, що підвищили кваліфікацію, відсоток працівників за основним місцем роботи та ін. Можливості для покращення полягають насамперед у покращенні якості наукових досліджень і експериментальних розробок, результатах їх упровадження в практику, використанні можливостей участі у конкурсах Національного фонду досліджень України, зростанні середнього індексу цитувань учених, кількості видань НАПН України, які входять до наукометричних баз даних, та кількості публікацій у

виданнях, що індексуються у базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection, кількості публікацій у зарубіжних виданнях, кількості публікацій англійською та іншими мовами.

Результати наукової, освітньої та організаційної діяльності БІНПО, статистичні показники упродовж звітнього року і останніх років, рівень наукового і методичного супроводу забезпечення якості освіти, співпраці з організаціями і освітніми установами, в тому числі міжнародними, стан використання інформаційно-комунікаційних технологій в діяльності, використання технологій моніторингу та оцінювання задоволеності замовників освітніх послуг і ключових стейкхолдерів свідчать про те, що у БІНПО наразі сформувався позитивний імідж закладу професійної освіти, в якому забезпечується висока якість підвищення кваліфікації фахівців та досягаються конкурентні переваги на ринку освітніх послуг. Це підтверджують стабільно високі показники кількості слухачів, які підвищили кваліфікацію на базі БІНПО за кошти фізичних та/або юридичних осіб, залучення до освітнього процесу працівників 5 виробничих підприємств сектору економіки через систему електронних публічних закупівель Prozorro, адже публічні закупівлі – це насамперед величезний конкурентний ринок, створення 120 вебресурсів у хмарному сервісі Microsoft Teams платформи Office 365 для груп слухачів курсів підвищення кваліфікації, використання моделі змішаного навчання «Персонал, який залучається до навчання на виробництві», широко використовуваної в сучасній системі навчання Федеративної Республіки Німеччини та Нідерландів. Модель, яка готує фахівців до конкретних професій і кар'єри, передбачає застосування принципу «точно і вчасно», за яким здобувач вищої освіти має оволодіти тими знаннями і навичками, які вимагаються від нього просто зараз при розв'язуванні практико-орієнтованих завдань та проєктів тощо. Крім того, колектив БІНПО отримав особливу відзнаку – цифровий бейдж SELFIE, який засвідчує високу результативність участі науково-педагогічних, педагогічних працівників, здобувачів освіти у самооцінюванні та ефективному використанні цифрових технологій за допомогою онлайн-інструменту SELFIE. SELFIE надав змогу всім учасникам освітнього процесу БІНПО оцінити свій рівень знань та навичок з ІКТ, а також надав можливість керівництву БІНПО отримати зворотний зв'язок від здобувачів освіти. Результати дослідження щодо внутрішнього моніторингу стану цифровізації БІНПО за допомогою онлайн-інструменту SELFIE створюють можливості для розбудови єдиної освітньо-цифрової екосистеми БІНПО, подолання цифрового розриву учасників освітнього процесу, подальшого розвитку цифрової компетентності і цифрової грамотності викладачів та замовників освітніх послуг.

Міжнародне співробітництво Інституту вищої освіти НАПН України та Університету менеджменту освіти упродовж 2022 р. здійснювалося відповідно до положень ст. 75 «Основні напрями міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти» Закону України «Про вищу освіту» та положень Стратегії інтернаціоналізації НАПН України, затвердженої постановою Президії НАПН

України від 18 березня 2021 р. з урахуванням обмежень щодо співпраці з рф та рб.

Основні напрями діяльності Інституту вищої освіти НАПН України з розвитку та налагодження наукових зв'язків зі спорідненими науковими установами та закладами вищої освіти інших держав, міжнародними організаціями і фондами з питань освіти у звітному році полягали у організації та проведенні спільних наукових досліджень, спільних освітніх і наукових заходів, стажуванні науковців і аспірантів та ініціюванні та реалізації спільних освітніх і наукових проєктів. Серед 4 міжнародних проєктів, у яких інститут брав участь упродовж року, такими, що найбільше враховують особливості функціонування закладів вищої освіти в умовах воєнного стану і відповідають завданням реформування системи вищої освіти держави, слід відзначити: проєкт ЄС «Відродження переміщених університетів: посилення конкурентоспроможності, підтримка громад» (REDU, <https://ihed.org.ua/internationalization/redu/>) (2020-2024 рр.) та проєкт Програми ЄС Еразмус+ «Посилення співпраці між університетами і громадами» (UNICOM) <https://ihed.org.ua/internationalization/project-unicom-ua/> (2023-2027 рр.). У звітному році інститут підписав Угоду про реформування оцінювання дослідницької діяльності та став членом Коаліції з удосконалення оцінювання дослідницької діяльності (Coalition for Advancing Research Assessment, CoARA). Відповідну заявку інституту прийнято та схвалено керівною радою CoARA. Інститут увійшов до національного відділення Коаліції з удосконалення оцінювання дослідницької діяльності

Маючи досить широку мережу організацій-партнерів у європейських країнах, інститут організував і провів низку спільних масових науково-практичних заходів в Україні та взяв участь у міжнародних наукових заходах за кордоном.

Університет менеджменту освіти реалізує комплексні заходи із інтернаціоналізації усіх сфер своєї діяльності, розвитку та зміцнення взаємовигідного міжнародного співробітництва у сфері вищої й післядипломної освіти та науки відповідно до двосторонніх і багатосторонніх угод/меморандумів і міжнародних договорів, укладених на основі узгодження вимог та умов міжнародної співпраці з освітніми установами зарубіжжя. З метою подальшого посилення міжнародного наукового впливу та своєї присутності в освітньому просторі університет активно розширює коло своїх закордонних партнерів та участь у проєктах, спрямованих на вирішення актуальних проблем. У звітному році до 16 чинних угод додалися дві нові з Міжнародною академією прикладних наук в Ломжі (Республіка Польща), компанією Sinapse Print Simulators (Французька Республіка), два Меморандуми про співпрацю та взаєморозуміння: з Університетом імені Марії Гжегожевської у Варшаві (Республіка Польща); Меморандум про співробітництво та партнерство з Українсько-Ізраїльським Інститутом розвитку громадянського суспільства імені Голди Меїр, Ізраїльською медичною місією в Україні та Громадською спілкою «Національне галузеве партнерство в легкій промисловості України «Fashion Globus Ukraine» і два

контракти з представником з набору іноземних громадян та осіб без громадянства для навчання в університеті: з фірмою «Джанет-Україна» (Республіка Азербайджан), компанією Campus Global LLC (Республіка Азербайджан). Серед 6 міжнародних проєктів, у яких університет брав участь упродовж року, такими, виконання яких зумовлене умовами воєнного стану і які відповідають завданням подолання наслідків війни, є українсько-австрійський проєкт «Лідерство і менеджмент в умовах війни», започаткований аташе з питань освіти Посольства Австрійської Республіки в Україні, уповноваженим з питань освіти Міністерства освіти, науки та досліджень Австрії Домініком Айзенманном та Австрійською службою міжнародної співпраці в галузі освіти і досліджень, і підтриманий МОН України, українсько-польський проєкт «Знаки віри та пам'яті, як інтегруюча ланка культур польського і українського народів» та міжнародний проєкт «Військова травма, посттравматичний стресовий розлад та підвищення психічної стійкості», організаторами якого є Академія спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської (Республіка Польща) та CSPC Israel (Держава Ізраїль).

Реагуючи на чинні і подальші можливі виклики, університет вбачає перспективу у гармонійній міжнародній співпраці та поєднанні зусиль для досягнення успіху у розвитку науки та освіти. Для цього з метою популяризації університету та української вищої освіти за кордоном:

- Університет зареєстровано на сайті Українського державного підприємства «Центру міжнародної освіти» (далі – УДЦМО) www.studyinukraine.gov.ua «Навчання в Україні»;

- створено англomовну сторінку на сайті університету, де розміщено двомовні контракти та угоди про співробітництво;

- створено конкурсну комісію для відбору кандидатів для проходження практичної підготовки серед здобувачів вищої освіти за кордоном;

- створено комісію із тестування здобувачів вищої освіти для визначення рівня знань іноземної мови для проходження практичної підготовки за кордоном;

- затверджено «Програми для проведення тестування здобувачів вищої освіти на володіння англійською та польською мовами на рівні B1(B2) для проходження практичної підготовки за кордоном»;

- університет зареєстровано на порталі «Можливостей фінансування та тендерів» для отримання фінансової підтримки від ЄС за програмою Еразмус+, Горизонт Європа та інших;

- Національним офісом Еразмус+ в Україні університету надано доступ до бази закладів вищої освіти країн-членів ЄС, які належать до «Хартії Еразмус для вищої освіти» та акредитовані Європейською Комісією і подають заявку на фінансування проєктів в межах Програми Еразмус+;

- університет зареєстровано на платформі Європейської Асоціації Університетів як український навчальний заклад, який не є членом «Європейської Асоціації університетів», та отримано доступ до деяких послуг та участі в заходах Європейської Асоціації Університетів в межах схвалених Радою ЄАУ комплексів заходів для допомоги Україні;

– у 2023 р. університет зареєстровано в міжнародних асоціаціях, організаціях та мережах: European Institute of Innovation and Technology, House of Europe, Scholars at Risk Europe, Institute of Strategic Risk Management, International Science Council, Офіс підтримки вченого. Загалом широкомасштабна воєнна агресія спонукала керівництво та науково-педагогічних працівників університету до пошуку нових і використання наявних можливостей розширення міжнародної співпраці із закладами освіти, волонтерськими організаціями та установами різних європейських країн.

Відділенням спільно із установами підготовлено і винесено на загальні збори НАПН України 17 листопада 2023 р. питання «Вища освіта України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення: виклики і відповіді». Здійснено комплексний аналіз суспільних і освітніх процесів у вищій освіті держави, підготовлено аналітичні матеріали щодо діяльності закладів вищої освіти в умовах воєнного стану та системно осмислено стратегію розвитку вищої освіти в нових реаліях, обґрунтовано відповідні практичні рекомендації. Ухвалені рішення націлені на проведення наукових досліджень соціальної інклюзії, згуртування, взаємодії, емпатії, комунікації тощо в умовах розмаїття, травм і криз воєнного стану і повоєнного українського суспільства, розроблення ефективних рейтингових і класифікаційних методологій в освіті і науці та обґрунтування відповідних змін в освітньому законодавстві. Також підготовлено і видано науково-аналітичну доповідь (Вища освіта України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення: виклики і відповіді : науково-аналітична доповідь / В.Г. Кремень, В.І. Луговий, П.Ю. Саух, І.І. Драч, О.М. Слюсаренко, Ю.А. Скиба, О.В. Жабенко, С.А. Калашнікова, Ж.В. Таланова, О.М. Петроє, О.Ю. Оржель, І.Ю. Регейло, М.В. Набок; за заг. ред. В.Г. Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2023. 172 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738494>).

Відділенням підготовлено і винесено на засідання Президії НАПН України питання «Про результати дослідження «Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану» виконаного в Інституті вищої освіти НАПН України упродовж 2020-2022 рр., і «Про результати наукового дослідження «Трансформація професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти», яке виконується Центральним інститутом післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України упродовж 2021-2025 рр.». Ухвалені рішення спрямовують зусилля наукових і науково-педагогічних працівників Інституту вищої освіти та Університету менеджменту освіти на підвищення рівня наукових досліджень та ефективності професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Відділенням також підготовлено спільне засідання Президії НАПН України та вченої ради Національного університету біоресурсів і природокористування України 11 травня 2023 р., на розгляд якого винесено питання «Про досвід використання педагогічних інновацій колективом Національного університету біоресурсів і природокористування України».

Ухвалені рішення націлено на підвищення ефективності співпраці, координації зусиль подальшої взаємодії, впровадження педагогічних інновацій та технологій в освітньо-науковий процес та розвиток підприємницької діяльності в Україні колективами НАПН України та НУБіП України, розроблення й реалізацію спільних науково-дослідних проєктів, освітніх програм з удосконалення інституційного середовища вищої освіти, здійснення наукового супроводу та організаційної підтримки спільних інноваційних програм і проєктів; організацію та проведення спільних соціальних і соціологічних досліджень з актуальних проблем розвитку вищої освіти, науки та інновацій.

Дистанційно проведено 10 засідань бюро Відділення, на яких розглянуто 26 питань стосовно організації, планування, внесення змін до планів наукових досліджень, погодження кандидатур, затвердження звітів, упровадження та моніторингу результатів досліджень, виконуваних членами Відділення та науковими підрозділами віднесених до нього установ, контролю виконання рішень загальних зборів і постанов Президії НАПН України. На засіданнях бюро також аналізувалася наукова діяльність членів Відділення за підсумками 2023 р.

VIII. СПІВПРАЦЯ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ І НАУКОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

VIII.1. Виконання Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021-2023 роки

Національна академія педагогічних наук України плідно взаємодіє із центральними органами виконавчої влади щодо реалізації освітньої політики держави. Ефективною та широкомасштабною є співпраця НАПН України, її відділень і наукових установ з Міністерством освіти і науки України у межах виконання програм спільної діяльності. У 2023 р. завершено виконання Програм спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2021-2023 рр. (далі – Програма), реалізація якої відбувалася у кризових для країни та її освіти умовах спочатку поширення пандемії COVID-19 (2021 р.), а потім повномасштабної російсько-української війни (2022-2023 рр.). Програмою передбачено виконання 116 заходів, спрямованих на вирішення нагальних завдань з реформування вітчизняної освіти, за такими вісьмома напрямками:

- «Доступна та якісна дошкільна освіта»;
- «Нова українська школа»;
- «Сучасна професійна (професійно-технічна) і фахова передвища освіта»;
- «Якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих»;
- «Розвиток науки та інновацій»;
- «Цифровізація освіти»;
- «Психологічний супровід освіти»;
- «Загальні проблеми розвитку освітнього простору».

Результати виконання Програми докладно розглядалися на засіданнях Президії НАПН України (постанови Президії НАПН України від 17 листопада 2021 р. № 1-2/11-395, від 16 листопада 2022 р. № 1-2/13-215, від 15 листопада 2023 р. № 1-2/13-236), висвітлені у науковій періодиці та соціальних мережах.

Реалізація Програми у 2023 р., як і у 2022 р., здійснювалася в умовах воєнного стану і за безумовної підтримки НАПН України героїчних зусиль українського народу, Збройних сил України із захисту української держави, підвищення спротиву агресору, досягнення перемоги над ним та повоєнного відновлення України, її євроінтеграції.

Участь у засіданні Президії НАПН України 15 листопада 2023 р., на якому підводилися підсумки виконання Програми, взяв І.А. Балуба, керівник експертної групи з питань фахової передвищої освіти Директорату фахової передвищої, вищої освіти МОН України. Позитивно оцінюючи досвід спільної діяльності МОН України та НАПН України і висловлюючи наміри щодо її продовження у наступні роки, І. Балуба відзначив мобільність та швидку переорієнтацію вчених академії на запити освітньої сфери у кризових умовах, а саме у наданні науково-методичної та психолого-педагогічної підтримки закладам освіти, учасникам освітнього процесу, активну участь у законотворчій

та експертній діяльності спільно з фахівцями МОН України та профільним Комітетом Верховної Ради України.

Найважливішими результатами виконання Програми у 2023 р. та в цілому у 2021-2023 рр. є підготовка вченими НАПН України на запит та у тісній співпраці з МОН України нових концепцій та стратегій, розроблення освітнього законодавства, оновлення освітніх стандартів. Зокрема це стосується:

- законопроектів «Про дошкільну освіту», «Про професійну освіту», «Про освіту дорослих» та ін.;

- Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку;

- нових стандартів освіти всіх рівнів (від дошкільної до вищої) на компетентнісній основі;

- Стратегії розвитку вищої освіти на 2022-2032 рр.;

- Стратегії військово-патріотичного виховання дітей та молоді в системі освіти України, яка визначає мету, завдання, пріоритети, ключові методи і засоби виховання в умовах російсько-української війни та в повоєнний час;

- змін до навчальної програми «Захист України» для 10 і 11 класів закладів загальної середньої освіти. Зокрема, до чинної програми додано тему «Дрони та їх використання у військових цілях». Відповідно оптимізовано інші теми, зміст яких ґрунтовно розкривається у навчальних предметах націєтворчого циклу – історії, українській літературі, географії.

Це також:

- перегляд у співпраці з МОН та за погодження Міноборони і Мінстратегпромом тем наукових досліджень 2022 і 2023 рр., їх спрямування на потреби перемоги, післявоєнного відновлення та євроінтеграції країни;

- оновлення Пріоритетних напрямів (тематика) наукових досліджень академії на 2023-2027 рр., затверджених постановою загальних зборів НАПН України від 7 квітня 2023 р. № 1-1/1-3, у зв'язку із необхідністю відображення актуальних освітніх, психологічних, соціальних, інших проблем воєнного та повоєнного часу, створення конкурентоспроможної наукової продукції;

- прийняття нової Стратегії розвитку НАПН України на 2023-2027 роки;

- участь учених академії у розробленні Плану відновлення України за напрямами «Наука» і «Освіта»;

- участь у підготовці Національної стратегії розвитку освіти і науки до 2030 року, ініційованої МОН України, зокрема, в анкетуваннях, підготовці пропозицій щодо визначення ключових проблем в освіті і науці за напрямами: дошкільна освіта, середня освіта, позашкільна освіта, професійна освіта, вища освіта та наука, фасилітаційних сесіях з обговорення стратегічних цілей та варіантів рішень розвитку цих сфер за визначеними напрямами;

Упродовж останнього часу:

- підготовлено Концептуальні засади профільної середньої освіти, якими визначено сутність, структуру цієї освітньої ланки, принципи конструювання її змісту, особливості реалізації ідей профілізації загальної середньої освіти на завершальному етапі;

– взято участь у складі створеної МОН робочої групи у напрацюванні спільних рішень на виконання Рекомендацій профільного Комітету Парламенту щодо освітніх втрат та відновлення освіти на деокупованих територіях;

– вченими *Інституту педагогіки та Інституту проблем виховання НАПН України* взято участь у розробленні проєкту Державного стандарту профільної середньої освіти та критеріїв оцінювання результатів навчання здобувачів освіти в Новій українській школі, представлених для громадського обговорення 30 жовтня 2023 р.

Вчені НАПН входять до складу колегії МОН, Наукової ради, Науково-методичної ради (науково-методичних комісій/підкомісій), предметних (галузевих) експертних комісій та експертних груп міністерства; робочих груп з оновлення змісту навчальних програм, упровадження STEM-освіти, конкурсних комісій з відбору проєктів прикладних досліджень з проблем освіти, з відбору підручників та ін.

Зокрема, вчені *Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України* є учасниками робочих груп із:

– створення Програми незалежного тестування фахових знань та вмінь учасників сертифікації вчителів, зокрема з української мови та літератури, відповідно до наказу МОН України від 16 січня 2023 р. № 35;

– розроблення проєктів, нормативно-правових актів, що стосуються питань акредитації освітніх програм вищої освіти в межах імплементації Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення якості вищої освіти» від 2 травня 2023 р. № 3062-ІХ.

Систематично проводилася наукова, педагогічна та психологічна **експертна діяльність**.

На запит МОН України *Інститутом психології імені Г.С. Костюка НАПН України* підготовлено експертний висновок щодо доцільності впровадження відеоспостереження і відеофіксації у закладах освіти.

Підготовлено та проведено круглий стіл, учасниками якого визначено сучасні психологічні вимоги до підручників для Нової української школи, представлені у збірнику матеріалів круглого столу.

Вченими *Інституту соціальної та політичної психології НАПН України* в межах експертної діяльності підготовлено інформаційно-аналітичні матеріали та рекомендації:

– Всеукраїнського онлайн розкладу для учнів під час воєнного стану;

– використання методів альтернативної та додаткової комунікації в закладах освіти;

– комунікації Уряду України з керівництвом країн, до яких продовжується евакуація дітей з України, щодо необхідності призупинити усиновлення дітей до завершення російсько-української війни.

Надано рекомендації Службі освітнього омбудсмена щодо психологічної підтримки дітей під час війни. Прорецензовано відеоматеріали психологічних хвилинки Всеукраїнського розкладу онлайн щодо ретравматизації учнів.

Проведено психологічну експертизу уроків на платформі Всеукраїнської школи онлайн з предметів: «Історія і громадянська освіта (5, 6, 10, 11 класи); «Біологія» (7-11 класи), «Англійська мова» (7 і 8 класи), «Мистецтво» (7-9 класи). Загалом проекспертовано 260 уроків.

Вчені *Інституту професійної освіти НАПН України* взяли участь у роботі експертної ради з професійної (професійно-технічної) освіти при Акредитаційній комісії України (22 червня 2023 р.) та науково-методичної ради Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у м. Києві МОН України (4 травня 2023 р.), на яких розглянуто навчально-методичні матеріали та тестові завдання для комп'ютерного онлайн тестування теоретичної підготовки випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти м. Києва у 2023 р.

Упродовж року вченими академії підготовлено низку пропозицій до проєктів законів України, зокрема «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо встановлення цільових показників діяльності керівників наукових установ, визначення стратегій і перспективних напрямів діяльності наукових установ»; «Про систему пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні»; до проєктів урядових постанов «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань присудження та позбавлення наукових ступенів», «Про внесення змін до Положення про конкурсний відбір наукових, науково-технічних робіт та проєктів, які фінансуються за рахунок зовнішнього інструменту допомоги ЄС», «Про внесення змін до постанови «Про затвердження форми сертифіката про акредитацію освітньої програми і Порядку оформлення, переоформлення, видачі, зберігання та обліку таких сертифікатів»; до Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, Положення про Апеляційну палату Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, Порядку надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам та ін.

На виконання пріоритетного напрямку **«Доступна та якісна дошкільна освіта»** Програми вченими *Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України* опубліковано та впроваджується методичне забезпечення дошкільної освіти, зокрема навчально-методичний посібник «Дошкільник: крок у шкільне життя» та методичні рекомендації «Інструментарій оцінювання готовності дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи». Розпочато втілення в практику рекомендацій Всеукраїнської конференції «Готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи». Завершено апробацію інноваційної моделі комплексної освіти та розвитку особистості дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Центром раннього розвитку дитини та дошкільної освіти *Інституту проблем виховання НАПН України* впроваджується методичне забезпечення діяльності для центрів раннього розвитку в системі дошкільної освіти для дітей від народження і до двох років. Розроблено та реалізується методичний

інструментарій для створення сучасного освітнього середовища в закладах дошкільної освіти.

Спільно з МОН України проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Освітній процес в закладах дошкільної освіти в умовах воєнного стану: теорія, практика, інновації» (15 вересня 2023 р.). На платформі конференції провідні вчені академії, викладачі закладів вищої освіти та фахівці сфери дошкільної освіти мали змогу предметно обговорити напрями модернізації цієї сфери в умовах воєнного стану.

Інститутом спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України організовано науково-методичний семінар «Сучасне дошкільля: зміст, організація та супровід навчання дітей з особливими освітніми потребами», представлено методичні матеріали для діагностичної діяльності корекційного педагога у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами раннього віку; проведено серію семінарів щодо методик раннього втручання і ранньої допомоги дітям з мовленнєвими порушеннями.

За пріоритетним напрямом *«Нова українська школа» Інститутом педагогіки НАПН України* спільно з МОН України здійснюється інноваційний освітній проєкт всеукраїнського рівня «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти», метою якого є розроблення та експериментальна перевірка навчально-методичного забезпечення реалізації цього стандарту на засадах концепції «Нова українська школа». Науковцями інституту підготовлено комплект навчально-методичного забезпечення навчальних предметів/інтегрованих курсів, що охоплює усі освітні компоненти типового навчального плану для 7-х класів закладів загальної середньої освіти (раніше це здійснено для 5-х і 6-х класів).

Вченими цього інституту підготовлено:

- 11 підручників (з цифровими додатками) для 6-х класів закладів загальної середньої освіти;
- 10 навчальних та навчально-методичних посібників (у тому числі електронних) для 5-6 класів закладів загальної середньої освіти;
- пілотні матеріали для 7 класу із усіх навчальних предметів.

Усі розробки представлено на вебресурсах установи у вільному доступі.

За участі вчених академії продовжується науково-методичний супровід упровадження STEM-освіти в Україні. Інститутом педагогіки НАПН України підготовлено модельну навчальну програму STEM для 7-9 класів закладів загальної середньої освіти; проведено науково-практичний онлайн-семінар «STEM-імпреза: від ідеї до втілення» (26-29 червня 2023 р.), WEB-STEM-школу (15-22 серпня 2023 р.), узято участь у вебінарах із STEM-освіти, організованих закладами післядипломної педагогічної освіти та закладами вищої освіти.

Підготовлено інноваційний освітній проєкт регіонального рівня за темою «Науково-методичне забезпечення STEM-освіти в закладах загальної середньої освіти» (2023-2027 рр.).

В *Інституті проблем виховання НАПН України* розроблено та впроваджуються:

- зміст, методи, форми, технології та моделі соціального партнерства у вихованні громадянина-патріота;
- навчально-методичне забезпечення військово-патріотичного виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації;
- науково-методичне забезпечення профільного професійного самовизначення учнів;
- науково-методичний супровід підготовки учнівської молоді до майбутнього сімейного життя та відповідального батьківства;
- навчальна програма з позашкільної освіти соціально-реабілітаційного напрямку «Соціальна успішність», яка схвалена для використання в освітньому процесі рішенням експертної комісії з позашкільної освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»;
- науково-методичне забезпечення освітнього процесу в закладах позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа».

Інститутом цифровізації освіти НАПН України підготовлено видання з питань розвитку навчального середовища із використанням засобів доповненої та віртуальної реальності у закладах загальної середньої освіти та відповідні методичні рекомендації. Також опубліковано матеріали, що забезпечують науково-методичний супровід розвитку інформаційно-цифрового навчального середовища української школи.

Інститутом обдарованої дитини НАПН України спільно із Національним центром «Мала академія наук України» проведено щорічний Всеукраїнський конкурс «Творчий вчитель – обдарований учень», у якому взяли участь 311 вчителів, практичних психологів закладів дошкільної та загальної середньої освіти. Цьогоріч оргкомітетом конкурсу додано дві нові номінації: дистанційне навчання в період воєнного стану; психологічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану.

Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О. Сухомлинського поповнено електронний інформаційний ресурс «Бібліотека Нової української школи».

З метою активізації роботи бібліотек Нової української школи в жовтні 2023 р. спільно з ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» проведено Всеукраїнський місячник шкільних бібліотек «Вірю в майбутнє твоє, Україно!». Для методичного супроводу заходу розроблено методичні рекомендації та рекомендаційний бібліографічний список, які представлено на вебпорталі ДНПБ та надіслано до бібліотек мережі.

За пріоритетним напрямом «**Сучасна професійна (професійно-технічна) і фахова передвища освіта**» *Інститутом професійної освіти НАПН України* взято участь у розробленні та оновленні професійних стандартів; проведено низку вебінарів з розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів та щорічний Всеукраїнський конкурс «Планета IT»; адміністровано вебплатформу «Партнерський простір 015». Також розроблено 4 освітні модулі

(10 год.) для підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти:

- «Елементи дистанційного навчання»;
- «Методика розроблення і використання Smart-комплексів»;
- «Підготовка та створення інфографіки»;
- «Використання сервісів Google Workspace for Education для організації навчання».

Підготовлено монографії та виробничо-практичні видання для науково-методичного супроводу навчання здобувачів у закладах фахової передвищої освіти.

При інституті успішно функціонують центри енергоефективності; психологічного супроводу діяльності педагогічних працівників закладів професійної освіти; управлінських технологій професійної освіти; сучасних професій і технологій навчання, діяльність яких зорієнтована на розвиток професійної освіти в умовах війни та повоєнного відновлення.

Інститут є учасником міжнародного проекту Erasmus+ «Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні (PAGOSTE)». За проектом у 2023 р. впроваджувалися механізми партнерства закладів вищої освіти, які провадять підготовку викладачів для професійної освіти, та закладів професійної освіти й інших стейкхолдерів.

У рамках проекту проведено:

– тренінг-вебінар «Адміністрування вебплатформи «Партнерський простір 015» (15 березня 2023 р.);

– онлайн-тренінг «Інституціоналізація та інтернаціоналізація партнерства в підготовці педагогів професійної освіти» (25-26 квітня 2023 р.), на якому представлено механізми, інструменти та приклади міжнародного партнерства у галузі педагогічної освіти та обговорено роль професійної освіти у розвитку освітньої сфери;

– V воркшоп «National level of governance and sustainability of projects results» (Університет Констанца, Німеччина, 5-6 червня 2023 р.), на якому презентовано результати вдосконалення професійного стандарту «Педагог професійного навчання» та функціонування платформи «Партнерський простір 015», розробленої для забезпечення комунікації педагогів, здобувачів вищої освіти із спеціальності «Професійна освіта» та здобувачів професійної (професійно-технічної) і фахової передвищої освіти, роботодавців;

– онлайн-тренінг «Діджиталізація, співпраця та дуальна професійна освіта в німецькомовних країнах: проблемні питання та шляхи їх вирішення» (6-7 липня 2023 р.);

– вебінар «Формування нових механізмів управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні» (29 вересня 2023 р.).

Відповідно до пріоритетного напрямку **«Якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих»** Інститутом вищої освіти НАПН України визначено категорії

фахівців, які мають спеціальні компетентності, для залучення до консультацій та експертизи з питань запобігання застосуванню стандартів освіти держави-агресора під час освітнього процесу в закладах освіти України.

Підготовлено науково обґрунтовані рекомендації з проблем вдосконалення якості вищої освіти, реалізації концепції відкритої науки, використання штучного інтелекту у цій освітній ланці.

На підставі узагальнення даних міжнародних університетських рейтингів сформульовано закон зростання крутизни університетського сходження до вершини досконалості, який розширює рамки науки про університети, важливий для розроблення стратегії розвитку університетів-лідерів найвищої досконалості, реалізації другого виміру Болонського процесу і Європейського простору вищої освіти (конкурентоспроможність і привабливість), актуальний для повоєнного відновлення України від наслідків війни на інноваційній, високоінтелектуальній і високотехнологічній основі.

У рамках виконання Проєкту ЄС «Відродження переміщених університетів: посилення конкурентоспроможності, підтримка громад» підготовлено та проведено методологічну експертизу силабусів навчальних дисциплін, здійснено рецензування навчальних посібників; проведено тренінг «Стратегування у вищій освіті» для 22 осіб управлінського персоналу Маріупольського державного університету та Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Здійснено методичну експертизу проєктів стандартів вищої освіти першого (бакалаврського), другого (магістерського) та третього (освітньо-наукового / освітньо-творчого) рівнів.

17 листопада 2023 р. проведено загальні збори НАПН України за темою «Вища освіта в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України: виклики і відповіді», розглянуто відповідну науково-аналітичну доповідь, прийнято постанову зборів.

Вченими *Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України* підготовлено науково-аналітичну доповідь «Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти: українські реалії і перспективи». У виданні узагальнено результати моніторингового дослідження практичної підготовки педагогів, зокрема на підставі опитування проаналізовано сучасний стан організації та схарактеризовано сучасні підходи до проведення практики з урахуванням психолого-педагогічної підготовки на бакалаврському, магістерському і докторському освітніх рівнях.

У співпраці із Сумським державним педагогічним університетом імені А.С.Макаренка укладено і впроваджується колективний посібник «Фахова практика вчителя: національний досвід та європейські цінності», у якому представлено специфіку організації педагогічної та виробничих практик на бакалаврському і магістерському рівнях підготовки, розроблено рекомендації щодо проведення викладацької практики на докторському освітньому рівні у галузі 01 Освіта/Педагогіка (спеціальність «011 Освітні, педагогічні науки»); висвітлено досвід фахових практик в умовах воєнного часу на засадах

партнерства. Посібник презентовано на платформі ГО «Офіс підтримки вченого» (18 серпня 2023 р.).

Впроваджувався шляхом оприлюднення і поширення серед цільової групи користувачів дистанційний курс «Професійна підготовка вчителів старшої школи у зарубіжних країнах», який містить навчальну програму, навчальний посібник, методичні рекомендації.

Науковими установами академії успішно реалізується **підвищення кваліфікації осіб з вищою освітою** (організація курсів підвищення кваліфікації керівних, наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників закладів освіти та наукових установ) і його науково-методичний супровід.

В *Інституті педагогіки НАПН України* організовано підвищення кваліфікації педагогічних працівників за програмами із методик навчання навчальних предметів / інтегрованих курсів у 5-6 класах Нової української школи. Видано 1350 сертифікатів.

Упродовж 2023 р. на базі *Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України* функціонував Центр підвищення кваліфікації наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників закладів освіти та наукових установ. Підвищення кваліфікації здійснювалося за авторськими програмами: «Розвиток цифрової компетентності викладачів: подолання освітніх втрат» (автори: д-р пед. наук, М.П. Вовк; канд. пед. наук, К.В. Котун); «Психологічні основи і практики проведення освітньої роботи під час війни і у повоєнний час» (автор – канд. психол. наук З.Л. Становських).

Розроблено та апробовано програму підвищення кваліфікації наукових керівників здобувачів ступеня доктора філософії «Інноваційний науковий керівник» у співпраці із Національним технічним університетом «Дніпровська політехніка», Донецьким національним університетом імені Василя Стуса, Державним закладом «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Національним університетом «Львівська політехніка» за участі всеукраїнської громадської організації «Інноваційний університет» (д-р пед. наук Н.М. Авшенюк, канд. пед. наук К.В. Годлевська).

У ДЗВО «Університет менеджменту освіти» щорічно підвищують кваліфікацію близько 8 тис. освітян, з них 5 тис. за державним замовленням.

Для реалізації пріоритетного напрямку «**Розвиток науки та інновацій**» спільно із закладами вищої освіти і науковими установами МОН України здійснювався науково-методичний супровід інноваційних проєктів, пілотних досліджень, педагогічних експериментів.

В *Інституті педагогіки НАПН України* останніми роками виконувалось 25 експериментів всеукраїнського рівня, 1 – регіональний. На засіданні Президії НАПН України 19 жовтня 2023 р. представлено педагогічні експерименти із реалізації ідей Нової української школи та внесок науковців інституту в розроблення наукового та навчально-методичного забезпечення початкової і базової середньої освіти.

Інститутом психології імені Г.С. Костюка НАПН України здійснювалося наукове керівництво дослідно-експериментальною роботою «Психолого-

педагогічні умови становлення ціннісних орієнтацій дітей в ігровій та навчальній діяльності освітньої системи «Радість розвитку», впроваджувалися методичні розробки розвивальних занять з дітьми в умовах інтеграції цієї освітньої системи в систему закладів загальної середньої освіти.

В *Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України* проводився II етап регіонального експерименту «Технології професійного розвитку педагога в умовах неформальної освіти» (2022-2024 рр.), метою якого визначено апробування відповідних технологій, виявлення та експериментальна перевірка педагогічних умов їх впровадження у межах співпраці із закладами освіти Чернівецької області. До реалізації експерименту долучені: Департамент освіти і науки Чернівецької обласної державної адміністрації, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області, Педагогічний фаховий коледж університету, Чернівецький ліцей № 10, Кам'янський ліцей Кам'янської сільської ради Чернівецького району Чернівецької області, Кафедра ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття», що функціонує в інституті.

В *Інституті проблем виховання НАПН України* триває робота в межах всеукраїнських експериментів:

– «Організаційно-педагогічні умови формування в учнів м'яких навичок шляхом соціально-емоційного та етичного навчання» (2019-2024 рр.), затверджено наказом МОН України від 18 листопада 2019 р. № 1431;

– «Розвиток креативної особистості в художньо-освітньому просторі ліцею мистецтв» на базі Херсонського Таврійського ліцею Херсонської міської ради (2021-2026 рр.), затверджено наказом МОН України від 30 серпня 2021 р. № 942;

– «Національно-патріотичне виховання учнівської молоді в процесі педагогічно організованої, соціально значущої діяльності на базі навчально-виховного комплексу «Домінанта» м. Києва (2023-2028 рр.), затверджено наказом МОН України від 22 січня 2024 р. № 69;

– «Психолого-педагогічні умови формування національної ідентичності здобувачів загальної середньої освіти» на базі Одеського ліцею № 7 (2023-2028 рр.), затверджено наказом МОН України від 24 квітня 2023 р. № 467.

За результатами всеукраїнського експерименту *Інституту соціальної та політичної психології НАПН України* «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику», завершеного у 2023 р.:

– розширено співпрацю із основними стейкхолдерами медіаосвіти в Україні;

– розпочато розбудову регіональних відділень Української асоціації медіапсихологів і медіапедагогів;

– розроблено і опубліковано концепцію трансформації медіаосвіти в умовах війни;

– підготовлено навчально-методичний комплект для вчителів «Медіапсихологія війни», який містить 15 навчальних програм підвищення

кваліфікації з тематичними модулями, що можуть бути також інтегровані у викладання різних дисциплін.

Результати всеукраїнського експерименту схвалено МОН України і рекомендовано ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» до впровадження (наказ МОН України від 28 квітня 2023 р. № 498 «Про завершення експерименту всеукраїнського рівня за темою «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» у липні 2017 – червні 2022 років»).

В *Інституті професійної освіти НАПН України* здійснювалося наукове керівництво експериментом всеукраїнського рівня «Вдосконалення професійної підготовки кухарів на основі компетентнісного підходу» (2021-2023 рр.). На початку 2023 р.:

- визначено тематику методичних розробок і навчального посібника для підготовки кухарів 3-4 розрядів;

- уточнено зміст професійного стандарту з професії «Кухар» й практичного посібника з кулінарії;

- організовано вебінар «Вдосконалення професійної підготовки кухарів на основі компетентнісного підходу».

Крім того, ініційовано проведення експерименту всеукраїнського рівня «Розроблення та застосування цифрової платформи професійної підготовки кваліфікованих робітників машинобудівної галузі» на базі Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області, Вищого професійного училища № 11 м. Хмельницького, Державного навчального закладу «Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування».

У ДЗВО «Університет менеджменту освіти» здійснювалося наукове керівництво педагогічними експериментами всеукраїнського рівня:

- «Формування підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг у процесі професійної підготовки» (2020-2023 рр.) (наказ МОН України від 9 січня 2020 р. № 23);

- «Професійна орієнтація у Новій українській школі» (наказ МОН України від 10 серпня 2021 р. № 901);

- «Формування інтегрованого освітнього середовища ліцею як фактор різнобічного розвитку особистості учня» (наказ МОН України від 1 серпня 2018 р. № 834);

- «Система наступності в розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів у комплексі «ліцей – коледж» (наказ МОН України від 27 грудня 2018 р. № 1459);

- «Я-дослідник 2.0 (дидактична система природничо-математичної початкової освіти)» (наказ МОН України від 20 вересня 2021 р. № 999).

Рада молодих вчених НАПН України тісно співпрацює з Радою молодих учених (РМУ) при МОН України. Голова Ради молодих вчених НАПН України І. Губеладзе є консультантом, А. Сухіх – заступником голови, А. Яцишин – асоційованим членом РМУ при МОН України. У 2023 р. Радою молодих вчених

НАПН України у співпраці з Радою молодих учених при МОН України та ГО «Офіс підтримки вченого» організовано:

- круглий стіл «Використання штучного інтелекту в освіті: ChatGPT і більше» (14 червня 2023 р.);
- тренінговий курс для молодих вчених та аспірантів «Інтелектуальні студії» (2-20 жовтня 2023 р.);
- I онлайн школу «Цифрові технології в наукових дослідженнях» (1 листопада – 13 грудня 2023 р.);
- XI Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Наукова молодь» (21 листопада 2023 р.).

Наукові установи НАПН України спільно із закладами вищої освіти МОН України здійснювали підготовку *наукових періодичних видань*, брали участь у роботі їх редакційних рад і колегій, рецензуванні рукописів статей, сприяли представленню видань у світовій системі наукових комунікацій тощо.

Наукові установи НАПН України за підтримки МОН України *проводили науково-методичні конференції, науково-практичні семінари, круглі столи, вебінари, гостьові лекції* тощо, зокрема з проблем функціонування освіти і науки в умовах воєнного стану та перспектив повоєнного відновлення освітньої і наукової сфер, підтримки дистанційного та організації безпечного очного навчання в закладах дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти.

Інститутом психології імені Г.С. Костюка НАПН України спільно з МОН України проведено Всеукраїнську науково-практичну онлайн-конференцію «Готовність дитини старшого дошкільного віку до систематичного навчання в школі» (6, 13, 29 квітня 2023 р.).

Спільно з Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини організовано VII Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Сучасні тренінгові технології для розвитку особистості: еко-тренінг» (25-26 квітня 2023 р.).

Упродовж 2023 р. спільно з МОН України *Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України* проведено 23 науково-практичні масові заходи (12 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій, психолого-педагогічні читання, 5 вебінарів, цикл тренінгів, круглий стіл, 3 гостьові лекції).

Інститутом проблем виховання НАПН України у тісній співпраці з МОН України організовано науково-комунікаційні заходи:

- науково-практичну конференцію «Формування соціальної успішності учнів в закладі позашкільної освіти: стратегія, суб'єкти, зміст» (21 березня 2023 р.);
- методологічний семінар «Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання» (6 квітня 2023 р.);

– всеукраїнську науково-практичну конференцію «Освіта і виховання в інформаційному суспільстві в умовах воєнного та повоєнного стану» (27-28 квітня 2023 р.);

– всеукраїнську науково-практичну конференцію «Виклики та перспективи формування зростаючої особистості у повоєнній реальності» (26 травня 2023 р.);

– всеукраїнську науково-практичну конференцію «Просоціальна особистість в гендерному вимірі: теоретико-методологічні та прикладні аспекти» (31 травня 2023 р.);

– всеукраїнську інтернет-конференцію «Освітній процес у закладі дошкільної освіти в умовах воєнного стану: теорія, практика, інновації» (27 червня 2023 р.).

Інститутом обдарованої дитини НАПН України спільно з Інститутом педагогіки НАПН України, Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти», Національним центром «Мала академія наук України», Кафедрою UNESCO з наукової освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова організовано круглий стіл «STEAM-освіта від теорії до практики» (24 березня 2023 р.). Матеріали і рекомендації круглого столу розміщено на вебсторінці інституту.

30 травня 2023 р. спільно з Національним центром «Мала академія наук України» проведено круглий стіл «Освіта обдарованих учнів: подолання сучасних викликів та євроінтеграція». Підготовлено рекомендації та матеріали круглого столу, які розміщено на вебсторінці Інституту.

Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О. Сухомлинського спільно з МОН України, Всеукраїнською асоціацією Василя Сухомлинського, Рівненським державним гуманітарним університетом організовано XIII Міжнародні та XXX Всеукраїнські педагогічні читання «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Грані особистості педагога у вимірах сьогодення» (до 105-ї річниці від дня народження та 30-річчя проведення всеукраїнських педагогічних читань) (20 вересня 2023 р.).

Вчені НАПН України брали активну участь у щорічних серпневих конференціях, нарадах. *Інститутом педагогіки НАПН України* 28-29 серпня 2023 р. проведено щорічну серпневу конференцію академії «Учені НАПН України – українським учителям».

За пріоритетним напрямом **«Цифровізація освіти»** *Інститутом цифровізації освіти НАПН України* представлено аналіз результатів всеукраїнського онлайн опитування, проведеного 13 лютого – 13 березня 2023 р. і спрямованого на з'ясування готовності освітян до використання цифрових засобів для дистанційного навчання учнів, підготовки та проведення освітніх заходів вчителями, їхніх потреб та наявних освітніх ресурсів, електронних засобів навчання в умовах війни в Україні. Узагальнено дані результатів самооцінювання педагогічними працівниками їхньої цифрової компетентності. Висновки сприятимуть використанню результатів опитування органами управління освітою, закладами підвищення кваліфікації вчителів, закладами

загальної середньої освіти, науковими установами та іншими зацікавленими сторонами з метою успішного застосування ІКТ та здійснення дистанційного навчання.

Впроваджено інструмент самооцінювання цифрової компетентності вчителів, здійснено моніторинг готовності педагогічних працівників до застосування цифрових технологій в умовах війни в Україні (охоплено понад 42,7 тис. осіб). Здійснюється науково-методичний супровід розвитку цифрової компетентності вчителів в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів загальної середньої освіти шляхом проведення тренінгів, семінарів, вебінарів та випуску електронного ресурсу «Інформаційний бюлетень» з питань впровадження цифрових технологій в освітній процес закладів освіти.

Інститутом цифровізації освіти НАПН України спільно з МОН України проведено низку науково-практичних заходів присвячених питанням впровадження цифрових технологій в освітній процес:

– круглий стіл «Цифрова трансформація наукової діяльності у закладах вищої освіти в умовах євроінтеграції» (31 січня 2023 р.);

– XI Міжнародну науково-практичну інтернет-конференцію «Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи» (разом із Тернопільським національним педагогічним університетом імені Володимира Гнатюка, 6 квітня 2023 р.);

– I Науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Відкрита наука в умовах інтеграції освіти України до Європейського дослідницького простору» (OS-UA-ERA-2023) (27 квітня 2023 р.).

Інститут здійснював науково-методичний і технологічний супровід функціонування Електронної бібліотеки НАПН України, *Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського* – роботу із адміністрування внесень електронних ресурсів. На 1 листопада 2023 р. сховище Електронної бібліотеки містило понад 32 тис. ресурсів у вільному доступі, що завантажено понад 13,5 млн разів користувачами із 188 країн світу. З початку дії воєнного стану до Електронної бібліотеки внесено понад 5,3 тис. ресурсів та здійснено майже 4,5 млн завантажень. У 20-ці лідерів завантажень – ресурси із психології, зокрема із надання психологічної допомоги військовослужбовцям в умовах бойових дій, а також допомога дітям і сім'ям, постраждалим від військового конфлікту.

За пріоритетним напрямом «**Психологічний супровід освіти**» за ініціативи *Відділення психології та спеціальної педагогіки НАПН України* створено Наукову раду з проблем психологічної підтримки населення в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України (постанова Президії НАПН України від 16 березня 2023 р. № 1-2/3-48) з метою вирішення актуальних завдань психологічного супроводу населення в умовах воєнного стану, зокрема проблеми повернення біженців та їх реінтеграції в українське суспільство, надання психологічної допомоги дітям, педагогам і батькам у подоланні наслідків психотравмального впливу негативних факторів і умов війни, психолого-педагогічного супроводу сімей військовослужбовців та сімей

загиблих, відновлення соціальної згуртованості в громадах і спільнотах на деокупованих територіях, розроблення науково-методичного забезпечення подолання освітніх втрат здобувачів освіти, зокрема на деокупованих територіях та ін.

Опубліковано інформаційний довідник «Наукова і волонтерська діяльність установ психологічного профілю НАПН України з проблем формування безпечного середовища у закладах освіти та надання психологічної і соціально-педагогічної допомоги постраждалим в умовах війни (2019-2023 рр.)». Матеріали інформаційного довідника розраховані на вчених психологів, освітян, управлінців, усіх, хто забезпечує функціонування і розвиток освіти, здійснює її психологічний науково-методичний супровід.

16 листопада 2023 р. проведено методологічний семінар «Актуальні проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час», на якому розглянуто питання методології та теоретичних основ забезпечення психічного здоров'я населення у воєнний та повоєнний час, психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах війни; соціально-психологічні аспекти феноменології війни; технології надання психологічної допомоги постраждалим від війни та інші проблеми, пов'язані із охороною ментального здоров'я українців у час війни.

Інститутом психології імені Г.С. Костюка НАПН України розроблено та підготовлено до впровадження:

– навчально-методичний посібник «Психологічний супровід взаємодії суб'єктів освітнього простору»;

– методичні рекомендації «Психологічна діагностика взаємодії суб'єктів освітнього простору»;

– практичний посібник «Ціннісна підтримка розвитку обдарованої особистості в освітньому просторі. Психологічна технологія»;

– практикум «Психологічні засоби запобігання явищам залякування та цькування (булінгу) в шкільному середовищі»;

– практичний посібник «Психологічне діагностування проявів адаптаційних розладів у суб'єктів освітнього простору в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни».

Вченими *Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України* з метою психологічного забезпечення професійної діяльності педагогічних працівників здійснено впровадження у закладах освіти електронних видань виробничо-практичної продукції:

– практичного посібника «Психологія професійної діагностики та професійного консультування», який містить систематизований теоретико-методичний та практичний матеріал для профорієнтаційної роботи із учнівською молоддю;

– практичного посібника «Психолого-методичний супровід професійної діяльності педагога Нової української школи»;

– методичного посібника «Психологічні засоби професійного розвитку педагога Нової української школи», в якому представлено психодіагностичні й

розвивальні технології зміцнення психологічного здоров'я, розвитку комунікативних здібностей та особистісного зростання педагогів;

– методичних рекомендацій «Науково-практичне забезпечення профдіагностичної і профконсультативної діяльності»;

– методичних рекомендацій «Психологія розвитку особистісної готовності педагогів до професійної діяльності», спрямованих на психологічне забезпечення професійної підготовки педагога Нової української школи.

В *Інституті професійної освіти НАПН України* створено Центр психологічного супроводу діяльності педагогічних працівників закладів професійної освіти. У 2023 р. центром проведено науково-практичні вебінари для педагогів закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

В *Інституті соціальної та політичної психології НАПН України* з метою розроблення теоретичних основ удосконалення наявних та створення нових психологічних технологій фасилітації проблемної міжгрупової взаємодії та алгоритмів долаття міжгрупових конфліктів в освітньому середовищі підготовлено:

– навчально-методичний посібник «Психологія міжгрупової взаємодії у вимірах війни і миру»;

– програму спецкурсу «Психологія міжгрупової взаємодії» для підготовки магістрів та аспірантів психологічного і педагогічного профілів, слухачів закладів післядипломної педагогічної освіти.

Опубліковані та впроваджуються технології соціально-психологічної підтримки представників меншин, які зазнають стигматизації в освітньому середовищі, що викладені у:

– практичному посібнику «Підтримка стигматизовуваних меншин: соціально-психологічні технології»;

– навчальній програмі (для системи післядипломної педагогічної освіти) «Соціально-психологічні проблеми стигматизації у сфері освіти».

З метою розроблення способів соціально-психологічного супроводу суб'єктів освітнього процесу, постраждалих від воєнних дій, у період переходу до умов мирного життя продовжується впровадження та його моніторинг:

– навчальної програми спецкурсу «Як здійснювати соціально-психологічний супровід ветеранів, волонтерів та ВПО в умовах переходу від війни до миру»;

– практичного посібника «Як допомогти особистості в період переходу від війни до миру: соціально-психологічний супровід».

Спільно з кафедрами Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя проведено VI Всеукраїнський науково-практичний семінар «Виміри особистісних трансформацій: ресурси відновлення в умовах війни» (20 жовтня 2023 р.).

В *Інституті обдарованої дитини НАПН України* сформовано комплекс засобів діагностики чинників розвитку обдарованої особистості (академічної,

інтелектуальної, творчої, комунікативної). Розроблено стандартизовані нормативи методик цього комплексу та підготовлено інтерпретаційні тексти.

Комп'ютеризовано блок методик діагностики чинників розвитку обдарованої особистості, зокрема, діагностики комунікативної, інтелектуальної, академічної та творчої обдарованості.

Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи у тісній співпраці з МОН України розроблено Концепцію реформування психологічної служби у системі освіти України на період до 2030 року, у якій на основі сучасних методів аналізу ситуації та польових досліджень визначено основні можливості, проблеми і загрози та шляхи подальшого розвитку психологічної служби системи освіти в умовах сучасних викликів: російсько-української війни, повоєнного відновлення країни, реформування освітньої сфери. Концепція передбачає осучаснення психологічної служби для підвищення ефективності її функціонування з метою вирішення завдань воєнного та повоєнного часу, надання соціально-педагогічних і психологічних послуг усім учасникам освітнього процесу та територіальним громадам. Концепція може бути застосована окремо або стати інтегрованою частиною Національної програми охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки і Національної стратегії освіти і науки до 2030 року.

Загалом визначені Програмою завдання і заходи на 2023 р. та в цілому на 2021-2023 рр. виконано попри повномасштабну війну в Україні.

Водночас існує низка проблемних питань на різних рівнях освіти, які потребують подальшого вирішення в рамках спільної діяльності МОН і НАПН України:

дошкільна освіта:

– обґрунтування теоретичних засад створення системи забезпечення якості дошкільної освіти в умовах воєнного стану;

– розроблення організаційно-педагогічних умов залучення батьків до використання дидактичних можливостей цифрового середовища в освіті дітей раннього та дошкільного віку;

виховання:

– розроблення технології військово-патріотичного виховання учнів закладів загальної середньої освіти;

– формування національної та громадянської ідентичності учнів;

– оновлення навчальної програми «Захист України»;

загальна середня освіта:

– удосконалення системи експертизи освітніх інновацій, зокрема освітніх і навчальних програм, навчальної літератури, що розробляється не на основі Типової освітньої програми для початкової та базової освіти;

– розроблення спільних підходів до науково-методичного супроводу організації освітнього процесу в 10-12 класах;

– розроблення науково-методичного забезпечення запобігання і подолання булінгу в цифровому освітньому середовищі;

– підготовка педагогічних працівників для роботи з обдарованими учнями в закладах спеціалізованої освіти наукового спрямування;

позашкільна освіта:

– обґрунтування науково-методичних засад інтеграції змісту позашкільної освіти та позаурочної діяльності в умовах повоєнного відновлення України;

професійна (професійно-технічна) та фахова передвища освіта:

– проведення експериментів всеукраїнського рівня із удосконалення освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти;

– формування єдиної мережі закладів професійної освіти;

вища освіта та освіта дорослих:

– розроблення стратегії інституційної трансформації університетів в умовах повоєнного відновлення;

– вдосконалення діяльності університетів задля сталого розвитку громад і регіонів;

– розроблення стратегії розвитку людського потенціалу вищої освіти;

– модернізація структури (рівневої, галузевої, типологічної і мережевої) вищої освіти як умови досягнення її конкурентоспроможної якості та подолання кваліфікаційного розриву;

– удосконалення системи сертифікації вчителів;

– дослідження андрагогічних засад професійного розвитку науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти в умовах формальної і неформальної освіти, специфіки їх корпоративного навчання;

– розширення мережі центрів андрагогічної майстерності педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих;

цифровізація освіти:

– використання технологій штучного інтелекту в освіті та в управлінні освітою;

психологічний супровід освіти:

– удосконалення науково-методичних і правових засад здійснення психологічного супроводу суб'єктів освітньої діяльності в умовах воєнного стану та надання їм психологічної допомоги у дистанційному та комбінованому форматах;

– узагальнення підходів до розв'язання проблеми психологічного супроводу професійної діяльності педагогічних працівників в умовах повоєнного відновлення, євроінтеграції України;

– розвиток профорієнтації у базовій та профільній школі;

– розроблення методичного забезпечення діяльності практичних психологів щодо діагностики чинників розвитку обдарованої особистості;

загальні проблеми розвитку освіти і науки:

– розвиток дослідницької діяльності в контексті «відкритої науки»;

– розширення тематики наукових конкурсів на здобуття грантового фінансування із актуальних проблем освіти;

– сприяння розробленню і реалізації державної політики щодо розвитку мережі освітянських бібліотек в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки України;

– розширення співпраці у спільних робочих групах з розроблення концептуальних та нормативних документів у сфері освіти і науки.

Успішний досвід співпраці МОН та НАПН на основі Програми спільної діяльності та нові виклики, пов'язані із реаліями воєнного стану та завданнями повоєнного відновлення країни на інноваційній, високотехнологічній основі та її євроінтеграції, актуалізують потребу у новій Програмі спільної діяльності МОН та НАПН на 2024-2026 рр.

Проєкт Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2024-2026 роки сформований на основі пропозицій наукових установ НАПН України, попередньо погоджених зі структурними підрозділами та установами МОН України. Проєкт Програми спрямовано на вирішення актуальних проблем і виконання пріоритетних завдань розвитку освіти і науки країни в умовах героїчного спротиву українського народу російській агресії, необхідності забезпечення перемоги у війні та повоєнного відновлення України.

Об'єднання зусиль фахівців МОН та учених НАПН сприятимуть науковому, методичному й інформаційному супроводу розвитку сучасної освіти, ефективному розв'язанню актуальних проблем, що постали перед освітою країни.

VIII.2. Виконання ПРОГРАМИ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ НА 2023-2025 РОКИ

Продовжуючи успішний досвід співпраці Національної академії педагогічних наук України з Національною академією наук України попередніх років, у 2023 р. розпочато виконання Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України на 2023-2025 роки.

Реалізація Програми у 2023 р. здійснювалася у складних умовах повномасштабної війни, розв'язаної рф проти України, воєнного стану та відбувалась з урахуванням актуальних проблем воєнного часу, повоєнного інноваційного відновлення країни, її інтеграції в Євросоюз, спрямовувалась на збереження, посилення результативності та розвиток освітньо-наукового потенціалу країни.

Програмою передбачено виконання 79 заходів, серед яких:

- взаємодія дослідницьких інфраструктур;
- проведення комплексних досліджень;
- спільна участь у науково-експертній діяльності, підготовці законотворчих ініціатив у сфері науки та освіти;
- участь у редколегіях наукових періодичних видань;
- підготовка наукових і навчальних видань;
- проведення тематичних науково-комунікаційних та виставкових заходів

з питань розвитку освіти і науки, зокрема у рамках Всеукраїнського фестивалю науки тощо.

Результати виконання Програми розглянуто на засіданні Президії НАПН України за участі віцепрезидента НАН України акад. С.І. Пирожкова (постанова Президії НАПН України від 21 грудня 2023 р. № 1-2/15-265) та висвітлені у Віснику НАПН України (doi.org/10.37472/v.naes.2023.5231).

Важливою складовою спільної діяльності НАН України та НАПН України є спільне членство і взаємне представництво в роботі керівних органів академій. Зокрема президент НАПН України В.Г. Кремень бере участь у роботі президій та загальних зборів НАН України, Ради президентів академій наук України.

У практику співпраці впроваджено постійні і системні консультації з нагальних питань **формування стратегії розвитку наукової сфери**, зокрема щодо:

- визначення актуальних проблем і обґрунтування пропозицій їх вирішення у ході розроблення з ініціативи МОН України Стратегії розвитку освіти і науки до 2030 р.;

- формування переліку пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки;

- підготовки пропозицій до проєктів рішень Національної ради України з питань розвитку науки і технологій та на запит РНБО України щодо формування та реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності в Україні;

- вдосконалення оплати праці вчених тощо.

Науково-координаційною радою Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України здійснюється **експертиза фундаментальних наукових досліджень**, запланованих до виконання в наукових установах НАПН України. У 2023 р. погоджено 12 тем досліджень, до 2 тем надано пропозиції.

У межах реалізації спільної науково-експертної діяльності вчених НАН України та НАПН України:

- за активної участі Інституту педагогіки НАПН України створено робочу групу із науковців двох академій з аналізу російських підручників історії росії та загальної історії для учнів 10 та 11 класів (постанова Президії НАН України від 6 вересня 2023 р. № 323). Підготовлено аналітичну записку із пропозиціями та рекомендаціями щодо протидії російській історичній пропаганді;

- вчені НАН України беруть участь в експертизі проєкту Державного стандарту профільної середньої освіти, модельних навчальних програм та підручників для 7-9 класів закладів загальної середньої освіти, підготовлених в Інституті педагогіки НАПН України, у складі експертних груп МОН України (лист МОН України від 7 лютого 2023 р. № 4/296-23);

- вчені Інституту відновлювальної енергетики НАН України долучилися як експерти до обговорення проблемних питань співвідношення складників професійного та освітнього стандартів підготовки педагогів професійного навчання у контексті відновлювальної енергетики у ході роботи круглого столу «Актуальні проблеми підготовки фахівців для відновлювальної енергетики» (20 червня 2023 р.), організованого Інститутом професійної освіти НАПН

України. За результатами обговорення прийнято рішення про розроблення програми вдосконалення зазначеної підготовки та напряду формування часткових кваліфікацій для професійного розвитку педагогів професійного навчання;

– вчені Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (д-р пед. наук Н.М. Авшенюк) та Інституту надтвердих матеріалів імені В.М. Бакуля НАН України (д-р тех. наук Т.О. Пріхна) упродовж 2023 р. здійснювали експертну діяльність із забезпечення якості вищої освіти у складі Національного агентства забезпечення якості вищої освіти;

– обговорено результати завершеного в Інституті соціальної та політичної психології НАПН України наукового дослідження «Психологічні підходи до прогнозування соціальних процесів», презентовано підготовлений навчальний комплект «Основи психології соціального прогнозування».

У рамках *взаємодії дослідницьких інфраструктур* НАН України та НАПН України вчені Інституту соціальної та політичної психології НАПН України співпрацюють з Інститутом проблем штучного інтелекту МОН України і НАН України щодо розроблення мобільного застосунку для підтримки психічного здоров'я військовослужбовців.

Важливою є *спільна участь учених у складі редакційних колегій* наукових періодичних видань, а також рецензування для них рукописів статей. Зокрема, д-р тех. наук А.Ф. Манако, завідувач відділу діалогових та навчальних систем Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій та систем НАН України та МОН України є членом редакційної колегії електронного наукового фахового видання «Інформаційні технології і засоби навчання», що видається в Інституті цифровізації освіти НАПН України.

У рамках спільної діяльності з Національним центром «Мала академія наук України» для забезпечення освітнього супроводу обдарованих дітей Інститутом обдарованої дитини спільно з Інститутом педагогіки НАПН України проведено круглий стіл «STEAM-освіта від теорії до практики», у ході роботи якого обговорено питання синтезу науки і мистецтва, психологічні аспекти steam-освіти, роль steam-освіти в умовах війни та повоєнного відновлення України, можливості steam у гармонізації психологічного стану і збереженні здоров'я здобувачів освіти, методологічні та практичні аспекти steam-освіти, її перспективи із урахуванням інноваційних освітніх та соціально-економічних викликів в умовах війни та повоєнного відродження країни й ін. Підготовлені рекомендації та матеріали круглого столу розміщено на сайті Інституту обдарованої дитини НАПН України.

Продуктивно співпрацювали ради молодих вчених НАН України та НАПН України. Проведено щорічну XI Всеукраїнську науково-практичну конференцію молодих вчених «Наукова молодь – 2023» (21 листопада 2023 р.). Серед організаторів конференції – ради молодих вчених НАПН України, МОН України, закладів вищої освіти, Інституту проблем моделювання в енергетиці імені Г.Є. Пухова НАН України. Пленарне засідання конференції трансформовано у формат дискусійної панелі з темою «Співпраця Рад молодих вчених для

оптимізації зусиль у формуванні молодих дослідників».

Актуальні для повоєнного відновлення країни та інтеграції до європейського науково-освітнього простору проблеми розвитку науки та освіти висвітлювалися у *спільних публікаціях*. Зокрема, вченими Інституту обдарованої дитини НАПН України підготовлено спільні публікації із фахівцями Національного центру «Мала академія наук України»:

- «Інтегроване навчання STEM: від предметності до трансдисциплінарності»;
- «Трансдисциплінарне навчання в концепції освіти 4.0».

Вчені НАПН України долучилися до підготовки публікацій до e-VUE – портальної версії «Великої української енциклопедії». Зокрема, енциклопедичні статті підготовлені І.П. Радомським, А.М. Самко, К.В. Годлевською (Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України), О.П. Міхном (ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського).

На виконання Програми з метою *популяризації досягнень науки*, налагодження зв'язків з громадськістю та засобами масової інформації, формування інноваційної культури в суспільстві у 2023 р. за участі вчених НАН України проведено низку тематичних науково-комунікаційних та виставкових заходів з питань розвитку освіти і науки в умовах воєнного стану, з-поміж яких:

– презентація «Шлях до безпеки в умовах надзвичайних ситуацій» під час XIV міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2023» лабораторії психології політико-правових відносин Інституту соціальної та політичної психології НАПН України. Представлено напрацювання вчених з проблематики формування безпечного освітнього середовища та надання першої психологічної допомоги в умовах надзвичайних ситуацій;

– міжнародна міжгалузєва конференція «Конструктивна рефлексія конфронтації і кооперації: психологічні ризики і ресурси війни» (25 квітня 2023 р.), організована Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України спільно з Інститутом психології Польської академії наук, Київським інститутом водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного Державного університету інфраструктури та технологій, Південноукраїнським національним педагогічним університетом імені К.Д. Ушинського, Інститутом рефлексивних досліджень та спеціалізації. У конференції взяли участь понад 150 учасників з різних регіонів України, а також Польщі, Австрії, Литви. За результатами конференції видано електронний збірник матеріалів;

– VIII міжінституційний семінар «Кіберсоціалізація та кіборгізація в умовах воєнного часу: психологічні, технічні та медичні аспекти» (30 жовтня 2023 р.). Основна мета семінару – створення міждисциплінарного простору для визначення та обговорення актуальних проблем взаємодії людини з інформаційно-технологічним світом, а також пошук ресурсів та соціального капіталу для їх розв'язання. Семінар організовано лабораторією психології масової комунікації та медіаосвіти Інституту соціальної та політичної психології НАПН України спільно із Департаментом когнітивних наук та штучного інтелекту Тілбурзької школи гуманітарних та цифрових наук Тілбурзького університету (Нідерланди);

– вебінар «Розвиток сталого фінансування в Україні – шлях до побудови зеленої економіки» (24 листопада 2023 р.), організований Навчально-науковим інститутом менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти». На заході презентовано наукове дослідження розвитку концепції «сталих фінансів» та «сталого фінансування» у контексті реалізації цілей сталого розвитку та побудови «зеленої» економіки України.

Активну участь вчені НАПН України взяли в організації і проведенні щорічного V Всеукраїнського відкритого науково-практичного онлайн-форуму «Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії» (20 вересня 2023 р.), організованого Національним центром «Мала академія наук України» спільно із Українським мовно-інформаційним фондом НАН України, Інститутом цифровізації освіти, Інститутом психології імені Г.С. Костюка, Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, Інститутом обдарованої дитини та ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

У 2023 р. продовжив роботу міждисциплінарний науковий семінар Фонду В.М. Глушкова «Проблеми розвитку розуму і взаємодії розумних систем та їх підсистем». Змістом роботи семінару, окрім оприлюднення наукового доробку вчених НАПН України і НАН України та інформування наукової громадськості про новітні наукові досягнення, стало обговорення широкого кола актуальних гуманітарних проблем: інструментів і моделей суспільного та індивідуального розвитку; стратегій переходу до творчо орієнтованого суспільства; особливостей переживання особистістю кризових умов сьогодення, зокрема особливостей усвідомлення досвіду і пошуку психологічного ресурсу; технологій розв'язання проблем міжкультурної взаємодії та міжкультурного взаєморозуміння тощо.

Інститутом вищої освіти НАПН України спільно із Інститутом демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України 17 жовтня 2023 р. проведено круглий стіл «Кваліфікаційний розрив (qualification gap): шляхи його подолання вищою освітою. Прогнози». За результатами обговорення прийнято резолюцію, у якій наголошено на важливості створення умов для подолання кваліфікаційного розриву у вищій освіті, особливо в умовах війни та повоєнного відновлення української економіки; необхідності якісного прогнозування потреб ринку праці у фахівцях з вищою освітою; відмінностях між вимогами роботодавців до фахівців з вищою освітою, вимогами стандартів вищої освіти, змістом освітніх програм, навчальних планів і навчальних дисциплін. Встановлено, що діюча система унормування змісту вищої освіти та забезпечення її якості не сприяє оперативному реагуванню закладів вищої освіти на зміну кваліфікаційних вимог ринку праці. Проаналізовано пропозицію про відмову від стандартів вищої освіти за прикладом держав-членів Організації економічного співробітництва та розвитку.

До Програми окремими завданнями також включено проведення низки щорічних науково-практичних заходів (пп. 23-74 Програми), присвячених питанням історії, філософії, української мови, культурної спадщини, астрономії, екології, географії та ін. Вони широко висвітлюються у взаємодії вчених двох

академії на офіційних вебресурсах установ, сторінках у соціальних мережах, публікаціях у періодичних виданнях тощо.

Важливим напрямом реалізації Програми є проведення спільних науково-практичних масових заходів у рамках **Всеукраїнського фестивалю науки**:

– IV Міжнародної наукової конференції «Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки» (18 травня 2023 р.), у якій взяли участь установи НАПН України спільно з Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Рильського НАН України;

– VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з історії освіти з міжнародною участю «Педагогічна біографіка в освітньо-науковому просторі в умовах воєнної доби: нові виклики і завдання» (16 травня 2023 р.), організованої ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського у співпраці із Національною бібліотекою України імені В.І. Вернадського;

– VI Всеукраїнської наукової конференції «Актуальні проблеми психології малих груп в умовах війни та повоєнного часу» (16 травня 2023 р.);

– Всеукраїнської науково-практичної конференції «Виклики та перспективи формування зростаючої особистості у повоєнній реальності» (26 травня 2023 р.);

– Всеукраїнської міжгалузевої науково-практичної онлайн-конференції «Україна на шляху відновлення: завдання науки і освіти в європеїзації держави» (17-19 травня 2023 р.);

– науково-практичного семінару «Модернізація позашкільної освіти в умовах війни і повоєнного відновлення» (12 травня 2023 р.);

круглих столів:

– «Науково-методичне забезпечення ціннісного професійного самовизначення і кар'єрного становлення учнів закладів загальної середньої освіти в умовах воєнного часу і повоєнного відновлення країни» (17 травня 2023 р.);

– «Науково-методичні засади інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки в умовах воєнного стану» (17 травня 2023 р.);

– «Формування онлайн-віртуальних колекцій електронних освітніх ресурсів в умовах російської агресії» (17 травня 2023 р.);

– «Ресурси та послуги освітянських бібліотек для розвитку сучасного освітнього середовища в умовах агресії рф» (18 травня 2023 р.);

– майстер-класу «Формування життєвої успішності учнів в умовах воєнного стану: підходи, форми, методи, технології виховання» (17 травня 2023 р.) та ін.

З метою координації бібліометричних технологій і наукознавчих досліджень в установах НАН України і НАПН України ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського у 2023 р. здійснено поквартальний бібліометричний аудит педагогічної науки за показниками наукометричної системи «Бібліометрика української науки».

Аналіз результатів виконання у 2023 р. Програми спільної діяльності Національної академії наук України та Національної академії педагогічних наук України на 2023-2025 роки засвідчує, що співпраця вчених НАН України та НАПН України в цілому була ефективною, заплановані на 2023 р. заходи виконано.

Водночас реалії воєнного часу, породжені ними економічні, політичні та соціальні наслідки актуалізують нові завдання наукової і освітньої сфер, пов'язані передусім з потребами забезпечення національної єдності суспільства, воєнного потенціалу держави, повоєнного відновлення країни, її євроінтеграції. Серед них:

- сприяння реалізації законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність» й інших та внесення змін до них;
- розроблення рекомендацій для органів державного управління на основі наукових досліджень з проблем розвитку людини, формування конкурентоспроможного людського капіталу;
- розширення кола наукових установ НАН України – учасників створення інформаційної системи супроводу освітнього процесу та цифровізації науки;
- обґрунтування ролі відкритої науки та імплементація її стандартів у діяльність дослідницьких установ в умовах війни та повоєнного відновлення України;
- проблеми вищої освіти та модернізація мережі закладів вищої освіти в умовах викликів демографічної кризи у воєнний та повоєнний періоди;
- активізація зусиль щодо проведення комплексних міждисциплінарних досліджень у рамках повоєнного відновлення України.

Крім того, підвищенню якості реалізації Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України сприятиме:

- забезпечення на систематичній основі взаємодії дослідницьких інфраструктур;
- розширення напрямів співпраці із науковими установами НАН України щодо обміну науковою інформацією, підготовки спільних наукових публікацій, «перехресного» рецензування наукової продукції;
- підготовка та подання заявок на грантову підтримку для реалізації спільних проєктів та досліджень, зокрема моніторингових і кроскультурних досліджень на території України і країн демократичного Заходу, особливо в межах програми ЄС «Горизонт Європа»;
- створення спільних освітньо-наукових консорціумів;
- активізація взаємодії рад молодих вчених академій;
- організаційно-адміністративне забезпечення спеціалістами ІТ сфери широкого інформування наукової громадськості про передбачені Програмою заходи та їх результати.

VIII.3. Виконання ПРОГРАМИ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ НА 2023-2025 РОКИ

Успішний досвід науково-практичної взаємодії Національної академії педагогічних наук України з МОН України та НАН України в межах реалізації програм спільної діяльності сприяв впровадженню програмної взаємодії із Національною академією медичних наук України. Посилення спільної діяльності двох академій зумовлено кризовими реаліями воєнного стану в країні, їх наслідками для життя і здоров'я громадян України та розвитку українського суспільства, завданнями відновлення людського потенціалу держави.

Результати виконання Програми розглянуто на засіданні Президії НАПН України за участі віцепрезидента НАМН України акад. Д.І. Заболотного (постанова Президії НАПН України від 25 січня 2024 р. № 1-2/2-6) та висвітлені у Віснику НАПН України (doi.org/10.37472/v.naes.2024.6101).

Співпраці сприяє особиста комунікація президентів НАМН України та НАПН України, зокрема в Раді президентів академій наук України, спільна участь вчених академій в загальноакадемічних заходах.

Підготовка Програми спільної діяльності Національної академії медичних наук України та Національної академії педагогічних наук України на 2023-2025 рр. (далі – Програма) здійснювалася упродовж червня-липня 2023 р. відповідно до спільно погоджених пропозицій наукових установ академій. Структурно 38 заходів Програми складають 2 розділи:

- розроблення нормативного та науково-методичного забезпечення;
- проведення спільних науково-практичних заходів.

Ураховуючи, що підписання Програми відбулося 27 липня 2023 р., фактична її реалізація у 2023 р. тривала лише 5 місяців. Попри це взаємодія наукових установ академій в межах Програми була результативною та значно активізувалася ще на етапі підготовки й узгодження документу, що засвідчують результати виконання заходів, запланованих до виконання у 2023 р.

За напрямом **«Розроблення нормативного та науково-методичного забезпечення»** здійснювалось спільне опрацювання пропозицій до нормативно-правових документів, що регулюють розвиток освіти і науки в Україні. Продуктивною була співпраця наукових установ *Відділення психології та спеціальної педагогіки НАПН України* з науковими установами НАМН України, зокрема щодо впровадження результатів досліджень з проблем здоров'я, здоров'язбережувальної діяльності і безпеки дітей та підлітків в освітньому просторі.

За консультації з науковцями НАМН України вченими *Інституту соціальної та політичної психології НАПН України* підготовлено низку публікацій у міжнародних виданнях, присвячених проблемам психічного здоров'я та психосоціальної підтримки дітей, постраждалих від війни; психічного вигорання педагогічних та медичних працівників; тривожних розладів населення під час суспільних криз та ін.

Інститутом психології імені Г.С. Костюка НАПН України підготовлено та оприлюднено практичні посібники з питань психологічного діагностування проявів адаптаційних розладів у суб'єктів освітнього простору в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни та застосування психотерапевтичних технологій у наданні допомоги постраждалим з проявами посттравматичного стресового розладу. Здійснювалася активна підготовка ще двох практичних посібників та методичних рекомендацій, присвячених питанням забезпечення життєстійкості фахівців соціономічних професій та психічного здоров'я різних верств населення України в умовах воєнного стану.

Також інститутом спільно з *Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи НАПН України* та науковими установами НАМН України здійснювалось упровадження результатів Українського лонгітюдного дослідження Ukrainian Longitudinal Study.

З метою психологічного супроводу професійної перекваліфікації військовослужбовців після демобілізації *Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України* спільно із Інститутом охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України та ГО «Жіноча сила України» створено Службу психосоціальної підтримки сімей військовослужбовців і забезпечується її постійна робота.

Крім того, інститутом у тісній співпраці з Державною установою «Інститут громадського здоров'я імені О.М. Марзеєва НАМН України» розроблено концепцію формування та відновлення здорового способу життя особистості в умовах війни. Визначено найбільш поширені практики збереження здорового способу життя у воєнних умовах, які є повсякденними адаптивними способами турботи про себе (побутово-рутинні, сімейно-комунікативні, навчально-професійні, патріотичні, інформаційно-аналітичні, консультативно-терапевтичні, волонтерські, рефлексивно-розвивальні тощо). В умовах гострої фази військових дій виявлено високі рівні посттравматичних стресових станів населення, які є маркерами схильності до розвитку посттравматичних стресових розладів. Виявлено тенденцію більш високого рівня стресового напруження у працівників освіти, вимушених співпрацювати із колишніми «побутовими колаборантами», симпатиками держави-агресора, які залишились на деокупованих територіях. Підготовлено рукопис методичних рекомендацій «Соціально-психологічні інструменти промоції здорового способу життя».

Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України розроблено опитувальник для військових з інвалідністю щодо вивчення їхніх освітніх потреб з метою підготовки рекомендацій щодо організації навчання, перенавчання, перекваліфікації зазначених осіб. Досліджено моделі підтримки осіб з інвалідністю у реалізації права на працю у зарубіжних країнах. Важливе значення мали консультації з фахівцями-медиками, зокрема Інституту громадського здоров'я імені О.М. Марзеєва.

З метою розроблення діагностичних методик актуального стану фізичного, ментального та соціального здоров'я здобувачів загальної середньої освіти вченими лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя *Інституту*

проблем виховання НАПН України проведено низку консультацій з фахівцями відділу гігієни дітей шкільного віку та підлітків і відділення психіатрії Інституту охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України щодо упровадження підходів до осучаснення банку діагностичних методик стресостійкості старшокласників.

Вченими НАМН України здійснено експертизу навчального посібника «Основи популяризації здорового способу життя» для студентів спеціальності «Терапія та реабілітація», підготовленого лабораторією фізичного розвитку та здорового способу життя інституту.

Налагоджено системну роботу Центру психологічного супроводу педагогічних працівників закладів професійної освіти *Інституту професійної освіти НАПН України* з питань розвитку інклюзивної професійної освіти, психологічної і соціальної адаптації здобувачів освіти до навчання в умовах воєнного стану, підвищення кваліфікації педагогів закладів професійної освіти, необхідної для реалізації завдань охорони ментального здоров'я і психосоціальної підтримки здобувачів освіти в умовах невизначеності.

Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О. Сухомлинського здійснюється науково-інформаційне забезпечення вчених і практиків освітянської галузі з питань формування здорового способу життя в дітей та підлітків (здоров'язбережувальної педагогіки). Створено 5 інформаційно-аналітичних оглядів щодо форм, методів та засобів формування здорового способу життя у дітей та підлітків:

- методичний кейс «Ти як? Повертаємось до школи»;
- огляд-презентацію інформаційних ресурсів «Організація освітнього простору для дітей з порушеннями зорових функцій»;
- рекомендації «Стратегії стресостійкості в умовах колективної травми війни»;
- інформаційно-аналітичний огляд «Психологічна допомога дітям в умовах воєнного стану»;
- «Як навчати та навчатись під час війни: інформаційно-практичний poradnik».

На виконання Програми та з метою популяризації і широкого впровадження результатів наукових досліджень вченими академії проведено низку *спільних науково-практичних масових заходів*:

– науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Актуальні питання фізіології, патології та організації медичного забезпечення дітей шкільного віку та підлітків» (15-16 листопада 2023 р.). Вчені *Інституту проблем виховання НАПН України* взяли участь в обговоренні проблеми збереження здоров'я підлітків та учнівської молоді під час освітнього процесу в умовах збройних конфліктів, точок дотику педагогів і служби охорони здоров'я;

– IV Міжнародну науково-практичну конференцію «Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах» (23 листопада 2023 р.), організовану Інститутом проблем виховання НАПН України. Вчені Інституту охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України виступили спікерами панельної дискусії «Подолання виховних втрат і психологічних розривів: виклики та

реалії». Обговорено проблеми збереження ментального здоров'я здобувачів освіти та вироблення ціннісного ставлення старшокласників до здоров'я як метаресурсу життєвої успішності особистості;

– міжінститутський науково-практичний семінар «Здоров'язберігальні практики поводження дітей дошкільного і молодшого шкільного віку в цифровому та кіберпросторі» (28 листопада 2023 р.), проведений *Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України* спільно з Інститутом охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України. Розроблено рекомендації щодо підвищення медіаграмотності населення в умовах інформаційно-психологічної війни.

У рамках виконання завдання із забезпечення якісного психологічного супроводу здобувачів професійної освіти з інвалідністю *Інститутом професійної освіти НАПН України* у співпраці з Інститутом громадського здоров'я імені О.М. Марзєєва НАМН України проведено:

– всеукраїнський вебінар «Основи етики спілкування з особами, які були учасниками або свідками бойових дій» у рамках «Тижня професійної освіти в Україні» (6 квітня 2023 р.). Обговорено проблеми основ етичного спілкування педагогічної спільноти закладів професійної освіти із учасниками бойових дій і членами їхніх сімей, цивільними особами, які стали свідками бойових дій, дітьми та молоддю, які були свідками бойових дій або мешкали на прифронтових територіях;

– науково-практичний вебінар «Тренінги з безбар'єрності для студентів і викладачів» для педагогічних працівників закладів професійної освіти (20 листопада 2023 р.). Обговорено принципи дотримання інклюзивності закладу освіти, створення дорожньої карти доступності освітнього простору, кращі інклюзивні практики ізраїльських закладів освіти;

– науково-практичний вебінар «Психолого-педагогічні технології адаптації здобувачів освіти до умов воєнного стану» (25 травня 2023 р.). Розглянуто проблеми психологічної і соціальної адаптації здобувачів освіти до умов воєнного стану, обґрунтування необхідності застосування stem-технологій у професійній освіті як інструменту відновлення України.

Аналіз результатів виконання у 2023 р. Програми спільної діяльності Національної академії медичних наук України та Національної академії педагогічних наук України на 2023-2025 роки засвідчує, що співпраця НАМН України та НАПН України в цілому була ефективною, заплановані на 2023 р. у Програмі заходи виконано. Водночас, слід окреслити проблеми, які потребують подальшого вирішення у рамках спільної діяльності слід окреслити як такі:

– розширення співпраці вчених академій у спільних робочих групах, зокрема щодо розроблення і реалізації державної політики з питань охорони життя і здоров'я дітей та молоді; щодо здійснення спільних проєктів і програм, спрямованих на науково-інформаційне забезпечення вчених і практиків освітянської галузі з питань формування здорового способу життя в дітей та підлітків (здоров'язберезувальної педагогіки);

– обмін результатами досліджень з проблем здоров'язберезувальної

діяльності, психологічної підтримки різних категорій населення в умовах воєнного стану;

- популяризація, оприлюднення та впровадження в сферу науки й освіти результатів співпраці НАМН України та НАПН України, створення спільного вебресурсу для їх висвітлення;

- посилення співпраці із науковими установами НАМН України з питань охорони ментального здоров'я учасників освітнього процесу у закладах професійної освіти;

- активізація спільної дослідницької, експертної та видавничої діяльності наукових установ;

- посилення комунікації наукових установ академій в організації спільних конференцій, наукових семінарів, круглих столів тощо.

ІХ. ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ

ІХ.1. ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ НА ТРЕТЬОМУ (ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ) РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА НАУКОВОГО СТУПЕНЯ ДОКТОРА НАУК

Нормативно-правове забезпечення. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів» від 19 травня 2023 р. № 502 було затверджено у новій редакції Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у Національній академії педагогічних наук України (постанова Президії НАПН України від 19 жовтня 2023 р. № 1-2/12-212). Відповідні зміни до нормативних актів, що регулюють питання підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів, було внесено науковими установами.

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 р. та затвердження операційного плану заходів на 2022 -2024 рр. з її реалізації» від 20 грудня 2022 р. № 1163, постановою Президії НАПН України від 23 лютого 2023 р. № 1-2/2-2 затверджено План заходів НАПН України щодо виконання операційного плану заходів на 2022-2024 рр. з реалізації Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 р. У березні 2023 р. згідно із термінами, зазначеними у наведеному розпорядженні Кабінету Міністрів України, НАПН України надано МОН України інформацію про стан виконання Плану заходів у НАПН України в 2023 р. (лист НАПН України від 24 березня 2023 р. № 2-6/91).

Акредитація освітньо-наукових програм. Упродовж 2023 р. у наукових установах НАПН України здійснювалася підготовка здобувачів вищої освіти у галузях знань «01 Освіта/Педагогіка», «05 Соціальні та поведінкові науки», «23 Соціальна робота», «28 Публічне управління та адміністрування» за 14-ма акредитованими та 4-ма умовно акредитованими освітньо-науковими програмами. На підставі постанови Кабінету Міністрів України «Про особливості акредитації освітніх програм, за якими здійснюють підготовку здобувачі вищої освіти, в умовах воєнного стану» від 16 березня 2022 р. № 295 у звітному році:

– акредитовано освітні програми 011 – освітні, педагогічні науки: «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті» Інституту цифровізації освіти НАПН України (сертифікат про акредитацію освітньої програми № 4667 від 9 червня 2023 р.); «Освіта та розвиток обдарованої особистості» Інституту обдарованої дитини НАПН України (сертифікат про акредитацію освітньої програми № 4957 від 20 червня 2023 р.);

– умовно акредитовано освітні програми 011 – освітні, педагогічні науки «Теорія навчання в закладах загальної середньої і вищої освіти» та 014 – середня освіта «Середня освіта» Інституту педагогіки НАПН України (рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 20 червня 2023 р., протокол № 10 (39)); «Психологія розвитку особистості у сучасному соціокультурному та освітньому просторі» Інституту психології імені

Г.С. Костюка НАПН України (рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 30 травня 2023 р., протокол № 9 (38); «Спеціальна психологія» Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України (рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 20 червня 2023 р., протокол № 10 (39)).

Загальні відомості про роботу аспірантури та докторантури.

Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації здійснювалась через аспірантуру і докторантуру одинадцяти підвідомчих установ у галузях знань: «01 Освіта / Педагогіка»; «05 Соціальні та поведінкові науки»; «23 Соціальна робота»; «28 Публічне управління та адміністрування».

У цілому кількість докторантів у НАПН України в 2023 р. становила 35 осіб (Додатки, табл. 19), загальна чисельність аспірантів – 421 ос. (Додатки, табл. 21). За державним замовленням в аспірантурі наукових установ НАПН України навчалося 36 ос. за денною формою здобуття освіти / з відривом від виробництва, кількість докторантів становила 12 ос. За кошти фізичних (юридичних) осіб навчалося 385 аспіранти (207 ос. – за денною формою здобуття освіти / з відривом від виробництва і 178 ос. – за заочною формою здобуття освіти) та 23 докторанти.

Як і в попередні роки, у 2023 р. у НАПН України простежувалася тенденція до зменшення кількості здобувачів ступеня доктора філософії та доктора наук, які навчалися за державним замовленням, зокрема у звітному році аспірантів зменшилося на 14 ос. (28,0 %), докторантів – на 10 ос. (54,5 %). Кількість аспірантів, які навчалися за кошти фізичних (юридичних) осіб, збільшилась на 102 ос. (26,5 %). Збільшення відбулося за рахунок кількості аспірантів за денною формою здобуття освіти / з відривом від виробництва. Якщо у 2022 р. вона становила 79 ос., то у 2023 р. – 207 ос. (61,8 %). Кількість аспірантів за заочною формою здобуття освіти у звітному році зменшилась на 26 ос. (12,7 %). На 9 ос. (39,0 %) зростає кількість докторантів, які навчалися за кошти фізичних (юридичних) осіб.

Виконання планів прийому. Обсяги державного замовлення у 2023 р. на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів через докторантуру становили 2 ос., на умовах контракту прийнято 13 ос. (Додатки, табл. 19). Кількість жінок, прийнятих до докторантури, становить 9 ос. (60,0 %), з них 1 (50,0 %) – за державним замовленням, 8 (61,5 %) – за кошти фізичних (юридичних) осіб.

У 2023 р. зменшено прийом до докторантури за державним замовленням у порівнянні з минулим роком на 9 ос. (82,0 %). Кількість прийнятих до докторантури за кошти фізичних (юридичних) осіб залишилася незмінною – 13 ос. У звітному році порівняно з 2022 р. зменшився конкурс на вступ до докторантури НАПН України за державним замовленням. У минулому році він становив 2 ос. на одне місце, у звітному – 1,5 ос.

До аспірантури за державним замовленням прийому не було. За кошти фізичних (юридичних) осіб до аспірантури прийнято 205 ос. (144 ос. – за денною формою здобуття освіти / з відривом від виробництва і 61 ос. – за заочною

формою здобуття освіти) (Додатки, табл. 21). Кількість прийнятих до аспірантури жінок становить 59 ос. (28,8 %).

Прийом до аспірантури за кошти фізичних (юридичних) осіб збільшився на 73 ос. (35,6 %). Збільшення відбулося за рахунок прийому за денною формою здобуття освіти / з відривом від виробництва, який у 2023 р. порівняно з 2022 р. збільшився на 75 ос. (52,0 %).

Випуск аспірантів і докторантів. У звітному році в наукових установах НАПН України завершили навчання 46 аспірантів, серед яких 20 успішно: 10 – із захистом дисертації, 13 – з поданням до захисту (Додатки, табл. 20). Зокрема, за державним замовленням закінчили навчання 12 ос., серед яких 3 – із захистом дисертації, 4 – з поданням до захисту. Показник ефективності роботи аспірантури за державним замовленням становив 58,3 %. За кошти фізичних (юридичних) осіб аспірантуру закінчили 34 ос., 16 з яких успішно: 7 – із захистом дисертації, 9 – з поданням до захисту. Показник ефективності навчання в аспірантурі наукових установ НАПН України на умовах контракту становив 47,0 %. Відраховано з аспірантури до закінчення терміну навчання 2 ос. які навчалися за державним замовленням, 29 ос. – на умовах контракту, що пов'язано із службою у військовій частині, виїздом за кордон, невиконанням індивідуальних планів роботи або фінансовою неспроможністю аспірантів.

Випуск з докторантури у звітному році становив 12 ос., за державним замовленням – 11 ос., за кошти фізичних (юридичних) осіб – 1 ос. (Додатки, табл. 19). Показник ефективності роботи докторантури наукових установ НАПН України за державним замовленням – 18,2 % за кошти фізичних (юридичних) осіб – 100 %.

Питома вага жінок, які завершили навчання в аспірантурі, від загальної кількості випуску становить 93,5 %, у докторантурі – 91,7 %.

У цілому в 2023 р. показники ефективності підготовки аспірантів і докторантів за державним замовленням у порівнянні з 2022 р. збільшилися: в аспірантурі – на 18,2 %, у докторантурі – на 45,0 %. Показники ефективності підготовки аспірантів на умовах контракту збільшилися на 16,8 %, докторантів – на 50,0 %.

Організаційне забезпечення діяльності аспірантури та докторантури в установах НАПН України. Керівництво наукових установ здійснювало систематичний контроль працевлаштування випускників аспірантури та докторантури, які навчалися за державним замовленням. Зокрема, у наукових установах НАПН України працевлаштовано 54,5 % докторантів та 33,3 % аспірантів, решта випускників аспірантури працевлаштовано у закладах освіти різних форм власності.

До наукового керівництва аспірантами і консультування докторантів у наукових установах НАПН України залучено 209 провідних фахівців, зокрема 124 докторів наук і 85 кандидати наук. На засіданнях вчених рад аналізувалася результативність та ефективність роботи наукових керівників і консультантів. В установах дотримується вимога щодо оптимальної кількості одночасно прикріплених до наукового керівника чи консультанта аспірантів, докторантів.

Виклики, які стоять перед аспірантурою/докторантурою в умовах сьогодення. В умовах воєнного стану постали труднощі щодо вчасного завершення й захисту дисертаційних досліджень. Відтермінування захистів з оголошенням дії воєнного стану виникло у зв'язку із:

– виїздом аспірантів на більш безпечні території або за кордон, а також мобілізацією на військову службу;

– непередбачуваною затримкою публікацій у вітчизняних фахових виданнях та у виданнях, що індексуються наукометричними базами даних Scopus та Web of Science Core Collection;

– необхідністю утворення спеціалізованих вчених рад з правом розгляду та захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата, доктора наук відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів» від 17 листопада 2021 р. № 1197 та наказу МОН України «Про затвердження Положення про спеціалізовану вчену раду з присудження наукового ступеня доктора наук» від 13 грудня 2021 р. № 1359.

ІХ.2. ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ НА ПЕРШОМУ (БАКАЛАВРСЬКОМУ) І ДРУГОМУ (МАГІСТЕРСЬКОМУ) РІВНЯХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Підготовка здобувачів на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти у 2023 р. здійснювалася у ДЗВО «Університет менеджменту освіти» та Інституті професійної освіти НАПН України (Додатки, табл. 20).

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. Навчання бакалаврів проводилося за кошти фізичних і юридичних осіб у Навчально-науковому інституті менеджменту та психології і Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (далі – університет) за чотирма спеціальностями у таких галузях знань: «05 Соціальні та поведінкові науки» («051 Економіка», «053 Психологія»); «07 Управління та адміністрування» («073 Менеджмент», «076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність») (Додатки, табл. 20). Загальна чисельність студентів на початок 2023 р. становила 367 осіб. Випущено 93 бакалавра, зараховано на навчання за денною і заочною формами 128 здобувачів.

Другий (магістерський) рівень вищої освіти. Підготовка в магістратурі Навчально-наукового інституту менеджменту та психології і Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти університету проводилася за кошти фізичних і юридичних осіб за сімома спеціальностями у галузях знань: «01 Освіта/Педагогіка» (спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки», «016 Спеціальна освіта»); «05 Соціальні та поведінкові науки» («051 Економіка», «053 Психологія»); «07 Управління та адміністрування» («073 Менеджмент», «076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»); «28 Публічне управління та адміністрування» («281 Публічне управління та адміністрування»). На початок 2023 р. загалом навчалися 722 студента, випущено 334 магістра, зараховано 624 здобувача.

У 2023 р. ДЗВО «Університет менеджменту освіти» успішно пройдено процедуру акредитації освітніх програм: «Публічне управління та адміністрування», «Психологія», «Управління навчальним закладом», «Менеджмент», «Адміністративний менеджмент», «Педагогіка вищої школи». Також запроваджено дві нові магістерські освітні програми «Педагогіка вищої школи. Андрагогіка», «Християнська педагогіка. Капеланство». Актуальність підготовки здобувачів вищої освіти за освітньою програмою «Педагогіка вищої школи. Андрагогіка» обумовлено активним входженням України до європейського освітнього простору, необхідністю впровадження інноваційних технологій навчання.

В Інституті професійної освіти НАПН України здійснювалася підготовка магістрів у галузі знань «01 Освіта/Педагогіка» (спеціальність «011 Освітні, педагогічні науки») за заочною формою навчання. Випущено 13 фахівців, компетентних у проблемних питаннях інноваційного розвитку закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти.

Загальна чисельність студентів, які навчалися за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти у НАПН України, на кінець звітного року становила 1375 осіб. Через дію воєнного стану організація освітнього процесу в НАПН України у 2023 р. для здобувачів вищої освіти здійснювалася з використанням дистанційних технологій. Навчання організовано із застосуванням електронних освітніх платформ, зручних як для здобувачів вищої освіти, так і для викладачів. Учасники освітнього процесу забезпечувались відповідними навчальними та методичними матеріалами, зокрема для проведення усіх форм поточного і підсумкового контролю.

ІХ.3. Підвищення кваліфікації для осіб з вищою освітою

Підвищення кваліфікації кадрів проводилося у ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Інституті педагогіки, Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна та Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України (Додатки, табл. 21).

У ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, зокрема у Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти і Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти, здійснювалося підвищення кваліфікації за напрямками: «Підвищення кваліфікації працівників методичних служб», «Підвищення кваліфікації спеціалістів психологічних служб», «Підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників та керівників закладів освіти галузі знань «01 Освіта/Педагогіка» та «Підвищення кваліфікації педагогічних працівників галузі знань «01 Освіта/Педагогіка» за очною, очно-дистанційною, дистанційною і заочною формами навчання.

Загалом в університеті підвищили кваліфікацію 7191 (з них 4970 осіб – за кошти державного бюджету) керівника, науково-педагогічні та педагогічні працівники, практичні психологи закладів загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), вищої, післядипломної освіти, навчально-методичних (науково-методичних) центрів (кабінетів) професійно-технічної

освіти, районних (міських) методичних кабінетів (центрів), інклюзивно-ресурсних центрів, районних (міських) навчально-методичних центрів (кабінетів, лабораторій) психологічної служби системи освіти тощо.

У системі формальної післядипломної освіти Центрального інституту післядипломної освіти підвищення кваліфікації здійснюється на засадах відкритої освіти та змішаного навчання, за принципами андрагогіки й акмеології, безперервності та практичної спрямованості. Щороку реалізується широкий спектр моделей організації освітнього процесу, що забезпечує гнучку диференціацію категорій педагогічних, науково-педагогічних і керівних працівників освіти та їх безперервний професійний розвиток відповідно до індивідуальної освітньої траєкторії через модульні навчальні плани, тематичні курси. Загалом для організації підвищення кваліфікації запроваджено понад 30 моделей/субмоделей освітнього процесу за очною, очно-дистанційною (змішаною) та дистанційною формами навчання. Моделі/субмоделі адаптовано до особливостей організації освітнього процесу в умовах дії воєнного стану і карантинних обмежень та реалізовано за допомогою дистанційних технологій в умовах реального часу (онлайн). Очне навчання та очні етапи очно-дистанційного навчання реалізуються на відстані із застосуванням технологій дистанційного навчання в режимі реального часу (онлайн).

За 2023 р. науково-педагогічними працівниками Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти створено понад 120 вебресурсів у хмарному сервісі Microsoft Teams платформи Office 365 для груп слухачів курсів підвищення кваліфікації за категоріями: «Старші майстри закладів професійної (професійно-технічної) освіти», «Майстри виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти», «Викладачі професійно-теоретичної підготовки закладів професійної (професійно-технічної) освіти».

В *Інституті педагогіки НАПН України* здійснювалося підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів освіти у сфері післядипломної освіти для осіб з вищою освітою за спеціальностями «013 Початкова освіта», «014.01 Середня освіта (Українська мова і література)», «014.15 Середня освіта (Природничі науки)». Ліцензований обсяг становить 300 осіб.

У 2023 р. проведено курси підвищення кваліфікації (у дистанційному форматі) за такими програмами: «Методика навчання української мови, літератури та інтегрованого курсу літератур (української та зарубіжної) у 5-6 класах закладів загальної середньої освіти», «Методика навчання природознавчих курсів у 5-6 класах закладів загальної середньої освіти», «Методика навчання інформатики у 5-6 класах нової української школи», «Методика навчання математики у 5-6 класах закладів загальної середньої освіти», «Здоров'я, безпека та добробут у НУШ: інноваційні підходи», «Методика зарубіжної літератури у 5-6 класах закладів загальної середньої освіти», «Методика навчання мистецтва у 5-6 класах закладів загальної середньої освіти», «Методика навчання учнів інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» у 5-6 класах», затвердженими вченою радою Інституту педагогіки

27 лютого 2023 р. (протокол № 2). Навчанням було охоплено понад тисячу педагогічних працівників України (безоплатно).

В Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за освітньо-професійною програмою «Інноваційні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами» кваліфікаційний рівень підвищили 24 особи за кошти фізичних та юридичних осіб.

ІХ.4. РОБОТА СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ВЧЕНИХ РАД

Діяльність разових спеціалізованих вчених рад, створених для присудження ступеня доктора філософії.

На виконання постанов Кабінету Міністрів України «Про присудження ступеня доктора філософії» від 6 березня 2019 р. № 167 та «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 р. № 44, упродовж 2023 р. у вісьмох наукових установах НАПН України утворено разові спеціалізовані вчені ради для присудження ступеня доктора філософії (Додатки, табл. 24), в яких відбулося 30 публічних захистів дисертацій, зокрема за галузями знань (Додатки, табл. 26):

– 01 Освіта/Педагогіка: 25 захистів (Інститут педагогіки, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, Інститут проблем виховання, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка, Інститут обдарованої дитини, ДЗВО «Університет менеджменту освіти»);

– 05 Соціальні та поведінкові науки: 5 захистів (Інститут психології імені Г.С. Костюка, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка, Інститут соціальної та політичної психології).

На розгляді в наукових установах перебуває 26 дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії (Додатки, табл. 27). 40,0 % здобувачів наукового ступеня доктора філософії становили випускники аспірантур наукових установ НАПН України з випуску звітнього року, 10,0 % – вчені наукових установ НАПН України, 13,3 % – працівники закладів вищої освіти, решта – працівники інших установ (Додатки, табл. 28).

Діяльність спеціалізованих вчених рад з присудження наукового ступеня доктора наук.

У системі атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації у 2023 р. брали участь дванадцять спеціалізованих вчених рад з присудження наукового ступеня доктора наук, що діяли у десяти наукових установах НАПН України (Додатки, табл. 25).

На виконання постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів» від 17 листопада 2021 р. № 1197 та наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення

про спеціалізовану вчену раду з присудження наукового ступеня доктора наук» від 13 грудня 2021 р. № 1359 у 2023 р. в умовах воєнного стану у п'яти наукових установах НАПН України створено докторські спеціалізовані вчені ради з правом розгляду та захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук, зокрема за галузями наук:

– педагогічні науки: Інститут педагогіки НАПН України (Д 26.452.01); Інститут вищої освіти НАПН України (Д 26.456.02); ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (Д 26.455.03);

– психологічні науки: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України (Д 26.450.02); Інститут соціальної та політичної психології НАПН України (Д 26.457.01).

У звітному році проведено 20 засідань, на яких захищено 8 дисертаційних робіт: 7 докторських та 1 кандидатська (Додатки, табл. 25). У галузі педагогічних наук захищено 6 докторських дисертацій, у галузі психологічних наук – 1 докторська і 1 кандидатська (Додатки, табл. 26). У 2023 р. кількість захищених дисертаційних робіт порівняно з минулим роком збільшилась на 4 дисертації (50,0 %) (Додатки, табл. 26).

На розгляді в радах перебуває 7 дисертацій, у тому числі 5 докторських та 2 кандидатські (Додатки, табл. 27).

Найбільшу чисельність здобувачів наукового ступеня доктора наук становили працівники закладів вищої освіти – 57,0 %, 28,5 % – наукові працівники установ НАПН України та 1 докторант (14,0 %) з числа випуску звітнього року (Додатки, табл. 28).

Теми дисертаційних робіт наведено у «Переліку тем дисертаційних досліджень, захищених в установах НАПН України у 2023 р.».

ІХ.5. ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖВІДОМЧОЇ РАДИ З КООРДИНАЦІЇ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ, ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Упродовж 2023 р. Міжвідомча рада з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (далі – Міжвідомча рада) здійснювала свою діяльність відповідно до частини третьої статті 18 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», згідно з яким на НАПН України покладено функції координації досліджень у відповідних галузях знань, зокрема: «01 Освіта/педагогіка», «05 Соціальні та поведінкові науки», «23 Соціальна робота», а також Закону України «Про вищу освіту», Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021-2023 рр., Статуту НАПН України.

Міжвідомча рада розглядала теми дисертаційних досліджень відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 зі змінами, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 1 лютого 2017 р. № 53, згідно з Положенням про Міжвідомчу раду з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і

психології, затвердженим постановою Президії НАПН України від 23 червня 2016 р. № 1-2/9-175.

Міжвідомча рада діяла у складі 80 осіб, які входять до чотирьох секцій, утворених за відповідними спеціальностями та спеціалізаціями. Міжвідомчу раду очолює доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, О.М. Топузов, віцепрезидент Національної академії педагогічних наук України, директор Інституту педагогіки НАПН України. До складу Міжвідомчої ради входять дійсні члени, члени-кореспонденти НАПН України, представники 29 закладів вищої освіти, вчені наукових установ НАПН України.

За звітний період до Міжвідомчої ради звернулося 22 закладів вищої освіти, наукові установи, зокрема підвідомчі установи НАПН України, де досліджуються проблеми у галузі освітніх, педагогічних, соціальних, поведінкових наук (психології).

У 2023 р. відбулося 3 онлайн засідань Міжвідомчої ради за секціями із спеціальностей і спеціалізацій, а також 3 онлайн засідань її бюро.

Науково-інформаційна діяльність та зв'язки з громадськістю. За звітний період створено *Фейсбук-сторінку* «Координація досліджень у галузі освіти НАПН України» з наміром надання безоплатних послуг щодо формулювання тем наукових досліджень та висвітлення сучасних тенденцій розвитку наукових підходів у галузі педагогіки і психології. Фейсбук-сторінка забезпечує популяризацію діяльності Міжвідомчої ради, є зручним механізмом оперативної комунікації, розповсюдження інформаційної продукції НАПН України (<https://www.facebook.com/groups/690524702661235/>).

Для посилення загального інтересу до ефективності наукових досліджень, змістових характеристик наукових здобутків підготовлено *інформаційне періодичне (щорічне) видання «Дайджест – 2023 з координації тем дисертаційних досліджень в галузі освіти, педагогіки і психології Національної академії педагогічних наук України»* (за науковою редакцією О.М. Топузова, голови Міжвідомчої ради), де представлено реєстр узгоджених Міжвідомчою радою тем дисертаційних досліджень за 2023 р., які виконуються в наукових установах, закладах вищої освіти України, на здобуття наукового ступеня доктора наук і наукового ступеня доктора філософії: в галузі знань «01 – Освіта/Педагогіка», спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки, 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта, 014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями), 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 016 Спеціальна освіта та в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальність: 053 Психологія.

Аналіз кількісних показників. За звітний період на розгляд до Міжвідомчої ради надійшло 124 теми дисертаційних досліджень. Щодо розподілу тем дисертаційних досліджень *по галузям знань*, то у галузях знань «01 Освіта / педагогіка», «23 Соціальна робота» найбільший показник – 98 теми, що складає 77,4 % від загальної кількості; у галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» – 28 теми (22,6 %). За розподілом тем дисертаційних досліджень *на здобуття наукового ступеня*, у галузі знань «01 Освіта/

педагогіка», «23 Соціальна робота» на здобуття наукового ступеня *доктора наук* – 12 тем (9,7 %), на здобуття наукового ступеня *доктора філософії* – 84 теми (67,8 %); у галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» на здобуття *доктора наук* – 5 тем (4,0 %), на здобуття *доктора філософії* – 23 теми (18,5 %) (рис. IX.5.1)



Рис. IX.5.1 Діаграма розподілу тем дисертаційних досліджень у 2023 р. (за галузями знань та здобуття наукового ступеня)

Члени Міжвідомчої ради здійснювали консультаційну роботу із здобувачами наукових ступенів доктора філософії, доктора наук, їх науковими керівниками та консультантами щодо визначення проблематики і формулювання тем дисертаційних досліджень. У межах консультативної допомоги скориговано 86 тем (69,4 %) поданих на розгляд, у тому числі, на здобуття наукового ступеня доктора наук – 9 тем (7,3 %) дисертаційних досліджень, наукового ступеня доктора філософії – 77 тем (62,1 %). У галузях знань «01 Освіта / педагогіка», «23 Соціальна робота» цей показник становить – 8 тем (6,5 %) на здобуття наукового ступеня доктора наук та 66 тем (53,3 %) для наукового ступеня доктора філософії. У галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» відповідно скориговано – 1 тема (0,8 %) та 11 тем (8,9 %) (табл. IX.5.1).

Кількість тем дисертаційних досліджень, узгоджених Міжвідомчою радою, без змін за 2023 р. становить – 29, що складає 23,4 % від загальної кількості поданих на розгляд.

Щодо *розподілу по спеціальностям*, то за звітний період Міжвідомчою радою розглянуто найбільше 56 тем (45,1 %) дисертаційних досліджень за спеціальністю «011 Освітні, педагогічні науки» у галузях «01 Освіта/педагогіка», «23 Соціальна робота», з-поміж яких здобувачів ступеня доктора наук – 8 тем (6,5 %), на здобуття наукового ступеня доктора філософії – 48 тем (38,7 %). Ця перевага є стійкою упродовж багатьох років і відображає загальну тенденцію розвитку наук про освіту, педагогіки в Україні.

Кількість тем дисертаційних досліджень, розглянутих Міжвідомчою радою з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології у 2023 р.

Кількість тем досліджень	У галузях знань «01 Освіта/ педагогіка», «23 Соціальна робота»				У галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» (психологія)				
	на здобуття наукового ступеня доктора наук		на здобуття наукового ступеня доктора філософії/ кандидата наук		на здобуття наукового ступеня доктора наук		на здобуття наукового ступеня доктора філософії/ кандидата наук		
	усього	%	усього	%	усього	%	усього	%	
Усього розглянуто	12	9,7%	84	67,8%	5	4,0%	23	18,5%	
у т. ч.	узгоджено	3	2,4%	12	9,7%	4	3,2%	10	8,0%
	скориговано	8	6,5%	66	53,3%	1	0,8%	11	8,9%
	запропоновано уточнити	1	0,8%	6	4,8%	–	–	2	1,6%

Другою за кількістю поданих тем дисертаційних досліджень є спеціальність «015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) – 32 теми (25,8 %), зокрема, 3 теми (2,4 %) здобувачів ступеня доктора наук, 29 теми (24,4 %) на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Кількісно незначними поданими на розгляд Міжвідомчої ради є тематика за спеціальностями; 012 Дошкільна освіта – 2 теми (1,6 %) на здобуття наукового ступеня доктора філософії; 014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями) – 3 теми (2,4 %) на здобуття наукового ступеня доктора філософії; 016 Спеціальна освіта – 1 тема (0,8 %) на здобуття наукового ступеня доктора наук та 1 тема (0,8 %) на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

У галузі «05 Соціальні та поведінкові науки» за 2023 р. Міжвідомчою радою розглянуто – 28 тем (22,6 %) дисертаційних досліджень. За спеціальністю «053 – Психологія» 5 тем (4,0 %) на здобуття наукового ступеня доктора наук та 23 теми (18,5 %) на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Тематика дисертаційних досліджень. У звітному році на розгляд Міжвідомчої ради у галузях знань «01 Освіта/педагогіка, «23 Соціальна робота» подавалися переважно теми дисертаційних досліджень процесу підготовки до професійної діяльності фахівців у закладах освіти, зокрема майбутніх учителів, формування їх компетентностей, професійного розвитку; підготовки фахівців; цифровізації освітніх систем; управління закладами освіти, розвитком їх педагогічного персоналу тощо.

З-поміж поданих до Міжвідомчої ради тем дисертаційних досліджень у галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» вирізнялися присвячені проблемам становлення і розвитку особистості, збереження психологічного здоров'я, розвитку резильєнтності особистості в умовах війни, психологічної адаптації до вимушеної міграції, формування психологічної готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності та ін.

На особливу увагу в умовах розв'язаної російською федерацією повномасштабної війни проти України заслуговують представлені на розгляд Міжвідомчої ради теми дисертаційних досліджень з питань фахової підготовки військовослужбовців, формування їх психологічної готовності до професійної діяльності. Зокрема, це теми дослідження: «Формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до ведення бойових дій у процесі професійної підготовки» (Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка); «Соціально-психологічні умови підвищення стресостійкості військовослужбовців сил територіальної оборони ЗСУ» (Інститут соціальної та політичної психології НАПН України); «Формування інформаційно-комунікаційної компетентності ліцеїстів у закладах спеціалізованої середньої освіти військового профілю» (Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського); «Формування іншомовної термінологічної компетентності майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння у процесі професійної підготовки» (Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія); «Формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання службових завдань з охорони громадської безпеки і порядку в процесі професійної підготовки» (Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка); «Розвиток крос-культурної компетентності офіцерів Сил спеціальних операцій засобами цифрових технологій» (Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського); «Формування гендерної культури майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі професійної підготовки» (Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія); «Формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки» (Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського); «Формування корпоративної культури майбутніх офіцерів Збройних Сил України засобами педагогічних технологій» (Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія);

Запит на подолання наслідків війни також знайшов своє відображення у темах дисертаційних досліджень представлених на розгляд Міжвідомчої ради. Зокрема, це теми дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора наук «Психологічні засади оптимізації соціальної ситуації розвитку підлітків в умовах замісного батьківства» (Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України); «Теоретичні та методичні засади консалтингової діяльності в закладі вищої освіти в умовах невизначеності» (ДЗВО «Університет менеджменту освіти»); «Підготовка вчителів до змішаної форми навчання дітей з особливими освітніми потребам» (Український державний університет імені Михайла Драгоманова); «Психологія особистісного вибору в умовах соціальної нестабільності» (Інститут соціальної та політичної психології НАПН України) та теми на здобуття наукового ступеня доктора філософії «Рефлексивні медіапрактики як засіб підтримання психологічного благополуччя ветеранів війни після ампутації кінцівок» (Інститут соціальної та політичної психології НАПН України); «Формування готовності майбутніх соціальних педагогів до роботи з ветеранами військової служби в педагогічних коледжах» (Інститут

професійної освіти НАПН України); «Особливості впливу щоденних стресорів війни на психічне здоров'я цивільного населення» (Інститут соціальної та політичної психології НАПН України); «Психологічні особливості розвитку резильєнтності у дружин військовослужбовців» (ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України); «Соціально-психологічні умови врегулювання спричинених воєнними подіями сімейних конфліктів» (Інститут соціальної та політичної психології НАПН України); «Психологічні особливості життєстійкості осіб підліткового віку у складних життєвих ситуаціях» (Український державний університет імені Михайла Драгоманова); «Психологічні умови розвитку резильєнтності студентської молоді в складних життєвих обставинах» (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка); «Особливості нарративної ідентичності вимушених мігрантів з України» (Інститут соціальної та політичної психології НАПН України); «Динаміка національної ідентичності українських мігрантів у Німеччині» (Інститут соціальної та політичної психології НАПН України).

Співпраця із закладами вищої освіти. Упродовж звітного періоду успішно здійснювалася співпраця Міжвідомчої ради з педагогічними університетами, а також низкою класичних університетів, науковими установами НАПН України, вчені ради яких забезпечують якісне обґрунтування тем дисертаційних досліджень. Особливо плідною у 2023 р. склалася співпраця з Національним університетом оборони України імені Івана Черняховського, Глухівським національним педагогічним університетом імені Олександра Довженка, Хмельницькою гуманітарно-педагогічною академією, Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини, Київським університетом імені Бориса Грінченка, Ізмаїльським державним гуманітарним університетом, Тернопільським національним педагогічним університетом імені Володимира Гнатюка, Донбаським державним педагогічним університетом, Бердянським державним педагогічним університетом, Криворізьким державним педагогічним університетом, Луганським національним університетом імені Тараса Шевченка; Полтавським національним педагогічним університетом імені В.Г. Короленка, Кременецькою обласною гуманітарно-педагогічною академією імені Тараса Шевченка, Ніжинським державним університетом імені Миколи Гоголя, Дрогобицьким державним педагогічним університетом імені Івана Франка; Запорізьким національним університетом, Інститутом професійної освіти НАПН України, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України, Інститутом спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, Інститутом психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Спільно з ученими закладів вищої освіти члени Міжвідомчої ради брали активну участь в організації та роботі шкіл молодих науковців, масових науково-практичних заходах.

Перспективні напрями дисертаційних досліджень. Актуальними для подальших науково-педагогічних і психологічних досліджень залишаються проблеми: модернізації змісту дошкільної, початкової, загальної середньої і вищої освіти; діагностики та компенсації освітніх втрат, включаючи відновлення

освіти на деокупованих територіях; впровадження інноваційних технологій в освітній процес, зокрема інформаційно-комунікаційних; цифровізації освітньої галузі; моніторингу якості всіх ланок освіти в умовах реформування освітянської галузі в контексті євроінтеграції та повоєнного відновлення України; розвитку неформальної та інформальної освіти, освіти дорослих; психологічних засад створення сучасної навчальної літератури, засобів навчання; психологічних засобів подолання наслідків повномасштабної військової агресії проти України; психологічної реабілітації постраждалих унаслідок бойових дій; вивчення зарубіжного досвіду, зокрема щодо впровадження перспективних зарубіжних практик у вітчизняну освіту. Подальшого наукового дослідження потребують педагогічні та психологічні засади діяльності військовослужбовців Збройних Сил України, її Національної Гвардії, Служби з надзвичайних ситуацій і Національної поліції.

Х. МІЖНАРОДНЕ НАУКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

У 2023 р. наукові установи НАПН України брали активну участь у реалізації майже 50 міжнародних науково-освітніх проєктів і програм Американських рад з міжнародної освіти, Британської ради в Україні, Європейського Союзу, Європейського фонду підготовки, Представництва ООН в Україні, Організації з безпеки і співробітництва в Європі, Представництва DVV International в Україні, Ради Європи, Світового банку, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ та інших міжнародних організацій і фондів. Продовжувалася наукова співпраця із 29 іноземними членами НАПН України, які представляють 10 країн світу, науковими установами і закладами освіти республік Болгарія, Казахстан, Корея, Молдова, Польща, Узбекистан, Фінляндія, Австрійської, Естонської, Латвійської, Литовської, Киргизької, Китайської Народної, Португальської, Словацької, Чеської, Угорської та Французької республік, Держави Ізраїль, королівств Іспанія та Швеція, Канади, Федеративної Республіки Німеччина, Румунії, Сполучених Штатів Америки, Японії та інших зарубіжних країн як у межах 34 угод про співробітництво, укладених НАПН України, так і в межах сотень угод, укладених безпосередньо її установами з однопрофільними науковими установами, закладами освіти зарубіжних країн, міжнародними організаціями та фондами.

Упродовж року академією підготовлено проєкти, погоджено та підписано 3 документи про співпрацю із: Академією прикладних наук імені Стефана Баторія, Гірничо-металургійним університетом у Кракові, Університетом Марії Кюрі-Склодовської у Любліні (Польща).

У межах діяльності НАПН України в умовах воєнного стану, вирішення завдань повоєнного відновлення країни та її євроінтеграції, усвідомлюючи необхідність розширення співробітництва із державними підприємствами і організаціями, громадськими організаціями і закладами вищої освіти України у розвитку міжнародної наукової співпраці, опрацьовано проєкти, погоджено і укладено 9 документів про співпрацю: з Київською православною богословською академією, Святошинською районною в місті Києві державною адміністрацією, Всеукраїнською громадською організацією «Український союз промисловців і підприємців», Національним агентством кваліфікацій, Всеукраїнським об'єднанням роботодавців «Конфедерація роботодавців України», Громадською організацією «Українська Рада Миру», Комунальним закладом вищої освіти Київської обласної ради «Академія мистецтв імені Павла Чубинського», Департаментом освіти і науки Донецької обласної державної адміністрації, Національним університетом оборони України і Меморандум про співпрацю між Громадською організацією «Українська Рада Миру», Національним центром «Мала академія наук України», кафедрами ЮНЕСКО в Україні.

Наукові установи НАПН України та окремі вчені здійснюють експертну діяльність і є членами понад 50 міжнародних організацій та наукових асоціацій, редакційних колегій зарубіжних наукових видань, зокрема Благодійного фонду

«Східноєвропейська місія», Благодійної організації «Фонд «Асперн», Всесвітньої ради з питань обдарованих і талановитих дітей, Всесвітньої федерації психічного здоров'я, Глобального союзу науковців за мир, Європейської асоціації медіа та інформаційної освіти, Європейської асоціації освіти дорослих, Європейської мережі з організаційної психології та психології праці, Європейської ради з питань високих здібностей, Європейської академії природничих наук, Європейської спільноти з вивчення травматичного стресу, Європейської асоціації психотерапії, Європейської конфедерації психоаналітиків і психотерапевтів, Європейської асоціації психодрами, Європейської федерації психологів, Європейської федерації академій природничих і гуманітарних наук (ALLEA), Міжнародної асоціації з економічних досліджень, Міжнародної академії культури безпеки, екології та здоров'я «МАКБЕЗ», Міжнародного товариства політичної психології, Міжнародної ради психологів, Міжнародної асоціації прикладної психології, Організації з безпеки та співпраці в Європі, Східноєвропейської федерації наукової аналітики Міжнародної академії наук і вищої освіти, «Україна та українці за кордоном» тощо.

Підготовлено і розміщено на сайті НАПН України заяву про ухвалення рішення щодо відкриття перемовин про вступ України до Європейського Союзу (українською та англійською мовами).

З метою обговорення питань налагодження та активізації двосторонньої співпраці, підписання відповідних документів упродовж року відбулися зустрічі президента НАПН України акад. В.Г. Кременя з керівниками дипломатичних місій в Україні, міжнародних організацій та зарубіжних партнерських наукових установ: з Паулою Кленнер Фортес, програмним спеціалістом Сектору з питань міграції, переміщення, надзвичайних ситуацій та освіти ЮНЕСКО; Нгуен Хонг Тхачем, Надзвичайним і Повноважним Послом В'єтнаму в Україні та Молдові за сумісництвом; Яном Де Груфом, президентом Європейської асоціації освітнього права і політики, іноземним членом НАПН України (Бельгія); Джеральдом Хюбнером, головою Канадського відділу Міжнародної організації з домашньої освіти (Канада) тощо.

На запрошення Дослідницької групи «Освіта, різноманіття та суспільство» Університету Кордови (Іспанія) 12 грудня 2023 р. акад. В.Г. Кремень виступив з доповіддю «Освітня політика в Україні в умовах воєнного стану» перед учасниками заходів до Дня солідарності з українською освітою в Університеті Кордови. Організаторами Дня солідарності спільно із Дослідницькою групою стали департамент освіти, офіс проректора з питань рівності, інклюзії та соціальної активності Університету Кордови у співпраці із Об'єднанням українців у Кордові та Факультетом педагогічних/освітніх наук та психології. Акад. В.Г. Кремень привітав учасників і висловив подяку за допомогу Україні, увагу до проблем біженців, які знайшли прихисток в Іспанії, за солідарність з українським народом у боротьбі з агресором, зупинився на стратегічних напрямках розвитку української освіти в період війни та післявоєнної відбудови України, ролі НАПН України у вирішенні цих завдань.

На пропозицію дослідницької групи міжфакультативного комітету з етики соціальних і гуманітарних наук Оксфордського університету (Велика Британія) 19 грудня 2023 р. акад. В.Г. Кремень дав онлайн-інтерв'ю Наталії Хенлі, докторантці департаменту освіти Оксфордського університету, у межах наукового проєкту- дослідження «Міжнародна мобільність і світовий розвиток: оцінка впливу ЕСА та міжнародних обмінів на системному рівні». Проєкт спрямований на встановлення глобальних зв'язків міжнародної мобільності (або програмами обміну) та суспільного розвитку.

Метою проєкту є проведення максимум 700 інтерв'ю з представниками 70 країн для вивчення життєвого досвіду осіб, які брали участь у міжнародних програмах обмінів і зробили значний внесок у системні зміни в своїх країнах, зокрема, що стосується бідності, питань гендерної рівності. Проєкт спонсорується District Communications Group (Регіональна група комунікацій) за фінансової підтримки Бюро з питань освіти та культури (ЕСА) Державного департаменту США.

Акад. В.Г. Кремень брав участь у роботі міжнародних наукових заходів, виступав з доповідями та вітав їх учасників. Зокрема, 29-30 листопада 2023 р. на запрошення Агнешки Цибаль-Міхальської, голови Комітету педагогічних наук Польської академії наук та науково-педагогічної спільноти Університету ім. Адама Міцкевича у Познані, українська делегація на чолі з акад. В.Г. Кременем взяла участь в урочистостях з нагоди відзначення 30-річчя факультету освітніх наук університету та спільному засіданні Комітету педагогічних наук Польської академії наук, що відбулося за участю широкого представництва освіти і педагогічної науки Польщі, Польського педагогічного товариства та українських учених. На засіданні акад. В.Г. Кремень виголосив доповідь «Педагогіка у забезпеченні освіти України під час війни».

Враховуючи діяльність НАПН України і вагомий особистий внесок акад. В.Г. Кременя у розширення та активізацію українсько-польської наукової співпраці в галузі педагогіки й освітніх наук, що налічує понад 20 років, а також діяльність НАПН України під час війни росії проти України, акад. В.Г. Кременя нагороджено медаллю Комітету педагогічних наук Польської академії наук «За заслуги у розвитку педагогіки Польщі» та присвоєно титул доктора Honoris Causa Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві (урочиста церемонія відбулася 24 травня 2023 р.).

Здійснено організаційні заходи і проведено спільне засідання Президії НАПН України і Комітету педагогічних наук Польської академії наук за темою «Діти війни: як допомогти і убезпечити». На засіданні обговорювалися питання кризових гуманітарних явищ, зумовлених агресією російської федерації проти України, та діяльності вчених НАПН України із підтримки дітей учнівського віку та реалізації безпечної і якісної освіти.

Акад. В.Г. Кремень, акад. В.І. Луговий та акад. О.М. Топузов брали активну участь у міжнародних наукових заходах, що проводилися в Україні, зокрема ІХ Міжнародному конгресі зі спеціальної педагогіки і психології «Освіта осіб з особливими потребами в умовах миру і війни» та

XIII Міжнародних і XXX Всеукраїнських педагогічних читаннях «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Грані особистості педагога у вимірах сьогодення» (До 105-ї річниці від дня народження Василя Сухомлинського та 30-річчя проведення Всеукраїнських педагогічних читань) тощо.

Відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» упродовж 2023 р. діяльність **Інституту педагогіки НАПН України** спрямовувалася на розвиток та активізацію міжнародних наукових зв'язків і підвищення міжнародного авторитету в європейському науковому співтоваристві за такими напрямками: співорганізація міжнародних конференцій, семінарів, вебінарів; реалізація положень укладених міжнародних угод і проєктів у сфері науки; організація стажувань аспірантів і науково-педагогічних працівників за кордоном.

Науковими працівниками інституту завершено реалізацію міжнародного проєкту «Європейська якість навчання для кращої успішності учнів» «Модуль Жан Моне» програми «Еразмус+» (2020-2023 рр.), орієнтованого на вчителів закладів загальної середньої освіти. У межах проєкту здійснено організаційні заходи і проведено, зокрема: II Міжнародний вебінар «Формування європейських цінностей у контексті PISA: математична грамотність учнів, PISA та її вплив на освіту»; III Міжнародний вебінар «Шляхи підвищення математичної грамотності українських школярів і формування їхніх цінностей»; III Заключну літню школу «Європейська якість навчання для кращої успішності учнів Нової української школи».

Підготовлено сім збірників завдань у форматі PISA за загальною редакцією акад. О.М. Топузова для вчителів закладів загальної середньої освіти, здобувачів освіти основної і старшої школи, студентів, аспірантів, науковців: три – для розвитку читацької грамотності учнів; два – для розвитку природничо-наукової компетентності учнів; два – для розвитку математичної компетентності учнів.

Укладено угоди про співпрацю із Малопольським державним університетом імені капітана Вітольда Пілецького в Освенцимі, Міжнародною академією прикладних наук у місті Ломжі (Польща), Державним педагогічним університетом імені Іона Крянге в місті Кишиневі (Молдова).

Продовжено співпрацю із Асоціацією Lumen (Румунія), однією із провідних науково-дослідних установ, що готує науково-методичне забезпечення розвитку сучасної педагогічної науки в Західній Європі та є засновником 10 наукових видань, три з яких входять до наукометричних баз даних Web of Science. У межах співпраці проф. Н.О. Арістова та проф. О.В. Малихін здійснюють рецензування статей до наукових журналів «Logos Universality Mentality Education Novelty: Social Sciences», «Postmodern Openings» («Логос універсальність. Менталітет. Новизна в освіті: Соціальні науки». «Постмодерні відкриття») (Web of Science), «Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala» («Румунський журнал багатовимірної освіти») (Web of Science) та є членами редакційної ради наукового журналу «Logos Universality Mentality Education Novelty: Social Sciences», що індексується наукометричними базами: ERIH PLUS, CEEOL, J- GATE, CrossRef, CrossCheck, Google Scholar,

Ideas RePeC, Econpapers, Socionet, KVK, WorldCat, ICI Journals Master List – Index Copernicus.

На виконання положень угоди, укладеної в 2019 р. з Академією технологій м. Резекне (Латвія) в 2023 р. інститут став співорганізатором Міжнародної науково-практичної конференції «Society. Integration. Education» («Суспільство. Інтеграція. Освіта»), що відбулася в м. Резекне. Матеріали конференції індексуються в наукометричній базі Web of Science.

Інститутом здійснено організаційні заходи і проведено в Україні чотири міжнародні науково-практичні конференції: «Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки», «Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення», «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2023: горизонти інновацій», «Світ дидактики: дидактика в сучасному світі». Співорганізаторами конференцій були заклади вищої освіти Молдови, Польщі, Латвії, Румунії та майже десять закладів вищої освіти України. Ці міжнародні наукові заходи проводились з метою висвітлення й апробації результатів наукових досліджень, присвячених проблемам розроблення нових освітніх стандартів, модельних навчальних програм, сучасного методичного забезпечення, розвитку освіти та компенсації освітніх втрат в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення, презентації вітчизняного та закордонного досвіду створення сучасних навчальних видань для дошкільної, загальної середньої, спеціальної та вищої освіти. Вони стали платформою для обговорення кращих практик і викликів в освіті України, Європи та світі крізь призму кроскультурних порівнянь.

П'ятнадцять наукових працівників інституту взяли участь у реалізації міжнародного проєкту «Європейська якість навчання для кращої успішності учнів» «Модуль Жан Моне» програми «Еразмус+» в якості керівників, виконавців, експертів, авторів/розробників навчальних матеріалів, тренерів літньої школи, співголів і членів організаційних і наукових комітетів міжнародних науково-практичних конференцій.

Проф. Н.І. Богданець-Білоskalенко, провідн. наук. сп. О.Л. Фідкевич та наук. сп. З.О. Кондур залучалися в якості експерток до міжнародного проєкту Ради Європи «Підтримка впровадження європейських стандартів прав людини в Україні» в межах прийнятого Плану дій для України «Стійкість, відновлення та реконструкція» (2023-2026 рр.). Загальна мета проєкту – підтримка органів державної влади України у впровадженні європейських стандартів прав людини на національному рівні. Вчені розробили проєкт «Дорожня карта створення умов для підвищення якості навчання державною мовою та мовами корінних народів і національних меншин у закладах загальної середньої освіти України на 2023-2024 рр.» у співпраці із МОН України та Радою Європи, брали участь у проведенні експертизи Плану дій до Ромської стратегії до 2030 р. у співробітництві із Державною службою України з етнополітики та свободи совісті та Радою Європи. У межах проєкту провідн. наук. сп. О.Л. Фідкевич організувала тренінг для координаторів роботи з представниками ромської

меншини із підготовки законодавчих і нормативних документів щодо забезпечення прав національних меншин в галузі освіти та брала участь у роботі форуму «Захист національних меншин в Україні: від удосконалення правової бази до її ефективної імплементації відповідно до стандартів Ради Європи» (Польща). Проф. О.І. Пометун та ст. наук. сп. Г.В. Серова є авторками навчальних матеріалів, тренерками другого етапу міжнародного Британсько-українського проєкту «Make Education. Not war» («Творимо освіту, а не війну») (розпочато у квітні 2022 р.), реалізованого GАР UK у співпраці із вчителями України. У межах проєкту проведено шість тренінгів, підготовлено і проведено три міжнародні зустрічі, одну міжнародну конференцію та підсумковий моніторинг результатів проєкту. Проєкт спрямовано на підтримку українських учителів і учнів, які перебувають за кордоном або є внутрішньо переміщеними особами. До проєкту залучено 45 вчителів, які перебувають як в Україні, так і за її межами, зокрема в Ірландії, Латвії, Польщі, Словаччині, ФРН, а також понад 500 дітей різного шкільного віку, які перебувають і навчаються за кордоном. У якості експерток і тренерок зазначені вчені брали участь у реалізації міжнародного проєкту «Підтримка вчителів і учнів з досвідом міграції» (Швеція – Польща – Україна) («Support for Teachers of Students with Experience of Migration») (STSEM) («Підтримка викладачів студентів з досвідом міграції») за підтримки Шведського інституту Фонду співпраці Балтійського сусідства. Провідн. наук. сп. О.А. Слижук – учасниця проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність», що виконується Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) за підтримки посольств США та Великої Британії у партнерстві з МОН України та Академією української преси (починаючи з жовтня 2019 р.). Проф. Т.Г. Назаренко – членкиня програмного комітету International Conference on Mathematics, Science and Technology Education («Міжнародна конференція з математичної, природничо-технічної освіти») (2022-2023 рр.) та експертка міжнародного проєкту, що здійснюється за підтримки відділу преси, освіти та культури Посольства США в Україні, Фонду Альфреда П. Слоуна, за сприяння МОН України та Національного фонду досліджень «Куншт» Science at Risk («Наука під загрозою»; ст. наук. сп. В.П. Чудакова – членкиня науково-технічної ради Міністерства інноваційного розвитку Узбекистану (секція психології та педагогіки) та науково-експертної ради Інституту інтеграції та професійної адаптації (секція педагогіки та психології) Ізраїлю. Проф. Н.А. Тарасенкова – членкиня наукової асоціації European Association for Research on Learning and Instruction (Європейська асоціація досліджень навчання та викладання) (Бельгія), наукового товариства Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe (Товариство культурного і наукового прогресу в Центральній і Східній Європі) (Угорщина) та наукової асоціації Association of the Professors of Slavonic Countries (Товариство професорів слов'янських країн) (Болгарія).

Упродовж 2023 р. чотири наукові працівники інституту взяли активну участь у програмах міжнародного онлайн стажування та підвищення кваліфікації: «Контекстуальність сфери наукових досліджень у глобальному та

національному вимірах. Розвиток регіональної наукометричної школи: значення та особливості», «Цифрове майбутнє: змішане навчання», XII Міжнародній програмі підвищення кваліфікації керівників закладів освіти і науки, віртуальної міжнародної літньої школи «Дистанційна освіта – сучасні форми, методи та інструменти», організованих Анхальтським університетом прикладних наук (ФРН), Норвезькою радою у справах біженців (Норвегія), Краківським педагогічним університетом імені Комісії народної освіти (Польща).

Основними завданнями **Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України**, що вирішувалися у 2023 р. щодо розширення напрямів міжнародного наукового співробітництва, стали: виконання положень укладених документів про співпрацю із закордонними науковими і науково-освітніми установами; реалізація спільних наукових та освітніх проєктів; участь у програмах стажування та підвищення кваліфікації за кордоном; проведення міжнародних наукових заходів в Україні та за кордоном; співпраця із зарубіжними вченими у підготовці наукових видань; співпраця із міжнародними психологічними асоціаціями та організаціями; дослідження сучасних світових тенденцій розвитку психології, вивчення, узагальнення та використання зарубіжного наукового досвіду у діяльності інституту. Основний фокус цих зусиль спрямовувався на вивчення різних напрямів і форм психологічної підтримки населення, учасників освітнього процесу та військовослужбовців в умовах військової агресії РФ проти України.

У формі очних та заочних зустрічей здійснювалась професійна взаємодія-діалог з ученими та практиками 26 країн світу (Австрія, Болгарія, Велика Британія, Греція, Грузія, Ізраїль, Іспанія, Італія, Казахстан, Канада, Латвія, Литва, Нідерланди, Польща, Португалія, Румунія, США, ФРН, Тайвань, Туреччина, Угорщина, Узбекистан, Хорватія, Франція, Чехія, Японія).

Наукові працівники інституту взяли участь у виконанні положень 14 угод про міжнародне наукове співробітництво із освітніми, громадськими організаціями, закладами освіти 8 країн (Ізраїль, Киргизстан, Китай, Латвія, Польща, Узбекистан, Франція, ФРН), укладених упродовж останніх п'яти років, зокрема із: Клайпедським університетом (Литва), Громадським об'єднанням «Киргизька асоціація психодрами», Католицьким університетом імені Івана Павла II міста Любліна, Фондом «Gdy Liczy się Czas» (Польща), Бухарським державним медичним Інститутом імені Абу Алі Ібн Сіні Міністерства охорони здоров'я Узбекистану, Бухарським державним університетом (Узбекистан), Всесвітньою асоціацією позитивної і транскультурної психотерапії (ФРН), Ліспайським університетом (Латвія), Міжнародною організацією Malteser in NRW (ФРН), Чіркиським державним педагогічним університетом, Каршинським державним університетом (Узбекистан), Міждисциплінарним центром «Visut», Ізраїльською коаліцією травми (Israel Trauma Coalition) (Ізраїль), WFS Bildungs gUG (ФРН).

Вчені інституту взяли активну участь у реалізації 6 міжнародних науково-освітніх проєктів. Продовжено реалізацію розпочатого у квітні 2022 р. благодійного проєкту «Соціально-психологічна підтримка українців у

Німеччині», спрямованого на підтримку та забезпечення психічного здоров'я українців, які опинились у ФРН внаслідок збройної агресії рф.

У межах проекту проведено 36 онлайн семінарів та 75 онлайн індивідуальних психологічних консультацій, 9 онлайн майстер-класів «Візуальна культура та арт-практики»; підготовлено та реалізовано благодійний науково-освітній проект у межах акції «Освітня ватра перемоги», започаткованої Центральним інститутом післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України в квітні-травні 2023 р., спрямованої на проведення серії міжнародних вебінарів (Україна-Польща-Ізраїль) «Психологічне здоров'я особистості в умовах війни і повоєнний час». У його реалізації взяли участь наукові установи НАПН України, Вища школа HUMANITAS (Польща); Благодійний реабілітаційний центр допомоги дітям та сім'ї KINDERVELT (Ізраїль), Українська асоціація організаційних психологів та психологів праці, Український відкритий університет післядипломної освіти.

У межах проекту проведено 5 вебінарів за участю понад 2300 освітян і психологів освітніх та інших установ й організацій усіх регіонів України. Сумарна кількість переглядів серії міжнародних вебінарів на каналі YouTube ДЗВО «Університет менеджменту освіти» станом на 10.06.2023 р. склала 2515 осіб.

Наукові працівники лабораторії організаційної та соціальної психології взяли участь у реалізації: польсько-українського проекту «Зміцнення прихильності людей до волонтерства з метою допомоги біженцям з України», у межах якого проведено 2 семінари-тренінги з питань волонтерської діяльності в умовах війни (Результати спільного дослідження представлено на міжнародних конгресах); польського проекту «Підготовка фахівців у сфері надання ефективної психологічної допомоги українцям, які постраждали внаслідок бойових дій», що реалізувався Асоціацією Натанаелум у співпраці із фондом допомоги Польща-Україна (у межах проекту проведено роботу груп підтримки для дорослих, дітей на основі арт-терапії; індивідуальні консультації (кризова інтервенція) дітей та їхніх батьків); освітньо-наукового проекту «Інструментарій роботи організаційних психологів під час війни» за підтримки донату European Association of Work & Organizational Psychology (EAWOP) з метою гуманітарної підтримки Української асоціації організаційних психологів і психологів праці в умовах війни (у межах проекту підготовлено комплекс науково-практичних розробок, в яких відображено практичний досвід учасників проекту із проблеми дослідження, підтримки та збереження психічного здоров'я персоналу організацій та населення під час війни).

Подано заявку та успішно пройдено перший етап відбору на дослідницький грант в програмі EURIZON FELLOWSHIP PROGRAMME (Програма стипендій EURIZON): «Remote Research Grants for Ukrainian Researchers» («Дистанційні дослідницькі гранти для українських дослідників»).

Наукові працівники інституту спільно із колегами з Польщі і Тайваню здійснювали дослідження світових тенденцій розвитку освіти, педагогічної та психологічної наук, сучасного стану наукових уявлень щодо проблеми

психічного здоров'я та благополуччя населення, професійних груп в умовах військових конфліктів, оцінювали рівень розвитку відповідної галузі в інших країнах, вивчення світового досвіду з проблеми психологічної допомоги обдарованим учням і студентам, досвід надання психологічної допомоги українцям, які опинились під час війни в ФРН, за результатами якого видано навчально-методичний посібник.

Організовано прийом двох делегацій членів Європейської асоціації психодрами, у ході яких обговорювалися професійні проблеми, із якими зіткнулися українські терапевти під час війни, та розроблено спільні науково-освітні проекти.

Упродовж 2023 р. наукові працівники інституту здійснили 13 закордонних відряджень до: Франції – участь у симпозіумі Європейської мережі організаційних психологів ENOP; Австрії – участь у Міжнародному конгресі з Екзистенційного аналізу та логотерапії; Греції – участь у 3-ому Всесвітньому екзистенціальному конгресі 2023 «Життя тут і зараз: охоплюючи наше коріння, створюючи наше майбутнє»; Польщі – участь у XXI Європейському конгресі із психології праці та організаційної психології; Великої Британії – участь у Європейському психологічному конгресі; Болгарії – навчання у межах міжнародної програми із позитивної психотерапії; ФРН – участь у роботі тренерського і супервізійного комітету Європейської асоціації психодрами; Грузії – участь у Міжнародній конференції «Позитивна транскультурна психотерапія як міст між культурами».

Проведено 92 міжнародні наукові заходи (всеукраїнський конгрес, симпозіум, 3 міжнародні науково-практичні конференції, 2 міжнародні вебіари, 85 науково-практичних семінарів, 10 зустрічей міжнародної групи психотерапевтів) в Україні в офлайн, онлайн та гібридному форматах із залученням фахівців 15 країн (Австрія, Грузія, Ізраїль, Канада, Казахстан, Китай, Литва, Нідерланди, Польща, Румунія, США, Туреччина, Угорщина, ФРН, Чехія).

У 2023 р. вчені інституту взяли участь у 70 міжнародних наукових заходах (4 конгреси, 2 форуми, 24 конференції, 36 науково-практичних семінарів, 4 засідання координаційних комітетів міжнародних організацій у 17 країнах світу (Австрія, Велика Британія, Греція, Грузія, Іспанія, Італія, Канада, Латвія, Польща, Португалія, США, Узбекистан, Франція, ФРН, Хорватія, Японія) та засіданнях координаційних комітетів Європейської асоціації організаційних психологів і психологів праці, Європейської мережі організаційних психологів і психологів праці, тренерського і супервізійного комітету RAfE.

Обмін друкованими виданнями та іншими видами інформації із науковими установами, закладами вищої освіти, інформаційними центрами, бібліотеками і музеями, міжнародними організаціями і фондами в Україні та за її межами здійснювався шляхом публікації 24 випусків фахових наукових видань (категорія «Б»), що входять до 27 міжнародних наукометричних і реферативних баз даних: наукові журнали «Технології розвитку інтелекту», «Організаційна психологія. Економічна психологія», «Психологічний часопис», «Психологія і особистість», «Журнал сучасної психології», «Освіта та розвиток обдарованої

дитини», збірника наукових праць «Проблеми сучасної психології»; інформаційного бюлетеня Європейської мережі організаційних психологів і психологів праці, що розповсюджуються серед фахівців з організаційної психології у провідних європейських університетах понад 30 країн світу.

У 2023 р. наукові працівники інституту перебували на стажуванні (3), курсах підвищення кваліфікації (42) та навчалися за міжнародними програмами (27) в 11 країнах (Австралія, Болгарія, Велика Британія, Ізраїль, Канада, Литва, Нідерланди, Польща, Узбекистан, ФРН, Чехія).

10 вчених інституту є членами редакційних колегій та редакційних рад 8 зарубіжних наукових видань, зокрема: «Психологічного часопису», що видається спільно із Науковою фундацією з підтримки науки та інновацій Франції, Інформаційного бюлетеня Європейської мережі організаційних психологів і психологів праці; «Соціалізація та розвиток людини: міжнародний науковий журнал» (Польща), «Соціальна допомога. Міждисциплінарний підхід» (Литва) тощо.

12 наукових працівників інституту є членами 17 закордонних академій, міжнародних наукових товариств, зокрема: Всесвітньої асоціації позитивної і транскультурної психотерапії; Всесвітньої федерації психічного здоров'я; Європейської академії природничих наук; Європейської асоціації психології праці та організаційної психології; Європейської асоціації психодрами; Європейської федерації екзистенціальних терапевтів тощо; 5 наукових працівників входять до складу координаційних рад міжнародних наукових товариств, а також активно взаємодіють з 36 міжнародними державними та громадсько-професійними організаціями, що діють у сфері освіти, гуманітарних наук, психології.

У 2023 р. вчені **Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України** налагоджували наукову співпрацю із спорідненими науковими установами зарубіжних країн, працювали експертами Ради Європи, реалізовували положення угод про співпрацю із Сучавським університетом «Штефан чел Маре» (Румунія) та Турецькою громадською організацією культури та освіти українців в Конії.

Наукові працівники інституту брали участь у реалізації таких міжнародних освітніх проєктів: спільного проєкту ЮНІСЕФ і Національного інституту освіти та молоді Словаччини «Підтримка біженців з України в освіті»; проєкті «Transformation of the Teacher Digital Competence Formation System: Innovative European Approaches» («Трансформація системи формування цифрової компетентності педагога: інноваційні європейські практики») у межах програми ЄС Еразмус+ «Модуль Жан Моне» (2022-2025 рр.). Підготовлено й подано заявку на участь у проєкті «To Hear the Stories of Ukrainian Refugees»: Networking – Sharing – Learning («Почути історії українських біженців»: Нетворкінг – Обмін – Навчання») за фінансової підтримки Шведського інституту у партнерстві із Стокгольмським університетом (Швеція), Університетом м. Аугсбурга (ФРН), Університетом м. Ольштина (Польща) та Університетом м. Таллінна (Естонія).

Наукові працівники інституту є членами Наукової ради докторської програми з гуманітарних наук за фахом «Спадщина і культура миру» Автономного університету Сакатекаса (Мексика).

Проф. Н.М. Авшенюк, членкиня Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, взяла участь у Стратегічній сесії МОН України з напрацювання плану заходів (дорожньої карти) гармонізації секторальних політик і законодавства у сфері освіти і науки з ACQUIS ЄС під патронатом віцепрем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України за підтримки проєкту міжнародної технічної допомоги «Супровід урядових реформ в Україні» SURGe (Канада); панельній дискусії «Професійний розвиток педагогів» під час заключної конференції проєкту МОН України та МЗС Фінляндії «Навчаємось разом». Виступила із доповідями «Higher Education Quality Assurance in Ukraine: Peculiarities for International Double Degree Programs» («Забезпечення якості вищої освіти в Україні: особливості міжнародних програм подвійних дипломів») під час українсько-баварської конференції з програм подвійних дипломів (ФРН); на Міжнародній науково-практичній конференції «Інноватика в освіті, науці та бізнесі: сучасні виклики і перспективи розвитку» (Болгарія) та «Teachers' Perspectives of Challenges within the Ukrainian Educational System» ATEE Annual Conference 2023 'Teacher Education On The Move' (Погляди вчителів на виклики в українській системі освіти» на щорічній конференції АТЕЕ 2023) (Угорщина).

Ст. наук. сп. К.В. Годлевська виступила з доповіддю «Teachers' Perspectives of Challenges within the Ukrainian Educational System» на ATEE Annual Conference 2023 Teacher Education On The Move («Погляди вчителів на виклики в українській системі освіти» на щорічній конференції АТЕЕ 2023») (Угорщина).

Упродовж року здійснювалася плідна співпраця із іноземними членами НАПН України, зокрема з головою наукового товариства «Польща-Україна» проф. Францішеком Шльосеком, який є членом наукової і редакційної ради періодичного наукового видання Польсько-український науковий щорічник «Професійна і неперервна освіта» / «Edukacja zawodowa i usyawiczna: Rocznik Polsko-Ukraiński» та членом редакційної колегії періодичного наукового видання «Порівняльна професійна педагогіка».

Здійснено організаційні заходи і проведено в Україні 14 наукових заходів, зокрема 7 міжнародних науково-практичних конференцій, 3 вебіари, 3 круглі столи, 1 презентація. Наукові працівники інституту взяли участь у 30 міжнародних науково-практичних заходах, семи із яких – за кордоном (Болгарія, Іспанія, Румунія, Словаччина).

Науковий журнал «Порівняльна професійна педагогіка» («Comparative Professional Pedagogy») включено до 23 Міжнародних наукометричних баз даних. Серед членів його редакційної колегії – два іноземних члени НАПН України – громадяни Польщі. Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» індексується в WorldCat, Crossref. Серед членів його редакційної колегії – чотири вчені із Польщі, США, ФРН, Чехії. Польсько-

український науковий щорічник «Професійна і неперервна освіта» / «Edukacja zawodowa i ustawiczna: Rocznik Polsko-Ukraiński» індексується в Google Scholar, Polska Bibliografia Naukowa, з 26 членів його редакційної колегії – 19 іноземних учених – представників Великої Британії, Ізраїлю, Китаю, Литви, Мексики, Молдови, Польщі, ФРН.

Діяльність кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI» / «Lifelong Professional Education in the XXI Century» здійснюється відповідно до угоди, укладеної НАПН України з ЮНЕСКО, яку згідно з рішенням Сектору освіти UNITWIN/UNESCO Chairs Programme продовжено до 2024 р. Члени кафедри взяли участь у Генеральній конференції Національної комісії України у справах ЮНЕСКО у межах розроблення Стратегії діяльності Нацкомісії на 2023-2025 рр. та Регламенту її роботи, створення нових секторів у її структурі – сектору рівних можливостей та сектору комунікації та цифровізації, розроблення нових форматів діяльності Комісії – Генеральної конференції та Бюро.

У межах діяльності кафедри підготовлено і проведено: XXI Міжнародні педагогічно-мистецькі читання пам'яті проф. О.П. Рудницької «Неперервна педагогічна освіта XXI століття: досвід, інновації, тенденції»; відкриту лекцію із елементами майстер-класу «Мистецтво режисури педагогічної дії» для вчителів Державного ліцею «Міжнародна українська школа»; щорічний вебінар «Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку суспільства», присвячений Міжнародному дню рідної мови (International Mother Language Day 2023); гостьову лекцію «Краще зсередини зірвати всю Росію...» (до історії написання Павлом Тичиною поеми-симфонії «Сковорода») у межах серії просвітницьких вебінарів «Цвіт української педагогіки: сучасне і минуле». Вийшло друком два номери Вісника кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI» / Unesco Chair Journal «Lifelong Professional Education in the XXI Century».

Шість наукових і науково-педагогічних працівників підвищували свою кваліфікацію у ЗВО Данії, КНР, Норвегії, Польщі, США, беручи участь в онлайн та офлайн програмах з отриманням відповідних сертифікатів.

Наукові працівники інституту є членами спільних з іноземними партнерами наукових рад, редколегій наукових видань, міжнародних товариств, асоціацій, організацій і фондів, зокрема: акад. Н.Г. Ничкало – член Наукового товариства «Польща – Україна», чл.-кор. Л.Б. Лук'янова – почесний член Наукової ради докторської програми гуманітарних наук за фахом «спадщина і культура миру» Автономного університету Сакатекаса (Мексика), його міжнародний консультант, член наукової ради наукового журналу «Rozprawy Społeczne», наукової ради щорічника Labor et Educatio, редакційної колегії наукового видання «Zeszyty Naukowe KSW», Програмової ради Міжнародного наукового щоквартальника «EDUKACJA ustawiczna dorosłych» (Польща) тощо.

В Інституті проблем виховання НАПН України налагоджено зв'язки із Університетом Гранади (Іспанія), Гданьським університетом (Польща), Казахським національним педагогічним університетом імені Абая (Казахстан),

Університетом Думлупинар Кютах'ї (Туреччина), Пряшевським університетом (Словаччина).

У 2023 р. працівниками наукових підрозділів установи на постійній основі здійснювалося дослідження пріоритетних напрямів розвитку теорії та методики виховання, дошкільної та соціальної педагогіки в країнах Європи та Америки. З-поміж окремих напрямів цієї діяльності активізувалася співпраця із Університетом Гранаді (Іспанія). Укладено угоду про співпрацю із Пряшевським університетом (Словаччина). Підписано угоду з ГО EdCamp Ukraine задля проведення міжнародного моніторингового дослідження соціально-емоційних навичок (ДоСЕН) учасників освітнього процесу (учнів/учениць 10 та 15 років, їхніх батьків, учителів і керівників закладів загальної середньої освіти). У межах масштабного міжнародного дослідження соціально-емоційних навичок моніторинг здійснюється Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у 15 країнах світу: Болгарії, Бразилії, Індії, Індонезії, Іспанії, Італії, Китаї, Колумбії, Мексиці, ОАЕ, Перу, Україні, Фінляндії, Чилі, Японії. Співробітники лабораторії національно-патріотичного виховання беруть участь у проведенні досліджень в якості консультантів.

У 2023 р. інститут долучився до проєкту «Еразмус +» К 171 (2022-2025 рр.), у межах програми якого (міжнародна кредитна мобільність) номіновано аспірантку другого року навчання Ольгу Америкіде. Аспірант першого року навчання Сергій Довбиш в межах проєкту «MEDIA/99,9 % OF WHAT'S HAPPENING IS'NT ON THE NEWS» (МЕДІА/99,9 % того, що відбувається, не в новинах) взяв участь у міжнародному тренінгу за підтримки NGO «JUGEND für Europa» («Молодь для Європи») та Erasmus+ в м. Остерхольц-Шармбеку (ФРН).

Проф. О.А. Комаровська є запрошеним членом дисертаційної ради із захисту дисертацій доктора філософії (PhD) зі спеціальності «Музична освіта» Казахського національного університету мистецтв Міністерства культури і спорту Казахстану.

Активізація міжнародної наукової співпраці Інституту у 2023 р. відбувалася також шляхом участі наукових працівників у різноманітних міжнародних форумах, читаннях, конференціях, виставках, семінарах, круглих столах, тренінгових марафонах. Загалом упродовж року співробітники Інституту взяли участь у 159 міжнародних заходах.

У 2023 р. **наукові працівники Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України** брали активну участь у міжнародних заходах, сертифікованих Euro Science Certification Group за науковим стандартом SCC-2000, схвалених ResearchBib і включених до каталогу міжнародних конференцій на офіційному вебсайті Academic Research Index, зареєстрованих у базі даних науково-технічних заходів України Українського інституту науково-технічної експертизи та інформації, зокрема: V Міжнародній конференції «Scientific Researches And Methods of Their Carrying Out: World Experience And Domestic Realities» («Наукові дослідження та методика їх

проведення: світовий досвід та вітчизняні реалії») (Австрія), під час якої виступили із доповіддю: «Рівні підтримки дітей із темпо-ритмічними порушеннями мовлення: змістові аспекти» (результативність заходу полягала у висвітленні різнорівневої підтримки дітей із темпо-ритмічними порушеннями мовлення, що дало змогу презентувати окремі здобутки за науковою темою «Логодидактичні технології формування комунікативної компетентності дітей із заїканням»); V Міжнародній науково-практичній конференції «Debats Scientifiques et Orientations Prospectives du Developpement Scientifique» (@Наукові дискусії та перспективні напрями розвитку науки@) (Франція), де ст. наук. сп. Ю.В. Рібцун виступила із доповіддю «Логопсиходіагностичне вивчення уваги дошкільників з моторною алалією»; V Міжнародній науково-практичній конференції «Education And Science of Today: Intersectoral Issues And Development of Sciences» («Освіта і наука сучасності: міжгалузеві проблеми та розвиток наук») (Велика Британія).

Презентовані доповіді покладено в основу змістового наповнення лекцій для аспірантів Інституту (2 рік навчання, вибіркова навчальна дисципліна «Логопсихологія»), студентів Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (IV курс, навчальна дисципліна «Логопедія»).

Участь у фахових міжнародних конференціях, присвячених темам спеціальної педагогіки та психології, дає змогу обмінюватись досвідом, інтегрувати науку та практику. Так, за сприяння ГО «Територія розвитку» (м. Дніпро) відбулася IV Міжнародна онлайн-конференція «Сучасні уявлення про якісне навчання дітей з особливими освітніми потребами», де розглядалися питання розладів мовленнєвої діяльності, інтелектуальних порушень та труднощів раннього дитячого аутизму. Ст. наук. сп. Ю.В. Рібцун виступила із доповіддю «Дитина з порушеннями мовлення в Новій українській школі», в якій представила психо-мовленнєвий портрет молодших школярів з порушеннями мовлення, презентувала програмно-методичне забезпечення навчання здобувачів початкової освіти з особливими мовленнєвими потребами, надала методичні рекомендації, ігри та вправи для роботи з дітьми з розладами мовлення на уроках української, іноземної мови, математики та читання.

Продовжено співпрацю із польськими колегами спілки логопедів Польщі у контексті обміну досвідом з питань надання логопедичної допомоги. Ст. наук. сп. Е.А. Данілавічюте – член редакційної колегії наукового видання «Logopaedica Lodziensia» (Логопедія Лодзька), а також наукового видання «Forum Logopedyczne» (Логопедичний форум) (Польща).

Триває співпраця із інклюзивним навчальним закладом «Vaikystės dvaras» («Дитяча садиба») (Литва), який уклав угоди про співпрацю із інклюзивними закладами освіти України. Керівництво закладу звернулося до вчених відділів логопедії та інклюзивного навчання інституту для отримання наукової підтримки. Продовження співпраці передбачає проведення наукових заходів в Україні та Литві. Завдяки цій співпраці з метою обміну досвідом надання допомоги дітям з особливими освітніми потребами директорка закладу Егле

Рауделюнене взяла активну участь у роботі ІХ Міжнародного конгресу із спеціальної педагогіки та психології «Освіта осіб з особливими потребами в умовах миру і війни».

За звітний період інститут продовжував будувати систему європейських і глобальних зв'язків і відносин у межах Стратегії інтернаціоналізації Національної академії педагогічних наук України на 2021-2025 рр. Обумовлені військовою агресією РФ проти України виклики 2022 р. з одного боку, мали деякий негативний вплив на реалізацію планової інтернаціоналізації діяльності інституту, а з іншого – дозволили розширити мережу контактів і залучитись підтримкою нових партнерів.

Так, укладено Угоду про співпрацю між відділом освіти дітей з порушеннями слуху та Спеціальним навчально-виховним центром для глухих та слабочуючих дітей та молоді імені Івана Павла II (Польща). Проведено робочі зустрічі із зарубіжними партнерами для започаткування в наступні роки міжнародних дослідницьких і навчальних проєктів.

У співпраці з Університетом Конкордія в м. Едмонтоні (Канада) розпочато роботу із експериментального дослідження впливу російської агресії на темп впровадження інклюзивного навчання.

Інститут розпочав роботу з адаптації використання в психолого-педагогічному супроводі дітей з особливими освітніми потребами доробку за програмою «Навчання дітей навичок зцілення». Партнерами в підготовці цього проєкту виступили зарубіжні некомерційні організації Heal Trauma International (США) та Children and War Foundation (Фонд «Діти та війна») (Норвегія /Велика Британія). Розроблено концепцію багатокомпонентного проєкту.

У межах проєкту Перспектива 21/3 здійснюється науковий супровід експерименту відділу освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Науковими працівниками відділу підготовлено робочий зошит «Практична математика» для 4 класу, який, відзначаючись нетрадиційним підходом до вивчення математики учнями із синдромом Дауна та учнями з інтелектуальними порушеннями, повністю відповідає сучасним вимогам до навчальних посібників нового покоління.

Реалізація проєкту підтримується Всеукраїнською благодійною організацією «Даун Синдром» (Україна), Down Syndrome International Education («Міжнародна освіта із синдромом Дауна») (Велика Британія), Спеціалізованою школою «De Rank», яка підтримує розвиток спеціального навчання в країнах Східної Європи, Helpen de Handen («Допомагають руки»), Kom Over en Help (Місія «Прийди і допоможи»), Linda Fonds (Лінда Фондс), Педагогічним університетом «Driestar Educatief» (Нідерланди), Культурно-просвітницьким центром сприяння розвитку християнської культури і освіти (Україна), українськими підприємствами і компаніями.

За звітний період співробітниками відділу освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку опубліковано дві статті у зарубіжних періодичних виданнях, що індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection.

У звітному році міжнародне співробітництво **Інституту соціальної та політичної психології НАПН України** спрямовувалося на розширення аналізу світового досвіду та поширення найкращих світових практик. Науковими працівниками інституту опрацьовано понад 1880 англomовних публікацій та наукових джерел іноземними мовами за тематичними напрямками досліджень: психічне здоров'я та психосоціальна підтримка малих та умовних груп суспільства; міжгрупова взаємодія в умовах війни, психоедукація населення, травма війни; трансдисциплінарний підхід до соціальних явищ і процесів у контексті соціального прогнозування майбутнього; постконфліктне врегулювання, миробудування та допомога спільнотам, які постраждали від військових дій; застосування наративу як методу дослідження психології вимушеної міграції; вплив психологічної травматизації на сприйняття особистістю часу свого життя; вплив процесів децентралізації на перебіг і реалізацію екологічних ініціатив у місцевих громадах; регіональні особливості ідентифікації в освітньому процесі; регіональна ідентифікація та проєктування майбутнього; психологія волонтерської діяльності в умовах війни; аналіз образу української влади як чинника соціальної солідарності.

За результатами проведених досліджень розкрито потенціал волонтерської активності як ціннісного конструкту в умовах війни та миру; здійснено аналіз політико-психологічного феномену громадської думки у воєнний період, проблем ставлення до колабораційної діяльності, етичного лідерства, суспільної згуртованості і соціальної напруженості; розроблено модель та побудовано інструментарій емпіричного дослідження регіональних особливостей економічної ідентифікації молоді, за результатами якого надруковано статтю, подано проєкт до Національного фонду досліджень України, підготовлено навчальний посібник і навчальну програму, розділ до бюлетеня «Дослідження стану психологічного благополуччя українців» і тези виступів до конференцій.

Наукові працівники інституту взяли участь у 79 міжнародних заходах, зокрема 30 вебінарах, 10 лекціях, 10 тренінгах, 7 конференціях, 5 курсах та 8 різноманітних онлайн заходах, що проводилися в Австрії, Великій Британії, Канаді, Італії, Польщі, США, Чехії, Швеції. Отримані знання і практичні навички узагальнено та використовуються у практичній діяльності, на лекціях і тренінгах.

Упродовж звітнього року укладено три документи про наукове співробітництво із закордонними партнерами: Українською асоціацією «Джерело» (Іспанія), Гуманітарно-природничим університетом імені Яна Длугоша в Ченстохові та Інститутом психології Польської академії наук (Польща).

Вісім наукових працівників інституту стажувалися, навчалися та підвищували кваліфікацію у Великій Британії, Польщі, Румунії, Словаччині, ФРН. Зокрема, ст. наук. сп. І.Г. Губеладзе здійснила шість закордонних відряджень до Польщі, Румунії, Словаччини та ФРН з метою участі в загальних зборах Європейської асоціації соціальної психології, в програмі академічного обміну Erasmus+ та реалізації Міжнародного проєкту NEMIS Non-formal Education Against Mental Illness Stigma (Неформальна освіта проти стигми

психічних захворювань); проведення тренінгів і представлення результатів досліджень серед міжнародних експертів і представників громадянського суспільства; апробації результатів досліджень і проведення психологічних занять з українськими дітьми і підлітками, які переживають наслідки війни, проведення тренінгів для Freedom House, вивчення іноземного досвіду підготовки проєктів та організації соціально-психологічних досліджень, підготовки заявки спільного проєкту. За результатами закордонних відряджень наукових працівників триває робота над адаптацією англомовної шкали аномального досвіду для українських спеціалістів і розпочато дослідження дисоціативного досвіду українців, які постраждали від війни (2023-2024 рр.); підготовлено параграф колективної монографії «Психологія міжгрупової взаємодії: історичний та територіальний виміри», отримані знання та практичні навички узагальнено і використовуються у практичній діяльності, на лекціях і під час тренінгів.

Активізувалася викладацька діяльність наукових працівників за кордоном: чотири наукові працівники інституту провели відкриті онлайн лекції для студентів і фахівців у Польщі, США, ФРН за темами «Psychological Effects of the War in Ukraine» («Психологічні наслідки війни в Україні»), «Mental Health of Ukrainians in Conditions of War» («Психічне здоров'я українців в умовах війни»), «Psychology and Leadership» («Психологія і лідерство»), «Педагогічна терапія та підтримка розвитку обдарованих дітей» тощо.

Наукові працівники інституту проводили наукові дослідження спільно із зарубіжними партнерами, долучалися до реалізації дев'яти наукових проєктів і програм міжнародного співробітництва ЄС Еразмус+, Горизонт 2020.

У межах Українсько-польського дослідницького проєкту «Долання кризи психічного здоров'я під час війни: доказова психологічна медіаосвіта для підтримки здоров'я сім'ї і громади в ході економічного відновлення» у співпраці із Інститутом психології Польської академії наук розробляються рекомендації щодо медіапсихосвітньої політики на основі доказових результатів психологічних досліджень воєнної медіатравми під час хронічного травматичного стресу. Використання розроблених методик запобігатиме виникненню проблем психічного здоров'я в групах ризику (сім'ї учасників бойових дій, біженці та бідність у різних спільнотах), що зменшить психічні захворювання окремих осіб, збереже ментальне здоров'я суспільства, а також сприятиме відновленню економіки України та Польщі.

За результатами участі у проведенні дослідження «Подолання кризи очима жінок-біженок з України (мультидисциплінарна перспектива)» спільно із фахівцями Інституту етнології та культурної антропології філософсько-історичного факультету Університету Лодзі (Польща) опубліковано дві статті. Отримані під час дослідження дані польська сторона використовує для розроблення стратегій адаптації українок до життя в Польщі.

Ст. наук. сп. В.І. Вус взяв активну участь у реалізації п'яти проєктів і програм спільно із зарубіжними партнерами. У межах програми «United for Ukraine» (Єдині за Україну) спільно із Єльським університетом (США)

проведено дослідження «Вивчення потреб українських фахівців з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки» й підготовлено публікацію в міжнародному фаховому виданні, розглянуто можливості та розроблено програми додаткової підтримки українських фахівців. Підготовлено ще 2 статті із проблематики стану психічного здоров'я населення. На виконання положень Угоди про співпрацю між інститутом та Відкритим університетом Амстердаму (Нідерланди) та Угоди із Університетом Фесалії (Греція) за результатами дослідження «Актуальні питання охорони психічного здоров'я у різних культурних і територіальних контекстах» підготовлено чотири статті до журналу, індексованого наукометричними базами. У межах програми «Save the Children» («Спаси дітей») (Україна) та під егідою World Federation for Mental Health (Всесвітня федерація психічного здоров'я) проведено практичні тренінги-навчання для фасилітаторів взаємодії суб'єктів освітнього процесу за темою «Соціальні ініціативи для підвищення грамотності населення в сфері охорони психічного здоров'я» та «Розроблення методології імплементації програм психосоціальної підтримки для дітей, опікунів і вчителів».

Розроблено та подано три спільні заявки: до Всесвітнього благодійного фонду «Wellcome Trust» (Велика Британія) у категорії «Mental Health Award: Understanding how anxiety- and trauma-related problems develop, persist and resolve» («Премія за психічне здоров'я: розуміння того, як розвиваються, зберігаються та вирішуються пов'язані із тривогою і травмою проблеми») на колективне наукове дослідження до стипендіальної програми EURIZON: гранти на дистанційні дослідження для українських вчених за темою «Превенція посттравматичного стану у дітей і дорослих під час війни»; на конкурс Horizon Europe до участі в проекті «Extending skill development through Affective Networked Entities» («Розширення розвитку навичок через афективні мережеві об'єкти») у складі міжнародного консорціуму із 13 установ 12 країн (Австрія, Велика Британія, Ірландія, Іспанія, Італія, Нідерланди, Польща, Португалія, Румунія, Словаччина, Україна, Фінляндія).

З метою створення міждисциплінарного простору для визначення та обговорення актуальних проблем взаємодії людини з інформаційно-технологічним світом, а також пошуку ресурсів та соціального капіталу для їх розв'язання інститутом організовано та проведено 7 масових наукових заходів із зарубіжними партнерами, зокрема: Науково-практичну конференцію «Українська психологія. XXI століття. Початок. (Дні української психології в Берліні)» спільно із Берлінським психологічним університетом (ФРН), науковими установами НАПН України, закладами вищої освіти України та громадською організацією «Асоціація політичних психологів України»; VII Міжнародну науково-практичну конференцію «Інтеграційні можливості сучасної психології та шляхи її розвитку» за участю ЗВО України, громадських організацій та зарубіжних партнерів; VIII міжінституційний семінар «Кіберсоціалізація та кіборгізація в умовах воєнного часу: психологічні, технічні та медичні аспекти» спільно із Департаментом когнітивних наук та штучного інтелекту Тілбурзької школи гуманітарних та цифрових наук Тілбурзького

університету (Нідерланди), лабораторією психофізіології віртуальної реальності Інституту психології Польської академії наук (Польща), Українською асоціацією медіапсихологів та медіапедагогів, Благодійним Фондом «Mindy Foundation». У ході заходів обговорено питання підтримки ветеранів з ампутованими кінцівками, реабілітації та протезування після воєнних травм, потреби та запити українців, повернення ветеранів, зокрема з ампутаціями, до роботи, до чого мають бути готові роботодавці; терапії стрес-асоційованих розладів за допомогою віртуальної реальності та гейміфікації; підкреслено важливість і надзвичайно високу актуальність теми кіборгізації людського тіла для українського суспільства у зв'язку із зростанням кількості людей після ампутації кінцівок унаслідок війни. Проведено також Українсько-польський симпозіум «Психологія перед лицем російсько-української війни» спільно із ЗВО України та Польщі, Українською психологічною асоціацією, Асоціацією політичних психологів України та Польською асоціацією соціальної психології, у ході якого обговорювалися проблеми психології переживання подій війни: стрес, страх, втрати, розвиток міжгрупових відносин (зокрема польсько-українських) під впливом війни тощо; VIII Міжнародну науково-практичну конференцію «Військова психологія у вимірах війни і миру: проблеми, досвід, перспективи» спільно із ЗВО Литви, Польщі, Фінляндії, Чехії, України, Українською психологічною асоціацією; Міжнародну міжгалузеву конференцію «Конструктивна рефлексія конфронтації і кооперації: психологічні ризики і ресурси війни» спільно із ЗВО Австрії, Литви, Польщі, України, за результатами якої оприлюднено електронне видання – збірник матеріалів конференції.

23 наукові працівники інституту є членами 18 міжнародних фахових організацій, зокрема Європейської федерації психологічних асоціацій, Міжнародної асоціації творчого мистецтва в освіті та терапії, Європейської комунікаційної дослідницької та освітньої асоціації, Світової федерації психічного здоров'я, Європейської ради молодих дослідників і аспірантів Eurodoc тощо; 11 із них – члени Міжнародної асоціації комунікацій.

За поданням інституту іноземним членом НАПН України по Відділенню психології та спеціальної педагогіки НАПН України обрано Роберта Баласа (Robert Balas) (Польща), доктора габ., професора, директора Інституту психології Польської академії наук.

У 2023 р. **Інститут вищої освіти НАПН України** забезпечував виконання статутних завдань і функцій у сфері міжнародного наукового співробітництва, співпрацюючи із партнерськими науковими установами та закладами вищої освіти зарубіжних країн, міжнародними організаціями і фондами, зокрема: Британською радою в Україні, Advance HE (Велика Британія), Католицьким університетом Левена (Бельгія), Талліннським університет технологій (Естонія), Університетом Генуї, Радою з акредитації підприємницьких та соціально залучених університетів (Італія), Університетом Латвії (Латвія), Університетом Вітовта Великого (Литва), Вроцлавським технічним університетом (Польща), Університетом Тампере (Фінляндія), Байройтським університетом, Професійною вищою школою середнього бізнесу, Фондом безпеки і свободи

(ФРН), Університетом Версаль-Сен-Кантен-ан-Івлін (Франція), Остравським університетом, Чеським університетом природничих наук у Празі (Чехія) та Університетом Лунду (Швеція).

У межах виконання планових наукових досліджень вивчалися світові та європейські тенденції розвитку, здійснювався аналіз провідного зарубіжного досвіду і кращих практик за напрямками: теоретичні основи і механізми взаємодії вищої освіти та ринку праці в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України; політика та механізми забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах України в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і повоєнного відновлення країни; підвищення дослідницької спроможності університетів України у контексті імплементації концепції «Відкрита наука»; політика та механізми реалізації соціальної відповідальності університетів України в умовах війни та повоєнного відновлення країни.

Результати досліджень знайшли відображення у підготовлених науковими відділами інституту монографіях та аналітичних матеріалах. Їхнє поширення здійснювалося через участь учених інституту в наукових конференціях і семінарах, розміщення продукції на сайті інституту та в Електронній бібліотеці НАПН України.

Наукові працівники інституту брали участь у реалізації чотирьох міжнародних проєктів, зокрема проєкт Програми ЄС Еразмус+ «Відродження переміщених університетів: посилення конкурентоспроможності, підтримка громад» (2020-2024 рр.). За результатами роботи підписано додатки до Грантової угоди щодо змін у проєкті, включаючи його продовження до 17 квітня 2024 р.; проведено онлайн і офлайн тренінги «Стратегування у вищій освіті» спільно з британськими експертами від Advance HE, участь у яких взяли 18 науково-педагогічних працівників Маріупольського державного університету (МДУ) та 34 – Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (СДУ); II Міжнародну науково-практичну конференцію «Особистість, університет, суспільство: виклики взаємодії та розвитку» за участю провідних британських та українських експертів за тематичними напрямками: громадський університет (Civic University): розвиток і стратегування в умовах змін; вища освіта в Україні: зміни через війну; реалізація змін в університетах Великої Британії (аналіз кращих практик); специфіка університетського врядування: досвід Великої Британії та України. Ключовим завданням стало впровадження концепції «Цифровий університет» в університетах-партнерах проєкту; розроблення та пілотування електронних посібників для оновлених навчальних дисциплін (22 е-посібники); мультиплікація результатів проєкту – офлайн тренінг зі стратегування для 40 науково-педагогічних працівників Донецького національного технічного університету. Результати проєкту широко представлено його учасниками у наукових виданнях, зокрема в міжнародному науковому журналі «Університети та лідерство». За проєктом Програми ЄС Еразмус+ «Центри сертифікації викладачів: інноваційні підходи до досконалості викладання» (2021-2023 рр.) авторським колективом інституту видано

колективну монографію «Вдосконалення викладання у вищій освіті: теорія та практика» під науковим керівництвом проф. С.А. Калашнікової; рекомендації щодо розроблення силабусів навчальних дисциплін для професійного розвитку викладачів університетів. Здійснено пілотування чотирьох із восьми розроблених навчальних дисциплін у дистанційному форматі, участь у якому взяли 20 науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти та наукових установ України. Підготовлено рекомендації для закладів вищої освіти та наукових установ щодо внесення змін до інституційних політик з метою легалізації пріоритету вдосконалення викладання; рекомендації щодо впровадження Професійного стандарту на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». Науково-педагогічні працівники інституту у складі робочої групи МОН України взяли участь у вдосконаленні Професійного стандарту професій «Викладачі закладів вищої освіти»; шість – у міжнародній конференції щодо результатів проєкту, а також діяльності його керівної та академічної ради. У межах проєкту Програми ЄС Еразмус+ «Посилення співпраці між університетами і громадами» (UNICOM) (2023-2027 рр.) взято участь в установчій зустрічі, Міжнародній конференції «Міжкультурна освіта: щоденне життя та кризовий час» та навчальному візиті до Італії; підготовлено презентацію «Intercultural competencies for Ukraine's postwar revival: tools for dialogue, rehabilitation and healing» («Міжкультурні компетенції для післявоєнного відродження України: інструменти для діалогу, реабілітації та зцілення»); створено сторінку проєкту на сайті інституту, її наповнення; підготовлено стратегію забезпечення її якості; взято участь у міжнародному онлайн семінарі «Третя місія університетів: виклики і європейські перспективи»; зроблено презентації «Presentation of UNICOM Quality Assurance Strategy» («Презентація стратегії забезпечення якості UNICOM»), «Financial sustainability of universities in times of war and postwar» («Фінансова стійкість університетів у воєнний і повоєнний час»); взято участь у Міжнародній літній школі «Культурологічні дослідження та культурний діалог у міжкультурному середовищі з метою залучення громад»; міжнародному семінарі-практикумі «Національне регулювання та реалізація третьої місії ЗВО – досвід та співпраця з соціальними партнерами» у Латвійському університеті (Латвія); проведено відкрите засідання відділу взаємодії університетів та суспільства «Обговорення соціальної відповідальності та соціальної місії Інституту вищої освіти НАПН України»; здійснено навчальні візити «Обмін досвідом – третя місія університетів (Чехія), «Третя місія в Німеччині: від національної політики до університетського досвіду» (ФРН, Швеція); проведено фокус-групи із зовнішніми стейкхолдерами «Обговорення третьої місії Інституту вищої освіти НАПН України»; взято участь у Міжнародній онлайн конференції «Університети та інклюзія»; здійснено презентації «Third Mission through the eyes of internal and external stakeholders: UNICOM project implementation results» («Третя місія очима внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів: Результати впровадження проєкту UNICOM»); «Financial Inclusion in Higher Education: Approaches and Steps to Implementation» («Фінансова інклюзія у вищій освіті: підходи та кроки до

впровадження») та «Academic Mobility in the Conditions of Forced Migration in wartime (experience of Ukraine)» («Академічна мобільність в умовах вимушеної міграції у воєнний час (досвід України)»). Проведено моніторинг перебігу та оцінювання якості проєкту.

Вісім наукових працівників інституту взяли участь у реалізації проєкту Програми ЄС Еразмус+ «Модель персоналізованого навчання студентів на основі віртуального навчального середовища інтелектуального тьюторства «Навчання без обмежень» (SMART-PL) (2023-2026 рр.). У межах проєкту взято участь у діяльності колегіальних органів, навчальному візиті та робочих нарадах у Бельгії та Польщі; проведено дослідження «Benchmarking of the European and Ukrainian practice of applying a personalized approach to learning» («Бенчмаркінг європейської та української практики застосування персоналізованого підходу до навчання»). За результатами дослідження підготовлено та опубліковано звіт «Порівняльний аналіз європейської та української практики застосування персоналізованого підходу до навчання».

За підтримки Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури Європейської комісії, МОН України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти здійснено організаційні заходи та проведено XII Міжнародну науково-практичну конференцію «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу: цифровізація та забезпечення якості вищої освіти», в роботі якої взяли участь майже 200 представників державних і приватних закладів вищої освіти та закладів фахової передвищої освіти з усіх регіонів України, наукових установ НАПН України та НАН України, МОН України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, Національного агентства кваліфікацій, члени Національної команди експертів з реформування вищої освіти Програми ЄС Еразмус+ (HERE), представники DAAD та європейські експерти проєкту Еразмус+ Bologna Hub Peer Support II. Мета конференції – визначення стану імплементації Болонського процесу та цифрових трансформацій у вищій освіті України в умовах воєнного стану та широкомасштабної війни, процесів гармонізації законодавства України у сфері забезпечення якості вищої освіти, можливості удосконалення якості вищої освіти на основі синергії рейтингування та акредитації, впливу міжнародної експертної підтримки українських університетів щодо впровадження принципів і цілей Болонського процесу, перспектив розвитку вищої освіти та підготовка відповідних рекомендацій.

Вісім наукових працівників інституту брали активну участь у міжнародних наукових заходах у Бельгії, Італії, Латвії, Польщі, Чехії, Швеції.

Упродовж року вчені Інституту стажувалися у закладах вищої освіти ФРН та Бельгії, зокрема чл.-кор. О.В. Бородієнко здійснила дослідницький візит у межах Програми стипендій Eureast Platform з метою вивчення досвіду та кращих практик публічно-громадського управління провідних фламандських університетів: Університету Левена, Університету Гента, Університету Антверпена, Католицького університету Левена, Вільного університету Брюсселя, Університету Вріє Брюсселя та Університету Хаселта (Бельгія).

Емпірична частина дослідження включала проведення інтерв'ю із представниками зазначених університетів, які опікуються стратегічними та операційними питаннями розбудови публічно-громадського управління.

Наукові працівники інституту є членами редколегій таких зарубіжних і вітчизняних наукових періодичних видань, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та або Web of Science Core Collection: «Антропологічні виміри філософських досліджень»; «Perspectives of Science and Education» (Перспективи науки і освіти); «IOP Science» (Наука Видавничої компанії британського Інституту фізики), «AIP Conference proceedings» (Матеріали конференції AIP), «Frontiers in Communication» (Кордони в спілкуванні); «Інформаційні технології і засоби навчання»; «Bulletin of the Karaganda University Chemistry Series» (Вісник серії «Хімія» Карагандинського університету).

У 2023 р. міжнародне наукове співробітництво **Інституту цифровізації освіти НАПН України** здійснювалось відповідно до укладених угод між Краківським педагогічним університетом ім. Комісії народної освіти, Університетом економіки в Бидгощі (Польща), Національною академією освіти ім. І. Алтинсаріна (Казахстан) та Громадською організацією «Соборність» про надання інформаційно-консультаційних послуг, а саме: міжнародне стажування у межах програми підвищення кваліфікації «Фандрейзинг та організація проєктної діяльності в закладах освіти: європейський досвід» (Польща).

Упродовж року наукові працівники інституту брали активну участь у реалізації проєктів, зокрема проєкту DEEPINVENT HEI, що реалізується консорціумом з 18 учасників за підтримки Європейського Союзу (2023-2024 рр.). Беруть участь у заходах, що сприяють навчанню та стартапам у сфері високих технологій; у жовтні 2023 р. Інститутом отримано офіційну акредитацію в якості авторизованого партнера ЕС-Council та надання йому почесного статусу «ЕС-Council Academia Partner» («Академічний партнер Ради ЄС») для отримання доступу до передових навчальних матеріалів, що охоплюють широкий спектр сфер і напрямів кібербезпеки. Взято участь у проєкті «Sustainability and internationalization capacities to promote modernisation of Newcomers Higher Education in Neighbourhood East Countries («Стійкість і потенціал інтернаціоналізації для сприяння модернізації вищої освіти новачків у сусідніх східних країнах») (2023-2026 рр.) за участю викладачів і студентів вірменських та українських закладів вищої освіти; проєкті «V4 Educational Academic Portal for Integration IT into Education» («V4 освітній академічний портал інтеграції ІТ в освіту») за підтримки Вишеградського фонду та організаційної підтримки Словацького технологічного університету в Братиславі (2022-2023 рр.); проєкті щодо впровадження у 2022-2023 навчальному році у закладах професійної (професійно-технічної) освіти короткострокових навчальних програм з енергоефективності та енергозбереження, розроблених у межах проєкту «FUTURE PROFİ» (2022-2023 рр.).

Упродовж звітнього періоду продовжувалась співпраця із Департаментом освіти і науки м. Варшави (Польща), в межах якої відбулися такі заходи: зустріч

з делегацією Посольства Японії у Польщі під час передачі книг для українських дітей в Центрі освіти та розвитку ЮНІСЕФ; організація відеоінтерв'ю з родинами українських біженців, які відвідують Центр освіти та розвитку у Варшаві; організація зустрічі директора Департаменту освіти і науки Київської міської державної адміністрації Олени Фіданян з керівництвом Департаменту освіти м. Варшави з метою обговорення питань співпраці та підготовки команди кризових інтервентів, які працюватимуть у закладах загальної середньої освіти м. Києва; зустріч із представниками педагогічного факультету Варшавського університету та групою вчителів Вельса (Велика Британія) з метою представлення напрямів діяльності Центру освіти та розвитку для українських дітей-біженців у Варшаві; робочий візит до Центру освіти та розвитку для дітей-біженців з України із метою участі в майстер-класах; зустріч з віце-ректором Академії спеціальної педагогіки ім. Марії Гжегожевської з метою обговорення питань підвищення кваліфікації педагогів і психологів, які перебувають у Польщі й працюють з українськими дітьми-біженцями; робоча зустріч експертів Національного університету «Києво-Могилянська академія» та представників Plan International в Україні щодо співпраці з метою підготовки команди кризових інтервентів, які працюватимуть у закладах загальної середньої освіти м. Києва. Два наукові працівники інституту стажувались у Польщі.

Учені інституту взяли активну участь у роботі двох міжнародних конференцій «Освіта для сталого розвитку – поширення кращих практик» та «Цифрова дистанційна освіта – від пандемії COVID-19 до найкращих практик майбутнього» у Краківському педагогічному університеті імені Національної комісії освіти (Польща) із презентацією проєкту «SIN-NEC» щодо досвіду організації дистанційної та змішаної форм навчання і співпраці. У межах угоди інституту з Національною академією освіти імені І. Алтинсаріна у Казахстані проведено III Науково-практичну конференцію із міжнародною участю «Імерсивні технології в освіті», співорганізаторами та партнерами якої стали Національна академія освіти імені І. Алтинсаріна, Краківський педагогічний університет імені Комісії народної освіти та Арктичний університет Норвегії. У ході конференції обговорювалися проблеми використання імерсивних технологій в освітній практиці, зокрема у STEM/STEAM освіті, теоретико-методологічні та психолого-педагогічні аспекти використання імерсивних технологій, технології доповненої/віртуальної реальності в освіті, здоров'язбережувальні аспекти використання імерсивних технологій в освітньому процесі, оцінювання якості навчального матеріалу із доповненою реальністю та штучний інтелект.

Відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2018 р. № 636-р «Про делегування представників та експертів до комітетів, відповідальних за моніторинг виконання Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020» завідувачка відділу хмаро орієнтованих систем інформатизації освіти ст. наук. сп. М.П. Шишкіна є експертом Програмного комітету «Інформаційні та комунікаційні технології».

Завдання і функції **Інституту професійної освіти НАПН України** у сфері міжнародного співробітництва визначено чинним законодавством України, статутом інституту, Стратегією розвитку інституту на 2020-2025 рр., Стратегією розвитку освітньої діяльності інституту на 2018-2025 рр. за такими напрямками: співпраця з міжнародними науковими установами; участь у міжнародних програмах і проєктах; організація міжнародних наукових заходів.

У 2023 р. продовжувалася співпраця з 11 міжнародними організаціями, зокрема: Goethe-Institut в Україні, Німецьким товариством технічного співробітництва, Федеральним інститутом професійної освіти, Інститутом техніки та освіти Технічного університету м. Бремена, Університетом м. Констанц (ФРН), Віденським університетом економіки та бізнесу (Австрія), Римським університетом Тре (Італія), Інститутом підвищення кваліфікації «Міжнародна професійна академія «Туран-Профі» (Казахстан); Європейським інститутом безперервної освіти Словаччини, Сілезькою академією (Польща); налагоджено співпрацю із міжнародною асоціацією «International Association for Technological Development and Innovations (Міжнародна асоціація технологічного розвитку та інновацій)».

Укладено договір про співробітництво з NeuroAcademy (Ізраїль) та Меморандум про співпрацю з ГО «Міжнародна фундація розвитку».

Наукові працівники інституту взяли участь у реалізації проєкту Еразмус+ «Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні» (PAGOSTE), до складу консорціуму якого входять зарубіжні та вітчизняні ЗВО. Задля підвищення якості та осучаснення підготовки педагогів для системи професійної (професійно-технічної) освіти в Україні у межах проєкту в партнерстві з МОН України внесено зміни до професійного стандарту «Педагог професійного навчання». Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження професійних стандартів» створено робочу групу, до якої увійшли вчені, освітяни, представники профспілкової організації. Оновлений стандарт затверджено наказом директора інституту і внесено до Реєстру кваліфікацій. Розроблено електронну платформу «Партнерський простір 015», проведено вебінари для навчання користувачів платформи.

Результати участі в проєкті представлено міжнародним і вітчизняним партнерам під час V воркшопу в Університеті м. Констанца, підсумкового воркшопу в Римському університеті ТРЕ, I міжнародної конференції «Vocational Teacher Education: Between Aspirations and Challenges» («Професійна педагогічна освіта: між прагненнями та викликами») у Віденському університеті економіки та бізнесу.

За результатами чотирьох закордонних візитів (Австрія, Італія, Польща, ФРН) підготовлено матеріали до антології «Partnership-based governance and standardization of vocational teacher education» (New perspectives at reforms and standardisation of VET teacher training in Ukraine; Standards in vocational teacher education in Ukraine: problems and fields of tension) («Управління на основі партнерства та стандартизація професійно-педагогічної освіти» (Нові

перспективи реформ і стандартизації професійно-технічної підготовки вчителів в Україні; Стандарти професійно-технічної освіти в Україні: проблеми та поля напруги).

Проф. О.А. Тітова взяла участь у виїзному засіданні проректорів з міжнародної діяльності українських університетів, організованому Університетом імені Адама Міцкевича у м. Познані (Польща), що відбулося у межах діяльності Ради проректорів з міжнародної співпраці, провідною метою якої є сприяння обміну знаннями, розвитку співробітництва та посилення зусиль українських вчених, викладачів і здобувачів освіти у сфері інтернаціоналізації наукової та освітньої діяльності.

Наукові працівники інституту є членами міжнародної асоціації International Association for Technological Development and Innovations (Міжнародна асоціація технологічного розвитку та інновацій), в межах якої здійснюється наукове співробітництво: участь у конференціях, публікація статей.

У 2023 р. наукові працівники інституту взяли участь у 70 міжнародних наукових заходах, зокрема: 4 форумах, 23 конференціях, 4 вебінарах, 3 семінарах, 3 виставках, 8 засіданнях круглого столу, 9 ділових зустрічах, 1 тренінгу, 2 воркшопах, 13 інших наукових заходах в Іспанії, Польщі, Словаччині.

Троє наукових працівників інституту підготували чотири розділи до монографії «Consulting on youth entrepreneurship for future specialists: conceptual aspects. Quality of Life in Global and Local Contexts: Values, Innovation, and Multidisciplinary Dimensions» («Консультавання з питань молодіжного підприємництва для майбутніх фахівців: концептуальні аспекти. Якість життя в глобальному та локальному контекстах: цінності, інновації та мультидисциплінарні виміри»).

Понад 50 наукових працівників підготували і надрукували 15 статей у закордонних виданнях, що індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection.

Вивчення, узагальнення та поширення зарубіжного досвіду вченими Інституту відображено в практичному посібнику «Зарубіжний досвід розвитку публічно-приватного партнерства у сфері професійної освіти і навчання», методичному посібнику «Методичні основи організації у закладах професійної (професійно-технічної) освіти консультування з молодіжного підприємництва», а також у 25 статтях і матеріалах конференцій.

Фаховий наукометричний журнал інституту «Професійна педагогіка / Professional pedagogics» представлений у закордонних бібліотеках, зокрема: Падерборнського та Бременського університетів (ФРН); Латвійського університету (Латвія); LIBRIS (Швеція); Бібліотеці Сіднея Джонса Університету Святого Ендрюса (Велика Британія); Університету Наварри, Центральній бібліотеці (Іспанія); Університету Окленда (Нова Зеландія); Західного університету, Університету Саскачевану (Канада).

У 2023 р. міжнародна діяльність **Інституту обдарованої дитини НАПН України** спрямовувалася на розвиток міжнародної наукової діяльності щодо налагодження наукових зв'язків зі спорідненими науковими установами та закладами вищої освіти інших країн, вивчення іноземного досвіду щодо підходів до виявлення обдарованості учнів та інноваційних освітніх підходів до розвитку обдарованості, зокрема особливостей наукової освіти, STEM/STEAM-напряму.

Укладено угоду про співпрацю з Пан-Європейським університетом (Словаччина). Налагоджено зв'язки та активізувалася співпраця із вченими Норвегії, Польщі, ФРН та Швейцарії. Зокрема, науковими працівниками відділу проектування розвитку обдарованості здійснено гостьові візити до Ангальтського університету прикладних наук (ФРН), Вищої педагогічної школи Цюріху (Швейцарія), Люблінського католицького університету імені Івана Павла II, Університету імені Яна Длугоша, Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської (Польща) за кошти закордонних партнерів.

З метою виокремлення перспективних моделей наукової освіти, спрямованих на розвиток наукових компетентностей учнів і їхньої суб'єктності, для впровадження в національну систему науковими працівниками інституту проведено порівняльне дослідження популярних моделей математичної освіти, які реалізовано в закладах освіти Польщі. За результати дослідження підготовлено дві статті та доповіді на науково-практичних заходах.

Проаналізовано модель «Філософський діалог», розроблену Хельског Хансен Гюро (Норвегія), що використовується в країнах Європи в роботі з дітьми, учнями і студентською молоддю. Ця модель як система підходів і методів, що використовуються в освітньому процесі для виховання творчої особистості з критичним мисленням апробована в педагогічних університетах Києва, Чернігова, Вінниці, Слов'янська, Івано-Франківська, але не мала поширення на рівні загальної середньої освіти.

Вивчення міжнародного досвіду дозволило, що на світовому рівні широко обговорюються питання невідповідності шкільної освіти запитам часу, пропонується алгоритм вирішення питання через тісний зв'язок освіти, виробничих підприємств та громадянських ініціатив у цій галузі, що реалізується через STEM/STEAM-освіту, від якої очікують ефект синергії під час пізнання законів навколишнього світу, наближення до трансдисциплінарності.

Узагальнено та поширено міжнародний досвід ідентифікації обдарованості у чотирьох публікаціях вчених Інституту.

З метою налагодження міжнародних наукових зв'язків, вивчення інноваційного досвіду роботи з обдарованими дітьми, інформування міжнародних партнерів щодо результатів досліджень вчених інституту та НАПН України, представлення освітніх втрат України під час воєнного стану та пошуку шляхів її відновлення директор інституту д-р філософ. наук М.С. Гальченко для участі у засіданні робочої групи з наукової освіти Федерації всеєвропейських академій наук (м. Берлін, ФРН).

У звітному році інститутом, відповідно до плану заходів НАПН України та з метою обговорення питання педагогічної та психологічної підтримки

українських учнів та вчителів, організовано і проведено IV Міжнародну науково-практичну онлайн-конференцію «Обдаровані діти – скарб нації!» за участю 1505 учених, зокрема з Канади, Італії та США.

Учені інституту брали активну участь у міжнародних наукових заходах: Міжнародному семінарі «Змішане навчання – форма навчання майбутнього» в Ангальтському університеті прикладних наук (ФРН). Міжнародній школі «Академія педагогічної творчості» (очний та дистанційний формат), що дозволило отримати знання щодо методів визначення шляхів професійного становлення і зростання педагога в умовах викликів сьогодення тощо.

Наукові працівники інституту взяли участь у шести міжнародних заходах в якості доповідачів, зокрема в I Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми науки та інтегрованих технологій» (Італія) та Міжнародному семінарі щодо проведення консультативної роботи із проблем дезадаптованості українських обдарованих дітей, які навчаються у словацьких школах (Словаччина).

У 2023 р. п'ять наукових працівників інституту стажувалися за кордоном (Польща (2), ФРН (1), Швейцарія (1)). Ст. наук. сп. Т.І. Бурлаєнко взяла участь у програмі академічної мобільності викладачів у межах програми Європейського Союзу Erasmus+.

Продовжено діяльність інституту як члена Всесвітньої ради для обдарованих і талановитих дітей, Європейської ради із питань високих здібностей та ради Європейської федерації академій природничих і гуманітарних наук. Директор інституту д-р філософ. наук М.С. Гальченко є членом робочої групи з науково-природничої освіти ради. Продовжено членство вчених інституту у спільних з іноземними партнерами наукових радах, редколегіях наукових видань, міжнародних товариствах, асоціаціях, організаціях і фондах.

Міжнародна наукова діяльність **Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України** є важливою складовою його Стратегії розвитку на 2023-2027 рр., сприяє розвитку новаторських ідей та формуванню глобальної наукової спільноти.

Університет реалізує комплексні заходи із інтернаціоналізації усіх сфер своєї діяльності, розвитку та зміцнення взаємовигідного міжнародного співробітництва у сфері вищої й післядипломної освіти та науки відповідно до двосторонніх і багатосторонніх міжнародних договорів, укладених з провідними закладами освіти, науковими установами та громадськими організаціями зарубіжжя.

Університет має зв'язки із 25 науковими інституціями та інноваційними центрами Австрії, Азербайджану, Болгарії, Бразилії, Великої Британії, Грузії, Естонії, Казахстану, Канади, КНР, Латвії, Литви, Молдови, Республіки Корея, Польщі, Португалії, Румунії, Словаччини, США, Туреччини, Узбекистану, ФРН, Чехії, Фінляндії, Хорватії.

У 2023 р. у межах міжнародної науково-освітньої співпраці науково-педагогічні працівники брали участь у 90 міжнародних заходах, проведених в Україні (49 науково-практичних конференцій, 9 семінарів, 19 вебінарів,

6 форумів, 2 круглі столи, 2 майстер-класи, 3 виставки) та 13 міжнародних заходах в Ізраїлі, Італії, Польщі, Словаччині, США, Франції.

Університет співпрацює із зарубіжними закладами-партнерами в науковій, освітній, інформаційній, обмінній і культурній сферах відповідно до 16 діючих договорів про співпрацю (Болгарія, Литва, Казахстан, Республіка Корея, КНР, Польща, Словаччина, Хорватія) та двох контрактів з представниками із набору на навчання іноземних громадян та осіб без громадянства (Індія, Пакистан).

У 2023 р. укладено дві угоди про співпрацю із Міжнародною академією прикладних наук в Ломжі (Польща), компанією Sinapse Print Simulators (Франція), два меморандуми про співпрацю та взаєморозуміння з Академією спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві (Польща), Україно-Ізраїльським інститутом розвитку громадянського суспільства імені Голди Меїр, Ізраїльською медичною місією в Україні та Громадською спілкою «Національне галузеве партнерство в легкій промисловості України «Fashion Globus Ukraine», два контракти з набору іноземних громадян та осіб без громадянства для навчання в університеті із фірмою «Джанет-Україна», компанією Campus Global LLC (Азербайджан).

Упродовж року відбулися зустрічі проф. М.О. Кириченка з Алієвим Азером Аріфом огли, директором фірми «Джанет-Україна» (Азербайджан) з метою проведення переговорів щодо навчання в університеті громадян Азербайджану за першим (бакалаврським) і другим (магістерським) рівнями вищої освіти; Альбертом Фельдманом, директором Україно-Ізраїльського інституту розвитку громадянського суспільства імені Голди Меїр, громадським діячем, головою Ізраїльської медичної місії в Україні, співзасновником «Форуму Добрих Справ»; О. Сосісом, головою Наглядової ради Інституту розвитку громадянського суспільства імені Голди Меїр, бізнесменом, акціонером АТ «Банк Альянс», співзасновником «Форуму Добрих Справ»; Голдою Виноградською, громадським діячем, дизайнером, головою Національного галузевого партнерства Fashion Globus Ukraine.

Наукові та науково-педагогічні працівники університету брали участь у реалізації шести міжнародних проєктів, зокрема:

– українсько-австрійського проєкту «Лідерство і менеджмент в умовах війни», започаткованого аташе з питань освіти Посольства Австрії в Україні, уповноваженим з питань освіти Міністерства освіти, науки та досліджень Австрії Домініком Айзенманном та Австрійською службою міжнародної співпраці в галузі освіти і досліджень, підтриманого МОН України, за участю ЗВО України;

– українсько-польського проєкту «Знаки віри та пам'яті як інтегруюча ланка культур польського і українського народів»;

– проєкту «Citizenship Education and European Values – Educational Aspect» («Громадянське виховання та європейські цінності – освітній аспект») за програмою Erasmus+ Jean Monnet Networks;

– проєкту «Військова травма, посттравматичний стресовий розлад та підвищення психічної стійкості», організаторами якого є Академія спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської (Польща) та CSPC Israel (Ізраїль);

– проекту за програмою Еразмус+ «Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні» (PAGOSTE);

– проекту «Резиденція «Гармонія. Розвиток. Взаємодія» у межах реалізації проекту ZMINA 2.0 «Субгранти для культурних проектів» фонду «Ізоляція» за фінансової підтримки Європейського Союзу. Розроблено тематичний практико орієнтований контент (курс «Мотиваційні аспекти у навчанні та творчості: реалії XXI ст.» та мультимедійний навчально-методичний посібник).

З метою популяризації української вищої освіти за кордоном здійснено реєстрацію університету на веб-ресурсі «Навчання в Україні» Українського державного підприємства «Центр міжнародної освіти»; на порталі «Можливостей фінансування та тендерів» для отримання фінансової підтримки ЄС за програмою Еразмус+, Горизонт Європа та інших. Від Національного офісу Еразмус+ України університет отримав доступ до бази закладів вищої освіти країн-членів ЄС, які належать до «Хартії Еразмус для вищої освіти», акредитовані Європейською комісією і подають заявку на фінансування проектів в межах Програми Еразмус+. У 2023 р. університет зареєстровано в міжнародних асоціаціях, організаціях та мережах: European Institute of Innovation and Technology (Європейський інститут інновацій і технологій), House of Europe (Дім Європи), Scholars at Risk Europe, Institute of Strategic Risk Management (Інститут управління стратегічними ризиками), International Science Council (Міжнародна наукова рада), Scholars at Risk Europe (У групі ризику), Офіс підтримки вченого; платформі Європейської асоціації університетів як український заклад освіти, що отримав доступ до деяких послуг та участі в заходах Європейської асоціації університетів у межах комплексних заходів, схвалених її Радою для допомоги Україні. Університет став партнером Міжнародної асоціації науковців та освітян, що надало можливість стажування за кордоном; української команди Європейського року навичок в Україні Національного агентства кваліфікацій для проведення заходів під егідою Європейської комісії в межах Європейського року навичок, за які отримав лого-зірку «European Year of Skills» та офіційно зареєстрований Національним агентством кваліфікацій на сайті Європейської комісії; проекту Українського глобального факультету (Ukrainian Global Faculty), що реалізується благодійним фондом К. FUND за підтримки МОН України. Упродовж року науково-педагогічні працівники, здобувачі вищої освіти університету прослухали на платформі Українського глобального факультету 23 лекції гостьових лекторів із Великої Британії, Європи, Канади, США про дослідження, що стосуються штучного інтелекту, кризисного менеджменту, нейронаук, психіатрії та психології тощо.

У 2023 р. продовжено дослідження концептуальних ідей та підходів до професійного розвитку педагогів, психологів у вітчизняному, європейському і світовому освітньо-науковому просторах, створення інноваційного науково-методичного супроводу професійного розвитку фахівців в умовах онлайн освіти.

На виконання положень договорів про співпрацю з партнерами із Університету Коменського у Братиславі проводилися спільні наукові

дослідження, зокрема: експериментальне дослідження у межах проєкту VEGA Міністерства освіти, науки, досліджень і спорту Словаччини «Освіта для здоров'я дорослого населення» (2022-2023 рр.). Розроблено науково-методичне забезпечення діяльності університетів третього віку. Створення і фінансування у Словаччині Університету третього віку для вимушених переселенців з України стало можливим завдяки проєктній діяльності незалежного громадського об'єднання «Ліга психічного здоров'я» (Словаччина).

Проф. Н.В. Приходькіна отримала грант на участь у нерезидентській програмі для іноземних дослідників в Індіанському університеті м. Блумінгтона (США). Очікуваними результатами дослідження є розроблення спецкурсу, навчального посібника та методичних матеріалів з метою подальшого їх упровадження в освітній процес університету. Водночас вона взяла участь у IV Міжнародній Шевченківській конференції Індіанського університету.

Упродовж 2023 р. науково-педагогічні працівники університету брали активну участь у міжнародних науково-практичних конференціях, семінарах, вебінарах, форумах, майстер-класах, круглих столах, навчальних візитах, зокрема: серії міжнародних вебінарів (Україна – Польща – Ізраїль) «Психологічне здоров'я особистості в умовах війни і повоєнний час»; Українсько-Баварської конференції з питань подвійних дипломів (ФРН); навчальному візиті «Сталість через третю місію: Університет як творець глобальних змін» (Італія) тощо.

На запрошення закордонних закладів освіти із метою проведення спільних досліджень, викладання, проведення науково-практичних заходів, вивчення педагогічного досвіду 9 науково-педагогічних працівників університету відряджалися до Польщі та Франції; у межах програми «Запрошений професор» до Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у м. Варшаві для викладання відряджалися 4 науково-педагогічних працівники.

Університет підтримує та стимулює участь молодих науковців та здобувачів PhD у міжнародних наукових стажуваннях, сприяючи обміну ідеями та знаннями.

Міжнародні наукові зв'язки університету постійно поглиблюються та розширюються. У зарубіжних наукових виданнях Грузії, Ізраїлю, Латвії, Литви, Казахстану, Польщі, Словаччини, США та ФРН публікуються статті науково-педагогічних і педагогічних працівників.

У 2023 р. наукові роботи вчених університету опубліковано у зарубіжних виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних Scopus (14), Web of Science Core Collection (29); у збірниках матеріалів міжнародних конференцій (міжнародних науково-практичних конференцій, вебінарів, форумів, семінарів) – (81), а також статті та тези вчених Азербайджану, Болгарії, Грузії, Ізраїлю, Казахстану, Латвії, Польщі, США – в збірниках наукових праць міжнародних науково-практичних конференцій університету.

Науково-педагогічні працівники університету (26) є членами міжнародних асоціацій, редакційних колегій, наукових рад, рецензентами міжнародних видань.

Упродовж 2023 р. 44 науково-педагогічні працівники університету перебували на стажуванні (7) та підвищили кваліфікацію (37) в Болгарії, Ізраїлі, Італії, Нідерландах, Польщі, Угорщині, Франції, ФРН, що стало фундаментом набуття досвіду освітнього середовища Європейського Союзу.

Науково-педагогічні працівники мають наукові профілі у Scopus (62), Web of Science (73), ResearchGate (71), Google Scholar (137), EUROPASS CV (8), Coursera, Udemu.

У 2023 р. міжнародне наукове співробітництво **Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В.О. Сухомлинського** здійснювалося відповідно до Статуту та Стратегії розвитку на 2017-2026 рр. за такими напрямками: налагодження наукових зв'язків зі спорідненими зарубіжними установами; дослідження світових тенденцій розвитку освіти і педагогічної науки; вивчення, узагальнення та поширення зарубіжного досвіду; здійснення закордонних відряджень науковими працівниками; подання заявок для участі у міжнародних проєктах і на здобуття грантів; організація і проведення міжнародних наукових заходів в Україні, участь у міжнародних наукових заходах; стажування та підготовка наукових працівників за кордоном; членство у спільних з іноземними партнерами редколегіях наукових видань тощо.

З метою засудження повномасштабної війни РФ проти України директор Бібліотеки чл.-кор. Л.Д. Березівська відкликала заявку та тези доповіді для участі у Міжнародній конференції «Історія освіти та реформи: традиції, напруга та перехідний період» (Угорщина) з причини участі у заході російських вчених. Систематично відбувається листування із вченими Бельгії, Великої Британії, Італії, Литви, Словенії, Угорщини, Чехії, Чорногорії.

Започатковано співробітництво із норвезькими вченими Спеціалізованого університету VID (Норвегія) та Національним педагогічним музеєм і бібліотекою Я.А. Коменського (Чехія), метою якої є введення історії освіти України до міжнародного простору, поширення результатів наукових пошуків серед широкої спільноти вчених і освітян, обмін виданнями та іншими видами інформації. Продовжено співпрацю із європейськими істориками освіти: Марком Деспайпе (Бельгія), Вучіною Зоріч (Угорщина), Бланкою Кудлачовою (Словаччина), Іветою Кестер (Латвія), Сімонетою Поленгі (Італія), Томасом Каспером (Чехія) тощо.

Триває участь у діяльності міжнародних організацій, зокрема: Британського товариства істориків освіти; Всекитайської асоціації з вивчення спадщини В.О. Сухомлинського; Всесвітньої міжнародної асоціації істориків освіти; Української асоціації дослідників освіти, що є структурною частиною Європейської асоціації дослідників освіти; Міжнародної асоціації сучасної освіти, науки та культури; Міжнародного товариства інженерної педагогіки, що має консультативний статус при ЮНЕСКО (Австрія); Української бібліотечної асоціації. Продовжено співпрацю із науковими і науково-педагогічними працівниками Пекінського педагогічного університету (Китай), Мельбурнського університету Монаша (Австралія), Державного вищого навчального закладу імені Вітельона (Польща).

Співробітники бібліотечних відділів обмінялися досвідом з бібліотеками Великої Британії за партнерського сприяння організації Libraries Connected, взяли участь у презентації книжки психолога, мистецтвознавця, дослідника культури Індії Давіда Сурешвара «Брамара та королівства Ассаміті» в Посольстві Індії в Україні.

Результати вивчення та узагальнення зарубіжного досвіду щодо розвитку історії освіти України у 1917-1920 рр.; цифровізації освітянських бібліотек та її впливу на освітній процес в умовах дистанційного навчання; інформаційного супроводу наукових досліджень у сфері бібліотечної та інформаційної наук представлено у статтях наукових працівників бібліотеки.

З метою обговорення проблематики впливу глобальної цифрової трансформації освіти та зарубіжного досвіду подолання наслідків воєнного стану на освітній процес у закладах освіти наукові працівники бібліотеки взяли участь у роботі всеукраїнських і міжнародних конференцій, зокрема у VIII Всеукраїнській науково-практичній конференції з історії освіти; Всеукраїнській науково-практичній конференції «Гуманна педагогіка у контексті євроінтеграції: ідеї Януша Корчака про абсолютну самоцінність дитини» (дві доповіді вчених); Міжнародній конференції «A Child in Times of Need and in Hope. Overcoming the Distress of War, Epidemics, and Social, Psychological, and Physical Handicaps in Children and Youths» («Дитина в часи бід і надії. Подолання лиха війни, епідемій, соціальних, психологічних і фізичних вад у дітей та молоді») (доповідь чл.-кор. Л.Д. Березівської); Міжнародному науково-практичному онлайн-форумі «Педагог ХХІ століття: дослідження та освітні інновації в умовах воєнного стану в Україні».

Підготовлено й опубліковано біографічні статті про американських педагогів у Великій українській енциклопедії: Батлера Ніколаса Мюррея (Butler, Nicholas Murray (1862-1947), педагога, політика, публіциста, лауреата Нобелівської премії миру (1931); Барнарда Генрі (Henry Barnard (1811–1900), діяча освіти, організатора перших у США курсів удосконалення вчителів (1839).

В електронному інформаційно-бібліографічному ресурсі бібліотеки «Видатні педагоги України та світу» представлено 19 персоналій зарубіжних педагогів. Кількість відвідувань ресурсу у 2023 р. становила близько 56 тис. з різних країн світу, зокрема: Великої Британії (319); Ірландії (183); Італії (184); Нідерландів (421); Польщі (953); США (1312); ФРН (853); Франції (255); Чехії (256).

Результати вивчення життєвого і творчого шляху Марії Монтессорі у джерелах іноземними мовами представлено у низці публікацій вчених бібліотеки у відкритих довідкових електронних виданнях.

Відділом педагогічного джерелознавства та біографістики продовжено реалізацію онлайн-проекту «Sukhomlynsky News», у межах якого презентовано дописи про вихід чергового бюлетеня, створеного та оприлюдненого серед англомовних читачів Аланом Кокерілем, австралійським вченим і популяризатором спадщини В.О. Сухомлинського.

Проаналізовано світовий досвід використання сучасних технологій

візуалізації колекцій цифрових освітніх ресурсів, визначено переваги й недоліки визнаних у світі інструментальних засобів та схарактеризовано найбільш поширений інструментарій для побудови повнотекстових колекцій. Ст. наук. сп. А.Г. Гуралюк є автором розділу «Створення колекцій цифрових ресурсів» міжнародної колективної монографії «Цифрові трансформації в культурі».

Чл.-кор. Л.Д. Березівська взяла участь у Міжнародній конференції «Дитина в часи біди і надії. Подолання лиха війни, епідемій, соціальних, психологічних і фізичних вад у дітей та молоді» в Чехії. У заході взяли участь дослідники із Австрії, Бельгії, Боснії і Герцеговини, Італії, Македонії, Польщі, Сербії, Словаччини, Словенії, Угорщини, України, ФРН, Чехії, Швейцарії, США тощо. Чл.-кор. Л.Д. Березівська виступила з доповіддю «Педагогічний дискурс про реформування загальної середньої освіти в радянській Україні крізь призму захисту дітей у 1920-х рр.: боротьба проти уніфікації». Зарубіжні колеги висловили щиру підтримку українському народові у боротьбі проти російської агресії.

У 2023 р. підготовлено і подано тринадцять міжнародних грантових заявок, шість індивідуальних грантів на підтримку психічного здоров'я «Culture Helps / Культура допомагає» проєкту за підтримки Європейського Союзу розглядаються.

У межах участі в проєкті програми Еразмус+ «Розвиток потенціалу вищої освіти» «Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні» (PAGOSTE) науково-педагогічні працівники Бібліотеки взяли участь у тренінгах «Інституціоналізація та інтернаціоналізація співпраці та партнерства у професійній підготовці майбутніх педагогів», «Діджиталізація та дуальна професійна освіта в німецькомовних країнах: проблемні питання та шляхи їх вирішення»; підготовлено і оприлюднено збірник Forum SOIS, 2023, що пройшов дисемінацію за проєктом Еразмус+ (PAGOSTE) в Римському університеті Тре (Італія).

Провідн. наук. сп. О.П. Міхно взяв участь у реалізації проєкту «Декомунізація-40» (вересень 2023 р. – лютий 2024 р.) Центру Айн Ренд в Україні, метою якого є сприяння викоріненню радянських наративів в українському просторі до 40-річчя незалежності України. За результатами проєкту готується наукова стаття «Деколонізація української педагогічної біографістики».

Науково-педагогічні працівники бібліотеки взяли участь у: реалізації тренінгового проєкту «Протидія дезінформації в контексті російсько-української війни як інструмент подолання розриву довіри», що проводився Академією української преси та Центром медіа- та цифрової грамотності Інституту медіа- та комунікаційних студій Вільного університету м. Берліна (ФРН); презентації онлайн-запуску інтерактивного посібника з прав дитини «Всі діти, все в порядку!», який розроблено у співпраці з Uit de Marge, European Playwork Association та ARSIS за підтримки Erasmus+.

Відповідно до Плану роботи НАПН України в межах Всеукраїнського фестивалю науки – 2023 бібліотекою організовано і проведено шість міжнародних наукових заходів: XIII Міжнародні та XXX Всеукраїнські педагогічні читання «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Грані особистості педагога у вимірах сьогодення» (До 105-ї річниці від дня народження Василя Сухомлинського та 30-річчя проведення Всеукраїнських педагогічних читань). За їх матеріалами укладено збірник тез доповідей.

Організовано низку заходів у межах міжнародних ініціатив: до Всесвітнього дня азбуки Брайля підготовлено огляд-презентацію інформаційних ресурсів «Організація освітнього простору для дітей з порушеннями зорових функцій»; до Всесвітнього дня вишиванки проведено Всеукраїнський онлайн-флешмоб «#яувшиванці»; у межах відзначення міжнародного Дня безпечного інтернету проведено методичний захід «Інформаційна безпека дітей під час війни»; до Глобального тижня інформаційної та медійної грамотності, співорганізаторами якого виступили ЮНЕСКО та Уряд Йорданського Хашимітського Королівства, проведено тренінг «Інформація та особливості її споживання в умовах війни».

Загалом наукові працівники бібліотеки взяли участь у 49 міжнародних наукових заходах, з яких 2 конгреси, 5 форумів, 5 симпозіумів, 36 конференцій, 2 педагогічні читання, 1 круглий стіл, за результатами участі в яких оприлюднено збірники матеріалів (тез і статей) у відкритому доступі.

Три наукові працівники пройшли стажування в Латвії та Польщі, чотири є членами редколегій шести зарубіжних видань, шість – членами дванадцяти міжнародних організацій.

У 2023 р. підписано угоду про співпрацю із Громадською організацією «Міжнародна асоціація сучасної освіти, науки та культури» та Міжнародною академією культури безпеки, екології та здоров'я.

Упродовж 2023 р. діяльність **Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України** спрямовувалася на активізацію міжнародної наукової співпраці у межах укладених угод; участь у реалізації спільних міжнародних наукових проєктів, долучення до міжнародних наукових програм; участь наукових працівників у міжнародних наукових конференціях та організацію міжнародних наукових заходів (конгресів, симпозіумів, конференцій тощо).

Укладено угоди про співпрацю із такими закордонними партнерами: компанією GIZ, що діє за дорученням Уряду ФРН, – про реалізацію проєкту «НОРЕ network: Створення умов для професійної підтримки та розвитку психологів»; клінікою Charite – про реалізацію Українсько-німецького проєкту «Норе 2.0. Intervention» (ФРН); Поморською вищою школою в Старограді Гданьським (Польща).

Спільно із Вищою психологічною школою м. Берліна, Всеукраїнською асоціацією практикуючих психологів, ГО «Інститут миру і порозуміння» наукові працівники центру брали участь у реалізації Міжнародного українсько-німецького проєкту з навчання психологів «НОРЕ network: Створення умов для

професійної підтримки та розвитку психологів» (вересень 2023 р. – квітень 2024 р.). Проєктом передбачено здійснення професійної підтримки та навчання 20 психологів системи освіти Чернігівської та Київської областей основ роботи та практичного застосування отриманих знань і навичок з психологічною травмою, посттравматичним синдромом, іншими порушеннями психіки та поведінки внаслідок війни.

Відповідно до Угоди між центром та Школою соціальної роботи Університету Вейна (США) продовжувалось дослідження здоров'я дітей упродовж життя «Українське лонгітюдне дослідження» (Ukrainian Longitudinal Study (ULS)). Це дослідження розпочато в межах Українсько-американського проєкту з розвитку інфраструктури наукових досліджень залежності в Україні «Capacity Building for Lifespan Focused Substance Use Disorder Research in Ukraine» («Розбудова потенціалу для дослідження розладів, орієнтованих на вживання психоактивних речовин протягом життя в Україні») під керівництвом Центру залежностей Мічиганського університету (США) за підтримки Міжнародного центру Фогарті, Національного інституту здоров'я, Національного інституту алкогольної залежності та алкоголізму, Національного інституту наркотичної залежності. З метою підвищення рівня професійної компетентності, формування готовності до роботи із психологічною травмою та її наслідками, розвитку практичних навичок консультативної роботи з дітьми та дорослими у межах реалізації проєкту проведено три навчальні тренінги: «Introduction Course: Different phases of psychological support» («Вступний курс: різні етапи психологічної підтримки»), «Trauma in the context of war: Behavioural and psychological consequences» («Травма в контексті війни: поведінкові та психологічні наслідки»), «Psychological Second Aid: Methods and techniques» («Друга психологічна допомога: Методи та прийоми»); розміщено у вільному доступі методичний комплекс ULS з описом діагностичних методик, здійснено підготовку до четвертої хвилі дослідження, запланованого на 2024 р., та опубліковано статтю.

З метою обговорення питань забезпечення якості медичної допомоги, її доступності та ефективності відповідно до ухвалених міжнародних медичних стандартів, заснованих на принципах доказової медицини із використанням інноваційних медичних технологій; реформування існуючої системи медичної допомоги на принципах людиноцентризму; підтримки та розвитку високоспеціалізованої медико-психологічної клінічної реабілітаційної допомоги центром спільно з Міністерством охорони здоров'я та Національною академією медичних наук України здійснено організаційні заходи і проведено низку міжнародних наукових заходів в Україні: XVII Науково-практичну конференцію із міжнародною участю «Актуальні проблеми клінічної та технологічної медицини»; Міжнародний круглий стіл «Психологічна допомога учасникам освітнього процесу в умовах війни» в межах проєкту «Допомога в подоланні: підготовка психологів до надання повномасштабної психосоціальної допомоги дітям, батькам та педагогам в умовах військових дій в Україні», що реалізується ГО «Всеукраїнська асоціація практикуючих психологів» завдяки локальній

субсидії від Федеральної компанії GIZ «Perspectives for Eastern Ukraine» («Перспективи для Східної України») за дорученням Уряду ФРН; Науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Українська психологія. XXI століття. Початок» у межах проведення Днів української психології в Берліні, за результатами якої підготовлено збірник матеріалів; круглий стіл «Шляхи підвищення фахової компетентності практичних психологів в освітній діяльності дітей з особливими освітніми потребами» у межах IX Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології «Освіта осіб з особливими потребами в умовах миру і війни». За результатами роботи круглого столу ухвалено резолюцію, що містить низку пропозицій щодо розширення переліку освітніх програм підвищення кваліфікації працівників психологічної служби закладів освіти щодо роботи із особами із особливими освітніми потребами, освітніх програм навчальних дисциплін закладів вищої освіти; нормативного-правового врегулювання окремих аспектів діяльності практичного психолога закладу освіти; визначення інклюзивної компетентності практичного психолога як обов'язкової складової його професійної компетентності.

Наукові працівники центру взяли активну участь у роботі міжнародних науково-практичних конференцій та конгресів, сім з яких проводилися в Канаді, Польщі, Португалії, США, Фінляндії, Японії. П'ять наукових працівників центру підвищили свою кваліфікацію на онлайн та офлайн курсах з отриманням відповідних сертифікатів, два стажувалися у Зальцбурзькому університеті (Австрія) та в ході роботи Міжнародної зимової школи Центру передового досвіду Жана Моне.

Спільно із іноземними колегами наукові працівники Центру входять до складу редколегій вітчизняних і зарубіжних наукових видань, зокрема чл.-кор. В.Г. Панок є членом редколегій видань «Освітньо-науковий простір», «Психологія і суспільство», «Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови», «Особлива дитина: навчання та виховання», «Психологія і особистість»; проф. С.К. Шандрук – членом редколегій видань «Pedagogika Katolicka» (Польща) та «Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Психологія».

XI. РОЗВИТОК КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

XI.1. РОБОТА З НАУКОВИМИ, НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИМИ І КЕРІВНИМИ КАДРАМИ НАПН УКРАЇНИ

Кадровий склад НАПН України включає працівників її наукових установ, дійсних членів (академіків), членів-кореспондентів, іноземних членів і почесних академіків.

У 2023 р. чисельність наукових працівників наукових установ НАПН України склала 802 особи. Серед них за основним місцем роботи працювали 561 вчений: 147 докторів наук, 269 кандидатів наук, 145 осіб без наукового ступеня. Чисельність учених за віковими категоріями наведено в таблиці 27 (Додатки).

Чисельність науково-педагогічних і педагогічних працівників у НАПН України у звітному році становила відповідно 146 і 32 особи. За основним місцем роботи працювало 115 науково-педагогічних працівників, з них 31 доктор наук, 63 кандидата наук, 21 осіб без наукового ступеня та 31 педагогічний працівник, серед яких 1 кандидат наук та 30 осіб без наукового ступеня. Їх чисельність за віковими категоріями наведено в таблиці 28 (Додатки).

У 2023 р. через запровадження на території України воєнного стану та на виконання вимог Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» продовжено повноваження директора Інституту професійної освіти В.О. Радкевич. У двох наукових установах НАПН України відбулися вибори керівників. За результатами виборів колективами працівників наукових установ НАПН України керівниками обрано: О.М. Спіріна – директором Інституту цифровізації освіти НАПН України, М.О. Кириченка – ректором ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Керівні кадри наукових установ та закладу вищої освіти НАПН України у звітному періоді налічували 49 осіб, а саме: директорів – 13, ректорів – 1, їх заступників з наукової роботи – 21, проректорів – 2, вчених секретарів – 13 осіб. Серед них 30 докторів наук, 20 кандидатів наук.

Чисельність членів НАПН України на 1 січня 2024 р. склала 148 осіб, з них 67 дійсних членів (академіків) і 81 член-кореспондент.

Упродовж звітнього періоду пішли з життя дійсний член (академік) НАПН України Л.О. Каніщенко та член-кореспондент НАПН України В.О. Татенко.

У 2023 р. загальними зборами НАПН України обрано почесних академіків НАПН України: по Відділенню вищої освіти НАПН України – І.Г. Кириленка, по Відділенню філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України – В.А. Вергунова та іноземних членів НАПН України: по Відділенню філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України – Кромоліцьку Барбару (Республіка Польща), по Відділенню психології та спеціальної педагогіки НАПН України – Баласа Роберта (Республіка Польща), по Відділенню професійної освіти і освіти дорослих НАПН України – Костило Пьотра (Республіка Польща).

На 1 січня 2024 р. чисельність іноземних членів академії налічує 29 осіб, почесних академіків – 29 осіб.

Зі 148 членів НАПН України докторів наук – 140 осіб (94,0 %), кандидатів наук – 8 осіб (6,0 %).

Серед 67 дійсних членів (академіків) 66 докторів наук (99,0 %), 1 кандидат наук (1,0 %). З-поміж 81 члена-кореспондента 74 докторів наук (91,0 %), 7 кандидатів наук (9,0 %).

У складі членів НАПН України 1 Герой України, 65 заслужених діячів науки і техніки України, 60 заслужених працівників освіти України, 1 заслужений працівник вищої школи, 1 заслужений лікар України, 1 заслужений економіст України, 4 заслужених юристів, 1 заслужений учитель.

Усього 24 дійсних членів (академіків) (16,0 %) та 17 членів-кореспондентів (11,0 %) працюють у НАПН України за основним місцем роботи. Чисельність членів НАПН України за відділеннями наведено в таблиці 29 (Додатки).

Показники вікового цензу членів НАПН України подано в табл. XI.1.

Таблиця XI.1.

Віковий ценз членів НАПН України

Члени НАПН	Усього	До 50 років	50 – 60 років	60 – 70 років	Понад 70 років
Дійсні члени (академіки)	67	–	2	14	51
Члени-кореспонденти	81	2	17	21	41
Усього	148	2	19	35	92

На виконання вимог Положення про атестацію наукових працівників у підрозділах НАПН України упродовж звітнього періоду в 6 наукових установах проведено атестацію наукових працівників. Відповідно до затверджених на початок 2023 р. графіків атестації підлягали 75 наукових працівників. Фактично рішеннями атестаційних комісій наукових установ НАПН України, що затверджені вченими радами, підтверджено професійну компетентність, результативність роботи та відповідність займаним посадам 75 наукових працівників.

У звітньому році вчене звання професора присвоєно 12 особам – вченим Інституту педагогіки НАПН України, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Інституту проблем виховання НАПН України, Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, Інституту вищої освіти НАПН України, Інституту професійної освіти, ДЗВО «Університет менеджменту освіти»; вчене звання старшого дослідника – 9 науковцям Інституту проблем виховання НАПН України, Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, Інституту цифровізації освіти НАПН України, Інституту професійної освіти НАПН України.

У звітному періоді почесними грамотами, грамотами і подяками НАПН України відзначено понад 250 працівників наукових та освітніх закладів України. Медаллю Національної академії педагогічних наук України «Ушинський К.Д.» нагороджено 37 учених, працівників освіти України, зарубіжних учених, громадських діячів. Медаллю НАПН України «Григорій Сковорода» – 28 вітчизняних та зарубіжних учених. Медаллю НАПН України «Володимир Мономах» – 15 учених. Медалі НАПН України «Іван Франко» та «Леся Українка» отримали відповідно 20 та 19 вітчизняних учених.

XI.2. Діяльність Ради молодих вчених НАПН України

НАПН України здійснює різнобічну підтримку молодих вчених. З 2016 р. функціонує *Рада молодих вчених НАПН України*, діяльність якої визначена відповідним Положенням про Раду молодих вчених Національної академії педагогічних наук України (нова редакція), затвердженим постановою Президії НАПН України від 16 травня 2019 р. № 1-2/6-140.

В цілому у 2023 р. спостерігалась негативна тенденція до зменшення кількості молодих вчених серед працюючих в академії. Не сприяє залученню молодих вчених до наукової діяльності і суттєве скорочення видатків на підготовку кадрів через аспірантуру та докторантуру.

Підтримка діяльності молодих вчених академії здійснюється за такими *основними напрямками*:

- сприяння здійсненню наукової діяльності, підвищенню кваліфікації, кар'єрному зростанню, реалізації творчого потенціалу, наданню інформаційної та організаційної підтримки молодим вченим;

- забезпечення інформаційного обміну серед молодих вчених академії (поширення наукової та іншої інформації, що стосується діяльності молодих вчених; надання інформації про премії, стипендії, гранти, конференції, школи та інші заходи підтримки наукової молоді);

- підтримка молодих вчених академії у проведенні ними наукових, науково-організаційних та науково-освітніх заходів;

- сприяння інтеграції молодих вчених до світового та європейського дослідницького простору.

З метою підтримки та активізації наукової діяльності молодих вчених НАПН України, сприяння розвитку їх професійних якостей і творчого потенціалу з 2020 р. запроваджено конкурсний відбір наукових досліджень для підтримки молодих вчених, які працюють (навчаються) в установах НАПН України, що проводиться за наявності бюджетного фінансування. Скорочення видатків бюджету, пов'язане з повномасштабною війною, не дало змоги провести такий конкурсний відбір у 2022 р., утім 11 грудня 2023 р. рішенням Президії академії оголошено конкурсний відбір для виконання у 2024 р. прикладних наукових досліджень для підтримки молодих вчених, які працюють (навчаються) в установах НАПН України. За результатами конкурсного відбору переможцями обрано 3 прикладні наукові дослідження (Інституту цифровізації

освіти НАПН України, Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи та Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка).

Підвищуючи фаховий рівень молоді вчені *Інституту педагогіки НАПН України* брали участь у роботі щорічних методологічних семінарів і зборів НАПН України; у роботі науково-практичних конференцій з актуальних проблем методики викладання у закладах загальної середньої освіти, у заходах, організованих Радою молодих вчених НАПН, на онлайн-засіданнях та заходах, організованих Радою молодих учених при Міністерстві освіти і науки України (на засіданнях спілки рад молодих вчених, у заході «Вплив воєнних дій на довкілля в Україні та зелене відновлення. Екоцид: шлях до міжнародного визнання», проведеного 16 серпня 2023 р.) та Ради молодих вчених НАПН України (на яких йшлося про досягнення і роботу молодих вчених тощо); здійснювали консультації (обмін досвідом) з відділами інституту, експериментальними закладами освіти та науковими установами.

Також молоді вчені інституту стали учасниками програми підвищення кваліфікації «Європейська якість навчання для кращої успішності учнів Нової української школи», проведеної у форматі інтенсивної літньої школи з 26 червня по 9 липня 2023 р.; VII Міжнародної науково-практичної конференції «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2023: горизонти інновацій», 25 травня 2023 р.); III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Світ дидактики: дидактика в сучасному світі» (7-8 листопада 2023 р.) тощо.

Рада молодих вчених *Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України* функціонує в інституті з 17 листопада 2016 р. До складу ради входять 8 співробітників інституту. Координатором діяльності ради від адміністрації інституту є заступник директора з науково-організаційної роботи та міжнародних наукових зв'язків акад. Л.М. Карамушка, головою – науковий співробітник лабораторії когнітивної психології, доктор філософії К.В. Гуцол, заступник голови ради – старший науковий співробітник лабораторії психології творчості М.В. Шепельова. Діяльність ради визначена відповідним Положенням. Рада має власну інформаційну сторінку на Fb (<https://www.facebook.com/rmv.kostiuk.in.psy>).

Молоді вчені інституту взяли участь у 26 міжнародних масових науково-практичних заходах (конференціях, круглих столах). Пройшли 2 підвищення кваліфікації та 6 навчань за міжнародними програмами (Ізраїль, США) стосовно надання психологічної допомоги населенню в умовах війни. Були учасниками 3 науково-дослідницьких проєктів. Рада продовжувала співпрацю з такими міжнародними організаціями: Early-Career Scientists Association Network Slack Works, однією із сучасних потужних мережей кооперації молодих вчених різних країн світу; американською організацією World Association for the Support of Scientists LLC, Delaware (USA); британською організацією House of Educations & Research Limited (Лондон, Велика Британія). Зокрема, взято участь у:

- VII Міжнародній науково-практичній конференції «Концептуальні шляхи розвитку науки та освіти» (лютий, 2023, м. Львів), (К.В. Гуцол);
- Міжнародній конференції «Україна: рік незламності. Ефективні практики психологічної допомоги в умовах війни» (4 березня 2023 р., м. Люблін), (В.Є. Луньов);
- Науково-практичній конференції з міжнародною участю «Українська психологія. XXI століття. Початок. (Дні української психології в Берліні)» (27-28 квітня 2023 р., м. Київ,) (Є.В. Степура);
- Міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-психологічні ресурси особистості в екстремальних умовах» (28 квітня 2023 р., м. Київ) (М.М. Павлюк);
- II Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми клінічної психології та нейропсихології», (27 квітня 2023 р., м. Київ) (М.М. Павлюк);
- Міжнародній науково-практичній конференції «Психоделічно асистована терапія в лікуванні посттравматичних станів: міжнародний досвід та перспективи впровадження в Україні» (4 травня 2023 р., м. Київ) (М.М. Павлюк);
- XXIII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Функціонування творчого мислення в умовах інформаційної невизначеності» (30 травня 2023 р., м. Київ) (М.В. Шепельова);
- VII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні тренінгові технології для розвитку особистості: еко-тренінг» (25-26 квітня 2023 р., м. Умань-Київ) (Є.В. Степура Є.В.) та ін.

Здійснювалося підвищення кваліфікації та навчання за міжнародними програмами:

- підвищення кваліфікації за програмою VI Всеукраїнської літньої школи з міжнародною участю «Національні наукові психологічні школи: історія та сучасність» (7 червня – 2 липня 2023 р.; 90 годин / 3 ECTS кредитів) (К.В. Гуцол);
- підвищення кваліфікації за міжнародною програмою підвищення кваліфікації керівників закладів освіти і науки, а також педагогічних та науково-педагогічних працівників «Разом із видатними лідерами сучасності та нобелівськими лауреатами: цінності, досвід, знання, компетентності і технології для формування успішної особистості та трансформації оточуючого світу» (18 серпня – 30 вересня 2023 р.; 180 годин / 6 кредитів ЄКТС) (М.В. Шепельова).

Також молодими вченими здійснювалося навчання за міжнародними програмами:

- навчання за міжнародною програмою міжнародного соціального проекту «Відновлення під час війни» за підтримки Вааду України, Фондації NOVA UKRAINE (Каліфорнія, США), Світового єврейського конгресу (США), Світового конгресу українців (Канада) (14 травня – 3 червня 2023 р.) (60 годин) (О.В. Дячок);
- навчання за міжнародною програмою «Отримання навичок теоретико-методологічного використання терапевтичної методики Хібукі-терапія у роботі з дитячою травмою» (вересень 2023 р.; 24 години) (О.В. Дячок);

– навчання за міжнародною програмою «Моделі Его-станів особистості» (13-14 жовтня 2023 р.; 6 годин) (О.В. Дячок);

– навчання за міжнародною програмою міжнародного соціального проекту «Відновлення під час війни» за підтримки Вааду України, Фундації NOVA UKRAINE (Каліфорнія, США), Світового єврейського конгресу (США), Світового конгресу українців (Канада) (14 травня – 3 червня 2023 р., 60 годин) (О.В. Дячок).

Взято участь у міжнародних науково-дослідницьких проектах:

– проведенні трьох досліджень з проблематики «Український синдром»:

1) «Український синдром: Як молодь України сприймає нову норму життя і ставиться до навчання в умовах повномасштабного російського вторгнення в 2022 році»; 2) «Український синдром. Зміни у поведінці та функціональний стан молоді в Україні в умовах повномасштабного російського вторгнення в 2022 році»; 3) «Український синдром. Молодь в Україні перед обличчям повномасштабного російського вторгнення в 2022 році» (керівник канд. психол. наук В.Є. Луньов). У дослідженні взяла участь 4891 особа (молодь і молоді вчені віком від 16 до 40 років з 61 міста та селища України). Результати дослідження опубліковано у міжнародних періодичних виданнях;

– дослідженні «Феноменологія військово-терористичних загроз в Україні» з використанням адаптованої української версії «Шкали катастрофізації тероризму» (TCS), Семюел Джастін Сінклер, Еліс Лоцічєро, 2007) (В.Є. Луньов). Підготовлено статтю «Psychological Underpinnings of Terror Awareness: A Comprehensive Dive into Ukrainians' Perception of Terrorist Threats Amidst War Tensions» для журналу American Behavioral Scientist, Q1 (Scopus), стаття пройшла рецензування та запланована до публікації;

– реалізації проекту з підвищення кваліфікації для українських вчених «Методологія міждисциплінарних досліджень з соціальних та поведінкових наук» спільно із School of Social and Behavioral Sciences at Society for The Support of Publishing Initiatives and Scientific Mobility Limited (Glasgow, Scotland) (<https://edu.scientificassociation.co.uk>). Членами ради розроблено два модулі програми: «Методологія клініко-психологічних досліджень» та «Доказові дослідження в психотерапії».

– отриманні дозволу на україномовну адаптацію методик (в межах співпраці з Лейпцизьким університетом та Університетом Дуйсбурга-Ессена):

- Skala Suizidales Erleben und Verhalten (SSEV; Teismann et al., 2021)
- Suicide Behavior Questionnaire (SBQ-R; Glaesmer et al., 2018)
- Interpersonal Needs Questionnaire (INQ; Glaesmer et al., 2014)
- German Capability for Suicide Questionnaire (GCSQ; Wachtel et al., 2014)
- Short Defeat and Entrapment Scale (SDES; Höller et al., 2020)
- Suicide Crisis Inventory (SCI-2; Bloch-Elkouby et al., 2021)
- Patient Health Questionnaire-9 (PHQ-9; Kroenke et al., 2001)
- PTSD Checklist (PCL-5; Blevins et al., 2015)
- Positive Mental Health Scale (PMH; Lukat et al., 2016)
- Oslo Social Support Scale (OSSS-3; Kocalevent et al., 2018).

– за підтримки міжнародного благодійного фонду «Альянс громадського здоров'я», молодіжного волонтерського соціального проєкту «Laboratorium» та некомерційного освітньо-профілактичного проєкту «DrugStore Project», які спрямовані на формування безпечних моделей поведінки в повсякденному житті, а також побудову гуманної наркополітики в українському контексті, надання лекційного матеріалу за темою «ПАР та їх вплив на суспільство у мирний та військовий час» (2023, Україна, США, Великобританія) (К.В. Гуцол) (<https://www.facebook.com/photo/?fbid=1105827823666927&set=a.575313500051698>).

В.Є. Луньов є дійсним членом Всесвітньої федерації психічного здоров'я (World Federation for Mental Health, США), Американської психологічної асоціації, Американської академії клінічної психології.

Рада молодих вчених *Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України* є добровільним об'єднанням, створеним з метою активізації наукових досліджень, сприяння професійному зростанню та захисту соціальних інтересів молодих науковців. Рада молодих вчених створена 28 січня 2016 р. відповідно до прийнятого та зміненого у 2019 р. положення «Про раду молодих вчених». На офіційному сайті інституту створено сторінку (<http://iprood.com.ua/rmn/>).

У 2023 р. члени ради взяли участь у більш ніж 20 онлайн масових науково-практичних заходах, організованих і проведених як інститутом, так і іншими українськими та зарубіжними установами.

Члени ради К. Котун, К. Годлевська є дійсними членами Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» НАПН України, зокрема К. Котун – заступник керівника Кафедри ЮНЕСКО.

На волонтерських засадах голова ради К. Котун та заступник голови ради К. Годлевська є членами редколегії фахового журналу (категорія Б) Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» (<https://www.unesco-journal.com.ua/>) та займаються його електронним та друкованим виданням.

Голова ради К. Котун на волонтерських засадах продовжує займатися менеджераванням:

– офіційних вебсайтів інституту (<http://iprood.com.ua/>); Кафедри ЮНЕСКО (<https://unesco-chair-iprood.com/>); Вісника Кафедри ЮНЕСКО (<https://unesco-journal.com.ua/>);

– офіційної сторінки інституту у мережі Facebook (<https://www.facebook.com/iprood.napn>);

– офіційного YouTube каналу інституту (<https://www.youtube.com/channel/UCDifVK0DDEW8CMSwQzDwZjQ>);

– офіційного Telegram каналу інституту (<https://t.me/iproodNAES>)

– офіційної сторінки Кафедри ЮНЕСКО у мережі Facebook (<https://www.facebook.com/UNESCO.NAES.Ukraine>);

– освітнього хабу «IPOOD hab» інституту (<https://iproodhab.com/>).

З 2023 р. члени ради молодих вчених інституту К. Котун та К. Годлевська є виконавцями проєкту (2022.01/0098) «Максимізація ефективності ресурсів змішаного навчання в закладі вищої педагогічної освіти у воєнний час і повоєнного відновлення України» за грантової підтримки Національного фонду досліджень України (керівник – К. Котун) (<https://iproodhab.com/project-work-centre/blended-learning-project>).

Відповідно до положення «Про політику академічної доброчесності в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (зі змінами та доповненнями)» К. Котун є головою комісії з академічної доброчесності, супервізором з академічної доброчесності, головним адміністратором антиплагіатної системи StrikePlagiarism в інституті; К. Годлевська є членом комісії з академічної доброчесності.

Щороку голова ради К. Котун проводить науково-консультативну роботу з академічної доброчесності в інституті для наукових працівників та здобувачів освіти, зокрема у 2023 р. було проведено:

– онлайн практичне заняття «Цифрові технології та академічна доброчесність: StrikePlagiarism – модуль пошуку AI» у межах I онлайн школи «Цифрові технології в наукових дослідженнях» (10 листопада 2023 р.);

– онлайн вебінар «АкадемГайд – 2023 для здобувачів ступеня PhD в ШООД імені Івана Зязюна НАПН України» (8 вересня 2023 р.).

З березня 2023 р. голова ради К. Котун відвідав комунальний заклад вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради. Із адміністрацією закладу обговорено перспективи співпраці молодих вчених академії та інституту у напрямках педагогічної освіти, освіти дорослих та культурно-мистецької освіти. Також окреслено можливості співпраці академії з Кафедрою ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття». За результатами зустрічі підписано Меморандум про співпрацю між Радою молодих вчених КЗВО «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради та радою молодих вчених інституту.

З березня по листопад 2023 р. К. Котун як керівник Освітнього хабу «Центр неперервної освіти / Lifelong Education Centre» у співпраці із фахівцями Кафедри ЮНЕСКО та Інституту провів сертифіковані курси підвищення кваліфікації за програмою «Неперервний професійний розвиток сучасного педагога: якісні освітні практики та інноваційні ресурси» (30 год., 1 ЄКТС кредит) для педагогічних працівників смт. Кельменці Дністровського району Чернівецької області (всього 500 педагогів із закладів загальної скрpdнної та дошкільної освіти).

Член ради К. Годлевська щороку проводить науково-консультативну роботу із здобувачами вищої освіти з дисципліни «ІКТ в освітньо-науковій діяльності» (<http://iprood.com.ua/phd-011/>).

Члени ради І. Заєць та О. Іванова надавали психологічну допомогу різним категоріям дорослого населення та учнівської молоді засобами духовно-психологічної просвіти, практичної психології та психотерапії у Психологічному

консультативно-тренінговому центрі інституту (<https://ipoodhab.com/psychological-centre>).

Член ради В. Піддячий є членом Центру андрагогічної майстерності при відділі андрагогіки інституту та проводить діяльність спрямовану на формування й розвиток андрагогічної майстерності педагогічних, науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, а також проведення практико орієнтованих досліджень з проблем професіоналізації педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих, упровадження одержаних результатів досліджень у практику (<https://ipoodhab.com/centre-of-andragogy-mastery>).

Член ради О. Іванова є керівником волонтерського проєкту «Психологічні сили України». У межах проєкту проведено більше 20 практичних онлайн заходів (<https://www.facebook.com/psypowerUA>).

Діяльність Ради молодих вчених *Інституту проблем виховання НАПН України* у 2023 р. спрямовувалась на сприяння організації та проведенню базових науково-практичних масових заходів інституту. Радою ініційовано і проведено форум молодих вчених «Гідність і свобода українців». Молоді вчені були залучені до: проведення звітної науково-практичної конференції інституту «Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал» та Міжнародної науково-практичної конференції «Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах»; експертизи нормативно-правових актів у сфері освіти та молодіжної політики.

У 2023 р. у діяльності Ради молодих вчених *Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України* брали участь 5 співробітників. Діяльність ради була зосереджена переважно на психолого-педагогічному дистанційному супроводі батьків дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Запровадження комплексного підходу в наданні психологічної допомоги родинам дітей з особливими потребами реалізовано шляхом створення дистанційного психологічного супроводу родин дітей з ООП, передбачало онлайн консультації для батьків на дистанційному майданчику, телефон довіри та психологічну підтримку, створення електронної пошти-довіри для батьків, розроблення інформаційних матеріалів для психологів, батьків та дітей.

Під час здійснення дослідницької діяльності проведено численні заходи для практичних і методичних працівників закладів освіти та родин дітей з ООП, зокрема: науково-практичний семінар «Психолого-педагогічна підтримка дітей з особливими освітніми потребами у кризових ситуаціях», вебінар «Психологічний супровід дітей в умовах кризових викликів», науково-практичний семінар «Сучасні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами» та ін.

Молоді вчені інституту взяли участь у ІХ Міжнародному конгресі із спеціальної педагогіки і психології «Освіта осіб з особливими потребами в умовах миру і війни», а також активно долучалися до проведення лекцій аспірантам та роботи психологічного консультативно-тренінгового центру при інституті.

Раду молодих вчених *Інституту соціальної та політичної психології НАПН України* створено в березні 2016 р. Наприкінці 2023 р. до її складу входили 14 осіб. Голова Ради – В. Діброва, заступник голови – І. Нестеренко, секретар – А. Міловідова.

У 2023 р. рада стала організатором і співорганізатором 6 масових заходів, з яких 1 – міжнародний, 5 – всеукраїнських. За її участі проведено:

- III Міжнародну науково-практичну інтернет-конференцію з нагоди відзначення Дня науки – 2023 в Україні «Актуальність та особливості наукових досліджень в умовах воєнного стану» (23 травня 2023 р.);

- XI Всеукраїнську науково-практичну конференцію для молодих учених «Наукова молодь 2023» (21 листопада 2023 р., спільно з радами молодих вчених НАН України, Державного науково-дослідного інституту МВС України, МОН України); член оргкомітету – І. Губеладзе;

- круглий стіл «Штучний інтелект для вченого: можливості та перспективи» у межах Всеукраїнської конференції «Наукова молодь-2023» (21 листопада 2023 р.);

- дискусію «Співпраця Рад молодих вчених для оптимізації зусиль у формуванні молодих дослідників» у межах Всеукраїнської конференції «Наукова молодь-2023» (21 листопада 2023 р.);

- I онлайн школу «Цифрові технології в наукових дослідженнях» (1 листопада 2023 р. – 13 грудня 2023 р.);

- круглий стіл «Розвиток цифрової компетентності вченого: досвід та перспективи» (13 грудня 2023 р.).

За результатами проведених масових заходів опубліковано збірник матеріалів XI Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь-2023» (Київ, 21 листопада 2023 р.). упоряд.: А. Яцишин. К. 2023. 338 с. (<http://www.uintai.kiev.ua/page/hi-vseukrayinska-naukovo-praktychna-konferenciya-molodyh-vchenyh-naukova-molod-2023-0>).

Молоді вчені та аспіранти інституту також взяли активну участь у:

- GSSR Academic Program for Ukraine Doctoral Study Group, організованому The Graduate School for Social Research, Institute of Philosophy and Sociology of the Polish Academy of Sciences (Warsaw, Poland, online, 7 лютого 2023 р. – 6 червня 2023 р.);

- методологічному семінарі НАПН України «Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання» (6 квітня 2023 р.);

- засіданні Співки Рад молодих вчених (12 жовтня 2023 р.), організованому Радою молодих вчених при МОН України;

- IV Всеукраїнському форумі Рад молодих вчених (19 жовтня 2023 р.), організованому Радою молодих вчених при МОН України;

- VIII міжінституційному семінарі: «Кіберсоціалізація та кіборгізація в умовах воєнного часу: психологічні, технічні та медичні аспекти» (30 жовтня 2023 р.);

• виставці «Освіта та кар'єра – День студента 2023» (17 листопада 2023 р. В. Діброва провела інтерактивну лекцію «Профілактика емоційного вигорання»).

У рамках міжнародної діяльності І.Г. Губеладзе у звітному році взяла участь в програмі академічного обміну Erasmus+ (Німеччина, Ньортінген) та Загальних зборах Європейської асоціації соціальної психології (General Meeting of the European Association of Social Psychology). Session on the war against Ukraine «Russia's War Against Ukraine and its Impact on Europe: Understanding and Acting» з виступом «Social and psychological effects of the Russian-Ukrainian war: challenges for Ukrainian society» (1-4 липня 2023 р., м. Краків, м. Варшава).

Традиційно у звітному році аспіранти і молоді вчені інституту взяли участь у внутрішньому інститутському конкурсі «Краща публікація року». Переможцями стали В. Діброва та І. Коробка.

Протягом 2023 р. молоді науковці інституту (І. Губеладзе, В. Діброва) здійснили 20 виступів у ЗМІ: друкованих ЗМІ – 3 («Освіта і суспільство»), на телебаченні – 10 (ТМ «Київ», «1+1», «Інтер», «% канал», NEWSnet (американський телеканал)), на радіо – 3 (Радіо «Промінь», Українське радіо), в інтернет-виданнях – 4.

Голова ради В. Діброва успішно захистила дисертаційну роботу на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 – «Психологія», тема дисертаційної роботи: «Стратегії конструювання особистісного майбутнього внутрішньо переміщеними особами» (2 листопада 2023 р.).

В. Діброва (травень – серпень 2023 р.) та І. Губеладзе (листопад 2022 р. – лютий 2023 р.) пройшли міжнародну програму підвищення кваліфікації психологів-консультантів, клінічних психотерапевтів та соціальних працівників з процес-орієнтованої терапії Інституту процес-орієнтованої терапії (викладачі: Алан Річардсон (Австралія) та Гарі Різ (США)). В рамках програми ними також проведені групи підтримки для жінок в проєкті Regeneration. І. Губеладзе взяла участь у тренінгу з техніки ASSYST, організованому EMDR Europe ASSYST Humanitarian Psychosocial Project (18 березня 2023 р.).

І. Губеладзе – член редколегії міжнародної групи журналів The IJBST Journal Group (International Journal of BioSciences and Technology), зокрема «International Journal of Law», «Psychology and Human Life» та збірника наукових праць «Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки». В. Діброва стала автором освітньої програми підвищення кваліфікації працівників закладів культури «Психологічна стійкість працівників закладів культури в умовах війни» для Центру післядипломної освіти комунального закладу вищої освіти Київської обласної Ради «Академія мистецтв імені Павла Чубинського». Заступник голови ради І. Нестеренко (здобувач) є експертом з акредитації освітніх програм Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

Молоді вчені взяли участь в онлайн-заході «ІдеяТон активної молоді» у рамках програми з неформальної освіти «Залучення молоді» за підтримки

Британської Ради в Україні (30-31 березня 2023 р.) (<http://surl.li/rsmlm>). Після завершення навчання ними отримано грант на реалізацію проєкту із профілактики емоційного вигорання волонтерів «Підтримка тим, хто підтримує». Під час проєкту проведено 4 офлайн зустрічі з волонтерами Бучанської ТГ (29-30 квітня 2023 р., 6-7 травня 2023 р., м. Буча) та опубліковано практичні рекомендації для волонтерів (Губеладзе І.Г., Діброва В.А. Профілактика емоційного вигорання волонтерів в рамках проєкту «Підтримка тим, хто підтримує». Практичні рекомендації. Київ. 2023, 16 с.). Проєкт реалізовано у співпраці з Київським обласним молодіжним центром та Управлінням молоді та спорту Київської обласної військової адміністрації за підтримки Британської Ради в Україні.

І. Губеладзе та В. Діброва провели 2 тренінги з професійного вигорання волонтерів (10 та 17 вересня 2023 р.) та були фасилітаторами груп підтримки для волонтерів (4 зустрічі) в проєкті «Горіти та не згорати: профілактика емоційного вигорання волонтерів», організованого Національною скаутською організацією ПЛАСТ.

В серпні – листопаді 2023 р. члени ради І. Губеладзе, В. Діброва, І. Нестеренко взяли участь у програмі підтримки ментального здоров'я населення «Простір Відновлення», ними проведено психоедукаційні зустрічі-лекції та групи підтримки. Програму реалізовано за підтримки українсько-швейцарського проєкту «Психічне здоров'я для України» (MН4Ukraine).

І. Губеладзе очолює Раду молодих вчених НАПН України та є членом Ради молодих учених при Міністерстві освіти і науки України, Міжакадемічної спілки Рад молодих вчених, член Bologna Follow Up Group Officer та Plan S Officer (переобрана у 2021 р.), член секретаріату та робочих груп «Doctoral Training» та «Mental Health» в Європейській раді аспірантів і молодих дослідників Eurodoc. І. Губеладзе є президентом Асоціації політичних психологів України. У звітному році В. Діброва стала членом правління Асоціації (координатор молодіжного напрямку), І. Нестеренко є членом Асоціації з 2023 р.

Раду молодих вчених інституту внесено в реєстр Рад молодих вчених, створений з ініціативи Ради молодих учених при МОН України з метою налагодження професійних контактів між молодими вченими рад молодих вчених, науковими установами, закладами вищої освіти України та іноземними науковими установами й організаціями для поглиблення наукової, освітньої співпраці та спільного проведення заходів з наукової, освітньої діяльності.

Діяльність ради представлено на її сторінці на сайті інституту (<http://ispp.org.ua/rada-molodix-vchenix/>) та в мережі Facebook (www.facebook.com/Рада-молодих-вчених-Інституту-соціальної-та-політичної-психології-828788983990168/).

Рада молодих вчених *Інституту вищої освіти НАПН України* створена в 2019 р. До її складу входять молоді вчені інституту віком до 35 років. Метою діяльності Ради є всебічне сприяння науково-педагогічній, винахідницькій та іншій творчій діяльності молодих вчених, аспірантів, докторантів; широке пропагування новітніх досягнень у галузі науки, техніки й освіти серед молоді;

реалізація професійних, інтелектуальних та соціально-побутових інтересів і прав наукової молоді інституту.

Основні завдання й напрями роботи ради викладені в положенні, затвердженому вченою радою інституту (25 лютого 2016 р., протокол № 2; зі змінами та уточненнями від 18 червня 2019 р., протокол № 7).

Починаючи з лютого 2023 р., раду очолює В. Ткаченко, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу забезпечення якості вищої освіти інституту.

Із січня по грудень 2023 р. до складу ради інституту входили три особи:

– В. Ткаченко, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу забезпечення якості вищої освіти, голова ради;

– О. Куценко, молодший науковий співробітник відділу забезпечення якості вищої освіти, аспірант 2 року навчання ОНП «Політика і лідерство у вищій освіті», член ради;

– М. Саюк, аспірант 2 року навчання ОНП «Політика і лідерство у вищій освіті», член ради.

У грудні 2023 р. рада поповнилася аспірантом першого року навчання А. Хоменко та докторантом Інституту О. Дудіною.

На кінець 2023 р. до складу ради входили 5 осіб (протокол засідання Ради від 4 грудня 2023 р. № 2).

Впродовж 2023 р. представники Ради вивчали досвід створення асоціацій випускників закладів вищої освіти України з метою створення Асоціації випускників інституту.

Для підвищення рівня ефективності комунікації та оперативного обміну актуальними новинами та інформацією про масово-комунікаційні та інші заходи для молодих вчених інституту створено Телеграм-чат Ради.

План роботи ради на 2023 рік виконано в повному обсязі.

Молоді вчені *Інституту цифровізації НАПН України* взяли участь в організаційному комітеті IV Всеукраїнського форуму рад молодих вчених; робочій групі з удосконалення системи екологічної освіти в Україні; конкурсній комісії з відбору проєктів молодих вчених, які працюють (навчаються) у закладах вищої освіти та наукових установах, що належать до сфери управління МОН; у робочій групі Eurodoc за напрямом «Open Science» (А.С. Сухіх). З 1 листопада по 13 грудня 2023 р. виступили співорганізаторами I Онлайн школи «Цифрові технології в наукових дослідженнях» з метою підвищення рівня цифрової компетентності наукових, науково-педагогічних працівників, аспірантів і докторантів.

На початок 2023 р. до складу ради долучено 11 осіб, і на кінець звітного періоду кількість членів ради склала 9 осіб (3 д-р. пед. наук, 1 канд. пед. наук, 2 молоді вчені без наукового ступеня, 3 аспіранти).

Інформація про діяльність ради постійно оновлюється та адмініструється на Інтернет-ресурсах: (сторінка Ради на офіційному сайті інституту <https://iitlt.gov.ua/structure/rada-molodykh-vchenykh/about.php>; сторінка у

соціальної мережі Facebook <https://www.facebook.com/profile.php?id=100063819499651>).

Досягненнями ради у 2023 р. можна вважати:

– здобуття А. Яцишин стипендії Верховної ради України (Постанова Верховної Ради України від 9 серпня 2023 р. № 3297-ІХ «Про призначення у 2023 році іменних стипендій Верховної Ради України для молодих учених - докторів наук»);

– захист М. Мар'єнко дисертації на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті;

– присвоєння В. Коваленко вченого звання старший дослідник.

21 листопада 2023 р. згідно з планом спільної діяльності НАПН України та НАН України радою проведено XI Всеукраїнську науково-практичну конференцію молодих вчених «Наукова молодь – 2023». У межах конференції проведено майстер-клас «Застосування ІІІ для наукових досліджень».

Організовано та проведено 5 всеукраїнських методологічних семінарів для молодих науковців «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті та наукових дослідженнях».

А. Яцишин стала лауреатом щорічного конкурсу «Молодий вчений року», який організовує Рада молодих учених при МОН України. А. Сухіх входила до організаційного комітету Конкурсу.

Молоді вчені (А. Сухіх та А. Яцишин) входять до координаційної групи Офісу підтримки вченого.

Оновлено Положення про Раду молодих вчених ЩО НАПН України та Положення «Кращий молодий вчений та аспірант року».

Члени ради входять до організаційного комітету ІV Всеукраїнського форуму рад молодих вчених; робочої групи з удосконалення системи екологічної освіти в Україні; конкурсної комісії з відбору проектів молодих вчених, які працюють (навчаються) у ЗВО та НУ, що належать до сфери управління МОН; робочої групи Eurodoc за напрямом «Open Science».

Наукове керівництво аспірантами інституту здійснюють В. Коваленко, М. Мар'єнко, А. Яцишин.

Представники ради входять до складу групи забезпечення якості освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії (В. Коваленко, А. Бруяка, Т. Осипчук (аспірантка)).

Для підтримки талановитої наукової молоді в *Інституті професійної освіти НАПН України* створено раду молодих учених, у 2023 р. членами Ради були 15 молодих учених.

Рада діє на основі відповідного Положення і є колегіальним виборним дорадчим органом, що об'єднує осіб віком до 35 років (для докторантів – до 40 років), які навчаються й працюють у науковій установі. Рада координує свою діяльність із заступником директора інституту з науково-експериментальної роботи. Діяльність здійснюється на громадських засадах і базується на принципах свободи наукової творчості, рівності права здобувачів освіти на

участь у діяльності ради, демократичності тощо. Завдяки діяльності ради магістри й аспіранти є повноцінними партнерами у всіх процесах забезпечення якості освітніх програм інституту, зокрема: формуванні індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти, розвитку в них академічної доброчесності, забезпеченні доступності освітніх програм і їх модернізації, збиранні та врахуванні інформації щодо кар'єрного розвитку випускників.

Основні завдання ради: об'єднувати молодих учених у провадженні наукової діяльності, брати участь у підготовці пропозицій щодо розвитку системи грантової, стипендіальної (зокрема стипендій Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України тощо) та інших форм підтримки молодих вчених при проведенні досліджень, оформленні й упровадженні результатів відповідно до сучасних європейських підходів та практик; сприяти налагодженню конструктивної взаємодії між НАПН України й молодими вченими, а також залученню молодих учених до участі в конкурсах наукових робіт, формуванню колективів молодих учених для виконання перспективних наукових проєктів, забезпечуючи відповідні правові й соціально-економічні умови; розробляти й реалізовувати механізми залучення молодих вчених до роботи в різних галузях науки, написання грантових проєктів, стимулювання їхньої наукової діяльності, кар'єрного зростання, реалізації творчого потенціалу; надавати молодим ученим консультативну, інформаційну й організаційну підтримку у здійсненні наукової діяльності (зокрема щодо співробітництва із іноземними замовниками наукової продукції), проведенні ними наукових, науково-організаційних та науково-освітніх заходів тощо; започаткувати проведення щорічного конкурсу «Кращий аспірант та молодий учений року», розробити й реалізувати механізм заохочення його переможців; клопотати про преміювання та реалізацію інших форм заохочення найактивніших молодих учених за вагомі досягнення в науковій і науково-технічній діяльності, участь в авторитетних міжнародних проєктах, публікації в престижних (Web of Science, Scopus) вітчизняних та закордонних виданнях.

Детальна інформація про науково-практичні заходи, проведені за участі молодих вчених інституту, представлена у відповідному розділі звіту установи.

У Раді молодих вчених *Інституту обдарованої дитини НАПН України* станом на кінець звітнього року налічувалось 4 особи (з них 2 кандидати наук). Один член ради установи є завідувачем відділу та науковим керівником наукового дослідження.

За 2023 р. членами Ради підготовлено статті, аналітичні матеріали, методичні рекомендації. А також молоді вчені були активними учасниками міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій, семінарів тощо.

Члени ради активно популяризують науку як серед студентської (у ЗВО України), так і учнівської молоді (у Малій академії наук України).

Рада активно співпрацює із радами молодих вчених інших установ НАПН України.

Відомості про функціонування Ради молодих вчених *ДЗВО «Університет менеджменту освіти»* активно висвітлюються на офіційному сайті установи,

сторінці у соціальних мережах та ін., також представлено у публікаціях науковців; спрямовані на встановлення та підтримку професійних контактів з науковими молодіжними організаціями закладів вищої освіти і наукових установ України й зарубіжжя.

Впродовж 2023 р. молоді вчені Університету брали активну участь у науково-практичних конференціях, семінарах, які проводилися на його базі та в інших закладах.

У звітному році в Університеті активно працювала *Школа молодого науковця*, у рамках якої проведено:

– II Міжнародний науковий форум «Адаптивні процеси в освіті» (Громадська організація «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами», ДЗВО «УМО», 7-8 лютого 2023 р.) (<http://surl.li/oexab>);

– семінар «Дисертація: зміст, новизна, організація захисту» (ДЗВО «УМО», 16 лютого 2023 р.) (<http://surl.li/ofadp>; <http://surl.li/ofadw>);

– спільне засідання Школи молодого науковця ДЗВО «УМО» та Дослідницького офісу менеджера освіти Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка «Креативні практики саморозвитку наукового потенціалу дослідників на шляху до отримання наукового статусу». Спікером заходу була д-р пед. наук, проф. О.С. Боднар (23 травня 2023 р.) (<http://surl.li/oexci>);

– IV Міжнародна літня наукова online-школа «Адаптивні процеси в освіті» (4-5 липня 2023 р.) (<http://surl.li/oexci>);

У звітному році аспіранти Університету активно долучались до заходів Ради молодих учених МОН України, зокрема:

– «Ніч молодіжної науки – 2023 в умовах війни». Аспірантка ДЗВО «УМО» К. Мартиненко була запрошена з доповіддю «Професійна підготовка майбутніх електромонтерів з ремонту та обслуговування електроустаткування в навчально-практичних центрах закладів професійної (професійно-технічної) освіти» (18 травня 2023 р.) (<http://surl.li/ofaei>);

– стратегічної сесії «Українські студії в славістиці: візуалізація» за темою «Завдання і повноваження Національної комісії зі стандартів державної мови в контексті українського законодавства. Іспити на рівень володіння державною мовою» (МОН України, Офіс підтримки вченого, Державне підприємство «Український державний центр міжнародної освіти» та Фонд Президента України з підтримки освіти, науки та спорту, 23 листопада 2023 р.) (<http://surl.li/ofaem>);

– аспіранти Ю. Чучко, Г. Германсон стали учасниками Конкурсу МОН України «Молодий вчений року» і увійшли у десятку найкращих та отримали сертифікати в номінаціях «Науковий волонтер», «Інста науковець», «Науковий Facebook» (<http://surl.li/ofaeq>).

Розділ про роботу ради увійшов до Книги «Ради молодих вчених України: 2022. Незламні» (<http://surl.li/npctv>).

Також у межах національної щорічної премії Global Teacher Prize Ukraine у м. Києві на станції метро «Золоті Ворота» відкрилася фотовиставка «Вчителі важливі!». Одна з дев'ятох героїнь виставки – аспірантка ДЗВО «УМО» Т. Короїд, вчителька української мови та літератури з м. Маріуполя, яка вже двічі стикнулася з викликами війни (<http://surl.li/ofaeu>).

Рада молодих вчених *Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського* здійснює свою діяльність з метою представництва, захисту й реалізації професійних, інтелектуальних, юридичних інтересів і прав молодих вчених бібліотеки, підвищення їхнього фахового рівня, забезпечення творчої та професійної активності. Основні завдання ради викладено в Положенні про Раду молодих вчених Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, зокрема: сприяння успішній науково-дослідній діяльності молодих вчених, їхній фаховій та особистісній самореалізації, розвитку творчих ініціатив; підтримка ідей наукової молоді з різних питань наукового й громадського життя; організація та участь у наукових заходах за ініціативою молодих вчених; налагодження співробітництва й розвиток професійних контактів з науковими установами, закладами вищої освіти, молодіжними організаціями та іншими інституціями в Україні й за кордоном; сприяння участі молодих вчених у проєктах, конкурсах, програмах та інших заходах, спрямованих на підтримку наукової молоді.

Кількість членів Ради на початок звітнього періоду становила 5 осіб, на кінець року – 3 особи. Голова Ради – Т.О. Золотаренко, молодший науковий співробітник бібліотеки.

Упродовж 2023 р. діяльність Ради здійснювалася за такими напрямками:

- науково-організаційна робота;
- участь у наукових заходах;
- підвищення кваліфікації;
- науково-інформаційна діяльність;
- співпраця із науковою молоддю.

Науково-організаційна робота. Упродовж звітнього періоду проводилися засідання Ради, на яких обговорювалися організаційні питання діяльності, зміни у складі колективу, пропозиції щодо подальших напрямів роботи, підготовки до участі в заходах та ін. Проведено онлайн-наради молодих вчених з директором та заступником директора з наукової роботи бібліотеки з обговорення питань щодо підготовки заявки на виконання наукового дослідження для участі в конкурсному відборі НАПН України, науково-практичних заходах, конкурсах для молодих вчених; розвитку співпраці із молоддю наукових установ України та зарубіжних країн; участі в українських і міжнародних грантових програмах; інформаційної протидії російському агресору.

Оновлено інформацію про діяльність ради на вебпорталі бібліотеки. Зокрема, на її сторінці висвітлено основні завдання та напрями роботи, представлено річні плани й звіти про діяльність, відображено інформацію про круглі столи, проведені молодими вченими в рамках всеукраїнських фестивалів

науки, розміщено статті із газет і довідкових видань, у яких розкрито різні аспекти діяльності ради.

Упродовж звітнього періоду молоді вчені взяли участь у науково-практичних заходах бібліотеки та інших установ з метою апробації результатів наукових досліджень. Молоді науковці (Т.О. Золотаренко, С.В. Тарнавська) долучалися до реалізації наукових онлайн-проектів бібліотеки, зокрема проекту «Педагоги України: пам'ятаємо, шануємо!», у межах якого розміщено 129 дописів. Мета проекту – популяризація творчої спадщини видатних педагогів України, надання віддаленого доступу користувачам до інформаційних ресурсів бібліотеки. Молодь бібліотеки брала участь у розробленні концепції та створенні сторінки вебпорталу бібліотеки з вивчення та популяризування української мови, що є надзвичайно актуальним в умовах боротьби українського народу з російськими окупантами. Молоді фахівці (Т.О. Золотаренко, С.В. Тарнавська) також долучилися до організації VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з історії освіти з участю представників інших країн «Педагогічна біографіка в освітньо-науковому просторі в умовах воєнної доби: нові виклики і завдання».

У звітньому році оновлено розроблену у 2022 р. заявку на виконання прикладного наукового дослідження «Інформаційне забезпечення освітніх інновацій в процесі організації дистанційної дошкільної освіти» для участі в конкурсі проектів прикладних наукових досліджень молодих вчених, які працюють (навчаються) у наукових установах НАПН України (Т.О. Золотаренко).

З метою підвищення фахового рівня члени ради прослухали низку онлайн-курсів, вебінарів, тренінгів, що засвідчено відповідними сертифікатами. Усі молоді фахівці брали участь у постійно діючому методологічному семінарі бібліотеки «Наукова бібліотека та якість сучасної освіти в умовах воєнного стану», у круглому столі «STEAM-освіта: від теорії до практики»; XIII Міжнародних та XXX Всеукраїнських педагогічних читаннях «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Грані особистості педагога у вимірах сьогодення» (до 105-ї річниці від дня народження та 30-річчя проведення всеукраїнських педагогічних читань); загальних зборах колективу із нагоди професійного свята – Всеукраїнського дня бібліотек; вебінарах для українських дослідників Ради молодих учених МОН України (зокрема, Видавничому семінарі українських дослідників Elsevier – День 1, Українському науково-видавничому семінарі Elsevier – День 2).

Молоді фахівці здійснили вагомую роботу щодо науково-інформаційного забезпечення освіти й науки через створення й оприлюднення віртуальних книжкових виставок та інформаційних презентацій. Зокрема, А.В. Жигалюк підготувала виставку «Марія Миколаївна Грінченко – українська письменниця, перекладачка, педагогиня, видавниця» (до 160-річчя від дня народження). Створено сторінку Ради молодих учених бібліотеки у Фейсбуці.

Рада здійснює роботу щодо налагодження та розвитку співробітництва з молодими науковцями інших установ. Підписано угоди про співпрацю з Радою

Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (2016), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (2017), Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (2018), Інституту соціальної та політичної психології НАПН України (2019). Ведуться перемовини щодо співпраці із молодими вченими інших наукових інститутів НАПН України та закладів вищої освіти України, зокрема Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Київського університету імені Бориса Грінченка.

Перспективи діяльності ради:

- поповнення складу Ради, залучення до роботи молодих фахівців;
- моніторинг міжнародних наукових проєктів, грантів, конкурсів;
- пошуки оптимальних варіантів міжнародної співпраці;
- активізація участі в міжнародних, зокрема зарубіжних, науково-практичних заходах;
- участь наукової молоді в конкурсах на отримання державних премій і стипендій для молодих вчених;
- налагодження та розвиток співробітництва із молодими вченими різних наукових установ та закладів вищої освіти України й зарубіжжя;
- участь у роботі Ради молодих вчених НАПН України;
- висвітлення результатів діяльності ради у ЗМІ, на вебпорталі, у мережі «Фейсбук».

Здобуття стипендій молодими вченими НАПН України у 2023 р.

Державну іменну стипендію для увічнення подій Революції Гідності та вшанування подвигу Героїв України – героїв Небесної Сотні у номінації «Стипендія імені Юрія Поправки»:

- у 2023 р. отримувала голова Ради молодих вчених НАПН України І.Г. Губеладзе (наказ МОН України від 18 листопада 2022 р. № 1047);
- на 2024 р. призначено А.В. Остапенко, доктору філософії у галузі освіти, науковому співробітнику лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійної освіти НАПН України (наказ МОН України від 20 листопада 2023 р. № 1435).

Стипендії Кабінету Міністрів України для молодих вчених у 2023 р. отримували:

- М.О. Загорулько, кандидат педагогічних наук, завідувач відділу аспірантури та докторантури Інституту педагогіки НАПН України;
- К.В. Гуцол, доктор філософії з психології, старший науковий співробітник лабораторії когнітивної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України.

ХІІ. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ МАСОВІ ЗАХОДИ ТА ВИСТАВКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

ХІІ.1. ПРОВЕДЕННЯ МІЖНАРОДНИХ І ВСЕУКРАЇНСЬКИХ КОНФЕРЕНЦІЙ, ЧИТАНЬ, СЕМІНАРІВ, КРУГЛИХ СТОЛІВ

У 2023 р. вчені НАПН України відповідно до плану роботи провели 203 науково-практичні масові заходи: 67 міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій, 61 семінар, 4 конгреси, 6 форумів, 7 педагогічних читань, 33 круглі столи, 25 інших заходів. Водночас наукові працівники наукових установ були організаторами і співорганізаторами 743 масових заходів, зокрема 125 конференцій, 183 семінарів, 46 круглих столів тощо (Додатки, табл. 23). Вчені академії взяли участь у понад 4 тис. заходів: 32 з'їздах і конгресах, 187 симпозіумах, понад 1,6 тис. конференцій, 608 семінарах, 25 педагогічних читаннях, 241 круглому столі, 83 виставках, більше 1,3 тис. інших заходів.

У звітному році за планом роботи НАПН України вчені **Інституту педагогіки НАПН України** провели 9 науково-практичних масових заходів (3 міжнародні), також були організаторами і співорганізаторами проведення 47 масових заходів різних рівнів, у тому числі 14 міжнародних. Загальна кількість заходів, у яких взяли участь наукові працівники інституту – 697, зокрема 270 міжнародних. Через технічні причини проведення науково-практичної конференції всеукраїнського рівня «Зміст і технології шкільної освіти» перенесено на січень 2024 р.

У ході роботи VII Міжнародної науково-практичної конференції «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2023: горизонти інновацій» обговорено виклики і кращі практики в освіті в Україні, Європі та світі крізь призму кроскультурних порівнянь, зокрема питання теорії і методології освіти, реформ та інновацій в освіті у глобалізованому світі, європейського дослідницького простору, європейської якості навчання для кращої успішності учнів, освіти в умовах війни та відбудови.

Під час міжнародної науково-практичної конференції «Моделі державно-громадського управління закладами загальної середньої освіти на засадах партнерської взаємодії» висвітлено питання впливу трансформаційних процесів на розвиток державно-громадського управління, теоретико-методологічних основ інноваційних моделей управління закладами освіти в сучасних умовах, організаційно-педагогічних умов забезпечення державно-громадського управління закладами освіти на засадах партнерської взаємодії, державно-громадського управління освітнім процесом в умовах воєнного стану.

У доповідях учасників міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення» висвітлено вітчизняний та зарубіжний досвід сучасного методичного забезпечення освітнього процесу, стратегії функціонування системи освіти в умовах війни та повоєнного відновлення, засоби та технології діагностики і компенсації освітніх втрат, педагогічні можливості музеїв у подоланні освітніх

та навчальних втрат в умовах війни.

Під час всеукраїнської науково-практичної конференції «Історія та філософія освіти України: соціогуманітарні виклики воєнного часу та післявоєнного відновлення. До 200-річчя від дня народження українського педагога К. Д. Ушинського» обговорено творчу спадщину педагога-просвітника Костянтина Дмитровича Ушинського та окреслено шляхи використання його ідей в роботі Нової української школи.

Змістовною й результативною була всеукраїнська серпнева конференція для педагогічних працівників до нового навчального року «Вчені НАПН України – українським учителям». Вчені Інституту педагогіки НАПН України надали освітянам методичні поради й рекомендації щодо реалізації концепції «Нова українська школа», змісту нових модельних навчальних програм і підручників, що запроваджуються в новому навчальному році, висвітлили особливості організації освітнього процесу в умовах воєнного стану, шляхи подолання освітніх втрат, особливості створення безпечного психологічного середовища та ознайомили освітян з методичними розробками щодо актуальних питань, які нині турбують освітянську спільноту.

На всеукраїнській науково-практичній конференції «ХІ Волошинські читання. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство» актуалізовано науковий доробок Н.Й. Волошиної в контексті сучасних освітніх завдань, обговорено особливості викладання курсу літератури в закладах загальної середньої та вищої педагогічної освіти в реаліях війни та у повоєнний період, питання професійної творчості вчителя-словесника в інноваційних вимірах.

Під час науково-практичного онлайн-семінару «Проектування цифрового освітнього середовища в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України» у доповідях його учасників висвітлено питання проектування освітнього середовища в умовах цифровізації суспільства під час дії воєнного стану в Україні, розвитку дигітальної грамотності в освітньо-розвивальному середовищі закладів загальної середньої освіти, варіативного компонента змісту повної загальної середньої освіти як чинника проектування освітнього середовища цифрової культури, цифрової ідентичності як складової цифрової соціалізації особистості.

Учасниками всеукраїнського круглого столу «Методи компетентнісного навчання української мови», присвяченого пам'яті чл.-кор. О.М. Біляєва, висвітлено питання актуалізації ціннісного й емоційного потенціалу методів навчання мови в контексті українських викликів, модернізації традиційних методів навчання української мови, синергії методів навчання й виховання на уроках української мови як вимоги часу.

Під час круглого столу «Олександр Іванович Бугайов: Учитель. Вчений. Громадянин (до 100-річчя від дня народження)» обговорено актуальні проблеми теорії та методики навчання фізики в контексті наукової спадщини видатного українського вченого О.І. Бугайова, зокрема питання стратегії розвитку фізичної освіти в Україні, методики навчання фізики та астрономії, діагностики та компенсації освітніх втрат з фізики в умовах сьогодення, місця та ролі сучасного

підручника як основи навчально-дидактичного забезпечення шкільного курсу фізики.

У звітному році вченими **Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України** проведено 19 масових науково-практичних заходів, включених до плану роботи НАПН України, серед яких 9 міжнародних і 420 заходів за планом роботи інституту (у тому числі 94 міжнародні). Загальна кількість заходів, у яких взяли участь наукові працівники інституту, – 697.

Зокрема проведено IV Всеукраїнський конгрес з організаційної та економічної психології «Організаційна та економічна психологія в умовах війни: основні завдання та напрямки діяльності», у ході якої обговорено: особливості копінг-стратегій та посттравматичного зростання у військових, які зазнали ампутації; психічні відхилення у важкопоранених військовослужбовців; психологічне благополуччя персоналу освітніх організацій: зміст, індикатори, особливості підтримки в кризових умовах сьогодення; психічне здоров'я українців, які знаходяться за кордоном унаслідок війни; особливості волонтерської діяльності; особливості нормативного регулювання надання психологічних послуг в умовах війни та в повоєнний період; психоемоційні стани особистості та спільноти в умовах воєнного часу; фактори мобілізації психологічних ресурсів персоналу організацій в період війни; вплив травми на функціонування психіки; досвід реалізації технологічного підходу щодо здійснення психологічної підтримки та допомоги учасникам освітнього процесу в умовах війни; толерантність до невизначеності та її зв'язок з психологічним здоров'ям освітнього персоналу в умовах воєнного часу; технологія розвитку творчого потенціалу як чинника забезпечення психічного здоров'я людей похилого віку методами арт-терапії в умовах війни; психологічні вектори розвитку конкурентоспроможності особистості та фахівця тощо.

Напрямами роботи всеукраїнського відкритого науково-практичного онлайн-форуму «Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії» були: активи інноваційного розвитку освіти – технології, методики, ресурси; цифровізація освіти на засадах stem в умовах євроінтеграції; позашкільна освіта в умовах воєнного стану; інформаційно-цифрові середовища закладів освіти: трансформація, безпека, вплив ШІ; розвиток проектної діяльності в контексті євроінтеграційних вимог упровадження інновацій у різних екосистемах; soft skills як сучасний інструмент можливостей та розвитку кваліфікованого фахівця у повоєнній відбудові України; неперервний професійний розвиток дорослих; підготовка кваліфікованих кадрів в умовах війни та повоєнного відновлення України; управління адаптивними процесами в освіті в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення; перспективні освітні моделі спеціалізованої освіти наукового спрямування.

XI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Віртуальний освітній простір: психологічні проблеми» була присвячена актуальним науковим темам, викликаних війною, а також пов'язаним зі стрімким розвитком і розповсюдженням технологій штучного інтелекту. Учасниками XXIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Функціонування творчого

мислення в умовах інформаційної невизначеності» обговорювалися питання: стратегічних проблем психолого-педагогічної науки в сучасних умовах; проблем мислення в науковій спадщині Г.С. Костюка; загальних проблем розумової діяльності; психології творчого мислення; функціонування творчого мислення в ускладнених умовах; мислення і сприймання; особливостей функціонування творчого мислення стосовно різних сфер діяльності; професійного мислення; формування образу колеги-психолога; вікових особливостей функціонування творчого мислення; творчого мислення і навчання; методів дослідження та діагностики творчого мислення; психолого-педагогічних засобів розвитку творчого мислення на різних вікових етапах; системи КАРУС в діагностиці та розвитку розумової готовності до навчання та творчої діяльності, а також інші проблеми психології розумової діяльності.

Засідання секції «Психологія мови і культури» XXXII Міжнародної наукової конференції «Мова і культура» імені проф. Сергія Бураго» охопило широкий пласт гостроактуальних проблем сучасної психологічної науки у її міждисциплінарному вимірі, що сприяло розповсюдженню сучасних наукових знань з психології, педагогіки та міждисциплінарних наробок, оволодінню новітніми досягненнями наукової методології, ознайомленню наукової громадськості із сучасними теоретичними напрацюваннями та практичним застосуванням психологічних практик і технологій. Дискутувалися педагогічні проблеми психологічної підтримки творчо обдарованих дітей у воєнний час, проблеми формування психологічної стійкості дітей у кризових ситуаціях, а також проблеми адаптації українських дітей в інтеграційних класах зарубіжних шкіл, що прийняли евакуйованих з України.

Під час XXIII Міжнародної наукової психологічної конференції «Психологічні проблеми творчості» обговорювалися: блокуюча хаотизація психологічних теорій та концепцій; парадоксальна невизначеність предмету психології на межах релігії, філософії, фізіології, психіатрії, синергетики та ін.; стан загальної теорії творчості та її окремих складових; можливості поєднання класичних вчень Сходу та Заходу з новітніми пошуками концепцій таланту, мотивації, почуттів та емоцій, інтуїції та сфер позасвідомості; проблема творчого здоров'я у його різних вимірах (психічних, генетичних, екологічних, соціальних, педагогічних); формування психологічної готовності до творчої діяльності; поліфонічна школа розвитку мислення Г.С. Костюка; психологічні аспекти творчої конструкторології.

Учасниками IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Нова українська школа: психологічні проблеми» розглядалися наступні питання: потенціал генетичної психології в дослідженні взаємодії суб'єктів освітнього простору; психолого-педагогічні аспекти взаємодії суб'єктів освітнього простору (освітні, вікові, гендерні, психологічна грамотність, взаємодія із дітьми з особливими потребами); психологічний аналіз (експертиза) взаємодії суб'єктів освітнього простору; психологічний супровід реформування сучасної школи: особливості адаптації до нових умов освітнього простору (простору НУШ); особливості взаємодії суб'єктів освітнього простору в умовах

дистанційного навчання; розвивальна та навчальна книга: сучасні психологічні вимоги; організація освітнього процесу та особливості навчання в умовах воєнного стану; психологічні аспекти адаптації вимушено переселених до нового середовища.

Вченими інституту також проведено всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Життєві виклики сучасного суспільства: реалії та перспективи», VIII Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Особистісні та ситуативні детермінанти здоров'я», XV Науково-практичний семінар «Саморозвиток і психологічна підтримка обдарованих учнів та студентів в умовах війни», XV Науково-практичний семінар «Психологічна технологія ціннісної підтримки обдарованих учнів і студентів в умовах війни», II Науковий онлайн семінар «Медіаосвіта як чинник соціалізації особистості і громади в умовах війни та повоєнного відновлення», круглий онлайн-стіл «Стрес в житті сучасної особистості: надбання та втрати», онлайн круглий стіл з міжнародною участю, присвячений засновнику лабораторії І.О. Синиці «Актуальні проблеми психології навчання в сучасній соціокультурній ситуації» та інші заходи.

Вченими **Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України** організовано та проведено 48 науково-практичних масових заходів (30 заходів включено до плану роботи НАПН України, 18 – до плану роботи інституту), з яких 9 – міжнародних, узято участь у 112 науково-практичних масових заходах, організованих іншими установами.

Зокрема проведено звітну науково-практичну конференцію «Розвиток педагогічної науки і практики в умовах воєнного та повоєнного часу», учасниками якої обговорювалися проблеми: професіоналізації педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих; педагогічної освіти в умовах воєнного і повоєнного часу, прогностичного потенціалу зарубіжного досвіду; подолання викликів забезпечення якості педагогічної освіти України; розвитку психологічної готовності педагогічного персоналу Нової української школи до професійної діяльності в умовах воєнного та повоєнного часу; дослідницьких рефлексій майбутніх науковців.

У ході роботи XI Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін» обговорювалися питання: механізмів і методів підвищення конкурентоспроможності університетів України та проблем і перспектив цифрової трансформації вищої освіти; сучасних ризиків вищої освіти України в умовах військової агресії РФ; інклюзивного освітнього середовища: глобального, європейського та національного контексту.

Професійна індивідуальність викладача вищої школи як чинник його конкурентоздатності на ринку праці; роль життєстійкості у збереженні професійного здоров'я; мотиваційні чинники прийняття рішень щодо життєвої самореалізації особистості обговорювалися учасниками міжнародної науково-практичної конференції «Індивідуальність у психологічних вимірах спільнот і професій».

У ході роботи III Міжнародної науково-методичної конференції

«Проблеми та шляхи реалізації компетентнісного підходу в сучасній освіті» розглянуто проблеми освіти в епоху цифрових технологій; компетентнісного, діяльнісного, аксіологічного та особистісно орієнтованого підходу як основи навчання в умовах викликів сьогодення; сучасних освітніх методик і технологій як об'єктивної потреби та умови модернізації освіти.

Під час XIII Всеукраїнських психолого-педагогічних читань, присвячених пам'яті Б.О. Федоришину, «Профорієнтація: стан і перспективи розвитку» обговорювалися питання науково-методичних та практичних основ сучасної профорієнтації; психологічного супроводу професійної діяльності педагогічних працівників в умовах світових змін; формування кар'єрної спрямованості в учнів закладів загальної середньої освіти в умовах НУШ; актуалізації та розвитку особистісно-професійного ресурсу людини; стратегії усвідомлення професійного покликання та способів самореалізації випускників закладів вищої освіти; професійної діагностики та консультування в умовах світових змін; професійної адаптації та дезадаптації суб'єкта діяльності в кризових умовах життєдіяльності (війна, окупація, вимушене переселення тощо).

Розвиток освіти дорослих в Україні в умовах війни: виклики і шляхи подолання; психолого-педагогічні аспекти навчання дорослих у системі неперервної освіти; професійна підготовка, підвищення кваліфікації педагогів та андрагогів; особистісний і професійний розвиток фахівців в Україні та зарубіжжі; Закон України «Про освіту дорослих»; професійний стандарт за професією «Андрогог»: знаходились у центрі уваги учасників VII Всеукраїнських педагогічних читань «Особистісний і професійний розвиток дорослих», присвячених 95-річчю від дня народження видатного науковця акад. С.У. Гончаренка.

У ході роботи II Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта дорослих: світові тенденції, українські реалії та перспективи» обговорено питання освіти дорослого населення в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів: розвиток освіти дорослих в умовах війни: виклики і шляхи подолання; психолого-педагогічних аспектів навчання дорослого населення; освітніх потреб різних категорій дорослих; сучасних технологій навчання дорослого населення; інклюзивного підходу в освіті дорослих; освіти дорослих в Україні та зарубіжжі.

Під час X Міжнародної науково-практичної конференції «Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи» висвітлено актуальні теоретичні, законодавчо-нормативні та практичні питання мистецької освіти; вітчизняний досвід організації мистецької післядипломної педагогічної освіти щодо підвищення кваліфікації вчителів мистецьких дисциплін закладів загальної середньої освіти.

Проблеми психолого-педагогічних засад формування особистості, педагогічної освіти в умовах євроінтеграції, початкової освіти та підготовки вчителя початкових класів з урахуванням вимог Концепції Нової української школи, освітніх технологій у забезпеченні конкурентоспроможності майбутнього фахівця; неперервної освіти і підготовки фахівців в умовах вищої школи розглянуто учасниками VII Міжнародної науково-практичної

конференції «Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції».

Основними питаннями, які обговорювалися під час XXI Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті професора О.П. Рудницької «Неперервна педагогічна освіта XXI століття: досвід, інновації, тенденції», були: філософсько-аксіологічні та андрагогічні засади педагогічної освіти; педагогічна освіта в Україні; мистецька освіта у вимірах сучасних модернізаційних змін; зарубіжний досвід підготовки вчителя; педагогічна майстерність як система професійно-мистецьких компетентностей; проблеми, сьогодення, перспективи музейної педагогіки.

У ході роботи XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених «Перспективи розвитку сучасної психології» обговорювалися: концептуальні питання сучасної психології; психологія соціальних комунікацій та групової взаємодії; специфіка роботи психолога в екстремальних та кризових ситуаціях; активізація психологічних ресурсів особистості в умовах соціальних викликів.

Вченими інституту проведено вебінар «Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку суспільства», присвячений Міжнародному дню рідної мови, семінар-дискурс «Актуальність дотримання гендерної рівності у професіях сучасного світу», XII Міжнародний науково-методологічний Інтернет-семінар «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів», круглі столи: «Гендерні відмінності в професійній діяльності педагогів, психологів, вихователів. Міфи, стереотипи, реальність», «Українського цвіту по всьому світу: консолідація українців в умовах російської агресії – погляд з України», «Радник із професійної орієнтації у Новій українській школі» та ін.

У 2023 р. науковці Інституту проблем виховання НАПН України організували 89 (28 включено до плану роботи НАПН України, 61 – до плану роботи інституту) та учасниками 410 науково-практичних масових заходів.

Відповідно до плану роботи НАПН України організовано та проведено всеукраїнську науково-практичну конференцію «Виклики та перспективи виховання зростаючої особистості у повоєнній реальності», учасниками якої актуалізовано питання запобігання булінгу, виховання в сучасній сім'ї, впливу кризових ситуацій на психічне здоров'я дітей в умовах війни; міжнародну науково-практичну конференцію «Зростаюча особистість у смислоціннісних образах», всеукраїнську інтернет-конференцію «Освітній процес у закладах дошкільної освіти в умовах воєнного стану: теорія, практика, інноватика», всеукраїнську вебконференцію «Учені НАПН України – українським вчителям»; всеукраїнську науково-практичну конференцію «Видатний син українського народу (до 200-річчя від дня народження вчителя вчителів К.Д. Ушинського)»; XIII Психолого-педагогічні читання, присвячені пам'яті доктора педагогічних наук, професора Б.О. Федоришина, «Проорієнтація: стан і перспективи розвитку - 2023», учасниками якої обговорено актуальні проблем сучасної професійної орієнтації.

У ході роботи XXI Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті професора О.П. Рудницької «Неперервна педагогічна освіта XXI століття: досвід, інновації, тенденції» наукову громадськість ознайомлено із результатами дослідження проблем естетичного виховання та мистецької освіти в ретроспективі та динаміці. Учасниками XIII міжнародних та XXX Всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Грані особистості педагога у вимірах сьогодення» переосмислено педагогічну спадщину В. Сухомлинського в сучасних умовах.

Також проведено: всеукраїнський науково-методичний семінар «Соціальні очікування учнівської молоді в динамічних соціальних умовах», науково-практичний семінар «Впровадження профорієнтаційних стратегій у сучасний освітній процес: сутність і перспективи», III Всеукраїнський науково-методичний семінар «Мистецька освіта в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: завдання та здобутки», всеукраїнський вебінар «Цифрове освітнє середовище для батьків дітей раннього та дошкільного віку», II Всеукраїнський круглий стіл «Партнерство з закладами освіти та соціальними інституціями в контексті визначення соціальних та ціннісних орієнтацій сучасної молоді» тощо.

У 2023 р. Інститутом спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України організовано та проведено 95 масових науково-практичних заходів (23 заходи включено до плану роботи НАПН України, 72 – до плану роботи інституту), із них 34 міжнародних. Крім того, вчені інституту взяли участь у 396 науково-практичних масових заходах інших установ та організацій, у тому числі 158 міжнародних.

З-поміж заходів, включених до плану роботи НАПН України, слід відзначити IX Міжнародний конгрес зі спеціальної педагогіки та психології «Освіта осіб з особливими потребами в умовах миру і війни», у ході якого обговорювалися питання інновацій у галузі спеціальної педагогіки і психології в аспекті психолого-педагогічної допомоги особам з особливими освітніми потребами у викликах воєнного часу.

Обговорення методичних порад щодо використання розробленого програмно-методичного забезпечення в практиці роботи із дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку; висвітлення інноваційних форм роботи у закладах дошкільної освіти м. Києва, Дніпра, Львова та ін. відбувалося учасниками всеукраїнського науково-методичного семінару «Сучасне дошкілля: зміст, організація та супровід навчання дітей з особливими освітніми потребами».

Під час всеукраїнської міжгалузевої науково-практичної онлайн конференції «Освітня практика нової доби: досвід та перспективи навчання дітей з порушеннями слуху» презентовано та обговорено актуальні питання забезпечення педагогічної, психологічної та юридичної підтримки дітей з порушеннями слуху в умовах воєнного стану, визначено орієнтири розвитку освіти у повоєнний період.

Тематикою всеукраїнської міжгалузевої науково-практичної онлайн

конференції «Освітня практика нової доби: досвід та перспективи навчання дітей з порушеннями слуху» стали: актуальні питання забезпечення педагогічної, психологічної та юридичної підтримки дітей з порушеннями слуху в умовах воєнного стану; визначення орієнтирів для розвитку освіти у повоєнний період.

Проведення V Всеукраїнського тифлофоруму «Психолого-педагогічна підтримка дітей з порушеннями зору в умовах нових викликів» спрямоване на вирішення актуальних питань підтримки та розвитку дітей з порушенням зору: психолого-педагогічної підтримки дітей із функціонально-зоровими труднощами в умовах війни.

Також проведено науково-методичний круглий стіл «Психолого-педагогічні технології навчання та підтримки дітей з особливими освітніми потребами», інформаційно-методичні вебінари «Допоміжні можливості для навчання дітей з порушеннями слуху (технічний та методичний аспекти)», «Допоміжні можливості для навчання дітей з порушеннями слуху: особливості застосування у закладах професійної та вищої освіти», «Психологічний супровід дітей в умовах кризових викликів», тощо.

Відповідно до плану роботи НАПН України і плану роботи установи вченими Інституту соціальної та політичної психології НАПН України організовано і проведено 63 науково-практичні масові заходи (13 включено до плану роботи НАПН України та 50 – до плану роботи інституту). Усього вчені інституту взяли участь у 298 масових заходах.

У звітному році відбулася V Науково-практична конференція із міжнародною участю «Психосоматична медицина: наука та практика» за тематикою: розбудова засад психосоматичної медицини в світі, напрями сучасних досліджень в галузі психосоматичної медицини, досягнення та перспективи психосоматичної медицини в Україні, спектр наукових досліджень з психосоматичної медицини в Україні, психосоматичні аспекти пандемії COVID-19 у різних клінічних галузях медицини, сучасні тенденції у навчанні студентів, інтернів та лікарів основам психосоматичної медицини. Основними напрямами VII Міжнародної науково-практичної конференції «Інтеграційні можливості сучасної психології та шляхи її розвитку» були: методологія психологічних досліджень людини та суспільства: інтеграційний підхід; психологічне забезпечення ефективної діяльності організацій та персоналу в умовах війни; соціально-психологічні особливості сучасних політичних процесів у воєнний час; професійна компетентність сучасного фахівця на етапі професійної підготовки; психологія травми: психологічна допомога постраждалим унаслідок військових дій, психотравмувальних подій; консультативна, терапевтична та діагностична діяльність у психосоціальному супроводі особистості та інших соціальних суб'єктів; досвід роботи психологів у воєнний час. У рамках циклу «Медіаосвітня осінь – 2023» відбулася V Всеукраїнська наукова інтернет-конференція «Медіатворчість в часи війни: протистояння медіатравмі».

У рамках XI Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь – 2023» відбулися: дискусія «Співпраця рад молодих

вчених для оптимізації зусиль у формуванні молодих дослідників», круглий стіл «Штучний інтелект для вченого: можливості та перспективи».

Сьомий круглий стіл з міжнародною участю «Історія в нас і ми в історії: психологія історичної пам'яті», який проведено на виконання Програми спільної діяльності НАН України і НАПН України на 2023-2025 рр., працював за сімома тематичними напрямками: культурно-цивілізаційні взаємовпливи України та світу в умовах російсько-української війни; патріотизм та ідеї соборності в сучасному українському суспільстві, міжгрупова взаємодія в історичному і територіальному вимірах, соціально-психологічні механізми суспільної консолідації, суб'єктно-вчинковий підхід В.Роменця – В.Татенка в гуманітарних і соціальних дослідженнях цивілізаційної суб'єктності України; складові соціальної та психологічної підтримки й реабілітації воїнів в умовах війни та у повоєнний час; культурно-історичні основи звитяжності ЗСУ і громадянського суспільства України.

Також проведено науково-практичний семінар «Психологія соціальної ідентичності в умовах війни», II науковий онлайн-семінар «Медіаосвіта як чинник соціалізації особистості і громади в умовах війни та повоєнного відновлення», Шостий науково-практичний семінар «Виміри особистісних трансформацій: ресурси відновлення в умовах війни», Перший міжінститутський семінар «Покоління проблематика української політики в теоретико-методологічному та прикладному контекстах», VIII Міжінституційний семінар «Кіберсоціалізація та кіборгізація в умовах воєнного часу: психологічні, технічні та медичні аспекти», II Круглий стіл «Проблеми розвитку ідентичності особистості в освітньому просторі», Українсько-польський симпозіум «Психологія перед лицем російсько-української війни» та інші заходи.

У звітному році **Інститутом вищої освіти НАПН України** організовано та проведено 17 науково-практичних заходів (5 включено до плану роботи НАПН України та 12 – до плану роботи інституту). Також учені брали активну участь у 125 заходах інших наукових установ і закладів освіти.

Серед низки заходів заслуговує на увагу XII Міжнародна науково-практична конференція «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу: цифровізація та забезпечення якості вищої освіти», учасники якої обговорили Болонський процес та цифрові трансформації у вищій освіті, специфічні виклики для українських університетів при впровадженні принципів та цілей Болонського процесу, підсумки заходів Національних експертів з реформування вищої освіти Програми ЄС Еразмус+: тенденції та перспективи розвитку вищої освіти. Системні механізми та критерії оцінювання діяльності університетів України, критерії загальних і профільних міжнародних університетських рейтингів обговорювалися учасниками круглого столу «Лідерство університетів України у контексті критеріїв міжнародних рейтингів». В ході роботи II Міжнародної конференції «Особистість, університет, суспільство: взаємодія в умовах змін» розглянуто проблеми та виклики університетів України в умовах нових реалій, спричинених військовою

агресією та завданнями післявоєнного відновлення країни.

Також організовано і проведено: міжнародну науково-практичну конференцію «Міжнародний історичний досвід повоєнної реконструкції економіки: уроки для України», III Міжнародну науково-практичну конференцію «Розбудова внутрішніх систем забезпечення якості у ЗВО України: кваліфікації, оцінювання та культура якості», міжнародну наукову конференцію «Соціально-гуманітарні студії: інновації, виклики та перспективи», круглі столи «Глобальна Конвенція про визнання кваліфікацій вищої освіти як інституціональна основа трансформації сфери вищої освіти в післявоєнному відновленні України», «Кваліфікаційний розрив (qualificationgap): шляхи його подолання вищою освітою. Прогнози», «Громадянська освіта як засіб формування громадянської та національної ідентичності», «III Всесвітня конференція ЮНЕСКО з вищої освіти (Дорожня карта ЮНЕСКО «Без обмежень. Нові способи заново винайти вищу освіту» (BEYONDLIMITS. NewWaysto Reinvent Higher Education)»: виклики для сфери вищої освіти України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення» та інші заходи.

За звітний період вчені **Інституту цифровізації освіти НАПН України** організували та провели 28 масових заходів (13 включено до плану роботи НАПН України, 15 – до плану роботи інституту). Усього вчені інституту взяли участь у 277 масових заходах.

Зокрема проведено XV Міжнародну конференцію із математичної, наукової та технологічної освіти (ICoM-MASTEd-23), у ході якої обговорено міжнародні та вітчизняні проблеми і перспективи математичної, науково-технічної освіти, що викликаються перспективними теоріями, моделями, інструментами, послугами, мережами та комунікаціями; IV Міжнародну конференцію зі сталого майбутнього: екологічні, технологічні, соціальні та економічні питання (ICSF 2023) – рецензовану міжнародну конференцію, яка є головним міждисциплінарним форумом для соціологів, біологічних науковців, інженерів і практиків, які представляють результати досліджень, ідеї, розробки та застосування.

Актуальні проблеми освіти у компаративній перспективі, методологічні орієнтири педагогічної компаративістики, освітні реформи та інновації у глобалізованому світі, тенденції розвитку шкільної освіти та освіти дорослих у різних країнах, світові тенденції розвитку ІКТ в освіті розглядалися учасниками VI Міжнародної конференції «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2023: горизонти інновацій».

Тематика доповідей IX Міжнародної науково-практичної конференції «Адаптивні технології управління навчанням ATL-2023» охопила наступне коло питань: психолого-педагогічні проблеми адаптивного навчання; інформаційні та інтелектуальні технології в управлінні навчанням; методика адаптивного навчання інформатики у закладах вищої та загальної середньої освіти; освітні вимірювання в адаптивному управлінні; адаптивні технології соціальної інформатики; системи управління контентом.

Під час другого англomовного воркшопу із цифрової трансформації освіти

(Digi Transf Ed 2023) обговорено проблеми: стратегії цифрової трансформації закладів освіти; інтеграції цифрових технологій у викладання та навчання; онлайн-ових та змішаних моделей навчання для загальної середньої та вищої освіти; оцінки та оцінювання цифрових навчальних середовищ; залучення та мотивації студентів до онлайн-навчання; підготовки та підвищення кваліфікації вчителів для цифрової трансформації; етичних та соціальних наслідків цифрової трансформації в освіті; відкритих освітніх ресурсів та відкритих освітніх практик. Тематика шостого англомовного воркшопу, присвяченого методам, ресурсам і технологіям відкритої освіти та науки (MROL 2023), охоплювала питання сучасного стану розвитку та перспектив використання провідних інформаційно-комунікаційних технологій підтримки навчання і наукових досліджень у відкритих системах вищої освіти.

Проведено також науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Відкрита наука в умовах інтеграції освіти України до європейського дослідницького простору»; V Всеукраїнський відкритий науково-практичний онлайн-форум «Інноваційні трансформації у сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії»; VIII Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Сучасні інформаційні технології в освіті та науці»; XI Всеукраїнську науково-практичну конференцію молодих вчених «Наукова молодь – 2023», всеукраїнський науково-практичний семінар «Цифрова компетентність вчителя нової української школи 2023. Пошук рішень у період війни»; чотири всеукраїнських методологічних семінари для молодих учених «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті та наукових дослідженнях»; чотири всеукраїнські методологічні семінари «Системи навчання і освіти в комп'ютерно орієнтованому середовищі» та інші заходи.

У 2023 р. вченими **Інституту професійної освіти НАПН України** організовано та проведено 41 науково-практичний масовий захід (27 заходів включено до плану роботи НАПН України, 14 – до плану роботи інституту), узято участь у 250 науково-практичних масових заходах, організованих іншими установами.

Проведено IV Міжнародну науково-практичну інтернет-конференцію «Розвиток сучасної науки та освіти: реалії, проблеми якості, інновації», учасниками якої обговорено питання: інтеграції освітнього і науково-дослідницького компонентів у діяльності університетів; особливостей вивчення дисциплін математичного циклу в умовах дистанційного навчання в закладах вищої освіти; організації дистанційного навчання в гуртках STEAM-напрямів закладів професійної освіти в умовах воєнного часу; формування дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти; державно-приватного партнерства у розвитку професійної освіти в умовах воєнного та повоєнного часу; проблем цифрової трансформації країн ЄС у контексті освітніх викликів та ін.

У ході роботи XII Міжнародної науково-практичної конференції «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи» обговорювалися: нові виклики у науково-методичному забезпеченні професійного становлення особистості, спричинені повномасштабною

російською військовою агресією проти України; сучасні стратегії, моделі, концепції, технології і методики розвитку професійної, цифрової, проєктної, екологічної, кар'єрної, підприємницької й інших компетентностей суб'єктів освітніх процесів; модернізація освітнього середовища на засадах інноваційності, доступності, прозорості, гнучкості й відкритості освітнього процесу; теоретико-методологічні засади професійного становлення особистості; професійне становлення і кар'єрний розвиток особистості в умовах воєнного стану і повоєнної відбудови України; теоретичні й методичні засади підготовки вчителя трудового навчання та технологій, педагога професійного навчання, андрагога в умовах воєнного стану і повоєнної відбудови України.

Під час XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання» висвітлено питання: методологічних й теоретичних основ екоорієнтованої професійної підготовки майбутніх фахівців для повоєнної відбудови економіки; особливостей цифровізації професійної освіти в умовах сучасних викликів; тенденцій державно-приватного партнерства; моделей і методик реалізації компетентнісного підходу у фаховій передвищій освіті; теоретико-методичних аспектів підготовки майбутніх фахівців до розвитку професійної кар'єри та підприємництва.

Сучасні тенденції та перспективи розвитку професійної освіти; компетентність педагога XXI століття; сучасні стратегії підготовки педагога професійного навчання в умовах реформування системи освіти в Україні; технології розвитку педагогічної майстерності; створення в закладі вищої освіти інноваційного освітнього середовища особистісного розвитку майбутнього педагога; цифровізація освіти як тренд професійного розвитку педагога; наукові школи розвитку педагогічної майстерності обговорено в ході роботи всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій».

Проведено також всеукраїнські науково-практичні вебінари: «Державно-приватне партнерство у розвитку професійної освіти: виклики та перспективи», «Концепція консультування з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України», «Консультування з молодіжного підприємництва в умовах відновлення повоєнної економіки України», «Технології змішаного навчання майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівної, аграрної галузей та сфери послуг», «Екоорієнтована професійна підготовка майбутніх фахівців для повоєнної відбудови економіки», «Державно-приватне партнерство у розвитку професійної освіти: вітчизняний і зарубіжний досвід», «Особливості використання цифрових технологій в освітньому процесі», «Інноваційні технології розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу», «Сучасні практики використання екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній підготовці кваліфікованих робітників в умовах воєнного стану», «Кращі практики державно-приватного партнерства у країнах Європейського Союзу»,

«Технологічні аспекти застосування державно-приватного партнерства у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», VII Всеукраїнський науково-методичний вебінар «Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій», всеукраїнський науково-практичний семінар «Модернізація освітніх програм здобувачів вищої освіти в контексті глобальних і національних викликів», низку круглих столів тощо.

У 2023 р. вченими Інституту обдарованої дитини НАПН України проведено 15 науково-практичних масових заходів (11 включено до плану роботи НАПН України, 2 – до плану роботи установи) та взято участь у 123 заходах.

Вченими інституту проведено всеукраїнську міжгалузеву науково-практичну онлайн-конференцію «Україна на шляху відновлення: завдання науки і освіти в європеїзації держави», мета якої полягала в обговоренні питань інновацій VS традицій: філософського, історіософського, історичного дискурсу; alter ego України після війни; освіти у трансформаціях України; обдарованих дітей й обдарованості.

Основними питаннями, що розглядалися учасниками IV Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції «Обдаровані діти – скарб нації!», стали: сучасні тенденції та філософсько-методологічні аспекти дослідження обдарованості; упровадження новітніх практик в освіті обдарованих; діагностика та моніторинг розвитку обдарованості дітей та молоді; світові та вітчизняні практики організації освітнього процесу обдарованих учнів та студентів; педагогічний супровід самореалізації обдарованих учнів; соціально-психологічна підтримка обдарованої особистості в умовах воєнного стану.

У ході роботи III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інноваційні практики наукової освіти» обговорювалися питання наукової освіти: міжнародний досвід і світові тенденції; освіти наукового спрямування в умовах воєнного стану; STEM- і STEAM-освіти; музейної педагогіки як інноваційної педагогічної технології; практики наукової освіти із національно-патріотичним компонентом; інформаційно-освітнього простору.

Учасники всеукраїнського науково-практичного семінару «Діагностика та моніторинг розвитку обдарованості особистості» висвітлили питання сучасних тенденцій ідентифікації обдарованих дітей та молоді; педагогічної діагностики обдарованості; підходів до організації моніторингу розвитку обдарованості в освітньому процесі; діагностики чинників розвитку обдарованої особистості в умовах воєнного стану; інформаційно-комунікаційних технологій в діагностиці та моніторингу розвитку обдарованої особистості.

Проведено також науково-практичні семінари: «Зарубіжний досвід реалізації регіональних соціально-освітніх програм для обдарованих», «Зміст, методи і форми освіти наукового спрямування для вчителів природничого профілю», круглі столи «STEAM-освіта від теорії до практики», «Освіта обдарованих учнів: подолання сучасних викликів та євроінтеграція», «Перспективні освітні моделі спеціалізованої освіти наукового спрямування» та

інші заходи.

За звітний період науково-педагогічні й педагогічні працівники ДЗВО «Університет менеджменту освіти» провели 24 науково-практичні масові заходи (10 включено до плану роботи НАПН України, 14 – до плану роботи університету) та взяли участь у 589.

Серед організованих і проведених заходів слід виокремити II Міжнародний науковий форум «Адаптивні процеси в освіті»; XII Міжнародну науково-практичну конференцію «Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки та підвищення кваліфікації в умовах воєнного стану», де обговорено психологічні особливості підготовки психологів в умовах війни в Україні, психологічний супровід освіти дорослих в умовах війни, підготовку психологів до забезпечення психологічного здоров'я персоналу організації в умовах війни, підготовку фахівців у закладах вищої освіти в умовах воєнного стану та у повоєнний період.

Основними напрямками роботи II Всеукраїнської конференції «Варіативні моделі і технології трансформації професійного розвитку фахівців в умовах відкритої освіти» були: євроінтеграційні процеси та концепція підвищення кваліфікації науково-педагогічних та педагогічних працівників; дослідні й досвідні практики професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах воєнного стану; психолого-педагогічний супровід професійного розвитку фахівців.

Також проведено IV Міжнародну науково-практичну конференцію «Школа синергії освіти і духовності: нові виклики, тренди і можливості», IV Науково-практичну конференцію «Професійний розвиток в умовах цифровізації суспільства: сучасні тренди», II Всеукраїнську конференцію «Варіативні моделі і технології трансформації професійного розвитку фахівців в умовах відкритої освіти», III Міжнародну науково-практичну конференцію здобувачів вищої освіти і молодих учених «Наука і молодь – 2023: пріоритетні напрями глобалізаційних змін», круглий стіл «Логістика впровадження інноваційних технологій професійного навчання майбутніх фахівців», науково-методичний семінар «Практичні аспекти захисту об'єктів права інтелектуальної власності» та інші заходи.

Вченими **Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи** організовано та проведено 17 науково-практичних масових заходів (3 заходи включено до плану роботи НАПН України, 13 – до плану роботи центру). Загальна кількість заходів, у яких узяли участь учені центру, – 80.

Зокрема це науково-практична конференція із міжнародною участю «Українська психологія. XXI століття. Початок», де обговорювали: досягнення, актуальні проблеми та перспективи розвитку психологічної науки в Україні на початку XXI століття; сучасний стан психологічної практики і прикладної психології та важливі для сьогодення питання професійної підготовки психологів у закладах вищої і післядипломної освіти.

Обговорення шляхів відновлення психічного здоров'я учасників

освітнього процесу у постковідний період повномасштабної війни, психологічних проблем постковідного існування людини у країні, що живе в умовах війни; поширення симптоматики психічного травмування учасників освітнього процесу; практики соціально-психологічної допомоги учасникам освітнього процесу у постковідний період повномасштабної війни; умов посттравматичного розвитку особистості; методичної підтримки та підвищення кваліфікації працівників психологічної служби з питань допомоги учасникам освітнього процесу у постковідний період повномасштабної війни відбулося на VII Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Харківський осінній марафон психотехнологій».

На методологічному семінарі «Актуальні проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час» висвітлювалися важливі для сьогодення проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час, зокрема питання методології та теоретичних основ забезпечення психічного здоров'я населення у воєнний та повоєнний час, психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах війни; соціально-психологічні аспекти феноменології війни; технології надання психологічної допомоги постраждалим від війни та інші проблеми, пов'язані із охороною ментального здоров'я українців у часи війни.

Також проведено XVII Науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Актуальні проблеми клінічної та технологічної медицини»; міжнародний круглий стіл «Психологічна допомога учасникам освітнього процесу в умовах війни», науково-методичний вебсемінар для працівників психологічної служби Чернівецької області «Діяльність фахівців психологічної служби в умовах викликів війни», міжнародну науково-практичну конференцію «Актуальні проблеми психології розвитку особистості», круглий стіл «Шляхи підвищення фахової компетентності практичних психологів в освітній діяльності дітей з особливими освітніми потребами» та інші заходи.

У звітному році науковими працівниками **Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського** проведено 15 науково-практичних масових заходів (12 заходів включено до плану роботи НАПН України, 3 – до плану бібліотеки). Загальна кількість заходів, у яких узяли участь учені бібліотеки, – 107.

Основними питаннями, що обговорювалися учасниками XIII Міжнародної та XXX Всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Грані особистості педагога у вимірах сьогодення», були: В. Сухомлинський – науковець: гуманістичні засади «захисної» педагогіки; В. Сухомлинський – учитель: особлива місія педагога в кризових ситуаціях; В. Сухомлинський – письменник: актуальність літератури про війну і героїзм крізь призму боротьби добра і зла; В. Сухомлинський – зачинатель батьківської педагогіки; В. Сухомлинський – популяризатор дитячого читання: сучасні форми роботи з книгою (бібліотечна секція). За результатами конференції ухвалено рішення про розвиток співпраці наукових установ, закладів освіти, культури, громадських організацій України і зарубіжжя щодо переосмислення та

реактуалізації педагогічного доробку В. Сухомлинського, пошуків нових форм і методів роботи із дітьми та дорослими у подоланні кризових і травматичних ситуацій.

Учасниками VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції із історії освіти з міжнародною участю «Педагогічна біографіка в освітньо-науковому просторі в умовах воєнної доби: нові виклики і завдання» обговорено основні поняття і терміни – біографія, біографістика, біографіка, педагогічна біографіка як складники педагогічної терміносистеми; джерельна база сучасної педагогічної біографіки; переосмислення наукової біографії педагогів у контексті декомунізації, дерадянзації, дерусифікації; модифікація наративів у моделюванні біографічних конструктів (енциклопедичний біографічний словник, епістолярій, біобібліографія, цифровий ресурс тощо); біографічний метод у психологічних дослідженнях; віртуальна педагогічна біографіка в освітньо-науковому просторі; історія освіти / педагогіки як важливий складник фахової підготовки освітян.

Предметом обговорення учасників круглого столу «Науково-методичні засади інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки в умовах воєнного стану» стали питання: українського і закордонного досвіду із проблеми цифрової трансформації освіти, педагогіки і психології; науково-методичних засад інформаційно-аналітичного супроводу розвитку науково-освітнього потенціалу України в умовах цифрової трансформації суспільства; застосування інноваційних технологій в інформаційно-цифровому просторі закладів освіти, наукових установ, бібліотек тощо; психолого-педагогічних аспектів цифрової трансформації освітнього процесу, а також практико орієнтованих підходів щодо впровадження адаптивних цифрових інструментів інформаційно-аналітичного супроводу підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

У виступах учасників круглого столу «Формування онлайн-віртуальних колекцій електронних освітніх ресурсів в умовах російської агресії» висвітлено: питання колекції цифрових освітніх ресурсів в Україні та світі; цифрова компетентність науковця в сучасних умовах; побудова тематичних колекцій цифрових освітніх ресурсів; інструментарій для розроблення цифрових освітніх ресурсів та їх колекцій.

У ході роботи круглого столу «Ресурси та послуги освітянських бібліотек для розвитку сучасного освітнього середовища в умовах агресії рф» обговорено сучасні інформаційні сервіси та напрями науково-інформаційної діяльності бібліотек закладів вищої освіти, спрямовані на забезпечення інформаційних потреб користувачів та протидію інформаційній агресії; інформаційні ресурси бібліотек закладів освіти в умовах загроз військових конфліктів; бібліотеки закладів освіти у створенні віртуального освітнього середовища; бібліотеки Нової української школи як центру творчості та інноваційної педагогіки; створення та популяризації освітянськими бібліотеками інтерактивних ресурсів; цифрові проєкти бібліотек як складника освітнього середовища в умовах російсько-української війни.

Також проведено круглий стіл «Висвітлення творчого шляху Василя Сухомлинського та інших педагогів у віртуальному просторі – від відтворення образу до творення міфу», науково-методичний семінар-практикум «Інформаційні ресурси спеціальних бібліотек наукових установ НАПН України в умовах війни», всеукраїнський місячник шкільних бібліотек «Вірю в майбутнє твоє, Україно!», всеукраїнський вебінар за підсумками всеукраїнського місячника шкільних бібліотек «Вірю в майбутнє твоє, Україно!» та інші заходи.

ХІІ.2. УЧАСТЬ НАПН УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНИХ І ВСЕУКРАЇНСЬКИХ ВИСТАВКОВИХ ЗАХОДАХ

У 2023 р. розробки наукових установ та закладу вищої освіти НАПН України впроваджувалися в освітню та інші види суспільної практики, зокрема шляхом популяризації наукових досягнень учених академії під час проведення міжнародних виставкових заходів.

НАПН України спільно з МОН України взяла участь в організації та роботі чотирьох міжнародних онлайн виставок:

- XXXVIII Міжнародної виставки «Освіта та кар'єра 2023» (28-29 квітня, м. Київ);
- XIV Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» (13-18 травня, м. Київ);
- XV Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» (25-27 жовтня, м. Київ);
- XXXIX Міжнародної виставки «Освіта та кар'єра – День студента 2023» (17 листопада, м. Київ).

Організація та проведення виставкових заходів. Для учасників і гостей виставок ученими НАПН України проведено 72 онлайн заходи із актуальних питань розвитку вітчизняної освіти, педагогічної і психологічної наук. Сучасні підходи до розв'язання актуальних проблем освіти, педагогіки і психології на виставкових заходах презентували: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; Інститут проблем виховання НАПН України; Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; Інститут вищої освіти НАПН України; Інститут цифровізації освіти НАПН України, Інститут професійної освіти НАПН України, Інститут обдарованої дитини НАПН України; ДЗВО «Університет менеджменту освіти»; Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського.

Значну зацікавленість освітян, вчених, учасників і гостей виставки «Сучасні заклади освіти» викликала Всеукраїнська міжгалузєва науково-практична онлайн конференція «Україна на шляху відновлення: завдання науки і освіти в європеїзації держави», організована НАПН України, Інститутом обдарованої дитини НАПН України, Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України спільно із НАН України, Інститутом філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, Інститутом історії НАН України,

Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса НАН України, Харківським національним педагогічним університетом імені Г.С. Сковороди, Університетом Григорія Сковороди в Переяславі, газетою «Освіта і суспільство». В роботі конференції взяли участь вчені НАН України і НАПН України, закладів вищої освіти та педагоги закладів загальної середньої освіти. Учасники конференції обговорили актуальні теоретичні і практичні проблеми інноваційного розвитку українського суспільства, зокрема освіти і науки; післявоєнного відновлення на європейських цінностях демократії, прав людини, свободи, рівності, поваги до людської гідності та верховенства права; розвитку обдарованих дітей і юні в умовах боротьби за незалежність і цілісність. З мотиваційним словом до учасників конференції звернувся президент НАПН України акад. В.Г. Кремень.

Заходи установ академії було присвячено питанням збереження психічного здоров'я, резильєнтності учасників освітнього процесу під час війни, надання психологічної допомоги постраждалим; безпечного інформаційно-освітнього середовища в контексті викликів воєнного часу; національно-патріотичного виховання дітей і молоді; освіти для дітей з особливими освітніми потребами, обдарованих дітей і молоді в умовах війни та повоєнного відновлення України; інноваційних технологій професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників; соціальної ролі вищої освіти під час війни та повоєнного відновлення тощо.

Вчені НАПН України також узяли участь у проведенні багатьох виставкових заходів, організованих ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», місцевими органами управління освітою, закладами загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної) і вищої освіти.

Участь у виставкових конкурсах. Установи академії взяли активну участь у конкурсах, що проводились організаторами міжнародних виставок.

Оргкомітетом XV Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» спільно з НАПН України проведено конкурс «Національне визнання наукових досягнень».

За підсумками конкурсу почесними нагородами виставки у номінації «Монографія» відзначено:

– **Інститут вищої освіти НАПН України** за монографію «Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану» авторського колективу під науковим керівництвом докт. пед. наук Ю.А. Скиби;

– **Інститут професійної освіти НАПН України** за монографію «Підготовка майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого бізнесу: теорія і практика» авторського колективу під науковим керівництвом докт. пед. наук В.Ф. Орлова;

– **ДЗВО «Університет менеджменту освіти»** за монографію «Розвиток гуманістичних ідей у неперервній освіті: від Григорія Сковороди до сучасного педагога-новатора» авторського колективу під науковим керівництвом докт.

філософії, проф. М.О. Кириченка.

У звітному році розробки підвідомчих установ академії відзначено 19 медалями виставок. Зокрема, нагороджено:

– Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України (медалями XIV Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти», XV Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті»);

– Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (медалями XIV Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти», XV Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті», XXXIX Міжнародної виставки «Освіта та кар'єра – День студента 2023»);

– Інститут проблем виховання НАПН України (медалями XIV Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти», XV Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті»);

– Інститут соціальної та політичної психології НАПН України (медалями XIV Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти», XV Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті», XXXIX Міжнародної виставки «Освіта та кар'єра – День студента 2023»);

– Інститут вищої освіти НАПН України (медаллю XXXIX Міжнародної виставки «Освіта та кар'єра – День студента 2023»);

– Інститут цифровізації освіти НАПН України (медаллю XIV Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти»);

– Інститут професійної освіти НАПН України (медаллю XXXIX Міжнародної виставки «Освіта та кар'єра – День студента 2023»);

– ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (медаллю XIV Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти»);

– Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (медаллю XIV Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти», XXXIX Міжнародної виставки «Освіта та кар'єра – День студента 2023»);

– Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи НАПН України (медаллю XV Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті»);

– Державну науково-педагогічну бібліотеку України імені В.О. Сухомлинського (медалями XV Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті», XXXIX Міжнародної виставки «Освіта та кар'єра – День студента 2023»).

Нагороди та відзнаки виставок, активна участь у заходах підвідомчих установ НАПН України освітян, працівників органів управління освітою, науковців, представників громадськості вкотре переконливо засвідчили актуальність напрацювань учених академії, наявність суспільного запиту на їх науковий доробок.

ХІІІ. НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЗВ'ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

ХІІІ.1. ПУБЛІКАЦІЇ НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОГО, НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОГО Й ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ, ВИСТУПИ В ДРУКОВАНИХ ТА АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ЗМІ

Науково-інформаційна діяльність сектору науково-аналітичної обробки і поширення інформації і наукових установ Академії була інтенсивною і всебічною: освітяни й суспільство загалом отримували інформацію про результати наукової діяльності із персональних публікацій, журналістських статей, постів на офіційних сайтах установ та НАПН України, а також спеціальних каналів професійних об'єднань, груп й окремих фахівців у соціальних мережах.

Другий рік спротиву повномасштабному вторгненню РФ в Україну відмічений стабільною позаштатною активністю учених НАПН України, спрямованою на створення й поширення наукової і науково-популярної продукції на запити суспільства в аспектах психологічної допомоги комбатантам, освітянам, учням і студентам, суспільству загалом.

Особливістю звітного року є припинення існування друкованих засобів масової інформації як наукового, науково-методичного, так і науково-популярного й науково-інформаційного змісту. Так, перестали виходити у світ всеукраїнські газети «Освіта України» й «Освіта», співзасновником яких була НАПН України, а також «Педагогічна газета», засновником якої була НАПН України. Натомість усе активнішою є діяльність на ІТ-платформах, відеохостингах, у соціальних мережах. Це пояснюється низкою обставин: розвитком ІТ-технологій, їх доступністю й легкістю застосування, дороговартісністю паперових друкованих видань у порівнянні із електронними, а також умовами війни – зміненими акцентами діяльності, переселенням значної кількості громадян України із окупованих територій та прифронтових зон у західні регіони країни і за кордон тощо.

Науково-інформаційні матеріали вчених академії поширюються через електронні (більшою мірою) засоби масової інформації і традиційні видання. Важливу функцію в цьому відіграють офіційні сайти й сторінки наукових установ НАПН України у соціальних мережах, офіційний сайт НАПН України (<https://naps.gov.ua/>), офіційна сторінка НАПН України у соціальній мережі Facebook (<https://www.facebook.com/ua.naps>). Рубрики спеціального розділу «Популяризація науки» сайту НАПН України допомагають швидко зорієнтуватися у напрямках інформування: «Пресрелізи», «Публікації у ЗМІ», «Працюємо для перемоги» (про заходи і видання спеціального спрямування), «Оголошення», «Найближчі події», «Виставки» (підсумки всеукраїнських освітянських виставок з представленням переможців конкурсів для науковців, а також виставки-презентації доробку вчених-ювілярів НАПН України), «Рецензії» (про найбільш значущі видання вчених академії), «Педагогічний

календар» (до ювілеїв видатних українських і зарубіжних педагогів), «Щодо природничих наук і математики» (на вимогу МОН України), «Григорій Сковорода – 300» (відповідно до Постанови Кабінету міністрів України).

Сектор (ст. наук. сп. Ткаченко Л.І.) готує інформаційні повідомлення про найбільш значущі наукові події, що відбуваються у Президії НАПН України, або за участю керівництва НАПН України і членів її Президії, та викладає їх (відповідальний – канд. фіз-мат. наук С.О. Дмитренко) на офіційному сайті НАПН України, а також на офіційній сторінці академії у соціальній мережі Facebook (доповнюючи фото- і відеоматеріалами). У звітному році серед найбільш значущих висвітлених подій зазначимо такі:

– заслуховування й обговорення питань на засіданнях Президії НАПН України, зокрема: «Про діяльність Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України щодо психологічної підтримки населення України під час воєнного стану» 23 лютого 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/2956/>), «Про результати досліджень науково-методичного забезпечення спеціалізованої освіти наукового спрямування» в Інституті обдарованої дитини НАПН України 5 квітня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/2993/>), «Про наукову і науково-організаційну діяльність Інституту професійної освіти НАПН України у 2018-2022 рр. та перспективи його розвитку» 18 травня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3040/>), «Про підготовку і підписання Програми спільної діяльності Національної академії педагогічних наук України та Національної академії медичних наук України на 2023-2025 рр.» 10 серпня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3094/>), «Про виконання у 2023 р. Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України на 2023-2025 роки» 21 грудня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3207/>) та ін.;

– спільні засідання Президії НАПН України й членів Президії з іншими науковими й освітніми акторами: візит столичної управлінської і наукової делегації до Закарпатської області із метою обговорення освітніх потреб представників національних меншин, зокрема угорської громади, що компактно проживає в Закарпатті 31 січня – 2 лютого 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/2931/>); круглий стіл вчених Інституту вищої освіти і Товариства «Знання» України «Розвиток педагогічних ідей І. Зязюна у теорії і практиці сучасної освіти» до 85-річчя І.А. Зязюна 1 березня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/2960/>); виїзне засідання Президії НАПН України, вченої ради Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, Президії Товариства «Знання» України за участі Чорнухинської селищної ради, присвячене 300-річчю з дня народження Григорія Сковороди, «Філософсько-педагогічна спадщина Григорія Сковороди» у селищі Чорнухи Лубенського району Полтавської області 15 червня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/g300/3066/>); засідання Президії НАПН України і Комітету педагогічних наук Польської академії наук «Діти війни: як допомогти і убезпечити» 23 червня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3073/>); засідання Комітету педагогічних наук Польської академії наук і Вченої ради переміщеного Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

за підтримки та участі Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України 29 вересня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3128/>); засідання Комітету педагогічних наук Польської академії наук і українських учених в Університеті ім. Адама Міцкевича у Познані на запрошення науково-педагогічної і освітньої спільнот Польщі 29-30 листопада 2023 р., (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3181/>); круглий стіл у Прикарпатському національному університеті ім. Василя Стефаника і переміщеного Херсонського державного університету за участі віце-президента НАПН України акад. О.М. Топузова й академіка-секретаря Відділення вищої освіти НАПН України акад. П.Ю. Сауха у контексті візії майбутнього освіти і науки України, 22 липня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3087/>); засідання Секції з фізичної культури і спорту Відділення вищої освіти НАПН України на базі практик табору «Гарт» Волинського національного університету імені Лесі Українки 29 листопада 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3186/>) й ін.;

– персональна діяльність президента НАПН України: участь і виступ Президента НАПН України, акад. В.Г. Кременя із доповіддю «Підготовка вчителя в контексті сучасних цивілізаційних викликів» на Міжнародному форумі «Модернізація педагогічної освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу» в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова 16 лютого 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/2948/>); участь акад. В.Г. Кременя в офіційних заходах з нагоди відзначення 90-річчя від дня народження Патріарха Любомира Гузара та проголошення 2023-го року Роком Патріарха Любомира Гузара в УГКЦ в Україні 26 лютого 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/2957/>); виступ акад. В.Г. Кременя на засіданні Стратегічної сесії керівників закладів вищої освіти, ініційованому МОН України, у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича 1 березня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/2964/>); церемонія присвоєння титулу доктора Honoris Causa в Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської (м. Варшава, Польща) президенту НАПН України, акад. В.Г. Кременю 24 травня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3050/>); виступ з доповіддю «Освіта України в умовах війни» перед учасниками заходів Дня солідарності із українською освітою в Університеті Кордови (*Universidad de Córdoba*, Іспанія) 12 грудня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3196/>) й ін.;

– методологічні семінари НАПН України: «Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання» 6 квітня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/2996/>); «Актуальні проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час» 16 листопада 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3169/>) й загальні збори НАПН України;

– значущі наукові форуми, організаторами яких були відділення й

установи НАПН України: Міжнародний форум «Педагогічна еліта України: ціннісні орієнтири», проведений за ініціативи МОН України, Українського державного університету ім. Михайла Драгоманова 16 лютого 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/2949/>); заходи із ушанування видатного українського педагога К.Д. Ушинського: Всеукраїнська науково-практична конференція «Видатний син українського народу (До 200-річчя від дня народження вчителя вчителів К.Д. Ушинського)», покладання квітів біля пам'ятника К.Д. Ушинському у Солом'янському районі м. Києва, та біля могили видатного педагога у Видубецькому монастирі 3 березня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/2965/>); Всеукраїнський науково-практичний семінар «Цифрова компетентність вчителя нової української школи 2023. Пошук рішень у період війни» 21 березня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/2980/>); Науково-практична конференція з міжнародною участю «Українська психологія. XXI століття. Початок. (Дні української психології в Берліні)» 27-28 квітня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3022/>); Всеукраїнська міжгалузева науково-практична онлайн-конференція «Україна на шляху відновлення: завдання науки і освіти в європеїзації держави», організована Інститутом обдарованої дитини у партнерстві з інститутами НАН України 17-19 травня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/4victory/3255/>), засідання Наукової ради з проблем психологічної підтримки населення в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України при Відділенні психології та спеціальної педагогіки НАПН України 26 червня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/4victory/3075/>); Всеукраїнська науково-практична конференція «Освітній процес в закладах дошкільної освіти в умовах воєнного стану: теорія, практика, інновації» в рамках проведення Ukrainian Preschool Week – 2023 до Дня працівників дошкільної освіти 15 вересня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3115/>); XVI Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання» 3-4 жовтня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3136/>); IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Фахова передвища і професійна освіта: теорія, методика і практика» 10 жовтня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3141/>); IX Міжнародний конгрес зі спеціальної педагогіки і психології «Освіта осіб з особливими потребами в умовах миру і війни» 25-26 жовтня 2023 р. (<https://naps.gov.ua/ua/press/4victory/3155/>) й ін.

Триває співпраця із усеукраїнськими газетами «Україна молода» (М.І. Дорошенко), «Українська літературна газета» (М.О. Сидоржевський), «Слово Просвіти» (М.І. Цимбалюк), «Освіта і суспільство» (Л.І. Ткаченко), «Світ» (Л.М. Остролицька), «Факти» (О.Ю. Швець), журналом «Трибуна».

Діяльність НАПН України, а також особисту участь науковців у теле- та радіопередачах висвітлено на каналах Національної радіокомпанії України, Суспільного мовлення України, телеканалах «1+1», «Інтер», «5 канал», FREEDOM, «Громадське телебачення», «Київ», «Еспресо TV», «24»; регіональних теле- і радіоканалах.

Змістовний науково-популярний проєкт «Вшанування ювілею Григорія Сковороди – звернення до вічних українських національно-культурних символів» за участі вчених НАПН України здійснено у журналі «Трибуна» (2023. № 5) Тут видруковано статті вчених НАПН України, присвячені осмисленню постаті й спадщини великого українського любомудра (акад. В.Г. Кремень. Продовжуємо вшановувати Григорія Сковороду... С. 3-4; акад. П.Ю. Саух. Ступаючи стежками Григорія Сковороди. С. 4-6; акад. І.Д. Бех. Особистість у філософсько-етичному світі Григорія Сковороди. С. 6-7; акад. Н.Г. Ничкало. Прогностичність філософсько-педагогічної концепції Сковороди. С. 8-9; чл.-кор. В.І. Кушерець. «Перший розум наш – Сковорода Григорій». Микола Вінграновський. С. 9-11; чл.-кор. М.В. Гриньова. «Сродна праця» як основний принцип реалізації стратегічних ліній розвитку Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. С. 11-16; чл.-кор. Н.П. Дічек. Світоглядні ідеї Григорія Сковороди і сучасні українські студенти: деякі підсумки рандомного опитування. С. 22-25; ст. наук. сп. Л.І. Ткаченко. Національна філософська традиція: концепції розвитку особистості. С. 17-21).

Акад. В.Ю. Мельниченко, чл.-кор. В.М. Ткаченко і чл.-кор. Удод О.А. – взяли участь у продовжуваному проєкті Інституту історії України НАН України «Перелом. Війна Росії проти України у часових пластах і просторах...» (<http://resource.history.org.ua/item/0017541>). Звітнього року вийшов з друку черговий том за цим проєктом – «ПЕРЕЛОМ: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. – Кн. 3 / Відп. ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь, С. Блащук. НАН України. Інститут історії України. – Київ : Інститут історії України, 2023. – 844 с.; іл.»

Історичні есеї акад. В.Ю. Мельниченка (Якою побачив Росію у 1839 р. французький маркіз Астольф де Кюстін?, С. 143-152; Які висновки випливають із ескізу Миколи Гоголя «Роздуми Мазепи»? С. 157-162; Як Тарас Шевченко навчив українців «скородити списками московські ребра»? С. 162-170; Як трактувати слова Тараса Шевченка про те, що «Сагайдачний з козаками Москву воював»? С. 171-178; Як оцінювали феномен Івана Мазепи Тарас Шевченко і Михайло Грушевський?, С. 182-191) увійшли до «Розділу II. Імперська доба української історії: контексти, візії та ревізії», а також до «Розділу III. Українська революція 1917–1921 рр. як вікно можливостей розриву з імперією» (Михайло Грушевський: «Се продовження того самого завдання на винищення українства . . .», С. 297-302).

Історіософські есеї чл.-кор. В.М. Ткаченка склали у згаданому виданні «Розділ VI. Рашизм, фашизм, нацизм: тоталітарно-імперське походження і порівняльно-історичні проєкції» (Переосмислити тоталітарне минуле: «лайт-фашизм», нацизм і сталінізм; Чи є вірним твердження «не буде в Росії Путіна – не буде фашизму»?; Чи є корпоративне суспільство передумовою фашизації й сповзання до нацизму?; В чому полягає досвід «денацифікації» – подолання нацизму?; В чому сенс «денацифікації» на шляху «опрацювання минулого»?; Як Німеччині вдалося «визволитись» від нацистського минулого?; Як концепція «визволення» сприймалася у радянській зоні окупації?; Чи відбулося подолання

сталінізму; Які соціальні передумови сучасної фашизації Росії?; Як прекаризація призводить до здичавіння російського населення?; Як відбувалася реабілітація сталінізму?; Чим пояснити одержимість Путіна Україною?; Як осмислювався процес фашизації режиму Путіна до 2014 р.?; Яким стало осмислення фашизації Росії після 2014 р.?; Перехід Росії від лайт-фашизму до нацизму: реальність чи вірогідність?; Росія: на півдорозі до нацизму? С. 449-508).

Аналітичні есеї у згаданому виданні «Розділ ІХ. «Історіографічний фронт» російсько-української війни» належить чл.-кор. О.А. Удоду (Яку роль відіграли російські історики у підготовці і розв'язанні війни РФ проти України?; Чому російський президент постійно апелює до історії?; Чи є сьогодні в Росії історична наука?; Чому в Україні з початком війни зріс інтерес до історичної постаті Степана Бандери?; Чи допоможе російсько-українська війна подолати негативні стереотипи на Заході щодо історії України?; Як змінилось ставлення українців до своєї історії після початку нової фази російсько-української війни 24 лютого 2022 р.?; Чому російські окупанти спалюють українські підручники з історії?; Як зробити українську історичну освіту релевантною викликам, що постали з початком російсько-української війни?; Як мають українські історики протидіяти російській історичній пропаганді?; Чи настав час для історіографічного осмислення російсько-української війни?; С. 793-823).

Триває співпраця із усеукраїнською газетою «Освіта і суспільство» (інформаційне, науково-популярне, публіцистичне видання), на шпальтах якої висвітлено низку матеріалів:

– інформаційні матеріали про діяльність наукових установ НАПН України: Н. Богданець-Білоskalенко Конструктивні зустрічі управлінців і науковців з освітянами Закарпаття [обговорення освітніх потреб представників національних меншин, зокрема угорської громади, що компактно проживає в Закарпатті]. № 1-2(58-59), січ.-лют. С. 6; М. Вовк Про соборність на новому витку історії. № 1-2(58-59), січ.-лют. С. 9; В. Гордієнко Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку [про щорічний вебінар Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна «Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку суспільства», присвячений Міжнародному дню рідної мови (International Mother Language Day 2023)]. № 1-2, січ.-лют. С. 11; Н. Дічек Український основоположник наукової педагогіки [про Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Видатний Син Українського Народу (До 200-річчя від дня народження вчителя вчителів К.Д. Ушинського)»]. № 3(60), бер. С. 4; О. Отич Круглий стіл до 85-ї річниці від дня народження Івана Зязюна. № 3(60), бер. С. 5; Л. Березівська, Н. Коляда Педагогічна біографіка: нові виклики і завдання. № 4-5(61-62), квіт.-трав. С. 10; О. Овчарук Цифрова компетентність учителя: пошук рішень у період війни. № 4-5(61-62), квіт.-трав. С. 11; Л. Ткаченко Президент НАПН України Василь Кремень взяв участь у заходах до 90-річчя Патріарха Любомира Гузара. № 1-2(58-59), січ.-лют. С. 8); Василь Кремень – доктор Honoris Causa. № 4-5(61-62), квіт.-трав. С. 12-13, Спільне засідання українських і польських учених. № 6(63), черв. С. 2-3, Мудрість Григорія Сковороди не має часових обмежень [про спільне

виїзне засідання Президії НАПН України, вченої ради Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, Президії Товариства «Знання» України за участі Чорнухинської селищної ради, присвячене 300-річчю з дня народження Григорія Сковороди «Філософсько-педагогічна спадщина Григорія Сковороди». № 6(63), черв. С. 12-14, Учені – освітянам. № 7-8 (64-65), лип.-серп. С. 2-3; Н. Поліхун Круглий стіл з проблематики STEAM-освіти. № 3(60), бер. С. 10; М. Ткаченко Позиція [про презентацію у Національному музеї літератури України з нагоди дарування бібліотеці музею 30 монографій акад. В.Ю. Мельниченка]. № 4-5, квіт.-трав. С. 12-13; Ю. Гопкало Професійна допомога – «Школі супергероїв» [про науково-практичну допомогу працівників Українського науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи НАПН України]. № 4-5(61-62), квіт.-трав. С. 6; Н. Аніщенко, Н. Філіпчук Українська конституція – творення державності. № 6(63). С. 5; В. Шульга На шляху розвитку [про Всеукраїнську міжгалузеву науково-практичну онлайн-конференцію «Україна на шляху відновлення: завдання науки і освіти в європеїзації держави» в межах Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти»]. № 4-5(61-62), квіт.-трав. С. 3, Розвиваймо обдарованість! № 7-8 (64-65), лип.-серп. С. 12; М. Гальченко Бус – для МАН. № 7-8(64-65), лип.-серп. С. 28; Н. Філіпчук Конференція музейників і науковців. № 9-10(66-67). С. 7; Л. Сухомлинська «Павлівська середня школа» Василя Сухомлинського: сучасне прочитання педагогами Австралії. № 3(60), бер. С. 23-24, Традиції та інновації Сухомлинівських читань. № 9-10(66-67). С. 8; І. Титаренко Спільне засідання учених Польщі і України. № 9-10(66-67). С. 10; М. Головка Пам'яті академіка Миколи Ярмаченка. № 9-10(66-67). С. 25; С. Дмитренко Про виконання у 2023 році Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України. № 11-12(68-69). С. 2; Н. Філіпчук Презентація міжнародної монографії в Інституту післядипломної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна. № 11-12(68-69). С. 4; О. Рейпольська Конференція у межах проведення Ukrainian Preschool Week. № 11-12(68-69). С. 5;

– філософсько-освітнього характеру: чл.-кор. А.А. Колупаєва. Від сегрегації до інклюзії. Психолого-педагогічна допомога дітям з особливими освітніми потребами в Україні. № 3(60), бер. С. 21-23; чл.-кор. В.В. Ільїн. Чи справдиться теза Сократа?. № 9-10 (66-67). С. 26-27;

– освітньо-політичного характеру: акад. В.Г. Кремень. Свідомість і війна. Завдання з формування світоглядної позиції українців. № 9-10 (66-67). С. 10-13; акад. В.І. Луговий. Українському роду нема переводу. № 9-10 (66-67). С. 22-24; чл.-кор. В.М. Ткаченко. Рашизм. Витоки насилля. № 11-12(68-69). С. 20-21; акад. В.Ю. Мельниченко. «Ми просто йшли; у нас нема зерна неправди за собою» [про встановлення пам'ятника Тарасу Шевченку у Культурному центрі України в Москві]. № 3(60), бер., С. 11-14, Астольф де Кюстін проти Росії. № 4-5(61-62), квіт.-трав. С. 17-20;

– аналітичного характеру: акад. В.Ю. Мельниченко. Дмитро Павличко: «Україно, ми йдемо до бою – дай нам смертоносного меча!». № 1-2(58-59), січ.-лют. С. 18-20; акад. Н.Г. Ничкало. Півстоліття з педагогікою праці [про

педагогіку праці як субдисципліну педагогіки і її яскравого представника у Польщі Стефана Квятковського]. № 1-2(58-59), січ.-лют. С. 14-15; Народження традицій [про історію наукових стосунків і співпрацю вчених у галузі освіти України і Польщі]. № 11-12 (68-69). С. 14-15; ст. наук. сп. Л.І. Ткаченко. Духовність особистості як максима поглядів К.Д. Ушинського. № 3(60), бер. С. 17-18; ст. наук. сп. Н.В. Поліхун. Що стоїть за популярністю STEAM-освіти. № 6(63), черв. С. 19; Інтерв'ю вчених НАПН України акад. В.Г. Кременя, акад. О.І. Ляшенка, акад. С.О. Сисоєвої, член-кор. В.Г. Панка / Ю. Шеремета. Відсіч – не лише зброєю. № 7-8 (64-65), лип.-серп. С. 10-11;

– популярну методику: д-р псих. наук І.Г. Губеладзе. Травмівний контент і наше психічне здоров'я. № 3(60), бер. С. 15-16; д-р псих. наук Т.Г. Бевз. Почуття причетності як ресурс, що виникає у взаємодії. № 11-12 (68-69), лис.-груд. С. 25-26;

– історико-педагогічного продовжуваного проєкту «Педагогічний календар» на сторінках кожного випуску видання протягом звітнього року д-р пед. наук О.П. Міхно опублікував 36 есеїв про українських педагогів та педагогів зарубіжжя з нагоди їхніх ювілейних дат.

Активно тривала науково-інформаційна діяльність наукових установ академії.

Співробітники **Інституту педагогіки** надали інтерв'ю засобам масової інформації – І.В. Мартинюк До питання ідеалу сучасного українця. Трибуна. № 2, 2023. С.120-124.

Загальна кількість публікацій у друкованих ЗМІ та мережі Інтернет, авторами яких є співробітники інституту – 292.

Учені **Інституту психології імені Г.С. Костюка** здійснили 3 виступи у радіопрограмах: Н.М. Бугайова Блокування доступу до YouTube як інструмент інформаційної війни. Радіо Свобода, Крим. Реалії. 07.09.2023; П.П. Дітюк (разом зі співробітниками ГО AVC int. на виконання договору про співпрацю) Армія – це робота. Якщо ви скрипаль, грайте на скрипці. «Радіо NV», 19.02.2023 (tinyurl.com/yc2npsf8); Багато світових стандартів зараз пишуть в Україні, Радіо «Новини.LIVE», 7.03.2023 (tinyurl.com/zsyprj9yu).

Здійснено 38 виступів у телепрограмах.

За звітний період підготовлено 6 статей на Інтернет-сайтах: Н.М. Бугайова Інформаційні технології. Кожен п'ятий підліток в Україні визнавав себе жертвою онлайн-злущань. Сайт «Говоримо про освіту». 26.20.2023 (<https://hovorymo.live/pro-news/055/>); Психолог пояснила причини дитячих суїцидів. Today.ua. 22.10.2023 (<https://t.me/golostoday/38017>); Психолог пояснила, чому підлітки можуть не шанувати могил наших захисників чи навіть самих захисників. Today.ua. 24.10.2023 (<https://t.me/golostoday/38321>); Що важливіше – твої проблеми чи проблеми країни: психолог пояснила, чи може війна стримати підлітка від самогубства. Today.ua. 26.10.2023 (<https://t.me/golostoday/38646>); Л. Соловійова Дитина тривожиться: алгоритм надання першої допомоги. Дайджест проєкту «Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні».

Дайджест № 2. Проєкт Взаємодія. Сайт МОН України. (mon.gov.ua/ua/news/), (www.flipsnack.com/AE8BCD88B7A/2.html), (tinyurl.com/mrxf8vnk) (дата звернення 23.10.2023); Як навчити дитину працювати за зразком: алгоритм дій. Дайджест проєкту «Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні». Дайджест № 2. Проєкт Взаємодія. Сайт МОН України (mon.gov.ua/ua/news/), (tinyurl.com/mr3svxwz), (tinyurl.com/z26687wv) (дата звернення 23.10.2023).

Працівники **Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна** надали інтерв'ю засобам масової інформації: д-р пед. наук О. Лавріненко Інтерв'ю у програмі «Незламні», 08.02.2023; О. Радзімовська Душевні розмови (розмови від серця до серця) на сусідській зустрічі (про проєкт для жінок-біженок з України, що проживають у місці Нойнкірхен, земля Саар) (Wochenspiegel «Herz-zu-Herz» Gespräche im Quartierstreff» та Saarbrucker Zeitung, «Diese Gespräche im Quartierstreff tun gut»).

Вийшло шість статей: д-р пед. наук М. Вовк Про соборність на новому витку історії. Освіта і суспільство. 2023. № 1-2 (58–59). С. 9 (<http://surl.li/recie>); Подвижницька місія у сфері неперервної педагогічної освіти. Освіта і суспільство. 2023. № 1-2(58–59). С. 24 (<http://surl.li/recie>); д-р пед. наук О. Аніщенко, д-р пед. наук Н. Філіпчук. Українська конституція – творення державності. Освіта і суспільство. 2023. № 6(63). С. 5. (<http://surl.li/reckd>); д-р пед. наук Н. Філіпчук «Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи. Освіта і суспільство. 2023. № 9–10(66–67). С. 7 (<http://surl.li/reckq>); Освіта і суспільство. 2023. № 11–12(68–69). С. 4 (<http://surl.li/reclly>); канд. пед. наук В. Гордієнко Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку. Освіта і суспільство. 2023. № 1–2 (58–59). С. 11(<http://surl.li/recie>).

Працівники **Інституту проблем виховання** дали два інтерв'ю: О. Пащенко Інтерв'ю Радіо «Голос Америки» (VOA,), 08.10.2023; Н. Бордюг Виступ на радіо «Житомирська хвиля», програма «На часі» [обговорення впливу руйнації Каховської ГЕС на населення, біорізноманіття та довкілля в цілому] 06.06.2023.

Опубліковано статтю: д-р пед. наук О.Д. Рейпольська Конференція у межах проведення Ukrainian Preschool Week. Освіта і суспільство. 2023. № 11-12 (68-69), лис. – груд., С. 5 (<http://surl.li/reclly>).

Співробітники **Інституту соціальної та політичної психології** здійснили 135 виступів у ЗМІ, у т. ч. дали інтерв'ю, коментарів тощо: на телебаченні – 33, на радіо – 21, в інтернет-виданнях – 50, у друкованих ЗМІ – 3, у теле- і радіопрограмах – 29.

В освітянських виданнях у 2023 р. опубліковано 5 статей: 3 – у газеті «Освіта і суспільство», 2 – на порталі «Нова Українська школа».

Публікації в освітянській пресі були присвячені:

– соціально-психологічному супроводу українського суспільства в умовах повномасштабного російського вторгнення: «Проблема психологічної підтримки комбатантів і цивільного населення: наявний стан та шляхи вирішення» (чл.-кор. М. Слюсаревський), «Науково-методичні підходи до

організації психосоціальної підтримки сімей військовослужбовців: досвід побудови комбінованих моделей комунікації» (Н. Умеренкова), «Особливості психологічного відновлення військовослужбовців в умовах повномасштабного російського вторгнення» (С. Чижевський).

– проблемам патріотичного виховання, психологічного супроводу освітнього процесу та освітян в умовах воєнного стану: «Рекомендації для вчителів щодо роковин Чорнобиля: «Як розповісти учням про аварію на Чорнобильській АЕС: поради вчителям, підбірка відео та літератури для дітей різного віку» (чл.-кор. Л. Найдьонова, Ю. Чаплінська), «Російські пісні в плейлистах українських школярів: чому не варто слухати музику ворога і як це пояснити дітям» (чл.-кор. Л. Найдьонова, Л. Григоровська), «Активізація національно-патріотичних настанов молоді засобами візуалізації в освітній практиці» (І. Остапенко, О. Скар),), «Про розроблення в Інституті соціальної та політичної психології НАПН України проблем психологічного благополуччя і психологічної безпеки молоді» (канд. психол. наук С. Чуніхіна);

– проблемам подолання наслідків, спричинених російським вторгненням: «Життя в умовах тривалого стресу. Можливості самопомоги» (О. Кухарук), «Воєнна повсякденність: як розширити вікно можливостей для самовідновлення» (Т. Титаренко);

– актуальним науковим проєктам: «Спільний проєкт – запорука успіху» (д-р психол. наук І. Губеладзе), «Нові євроінтеграційні здобутки української психологічної науки. Офіційний старт проєкту «Долання кризи психічного здоров'я в умовах війни: доказова медіапсихосвіта для підтримки здоров'я сімей і громад в ході економічного відновлення» (Україна – Польща)» (д-р психол. наук І. Губеладзе), «VI Всеукраїнська наукова конференція «Актуальні проблеми психології малих груп в умовах війни та повоєнного часу» заходи до Фестивалю науки» (Л. Чорна).

Протягом звітнього періоду науковці інституту здійснили 33 виступи-інтерв'ю та взяли участь у 18 передачах на 15 телеканалах: «5 канал» – 2 виступи, Kharkiv NOW – 1, UKRLIFE.TV – 1, «1+1» – 7, FREEDOM – 2, Телеканал «Київ» – 3, Еспресо TV – 2, Суспільне. Перший – 3, Інтер – 3, телеканал «Ukraine World News» – 3, Громадське інтерактивне телебачення. Волинь – 1, «Армія TV» – 1, Дім – 1, YouTube-канал «Зірка Фенікса ТБ» – 1, NEWSnet (додаток Google Play) – 1, YouTube-канал Ярини Паславської – 1. Вчені інституту долучилися до телепередач: «Інформаційний ранок», «Незламна країна», «Зелений коридор», «Світогляд», «Нічна варта», «Подробиці», «Теорія змови» та інших діалогів на актуальні теми.

Науковці інституту зробили 22 виступи у формі інтерв'ю та взяли участь у радіопередачах на 10 радіоканалах: «Українське Радіо» (4), «Громадське радіо» (3), «Радіо Марія» (3), «Radio NV» (5), Радіо Київ 98 FM (1), Радіо Рація (Польща) (1), Радіо Свобода Україна (1), Радіо Белсат (Польща) (1); подкаст «Психологи під час війни» (Roksana Yashchuk) (1).

Широка громадськість дістала змогу ознайомитися з думками фахівців інституту на сторінках друкованих ЗМІ, а саме газети «Факти» (2), журналу

Форбс (1).

Здійснено 50 виступів у 19 інтернет-виданнях: Громадська організація «Герої.Юей» (1), RegioNews.ua (1), Official channel of the INTERNATIONAL CONFERENCE ON MENTAL HEALTH CARE (1), Центр прав людини ZMINA (1), ДетекторМедіа (3), Рубрика (1), АрміяInform (2), Жіночий портал WoMo (1), КУСТмедіа (1), Українська правда (3), NV (New voice) (2), Телеграф (4), Центр політичного консалтингу (1), Медіапортал Національної платформи стійкості та згуртованості (1), Фокус (6), Українські національні новини (1), Укрінформ (2), Апостроф (3), Al Jazeera (2).

Тематика виступів у ЗМІ охоплювала широке коло проблем, однак при цьому цілком закономірно центральне місце у ній займали виступи з питань психологічного супроводу та забезпечення національного спротиву в умовах повномасштабного російського вторгнення, подоланню негативних психологічних наслідків війни, захисту та відновленню психічного здоров'я населення України.

Можна виокремити такі аспекти цієї тематики, яким присвячені виступи співробітників інституту:

– практичні поради щодо опанування тривожних станів та емоційної саморегуляції в умовах війни: «Як зберегти здоровий спосіб життя під час війни, складові життестійкості» (канд. психол. наук В.В. Савінов); «Як утримати емоційний контроль, чи можливий відпочинок від війни, як розмовляти з близькими, у яких інші погляди, про життестійкість під час війни» (канд. психол. наук В.В. Савінов); «Правила хорошого сну» (д-р психол. наук І.Г. Губеладзе); «Ракетний травень! Постійно підвищений рівень тривожності, як з ним справлятися» (д-р психол. наук І.Г. Губеладзе); «Як швидко заспокоїтися та зосередитися на роботі після повітряної тривоги» (канд. психол. наук Чуніхіна С.Л.), «Як повернутися до роботи після свят, якщо вихідних навіть не було» (д-р психол. наук І.Г. Губеладзе); «Осінь депресія: ознаки та способи попередження» (д-р психол. наук І.Г. Губеладзе);

– психологічні ефекти та травмічний вплив повномасштабної війни: «Травма Голодомору як подвійний геноцид» (д-р психол. наук Горностай П.П.); «Я ВЖЕ НЕ ВИТЯГУЮ...або Травма свідка» (д-р психол. наук І.Г. Губеладзе); «Коллективна злість. Разом – сила. Нарізно – безсила» (д-р психол. наук І.Г. Губеладзе); «Ефект річниці» (д-р психол. наук І.Г. Губеладзе); «Як продовжувати жити, коли весь світ злетів з катушок: розмова з психологом Світланою Чуніхіною»; «Небезпеки при звичаєння громадян до війни» (д-р психол. наук В.О. Васютинський);

– психологічна допомога населенню в умовах затяжної війни: «Як допомогти українцям на звільнених від «росіян-визволителів» територіях» (канд. психол. наук Чуніхіна С.Л.), «Психолог Світлана Чуніхіна: Жодні ІІСО не мають значення. Наші емоції належать тільки нам»; «Практична психосоціальна підтримка, психоедукація населення та ВПО» (В.І. Вус); «Операція «Укриття», інформування населення про безпекові стратегії в умовах війни» (В.І. Вус);

– зміст і динаміка настроїв українського суспільства під час війни: «Реакція суспільства на зухвалу поведінку можновладців» (д-р психол. наук В.О. Васютинський); «Актуальний стан масових настроїв в Україні» (д-р психол. наук В.О. Васютинський); «Тенденції розвитку масової свідомості в Україні» (д-р психол. наук В.О. Васютинський); «Ставлення громадян до кадрової політики у владі» (д-р психол. наук В.О. Васютинський); «Психологічні проблеми українських біженців за кордоном» (д-р психол. наук В.О. Васютинський); «Динаміка свідомості мешканців окупованих територій» (д-р психол. наук В.О. Васютинський); «Стан громадських настроїв в Україні» (д-р психол. наук В.О. Васютинський); «Психологічна оцінка емоційного стану суспільства» (д-р психол. наук В.О. Васютинський); «Україна та українці: як ми змінилися з 24 лютого; (канд. психол. наук Чуніхіна С.Л.);

– внутрішньополітичні події в Україні у контексті повномасштабного вторгнення: «Розбір мовних скандалів. Задоволення «не для всіх» (д-р психол. наук І.Г. Губеладзе); «Мовне лідерство» (д-р психол. наук І.Г. Губеладзе); «Словотворчість українців у часи війни» (д-р психол. наук І.Г. Губеладзе); «Психологічна природа суперечок в Інтернеті» (д-р психол. наук В.О. Васютинський); «Поведінка Зеленського під час візитів за кордон» (д-р психол. наук В.О. Васютинський);

– психологічний супровід дітей під час збройної агресії: «Чому українська молодь не цікавиться фактами війни» (д-р психол. наук І.Г. Губеладзе); «Психологічні чинники підліткових суїцидів» (д-р психол. наук В.О. Васютинський); «Метрошкола: як таке навчання впливатиме на дитячу психіку» (д-р психол. наук І.Г. Губеладзе);

– засоби копіювання військових травм та втрат: «Страх втрати близької людини та 5 стадій горювання» (О.Т. Плетка); «Бойовий стрес та бойова втома» (О.Т. Плетка); «Психологічна підтримка для українців у разі втрати близької людини» (д-р психол. наук І.Г. Губеладзе);

– підтримка військових та їхніх родин: «Про створення брошури та дорожню мапу звернень за допомогою» (канд. психол. наук Н.Ф. Умеренкова); «Підтримка військовослужбовців та членів їх сімей» (канд. психол. наук Н.Ф. Умеренкова); «Як підтримати матерів військовослужбовців» (канд. психол. наук Н.Ф. Умеренкова); «Що радять дружинам українських військових для зняття стресу» (канд. психол. наук Н.Ф. Умеренкова); «В Україні наразі напрацьовується досвід психологічної допомоги, якого немає в інших країнах світу» (канд. психол. наук Н.Ф. Умеренкова); «Повернення з війни: як родини можуть допомогти військовослужбовцям адаптуватися» (канд. психол. наук Н.Ф. Умеренкова); «Як спілкуватися з людьми, які повернулися із зони бойових дій?» (О.Т. Плетка); «Про підтримку сімей військовослужбовців» (канд. психол. наук Н.Ф. Умеренкова); «Зона ризику: чому ветерани чинять самогубства і як допомогти українцям оговтатися від потрясінь війни» (канд. психол. наук С.Л. Чуніхіна);

– психологічний портрет ворога: «Война и русский мир» (д-р психол. наук П.П. Горностай); «Історія рашизму» (д-р психол. наук І.Г. Губеладзе); «Цьогоріч

майже вдвічі зросла кількість дезінформації про Україну з боку Росії» (Л.Г. Чорна); «По Путинским агиткам: детей в РФ подсаживают на идеи рашизма» (канд. психол. наук В.В. Савінов); «Безнадійність та поразка путіна: політичний психолог оцінила новорічне звернення диктатора» (канд. психол. наук С.Л. Чуніхіна);

– інформаційна війна та медіаосвіта: «Тиждень медіаграмотності в Україні: бути в тренді» (чл.-кор. Л.А. Найдьонова); «Як новий закон про медіа посилює відповідальність за порушення прав дітей» (чл.-кор. Л.А. Найдьонова); «Висвітлення насилля проти дітей не може бути задля хайпу» (чл.-кор. Л.А. Найдьонова); «Маніпулятори під контролем» (канд. психол. наук В.В. Савінов.); «Особливості сприймання шокової інформації про війну» (д-р психол. наук В.О. Васютинський).

Важливими темами публікацій співробітників інституту були також:

– гендерні та демографічні тенденції: «Про «жіночі» вагони» (д-р психол. наук І.Г. Губеладзе); «Про розлучення» (чл.-кор. Л.А. Найдьонова); «Психологічні причини спаду народжуваності в Україні» (д-р психол. наук І.Г. Губеладзе);

– міжпоколінна взаємодія: «Ейджизм в українському суспільстві та флешмоб на підтримку дівчини із скакалкою» (канд. психол. наук Ю.С. Чаплінська);

– актуальні питання освітньо-культурного середовища: «Просто ходити у музеї та споглядати картини – це ще не арттерапія» (О.Л. Вознесенська); «Цифрова смерть: що це таке та як до неї підготуватися» (канд. психол. наук Ю.С. Чаплінська).

Співробітники **Інституту вищої освіти** надали інтерв'ю засобам масової інформації: проф. М. Бойченко Інтерв'ю до дня народження Г. Сковороди. 3.12.2023. Сюжет новин ТСН 03.12.2023, 15.00, Телеканал 1+1; проф. О. Отич Інтерв'ю, присвячене проблемам духовно-морального розвитку особистості. Світле радіо «Еммануїл» духовно-просвітницька радіостанція, заснована ТРК «Еммануїл», (03.09.2023 р.).

Надруковано 6 статей у засобах масової інформації: проф. В. Ковтунець Підтвердити кваліфікацію: як, де і навіщо. Світ : всеукраїнська газета для науковців та освітян. 2023. Травень. № 17–18 (1245–1246). С. 8. (svit.kpi.ua/архів-2/); проф. М. Бойченко На нулі. Освіта і суспільство. 2023. № 7–8 (64–65), лип.–серп. (<http://surl.li/redgt>); акад. В. Луговий Українському роду нема перекладу. Наратив з власного канадського досвіду. Освіта і суспільство. 2023, № 9–10(66–67), вер.–жовт., С. 22–24; Маєстро педагогіки. Трибуна. 2023. № 2. С. 12–13. (<http://surl.li/redew>); проф. Отич О. Круглий стіл до 85-ї річниці від дня народження Івана Зязюна. Освіта і суспільство. 2023. № 3(60), бер. С. 5. (naps.gov.ua/ua/press/ois/3026/); Розвиток педагогічних ідей І.А. Зязюна в діяльності Інституту вищої освіти НАПН України. Трибуна. 2023. № 2. С. 85–89 (<http://surl.li/redbq>).

Учені **Інституту цифровізації освіти** у 2023 р. продовжили інформаційну підтримку груп, спільнот, блогів, сайтів для спілкування на професійну

тематику, обміну досвідом, компетентного обговорення актуальних проблем в освіті Cloud services in education, e-learning UA, Шкільний навчальний експеримент з сайтом симуляцій Phet, Proforientator.info – «Обирай професію правильно!», сайту для батьків та вчителів молодших класів та інших.

Співробітники відділів інституту адмініструють тематичні групи й сторінки у Facebook: відділу хмаро орієнтованих систем інформатизації освіти, відділу комп'ютерно орієнтованих засобів навчання, відділу технологій відкритого навчального середовища, відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних систем, відділу мережних технологій і баз даних, відділу компаративістики інформаційно-освітніх інновацій, відділу цифрової трансформації НАПН України.

Науково-інформаційна діяльність лабораторій та науковців **Інституту професійної освіти** здійснюється на сайтах НАПН України (naps.gov.ua), Інституту професійної освіти НАПН України (ivet.edu.ua) та його партнерів, у мережі Інтернет, у соціальній мережі Facebook (facebook.com/ivetuascience), на власному каналі в YouTube (youtube.com/channel/UCgsoQ1d5HaSGAh9hIg7EW_g).

Науковцями **Інституту обдарованої дитини** надруковано 9 статей в засобах масової інформації: М. Гальченко Бус – для МАН. Освіта і суспільство. 2023. № 7–8. С. 28; Н. Поліхун Круглий стіл з проблематики STEAM-освіти. Освіта і суспільство. 2023. № 3. С. 10; Що стоїть за популярністю STEAM-освіти. Освіта і суспільство. 2023. № 6. С. 19; Л. Ткаченко Духовність особистості як максима поглядів К.Д. Ушинського. Освіта і суспільство. 2023. № 3. С. 17–18; В. Шульга На шляху розвитку. Освіта і суспільство. 2023. № 4–5. С. 3; Розвиваймо обдарованість! Освіта і суспільство. 2023. № 7–8. С. 12; Л. Карчина Сучасний українець – який він? [Про круглий стіл у межах реалізації проєктів «Незламність – генетичний код українців» та «Музейна педагогіка в освітньо-культурному просторі Києва: проблеми, сьогодення і перспективи» і участь у ньому директора ІОД НАПН України Максима Гальченка]. Освіта і суспільство. 2023. № 11–12. С. 17.

У звітному році вчені **Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи** опублікували 3 статті у ЗМІ, а також надали 3 інтерв'ю на телебаченні.

Статті у засобах масової інформації: Н. Сосновенко Як почути та зрозуміти свою дитину. Інтернет видання life.nv, 22.11.2023 (life.nv.ua/ukr/blogs/yak-zrozumiti-ditinu-ta-pidtrimati-jiji-poradi-psihologa-50370474.html); Боялася, що більше не побачу сина. Як підліток пройшов через російську катівню на Херсонщині, Громадське, 23.04.2023 (https://hromadske.ua/posts/boyalasya-sho-bilshe-ne-pobachu-sina-yak-pidlitok-projshov-cherez-rosijsku-kativnyu-na-hersonshini); І. Корнієнко Чому корисно і необхідно вчитися людям 40+. Видання «ЕКСПРЕС – онлайн», 23.03.2023.

Участь у телепрограмах: Н. Сосновенко Як говорити з дітьми про батька чи мати в ЗСУ?, Громадське радіо, 20.07.2023 (youtube.com/watch?v=bvuG7YeDZ-A); Як піклуватись про психічне здоров'я, Суспільне новини, 10.10.2023

(youtube.com/watch?v=NPaHWanBO3s&t=9476s); Як пережити розлуку з батьком?, 5 канал, 17.06.2023 (youtube.com/watch?v=IdSc2BkzYhI).

Кількість публікацій **Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В.О. Сухомлинського** у ЗМІ за звітний період – 7: чл.-кор. Л. Березівська, Н. Коляда VIII Всеукраїнська науково-практична конференція з історії освіти з міжнародною участю «Педагогічна біографіка в освітньо-науковому просторі в умовах воєнної доби: нові виклики і завдання. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського : [офіц. вебпортал]. Київ, 2023. URL: <http://dnrb.gov.ua/ua/33880-2/>; під хештегом #працюємо_для_перемоги на сторінці бібліотеки у Фейсбуці <https://www.facebook.com/dnrb.gov.ua/>; Л. Березівська, Н. Коляда Педагогічна біографіка: нові виклики і завдання: про VIII Всеукраїнську (з міжнар. участю) наук.-практ. конф. з історії освіти. Освіта і суспільство. 2023. квіт. – трав. (№ 4-5). С. 10. <https://lib.iitta.gov.ua/735531/> (дата звернення: 13.10.2023); О. Гончаренко, О. Матвійчук Шкільні бібліотеки значимі для української освіти та культури. Бібліотека. Бюлетень української бібліотечної асоціації. 2023. № 1. С. 3–4. [https://ula.org.ua/images/documents/5095/UVA_bulleten1\(2023\).pdf](https://ula.org.ua/images/documents/5095/UVA_bulleten1(2023).pdf); Л. Сухомлинська Традиції та інновації Сухомлинівських читань. Освіта і суспільство. 2023. № 9-10. С. 8. http://naps.gov.ua/uploads/files/press/ois/2023/ois9-10_2023.pdf; О. Мерзлякова Як говорити з дитиною про війну: практичні поради батькам. ТСН.ua. <https://tsn.ua/exclusive/yak-govoriti-z-ditinoyu-pro-viynu-praktichni-poradi-batkam-2211502.html> (дата звернення: 27.10.2023); Л.О. Пономаренко, Л.О. Гончаренко Освітнянська бібліотека – простір для досліджень та творчості. Бібліотечна планета. 2023. № 4.

ХІІІ.2. Зв'язки з ГРОМАДСЬКІСТЮ

Реагуючи на виклики, що постали перед освітою під час воєнного стану в країні, для забезпечення потреб дистанційного формату навчання на сайті **Інституту педагогіки** розміщено електронні версії всіх чинних підручників, авторами яких є вченими інституту (розділ «Підручники») та створено спеціальні розділи для розміщення відповідних методичних матеріалів, розроблених співробітниками Інституту для освітнього процесу в умовах воєнного часу (розділи «Методичні матеріали» та «Відеоматеріали».

Співробітники відділу андрагогіки **Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна** як організатори, члени оргкомітетів або партнери беруть участь у заходах, організованих ГС «Українська асоціація освіти дорослих», ГО ІДЦ «Інтеграція та розвиток» (проф. О. Аніщенко, член-кор. Л. Лук'янова, доц. І. Радомський).

Відбулася зустріч представників Асоціації фармацевтів «Cum Deo», Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. В. Отамановського, членів правління ГО «Інститут соціогуманітарної політики» (8.10.2023 р.), обговорено питання взаємодії й проведення спільних заходів щодо популяризації результатів наукових досліджень, просвітницької діяльності у сфері педагогічної

освіти і освіти дорослих, охорони психічного здоров'я, інформаційної безпеки і розвитку цифрової компетентності дорослих (<http://surl.li/nyrcr>); 28.10.2023 р. проведено майстер-клас (О.А Лавріненко) для членів розмовного клубу, що діє при Ірпінській міській публічній бібліотеці ім. Максима Рильського, для внутрішньо-переміщених осіб, які тимчасово мешкають на території Ірпінської територіальної громади (проблеми застосування української мови, використання мовно-стильових норм у спілкуванні, значення мовлення освітніх працівників у вихованні підростаючого покоління) (<http://surl.li/nyrcr>); 19.05.2023 р. і 27.09.2023 р. відбулися засідання Професійного дорадчого комітету спеціальності ПДК 015 «Професійна освіта (Економіка)» (ОПП «Економічна та бізнес-освіта») у рамках Erasmus+ Проєкту з Розвитку потенціалу вищої освіти «Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні (PAGOSTE)» (<http://surl.li/nyrcr>); 25.04.2023 р. відбулася зустріч науковців інституту з педагогічним колективом Ірпінського ліцею № 12 «Лінгвіст» імені Заріфи Алієвої. Під час цієї зустрічі йшлося про реалізацію основних положень підписаної угоди про співпрацю; окреслено цільові орієнтири взаємодії наукових і педагогічних колективів (<http://surl.li/nyrcr>).

Упродовж року тривала діяльність груп психологічної підтримки та допомоги у мережах Facebook, Telegram, Instagram у межах проєкту «Психологічні сили України». Підтримуються сторінки: ([facebook.com/100973675949064/](https://www.facebook.com/100973675949064/)), ([instagram.com/psy.powerua?igshid=YmMyMTA2M2Y](https://www.instagram.com/psy.powerua?igshid=YmMyMTA2M2Y)), (t.me/psypowerUA).

У Психологічному консультативно-тренінговому центрі триває надання психологічної допомоги дорослим та учнівській молоді засобами практичної психології. Психологічна допомога надається за напрямками: підготовка психологів, які працюють в умовах військових дій; психологічна допомога бійцям ЗСУ та їхнім сім'ям; психологічна підтримка мирного населення, яке зазнало психотравм у період війни.

Наукові працівники **Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка** у співпраці з МОН України, громадською організацією «Здорове суспільство» та соціальним підприємством «ДивоГра» за ініціативи компанії «Хуавей Україна» в рамках корпоративної програми TECH4ALL активно долучалися до розроблення мобільного застосунку «Цифрова інклюзія / Digital Inclusion». Digital Inclusion є першим у світі україномовним застосунком для спілкування, соціалізації і розвитку осіб з особливими потребами. Програму апробовано у закладах дошкільної, загальної середньої, позашкільної та вищої освіти, медичних закладах, бібліотеках, громадських організаціях за участі користувачів, експертів, освітян, батьків, психологів, логопедів, митців, представників державних органів та місцевих громад у різних областях України.

Упродовж 2022-2023 рр. спільно з провідною українською компанією з виробництва обладнання VEMAKIDS для інклюзивного навчання тривала робота з розроблення освітніх курсів в рамках партнерського проєкту «Академія інклюзивної освіти», зокрема підготовлено три програми підвищення

кваліфікації для фахівців, які працюють в закладах освіти з інклюзивним навчанням: логопедів-корекційних педагогів, нейропсихологів, дитячих психологів.

З метою популяризації знань про особливості розвитку, навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами, підвищення фахового рівня педагогічних працівників закладів освіти, наповнення освітнього репозитарію НУШ науковцями відділу розроблено низку вебінарів. Учасниками вебінарів були представники МОН Україн, Українського інституту розвитку освіти, Інституту модернізації змісту освіти, Lego foundation, Команди підтримки реформ МОН (RST), Британської ради в Україні, Європейського центру імені Вергеланда, НАПН України, а також фінських експертів проєкту «Навчаємося разом».

Науковці **Інституту соціальної та політичної психології** є активними членами професійних громадських об'єднань, серед яких: Асоціація політичних психологів України; Етична комісія Національної психологічної асоціації; Національна психологічна асоціація, дивізіон «Кіберпсихологія та психологічна практика в цифровому середовищі»; ГО «Українська асоціація фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій»; EFPA Board of Ethics; ГО «Інноваційний університет»; Європейська рада молодих дослідників і аспірантів Eurodoc; Українська асоціація викладачів та дослідників європейської інтеграції; Рада молодих учених при МОН України; Рада молодих вчених НАПН України; Рада молодих вчених Інституту соціальної та політичної психології НАПН України; ВГО «Арт-терапевтична асоціація»; ГС «Національна психологічна асоціація»; Українська асоціація медіапсихологів та медіапедагогів; Асоціація ЕМДР в Україні (фахове об'єднання із спеціальної травматерапії); ГО «Громадський рух «Жіноча Сила України»; Американська психологічна асоціація (США), Європейська федерація психологічних асоціацій (Бельгія); Соціологічна асоціація України, Фонд «Освіта для демократії»; Всеукраїнська асоціація викладачів суспільних дисциплін і громадянської освіти; Асоціація дитячих, сімейних і перинатальних психологів, медиків і педагогів «Психея»; ГО «Українська асоціація фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій»; ВГО «Національна психологічна асоціація»; Всеукраїнська спілка психологів, що практикують гештальт-підхід «Український гештальт інститут»; ГО «Асоціація гештальт-тренерів України»; ВГО «Українська спілка психотерапевтів»; Українська асоціація когнітивно-поведінкової терапії (УАКПТ); ГО «Центр Стратегічних Інновацій»; ГО «Центр соціально-психологічної підтримки сімей «Моя родина»; ВБО «Час життя плюс»; БО «Допоможи життю»; Товариство конфліктологів України; Товариство психологів України; Міжнародний благодійний фонд «Допомога дітям Чорнобиля»; Ліга соціальних працівників України; Українська асоціація корекційних педагогів; Роменська міська ГО «Центр стратегічного партнерства»; ГО «Міжнародна Платформа Психічного Здоров'я»; Світова федерація психічного здоров'я; ВГО «Українська асоціація транзакційного аналізу» (УАТА); ГО «Українська спільнота транзакційного аналізу» (УСТА);

Європейська асоціація транзакційного аналізу (ЄАТА); Європейська федерація психологічних асоціацій (ЄФПА); International Communication Association; ГО «Спільнота альтернативної і додаткової комунікації в Україні»; European Society for Traumatic Stress Studies; International Centre for Excellence in Emotionally Focused Therapy; ГО «ЦСППС «Моя родина»; ГО «Мій вибір»; ВГО «Асоціації працівників дошкільної освіти»; Українська громадська організація «Інститут розвитку символдрами та глибинної психології»; Українська асоціація християнської психології; American Association of Suicidology; European Communication Research and Education Association; International Association for Media and Communication Research; International Association for Suicide Prevention; Громадська рада при Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення; ГО «Українська спільнота транзакційного аналізу»; Європейська асоціація транзакційного аналізу, ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти», ГО «Українська організація корекційних педагогів».

Упродовж звітнього періоду також здійснювалася співпраця з багатьма іншими громадськими організаціями, спільно з якими реалізовано 47 проектів, у т.ч.: проектом освітньої та психологічної підтримки у переході на українську мову «Рух «Єдині» спільно з ГО «Навчай українською»; «Сила життя» із Благодійним фондом О. Фельдмана; «Психосоціальна підтримка людей з ампутацією кінцівок» (БФ Mindy); Інститутом рефлексивних досліджень і спеціалізацій; ГО «Українська асоціація медіапсихологів і медіа педагогів», «Підтримка українських дітей» Благодійним фондом «Клуб добродіїв»; ГО «Асоціація учасників та інвалідів АТО», ВГО «Арт-терапевтична асоціація»; ГО «Ліноліум»; ГО «КультПрожектор»; ГО «Громадський рух «Жіноча Сила України»; Національною психологічною асоціацією України; благодійним фондом ЮНІСЕФ у партнерстві із громадською організацією «Дівчата»; Фундацією «ELNET-Polan»; Ізраїльським громадським центром профілактики стресу; Академією спеціальної педагогіки ім. Марії Гжегожевської (Польща); Агенцією регіонального розвитку громад; ПРООН; ГО «Халом»; Асоціацією політичних психологів України; ГО «Інноваційний університет»; Інститутом процес-орієнтованої терапії; ГО «Go.Lada»; Фондом Олени Пінчук; ГО «Центр неперервної освіти / Lifelong Education Centre»; ГО «Центр психологічної підтримки «Обійми»; Національною скаутською організацією ПЛАСТ; ГО «Українська асоціація психотерапевтів і бізнес-тренерів»; ГО «Опіка Ангела»; USAID Україна; «Mental Health: Global Challenges» (Ukraine); Національною платформою стійкості та згуртованості; Центром реабілітації та реадптації «Ярміз».

Основними напрямками громадської діяльності співробітників Інституту, зокрема у складі зазначених об'єднань, було надання психологічної допомоги, індивідуальних консультацій під час війни, виконання консультаційно-методичної роботи, ознайомлення відповідних фахівців-психологів, волонтерів з інноваційними підходами до надання психологічної допомоги у кризових ситуаціях, організація семінарів, круглих столів тощо.

Загалом змістом спільних проектів було сприяння збереженню

психологічного здоров'я та благополуччя громадян, у тому числі на деокупованих територіях, поширення науково обґрунтованої, достовірної і корисної інформації, рекомендацій і методик з професійної допомоги та самопомоги під час військової агресії; надання психологічної допомоги при стресовій ситуації (вибухи, повітряна тривога, звуки ракет тощо); психодіагностичне тестування співробітників НАБУ, прокурорів, а також психодіагностичний відбір до ТрО; психосоціальна підтримка вимушених переселенців, сімей військовослужбовців, фахівців-психологів, волонтерів; проведення консультацій, майстер-класів, тренінгів, арттерапевтичних занять з надання психосоціальної підтримки вразливим категоріям населення: залежним особам, підліткам, що взаємодіють з дітьми із особливими потребами в інклюзивних закладах освіти, самотніми матерями; просвітницькі проекти психологічного супроводу освітніх інновацій тощо.

Протягом року фахівцями інституту надавалися безоплатні індивідуальні консультації за запитом.

Робота з громадськістю здійснювалася також через Навчально-практичний центр психологічних інновацій, який діє в інституті з 2014 р. Тематику його роботи з громадськістю у звітному році визначала актуальна проблема психологічної допомоги дітям під час збройної агресії. Діяльність центру була спрямована на розроблення та упровадження у практику соціально-психологічних засобів протидії травмам, спричиненим війною.

Науковці **Інституту цифровізації освіти** будують зв'язки з громадськістю через соціальні мережі.

Вчені продовжують інформаційну підтримку груп, спільноти, блогів, сайтів для професійного спілкування з метою обміну досвідом, компетентного обговорення актуальних проблем освіти (Cloud services in education, e-learning UA, Шкільний навчальний експеримент з сайтом симуляцій Phet, Proforientator.info – Обирай професію правильно!, Сайт для батьків та вчителів молодших школярів та ін.). Співробітники інституту адмініструють тематичні групи та сторінки у Facebook.

Упродовж року **Інститут професійної освіти** взаємодіяв з 14 партнерськими громадськими організаціями/асоціаціями (ivet.edu.ua/ustanovy), з якими проведено 30 спільних наукових заходів (Міжнародна асоціація «International Association for Technological Development and Innovations» (IATDI) – 2; Громадська спілка «Асоціація з розвитку професійної та безперервної освіти» – 6; Громадська спілка «Національне галузеве партнерство «FASHION GLOBUS UKRAINE» – 3; ГО «Всеукраїнська асоціація працівників професійно-технічної освіти» (ВАПП) – 1; ГО «Міжнародна фундація розвитку» – 1; ГО «Інститут соціогуманітарної політики» – 1; Харківська обласна громадська організація «Науковий центр дидактики менеджмент-освіти» – 1; Проєкт USAID «Економічна підтримка України» – 1; Рада проректорів з міжнародної співпраці закладів вищої освіти України – 2; Академія професійної освіти спеціалістів індустрії краси «Партнер+» – 3; Інститут професійних кваліфікацій – 2; Профспілка будівельників – 4; ТОВ «Інженерно-

технічний центр «ІВІК» – 2; ТОВ «Український центр дуальної освіти» – 1. ПП «NeuroAcademy Israel» – 1; ПП «Інститут естетичної косметології «Космоестетлюкс» – 1).

Науковці **Інституту обдарованої дитини** здійснюють громадську діяльність у якості членів низки громадських об'єднань, зокрема міжнародних: д-р філос. н. М.С. Гальченко – член робочої групи Міжнародної асоціації наукових академій Європи (ALLEA); д-р філос. М.І. Довга є експертом олімпіади з креативності Destination Imagination; канд. психол. н. О.А. Ковальова – член Psychodrama Association for Europe e.v.; канд. філ. М.М. Міленіна – психолог-логотерапевт волонтерського проєкту «Велике серце» для надання психологічної допомоги постраждалим від військового вторгнення; ст. наук. сп. Л.І. Ткаченко є головою ГО «Освіта і суспільство» і головним редактором Всеукраїнської газети «Освіта і суспільство»; науковим керівником дослідницького проєкту учениці 11 класу Київського фахового коледжу туризму і готельного господарства О. Оверченко «Інновації загальної освіти під час російсько-української війни» (I місце на II етапі і III місце на III етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких проєктів учнів МАН).

Л.І. Ткаченко також є членом комісії з оцінювання наукових проєктів учнів МАН II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких проєктів учнів МАН (м. Київ).

У співпраці з науковими установами НАН України, НАПН України, закладами вищої освіти (Харківським національним педагогічним університетом імені Г. С. Сковороди, Університетом Григорія Сковороди в Переяславі і всеукраїнським виданням «Освіта і суспільство») проведено Всеукраїнську міжгалузеву науково-практичну конференцію «Україна на шляху відновлення: завдання науки і освіти в європеїзації держави» (17-19 травня 2023 р. в межах Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти»). Конференція увійшла до переліку подій офіційного каталогу XIV Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» і XV Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» (пленарне засідання <http://surl.li/refjb>, секційні засідання <http://surl.li/refkl>).

У звітному році зв'язки з громадськістю **ДЗВО «Університет менеджменту освіти»** здійснювалися на сторінках соціальних мереж Фейсбук, Інстаграм, хостингу YouTube. ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України: <https://www.facebook.com/umo.edu.ua>, Університет менеджменту освіти – абітурієнтам https://www.facebook.com/vstupUMO_university_of_edu_management, https://instagram.com/university_of_edu_management, Університет менеджменту освіти <https://youtube.com/channel/UCvvxuIWlbpWtE1pFjPoVcA>.

Діяльність і зв'язки з громадськістю відділу наукової роботи університету висвітлювалася на сторінках соціальних мереж Фейсбук, YouTube: NV Umo | Facebook, <https://youtu.be/gzsDOvurw78>.

У співпраці з ГО «Інститут миру і порозуміння» та ГО «Всеукраїнська асоціація практикуючих психологів» співробітники **Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи** брали участь

у реалізації міжнародного проєкту «HOPE network: Створення умов для професійної підтримки та розвитку психологів».

Зв'язки з громадськістю підтримуються за допомогою двох сторінок у соціальній мережі Facebook: Психологічна служба системи освіти ([facebook.com/groups/psyua/](https://www.facebook.com/groups/psyua/)) – 12300 учасників, 321 публікація за звітний період; Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи ([facebook.com/UNMCPPSR/](https://www.facebook.com/UNMCPPSR/)) – 4500 учасників, 35 публікацій за звітний період.

Співробітники **Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В.О. Сухомлинського** беруть участь у діяльності громадських організацій Всеукраїнської асоціації Василя Сухомлинського (акад. Л.В. Сухомлинська – голова асоціації); Української бібліотечної асоціації (О.Л. Гончаренко – голова секції працівників шкільних бібліотек); Української Асоціації дослідників освіти, Національної психологічної асоціації України, Міжнародної громадської екологічної організації, ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами», громадської спілки «Асоціація з розвитку професійної та неперервної освіти» у рамках проєкту Еразмус+POGOSTE, International Society for Engineering Pedagogy IGIP, ГО «Міжнародна асоціація сучасної освіти, науки та культури», Американської психологічної асоціації, Національної психологічної асоціації України.

Через мережу Facebook реалізовано онлайн-проєкти «Ми стоїмо на плечах наших попередників: Видатні педагоги-ювіляри» (#Педагоги ювіляри) К.Д. Ушинський (1823–1870), О.В. Духнович (1803–1865), М.М. Грінченко (1863–1928), Януш Корчак (1878–1942), О.Р. Мазуркевич (1913–1995), М.Д. Ярмаченко (1928–2010); «Педагоги України: пам'ятаємо, шануємо!» (43 дописи) на основі електронного ресурсу «Видатні педагоги України та світу» (<http://dnrb.gov.ua/ua/>); «Моя маленька Батьківщина» (казки та оповідання Сухомлинського) (<https://tinyurl.com/4vbpkfns>) (12 дописів); «В. Сухомлинський: офіційне листування (епістолярний екскурс)» (6 дописів); «Sukhomlinsky News» (<https://tinyurl.com/ycynd8j6>) (12 дописів про вихід чергового бюлетеня, який створює та оприлюднює австралійський учений і популяризатор спадщини В.О. Сухомлинського Алан Кокеріл серед англомовних читачів у міжнародному просторі).

Активно розвивається онлайн-проєкт «Освіта і наука в умовах війни». Підготовлено й оприлюднено 9 оглядів і матеріалів для допомоги громадянам України в умовах воєнного стану (<http://dnrb.gov.ua/ua/virtualni-chytni-zaly/virtualnyu-chytni-zal-osvityanyna/>).

Співробітники бібліотеки брали активну участь у заходах з протидії російській агресії в інформаційному просторі через соціальні мережі, зокрема Фейсбук: розповсюджено вимоги санкцій щодо наукових і культурних проєктів російського походження; поширено корисні посилання в умовах воєнного стану, достовірну інформацію про російсько-українську війну; координовано процес наповнення сторінки «Українська мова онлайн» на вебпорталі бібліотеки, що має на меті сприяти популяризуванню, вивченню та вживанню української мови.

Здійснювалося надання психологічної підтримки населенню України під час війни та забезпечувалася профілактика посттравматичних стресових розладів у дітей, підлітків, дорослих внаслідок воєнних дій, проводилася просвітницька робота серед осіб, старших 50 років, які проживають у сільській місцевості. Триває участь у діяльності групи «Інтернет-війська України» (<https://t.me/ivukr>) тощо.

Укладено 14 угод про співпрацю, зокрема із Київським національним економічним університетом імені Вадима Гетьмана, ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Миколаївським інститутом післядипломної педагогічної освіти, Волинським інститутом післядипломної педагогічної освіти, ГО «Міжнародна асоціація сучасної освіти, науки та культури» («МАСОНК»), Балтським педагогічним фаховим коледжем, Комунальним комплексним позашкільним закладом освіти «Київський міський будинок учителя», Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Інститутом професійної освіти НАПН України та ін.

ХІІІ.3. ЦИФРОВІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Протягом 2023 р. цифровізація наукової діяльності НАПН України відбувалася в умовах суттєвого обмеження фінансування, але, незважаючи на це, забезпечено безперервність роботи академії та її підвідомчих установ за основними напрямками: системне адміністрування наявних ресурсів, документообіг, дистанційний режим роботи, технічний супровід виконання наукових та експериментальних досліджень і ефективної роботи систем дистанційного навчання відповідних підрозділів.

Завдяки підключенню академії до Системи електронної взаємодії органів виконавчої влади забезпечений швидкий і безпечний зв'язок з органами державної влади. Для проведення і подальшого перегляду заходів (онлайн занять, вебконференцій, вебінарів, онлайн засідань) широко застосовувались цифрові технології комунікації (Zoom, Meet, Skype, YouTube та інші). Для організації робочого процесу в умовах дії воєнного стану використовувались різні хмарні сервіси (Dropbox, Google Disk, OneDrive та інші).

Результати діяльності академії та її підвідомчих установ регулярно висвітлювались на офіційному вебпорталі НАПН України (naps.gov.ua), сайтах її установ та їх структурних підрозділів, а також на сторінках у соціальних мережах (Facebook, Google+, LinkedIn тощо). Переважно всі вони мають англійські версії.

Науковцям академії забезпечувалася можливість вільного доступу до міжнародних наукометричних баз даних Web of Science, Elsevier, Research4Life, Scopus, де було створено профілі установ та до Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО) (inforesurs.gov.ua).

Наукові здобутки всіх підрозділів академії доступні у діючих репозиторіях Електронної бібліотеки НАПН України (lib.iitta.gov.ua). Протягом 2023 р. до Електронної бібліотеки додано майже 3,9 тис. нових ресурсів та здійснено понад

3,6 млн завантажень. Таким чином, загальна кількість ресурсів сягнула 33,7 тис. Зазначені ресурси завантажені понад 14,7 млн разів.

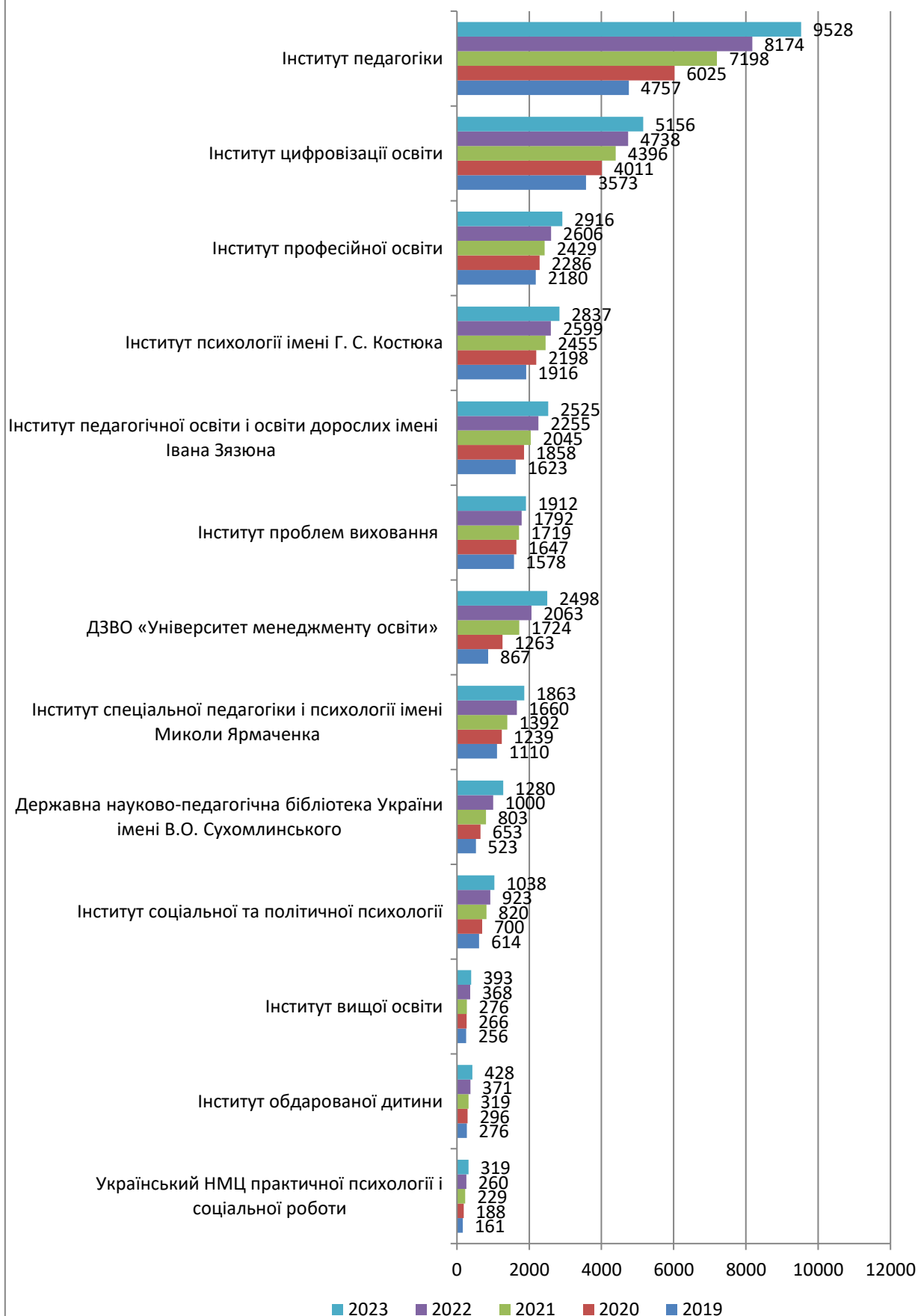


Технічна підтримка та адміністрування Електронної бібліотеки НАПН України здійснювалась **Інститутом цифровізації освіти** у межах виконання заходів з інформатизації академії. Вченими Інституту у 2023 р. продовжувалась інформаційна підтримка груп, спільноти, блогів, сайтів для спілкування на професійну тематику, обміну досвідом, компетентного обговорення актуальних проблем в освіті: «Cloud services in education», «E-learning UA», «Шкільний навчальний експеримент» із сайтом симуляцій PhET, «Proforientator.info – Обирай професію правильно!», «Сайт для батьків та вчителів молодших школярів» та інших.

Наукові співробітники **Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка** у співпраці з МОН України, громадською організацією «Здорове суспільство» та соціальним підприємством «ДивоГра» за ініціативи компанії «Хуавей Україна» в рамках корпоративної програми TESH4ALL активно долучалися до розроблення мобільного застосунку «Цифрова інклюзія/Digital Inclusion». Digital Inclusion є першим у світі україномовним застосунком для спілкування, соціалізації і розвитку у цифровому світі осіб з особливими потребами. Програму апробовано у закладах дошкільної, загальної середньої, позашкільної та вищої освіти, медичних закладах, бібліотеках, громадських організаціях за участі користувачів, для яких створено програму Digital Inclusion, експертів, освітян, батьків, психологів, логопедів, митців, представників державних органів та місцевих громад у різних областях України.

З метою популяризації знань про особливості розвитку, навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами, підвищення фахового рівня педагогічних працівників закладів освіти, наповнення освітнього репозитарію НУШ науковцями інституту розроблено низку вебінарів, які організовувалися за участі МОН України, Українського інституту розвитку освіти, Інституту модернізації змісту освіти, Lego foundation, Команди підтримки реформ МОН (RST), Британської ради в Україні, Європейського центру імені Вергеланда, а також фінських експертів проєкту «Навчаємось разом».

Динаміка наповнення Електронної бібліотеки НАПН України у 2019-2023 рр.



Для висвітлення результатів наукових досліджень та їх упровадження в освітню практику **Інститутом професійної освіти** у межах виконання заходів з інформатизації НАПН України створено безкоштовні електронні інформаційні системи відкритого доступу:

- науковий фаховий журнал категорії Б «Професійна педагогіка»/«Professional pedagogics» (jrnl.ivet.edu.ua), що індексується провідними наукометричними базами;
- науковий репозитарій продукції інституту;
- відкрита база авторефератів, дисертаційних досліджень інституту;
- електронне продовжуване видання інституту «Інноваційна професійна освіта» (conference.ivet.edu.ua).

Задля покращення безпеки у 2023 р. оновлено сайт інституту (ivet.edu.ua) та перенесено його на більш захищений хостинг. Сайт в інтеграції з хмарними сервісами Microsoft 365 активно використовувався для проведення експериментальної роботи.

Забезпечення дистанційного режиму роботи наукових співробітників інституту, інформатизація науково-організаційної діяльності та електронний документообіг здійснювалися за допомогою хмарних технологій Microsoft 365 та Google Workspace for Education. Усі проміжні та заключні звіти за темами наукових досліджень інституту перенесено до хмарного сховища OneDrive.

У 2023 р. продовжено роботу з розвитку Системи дистанційного навчання (СДН) інституту (e-learning.org.ua), яка базується на LMS Moodle. Протягом звітнього року співробітники інституту використовували СДН для здійснення наукових досліджень, проведення планових вебсемінарів, моніторингу діяльності користувачів СДН, їхньої успішності у процесі освітньої діяльності на дистанційних курсах та під час проведення масових заходів, здійснення впровадження та оприлюднення кінцевих результатів НДР, взаємодії з експериментальними закладами різного рівня тощо. Станом на грудень 2023 р. в системі дистанційного навчання інституту зареєстровано понад 12,3 тис. користувачів.

У зв'язку із карантинном та повномасштабною війною система дистанційного навчання використовувалася для забезпечення ефективності освітньої складової діяльності інституту: проведення занять і консультацій з магістрами та аспірантами; організації представлення, обговорення результатів наукових проєктів; забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти; здійснення автоматизованого запису на вибіркові дисципліни тощо.

З метою інформування громадськості про діяльність **Інституту педагогіки** та забезпечення доступу до електронних ресурсів наукової продукції у звітному періоді проводилась робота щодо системного оновлення та інформаційного наповнення сайту інституту (undip.org.ua). Найбільшу кількість переглядів мали сторінки «Електронної бібліотеки», матеріалів розміщених до серпневої вебконференції «Учені НАПН України – українським учителям» (26 тис.) та сторінка «Курси підвищення кваліфікації» (19 тис.).

Окрім того, функціонують сайти видань інституту – наукового журналу «Український педагогічний журнал» та збірника наукових праць «Проблеми сучасного підручника», які незмінно входять до Топ–100 «Найкращі публікації – українська» за версією Google Scholar (відповідно 35 та 58 позиції).

Інформація про діяльність **Інституту психології імені Г.С. Костюка** представлено на 47 інститутських інтернет-ресурсах, які створені та підтримуються спеціальною групою адміністрування інституту. Основними із них є:

- сайт інституту (psychology-naes-ua.institute) включає інформацію про всі наукові підрозділи інституту (із розгорнутою інформацією про кожного співробітника), діяльність Вченої ради, наукову бібліотеку (із постійним висвітленням нових надходжень), наукову, науково-інноваційну та міжнародну діяльність інституту, Кризовий центр медико-психологічної допомоги інституту та ін. Важливе місце на сайті відводиться висвітленню діяльності двох спецрад (з представленням оголошень про захисти дисертацій, авторефератів, відгуків опонентів для захисту дисертацій та ін.), роботи одноразових рад для захисту дисертацій на здобуття звання доктора філософії із психології;

- офіційний вебсайт Бібліотеки імені А.Ф. Залевської інституту (sites.google.com/view/library-ip-ua). Мета сайту полягає у забезпеченні оперативного доступу користувачів до інформації, підтримці та збереженні інформаційного універсального фонду та галузевого інформаційного потенціалу. Сайт створено у 2023 р.;

- офіційна Facebook сторінка інституту (facebook.com/kostiuk.in.psy);

- офіційна Facebook сторінка Кризового центру медико-психологічної допомоги (facebook.com/profile.php?id=100063589843126). На сторінці представлено матеріали, які стосуються різних видів психологічної допомоги військовослужбовцям та їх сім'ям, населенню та ін.;

- офіційна Facebook сторінка Ради молодих вчених інституту (facebook.com/rmv.kostiuk.in.psy), де розміщено інформацію про можливості отримання молодими вченими грантів, стипендій, участі в конференціях, семінарах, конгресах, вимоги до вітчизняних та міжнародних публікацій та ін.

Також підтримуються сайти наукових фахових видань (категорія Б), засновником яких є інститут (самостійно або з організаціями-партнерами):

- «Технології розвитку інтелекту» (psytir.org.ua);

- «Організаційна психологія. Економічна психологія» (orgpsy-journal.in.ua);

- «Психологічний часопис» (apsijournal.com);

- «Проблеми сучасної психології» спільний науковий збірник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка та Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України (journals.urau.ua/index.php/2227-6246);

- «Психологія і особистість» спільний науковий журнал Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка та Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України (psychpersonality.pnpu.edu.ua);

– «Проблеми сучасної психології» спільний науковий журнал Запорізького національного університету та Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України (doi.org/10.26661/2310-4368);

– «Освіта та розвиток обдарованої особистості» науково-методичний журнал Інституту обдарованої дитини та Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України: (otr.iod.gov.ua).

Інститут обдарованої дитини продовжував супровід Всеукраїнського освітнього Інтернет-порталу «Острів знань» (щоденна відвідуваність склала понад 3,4 тис. осіб) та наповнення діагностичного тестового онлайн-порталу ідентифікації обдарованості «Тестотека». У 2023 р. оцифровано блок методик діагностики чинників розвитку обдарованої особистості, зокрема діагностики комунікативної, інтелектуальної, академічної та творчої обдарованості (iod.gov.ua/ua/testoteka).

Окрім власного сайту (iprood.com.ua), **Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна** здійснюється підтримка сайтів наукових фахових періодичних видань, засновником та співзасновником яких є інститут:

– «Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи» (adult-education-journal.com.ua);

– «Порівняльна професійна педагогіка» (cpp.khmnu.edu.ua);

– «Естетика і етика педагогічної дії» (aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua);

– «Імідж сучасного педагога» (isp.poippo.pl.ua);

– Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття» (unesco-journal.com.ua).

Діє новостворений Освітній хаб «ІРООД hab» – сучасний освітній онлайн простір самореалізації, саморозвитку та самовдосконалення для різних категорій дорослого населення й усіх зацікавлених у власному неперервному професійному розвитку. Станом на 2023 р. Освітній хаб включає:

– Об'єднання інституцій-партнерів «Педагогічна синергія»;

– Центр підвищення кваліфікації;

– Університет третього віку;

– Психологічний консультативно-тренінговий центр;

– Центр проєктної роботи;

– Центр е-навчання;

– Академію педагогічної майстерності та навчання дорослих;

– Центр порівняльної професійної педагогіки;

– Дистанційну школу демократії та громадянського суспільства;

– Центр андрагогічної майстерності;

– Цифровий кластер щорічних масових заходів.

При інституті діє Кафедра ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття» із офіційним вебсайтом (unesco-chair-iprood.com) та сторінкою у соціальній мережі Facebook (facebook.com/UNESCO.NAES.Ukraine).

Інститут вищої освіти здійснює підтримку офіційного вебсайту інституту (ihed.org.ua), комплексу програмного забезпечення «Мосо» (edu-leader.org.ua),

вебсайту журналу «Філософія освіти» (philosopheducation.com) та вебсайту журналу «Університети і лідерство» (ul-journal.org).

Для проведення локальних (офлайн) та дистанційних (онлайн) конференцій з можливістю одночасного перекладу учасникам на аудіо-гарнітуру використовується мультимедійний апаратно-програмний комплекс, що включає відеотермінал Cisco SX20, проєктор ViewSonic PJD7720HD та інше мультимедійне обладнання (вебкамери, мікрофони, гарнітури, акустичні системи, інтерфейсні кабелі тощо).

У 2023 р. організовано та проведено в онлайн форматі сесії для аспірантів, засідання Вченої ради інституту, низку відеоконференцій, круглих столів, вебінарів тощо, збільшено кількість та якість контенту на офіційному сайті інституту, вдосконалено інформаційний блок профілів вчених з інформацією про їх діяльність, наукові здобутки, контактною інформацією. Використано ліцензоване програмне забезпечення «Moco» для розвитку персоналу. Навчальна платформа «Moodle» сприяла реалізації освітньо-наукових програм інституту. Зазначені програмні засоби розміщено на окремому сервері із можливістю цілодобового доступу викладачів та студентів.

На міжнародній платформі Zenodo розміщено дані опитування, проведеного вченими інституту, «Відкрита наука у закладах вищої освіти України», з метою забезпечення відкритого доступу до дослідницьких даних відповідно до принципів відкритої науки. В опитуванні взяли участь понад 1,5 тис. респондентів (керівники закладів та структурних підрозділів, науково-педагогічні і наукові працівники, працівники бібліотек, ІТ-працівники закладів вищої освіти) із 105 університетів (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій). Результати опитування надають змогу з'ясувати розуміння представниками університетів України впливу штучного інтелекту на сферу наукових досліджень, а також найбільших можливостей і загроз, пов'язаних з його використанням.

Протягом року забезпечено інформаційно-технічну підтримку заходів з реалізації міжнародних проєктів: «Відродження переміщених університетів: посилення конкурентоспроможності, підтримка громад» (REDU); Проєкт ЄС Еразмус+ «Посилення співпраці між університетами і громадами» (UNICOM); Проєкт «Центри сертифікації викладачів: інноваційні підходи до досконалості викладання» (UTTERLY); Проєкт «Модель персоналізованого навчання студентів на основі віртуального навчального середовища інтелектуального тьюторства «Навчання без обмежень»» (SMART-PL); проведення XII Міжнародної науково-практичної конференції «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу: цифровізація та забезпечення якості вищої освіти».

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» в освітньому процесі широко використовує мультимедійний супровід занять. Для технічного забезпечення даного процесу в університеті є п'ять спеціалізованих аудиторій та зала засідань, які обладнано стаціонарними мультимедійними проєкторами, мультимедійними

й інтерактивними дошками. З метою подальшого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес проводиться робота з організації й застосування дистанційної форми навчання та розроблення нормативно-правових документів цього напрямку.

Упроваджено відкрите програмне забезпечення BigBlueButten для проведення вебконференцій, онлайн занять, створено та налагоджено роботу платформи дистанційного навчання в системі e-Front.

Серед цифрових технологій, які використовуються на курсах підвищення кваліфікації, найпоширенішими є технології відеозустрічей Zoom, Google Meet, Skype для проведення онлайн-заходів у відео- та аудіоформатах.

Активно використовуються цифрові технології аналізу академічної доброчесності – сервіси виявлення плагиату copyscape.com, unichack.com, plag.lv тощо.

Використання електронного тестування та аналітики в освітньому процесі здійснюється за допомогою електронних тестів, розроблених на платформі profosvita.org, упровадження Plickers як хмарної технології фронтального опитування, електронних тестів Google Форми, Майстер-Тест, Quizlet, Online Test Pad, Тесторіум.

Вебпортал «Український відкритий університет післядипломної освіти» (uvu.org.ua) цифровий «близнюк» Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти». Його цифрове навчальне середовище наступного покоління, платформа Adult Learning, реалізована як адаптована екосистема цифрових інструментів для підтримки діяльності учасників освітнього процесу.

Розроблено та запущено нову версію сайту **Інституту соціальної та політичної психології** (ispp.org.ua). На сайті міститься інформація про наукову діяльність установи, її структурні підрозділи, роботу докторантури, аспірантури, спеціалізованих вчених рад, ради молодих учених. Подаються електронні версії дисертаційних досліджень, авторефератів дисертацій, відгуків офіційних опонентів на дисертаційні дослідження, що виносяться на розгляд спецради. Представлено електронні версії наукових видань інституту, результати масових опитувань, які здійснює інститут. Під час організації та проведення масових заходів інтернет-сайт є основним джерелом оперативної інформації про них.

Офіційний вебпортал **Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського** (dnrb.gov.ua) інформує про всі напрями діяльності установи, представляє її ресурси, інноваційні послуги, різні види бібліографічної, реферативної й аналітичної інформації, що зумовило підвищення оперативності та якості науково-інформаційного забезпечення сфери освіти й науково-методичного супроводу мережі освітянських бібліотек.

Продовжується формування електронного каталогу бібліотеки, обсяг якого протягом звітного періоду поповнився на понад 8,5 тис. бібліографічних записів. Загальний обсяг каталогу складає майже 475 тис. бібліографічних записів. Загальна відвідуваність баз даних електронного каталогу – понад 35 тис. осіб.

Формується Науково-педагогічна електронна бібліотека ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського (НПЕБ) на платформі САБ ІРБІС64+, що сприяло оптимізації пошуку релевантної інформації завдяки індексуванню повного тексту документа. На 01.12.2023 р. вона вміщувала 9,5 тис. документів, у 2023 р. додано понад 3 тис. pdf-файлів повнотекстових документів. Кількість звернень користувачів до повних текстів становить понад 23 тис.

На вебпорталі бібліотеки підготовлено й розміщено бібліографічні, реферативні й аналітичні матеріали з метою інформаційної підтримки психолого-педагогічних досліджень.

З метою надання доступу до ресурсів в умовах воєнного стану у ДНПБ та в бібліотеках мережі діють онлайн-послуги:

- індексування документів за УДК;
- електронне доставляння документів;
- замовлення документів через електронний каталог на бронеполіцію;
- віртуальна бібліографічна довідка «Запитай бібліотекаря» (електронна пошта, телефон).

В умовах повномасштабної російсько-української війни із метою збереження інформації станом на 3 грудня 2023 р. здійснено стовідсоткове резервування оцифрованих книг, повне резервне копіювання Електронного каталогу та Електронної бібліотеки проводиться щоденно.

Протягом звітного періоду розпочав роботу новий офіційний сайт **УНМЦ практичної психології і соціальної роботи** (psyua.com.ua). Важливе місце на сайті приділене організації роботи «Онлайн студій професійного розвитку» із методичної підтримки та підвищення кваліфікації працівників психологічної служби. За період вересня-листопада 2023 р. відбулось 22 зустрічі, учасники яких мали можливість ознайомитись з методиками і технологіями здійснення соціально-психологічної реабілітації учасників освітнього процесу в постковідний період в умовах війни.

Крім офіційного сайту, співробітники центру адмініструють сторінки у соціальній мережі Facebook:

- Психологічна служба системи освіти (facebook.com/groups/psyua/) – понад 12,3 тис. учасників;
- Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи (facebook.com/UNMCPSPSR/) – понад 4,5 тис. учасників.

Впродовж 2023 р. в умовах воєнного стану цифровізація наукової діяльності НАПН України тривала значною мірою завдяки внутрішнім резервам. Відсутність фінансування придбання нового обладнання другий рік поспіль суттєво стримує удосконалення інформаційної інфраструктури дослідницької роботи, що проявляється у недостатньому забезпеченні наукових співробітників комп'ютерною технікою. У деяких установах вже більше половини наявної техніки має знос понад 80,0 %. Тому потреба в розширенні та модернізації парку комп'ютерної техніки установ залишається гострою.

XIV. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Законом України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» Національній академії педагогічних наук (далі – НАПН) України затверджено видатки загального фонду Державного бюджету на 2023 р. у сумі 246508,3 тис. грн.

У зв'язку із російським вторгненням, введенням в Україні воєнного стану із 24 лютого 2022 р. фінансування діяльності НАПН України у 2023 р. зменшилось порівняно з 2022 р. на 27389,9 тис. грн, або на 10 %.

У 2023 р. за бюджетною програмою 6551020 «Наукова і організаційна діяльність Президії НАПН України» касові видатки загального фонду становили 23270,8 тис. грн. За рахунок коштів цієї бюджетної програми здійснювалася виплата довічної плати за звання дійсним членам (академікам) та членам-кореспондентам (6237,2 тис. грн), утримувався апарат Президії НАПН України.

За бюджетною програмою 6551030 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері освіти, педагогіки і психології» у 2023 р. профінансовано видатки у сумі 191836,3 тис. грн, проведено касові видатки у повному обсязі, із них:

– на проведення фундаментальних наукових досліджень – 77284,0 тис. грн (кількість фундаментальних наукових досліджень з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки – 41 од.);

– на проведення прикладних наукових досліджень – 101402,3 тис. грн (кількість прикладних наукових досліджень з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки – 58 од.);

– на підготовку наукових кадрів відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2023 році» від 11 липня 2023 р. № 708 – 7316,1 тис. грн;

– на збереження наукового об'єкта, що становить національне надбання «Документи педагогіко-психологічного та історико-культурного напрямку 19-20 століття (1850-1917 рр.)» Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського – 45,0 тис. грн (кількість документів, які входять до складу наукового об'єкта, що становить національне надбання, – 28081 од.);

– забезпечення доступу до науково-технічної інформації та наукової літератури на всіх видах носіїв – 5788,9 тис. грн, із них на забезпечення діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського – 5452,1 тис. грн (кількість відвідувачів наукової бібліотеки протягом року – 87080 осіб); на підтримку електронної бібліотеки НАПН України та електронного наукового періодичного видання «Інформаційні технології і засоби навчання», віднесеного до категорії «А» Переліку фахових видань України відповідно до наказу МОН України від 18 грудня 2018 р. № 1412, – 336,8 тис. грн (за інформацією Інституту цифровізації освіти НАПН України кількість користувачів сайту наукового фахового видання «Інформаційні технології і засоби навчання» становила 29000 осіб, кількість користувачів сайту електронної бібліотеки НАПН України – 102860 осіб

(аудиторія вебресурсів – 188 країн світу по електронній бібліотеці, 194 країни – по журналу, показники отримано за допомогою Google Analytics).

За бюджетною програмою 6551060 «Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами вищої освіти» видатки загального фонду становили 31398,4 тис. грн, із них: на підвищення кваліфікації – 31029,2 тис. грн (випуск слухачів (педагогічних, науково-педагогічних працівників) програм підвищення кваліфікації становив 4970 осіб); на підготовку науково-педагогічних кадрів – 369,2 тис. грн.

Касові видатки загального фонду бюджету установ НАПН України за 2023 р. становили 246505,5 тис. грн. Кошти у сумі 2,8 тис. грн вилучені до бюджету (економія видатків). У загальному обсязі видатків НАПН України за загальним фондом видатки на оплату праці з нарахуванням, стипендію та виплату довічної плати за звання дійсним членам (академікам) і членам кореспондентам склали 237027,1 тис. грн, або 96,2 %, комунальні видатки – 6690,7 тис. грн, або 2,7 %, інші видатки – 2787,7 тис. грн, або 1,1 %. Структуру видатків Державного бюджету за 2023 р. у розрізі установ НАПН України наведено у таблиці 36 (Додатки).

Середньорічна кількість штатних посад працівників установ НАПН України за рахунок коштів загального фонду бюджету у звітному році становила 1350,75 одиниць. Середньомісячна заробітна плата працівників НАПН України за загальним фондом у 2023 р. склала 11371,7 грн, порівняно з 2022 р., зменшилася на 1007,3 грн, або на 8,1 %, що пов'язано із зменшенням фінансування.

Протягом звітнього року до НАПН України з усіх джерел фінансування надійшло 293185,8 тис. грн. Питома вага фінансування за рахунок загального фонду бюджету в коштах, які отримали установи НАПН України з усіх джерел надходжень, становила 84,1 %.

Понад асигнування, що були виділені із загального фонду Державного бюджету, підвідомчі установи НАПН України отримали у 2023 р. за спеціальним фондом бюджету 46677,5 тис. грн. У порівнянні з 2022 р. надходження за спеціальним фондом збільшилися на 20600,6 тис. грн, або на 79,0 %.

Спеціальний фонд бюджету НАПН України у 2023 р. формувався за рахунок наступних джерел фінансування, наведених у таблиці 37 (Додатки):

– плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю та згідно із законодавством (підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів, фахівців, підвищення кваліфікації, виконання наукового дослідження, проведення конференцій та ін.). За цим видом надходжень до підвідомчих установ надійшло 32114,4 тис. грн (68,8 %) загального обсягу надходжень спеціального фонду бюджету;

– надходження бюджетних установ від додаткової (господарської) діяльності – 3538,9 тис. грн (7,6%);

– плата за оренду майна бюджетних установ – 1610,9 тис. грн (3,4 %) (скорочення надходжень пояснюється тим, що відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про особливості оренди державного та комунального майна

у період воєнного стану» від 27 травня 2022 р. № 634 на території м. Києва з 1 жовтня 2022 р. орендна плата нараховується у розмірі 50,0 % розміру орендної плати, встановленої договором оренди;

– надходження від реалізації в установленому порядку майна (крім нерухомого майна) – 2,1 тис. грн (від здачі металобрухту при утилізації списаної комп'ютерної техніки та зданої макулатури);

– інші джерела власних надходжень бюджетних установ – 9411,2 тис. грн (20,2 %), із них благодійні дарунки у натуральній формі – 964,1 тис. грн, у т. ч. капітальні видатки – 783,0 тис. грн (безоплатно отримано пасажирський ліфт у власність Інституту педагогіки від Всеукраїнської громадської організації Товариство «Знання України» у рамках інвестиційного договору від 2 лютого 2014 р.); безоплатно отримано літературу – 181,1 тис. грн; благодійні внески у грошовій формі – 0,5 тис. грн; кошти на реалізацію грантових угод – 8317,8 тис. грн, у т. ч.: на виконання наукових досліджень за рахунок грантової підтримки за договорами, укладеними з Національним фондом досліджень України – 5212,0 тис. грн; на реалізацію грантових угод з міжнародним та іноземним фінансуванням – 3105,8 тис. грн; кошти, що отримують бюджетні установи від підприємств, організацій, фізичних осіб та від інших бюджетних установ для виконання цільових заходів (стипендія Кабінету Міністрів України молодим вченим) – 128,8 тис. грн.

Кошти на виконання наукових досліджень за рахунок грантової підтримки за договорами, укладеними з Національним фондом досліджень України у сумі 5212,0 тис. грн отримали:

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна – 239,5 тис. грн, проєкт «Максимізація ефективності ресурсів змішаного навчання в закладах вищої педагогічної освіти у воєнний час та повоєнного відновлення України», договір від 1 серпня 2023 р. № 207/0098;

Інститут цифровізації освіти – 1484,4 тис. грн, проєкт «Хмаро орієнтовані системи відкритої науки у навчанні і професійному розвитку вчителів», договір від 1 травня 2023 р. № 94/0310;

Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи – 2488,1 тис. грн, проєкт «Постковідна соціально-психологічна реабілітація учасників освітнього процесу в діяльності працівників психологічної служби», договір від 1 травня 2023 р. № 132/0198.

Кошти на реалізацію грантових угод з міжнародним та іноземним фінансуванням у сумі 3105,8 тис. грн отримали:

• Інститут вищої освіти – 2790,8 тис. грн, у т. ч.: у рамках грантової угоди «Відродження переміщених університетів: посилення конкурентоспроможності, підтримка громад» (REDU), грантова угода ЄС № 2020/415-429 від 18 квітня 2020 р. (740,9 тис. грн); проєкт «Персоналізована модель навчання студентів на основі віртуального навчального середовища інтелектуального наставництва «Навчання без обмежень» SMART-PL, грантова угода № 101082928- SMART-PL від 12 липня 2023 р. (780,2 тис. грн); проєкт «Центри сертифікації викладачів: інноваційні підходи до досконалості викладання» (UTTERLY), грантова угода

№ 619227-EPPKA2-SVNE-JP ЕС Еразмус+ (691,5 тис. грн); проєкт «Університети-Громади: посилення співпраці» (UNICOM), грантова угода № 101083077 (505,9 тис. грн); нарахована курсова різниця при зміні курсу валют – (+) 72,3 тис. грн;

- Інститут професійної освіти – 299,8 тис. грн, проєкт «Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні (PAGOSTE), грантова угода № 2019-1946/001-001 від 3 листопада 2020 р.;

- Інститут цифровізації освіти – 15,2 тис. грн, у рамках стратегічного гранту Міжнародного Вишеградського фонду дослідницького проєкту під назвою V4 «Освітній академічний портал інтеграції ІТ в освіту», грантова угода № 22210032 від 17 листопада 2022 р.

Касові видатки спеціального фонду бюджету підвідомчих установ НАПН України за 2023 р. становили 39013,5 тис. грн. У загальному обсязі касових видатків за спеціальним фондом видатки на виплату заробітної плати і нарахування на неї склали – 29694,6 тис. грн, або 76,1 %; на господарські видатки з утримання установ – 3291,2 тис. грн (8,4 %); видатки на службові відрядження – 1156,9 тис. грн (3,0 %), із них видатки в сумі 1094,4 тис. грн за рахунок грантових угод; видатки на оплату комунальних послуг – 3584,3 тис. грн (9,2 %); капітальні видатки – 976,6 тис. грн (2,5 %), у т. ч. придбано обладнання – 193,6 тис. грн; безоплатно отримано обладнання – 783,0 тис. грн; отримано літературу – 181,1 тис. грн (0,5 %); виплата стипендій Кабінету Міністрів України для молодих вчених – 128,8 тис. грн (0,3 %).

Джерела формування надходжень і використання спеціального фонду в розрізі установ та організацій НАПН України за 2023 р. подано в таблиці 37 (Додатки).

XV. СПИСОК ОСНОВНИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

XVI.1. Відділення ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ, ЗАГАЛЬНОЇ ТА ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Монографії, наукові видання

1. Балух В.О., Коцур В.П., Шкрібляк М.В. Релігійний чинник соціокультурних розколів в українській історії : монографія / НАПН України. Київ : АДЕФ-Україна, 2023. 424 с.
2. Військово-патріотичне виховання дітей та учнівської молоді в системі освіти України: стратегічні напрями / за ред. І. Д. Бега, Р. В. Малиношевського. Івано-Франківський : НАІР. 2023. 32 с.
3. Григорій Сковорода: Серія «Духовні діячі України» : колект. монографія / авт. кол.: О. Киричук, І. Орлевич, ... В. Ільїн та ін. Львів: Логос, 2023.
4. Григорій Сковорода і ми українці: диво першого кроку і сила ініціативи : колект. монографія / за наук. ред. Ю. Бойчука, М. Култаєвої / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. Харків, 2023. 362 с. <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1be27851-c7a1-4041-9acb-0c922e6dd334/content> (дата звернення: 07.02.2024).
5. Дванадцятий місяць війни. Промови та звернення Президента України Володимира Зеленського / упоряд.: О.В. Красовицький та ін. Харків : Фоліо, 2023. 317 с.
6. Десятий місяць війни. Хроніка подій. Промови та звернення Президента України Володимира Зеленського : монографія / упоряд.: О.В. Красовицький та ін. Харків : Фоліо, 2023. 347 с.
7. Дічек Н.П. Сучасні рефлексії ідей Григорія Сковороди про людське щастя: думки науковця і погляди українських студентів. *Григорій Сковорода і ми українці: диво першого кроку і сила ініціативи* : колект. монографія / за наук. ред. Ю. Бойчука, М. Култаєвої ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2023. С. 285–304. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737081> (дата звернення: 07.02.2024).
8. Інноваційні тренди, практики і технології загальної середньої освіти в європейському та північноамериканському регіонах : колект. монографія / [О.І. Локшина, ... С.О. Сисоева та ін.] ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ, 2023.
9. Капелюшний В. Вибрані праці. *Історіограф, етнолог, історик права: біобібліографічний нарис та вибрані праці Валерія Петровича Капелюшного (до 60-річчя від дня народження)* / упоряд.: Р.М. Конта, М.В. Чубата. Київ: Інтерсервіс, 2023. С. 25.
10. Кузнецов Ю. Таємниця агави, або загадка Коцюбинського. Передмова. Харків : Фоліо, 2023.
11. Култаєва М., Радіонова Н. Просвітницька мобільність і романтичне прискорення: Г. Сковорода та М. Гоголь (філософсько-освітні та культурно-

антропологічні розвідки) : монографія / Укр. держ. ун-т ім. Михайла Драгоманова. Київ, 2023. 226 с.

12. Курило В.С., Набока О.В., Забудкова О.А. Нариси історії Луганщини : монографія / ДЗ «Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». Полтава ; Київ : Талком, 2023. 301 с. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/handle/123456789/9506> (дата звернення: 07.02.2024).

13. Мельниченко В.Ю. Михайло Грушевський: «Се продовження того самого завдання на винищення українства...». *Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками* / НАН України, Ін-т історії України. Київ, 2023. Кн. 3. С. 297–302.

14. Мельниченко В.Ю. Як оцінювали феномен Івана Мазепи Тарас Шевченко і Михайло Грушевський? *Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками* / НАН України, Ін-т історії України. Київ, 2023. Кн. 3. С. 182–191.

15. Мельниченко В.Ю. Як Тарас Шевченко навчив українців «скородити списками московські ребра»? *Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками* / НАН України, Ін-т історії України. Київ, 2023. Кн. 3. С. 162–170.

16. Мельниченко В.Ю. Як трактувати слова Тараса Шевченка про те, що «Сагайдачний з козаками Москву воював»? *Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками* / НАН України, Ін-т історії України. Київ, 2023. Кн. 3. С. 171–178.

17. Мельниченко В.Ю. Які висновки випливають із ескізу Миколи Гоголя «Роздуми Мазепи»? *Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками* / НАН України, Ін-т історії України. Київ, 2023. Кн. 3. С. 157–161.

18. Мельниченко В.Ю. Якою побачив Росію у 1839 році французький маркіз Астольф де Кюстін? *Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками* / НАН України, Ін-т історії України. Київ, 2023. Кн. 3. С. 143–152.

19. Методи і принципи філософії у формуванні громадянина України : колект. монографія / авт. кол.: В.Г. Кремень, В.В. Ільїн, ... М.С. Гальченко та ін. / Ін-т обдаров. дитини НАПН України. Київ, 2023. 255 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/738717/1/Monografiya_FILOSOFIYA_2023.pdf (дата звернення: 09.02.2024).

20. Одинадцятий місяць війни. Промови та звернення Президента України Володимира Зеленського / упоряд.: О.В. Красовицький та ін. Харків: Фоліо, 2023. 317 с.

21. Помежів'я історій. Націотворчі, культурні та туристичні виміри минулого і сьогодення України : колект. монографія / заг. наук. ред. І. Монолотія, Л. Польової / Прикарп. нац. ун-т ім. Василя Стефаника. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2023. 352 с.

22. Kurylo V., Karaman O., Yurkiv Y. Formation of individual and psychological willingness of future social workers to work with vulnerable categories of the

population. *Innovative vector of education development in the era of global challenges* / ed. Yu. Boichuk, N. Tkachova. Podhájska : European institute of further education, 2023. P. 7–44.

23. Tsekhmister Ya. *Forecast of Educational Trends*. Canada, Hamilton : Accent Graphics Communications & Publishing. 2023.

24. Tsekhmister Ya. *Methodology and Technology of Blended Learning in Biomedical Engineering*. Canada, Hamilton: Accent Graphics Communications & Publishing. 2023.

Підручники

1. Європейська якість навчання для кращої успішності учнів: збірник завдань у форматі PISA для розвитку читацької грамотності учнів : [електрон. вид.]. Ч. 1 / авт. кол.: Л. О. Божкова та ін. ; уклад.: О. Локшина, О. Заболотна ; за заг. ред. О. Топузова ; Ін-т педагогіки НАПН України. 2-ге електрон. вид., допов. Київ : Пед. думка, 2023. 77 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737137> (дата звернення: 12.02.2024).

2. Європейська якість навчання для кращої успішності учнів: збірник завдань у форматі PISA для розвитку читацької грамотності учнів : [електрон. вид.]. Ч. 2 / авт. кол.: В. Баранова та ін. ; уклад.: О. Локшина, О. Заболотна ; за заг. ред. О. Топузова ; Ін-т педагогіки НАПН України. 2-ге електрон. вид., допов. Київ : Пед. думка, 2023. 81 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737138> (дата звернення: 08.02.2024).

3. Європейська якість навчання для кращої успішності учнів: збірник завдань у форматі PISA для розвитку читацької грамотності учнів : [електрон. вид.]. Ч. 3 / авт. кол.: І. Бобриш та ін. ; уклад.: О. Локшина, О. Заболотна ; за заг. ред. О. Топузова ; Ін-т педагогіки НАПН України. 2-ге електрон. вид., допов. Київ : Пед. думка, 2023. 76 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737140> (дата звернення: 08.02.2024).

Навчальні посібники

1. Бойко А.М. Розроблення, організація і проведення індивідуальних тьюторських занять та завдань для самостійної роботи студентів II-V курсів: 500 завдань і запитань, понад 300 тестів / Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Київ ; Полтава : ПНПУ, 2022.

2. Бутенко В.Г. Теоретичні і методичні дослідження доктора педагогічних наук В. В. Томашевського, присвячені формуванню естетичної культури майбутніх у закладах вищої освіти України. *Актуальні проблеми формування естетичної культури майбутніх фахівців*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Кривий Ріг, 27 квіт. 2023 р.). Кривий Ріг, 2023.

3. Ільїн В.В., Гальченко М.С., Скринник З.Е. Я розповім тобі... Чого не знає ніхто, окрім філософів : навч. посіб. / Ін-т обдаров. дитини НАПН України. Київ, 2023. 312 с.

4. Кремень В.Г., Ільїн В.В., Гальченко М.С. Філософія як засіб розвитку дитини: обдарованість, знання, творчість : навч. посіб. / Ін-т обдаров. дитини НАПН України. Київ, 2023. 152 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/738724/1/Навчальний%20посібник_%20Філософія_2023.pdf (дата звернення: 09.02.2024).

5. Шоробура І. М. Особистість в державно-громадському управлінні: виклики сьогодення : навч. посіб. Хмельницький : Мельник А. А., 2023. 98 с.

Концепції, навчальні програми

1. Култаєва М. Навчальні програми гарант і розробник освітніх програм з філософії для студентів та аспірантів. 2023.

2. Локшина О.І. Міжнародний досвід вимірювання освітніх втрат. *Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України* : метод. рек. : [електрон. вид.] / авт. кол.: С. В. Алексєєва та ін. ; за заг. ред. О. М. Топузова ; уклад. М. В. Головка ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2023. С. 14–16. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736900> (дата звернення: 07.02.2024).

3. Локшина О.І. Педагогічна компаративістика. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» : [електрон. вид.] / Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2023. 14 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738160> (дата звернення: 07.02.2024).

4. Локшина О.І. Трансформаційні процеси в сучасній зарубіжній освіті. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» : [електрон. вид.] / Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2023. 21 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738162> (дата звернення: 07.02.2024).

5. Локшина О.І. Трансформаційні процеси в сучасній зарубіжній освіті. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) : [електрон. вид.] / Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2023. 18 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738165> (дата звернення: 07.02.2024).

6. Освітні втрати: термінологічний дискурс із використанням зарубіжного досвіду. *Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України* : метод. рек. : [електрон. вид.] / О. З. Глушко, ... О. І. Локшина та ін. ; авт. кол.: С. В. Алексєєва та ін. ; за заг. ред. О. М. Топузова ; уклад. М. В. Головка ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2023. С. 6–10. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736873> (дата звернення: 12.02.2024).

7. Сисоєва С.О. Освітні втрати у дошкільній освіті: негативний прогноз для подальшого навчання. *Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України* : метод. рек. : [електрон. вид.] / авт. кол.: С. В. Алексєєва та ін. ; за заг. ред. О. М. Топузова ; уклад. М. В. Головка ; Ін-т

педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2023. С.11–14. URL: <https://undip.org.ua/library/diahnostyka-ta-kompen> (дата звернення: 09.02.2024).

8. Стратегії на запобігання та мінімізацію наслідків навчальних втрат. *Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України* : метод. рек. : [електрон. вид.] / О.З. Глушко, ... О. І. Локшина та ін. ; авт. кол.: С.В. Алексеєва та ін. ; за заг. ред. О. М. Топузова ; уклад. М. В. Головка ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2023. С. 16–18. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736917> (дата звернення: 07.02.2024).

Аналітичні матеріали

1. Вища освіта України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення: виклики і відповіді : науково-аналітична доповідь / В. Г. Кремень, ... В. І. Луговий та ін. ; за заг. ред. В. Г. Кременя / НАПН України, Ін-т вищ. освіти. Київ : [б. в.], 2023. 172 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2024/01/VO-Ukr-v-umovah-voyen-stanu-ta-pisl-vidnovl-NAPN_2023-172p.pdf (дата звернення: 08.02.2024).

2. Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2022 р. / за заг. ред. В. Г. Кременя ; ред.: В. І. Луговий, ... С. О. Сисоєва та ін. ; НАПН України. Київ : Пед. думка, 2023. 552 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/734884/> (дата звернення: 08.02.2024).

3. Педагогічна наука України: бібліометричний аудит: I квартал 2023 року / автор ідеї, наук. ред. Л. Березівська ; керівник наук. дослідж. М. Ростока ; уклад. Т. Симоненко ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Від. наук. інформ.-аналіт. супроводу освіти. Київ, 2023. 24 с. URL: https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/Bibliometric_audit_2023-1.pdf (дата звернення: 08.02.2024).

4. Разом у класі. Діти з України у польських школах: Потенціали та виклики у розбудові полікультурної школи в контексті війни. Думка вчителів : звіт про дослідження / авт. кол.: Я. Пижальський та ін. ; уклад. укр. вид.: С. Сисоєва, ... І. Бех та ін. ; за наук. ред. Є. Нікіторович ; Фонд «Школа з класом» (Польща), НАПН України. Київ : Пед. думка, 2023. 63 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735459/> (дата звернення: 08.02.2024).

Збірники наукових праць, матеріали конференцій

1. Бадер С., Курило В., Починкова М. Чинники формування критичного мислення особистості. *Актуальні питання гуманітар. наук* : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчен. Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка, Рада молодих вчен. Дрогобич : Гельветика, 2023. № 66. С. 171–178. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-1-28> (дата звернення: 10.02.2024).

2. Березівська Л. Д. Енциклопедичний біографічний словник як форма представлення колективного портрета педагогів України (друга половина XIX –

початок XXI ст.): критерії та підходи. *Biography. Біографіка. Біографістика* : зб. пр. Ін-ту біогр. дослідж. : електрон. наук. вид. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. Київ, 2023. Вип. 2. С. 158–162. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737020/> (дата звернення: 07.02.2024).

3. Березівська Л. Ідеї Василя Сухомлинського про духовну потребу дитини в читанні у руслі нових викликів і реалій: за книжкою «Серце віддаю дітям». *Наук.-пед. студії*. 2023. Вип. 7. С. 9–25. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738220/> (дата звернення: 12.02.2024).

4. Березівська Л.Д. Костянтин Дмитрович Ушинський (1823/1824–1870/1871) в українській гуманітаристиці: вшанування, дискурс і нове прочитання. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: до 200-річчя від дня народження Костянтина Ушинського (1823–1871)* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 3 берез. 2023 р.) : [електрон. наук. вид.] / редкол.: О. М. Топузов, С. О. Сисоєва, Н. П. Дічек ; НАПН України, Від-ня філософії освіти, заг. та дошк. педагогіки, Ін-т педагогіки НАПН України. Київ, 2023. С. 26–29. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/734861/> (дата звернення: 07.02.2024).

5. Березівська Л. Микола Ярмаченко (1928–2010) в інформаційних освітніх ресурсах: історико-джерелознавчий аспект. *Сучасні проблеми підготовки та професійного удосконалення працівників сфери освіти*: електрон. зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф. пам'яті академіка Миколи Ярмаченка (м. Чернігів, 7–8 верес. 2023 р.) / Нац. ун-т «Чернігів. колегіум» ім. Т. Г. Шевченка, Ін-т педагогіки НАПН України, Ін-т спец. педагогіки і психології ім. Миколи Ярмаченка НАПН України, Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. Чернігів, 2023. С. 4–5. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736559/> (дата звернення: 08.02.2024).

6. Березівська Л.Д. Педагогічна біографіка України як носій національно-патріотичної свідомості: діалог поколінь. *Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання* : зб. тез методолог. семінару (м. Київ, 6 квіт. 2023 р.) / НАПН України, Від-ня філософії освіти, заг. та дошк. педагогіки, Ін-т педагогіки НАПН України. Івано-Франківськ : НАІР, 2023. С. 26–28. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735035/> (дата звернення: 07.02.2024).

7. Березівська Л. Роль Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського в інформаційному освітньо-науковому просторі в умовах воєнного стану. *Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя (Forum-SOIS, 2023)* : зб. матеріалів (тез доповідей) 4го і 5го Міжнар. наук.-практ. WEB-форуму (м. Київ-Харків, 23-26 трав. 2023 р.) / [за заг. ред. М. Л. Ростоки, Т. С. Бондаренко ; упоряд. М. Л. Ростока] ; МОН України, Укр. інж.-пед. акад., НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : ТВОРИ, 2023. Вип. 4. С. 16–18. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736967/> (дата звернення: 12.02.2024).

8. Березівська Л. Януш Корчак в інформаційних ресурсах Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського: історико-джерелознавчий аспект. *Гуманна педагогіка у контексті євроінтеграції: ідеї*

Януша Корчака про абсолютну самоцінність дитини: до 145-річчя від дня народження польського лікаря, педагога, письменника, публіциста, громадського діяча : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Умань, 19 трав. 2023 р.) : [електрон. вид.] / Ін-т педагогіки НАПН України, Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини, Ун-т ім. Адама Міцкевича (м. Познань, Польща). Умань : Компринт, 2023. С. 10–12. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735918/> (дата звернення: 07.02.2024).

9. Бех І. Виховний процес у наукових афоризмах. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді* : зб. наук. пр. / Ін-т проблем виховання НАПН України. Київ, 2023. Вип. 27, кн. 1. С. 67–79. DOI: <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2023-27-1-67-79> (дата звернення: 08.02.2024).

10. Бех І. Д. Грані батьківської педагогіки Василя Сухомлинського. *Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Грані особистості педагога у вимірах сьогодення (до 105-ї річниці від дня народження та 30-річчя проведення всеукраїнських педагогічних читань)* : зб. матеріалів XIII Міжнар. та XXX Всеукр. педагогіч. читань (м. Київ, 20 верес. 2023 р.) / [редкол.: Сухомлинська О. В., Сухомлинська Л. В. та ін.] ; НАПН України, Від-ня філософії освіти, заг. та дошк. педагогіки, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 110 с. URL: <https://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=37360> (дата звернення: 07.02.2024).

11. Бех І. Д. Патріотизм на шляху духовного зростання особистості. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика* : зб. наук. пр. / Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, НДІ духовн. розвитку людини. Луганськ, 2023. Вип. 2 (106). С. 24–36. DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2023-106-2-24-36> (дата звернення: 07.02.2024).

12. Бех І. Д. Патріотизм особистості крізь призму особистих виявлень. *Особистість на шляху до духовних цінностей: інноваційна практика, набутий досвід* : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Київ, 25–26 січ. 2023 р.) : [електрон. вид.] / упоряд.: С. В. Кириленко, О. І. Кіян, А. М. Палій ; ДНУ «Ін-т модернізації змісту освіти». Київ, 2023. С. 11–16.

13. Бех І. Д. Проблема успішного педагога як вихователя в контексті європейського вибору України. *Актуальні проблеми психології розвитку особистості* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 12–15 трав. 2023 р.) : [електрон. вид.] / МОН України, ДНУ «Ін-т модернізації змісту освіти», НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, Укр. держ. ун-т ім. Михайла Драгоманова. Київ, 2023. С. 7–9. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/41110/Aktualni%20problemy%20psykholohii%20rozvytku%20osobystosti.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 08.02.2024).

14. Бех І. Д. Психомиттевості духовного вдосконалення особистості. *Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал* : матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2022 рік (м. Київ, 1 трав. 2023 р.) / Ін-т проблем виховання НАПН України. Івано-Франківськ : НАІР, 2023. С. 23–29.

15. Бех І.Д. Українська національна ідентичність у науково-психологічних координатах. *Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 23 листоп. 2023 р.) / Ін-т проблем виховання НАПН України. Івано-Франківськ : НАІР, 2023. С. 28–34.

16. Біницька К., Терещук Г. Післядипломна освіта вихователів в системі неперервної освіти Республіки Польща. *Наук. зап. Тернопіл. нац. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка*. Серія: Педагогіка / Тернопіл. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль : [б. в.], 2023. № 1. С. 104–110. DOI: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.23.1.13> (дата звернення: 07.02.2024).

17. Бойко А.М. Впровадження гуманної взаємодії викладач-студент в освітній процес ЗВО. *Освітні системи: традиція, інноватика* : XVI-й Всеукр. наук.-практ. семінар молодих науковців (м. Київ, 27 жовт. 2023 р.) / Укр. держ. ун-т ім. Михайла Драгоманова. Київ, 2023.

18. Бойко А.М. Досвід упровадження у закладах освіти Німеччини. *Навчання і викладання у багатомовному світі* : Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 1-2 груд. 2023 р.). Київ, 2023.

19. Бойко А.М. Упровадження технологій тьюторства в українських закладах освіти. *Освіта в умовах кризи: роль тьюторингу у подоланні викликів* : V Міжнар. Конгрес Тьюторингу (м. Київ, 25 листоп. 2023 р.). Київ, 2023.

20. Бутенко В.Г. Формування естетичних цінностей молоді в умовах технологічної освіти: досвід та перспективи. *Досвід та перспективи розвитку сучасної технологічної освіти* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 2023 р.) Полтава, 2023.

21. Вовк С.О., Курило В.С., Бадер А.В. Збройне насилля та формування образу ворога в контексті російської агресії. *Наук. пр. Міжрегіонал. акад. упр. персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2023. Вип. 2 (68). С. 41–48. DOI: [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-2\(68\)-6](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-2(68)-6) (дата звернення: 06.02.2024).

22. Генсерук Г., Терещук Г., Сисоєв О., Василенко О. Змішане навчання в контексті цифрової трансформації вищої освіти. *Наук. зап. Тернопіл. нац. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка*. Серія: Педагогіка / Тернопіл. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль : [б. в.], 2023. № 1. С. 35–45. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/29577> (дата звернення: 06.02.2024).

23. Дискурсивна лінгвістика та за її межами =Discourse linguistics and beyond / за заг. ред. М. Круль-Кумар ; ред. та пер. україномовних частин зб. Ю. Кузнецов. Польща, Кельце : Ун-т Януша Кохановського, 2023. Т. 6 : Дослідницькі цінності та фокуси у світі, що змінюється = Research Values & Foci in a Changing World: (спеціальний мультимовний том). 324 с.

24. Дічек Н.П. Діалоги з минулим, або стратегія формування в молоді історичної пам'яті. *Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання* : зб. тез методолог. семінару (м. Київ, 6 квіт. 2023 р.) / НАПН України, Від-ня філософії освіти, заг. та дошк. педагогіки, Ін-т педагогіки НАПН України. Івано-

Франківськ : НАІР, 2023. С. 143–138. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735211/> (дата звернення: 07.02.2024).

25. Дічек Н.П. До педагогічної імагології: продовження макаренкіани. *Слово і справа Антона Макаренка: український та європейський контексти*: матеріали XXII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 16–17 берез. 2023 р.) / Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Полтава, 2023. С. 66–74. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735220> (дата звернення: 08.02.2024).

26. Дічек Н.П. Етика «Старого Лікаря», або життя як служіння дітям. *Гуманна педагогіка у контексті євроінтеграції: ідеї Януша Корчака про абсолютну самоцінність дитини: до 145-річчя від дня народження польського лікаря, педагога, письменника, публіциста, громадського діяча* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. з міжнар. участю (м. Умань, 19 трав. 2023 р.) : [електрон. вид.] / Ін-т педагогіки НАПН України, Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини, Ун-т ім. Адама Міцкевича (м. Познань, Польща). Умань : Компринт, 2023. С. 57–61. URL: <https://fspo.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/Гуманна-педагогіка-у-контексті-євроінтеграції.-Збірник-матеріалів-конференції-19.05.2023-р.pdf> (дата звернення: 07.02.2024).

27. Дічек Н.П. М.Д. Ярмаченко як історична персоналія у поступу української педагогічної думки. *Сучасні проблеми підготовки та професійного удосконалення працівників сфери освіти* : електрон. зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф. пам'яті академіка Миколи Ярмаченка (м. Чернігів, 7-8 верес. 2023 р.) / Нац. ун-т «Чернігів. колегіум» ім. Т. Г. Шевченка, Ін-т педагогіки НАПН України, Ін-т спец. педагогіки і психології ім. Миколи Ярмаченка НАПН України, Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. Чернігів, 2023. С. 15–22. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736592> (дата звернення: 07.02.2024).

28. Дічек Н.П. Микола Ярмаченко: життя людини як персоніфікована історія нації. *Theoretical foundations of scientists and modern opinions regarding the implementation of modern trends* : The XXV International scientific and practical conference (USA, San Francisco, June 27-30, 2023). USA, San Francisco : International Science Group, 2023. P. 267–271. URL: <https://isg-konf.com/uk/theoretical-foundations-of-scientists-and-modern-opinions-regarding-the-implementation-of-modern-trends/> (дата звернення: 06.02.2024).

29. Дічек Н.П. Національна ідея як осердя освітньої діяльності Івана Огієнка. *Modern problems and the latest theories of development* : The XXXVI International Scientific and Practical Conference (Germany, Munich, September 11-13, 2023). Germany, Munich : European Conference, 2023. P. 201–205. URL: <https://eu-conf.com/wp-content/uploads/2023/07/MODERN-PROBLEMS-AND-THE-LATEST-THEORIES-OF-DEVELOPMENT.pdf> (дата звернення: 06.02.2024).

30. Дічек Н.П. Філософія освіти К.Д. Ушинського. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: до 200-річчя від дня народження Костянтина Ушинського (1823–1871)* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 3 берез. 2023 р.) : [електрон. наук. вид.] / редкол.: О. Топузов, С. Сисоєва, Н. Дічек; НАПН України, Від-ня філософії освіти, заг. та дошк. педагогіки, Ін-т педагогіки

НАПН України. Київ, 2023. С. 33–39. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/Ushynskyy_zbirnyk.pdf (дата звернення: 07.02.2024).

31. Долинська О.О. Шоробура І.М., Біницька О.П. Інновації в туризмі. *Наук. зап. Тернопіл. нац. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка*. Серія: Географія / Тернопіл. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль : [б. в.], 2023. № 2(55). С. 58–64.

URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/31374/1/DOLYNSKA_SHOROBURA%2c.pdf (дата звернення: 07.02.2024).

32. Євдокимов В.І. Очевидне й неймовірне. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи* : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т. Харків, 2023. Вип. 56. С. 7–16. URL: https://www.researchgate.net/publication/366721917_OCEVIDNE_J_NEJMOVIRNE (дата звернення: 08.02.2024).

33. Ільїн В.В. Знання як фактор суспільного прогресу: темпоральний вимір. *Інтеграція науки і освіти: розвиток культурних і креативних індустрій* : зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 14 квіт. 2023 р.) / редкол.: М. А. Кулиняк, Д. С. Черняк ; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. Київ, 2023. С. 29–31.

34. Ільїн В.В. Концепція «сродної» праці як дорога до щастя у філософії Г. С. Сковороди. *Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи* : зб. наук. пр. / Ін-т обдаров. дитини НАПН України. Київ : Погос, 2023. Вип. 1(30). С. 18–24.

35. Ільїн В.В. Основні напрями виховання у «філософії для дітей». *Обдаровані діти – скарб нації* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 5-9 лип. 2023 р.) / Ін-т обдаров. дитини НАПН України. Київ, 2023. С. 187–190.

36. Ільїн В.В., Ільїна А.А. Українська наука в епоху постнеокласики: шлях до сучасності. *Україна на шляху відновлення науки і освіти в європеїзації держави* : матеріали Всеукр. міжгалузевої наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 17-19 трав. 2023 р.) / уклад.: Л. І. Ткаченко, В. М. Шульга / Ін-т обдаров. дитини НАПН України. Київ, 2023. С. 50–53. URL: https://iod.gov.ua/content/events/42/vseukrayinska-mizhgaluzeva--naukovo-praktichna-onlayn-konferenciya-ukrayina-na-shlyahu-vidnovlennya--zavdannya-nauki-i-osviti-v-yevropeyzaciyi-derzhavi_publications.pdf?1697701789.9114 (дата звернення: 07.02.2024).

37. Історія та філософія освіти в незалежній Україні: до 200-річчя від дня народження Костянтина Ушинського (1823–1871) : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 3 берез. 2023 р.) : [електрон. наук. вид.] / редкол.: О. Топузов, С. Сисоєва, Н. Дічек ; НАПН України, Від-ня філософії освіти, заг. та дошк. педагогіки, Ін-т педагогіки НАПН України. Київ, 2023. 250 с. URL: <https://undip.org.ua/library/istoriia-ta-filosofii-osvity-v-nezalezhniy-ukraini-do-200-richchia-vid-dnia-narodzhennia-kostiantyna-ushynskoho-1823-1871-zb-materialiv-vseukrainskoi-naukovo-praktychnoi-konferentsii/> (дата звернення: 08.02.2024).

38. Капелюшний В. Вклад професора Леоніда Герасимовича Мельника (1929–2017 рр.) у дослідження історії Гетьманщини другої половини XVII – початку XVIII ст. *Шості Череванівські наукові читання (на пошану професора А. С. Череваня)* : зб. наук. ст. / Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Полтава, 2022. Вип. 6. С. 8–14. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/91a58507-d3a8-4707-aa5d-b72a58eebbd0/content> (дата звернення: 07.02.2024).

39. Капелюшний В., Чубата М. Система органів влади та управління Гетьманщини: історіографічний огляд наукового доробку істориків та правознавців. *Українська державність: від витоків до сьогодення* : зб. матеріалів Міжнар. наук-практ. конф. (м. Київ, 7 груд. 2022 р.) / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2022. С. 27–31.

40. Кікінежді О.М., Кравець В.П. Стратегії гендерної освіти в умовах сучасних викликів. *Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку* : тези доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Лубни, 16-17 листоп. 2023 р.). Полтава ; Лубни ; Миргород, 2023. С. 29–34. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/31045> (дата звернення: 07.02.2024).

41. Кремень В. Вітальне слово. *Дні освітнього лідерства* : Всеукр. форум (3 черв. 2023 р.) / Нац. ун-т «Запорізька політехніка». Запоріжжя, 2023.

42. Кремень В. Вплив війни на результати навчання. *Вплив війни на результати навчання* : круглий стіл (м. Київ, 22 лют. 2023 р.) / МОН України, Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Київ, 2023.

43. Кремень В. Підготовка вчителя в контексті сучасних цивілізаційних викликів. *Модернізація педагогічної освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу* : зб. матеріалів Міжнар. форуму (м. Київ, 16 лют. 2023 р.) / за заг. ред. В. П. Андрущенко ; МОН України, НАПН України, Укр. держ. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Міжнар. асоц. ректорів пед. ун-тів Європи. Київ, 2023. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/39217/Forum_zbirnyk%20materialiv_2023-11.pdf?sequence=3&isAllowed=y (дата звернення: 09.02.2024).

44. Кремень В. Філософія людиноцентризму в системі сучасних цінностей. *Варіативні моделі й технології трансформації професійного розвитку фахівців в умовах відкритої освіти* : II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 8 черв. 2023 р.) / НАПН України, ДЗВО «Ун-т менеджменту освіти», Центр ін-т післядиплом. освіти. Київ, 2023.

45. Култаєва М. Мир і війна у постіндустріальних соціокультурних контекстах. *Освіта і доля нації. Освіта та екзистенційні виклики сучасності: війна та нові різновиди пандемії* : матеріали XXIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 верес. 2022 р.) / редкол.: М. Д. Култаєва та ін. ; НАПН України, Харків. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. Харків, 2022. С. 5–7. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4c98e54b-f4aa-4c92-815c-eb1dc13c54c2/content> (дата звернення: 07.02.2024).

46. Култаєва М. Радість творчої співпраці та спілкування, мужність у битві за Україну. *Людина, педагог, вчений – Віктор Андрущенко* : біобібліогр. покажч. до 75-річчя від дня народження та 50-річчя наук.-пед. діяльності / наук. ред.: Л. Панченко, Л. Савенкова ; МОН України, Укр. держ. ун-т ім. Михайла Драгоманова. Київ, 2023. С. 51–54.

47. Курило В.С., Караман О.Л. Соціальні та психолого-педагогічні особливості дітей, які постраждали внаслідок війни рф проти України. *Ціннісні орієнтири сучасної освіти в умовах сьогодення крізь призму Української Хартії вільної людини* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 27 жовт. 2023 р.). *Наук., метод., інформац. зб. Тернопіл. обл. комун. ін-ту післядиплом. пед. освіти* / редкол.: О.М. Петровський та ін. ; Тернопіл. обл. комун. ін-т післядиплом. пед. освіти. Тернопіль, 2023. С. 178–183.

48. Курило В.С., Караман О.Л. Безпека як глобальне явище. *Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку* : II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Лубни, 16-17 листоп. 2023 р.). Полтава ; Лубни ; Миргород, 2023.

49. Курило В.С., Караман О.Л. Нові підходи до визначення класифікації осіб з особливими освітніми потребами в умовах зовнішніх викликів. *Пріоритети особистості в навчанні дітей з особливими освітніми потребами в сучасних умовах* : II Всеукр наук-практ конф. (з міжнар. участю) (11-12 квіт. 2023 р.). 2023.

50. Курило В.С., Караман О.Л. Регіональна модель захисту дитинства в умовах воєнного стану». *Дитинство: сучасні реалії, виклики, перспективи* : II Всеукр наук.-метод. семінар-марафон з міжнар. участю (21 трав. 2023 р.). 2023.

51. Курило В., Караман О., Степаненко В. Сугестія і контрсугестія крізь призму критичного мислення в інформаційно-психологічному вимірі війни. *Актуальні питання гуманітар. наук* : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчен. Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка, Рада молодих вчен. Дрогобич : Гельветика, 2023. Вип. 65, т. 2. С. 289–298. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/65-2-41> (дата звернення: 07.02.2024).

52. Курило В., Починкова М., Бадер С. Формування критичного мислення громадян як педагогічна проблема. *Актуальні питання гуманітар. наук* : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчен. Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка, Рада молодих вчен. Дрогобич : Гельветика, 2023. № 64. С. 375–382. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/64-1-56> (дата звернення: 09.02.2024).

53. Курило В.С., Степаненко В.І. Бар'єри критичного мислення громадян в умовах інформаційної агресії. *Актуальні питання гуманітар. наук* : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчен. Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка, Рада молодих вчен. Дрогобич : Гельветика, 2023. № 69, т. 2. С. 245–250. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/69_2023/part_2/40.pdf (дата звернення: 07.02.2024).

54. Локшина О.І. Європейські цінності у педагогіці Олександри Савченко. *Контексти творчості Олександри Яківни Савченко. Цілі і цінності*

початкової освіти: реалізація в умовах сьогодення : зб. матеріалів III Міжнар. пед. читань пам'яті О. Я. Савченко (м. Київ, 9 листоп. 2023 р.) : [наук. електрон. вид.] / за заг. ред. О. Топузова, О. Онопрієнко ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2023. С. 104–106. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738169> (дата звернення: 07.02.2024).

55. Локшина О.І. Орієнтири національних політик держав-членів ЄС у галузі справедливості у загальній середній освіті. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2023 рік* / ред. кол.: О. М. Топузов та ін. ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2023. С. 18–19. URL: <https://undip.org.ua/library/anotovani-rezultaty-naukovo-doslidnoyi-roboty-instytutu-pedahohiky-za-2023-rik/> (дата звернення: 08.02.2024).

56. Локшина О.І. Підвищення якості вищої освіти України в контексті інтеграції в Європейський дослідницький простір. *Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності* : зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 5-6 жовт. 2023 р.) / Тернопіл. обл. комун. ін-т післядиплом. пед. освіти. Тернопіль, 2023. С. 167–168. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737568> (дата звернення: 08.02.2024).

57. Локшина О.І. Термінологічне бачення концепту справедливості в освіті. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2023: горизонти інновацій*: зб. матеріалів VII Міжнар. наук. конф. (м. Київ, 25 трав. 2023 р.) / за заг. ред. О. І. Локшиної ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ ; Тернопіль : Крок, 2023. С. 151–152. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736770> (дата звернення: 06.02.2024).

58. Локшина О.І., Джурило А.П., Шпарик О.М. Європейський дослідницький простір та перспективи інтеграції для України. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2023: горизонти інновацій* : зб. матеріалів VII Міжнар. наук. конф. (м. Київ, 25 трав. 2023 р.) / за заг. ред. О. І. Локшиної ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ ; Тернопіль : Крок, 2023. С. 148–151. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736766> (дата звернення: 06.02.2024).

59. Локшина О.І., Заболотна О.А. Формування читацької грамотності учнів: орієнтири PISA. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2023: горизонти інновацій* : зб. матеріалів VII Міжнар. наук. конф. (м. Київ, 25 трав. 2023 р.) / за заг. ред. О. І. Локшиної ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ; Тернопіль: Крок, 2023. С. 152–153. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736769> (дата звернення: 06.02.2024).

60. Локшина О.І., Заболотна О.А., Топузов О.М. Збірники завдань у форматі PISA для розвитку читацької грамотності учнів як внесок у підвищення якості національної освіти. *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26-27 жовт. 2023 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2023. С. 78–79. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738491> (дата звернення: 07.02.2024).

61. Мельниченко В.Ю. Астольф де Кюстін проти Росії. *Україна на шляху відновлення: завдання науки і освіти в європеїзації держави* : матеріали Всеукр.

міжгалузевої наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 17-19 трав. 2023 р.) / уклад.: Л.І. Ткаченко, В.М. Шульга / Ін-т обдаров. дитини НАПН України. Київ, 2023. С. 95–104. URL: https://iod.gov.ua/content/events/42/vseukrayinska-mizhgaluzeva-naukovo-praktichna-onlayn-konferenciya-ukrayina-na-shlyahu-vidnovlennya-zavdannya-nauki-i-osviti-v-yevropeyzaciyi-derzhavi_publications.pdf?1697701789.9114 (дата звернення: 07.02.2024).

62. Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2023: горизонти інновацій: матеріали VII Міжнар. наук. конф. (м. Київ, 25 трав. 2023 р.) / за заг. ред. О.І. Локшиної ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ ; Тернопіль : Крок, 2023. 336 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736835> (дата звернення: 08.02.2024).

63. Сидоренко О.Л., Зверко Т.В. Професійні практики випускників як чинник формування репутації вишу. *Привабливість навчального закладу: складові та тренди* : матеріали XXI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 10 лют. 2023 р.) / редкол.: К. В. Астахова та ін. ; Ін-т вищ. освіти НАПН України, Харків. гуманітар. ун-т «Нар. укр. акад.». Харків, 2023. С. 168–172. (Інтелектуальний потенціал суспільства в умовах перманентних соціальних змін: шляхи збереження й розвитку). URL: https://nua.kharkov.ua/wp-content/uploads/2023/02/new_materiali-konferenczi%D1%97-nua-2023.pdf (дата звернення: 07.02.2024).

64. Сисоєва С.О. Освітні втрати у дошкільній освіті: негативний прогноз для подальшого навчання : метод. рек. : [електрон. вид.] / авт. кол.: С. В. Алексєєва та ін. ; за заг. ред. О. М. Топузова ; уклад. М. В. Головка ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2023. С. 11–14. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738286/> (дата звернення: 09.02.2024).

65. Сисоєва С.О. Освіта на пограниччі. Полікультурна школа. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2023 рік* / редкол.: О. М. Топузов та ін. ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2023. С. 19–20. URL: <https://undip.org.ua/library/anotovani-rezultaty-naukovo-doslidnoyi-roboty-instytutu-pedahohiky-za-2023-rik/> (дата звернення: 09.02.2024).

66. Сисоєва С.О. Освіта на пограниччі. Полікультурна школа. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2023: горизонти інновацій* : зб. матеріалів VII Міжнар. наук. конф. (м. Київ, 25 трав. 2023 р.) / за заг. ред. О. І. Локшиної ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ ; Тернопіль : Крок, 2023. С. 260–261. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/Comparative_2023_w-1.pdf (дата звернення: 09.02.2024).

67. Сухомлинська О. Василь Сухомлинський про захисне виховання: сьогоднішні рефлексії. *Інноватика у вихованні* : зб. наук. пр. / Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. Рівне, 2023. Вип. 18. С. 6–14. DOI: <https://doi.org/10.35619/iuu.v1i18.563> (дата звернення: 07.02.2024).

68. Терещук Г. Професійні цінності майбутнього вчителя початкових класів у системі забезпечення якості його підготовки. *Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід* : зб. тез V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 11-12 трав. 2023 р.) / Тернопіл. нац. пед. ун-т

ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2023. С. 266–269. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/30154> (дата звернення: 08.02.2024).

69. Терещук Г., Ангелюк І. Спрямованість профільної підготовки ліцеїстів на вдосконалення освітньо-спортивної діяльності. *Наук. зап. Тернопіл. нац. пед ун-ту ім. Володимира Гнатюка*. Серія: Педагогіка / Тернопіл. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль : [б. в.], 2023. № 2. С. 104–110. DOI: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.23.2.17> (дата звернення: 08.02.2024).

70. Хайруліна В. М. Збагачення освіти духовністю. *Наук. вісн. Карпат. ун-ту ім. Августина Волошина* : зб. наук. пр. / Карпат. ун-т ім. Августина Волошина. Ужгород : [б. в.], 2023. Вип. 7.

71. Шоробура І.М. До питання особистості в державно-громадському управлінні. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. Запоріжжя : [б. в.], 2023. Вип. 86. С. 283–287. URL: <http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2023/86/50.pdf> (дата звернення: 07.02.2024).

72. Шоробура І.М. Історичні аспекти розвитку менеджменту в Україні. *Пед. альманах* : зб. наук. пр. / Херсон. акад. неперерв. освіти. Херсон : [б. в.], 2023. Вип. 53. С. 149–154. URL: <http://pedalmanac.site/index.php/main/article/view/441/354> (дата звернення: 07.02.2024).

73. Шоробура І., Севрук В. Використання кейс-методу у формуванні педагогічної культури майбутніх офіцерів сухопутних військ. *Пед. альманах* : зб. наук. пр. / Херсон. акад. неперерв. освіти. Херсон : [б. в.], 2023. Вип. 53. С. 77–83. URL: <http://pedalmanac.site/index.php/main/article/view/431/345> (дата звернення: 07.02.2024).

74. Tereshchuk H. Enhancing Online Learning in LCM Moodle through Interactive Adaptive Learning. *ACIT : 13th International Conference on Advanced Computer Information Technologies* / V. Nabrusiev, H. Tereshchuk, V. Panchenko [et al.]. Wroclaw, 2023. P. 650–655. URL: <https://www.scopus.com>

Статті у періодичних виданнях

1. Бадер А.В., Вовк С.О., Курило В.С. Збройне насилля: сутнісно-термінологічний аналіз. *Вісн. Львів. ун-ту*. Серія: філософсько-політологічні студії / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2023. № 48. С. 177–178. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.48.22> (дата звернення: 12.02.2024).

2. Березівська Л.Д. Дитина в часи біди і надії. Подолання лиха війни, епідемій, соціальних, психологічних і фізичних вад у дітей та молоді: Міжнародна конференція. *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 1. С. 1–5. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736170/> (дата звернення: 10.02.2024).

3. Березівська Л.Д. Ідеї Василя Сухомлинського про духовну потребу дитини в читанні у руслі нових викликів і реалій: за книжкою «Серце віддаю

дітям». *Наук.-пед. студії = Research and Educational Studies*. 2023. Вип. 7. С. 9–25. DOI: <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2023-7-9-25>.

4. Березівська Л.Д., Коляда Н.М. Педагогічна біографіка: нові виклики і завдання: Про VIII Всеукр. (з міжнародною участю) наук.-практ. конф. з історії освіти. *Освіта і сусп-во*. 2023. Квіт.-трав. (№ 4/5). С. 10. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735531/> (дата звернення: 10.02.2024).

5. Березівська Л., Коляда Н. Педагогічна біографіка в освітньо-науковому просторі в умовах воєнної доби. *Соц. робота та соц. освіта*. 2023. Вип. 1. С. 200–201. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/srso_2023_1_27 (дата звернення: 10.02.2024).

6. Березівська Л.Д., Романова Г.М. Працюємо для перемоги: науково-практичні заходи Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського в рамках Всеукраїнського фестивалю науки – 2023. *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 1. С. 1–7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/HNAESU_2023_5_1_42 (дата звернення: 07.02.2024).

7. Бех І.Д. Духовно-моральне виховання: глибинні засади та можливості. *Теософія і наука*. 2023. Вип. 12, № 2. С. 15–21. URL: <https://theosophy.in.ua/naukova-grupa/teosofiya-i-nauka> (дата звернення: 07.02.2024).

8. Бех І.Д. Особистість у філософсько-етичному світі Григорія Сковороди. *Трибуна*. 2023. № 5. С. 6–7. URL: <https://znannya.org.ua/index.php/okremi-statti/4166-tribuna-5-2023> (дата звернення: 09.02.2024).

9. Бех І.Д. Патріотизм у духовному злеті народу. *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 1. С. 1–7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/HNAESU_2023_5_1_11 (дата звернення: 09.02.2024).

10. Бех І.Д., Канішевська Л.В., Малиношевський Р.В. Стратегія військово-патріотичного виховання дітей та молоді в системі освіти України: реалії та орієнтовні позиції. *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 2. С. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5202> (дата звернення: 07.02.2024).

11. Гуцал Л.А., Шоробура І.М. Формування туристичної привабливості територіальних громад в Україні. *Економіка та сусп-во*. 2023. № 49. С. 1–5. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/49> (дата звернення: 07.02.2024).

12. Дічек Н.П. Світоглядні ідеї Григорія Сковороди і сучасні українські студенти: деякі підсумки рандомного опитування. *Трибуна*. 2023. № 5. С. 22–25. URL: <https://znannya.org.ua/index.php/okremi-statti/4166-tribuna-5-2023> (дата звернення: 07.02.2024).

13. Ільїн В.В. Національна пам'ять в контексті дискурсу «забуття»: історико-методологічний аспект. *Проблеми всесвітньої історії*. 2022. № 3 (19). С. 7–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prwh_2022_3_3 (дата звернення: 06.02.2024).

14. Ільїн В.В. Чи справдиться теза Сократа? *Освіта і сусп-во*. 2023. Верес.-жовт. (№ 9/10). С. 26–27. URL: http://naps.gov.ua/uploads/files/press/ois/2023/ois9-10_2023.pdf (дата звернення: 07.02.2024).

15. Капелюшний В., Коцур Г., Пилипенко В. Національна соборність і реалії сьогодення: дискусійні аспекти : (рецензія на монографію В. С. Великочого «Національна соборність і Українська революція 1914–1923 рр. Історіографічні силуетки. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2022. 160 с.»). *Часопис української історії*. 2023. Вип. 47. С. 110–115. URL: <https://chasopys.history.knu.ua/ukr/архів/випуск-47> (дата звернення: 07.02.2024). (Google Scholar, Index Copernicus International)

16. Капелюшний В., Пилипенко В. Наукова діяльність Михайла Грушевського в українській історіографії: відоме і маловідоме : рецензія на кн. Н. І. Романцової «Михайло Грушевський в історичній науці (1890–1934 рр.). Проблема в українській історіографії. Монографія. Маріуполь: МДУ, 2019. 528 с.». *Етнічна історія народів Європи*. 2023. Вип. 69. С. 158–160. URL: <http://ethnic.history.univ.kiev.ua/> (дата звернення: 08.02.2024). (Google Scholar, Index Copernicus International)

17. Кравець В.П., Кікінежді О.М., Василькевич Я.З. Формування гендерно-справедливого середовища у закладах освіти України: євроінтеграційний контекст. *Новий колегіум*. 2023. № 1/2(110). С. 15–23. URL: https://nure.ua/wp-content/uploads/nk_2023_1-2_web.pdf (дата звернення: 07.02.2024).

18. Кремень В. Вітання президента НАПН України Василя Кременя з початком навчального року. *Освіта і сусп-во*. 2023. Лип.-серп.(№ 7/8). С. 3. URL: http://naps.gov.ua/uploads/files/press/ois/2023/ois7-8_2023.pdf (дата звернення: 07.02.2024).

19. Кремень В.Г. Діяльність Національної академії педагогічних наук України в умовах воєнного стану. *Наука та наукознавство*. 2023. № 2 (120). С. 3–22. DOI: <https://doi.org/10.15407/sofs2023.02.003> (дата звернення: 08.02.2024).

20. Кремень В.Г. Підготовка вчителя: виклики і відповіді: За результатами наукової доповіді на засіданні Стратегічної сесії керівників закладів вищої освіти, 1 березня 2023 р. *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 1. С. 1–6. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5104> (дата звернення: 07.02.2024).

21. Кремень В.Г. Про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2022 році та завдання на 2023 рік: Наукова доповідь загальним зборам НАПН України, 7 квітня 2023 р. *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 1. С. 1–25. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5112> (дата звернення: 07.02.2024).

22. Кремень В. Свідомість і війна. Завдання з формування світоглядної позиції українців. *Освіта і сусп-во*. 2023. Верес.-жовт. (№ 9/10). С. 10–12. URL: http://naps.gov.ua/uploads/files/press/ois/2023/ois9-10_2023.pdf (дата звернення: 08.02.2024).

23. Кремень В.Г. Університетська мережа в Україні: необхідність модернізації: За результатами наукової доповіді на засіданні Стратегічної сесії керівників закладів вищої освіти, 2 березня 2023 р. *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 1. С. 1–4. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5106> (дата звернення: 07.02.2024).

24. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в системі сучасних цінностей: Доповідь на церемонії присвоєння титулу доктора Honoris Causa в Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської (м. Варшава, Польща), 24 травня 2023 р. *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 1. С. 1–6. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5126> (дата звернення: 07.02.2024).

25. Кремень В.Г., Луговий В.І., Топузов О.М. Реалізація Національною академією педагогічних наук України пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності. *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 1. С. 1–12. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5101> (дата звернення: 07.02.2024).

26. Кузнецов Ю. Психоаналітична інтерпретація новел Василя Стефаника. 2023.

27. Култаєва М. Виховання і самопізнання: до актуальності філософсько-освітніх ідей Григорія Сковороди і Йоганна Готліба Фіхте. *Філософія освіти*. 2022. Т. 28, № 2. С. 8–36. DOI: <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2022-28-2-1> (дата звернення: 08.02.2024).

28. Курило В.С., Караман О.Л. Вища освіта в Україні в умовах воєнного стану: «переміщені університети»: наукова доповідь на спільному засіданні Комітету педагогічних наук Польської академії наук та вченої ради Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (29 вер. 2023 р.). *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 2. С. 1–8. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5213> (дата звернення: 07.02.2024).

29. Курило В.С., Караман О.Л. Національно-патріотичне виховання особистості як засіб інформаційно-психологічного спротиву російській агресії в Україні. *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 1. С. 1–8. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5118> (дата звернення: 07.02.2024).

30. Курило В.С., Караман О.Л. Поняття безпеки в глобальному, національному та індивідуальному вимірах. *Інновац. педагогіка*. 2023. Вип. 64, т. 1. С. 166–172. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/64.1.33> (дата звернення: 07.02.2024).

31. Курило В.С., Караман О.Л., Степаненко В.І. Критичне мислення і протидія маніпулятивному впливу в контексті безпеки особистості в інформаційно-психологічному вимірі війни. *Інновац. педагогіка*. 2023. Вип. 60. С. 167–172. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/60.34> (дата звернення: 08.02.2024).

32. Курило В.С., Степаненко В.І. Критичне мислення як складова медіаграмотності осіб старшого віку в умовах війни. *Інновац. педагогіка*. 2023. Вип. 64, т. 1. С. 173–177. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/64.1.34> (дата звернення: 07.02.2024).

33. Курило В.С., Степаненко В.І. Критичне мислення як складова резистентності до маніпулятивного впливу і резильєнтності особистості в умовах війни. *Інновац. педагогіка*. 2023. Вип. 62, т. 2. С. 131–134. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/62.2.25> (дата звернення: 07.02.2024).

34. Локшина О.І., Джурило А.П., Максименко О.О., Шпарик О.М. До питання про навчальні втрати: термінологічний концепт у сучасному науково-педагогічному дискурсі. *Укр. пед. журн.* 2023. № 2. С. 5–18. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735450> (дата звернення: 07.02.2024).

35. Мельниченко В.Ю. Астольф де Кюстін проти Росії. *Освіта і сусп-во*. 2023. Квіт.-трав. (№ 4/5). С. 17–20. URL: http://naps.gov.ua/uploads/files/press/ois/2023/ois4-5_2023.pdf (дата звернення: 08.02.2024).

36. Мельниченко В.Ю. Борис Олійник: «Тарас Шевченко вчинив богорівне, написавши вогненным глаголом «Кобзар» – нашу національну Біблію...». *Слово Просвіти*. 2023. Ч. 11. 16-22 берез.

37. Мельниченко В.Ю. Василь Симоненко: «Україно! Ти моя молитва, ти моя розпука вікова...». *Слово Просвіти*. 2023. Ч. 1. 5-11 січ.

38. Мельниченко В.Ю. Гірка історія Шевченкіани художника Петра Носка. *Слово Просвіти*. 2023. Ч. 45. 9-15 листоп.

39. Мельниченко В.Ю. Дмитро Павличко: «Україно, ми йдемо до бою – дай нам смертоносного меча!». *Освіта і сусп-во*. 2023. Січ.-лют. (№ 1/2). С. 18–20. URL: http://naps.gov.ua/uploads/files/press/ois/2023/ois1-2_2023.pdf (дата звернення: 07.02.2024).

40. Мельниченко В.Ю. Іван Драч: «Не одхиляймося од свічада...». *Слово Просвіти*. 2023. Ч. 22. 1-7 черв.

41. Мельниченко В.Ю. Іван Нечуй-Левицький: «Найбільше значення, само по собі зрозуміло, має Шевченко...». *Слово Просвіти*. 2023. Ч. 10. 9-15 берез.

42. Мельниченко В.Ю. Ілля Рєпін: «Тарас Шевченко – Страстотерпець і Великий поет чарівної України». *Слово Просвіти*. 2023. Ч. 16. 20-26 квіт.

43. Мельниченко В.Ю. Микола Костомаров: «Знаю Шевченка як особистість бездоганно чесну, що любить свій народ та мову...». *Слово Просвіти*. 2023. Ч. 36. 7-13 верес.

44. Мельниченко В.Ю. «Ми просто йшли; у нас нема зерна неправди за собою»: Розповідь про те, як десять років тому на московському Арбаті було встановлено пам'ятник Тарасу Шевченку, та ще деякі билиці. *Освіта і сусп-во*. 2023. Берез. (№ 3). С. 11–14. URL: http://naps.gov.ua/uploads/files/press/ois/2023/ois3_2023.pdf (дата звернення: 12.02.2024).

45. Мельниченко В.Ю. Павло Мовчан: «Шевченко став оптикою, повітрям, щитом і мечем народним, національним кодом, паролем. Він для України – все». *Слово Просвіти*. 2023. Ч. 28. 13-19 лип.

46. Мельниченко В.Ю. Петро Перебийніс: «Дай, Тарасе, бурелому, щоб сахнулася орда!». *Слово Просвіти*. 2023. Ч. 33. 24-30 серп.
47. Мельниченко В.Ю. Поезія «Холодний Яр» – передмова до Шевченкового Заповіту. *Слово Просвіти*. 2023. Ч. 49. 7-13 груд.
48. Мельниченко В.Ю. П'ять нових прізвищ до «Шевченківської енциклопедії». *Слово Просвіти*. 2023. Ч. 24. 15-21 черв.
49. Мельниченко В.Ю. Тарас Шевченко заповів українцям новорічне привітання «на славу нашої преславної України». *Слово Просвіти*. 2023. Груд.
50. Мельниченко В.Ю. Тарас Шевченко навчив українців «скородити списками московські ребра». *Укр. літ. газ.* 2023. Берез. (№ 3).
51. Мельниченко В.Ю. Тарас Шевченко: «Запишемо все бачене й чує і все, що серце продиктує...». *Укр. літ. газ.* 2023. Лют. (№ 2).
52. Мельниченко В.Ю. Тарас Шевченко: «І світ Божий як Великдень...». *Слово Просвіти*. 2023. Ч. 15. 13-19 квіт.
53. Мельниченко В.Ю. Тарас Шевченко: «І могили мої милі москаль розриває...». *Слово Просвіти*. 2023. Ч. 39. 28 верес.-4 жовт.
54. Мельниченко В.Ю. Тарас Шевченко: «То от вам “Свяченая вода”; написано панночкою, та ще й хорошою...». *Слово Просвіти*. 2023. Ч. 43. 26 жовт.-1 листоп.
55. Мельниченко В.Ю. Фотій Красицький: «Я поставив святим обов'язком життя мого виконати портрет свого діда Тараса...». *Слово Просвіти*. 2023. Ч. 31. 3-9 серп.
56. Мельниченко В.Ю. Тарас Шевченко: «Що за щира людина був отой Штернберг! Як то гарно було товаришувати з ним!». *Слово Просвіти*. 2023. Ч. 20. 18-24 трав.
57. Мельниченко В.Ю. Як Григорій Честахівський виконав Шевченків заповіт. *Укр. літ. газ.* 2023. № 4/5.
58. Профільна середня освіта: концептуальні засади для Нової української школи / В.Г. Кремень, ... О.М. Топузов та ін. *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 2. С. 1–8. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5201> (дата звернення: 12.02.2024).
59. Рафальський О. Загрози Україні в нових геополітичних умовах: ризику та шляхи подолання. *Вісн. НАН України*. 2023. № 8. С. 36–48. URL: <https://visnyk-nanu.org.ua/ojs/index.php/v/article/view/3894/3871> (дата звернення: 12.02.2024).
60. Рафальський О. Кризи політичного розвитку як дитячі хвороби росту: чи переросла їх Україна. *Світгляд*. 2023. № 2. С. 58–59. URL: <https://www.mao.kiev.ua/biblio/jscans/svitogliad/svit-2023-18-2/svit-2-20230-rafalskiy-017.pdf> (дата звернення: 12.02.2024).
61. Сисоева С.О., Рейпольська О.Д. Освітні втрати в дошкільній освіті як передумова подальших освітніх втрат. *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 2. С. 1–5. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5203> (дата звернення: 07.02.2024).

62. Сисоєва С.О., Рейпольська О.Д. Освітній процес у закладах дошкільної освіти в умовах воєнного стану: теорія, практика, інновації. *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 2. С. 1–9. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5207> (дата звернення: 07.02.2024).

63. Сисоєва С.О., Ткаченко Л.І. Утверджуючи національну ідентичність: (До 300-річчя від дня народження видатного українського філософа Григорія Сковороди): За результатами спільного виїзного засідання Президії Національної академії педагогічних наук України, 15 червня 2023р. *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 1. С. 1–9. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5145> (дата звернення: 06.02.2024).

64. Топузов О.М., Локшина О.І., Джурило А.П., Шпарик О.М. Європейський дослідницький простір як орієнтир розвитку освіти і науки в Україні. *Укр. пед. журн.* 2023. № 4. С. 15–19. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-4-5-19> (дата звернення: 06.02.2024).

65. Топузов О.М., Головка М.В., Локшина О.І. Освітні втрати в період воєнного стану: проблеми діагностики та компенсації. *Укр. пед. журн.* 2023. № 1. С. 5–18. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-1-5-13> (дата звернення: 07.02.2024).

66. Топузов О.М., Локшина О.І., Джурило А.П., Шпарик О.М. Проєкт «Європейський дослідницький простір як орієнтир розвитку педагогічної науки в Україні: інформаційний хаб Інституту педагогіки НАПН України». *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 1. С. 1–9. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5148> (дата звернення: 07.02.2024).

67. Хайруліна В.М. Служити Україні і її народові професіоналізмом. *Трибуна*. 2023. № 2. С. 97–100. URL: <https://znannya.org.ua/index.php/okremi-statti/4128-tribuna-2-2023> (дата звернення: 07.02.2024).

68. Critical thinking as an information security factor in the modern world / V. Kurylo et. al. *Social & Legal Studios*. 2023. Vol. 6, No. 3. P. 76–83. DOI: <https://doi.org/10.32518/sals3.2023.76> (date access: 08.02.2024).

69. Habrusiev V.Yu., Tereshchuk H.V., Stepanyuk A.V., Olendr T.M. Pedagogical conditions for the formation of an effective information and learning environment in higher education institutions. *Information Technologies and Learning Tools*. 2023. Vol 95, No. 3. P. 183–196. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/124> (date access: 08.02.2024).

70. Kuznetsov Yu. Modernism and Psychoanalysis. *Modern Science*. 2023. No. 3. P. 101–112. (Переклад назви: Кузнецов Ю. Модернізм і психоаналіз).

71. Preparation of Future Humanities Teachers for the Use of Stem Technologies in Professional Activities. *E-learning in the Transformation of Education in Digital Society* : monograph / ed. E. Smyrnova-Trybulska ; H. Henseruk et. al. ; University of Silesia in Katowice. Poland, Katowice-Cieszyn : STUDIO NOA for University of Silesia, 2022. Vol. 14 : E-learning Series. P. 242–256. URL: https://www.researchgate.net/publication/367459234_E-

learning_in_the_Transformation_of_Education_in_Digital_Society_E-learning_Series_Vol_14_2022 (date access: 07.02.2024).

72. Rafalskyi O. The Civilizational Choice of Ukraine: Questioning the Conceptual Roadmap. *Philosophy and Cosmology*. 2023. Vol. 30. P. 58–59. URL: <http://ispcjournal.org/j2023-30/> (date access: 08.02.2024).

73. Shorobura I.M., Dolynska O.O. Leadership in public administration: today's challenges. *Journal of Education, Health and Sport*. 2023. Vol. 13, No. 2. P. 299–308. URL: <https://apcz.umk.pl/JEHS/article/view/42766> (date access: 08.02.2024).

74. Sukhomlynska O., Cockerill A. Moral Education as a Constant Factor in the Pedagogical Process. *Second International Research Handbook on Values Education and Student Wellbeing*. Springer International Handbooks of Education / eds. T. Lovat, R. Toomey, N. Clement, K. Dally. Springer, Cham, 2023. P. 449–469. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-24420-9_24 (date access: 09.02.2024).

75. Sysoieva S. Education and upbringing in the borderland of Ukraine: the relevance of research during the war. *Education: Modern Discourses*. 2023. Vol. 6. P. 255–264. URL: http://emdnaes.org.ua/index.php/Educ_Mod_discourse/issue/archive (date access: 08.02.2024).

76. Topuzov O., Golovko M., Lokshyna O. Learning Losses: the complexity of problem in the context of war in Ukraine. *Education: Modern Discourses*. 2023. Vol. 6. URL: http://emdnaes.org.ua/index.php/Educ_Mod_discourse/issue/archive (date access: 10.02.2024).

77. Tsekhmister Ya. The Problem of Pedagogical Innovations and Trends in the Development of the Educational Environment. *Futurity Education*. 2021. Vol. 1, No. 2. P. 25–34. DOI: <https://doi.org/10.57125/FED/2022.10.11.16> (date access: 08.02.2024).

78. Tsekhmister Ya. Education of the Future: from post-war Reconstruction to EU Membership (Ukrainian Case Study). *Futurity Education*. 2022. Vol. 2, No. 2. P. 46–55. DOI: <https://doi.org/10.57125/FED/2022.10.11.28> (date access: 08.02.2024).

Публікації у виданнях, що індексуються у SCOPUS/WoS

1. Berezivska L.D., Mikhno O.P., Pinchuk O.P. Online projects as a form of spreading pedagogical biographical knowledge in the educational and scientific space in the context of open science. *Інформ. технології і засоби навчання = Inform. Technologies and Learning Tools*. 2023. Т. 97, № 5. С. 1–17. DOI: <https://doi.org/10.33407/.v97i5> (WoS)

2. Berezivska L. Pedagogical discourse on the new Ukrainian school 1917–1921: using newly gained independence to reach out to the world's ideas after the fall of the Russian Empire. *History of Education*. 2023. Vol. 52, iss. 1. P. 17–31. DOI: <https://doi.org/10.1080/0046760X.2022.2126532>. (Scopus)

3. Berezivska L. Pedagogical Discourse on the Reform of General Secondary Education in Soviet Ukraine through the Prism of Child Protection in the 1920s: the

Struggle against Unification. *Historia scholastica*. 2023. Vol. 2. P. 107-130. DOI: <https://doi.org/10.15240/tul/006/2023-2-00X> (date of appeal: 16.10.2023). (*Scopus*)

4. Berezivska L., Guraliuk A., Ponomarenko L., Rostoka M., Tarnavska S. Information and Library Support for Education in the Context of its Digitalization : report at the “International Conference on Technics, Technologies, and Education”, 3–5 November 2021, Yambol, Bulgaria. *AIP Conference Proceedings*. 2023. Vol. 2889, Iss.1. DOI: <https://doi.org/10.1063/5.0172779> (*Scopus/Wos*)

5. Култаєва М.Д., Панченко Л., Радіонова Н., Григорова Н. Педагогічна любов у мінливих соціокультурних контекстах: комплементарність антропологічного і функціоналістського підходів. *Міждисциплінарні дослідження складних систем = Interdisciplinary Studies of Complex Systems*. 2022. № 21. С. 134–146. URL: <http://iscs-journal.npu.edu.ua/index> (дата звернення: 09.02.2024). (*Web of Science*)

6. Assessment of the impact of artificial intelligence technologies on the development of Ukrainian medicine in war conditions / Yu. Olha, ... Ya. Tsekhmister et. al. *International Journal of Chemical and Biochemical Sciences*. 2023. Vol. 24, No. 5. P. 206–211. URL: <https://www.iscientific.org/wp-content/uploads/2023/11/26-IJCBS-23-24-5-26-done.pdf> (date access: 08.02.2024). (*Scopus*)

7. Berezivska L. Pedagogical discourse on the new Ukrainian school 1917–1921: using newly gained independence to reach out to the world’s ideas after the fall of the Russian Empire. *History of Education*. 2023. Vol. 52, Iss. 1. P. 17–31. DOI: <https://doi.org/10.1080/0046760X.2022.2126532>
<https://www.tandfonline.com/eprint/YTWY8UBBXFRGUYBTH6KU/full?target=10.1080/0046760X.2022.2126532> (date access: 09.02.2024). (*Scopus*)

8. Berezivska L. Pedagogical Discourse on the Reform of General Secondary Education in Soviet Ukraine through the Prism of Child Protection in the 1920s: the Struggle against Unification. *Historia scholastica*. 2023. Vol. 2. P. 107–130. DOI: <https://doi.org/10.15240/tul/006/2023-2-00X>
<http://www.historiascholastica.com/en/node/16> (date access: 08.02.2024). (*Scopus*)

9. Berezivska L., Guraliuk A., Ponomarenko L., Rostoka M., Tarnavska S. Information and Library Support for Education in the Context of its Digitalization : report at the «International Conference on Technics, Technologies, and Education», 3–5 November 2021, Yambol, Bulgaria. *AIP Conference Proceedings*. 2023. Vol. 2889, Iss. 1. P. 1–8. DOI: <https://doi.org/10.1063/5.0172779>
URL: <https://pubs.aip.org/aip/acp/issue/2889/1> (date access: 10.02.2024). (*Scopus*)

10. Berezivska L. D., Mikhno O. P., Pinchuk O. P. Online projects as a form of spreading pedagogical biographical knowledge in te educational and scientific space in the context of open science. *Information Technologies and Learning Tools*. 2023. Vol. 97, No. 5. P. 1–17. DOI: <https://doi.org/10.33407/.v97i5> (date access: 08.02.2024). (*Web of Science*)

11. Boyko A. (у співав.). Tutoring in the organisation of an open educational environment: advantages and risks. *Cognition and Metacognition in Learning Activities and Upbringing of Youth’*. *Youth Voice Journal*. 2023. Vol. 4. (*Scopus*)

12. Comparison of Dialect Text Architectonics in Ukrainian and English / Y. Kuznetsov et. al. *Apuntes Universitarios*. 2023. Vol. 13, Núm. 1. P. 77–92. URL: <https://apuntesuniversitarios.upeu.edu.pe/index.php/revapuntes/issue/view/51> (date access: 10.02.2024). (*Web of Science*)
13. Forecast of Educational Trends in the Role of «Soft Skills» for the Professional Development of Future Specialists in the Conditions of Distance Learning: The Challenges of Our Time / Ya. Tsekhmister et. al. *Journal of Higher Education Theory and Practice*. 2023. Vol. 23, No. 10. P. 210–217. DOI: <https://doi.org/10.33423/jhetp.v23i10.6195> (date access: 09.02.2024). (*Scopus*)
14. Habrusiev V. Yu., Tereshchuk H. V., Stepanyuk A. V., Olendr T. M. Pedagogical conditions for the formation of an effective information and learning environment in higher education institutions. *Information Technologies and Learning Tools*. 2023. Vol 95, No. 3. P. 183–196. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/124> (date access: 09.02.2024). (*Web of Science*)
15. Kremen V. Education in Ukraine defies the war. *European Journal of Education*. 2023. Vol. 58, Iss. 4. P. 538–541. DOI: <https://doi.org/10.1111/ejed.12597> (date access: 12.02.2024). (*Clarivate*)
16. Kurylo V., Karaman J., Kurylo N. Pedagogical philosophy as a new independent scientific theory. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*. 2023. Vol. 15, No. 1. P. 191–215. URL: https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/issue/view/15-1_2023 (date access: 10.02.2024). (*Web of Science*)
17. Kul'taieva M. D., Panchenko L. M. Miracle as a Message: Cosmological, Anthropological and Educational Implications. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*. 2022, No. 22. P. 26–35. URL: <http://ampr.diit.edu.ua/issue/view/16254> (date access: 08.02.2024). (*Web of Science*)
18. Malykhin O., Aristova N., Dichek N., Zahorulko M. Language policy and school education as main factors of Ukraine state creation. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference. May 26th-27th, 2023 / Rezekne academy technologies. Rezekne, 2023*. Vol. 1. P. 516–527. URL: <https://journals.ru.lv/index.php/SIE/issue/view/191> (date access: 09.02.2024). (*Web of Science (WOS)*)
19. Management of Higher Education Institutions as a New Tool for the Development of Higher Education / S. Kubitskyi, ... I. Shorobura et. al. *Journal of Curriculum and Teaching*. 2023. Vol 12, No. 2. P. 74–82. URL: <https://www.sciedupress.com/journal/index.php/jct/article/view/23478/14640> (date access: 07.02.2024). (*Web of Science*)
20. Preparation of Future Humanities Teachers for the Use of Stem Technologies in Professional Activities. *E-learning in the Transformation of Education in Digital Society* : monograph / ed. E. Smyrnova-Trybulska ; H. Henseruk et. al. ; University of Silesia in Katowice. Poland, Katowice-Cieszyn : STUDIO NOA for University of Silesia, 2022. Vol. 14 : E-learning Series. P. 242–256. URL:

https://www.researchgate.net/publication/367459234_E-learning_in_the_Transformation_of_Education_in_Digital_Society_E-learning_Series_Vol_14_2022 (date access: 08.02.2024). (*Web of Science*)

21. Rafalskyi O. The Civilizational Choice of Ukraine: Questioning the Conceptual Roadmap. *Philosophy and Cosmology*. 2023. Vol. 30. P. 58–59. URL: <http://ispcjournal.org/j2023-30/> (date access: 08.02.2024). (*Web of Science*)

22. Shorobura I., Dolynska O. Leadership in public administration: today's challenges. *Journal of Education, Health and Sport*. 2023. Vol. 13, No. 2. P. 299–308. URL: <https://apcz.umk.pl/JEHS/article/view/42766>
<https://zenodo.org/record/7674438> (date access: 08.02.2024).

23. Tereshchuk H. Enhancing Online Learning in LCM Moodle through Interactive Adaptive Learning. *ACIT : 13th International Conference on Advanced Computer Information Technologies / V. Habrusiev, H. Tereshchuk, V. Panchenko [et al.]*. Wroclaw, 2023. P. 650–655. URL: <https://www.scopus.com>

24. The Role of Press Tours in the Development of Park Recreation Complexes / O. Dolynska et. al. *Journal of Environmental Management and Tourism*. 2023. Vol. 14, Iss. 1(65). P. 249–260. URL: <https://journals.aserspublishing.eu/jemt/issue/view/246> (date access: 08.02.2024). (*Scopus*)

25. Tsekhmister Ya. Effectiveness of Blended Learning in Biomedical Engineering: a meta-analysis. *Journal of Higher Education Theory and Practice*. 2023 Vol. 23, No. 5. P. 257–267. DOI: <https://doi.org/10.33423/jhetp.v23i5.5976> (date access: 12.02.2024). (*Scopus*)

26. Tsekhmister Ya. Effectiveness of case-based learning in medical and pharmacy education: a meta-analysis. *Electronic Journal of General Medicine*. 2023. Vol. 20, Iss. 5, em 515. P. 1–9. DOI: <https://doi.org/10.29333/ejgm/13315> (date access: 08.02.2024). (*Scopus*)

27. Tsekhmister Ya., Konovalova T., Tsekhmister B. Using behavioral analytics to personalize learning experiences in digital medical education: a case study. *ACADEMIA*. 2023. № 33. P. 83–103. DOI: <https://doi.org/10.26220/aca.4543> (date access: 08.02.2024). (*Scopus*)

28. Virtual reality in EU Healthcare: empowering patients and enhancing rehabilitation / Ya. Tsekhmister et. al. *Journal of Biochemical Technology*. 2023. Vol. 14, Iss. 3. P. 23–29. URL: <https://jbiochemtech.com/issue/vol-14-issue-3-2023-o04e> (date access: 10.02.2024). (*WOS*)

Електронні ресурси

1. Кремень В. Г. Методологія інноваційного розвитку національної освіти : [онлайн-лекція для слухачів Центрального інституту післядипломної освіти ДВНЗ УМО НАПН України], 14. 02. 2023 р. / НАПН України, ЦІПО, ДВНЗ УМО. 2023.

Авторські свідоцтва

1. Tsekhmister Ya. U. S. Patent № 23378741. Methodology and Technology of Blended Learning in Biomedical Engineering. San Jose, California : Scireg C Corporation, 2023.

XVI.2. ВІДДІЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Монографії

1. Вознесенська О.Л. Ризики та обмеження застосування арттерапії в часи війни. *Арттерапія і війна: контексти і практичний досвід* : кол. монографія / МВС України, Львів. держ. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. Н. Кальки, Г. Одинцової. Львів, 2023. С. 37–57. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/6082> (дата звернення: 20.02.2024).

2. Горностай П.П. Психологія колективних травм : монографія / Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2023. 336 с. URL: <https://ispp.org.ua/2023/12/26/monografiya-psixologiya-kolektivnix-travm-gornostaj-p-p/> (дата звернення: 20.02.2024).

3. Психологія міжгрупової взаємодії: історичний і територіальний виміри: монографія [Л.Г. Чорна, П. П. Горностай, В. М. Поліщук, В. І. Вус, Н. В. Дишлова, О. Л. Коробанова, О. Т. Плетка, А. А. Мельниченко] / за наук. ред. Л. Г. Чорної; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. К.: Кропивницький : ІМЕКС-ЛТД, 2024. 194 с.(фрагмент для ознайомлення) URL: <https://ispp.org.ua/2024/02/29/monografiya-psixologiya-mizhgrupovoi-vzayemodiii-istorichnij-i-teritorialnij-vimiri>

4. Кобильченко В.В. Особистість дошкільника в умовах зорової депривації. Київ : Видавець Цибульська, 2023. 239 с.

5. Костенко Т.М. Реабілітаційний супровід особистості дошкільника з порушеннями зору : монографія. [Електронне видання]. Київ, 2023. 283 с. (Прийнятий до публікації). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737992> (дата звернення: 20.02.2024).

6. Кочубейник О.М. Надзвичайна ситуація як соціальна конструкція : монографія / Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2023. 273 с. URL: <http://psy-lpr.at.ua/Materials/2022-Final/KochubeynikMonogr2023maket.pdf> (дата звернення: 20.02.2024).

7. Плющ О.М. Соціально-психологічні стратегії побудови суспільства : монографія / Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2023. 124 с. URL:

https://methodology.ucoz.net/load/plyusch_mono_2022/1-1-0-14 (дата звернення: 02.02.2024).

8. Психологічне забезпечення прогнозування соціальних процесів : монографія / [авт. кол.: Т. Данилова ... О. Суший] ; за наук. ред. О. Суший ; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. Кропивницький : Імекс-ЛТД. 2023. 171 с. URL: <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/sushiy2023kmono.pdf>, <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735170> (дата звернення: 20.02.2024).

9. Татенко В.О. Колективна інтуїція у прогнозуванні соціальних явищ : монографія / Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. Кропивницький : Імекс-ЛТД. 2023. 100 с. <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/tatenko-mon2023.pdf>, <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735112> (дата звернення: 20.02.2024).

10. Теорія і практика дослідження взаємодії суб'єктів освітнього простору в парадигмі генетичної психології : кол. монографія / [авт. кол.] ; за наук. ред. акад. С. Максименка ; Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2023. 225 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738300> (дата звернення: 20.02.2024).

11. Теоретико-методологічні засади оцінки розвитку дітей з особливими освітніми потребами у вітчизняній спеціальній психології : кол. монографія / [авт. кол. : Т.В. Жук, ... Г.В. Якимчук та ін.] ; за ред. А. Г. Обухівської, Т. Д. Ілляшенко ; УНМЦ практи. психології і соц. роботи НАПН України. Київ, УНМЦ практи. психології і соц. роботи, 2023. 105 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737890> (дата звернення: 20.02.2024).

12. Теоретико-методологічний інструментарій інтеграції психологічного знання в контексті наукових вимог і стандартів ЄС : кол. монографія / [О. В. Завгородня ... В. В. Депутат та ін.] ; за наук. ред. д-ра психол. наук О. В. Завгородньої ; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Київ, 2023. 288 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737222> (дата звернення: 20.02.2024).

13. Соціокультурні детермінанти розвитку психології особистості в Україні : кол. монографія / [В. В. Турбан та ін.] ; за наук. ред. д-ра психол. наук В. В. Турбан ; Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2023. 296 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737925> (дата звернення: 20.02.2024).

14. Pletka O. Mental health of the nation in the conditions of war: the experience of psychosocial support and psychoeducation as effective technologies of assistance with psychological injury. *Theory and methodology of innovative health care development in the national, European and global contexts* / Ed. by L. Butska. Katowice : The University of Technology in Katowice Press, 2023. P. 374–390. DOI: 10.54264/M021 URL: <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/d678b24789ff139d2693746c58bb0844.pdf> (дата звернення: 20.02.2024).

15. Vosnesenska O., Lutsenko O. Children in Ukraine and the Trauma of War. *The Routledge International Handbook of Child and Adolescent Grief in Contemporary Contexts* / Ed. Traher C., Breen L. J. Publisher : Routledge. 2023. URL:

<https://www.routledge.com/The-Routledge-International-Handbook-of-Child-and-Adolescent-Grief-in-Contemporary/Traher-Breen/p/book/9781032118239> (дата звернення: 20.02.2024).

Практичні посібники

1. Застосування психотерапевтичних технологій у наданні допомоги постраждалим з проявами посттравматичного стресового розладу : практ. посіб. / [Я. М. Омельченко та ін.] ; за ред. Я. М. Омельченко ; Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2023. 256 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736404/> (дата звернення: 20.02.2024).

2. Методики психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах війни : практ. посіб. / [В. Г. Панок, ... А. А. Кондратюк] ; за наук. ред. В. Г. Панка ; УНМЦ практ. психології і соц. роботи НАПН України. Київ : УНМЦ практ. психології і соц. роботи НАПН України, 2023. 212 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738662> (дата звернення: 20.02.2024).

3. Психологічне діагностування проявів адаптаційних розладів у суб'єктів освітнього простору в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни : практ. посіб. / [Н. В. Пророк ... О. Ю. Чекстере] ; за ред. Н. В. Пророк ; Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2023. 220 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737541> (дата звернення: 20.02.2024).

4. Ціннісна підтримка розвитку обдарованої особистості в освітньому просторі. Психологічна технологія : практ. посіб. / [О. Л. Музика та ін.] ; за ред. О. Л. Музики ; Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2023. 237 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737267/> (дата звернення: 20.02.2024).

Інструкція

1. Інструкція з проведення психологічного аналізу навчальної літератури : інструкція / Шатирко Л. О., Дзюбко Л. В., Бучма В. В., Гурова О. В. ; [за наук. ред. акад. НАПН України С. Д. Максименка] ; Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2023. 34 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738079> (дата звернення: 20.02.2024).

Методичні рекомендації

1. Довгопола К.С. Розвиток незрячої дитини раннього віку : метод. рек. / Ін-т спец. педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Київ : Ін-т спец. педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка, 2022. 71 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736505> (дата звернення: 20.02.2024).

2. Інструментарій оцінювання готовності дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи : метод. рек. / Піроженко Т. О., Карабаєва І. І., Соловійова Л. І., Хартман О. Ю. ; Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ : Ін-т психології імені

Г. С. Костюка НАПН України, 2023. 36 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/735298/> (дата звернення: 20.02.2024).

3. Легкий О.М., Курінна В.Р. Ігрові технології в дошкільній освіті для дітей з порушеннями зору : метод. рек. / Ін-т спец. педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Київ : Ін-т спец. педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка, 2022. 108 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733979> (дата звернення: 20.02.2024).

4. Психологічні вимоги до розроблення навчальної літератури для Нової української школи : метод. рек. / Шатирко Л. О., Дзюбка Л. В., Бучма В. В., Гурова О. В. ; за наук. ред. акад. С. Д. Максименка ; Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ : Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023. 33 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738062> (дата звернення: 20.02.2024).

5. Терещенко Л.А., Кесьян Т.В. Психологічна діагностика взаємодії суб'єктів освітнього простору : метод. рек. / Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ : Ін-т психології імені Г.С. Костюка, 2023. 63 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738004>(дата звернення: 20.02.2024).

6. Царенко Л.Г. EMDR. Невідкладна допомога : методичні рекомендації / за ред. Н. В. Пророк ; Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ : Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 109 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737770> (дата звернення: 20.02.2024).

7. Шевченко В. М. Особливості слухомовленневої реабілітації осіб з кохлеарними імплантатами різного віку : метод. рек. для фахівців та батьків / Ін-т спец. педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Київ : Ін-т спец. педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка, 2022. 89 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738738>(дата звернення: 20.02.2024).

8. Ігрові технології в дошкільній освіті для дітей з порушеннями зору / Легкий О.М., Курінна В.Р. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2022. 108 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733979>

9. Довгопола К.С. Розвиток незрячої дитини раннього віку: методичні рекомендації. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2022. 71 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736505>

10. Методичні рекомендації щодо формування інформаційної грамотності дітей з особливими освітніми потребами дошкільного віку / Ярмола Н.А., Коваль-Бардаш Л.В. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739416>

11. Малинович Л.М., Адамюк Н.Б. (2023). Технології забезпечення комунікативної доступності освітнього середовища для осіб із порушеннями слуху: методичні рекомендації. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 110 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739461>

12. Попович І.С. Теоретична і прикладна психологія у вимірах наукових парадигм: методичні рекомендації. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і

психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 54 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/739515/>

13. Бужинецька К.Б. Мотиваційна готовність до шкільного навчання дітей з когнітивними порушеннями в умовах дистанційного навчання: метод. рек. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 33 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/739232/>

14. Шевченко Ю.В. Особливості формування соціальної компетентності у дітей з синдромом Дауна: Методичні рекомендації для батьків і фахівців : навч.-метод. посіб. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2022. 69 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/cgi/users/home?screen=EPrint%3A%3AView&eprintid=739532>

Навчально-методичні посібники

1. Дошкільник: крок у шкільне життя : навч.-метод. посіб. / Піроженко Т. О., Карабаєва І. І., Соловійова Л. І., Токарева Л. Д., Федорчук О. І. Хартман О. Ю. ; [за наук. ред. Т. О. Піроженко] ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. Київ : Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, 2023. 149 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/735988>(дата звернення: 20.02.2024).

2. Костенко Т.М., Довгопола К.С., Топузов М.О. Сучасні технології психологічного супроводу дитини з порушеннями зору дошкільного віку : навч.-метод. посіб. / Ін-т спец. педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Київ, 2023. 113 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736504>(дата звернення: 20.02.2024).

3. Легкий О.М., Курінна В.Р., Кондратенко С.В. Корекційно-розвивальні технології для розвитку дітей з порушеннями зору : навч.-метод. посіб. / Ін-т спец. педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Київ, 2023. 98 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736503> (дата звернення: 20.02.2024).

4. Психологічний супровід взаємодії суб'єктів освітнього простору: навч.-метод. посіб. / [Литвинчук Л. М. , Маслюк А. М., Слободяник Н. В., Чудакова О. М.] ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. Київ : [б. в.] Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023. 81 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738276> (дата звернення: 20.02.2024).

5. Рібцун Ю. Заїкання: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі : навч.-метод. посіб. / Ін-т спец. педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Київ : ФОП Цибульська В. О., 2023. 272 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738529> (дата звернення: 20.02.2024).

6. Рібцун Ю. Психолого-педагогічна підтримка дітей із заїканням в умовах війни : навч.-метод. посіб. / Ін-т спец. педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Київ : Цибульська В. О., 2023. 136 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/731748/> (дата звернення: 20.02.2024).

7. Сучасні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в умовах кризових викликів : навч.-метод. посіб. / авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, І.В. Бобренко, С.В. Трикоз, О.І. Мякушко, І.В. Сухіна та ін. ; за наук. ред. О.В. Чеботарьової. Київ : ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 600 с. <https://lib.iitta.gov.ua/737146> (дата звернення: 20.02.2024).

8. Чеботарьова О. В. Організація корекційно-розвивальної роботи в системі освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. *Навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в умовах інклюзивної освіти* : хрестоматія : в 2 т. / за ред. В. І. Бондаря, Ю. Д. Бойчука, В. В. Золотоверх. Харків : Бровін О. В., 2023. Т. 1. С. 270–282.

9. Шевченко В. М. Дидактичні матеріали з розвитку слухового сприймання та мовлення осіб з кохлеарними імплантами / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2023. 75 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738736> (дата звернення: 20.02.2024).

10. Трофименко Л. І. Алалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навчально-методичний посібник. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/739271/>

11. Ільяна В. М. Дислексія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навчально-методичний посібник. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/739361/>

12. Мартинюк З. С. Ринологія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навчально-методичний посібник. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/739288/>

13. Рібцун Ю. Заїкання: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі. К. : ФОП Цибульська В. О., 2023. 272 с. ISBN 978-617-8324-07-0 URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738529/>

14. Рібцун Ю. Психолого-педагогічна підтримка дітей із заїканням в умовах війни. К. : ФОП Цибульська В. О., 2023. 72 с. ISBN 978-617-8324-08-7 URL: <https://lib.iitta.gov.ua/739023/>

15. Грибань Г. В. Дислалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навчально-методичний посібник. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/739303/>

16. Данілавічюте Е. А. Дизартрія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навчально-методичний посібник. URL: https://ispukr.org.ua/articles/Дизартрія_навчально-методичний_посібник_Еяна_Данілавічюте_2023.pdf

17. Данілавічюте Е. А. Тренажер з правопису для учнів 2-4 класів з особливими мовленнєвими потребами: навчальний посібник. URL: https://ispukr.org.ua/articles/Тренажер_з_правопису_навчальний_посібник_2023_Еяна_Данілавічюте_2023.pdf

18. Сучасні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в умовах кризових викликів / авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, І.В. Бобренко, С.В. Трикоз,

О.І. М'якушко, І.В. Сухіна та ін.: За наук. ред. О.В. Чеботарьової. Київ, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 600 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737146>

19. Сучасні технології психологічного супроводу дитини з порушеннями зору дошкільного віку / Костенко Т.М, Довгопола К.С., Топузов М.О. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 113 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736504>

20. Корекційно-розвивальні технології для розвитку дітей з порушеннями зору / Легкий О.М., Курінна В.Р., Кондратенко С.В. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 98 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736503>

21. Колупаєва, А.А., Таранченко, О.М. Діти з особливими освітніми потребами: навчання та супровід у період повоєнної відбудови: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, Київ, 2023. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/739320/>

22. Колупаєва, А.А., Таранченко, О.М. Інклюзія: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта») . Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Київ, 2023. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/739317/>

23. Організація інклюзивного освітнього середовища в закладах дошкільної освіти: навчально-методичний комплект / Ярмола Н.А., Лапін А.В., Квітка Н.О., Коваль-Бардаш Л.В. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Київ, 2023. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739421>

24. Організація інклюзивного навчання в умовах кризових викликів: Навчально-методичний посібник / Ярмола Н.А., Лапін А.В., Квітка Н.О., Коваль-Бардаш Л.В. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Київ, 2023. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739377>

25. Компанець Н.М. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями емоційно-вольової сфери: Навчально-методичний посібник. Київ: Актуальна освіта, 2023. 120 с. ISBN 966-8663-276 URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738960>

26. Компанець Н.М. Розвиток та формування емоційно-вольової сфери у дітей дошкільного віку: Навчально-методичний посібник. Київ: Актуальна освіта, 2023. 42 с. ISBN 966-8663-28-4 URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738957>

27. Кульбіда С.В., Адамюк Н.Б., Горова О.В., Замша А.В. Комунікативна доступність освітнього середовища для осіб із порушеннями слуху в умовах сучасних викликів: навчально-методичний посібник у двох частинах. НАПН України. Відділ української жестової мови. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 148 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733810/>; <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739457>

28. Омельченко І.М. Психологічні основи діагностики соціального інтелекту у дошкільників із інтелектуальними труднощами легкого ступеня прояву [Текст]: навчально-методичний посібник. К: Видавець Цибульська, 2023. 230 с. ISBN 978-617-8324-09-4 URL: <https://lib.iitta.gov.ua/739339/>

29. Жук В.В., Литвинова В.В., Литовченко С.В. Педагогічна підтримка дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху та їхніх батьків в умовах воєнного стану: навчально-методичний посібник. Київ, 2023. 123 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739499>

30. Жук В.В., Литвинова В.В., Литовченко С.В. Чути і спілкуватись. Крок за кроком з батьками. Методичний супровід та психологічна підтримка: навчально-методичний посібник для педагогів та батьків. Київ, 2023. 57 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739394>

31. Вовченко О.А. Емоції та почуття дитини. Відчувати, емпатувати і чому навчати у воєнний час: навчально-методичний посібник для педагогів та батьків. Частина І. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739395>

32. Вовченко О.А. Емоції та почуття дитини. Стрес, почуття втрати, провина: чому навчати і як допомагати у повоєнний час: навчально-методичний посібник для педагогів та батьків. Частина ІІ. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739409>

Методичний посібник

1. Формування безпечного освітнього простору закладу освіти в діяльності працівників психологічної служби : метод. посіб. / [авт. кол: В. В. Байдик ... І. І. Ткачук] ; за наук. ред. Н. В. Лунченко, І. І. Ткачук ; УНМЦ практ. психології і соц. роботи НАПН України. Київ : УНМЦ практ. психології і соц. роботи, 2023. 111 с. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738709> (дата звернення: 03.02.2024).

Практикум

1. Шатирко Л.О., Мойзріст О. М. Психологічні засоби запобігання явищам залякування та цькування (булінгу) в шкільному середовищі : практикум / за наук. ред. акад. С. Д. Максименка ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2023. 46 с. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/738001/> (дата звернення: 03.02.2024).

Навчальні програми

1. Бобренко І.В. Лікувальна фізична культура : прогр. з корекційно-розвиткової роботи «для 5–10 кл. спец. закл. заг. серед. освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку / МОН України, Ін-т спец. педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України. Київ, 2022. 158 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733127> (дата звернення: 20.02.2024).

2. Вовченко О.А. Програма психологічної діагностики та корекції емоційного інтелекту дітей раннього та дошкільного віку / Ін-т спец. педагогіки

і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України. Київ, 2023. 87 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738739> (дата звернення: 20.02.2024).

3. Гаман Л. В., Чеботарьова О. В. Корекція розвитку (розвиток художньо-естетичної діяльності) : прогр. з корекційно-розвиткової роботи «для 5–10 кл. спец. закл. заг. серед. освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату / МОН України, Ін-т спец. педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України. Київ, 2022. 33 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733324> (дата звернення: 20.02.2024).

4. Гаман Л. В., Чеботарьова О. В. Корекція розвитку (розвиток художньо-естетичної діяльності) : прогр. з корекційно-розвиткової роботи для 11–12 кл. спец. закл. заг. серед. освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату / МОН України, Ін-т спец. педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України. Київ, 2022. 17 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733325> (дата звернення: 20.02.2024).

5. Єгорова Г. А. Корекція розвитку (корекція емоційно-вольової сфери) : прогр. з корекційно-розвиткової роботи для 5–10 кл. спец. закл. заг. серед. освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату / МОН України, Ін-т спец. педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України. Київ, 2022. 72 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733326> (дата звернення: 20.02.2024).

6. Програма підвищення кваліфікації педагогів, які навчають дітей з порушеннями слуху, в умовах воєнного стану та відновлення України (модулі 1-3) / Литовченко С., Таранченко О., Жук В., Литвинова В., Шевченко В., Вовченко О. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2023. № 22. С. 33–59. DOI: <https://doi.org/10.33189/epsn.v1i22.219>. URL: <https://www.spp.org.ua/index.php/journal/article/view/219> ; <http://lib.iitta.gov.ua/736224/> (дата звернення: 20.02.2024).

7. Програма підвищення кваліфікації педагогів, які навчають дітей з порушеннями слуху, в умовах воєнного стану та відновлення України (модулі 4, 5 та курс з психологічної підтримки) / Литовченко С., Таранченко О., Жук В., Литвинова В., Шевченко В., Вовченко О. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2023. № 110(2). С. 68–104. DOI: <https://doi.org/10.33189/ectu.v110i2.139>. URL: https://ojs.csnukr.in.ua/index.php/Exceptional_child/article/view/139 ; <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737486> (дата звернення: 20.02.2024).

8. Програма розвитку дітей раннього та дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями / авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, І.В. Бобренко, С.В. Трикоз, О.І. Мякушко, І.В. Сухіна, Н.С. Бабій, Н.П. Цимбалюк, І.Д. Лукачук та ін.: За наук. ред. О.В. Чеботарьової, І.В. Гладченко. К., Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. Гриф МОН (протокол №1 від 7.02.2024 р.). 433 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/728670/>

9. Міненко А. В. Соціально-побутове орієнтування (варіативний модуль «Подорож у життя») : прогр. з корекційно-розвиткової роботи для 5–10 кл. спец. закл. заг. серед. освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку

/ уклад. Мякушко О. І. ; МОН України, Ін-т спец. педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України. Київ, 2022. 44 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733316> (дата звернення: 20.02.2024).

10. Остапенко Т. В., Авраменко Л. Ю., Свистун Г. М. ЛФК : прогр. корекційних занять для 5–10 кл. спец. закл. заг. серед. освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату / МОН України, Ін-т спец. педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України. Київ, 2022. 32 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733323> (дата звернення: 20.02.2024).

11. Остапенко Л.І., Тарновська Л.І. Соціально-побутове орієнтування : прогр. з корекційно-розвиткової роботи для 5–10 кл. спец. закл. заг. серед. освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку / уклад. Чеботарьова О. В. ; МОН України, Ін-т спец. педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України. Київ, 2022. 41 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733317> (дата звернення: 20.02.2024).

12. Папета О.В., Іванченко С.В. Театральна логоритміка : прогр. з корекційно-розвиткової роботи для 5–10 кл. спец. закл. заг. серед. освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку / уклад. Гладченко І. В. ; МОН України, Ін-т спец. педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України. Київ, 2022. 61 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733314> (дата звернення: 20.02.2024).

13. Редько Л.О., Безкоровайна Л.А. Ритміка : прогр. з корекційно-розвиткової роботи для 5–10 кл. спец. закл. заг. серед. освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку / уклад. Гладченко І. В. ; МОН України, Ін-т спец. педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України. Київ, 2022. 43 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733312> (дата звернення: 20.02.2024).

14. Сухорукова О., Василевська Л. Ритміка (барабанотерапія) : прогр. з корекційно-розвиткової роботи «» для 5–10 кл. спец. закл. заг. серед. освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку / уклад. Гладченко І. В. ; МОН України, Ін-т спец. педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України. Київ, 2022. 36 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733313> (дата звернення: 20.02.2024).

15. Хайдарова О.С. Розвиток мовлення : прогр. з корекційно-розвиткової роботи для 5-9 кл. спец. закл. заг. серед. освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку помірного ступеня / уклад. Блеч Г. О. ; МОН України, Ін-т спец. педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України. Київ, 2022. 36 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733315> (дата звернення: 20.02.2024).

16. Чеботарьова О.В., Іоганова Н.А., Топчій Н.Г. Корекція розвитку (базова) : прогр. з корекційно-розвиткової роботи для 5–10 кл. спец. закл. заг. серед. освіти для дітей із порушеннями опорно-рухового апарату / МОН України, Ін-т спец. педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України. Київ, 2022. 38 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733318> (дата звернення: 20.02.2024).

17. Чеботарьова О.В., Іоганова Н.А., Топчій Н.Г. Корекція розвитку» (базова) : прогр. з корекційно-розвиткової роботи для 11–12 кл. спец. закл. заг. серед. освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату / МОН України,

Ін-т спец. педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України. Київ, 2022. 13 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733319> (дата звернення: 20.02.2024).

18. Чеботарьова О.В., Крисяк Р.Б. Корекція розвитку (арт-корекція засобами нетрадиційних видів занять) : прогр. з корекційно-розвиткової роботи для 5-10 кл. спец. закл. заг. серед. освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату / МОН України, Ін-т спец. педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України. Київ, 2022. 56 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733322/> (дата звернення: 20.02.2024).

19. Чеботарьова О.В., Крисяк Р.Б. Корекція розвитку (арт-корекція засобами нетрадиційних видів занять) : прогр. з корекційно-розвиткової роботи для 11-12 кл. спец. закл. заг. серед. освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату / МОН України, Ін-т спец. педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України. Київ, 2022. 30 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733321> (дата звернення: 20.02.2024).

20. Шатирко Л.О., Дзюбо Л.В., Бучма В.В., Гурова О.В. Психологічна складова сучасної навчальної книги: показники і критерії психологічної експертизи : навч. прогр. для психологів-експертів / Ін-т психології ім. Г.С. Костюка НАПН України ; за наук. ред. д-ра психол. наук С. Д. Максименка. Київ, 2023. 15 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737996> (дата звернення 20.02.2024).

21. Вовченко О.А. Програма психологічної діагностики та корекції емоційного інтелекту дітей раннього та дошкільного віку. Київ, 2023. 87 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738739>

Збірники наукових праць, матеріали конференцій, семінарів, круглих столів

1. Актуальні проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час: матеріали методолог. семінару НАПН України 16 листоп. 2023 р. : зб. матеріалів : [електрон. вид.] / НАПН України, Від-ня психології та спеціальної педагогіки ; [за ред. В. Г. Панка]. Київ: Пед. думка, 2023. 405 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738128> (дата звернення: 20.02.2024).

2. Актуальні проблеми психології малих груп в умовах війни та повоєнного часу: матеріали наук. конф. (м. Київ, 16 трав. 2023 р.) / НАПН України, Ін-т соціальної та політичної психології [та ін. ; за наук. ред. П. П. Горностая, Л. Г. Чорної]. Київ : Талком. 2023. 106 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737011> (дата звернення: 20.02.2024).

3. Актуальність та особливості наукових досліджень в умовах воєнного стану: зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. з нагоди відзначення Дня науки – 2023 в Україні (Київ, 23 трав. 2023 р.). / МВС України ; [та ін.]. Київ: ДНДІ МВС України. 2023. 508 с. DOI: <https://www.doi.org/10.36486/23-05-2023>. URL: https://dndi.mvs.gov.ua/files/pdf/%D0%A1ollection_of_Materials_2023_05_23.pdf#page=394 (дата звернення: 20.02.2024).

4. Аналітичний звіт за підсумками дослідження стану й аналізу потреб закладів загальної середньої освіти після деокупації / [авт. кол. О. Петушкова, Т. Луговська, І. Губеладзе, С. Чуніхіна, В. Діброва] ; за ред. І. Губеладзе, О. Петушкової. Київ, 2023. 66 с. URL: https://prosvitcenter.org/wp-content/uploads/2023/11/Analitichnyi_zvit_2_20_11_23.pdf (дата звернення: 20.02.2024).

5. Виміри особистісних трансформацій: ресурси відновлення в умовах війни : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. семінару 20 жовт. 2023 р. / НАПН України, Ін-т соціальної та політичної психології [та ін. ; за ред. М. С. Дворник]. Київ, 2023. 84 с. URL: <https://ispp.org.ua/2024/01/08/materiali-vi-vseukraiinskogo-naukovo-praktichnogo-seminaru-vimiri-osobistisnix-transformacij/> (дата звернення: 20.02.2024).

6. Гендерна рівноважність учасників освітнього процесу: реалії та перспективи : матеріали круглого столу (23 черв. 2023 р.) / НАПН України, Ін-т соціальної та політичної психології ; [та ін. ; за наук. ред. О. Т. Плетки]. Київ, 2023. 43 с. URL: <https://ispp.org.ua/2023/12/30/genderna-rivnovazhnist-uchasnikiv-osvitnogo-procesu-realii-ta-perspektivi/> (дата звернення: 20.02.2024).

7. Збірник матеріалів XI Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь-2023» (Київ, 21 листоп. 2023 р.) / Рада молодих вчених НАПН України [та ін. ; упоряд.: А. Яцишин]. Київ: ЦП КОМПРИНТ, 2023. 338 с. DOI: <http://doi.org/10.35668/978-617-8282-02-8>. URL: <http://www.uinte1.kiev.ua/page/hi-vseukrayinska-naukovo-praktychna-konferenciya-molodyh-vchenyh-naukova-molod-2023-0> (дата звернення: 20.02.2024).

8. Згуртованість: психологічний та соціологічний виміри інтерпретації: матеріали фахової дискусії 05.06.2023 р. / НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології [та ін.; упоряд. В. М. Духневич]. Київ: ІСПП НАПН України, 2023. 97 с. URL: http://psy-lpr.at.ua/Materials/2023/2023-fakhova_diskusija-zgurtovanist.pdf (дата звернення: 20.02.2024).

9. Кіберсоціалізація та кіборгізація в умовах воєнного часу: психологічні, технічні та медичні аспекти : матеріали VIII науково-практичного семінару (м. Київ, 30 жовтня 2023 р.) / [за ред. Ю. С. Чаплінської]. 2023. URL: <http://mediaosvita.org.ua/book/viii-j-mizhinstytutsijnij-seminar-kibersotsializatsiya-ta-kiborgizatsiya-v-umovah-voennogo-chasu/> (дата звернення: 20.02.2024).

10. Конструктивна рефлексія конфронтації і кооперації: психологічні ризики і ресурси війни = Constructive reflection of confrontation and cooperation: psychological risks and resources of war : матеріали міжнар. міжгалузевої конф. (м. Київ, 25 квіт. 2023 р.) / МОН України, Ін-т соц. та політ. психології НАПН України ; [та ін. ; за ред. Л. А. Найдьонової, М. І. Найдьонова, Л. В. Доценко]. Kyiv, IRIS. 2023. 237 с. DOI: <http://doi.org/10.59416/ZKGC3643/>. URL: https://iris-psy.org.ua/publ/CR23/CR23_full.pdf (дата звернення: 07.02.2024).

11. Медіаторність в часи війни: протистояння медіатравми: матеріали V Всеукр. наук. інтернет-конф., 19 черв. – 23 серп. 2023 р. : [електрон. вид.] / НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології [та ін. ; за наук. ред. Л. А. Найдьонової, О. Л. Вознесенської]. Київ : ІСПП НАПН України. 2023. 78 с.

DOI: <http://doi.org/10.59416/ISFC3336>. URL: http://mediaosvita.org.ua/book/v-vseukrayinska-konferentsiya-mediatorchist-v-chasy-vijny/?fbclid=IwAR22x5aFwxlepMninOS_qwiqNsgfRJbKUbmSc9XssXJKD1roUShwPqgGkug (дата звернення: 20.02.2024).

12. Наукова і волонтерська діяльність установ психологічного профілю НАПН України з проблем формування безпечного середовища у закладах освіти та надання психологічної і соціально-педагогічної допомоги постраждалим в умовах війни (2019–2023 рр.): інформ. довід. : [електрон. вид.] / НАПН України, Від-ня психології та спец. педагогіки [та ін. ; за ред. В. Г. Панка]. Київ : УНМЦ практи. психології і соц. роботи, 2023. 106 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736657> (дата звернення: 20.02.2024).

13. Нове покоління українського політикуму в умовах війни та повоєнних суспільних трансформацій: матеріали круглого столу (м. Київ, 15 листоп., 2022 р.) / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса, Ін-т соц. та політ. психології НАПН України; [за наук. ред. Ю. Ж. Шайгородського, С. Л. Чуніхіної]. Київ : [Талком]. 2023. 36 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/Zbirnyk_za_materialamy_kr.stolu-2023.pdf (дата звернення: 20.02.2024).

14. Проблеми політичної психології: зб. наук. пр. Вип. 13 (27) / НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Київ, 2023. 122 с. – 15,0 авт. арк. DOI: <https://doi.org/10.33120/popp-Vol13-Year2023>. URL: <https://politpsy.org/index.php/popp/issue/view/15/> (дата звернення: 20.02.2024).

15. Проблеми політичної психології: зб. наук. пр. Вип. 14 (28) / НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Київ. 2023. 192 с. DOI: <https://doi.org/10.33120/popp-Vol14-Year2023>. URL: <https://politpsy.org/index.php/popp/issue/view/16/> (дата звернення: 20.02.2024).

16. Проблеми розвитку ідентичності особистості в освітньому просторі: матеріали II круглого столу, 19 жовт. 2023 р. : збірник : [електрон. вид.] / КНУ імені Тараса Шевченка, Ін-т соц. та політ. психології НАПН України ; [за ред. А. Б. Коваленко, І. В. Остапенко]. Київ : [Міленіум, ВЦ «Просвіта»], 2023. 152 с. DOI: <http://doi.org/10.33120/IPDEEProceedings-2023>. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737987> (дата звернення: 20.02.2024).

17. Простір арттерапії: мистецтво відновлення психічного здоров'я в часи війни : матеріали XX Міжнар. міждисциплінарної наук.-практик. конф. (31 берез. – 2 квіт. 2023 р.) / ВГО «Арт-терапевтична асоціація», Ін-т соц. та політ. психології НАПН України [та ін. ; за наук. ред. О. Л. Вознесенської, Л. О. Подкоритової]. Київ, 2023. 162 с. URL: <https://ispp.org.ua/2023/03/30/materiali-xx-mizhnarodnoii-mizhdisciplinarnoi-naukovo-praktichnoi-konferenciii-prostir-artterapii-mistectvo-vidnovlennya-psixichnogo-zdorovya-v-chasi-vijni/> (дата звернення: 20.02.2024).

18. Психологічні перспективи : [журнал]. Вип. 41 / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Ін-т соціальної та політичної психології НАПН України. Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки. 2023. URL: <https://psychopropects.vnu.edu.ua/index.php/psychopropects/issue/view/30?fbclid=>

IwAR1sxfB2zBW4ERABAcVdxOZE8RuG4oMjrHBp6sTSDVNtkj6o18a9O3zfnEM / (дата звернення: 20.02.2024).

19. Психологічні перспективи: [журнал]. Вип. 42 / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Ін-т соціальної та політичної психології НАПН України. Луцьк : СЛУ ім. Лесі Українки. 2023. URL: <https://psychoprospects.vnu.edu.ua> (дата звернення: 20.02.2024).

20. Психологія перед лицем російсько-української війни : зб. тез Українсько-польської наук. конф., 19–20 трав. 2023 р. : [електрон. вид.] / ЛНУ імені Івана Франка, Ін-т соціальної та політичної психології НАПН України ; [та ін. ; за заг. ред. В. Мельник ; упоряд.: В. Васютинський, С. Грабовська]. Львів, 2023. 92 с. URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/10/VERSTKA_tezy-3.pdf (дата звернення: 20.02.2024).

21. Україна: Консолідація. Солідарність. Звитяжність. Вчинковість : матеріали круглих столів «Історія в нас і ми в історії: психологія історичної пам'яті» (19 жовт. 2022 р.; 19 жовт. 2023 р.) / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса, Ін-т соц. та політ. психології НАПН України ; [за наук. ред. Ю. Шайгородського, С. Чуніхіної]. Київ, 2023. 135 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/ISPP_Ukraina_Konsolidatsiia_Sobornist.pdf (дата звернення: 20.02.2024).

22. Українська психологія. XXI століття. Початок. (Дні української психології в Берліні) : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 27–28 квіт. 2023 р. : зб. матеріалів : [електрон. наук. вид.] / НАПН України, Psychologische hochschule Berlin (Берлінський психологічний університет) [та ін. ; за ред. В. Г. Панка]. Київ : Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023. 613 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735227> (дата звернення: 20.02.2024).

23. Mental Health: Global Challenges Journal / Editor-in-Chief Viktor Vus. 2023. Vol. 6, No. 1. DOI: <https://doi.org/10.56508/mhgcj.v6i1>. URL: <https://mhgcj.org/index.php/MHGCJ/index> (дата звернення: 20.02.2024).

24. Scientific Studios on Social and Political Psychology / Publisher: Institute for Social and Political Psychology of NAES of Ukraine ; Editor-in-Chief Viktor Vus. 2023. Vol. 51, No. 54. ISSN 2309-8287, e-ISSN 2706-9672. URL: <https://sppstudios.com.ua/journals/no-51-54> (дата звернення: 20.02.2024).

25. Scientific Studios on Social and Political Psychology / Publisher: Institute for Social and Political Psychology of NAES of Ukraine ; Editor-in-Chief Viktor Vus. 2023. Vol. 52, No. 55. ISSN 2309-8287, e-ISSN 2706-9672. URL: <https://sppstudios.com.ua/journals/vol-52-no-55-2023> (дата звернення: 20.02.2024).

XVI.3. ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ І ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ СИСТЕМ

Монографії

1. Богданов І., Сичікова Я., Ковачов С. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх фахівців у галузі наноматеріалознавства до продуктивної професійної діяльності : монографія. Київ : Самченко А. М., 2023. 186 с.
2. Лукіна Т.О. Самооцінювання якості освіти та освітньої діяльності закладу загальної середньої освіти: організаційно-методичний аспект : монографія. Київ : Пед. думка, 2023. 188 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737856/>.
3. Мар'єнко М.В. Хмаро орієнтована методична система підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів для роботи в науковому ліцеї : монографія. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. 455 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737315/>.
4. Методи і принципи філософії у формуванні громадянина України : кол. монографія / В.Г. Кремень та ін. Київ : Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2023. 255 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738717/>.
5. Методи навчання української мови учнів гімназії та ліцею : монографія / Н. Б. Голуб та ін. Київ : Пед. думка, 2023. 203 с. URL: <http://surl.li/qdmeo>.
6. Методологія використання хмаро орієнтованих систем відкритої науки у закладах освіти : монографія / В. М. Барладим та ін. ; за ред. М. П. Шишкіної. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. 194 с., іл. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738501/>.
7. Назаренко Т.Г., Яценко В.С., Полтавченко Д.В. Теоретико-методичні засади інтеграції змісту навчання географії та економіки в гімназії та ліцеї : монографія. Київ : Пед. думка, 2023. 240 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737688/>.
8. Проектування освітнього середовища з використанням засобів доповненої та віртуальної реальності в закладах загальної середньої освіти: кол. монографія / С. Г. Литвинова та ін. ; за наук. ред. С. Г. Литвинової. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. 219 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738596/>.
9. Університет без стін: збереження академічного потенціалу в умовах війни : колект. монографія / І. Богданов та ін. ; за заг. ред. Я. Сичікової. Київ : Самченко А. М., 2023. 236 с.
10. Хмаро орієнтовані системи відкритої науки у навчанні і професійному розвитку вчителів : монографія / М. П. Шишкіна та ін. ; за наук. ред. М. П. Шишкіної. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. 176 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738012/>.

Збірники наукових праць, матеріалів і тез конференцій

1. Адаптивні технології управління навчанням : зб. матеріалів дев'ятої міжнародної конференції, Одеса-Київ, 25–27 жовтня 2023 р. Одеса : ІЦО НАПН

України, 2023. 92 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738051/> (дата звернення: 16.02.2024).

2. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2023 рік / редкол.: О. М. Топузов та ін. Київ : Ін-т педагогіки НАПН України, Пед. думка, 2023. 208 с. URL: <https://undip.org.ua/library/anotovani-rezultaty-naukovo-doslidnoyi-roboty-instytutu-pedahohiky-za-2023-rik/> (дата звернення: 16.02.2024).

3. Відкрита наука в умовах інтеграції освіти України до Європейського дослідницького простору : зб. матеріалів І наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 27 квітня 2023 р., м. Київ / упоряд.: М. П. Шишкіна, О. П. Пінчук. Київ : ЩО НАПН України, 2023. 112 с. DOI: <http://doi.org/10.33407/lib.NAES.735288>.

4. Звітна наукова конференція Інституту цифровізації освіти НАПН України «Цифрова трансформація освіти України в умовах воєнного стану» : зб. матеріалів, 24 лютого 2023 р., м. Київ / упоряд.: О. П. Пінчук, Н. В. Яськова. Київ : ЩО НАПН України, 2023. 157 с. DOI: <http://doi.org/10.33407/lib.NAES.735053>.

5. Імерсивні технології в освіті : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції з міжнародною участю / упоряд.: С. Г. Литвинова, Н. В. Сороко. Київ : ЩО НАПН України, 2023. 211 с. DOI: <http://doi.org/10.33407/lib.NAES.737753>.

6. Конструювання компетентнісно орієнтованого змісту повної загальної середньої освіти : зб. матеріалів наук.-метод. семінарів, організованих і проведених у 2023 р. за участі відділу інновацій та стратегій розвитку освіти Інституту педагогіки НАПН України / ред.кол.: Т. М. Засекіна та ін. Київ : Пед. думка, 2023. 134 с.

7. Контексти творчості Олександри Яківни Савченко. Цілі і цінності початкової освіти: реалізація в умовах сьогодення : зб. матеріалів III Всеукр. педагогічних читань пам'яті О. Я. Савченко «Контексти творчості Олександри Яківни Савченко. Цілі і цінності початкової освіти: реалізація в умовах сьогодення», Київ, 9 листоп. 2023 р. (наукове електронне видання) / за заг. ред. О. Топузова, О. Онопрієнко ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2023. 222 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-750-3-2023-222>.

8. Матеріали міжнародної науково-методичної конференції «Проблеми математичної освіти» (ПМО – 2023), м. Черкаси, 6-7 квіт. 2023 р. / редкол.: Н. А. Тарасенкова та ін. Черкаси : Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2023. 246 с. URL: <http://surl.li/qdmfm> (дата звернення: 16.02.2024).

9. Методи компетентнісного навчання української мови : зб. матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (28 вер. 2023 р., м. Київ). Київ : Пед. думка, 2023. 105 с. URL: <https://undip.org.ua/library/metody-kompetentnisnoho-navchannia-ukrainskoi-movy-zbirnyk-materialiv-kruhloho-stolu-prysviachenoho-pam-iati-chlena-korespondenta-napn-ukrainy-doktora-pedahohichnykh-nauk-profesora-biliaieva-oleksandr/> (дата звернення: 16.02.2024).

10. Музейна педагогіка в науковій освіті: освітні втрати в умовах війни : зб. матеріалів доповідей учасників Міжнар. круглого столу, м. Київ, 8 черв. 2023 р. / за наук. ред. С. О. Довгого. Київ : Нац. центр «Мала академія наук України», 2023. 254 с.
11. Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. Вип. 30 / [редкол. ; голов. ред. О. М. Топузов]. Київ : Ін-т педагогіки НАПН України, 2023. 204 с. URL: <https://ipvid.org.ua/index.php/psp/issue/view/18> (дата звернення: 16.02.2024).
12. Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. Вип. 31 / [редкол. ; голов. ред. О. М. Топузов]. Київ : Ін-т педагогіки НАПН України, 2023. 297 с.
13. Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення : зб. тез доп. / [редкол. ; голов. ред. О. М. Топузов]. Київ : Пед. думка, 2023. 378 с. URL: <https://undip.org.ua/library/problemy-suchasnoho-pidruchnyka-navchalno-metodychne-zabezpechennia-osvitnoho-protsesu-v-umovakh-voiennoho-chasu-ta-povoiennoho-vidnovlennia/> (дата звернення: 16.02.2024).
14. Світ дидактики: дидактика в сучасному світі : зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 22–23 лист. 2022 р. / за наук. ред. О. Топузова, О. Малихіна. Київ : Вид-во Людмила, 2023. 299 с. URL: <https://undip.org.ua/library/svit-dydaktyky-dydaktyka-v-suchasnomu-sviti-zbirnyk-materialiv/> (дата звернення: 16.02.2024).
15. Україно моя вишивана : етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки : зб. тез IV Міжнар. онлайн-конф., 18 трав. 2023 р. / за заг. ред. Н. Богданець-Білоskalенко. Київ : Пед. думка, 2023. 233 с. URL: <https://sites.google.com/view/vyshyvanka2022/збірник-тез-конференції> (дата звернення: 16.02.2024).
16. Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: 2023 (Пошук рішень в період війни) : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. семінару (Київ, 21 березня 2023 р.) / за заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. 209 с. DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.735075>.
17. Цифрові інструменти розвитку інформаційної грамотності та критичного мислення учнів : зб. матеріалів вебінару в рамках П'ятнадцятої міжнар. виставки «Інноватика в сучасній освіті» (Київ, 26 жовт. 2023 р.) / за заг. ред. О. В. Овчарук, М. В. Мар'єнко. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. 43 с. DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.737644>.
18. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство. XI Волошинські читання : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. конф. / за заг. ред. Т. О. Яценко. Київ : Ін-т педагогіки НАПН України, 2023. 300 с.

Концепції

1. Бондаренко Н.В., Косянчук С.В. Аксиологічний концепт національно-патріотичного виховання. Київ : Фенікс, 2023. 52 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/734569/> (дата звернення: 16.02.2024).

2. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Концепція добору і застосування методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів гімназії й ліцею / за заг. ред. Н. Б. Голуб. Київ : Пед. думка, 2023. 27 с. URL: <http://surl.li/qdmfy> (дата звернення: 16.02.2024).

3. Фідкевич О.Л., Снегір'ова В.В., Бакуліна Н.В. Концепція моделі багатомовної освіти в закладах загальної середньої освіти з навчанням мов корінних народів і національних меншин з урахуванням завдань європейської інтеграції України. Київ : Пед. думка, 2023. 44 с. URL: <http://surl.li/qdmgb> (дата звернення: 16.02.2024).

Методичні посібники

1. STEAM-освіта: від теорії до практики : метод. посіб. : (рукопис) / Н. І. Поліхун та ін. Київ : Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2023. 127 с. URL: <https://iod.gov.ua/content/docs/documentspdf/161/steam-osvita--vid-teoriyi-do-praktiki--metodichniy-posibnik---rukopis-.pdf> (дата звернення: 16.02.2024).

2. Букалова Л.Л., Васильєва Д.В. Групові форми роботи на уроках математики : метод. посіб. Київ : Освіта, 2023. 80 с. : іл. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/736049/> (дата звернення: 16.02.2024).

3. Використання сервісів хмаро орієнтованих систем відкритої науки в освітньому процесі закладів вищої педагогічної і післядипломної освіти : метод. посіб. / А.В. Бруйка та ін. ; за ред. М. П. Шишкіної. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. 142 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738519/>.

4. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Вивчення української мови в 5 класах НУШ : метод. посібник. Київ : Грамота, 2023. 64 с.

5. Інформаційно-цифрові технології у педагогічних дослідженнях : метод. посіб. / О.М. Спірін та ін. ; за наук. ред. О.М. Спіріна. Київ: ІЦО НАПН України. 2023. 190 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738151/> (дата звернення: 16.02.2024).

6. Література (українська та зарубіжна) : книжка для вчителя. 6 кл. : метод. посіб. / Т.О. Яценко та ін. Київ : Грамота, 2023. 318 с.

7. Малихін О., Ліпчевська І. Педагогічна майстерність учителя початкових класів: візуалізація навчальної інформації в початковій школі : метод. посіб. Київ : Вид-во Людмила, 2023. 74 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736554/> (дата звернення: 16.02.2024).

8. Малихін О., Ліпчевська І. Формування вмінь візуалізації навчальної інформації майбутніх учителів початкової школи: методи діагностики : метод. посіб. Київ : Вид-во Людмила, 2023. 72 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/736301/> (дата звернення: 16.02.2024).

9. Математика навколо нас : методичний посібник до робочого зошита для дітей 4-го року життя / Л. Шелестова та ін. Київ : Фенікс, 2023. 134 с.

10. Методика розроблення та впровадження інтегрованих курсів за вибором з географії та економіки в гімназії та ліцеї : метод. посіб. / Т. Назаренко та ін. Київ : Пед. думка, 2023. 144 с. URL: <https://undip.org.ua/library/metodyka->

rozroblennia-ta-vprovadzhennia-intehrovanykh-kursiv-za-vyborom-z-heohrafii-ta-ekonomiky-v-himnazii-ta-litsei/ (дата звернення: 16.02.2024).

11. На допомогу вчителю математики 5 класів Нової української школи : навч.-метод. посібник / Н. А. Тарасенкова та ін. ; за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 400 с.

12. На допомогу вчителю математики пілотних 6 класів Нової української школи : навч.-метод. посіб. : у 5 ч. Ч. 4 / Н. А. Тарасенкова та ін. ; за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 64 с.

13. На допомогу вчителю математики пілотних 6 класів Нової української школи : навч.-метод. посіб. : у 5 ч. Ч. 5 / Н. А. Тарасенкова та ін. ; за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 48 с.

14. Навчання іноземних мов у гімназії : зб. метод. матеріалів для вчителів іноз. мов / за заг. ред. В. Г. Редька. Тернопіль : Лібра Терра, 2023. 92 с. : іл. URL: <https://undip.org.ua/library/navchannia-inozemnykh-mov-u-himnazii-zbirnyk-metodychnykh-materialiv-dlia-vchyteliv-inozemnykh-mov/> (дата звернення: 16.02.2024).

15. Науково-методичні засади реалізації моделі багатомовної освіти в закладах загальної середньої освіти з навчанням мов корінних народів і національних меншин : метод. посіб. / О. Л. Фідкевич та ін. Київ : Пед. думка, 2023. 145 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736103/> (дата звернення: 16.02.2024).

16. Онопрієнко О., Петрук О., Павлова Т. Технології оцінювання особистісних і навчальних досягнень учнів початкової школи. Методичний кейс : метод. посіб. Київ : Пед. думка, 2023. 247 с. URL: <http://surl.li/qdmgv> (дата звернення: 16.02.2024).

17. Працюємо в умовах експерименту: дослідницьке навчання дітей в закладах дошкільної і початкової освіти. Варіативні моделі комп'ютерно орієнтованого середовища навчання предметів природничо-математичного циклу в закладах дошкільної і початкової освіти» / О. О. Гриб'юк та ін. Київ : ЩО НАПН України, 2023. 307 с. : іл.

18. Технології формування навчальних досягнень молодших школярів на засадах компетентнісного підходу : метод. посіб. / Н. Бібик та ін. Київ, 2023. 408 с. URL: <http://surl.li/qdmhb> (дата звернення: 16.02.2024).

Методичні рекомендації

1. Використання інтернет платформи «Українська електронна енциклопедія освіти» : метод. рек. / В.Ю. Биков та ін. Київ : ЩО НАПН України, 2023. 90 с. : іл.

2. Використання інформаційно-цифрових технологій для оцінювання результативності педагогічних досліджень : метод. рек. / С. М. Іванова та ін. Київ: ЩО НАПН України. 2023. 94 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738150/> (дата звернення: 16.02.2024).

3. Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України : метод. рек. / кол. авт. ; за заг. Ред. О. М. Топузова ; уклад.

М. В. Головка. Київ : Пед. думка, 2023. 187 с.
URL: <https://undip.org.ua/library/diahnostyka-ta-kompensatsiia-osvitnikh-vtrat-u-zahalniy-seredniy-osviti-ukrainy-metodychni-rekomendatsii/> (дата звернення: 16.02.2024).

4. Діагностика та механізми подолання втрат у навчанні молодших школярів : метод. рек. / кол. авт. ; за заг. ред. О. М. Топузова ; уклад. О. В. Онопрієнко. Київ : Ін-т педагогіки НАПН України, 2023. 146 с.
URL: <https://undip.org.ua/library/diahnostyka-ta-mekhanizmy-podolannia-vtrat-u-navchanni-molodshykh-shkoliariv-metodychni-rekomendatsii/> (дата звернення: 16.02.2024).

5. Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід, перспективи : методичний поради́ник науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023–2024 навчального року : метод. рек. / за заг. ред. О. Топузова, Т. Засєкіної. Київ : Пед. думка, 2023. 192 с.
DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-737-4-2023-192>.

6. Малихін О. В., Арістова Н. О., Алексєєва С. В. Індивідуалізація навчання як засіб компенсації освітніх втрат учнів закладів загальної середньої освіти в умовах воєнного стану та повоєнний час : метод. рек. Київ : Ін-т педагогіки НАПН України. 2023. 53 с. URL: <http://surl.li/qdmhn>.

7. Розробляємо освітню програму : метод. рек. для авторів та замовників експертизи освітніх програм, розроблених не на основі типових освітніх програм / Державна служба якості освіти України. Київ : Пед. думка, 2023. 40 с.
URL: <https://undip.org.ua/library/rozrobliaemo-osvitniu-prohramu-metodychni-rekomendatsii-dlia-avtoriv-ta-zamovnykiv-ekspertyzy-osvitnikh-prohram-rozroblenykh-ne-na-osnovi-typovykh-osvitnikh-prohram/> (дата звернення: 16.02.2024).

8. Твердохліб І. А. Особливості програмно-технічного забезпечення дистанційного навчання в умовах воєнного стану : метод. рек. Київ : Пед. думка, 2023. 44 с. URL: <https://undip.org.ua/library/teoriia-elektrychnykh-i-mahnitnykh-kil/> (дата звернення: 16.02.2024).

Навчальні програми (модельні, освітні, підвищення кваліфікації)

1. Богданець-Білокаленко Н., Михайлина Н., Хорошковська-Носач Т. Народознавство : прогр. для 1–2 класів закл. заг. серед. освіти. Київ, 2023. 29 с.
URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737943/> (дата звернення: 16.02.2024).

2. Богданець-Білокаленко Н., Михайлина Н., Хорошковська-Носач Т. Народознавство : прогр. для 3–4 класів закл. заг. серед. освіти. Київ, 2023. 25 с.
URL: <http://lib.iitta.gov.ua/738016/> (дата звернення: 16.02.2024).

3. Бурда М. І., Тарасєнкова Н. А., Васильєва Д. В. Алгебра. 7–9 класи : модельна навч. прогр. для закл. заг. серед. освіти. 2023. 32 с.
URL: <http://surl.li/qdmho> (дата звернення: 16.02.2024).

4. Бурда М. І., Тарасенкова Н. А., Васильєва Д. В. Геометрія. 7–9 класи : модельна навч. прогр. для закл. заг. серед. освіти. 2023. 30 с. URL: <http://surl.li/qdmhp> (дата звернення: 16.02.2024).

5. Всесвітня історія. 7–9 класи : модельна навч. прогр. для закл. заг. серед. освіти / О. І. Пометун та ін. 2023. 58 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/08.09.2023/Vsesvitnya.istoriya.7-9.kl.Pometun.ta.in-08.09.2023.pdf> (дата звернення: 16.02.2024).

6. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Українська мова. 7–9 класи» : модельна прогр. для закл. заг. серед. освіти. 2023. 46 с. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/movno-literaturna-osvitnia-haluz/ukrains-ka-mova/> (дата звернення: 16.02.2024)..

7. Завадський І.О., Коршунова О.В., Твердохліб І.А. Інформатика. 7–9 класи : модельна навч. прогр. для закл. заг. серед. освіти. 2023. 25 с. URL: <http://surl.li/qdmhu> (дата звернення: 16.02.2024).

8. Зарубіжна література. 7–9 класи : модельна навч. прогр. для закл. заг. серед. освіти / В.В. Снегірєва та ін. 2023. URL: <http://surl.li/kkjij> (дата звернення: 16.02.2024).

9. Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 7–9 класи : модельна навч. прогр. для закл. заг. серед. освіти / Т. О. Яценко та ін. Київ, 2023. 149 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/Intehrovanyu.kurs.literatur-ukr.ta.zarubizhn-7-9.kl.Yatsenko.ta.in.26.07.2023-1.pdf> (дата звернення: 16.02.2024).

10. Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 7–9 класи : модельна навч. прогр. для закл. заг. серед. освіти / Старагіна І. П. та ін. 2023. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/16.08.2023/Intehrovanyu.movno-literaturnyy.kurs-ukrmova.ukr.ta.zarub.literatury.7-9.kl.Starahina.ta.in.16.08.2023.pdf> (дата звернення: 16.02.2024).

11. Історія України. 7–9 класи : модельна навч. прогр. для закл. заг. серед. освіти / О. І. Пометун та ін. 2023. 62 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/08.09.2023/Istoriya.Ukrayiny.7-9.kl.Pometun.ta.in-08.09.2023.pdf> (дата звернення: 16.02.2024).

12. Кондур, З., Богданець-Білокаленко Н., Фідкевич О. Типова навчальна програма з ромської мови для 3–4 класів закладів загальної середньої освіти. Київ, 2023 / Ін-т Педагогіки НАПН України, НАПН України. 44 с. URL: <http://surl.li/qdmhx>.

13. Лашевська Г.А. Хімія. 7–9 класи: модельна навч. прогр. для закл. заг. серед. освіти. 2023. 85 с.
URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Pryrodnycha.osvitnya.haluz.2023/Khimiya.7-9.klas.Lashevskya.18.08.2023.pdf> (дата звернення: 16.02.2024).
14. Мачача Т. С. Технології. 7–9 клас : модельна навч. прогр. для закл. заг. серед. освіти. 2023. 19 с.
URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Tekhnolohichna.osvitnya.haluz.2023/Tekhnolohiyi.7-9.kl.Machacha.14.08.2023.pdf> (дата звернення: 16.02.2024).
15. Підприємництво і фінансова грамотність. 8–9 класи : модельна навч. прогр. для закл. заг. серед. освіти / А. Я. Кузнєцова та ін. 2023. 15 с.
URL: <http://surl.li/ilzsp> (дата звернення: 16.02.2024).
16. Розвивальне читання для дошкільнят (за методикою Л. Шелестової) : програма / Л. Шелестова та ін. Київ : Фенікс, 2023. 96 с.
17. Типова навчальна програма з ромської мови для 1–2 класів закладів загальної середньої освіти / З. Кондур та ін. 2023. 37 с.
URL: <https://undip.org.ua/library/romska-mova-1-2-klasy-typova-navchalna-prohrama-typova-navchalna-prohrama-z-romskoi-movy-dlia-1-2-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity/> (дата звернення: 16.02.2024).
18. Туташинський В. І. Технології. 7–9 клас : модельна навч. прогр. для закл. заг. серед. освіти. 2023. 30 с.
URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Tekhnolohichna.osvitnya.haluz.2023/Tekhnolohiyi.7-9.kl.Tutashynskyy.26.07.2023.pdf> (дата звернення: 16.02.2024).
19. Українська література. 7–9 класи : модельна навч. прогр. для закл. заг. серед. освіти / Т. О. Яценко та ін. Київ, 2023. 152 с.
URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/Ukrayinska.literatura.7-9-kl.Yatsenko.ta.in.26.07.2023-1.pdf> (дата звернення: 16.02.2024).
20. Фізика. 7–9 класи : модельна навч. прогр. для закл. заг. серед. освіти / М. В. Головка та ін. 2023. 20 с.
URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Pryrodnycha.osvitnya.haluz.2023/16.08.2023/Fizyka.7-9%20kl.Holovko.ta.in.16.08.2023.pdf> (дата звернення: 16.02.2024).

Підручники

1. Богданець-Білокаленко Н. І., Фідкевич О. Л. Зарубіжна література: підруч. для 5 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Грамота, 2023. 255 с.
URL: https://pidruchnyk.com.ua/1687-5_zarlit_bogdanec.html (дата звернення:

16.02.2024).

2. Богданець-Білокаленко Н., Шумейко Ю. Українська мова. Буквар : у 6 ч. Київ : Грамота, 2023.

3. Богданець-Білокаленко, Н. І., Фідкевич, О. Л. Зарубіжна література : підруч. для 6 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Грамота, 2023. 242 с. URL: <https://uroky.com.ua/zarubizhna-6-bohdanets/> (дата звернення: 16.02.2024).

4. Географія : підруч. для 6 кл. закл. заг. серед. освіти / О. М. Топузов та ін. Київ : Освіта, 255 с. URL: <https://www.calameo.com/read/0061919637bffc1588e82> (дата звернення: 16.02.2024).

5. Геометрія. Профільний рівень : підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти / М. І. Бурда та ін. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 256 с.

6. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М. Українська мова. 6 клас : підруч. для 6 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Освіта, 2023. 256 с.

7. Давидюк, Л. В., Мельник, А. О. Етика : підруч. для 6 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Освіта, 2023. 144 с.

8. Засекіна Т., Білик Ж., Лашевська Г. Природничі науки : підруч. інтегр. курсу для 5 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Освіта, 2023. 240 с.

9. Кадоб'янська, Н. М., Удовиченко, Л. М., Снегір'ова, В. В. Зарубіжна література : підруч. для 6 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Освіта, 2023. 240 с. URL: <http://yakistosviti.com.ua/uk/Zarubizhna-literatura-2021#pdf-11> (дата звернення: 16.02.2024).

10. Коршевніук Т. В., Ярошенко О. Г. Пізнаємо природу : підруч. інтегр. курсу для 6 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 256 с.

11. Коршунова О. В., Завадський І. О. Інформатика : підруч. для 6 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Освіта, 2023, 208 с.

12. Література (українська і зарубіжна) : підруч. для 6 кл. закл. заг. серед. освіти. Ч. 1 / Т. О. Яценко та ін. Київ : Освіта, 2023. 240 с. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/2625-literatura-ukr-ta-zar-6-yatsenko.html> (дата звернення: 16.02.2024)..

13. Література (українська і зарубіжна): підруч. для 6 кл. закл. заг. серед. освіти. Ч. 2 / Т. О. Яценко та ін. Київ : Освіта, 2023. 224 с. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/2625-literatura-ukr-ta-zar-6-yatsenko.html> (дата звернення: 16.02.2024).

14. Математика (алгебра і початки аналізу та геометрія, рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закл. заг. серед. освіти. / М. І. Бурда та ін. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 288 с.

15. Математика : підруч. для 6 кл. закл. заг. серед. освіти : (у 2 ч.). Ч. 1 / Г. П. Бевз та ін. Київ : Освіта, 2023. 192 с. : іл. URL: <https://yakistosviti.com.ua/uk/Matematika-2021#calameo-4> (дата звернення: 16.02.2024).

16. Математика : підруч. для 6 кл. закл. заг. серед. освіти (у 2 ч.). Ч. 2. / Г. П. Бевз та ін. Київ : Освіта, 2023. 192 с. : іл. URL: <https://yakistosviti.com.ua/uk/Matematika-2021#calameo-5> (дата звернення: 16.02.2024).

17. Математика : підруч. для 6 кл. закл. заг. серед. освіти з рум. мов. навч. : пер. з укр. : у 2 ч. Ч. 1 / Н. А. Тарасенкова та ін. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 224 с. : іл.
18. Математика : підруч. для 6 кл. закл. заг. серед. освіти з рум. мов. навч. ; пер. з укр. : у 2 ч. Ч. 2 / Н. А. Тарасенкова та ін. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 192 с. : іл.
19. Математика: підруч. для 6 кл. закл. заг. серед. освіти. : у 2 ч. Ч. 1 / Н. А. Тарасенкова та ін. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 224 с. : іл. URL: <http://surl.li/qdmje>(дата звернення: 16.02.2024).
20. Математика: підруч. для 6 кл. закл. заг. серед. освіти. : у 2 ч. Ч. 2. / Н. А. Тарасенкова та ін. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 192 с. : іл. URL: <http://surl.li/qdmjf> (дата звернення: 16.02.2024).
21. Методика розвитку мовлення та навчання дітей раннього і дошкільного віку рідної мови», / Богуш А. М., Маліновська Н. 2-ге доопрац. вид. Київ : Слово, 2023. 336 с.
22. Морзе Н. В., Барна О. В. Інформатика-6 : підруч. для 6 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : УОВЦ «Оріон». 2023. 192 с.
23. Пізнаємо природу : підруч. інтегр. курсу для 6-го кл. закл. заг. серед. освіти / Т. Г. Гільберг та ін. Київ : Генеза. 2023. 256 с., іл.
24. Пометун О., Ремех Т. Досліджуємо історію і суспільство : підруч. інтегр. курсу для 6 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Освіта, 2023. 256 с. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/2608-istoriia-6-klas-pometun-2023.html> (дата звернення: 16.02.2024).
25. Природничі науки : підруч. інтегр. курсу для 6 кл. закл. заг. серед. освіти / Т. Засекіна та ін. Київ : Освіта, 2023. 256 с.
26. Сергійчук Ю., Криган С. Українська мова : буквар для шк. з угор. мов. навч. Чернівці : Букрек, 2023. 166 с.
27. Скворцова С. О., Недялкова К. В. Математика : підруч. для 6 класу для закл. загал. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 1. Харків : Ранок, 2023. 233 с. : іл. URL: <https://ua.izzi.digital/DOS/449230/449431.html> (дата звернення: 16.02.2024).
28. Скворцова С. О., Недялкова К. В. Математика: підруч. для 6 класу для закл. загал. серед. освіти. : у 2 ч. Ч. 2. Харків : Ранок, 2023. 231 с. : іл. URL: <https://ua.izzi.digital/DOS/449230/449431.html> (дата звернення: 16.02.2024).
29. Ярошенко О. Хімія : підруч. для 10 кл. закл. заг. серед. освіти. 2-ге вид., перероб. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 207 с.
30. Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Слижук О. А. Українська література: підруч. для 6 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Освіта, 2023. 256 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/736084/> (дата звернення: 16.02.2024).

**Навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні, наочні,
хрестоматії, практикуми, робочі зошити)**

1. Бібік Н. М., Павлова Т. С. Інструментарій діагностики втрат у навчанні інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Київ, 2023. 33 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735380/> (дата звернення: 16.02.2024).
2. Всесвіт: природознавство : навч. посіб. для 5 кл. закл. загал. серед. освіти, що впроваджують освітню програму «Ліга крилатих» : у 2 ч. Ч. 1 / Т. М. Засекіна та ін. Київ : ОП «Ліга крилатих», 2023. 124 с.
3. Всесвіт: природознавство : навч. посіб. для 5 кл. закл. загал. серед. освіти, що впроваджують освітню програму «Ліга крилатих» : у 2 ч. Ч. 2 / Т. М. Засекіна та ін. Київ : ОП «Ліга крилатих», 2023. 124 с.
4. Всесвіт: природознавство : навч. посіб. для 6 кл. закл. загал. серед. освіти, що впроваджують освітню програму «Ліга крилатих» : у 2 ч. Ч. 1 / Т. М. Засекіна та ін. Київ : ОП «Ліга крилатих», 2023. 128 с.
5. Всесвіт: природознавство : навч. посіб. для 6 кл. закл. загал. серед. освіти, що впроваджують освітню програму «Ліга крилатих» : у 2 ч. Ч. 2 / Т. М. Засекіна та ін. Київ : ОП «Ліга крилатих», 2023. 128 с.
6. Гавриш І. В. , Задорожний К. М. Біологія. 10 клас : зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 1. Харків : Інтелект України, 2023. 40 с.
7. Гавриш І. В. , Задорожний К. М. Біологія. 10 клас : зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 2. Харків : Інтелект України, 2023. 40 с.
8. Гавриш І. В. , Задорожний К. М. Біологія. 10 клас : зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 3. Харків : Інтелект України, 2023. 48 с.
9. Гавриш І. В. , Задорожний К. М. Біологія. 10 клас : зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 4. Харків : Інтелект України, 2023. 48 с.
10. Гавриш І. В. , Задорожний К. М. Біологія. 11 клас : зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 1. Харків : Інтелект України, 2023. 40 с.
11. Гавриш І. В. , Задорожний К. М. Біологія. 11 клас : зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 2. Харків : Інтелект України, 2023. 48 с.
12. Гавриш І. В. , Задорожний К. М. Біологія. 11 клас : зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 3. Харків : Інтелект України, 2023. 48 с.
13. Гавриш І. В. , Задорожний К. М. Біологія. 11 клас : зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 4. Харків : Інтелект України, 2023. 40 с.
14. Гавриш І. В. , Задорожний К. М. Біологія. 8 клас : зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 1. Харків : Інтелект України, 2023. 40 с.
15. Гавриш І. В. , Задорожний К. М. Біологія. 8 клас : зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 2. Харків : Інтелект України, 2023. 40 с.
16. Гавриш І. В. , Задорожний К. М. Біологія. 8 клас : зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 3. Харків : Інтелект України, 2023. 40 с.
17. Гавриш І. В. , Задорожний К. М. Біологія. 8 клас : зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 4. Харків : Інтелект України, 2023. 40 с.
18. Гавриш І. В. , Задорожний К. М. Біологія. 9 клас : зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 1. Харків : Інтелект України, 2023. 48 с.

19. Гавриш І. В., Задорожний К. М. Біологія. 9 клас : зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 2. Харків : Інтелект України, 2023. 56 с.
20. Гавриш І. В., Задорожний К. М. Біологія. 9 клас : зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 3. Харків : Інтелект України, 2023. 48 с.
21. Гавриш І. В., Задорожний К. М. Біологія. 9 клас : зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 4. Харків : Інтелект України, 2023. 56 с.
22. Глибовець М. М., Завадський І. О. Вступ до вебтехнологій : посіб. для старшої шк. та вищ. навч. закл. Київ : ІТ-книга, 2023. 160 с.
23. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М. Зошит моїх досягнень. Українська мова. 6 клас. Київ : Освіта, 2023. 48 с.
24. Горошкіна О. М., Оришкевич Т. І., Попова Л. О. Українська мова : навч. посіб. для 6 кл. закл. загал. серед. освіти, що впроваджують освітню програму «Ліга крилатих» : у 2 ч. Ч. 1. Київ : ОП «Ліга крилатих», 2023. 124 с.
25. Горошкіна О. М., Оришкевич Т. І., Попова Л. О. Українська мова : навч. посіб. для 6 кл. закл. загал. серед. освіти, що впроваджують освітню програму «Ліга крилатих» : у 2 ч. Ч. 2. Київ : ОП «Ліга крилатих», 2023. 144 с.
26. Горошкіна О. М., Оришкевич Т. І., Попова Л. О. Українська мова : зошит для підсумкових робіт для 6 кл. закл. загал. серед. освіти, що впроваджують освітню програму «Ліга крилатих». Київ : ОП «Ліга крилатих», 2023. 32 с.
27. Горошкіна О. М., Груба Т. Л. Українська наукова мова: теорія і практика : навч.-метод. посіб. Суми : Університетська книга. 2023. 120 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736978/> (дата звернення: 16.02.2024).
28. Експрес-контроль з математики для 6 класів Нової української школи : навч. посіб. Ч. 1 / Н. А. Тарасенкова та ін. ; за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 96 с.
29. Експрес-контроль з математики для 6 класів Нової української школи : навч. посіб. Ч. 2 / Н. А. Тарасенкова та ін. ; за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 88 с.
30. Експрес-контроль з математики для пілотних 6 класів Нової української школи : навч. посіб. для учнів : у 5 ч. Ч. 5 / Н. А. Тарасенкова та ін. ; за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 22 с. URL: <http://surl.li/qdmjn> (дата звернення: 16.02.2024).
31. Задорожний К. М. Природничі науки: біологія : зошит для підсумкових робіт для 7 кл. закл. загал. серед. освіти. Київ : ОП «Ліга крилатих», 2023. 32 с.
32. Задорожний К. М. Природничі науки: біологія: навч. посібн. для 7 кл. закл. загал. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 1. Київ : ОП «Ліга крилатих», 2023. 112 с.
33. Задорожний К. М. Природничі науки: біологія: навч. посібн. для 7 кл. закл. загал. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 2. Київ : ОП «Ліга крилатих», 2023. 112 с.
34. Засекіна Т. М. Природничі науки: фізика : зошит для підсумкових робіт для 7 кл. закл. загал. серед. освіти. Київ : ОП «Ліга крилатих», 2023. 12 с.
35. Засекіна Т. М. Природничі науки: фізика : навч. посібн. для 7 кл. закл. загал. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 1. Київ : ОП «Ліга крилатих», 2023. 76 с.

36. Засекіна Т. М. Природничі науки: фізика : навч. посібн. для 7 кл. закл. загал. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 2. Київ : ОП “Ліга крилатих”, 2023. 76 с.

37. Засекіна Т. М., Білик Ж. І., Лашевська Г. А. Природничі науки : робочий зошит-практикум. 5 клас. Київ : Вид. дім «Освіта», 2023. 64 с.

38. Збірник завдань для розвитку математичної компетентності учнів у форматі PISA. Ч. 1 / авт. кол. ; за заг. ред. О. М. Топузова ; уклад. Д. В. Васильєва. 2-ге електрон. вид., допов. Київ: Пед. думка, 2023. 115 с. URL: <https://undip.org.ua/library/zbirnyk-zavdan-dlia-rozvytku-matematichnoi-kompetentnosti-uchniv-u-formati-pisa-chastyna-1/> (дата звернення: 16.02.2024).

39. Збірник завдань для розвитку математичної компетентності учнів у форматі PISA. Ч. 2 / авт. кол. ; за заг. ред. О. М. Топузова ; уклад. Д. В. Васильєва. Київ: Пед. думка, 2023. 78 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-617-7990-28-3-2023-74>.

40. Збірник завдань для розвитку математичної компетентності учнів у форматі PISA. Ч. 3 / авт. кол. ; за заг. ред. О. М. Топузова ; уклад. Д. В. Васильєва. Київ: Пед. думка, 2023. 102 с. URL: <https://undip.org.ua/library/yevropeyska-ia-kist-navchannia-dlia-krashchoi-uspishnosti-uchniv-zbirnyk-zavdan-dlia-rozvytku-matematichnoi-kompetentnosti-uchniv-uchniv-u-formati-pisa-chastyna-3/> (дата звернення: 16.02.2024).

41. Збірник завдань для розвитку природничо-наукової компетентності учнів у вимогах PISA Ч. 3 / авт. кол. ; за заг. ред. О. М. Топузова ; уклад. Л. М. Калініна. Київ : Пед. думка, 2023. 126 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-664-3-2023-170>.

42. Збірник завдань для розвитку природничо-наукової компетентності учнів у вимогах PISA. Ч. 4 / авт. кол. ; за заг. ред. О. М. Топузова ; уклад. Л. М. Калініна. Київ : Пед. думка, 2023. 110 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-739-8-2023-110>.

43. Збірник завдань для розвитку природничо-наукової компетентності учнів у вимогах PISA. Ч. 2 / авт. кол. ; за заг. ред. О. М. Топузова ; уклад. Л. М. Калініна, О. Г. Козленко. Київ: Пед. думка, 2023. 107 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-738-1-2023-120>.

44. Збірник завдань для розвитку природничо-наукової компетентності учнів у форматі PISA. Ч. 1 / авт. кол. ; за заг. ред. О. М. Топузова ; уклад. Л. М. Калініна. 2-ге електрон. вид., допов. Київ : Пед. думка, 2023. 120 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-562-2-2023-120>.

45. Збірник завдань у форматі PISA для розвитку читацької грамотності учнів. Ч. 1 / авт. кол. ; уклад. О. Локшина, О. Заболотна; за заг. ред. О. Топузова. 2-ге електрон. вид., допов. Київ : Пед. думка, 2023. 77 с. URL: <https://undip.org.ua/library/zbirnyk-zavdan-u-formati-pisa-dlia-rozvytku-chytatskoi-hramotnosti-uchniv-chastyna-1/> (дата звернення: 16.02.2024).

46. Збірник завдань у форматі PISA для розвитку читацької грамотності учнів. Ч. 2 / авт. кол. ; уклад. О. Локшина, О. Заболотна; за заг. ред. О. Топузова. 2-ге електрон. вид., допов. Київ : Пед. думка, 2023. 81 с.

URL: <https://undip.org.ua/library/zbirnyk-zavdan-u-formati-pisa-dlia-rozvytku-chytatskoi-hramotnosti-uchniv-chastyna-2/> (дата звернення: 16.02.2024).

47. Збірник завдань у форматі PISA для розвитку читацької грамотності учнів. Ч. 3 / авт. кол. ; уклад.: О. Локшина, О. Заболотна; за заг. ред. О. Топузова. 2-ге електрон. вид., допов. Київ : Пед. думка, 2023. 76 с. URL: <https://undip.org.ua/library/zbirnyk-zavdan-u-formati-pisa-dlia-rozvytku-chytatskoi-hramotnosti-uchniv-chastyna-3/> (дата звернення: 16.02.2024).

48. Зошит моїх досягнень 6 клас. Математика / Г. П. Бевз та ін. Київ : Вид. дім «Освіта», 2023. 65 с.

49. Коршевнік Т. В., Ярошенко О. Г. Пізнаємо природу. 6 клас : робочий зошит. Київ : УОВЦ «Оріон», 2022. 112 с.

50. Коршунова О. В., Кученьова Т. В. Штучний інтелект: Машинне навчання. Комп'ютерні ігри. 5 кл. : зошит проєктів з інформатики. Київ : Освіта, 2023. 48 с.

51. Коршунова О. В., Кученьова Т. В. Штучний інтелект: Машинне навчання. Комп'ютерні ігри. 6 кл. : зошит проєктів з інформатики. Київ : Освіта, 2023. 48 с.

52. Лашевська Г. А. Природничі науки: хімія : зошит для підсумкових робіт для 7 кл. закл. загал. серед. освіти. Київ : ОП «Ліга крилатих». 2023. 32 с.

53. Лашевська Г. А. Природничі науки: хімія : навч. посіб. для 7 кл. закл. загал. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 1. Київ : ОП «Ліга крилатих», 2023. 112 с.

54. Лашевська Г. А. Природничі науки: хімія : навч. посіб. для 7 кл. закл. загал. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 2. Київ : ОП «Ліга крилатих», 2023. 112 с.

55. Математика, 6 клас : навч. матеріали для пілотних класів Нової української школи : у 5 ч. Ч. 4 / Н. А. Тарасенкова та ін. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 106 с. URL: <http://surl.li/qdmjl> (дата звернення: 16.02.2024).

56. Математика, 6 клас : навч. матеріали для пілотних класів Нової української школи : у 5 ч. Ч. 5 / Н. А. Тарасенкова та ін. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 60 с. URL: <http://surl.li/qdmjl> (дата звернення: 16.02.2024).

57. Математика, 6 клас : навч. матеріали для пілотних класів Нової української школи : у 5 ч. Ч. 4 / Н. А. Тарасенкова та ін. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 32 с. URL: <http://surl.li/qdmjl> (дата звернення: 16.02.2024).

58. Мацюк В., Струж Н. Фізика : зошит для лабораторних робіт. 10 клас. Рівень стандарту. Тернопіль : Підручники і посібники, 2023. 40 с.

59. Мацюк В., Струж Н. Фізика : зошит для лабораторних робіт. 11 клас. Рівень стандарту. Тернопіль : Підручники і посібники, 2023. 40 с.

60. Мацюк В., Струж Н. Фізика : зошит для лабораторних робіт. 7 клас. Тернопіль : Підручники і посібники, 2023. 40 с.

61. Мацюк В., Струж Н. Фізика : зошит для лабораторних робіт. 8 клас. Тернопіль : Підручники і посібники, 2023. 24 с.

62. Мацюк В., Струж Н. Фізика : зошит для лабораторних робіт. 9 клас. Тернопіль : Підручники і посібники, 2023. 40 с.

63. Наноматеріалознавство / І. Богданов та ін. Київ : Самченко А. М., 2023. 181 с.

64. Олексюк В., Спірін О. Основи хмарних технологій : навч. посіб. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. 188 с.
65. Онопрієнко О. В., Листопад Н. П. Інструментарій діагностики втрат у навчанні математики та рекомендації щодо їх подолання у початковій школі. Київ, 2023. 35 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735278/>(дата звернення: 16.02.2024).
66. Петрук О. М. Інструментарій діагностики втрат у навчанні української мови та рекомендації щодо їх подолання в початковій школі. Київ, 2023. 31 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735314/> (дата звернення: 16.02.2024).
67. Пізнаємо природу. Моя планета Земля. 6 клас : експеримент. зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 1 / І. В. Гавриш та ін. Харків : Інтелект України, 2023. 48 с.
68. Пізнаємо природу. Моя планета Земля. 6 клас : експеримент. зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 2 / І. В. Гавриш та ін. Харків : Інтелект України, 2023. 48 с.
69. Пізнаємо природу. Моя планета Земля. 6 клас : експеримент. зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 3 / І. В. Гавриш та ін. Харків : Інтелект України, 2023. 48 с.
70. Пізнаємо природу. Моя планета Земля. 6 клас : експеримент. зошит з друк. основою : у 9 ч. Ч. 4 / І. В. Гавриш та ін. Харків : Інтелект України, 2023. 48 с.
71. Полтавченко Д. Природничі науки: географія : навч. посібн. для 7 кл. закл. загал. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 1. Київ : ОП “Ліга крилатих”, 2023. 112 с.
72. Полтавченко Д. Природничі науки: географія : навч. посіб. для 7 кл. закл. загал. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 2. Київ : ОП “Ліга крилатих”, 2023. 112 с.
73. Полтавченко Д. Природничі науки: географія: зошит для підсумкових робіт для 7 кл. закл. загал. серед. освіти. Київ : ОП “Ліга крилатих”, 2023. 32 с.
74. Пометун О. І. НУШ 5 клас. Досліджуємо історію і суспільство : зошит моїх досягнень. Київ : Освіта, 2023. 56 с.
75. Пометун О., Ремех Т. Досліджуємо історію і суспільство : зошит до підруч. інтегр. курсу для 6 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Освіта, 2023. 56 с.
76. Пометун О., Ремех Т. Досліджуємо історію і суспільство : зошит з оцінювання навчальних досягнень учнів 6 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Освіта, 2023. 56 с.
77. Пометун О., Ремех Т. Досліджуємо історію і суспільство : зошит практичних занять та проєктів для учнів 6 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Освіта, 2023. 56 с.
78. Природничі науки : робочий зошит-практикум. 6 клас / Т. М. Засекіна та ін. Київ : Освіта, 2023. 64 с.
79. Самостійні та контрольні роботи з математики для 6 класів Нової української школи : навч. посіб. / Н. А. Тарасенкова та ін. ; за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 80 с.
80. Самостійні та контрольні роботи з математики для пілотних 6 класів Нової української школи : навч. посіб. : у 5 ч. Ч. 4 / Н. А. Тарасенкова та ін. ; за

ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 16 с.
URL: <http://surl.li/qdmjl> (дата звернення: 16.02.2024).

81. Скворцова С. О., Недялкова К. В. Математика. 6 клас : навч. посіб. Харків : Ранок, 2022. Ч. 2 (верес.–жовт. 2022 р.). Уроки 21–31. 31 с. : іл. + дод. «Працюю самостійно» (11 с.).
URL: <https://ua.izzi.digital/DOS/360496/360546.html> (дата звернення: 16.02.2024).

82. Скворцова С. О., Недялкова К. В. Математика. 6 клас : навч. посіб. Харків : Ранок, 2022. Ч. 3 (жовт.–лист. 2022 р.). Уроки 32–40. 24 с. : іл. + дод. «Працюю самостійно» (9 с.). URL: <https://ua.izzi.digital/DOS/360496/360546.html> (дата звернення: 16.02.2024).

83. Скворцова С. О., Недялкова К. В. Математика. 6 клас : навч. посіб. Харків : Ранок, 2022. Ч. 4 (лист. 2022 р.). 40 с. : іл. + дод. «Працюю самостійно» (15 с.). URL: <https://ua.izzi.digital/DOS/360496/360546.html> (дата звернення: 16.02.2024).

84. Скворцова С. О., Недялкова К. В. Математика. 6 клас : навч. посіб. Харків : Ранок, 2022. Ч. 5 (лист.–груд. 2022 р.). Уроки 55–65. 33 с. : іл. + дод. «Працюю самостійно» (11 с.).
URL: <https://ua.izzi.digital/DOS/360496/360546.html> (дата звернення: 16.02.2024).

85. Скворцова С. О., Недялкова К. В. Математика. 6 клас : навч. посіб. Харків : Ранок, 2022. Ч. 6 (груд. 2022 р.). Уроки 66–73. 22 с. : іл. + дод. «Працюю самостійно» (7 с.). URL: <https://ua.izzi.digital/DOS/360496/360546.html> (дата звернення: 16.02.2024).

86. Скворцова С. О., Недялкова К. В. Математика. 6 клас : навч. посіб. Харків : Ранок, 2022. Ч. 7 (груд. 2022 р.). Уроки 74–81. 25 с. : іл. + дод. «Працюю самостійно» (9 с.). URL: <https://ua.izzi.digital/DOS/360496/360546.html>.

87. Скворцова С. О., Недялкова К. В. Математика. 6 клас : навч. посіб. Харків : Ранок, 2022. Ч. 8 (січ. 2023 р.). Уроки 82–92. 37 с. : іл. + дод. «Працюю самостійно» (12 с.). URL: <https://ua.izzi.digital/DOS/360496/360546.html>.

88. Скворцова С. О., Недялкова К. В. Математика. 6 клас : навч. посіб. Харків : Ранок, 2023. Ч. 9 (січ.–лют. 2023 р.). Уроки 93–100. 24 с. : іл. + дод. «Працюю самостійно» (7 с.). URL: <https://ua.izzi.digital/DOS/360496/360546.html>.

89. Скворцова С. О., Недялкова К. В. Математика. 6 клас : навч. посіб. Харків : Ранок, 2023. Ч. 10 (лют. 2023 р.). Уроки 101–110. 33 с. : іл. + дод. «Працюю самостійно» (11 с.).
URL: <https://ua.izzi.digital/DOS/360496/360546.html>.

90. Скворцова С. О., Недялкова К. В. Математика. 6 клас : навч. посіб. Харків : Ранок, 2023. Ч. 11 (лют.–берез. 2023 р.). Уроки 111–126. 42 с. : іл. + дод. «Працюю самостійно» (15 с.).
URL: <https://ua.izzi.digital/DOS/360496/360546.html>.

91. Скворцова С. О., Недялкова К. В. Математика. 6 клас : навч. посіб. Харків : Ранок, 2023. Ч. 12 (берез.–квіт. 2023 р.). Уроки 127–142. 38 с. : іл. + дод. «Працюю самостійно» (15 с.).
URL: <https://ua.izzi.digital/DOS/360496/360546.html>.

92. Скворцова С. О., Недялкова К. В. Математика. 6 клас : навч. посіб. Харків : Вид-во «Ранок», 2023. Ч. 13 (квіт.–трав. 2023 р.). Уроки 143–162. 54 с., іл. + дод. «Працюю самостійно» (21 с.). URL: <https://ua.izzi.digital/DOS/360496/360546.html>.
93. Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Математика: навч. посіб. для 1 кл. закл. заг. серед. освіти : у 3 ч. Ч. 1. Харків : Ранок, 2023. 112 с., іл.
94. Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Математика: навч. посіб. для 1 кл. закл. заг. серед. освіти : у 3 ч. Ч. 2. Харків : Ранок, 2023. 112 с., іл.
95. Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Математика: навч. посіб. для 1 кл. закл. заг. серед. освіти : у 3 ч. Ч. 3. Харків : Ранок, 2023. 112 с., іл.
96. Тарасенкова Н. А., Акуленко І. А., Кузьменко Л. О. Майструємо. Малюємо. Міркуємо. Тренувальні й творчі завдання з математики для учнів 6 класів : навч. посіб. Ч. 4 / за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 55 с. URL: <http://surl.li/qdmjl>.
97. Тарасенкова Н. А., Акуленко І. А., Кузьменко Л. О. Майструємо. Малюємо. Міркуємо. Тренувальні й творчі завдання з математики для учнів 6 класів : навч. посіб. Ч. 5 / за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 27 с. URL: <http://surl.li/qdmjln>.
98. Тарасенкова Н. А. Щоденник самооцінювання навчальних досягнень з математики учня/учениці 6 класу : навч. посіб. : у 5 ч. Ч. 4. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 20 с. URL: <http://surl.li/qdmjll>.
99. Тарасенкова Н. А. Щоденник самооцінювання навчальних досягнень з математики учня/учениці 6 класу : навч. посіб. : у 5 ч. Ч. 5. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 17 с. URL: <http://surl.li/qdmjln>.
100. Тарасенкова Н. А. Щоденник самооцінювання навчальних досягнень з математики учня/учениці 6 класу : навч. посіб. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 80 с.
101. Уроки математики в 5 класі : метод. посіб. / Г. П. Бевз та ін. Київ : Освіта, 2022. 160 с. : іл. <https://lib.iitta.gov.ua/736129/>.
102. Фідкевич О. Л., Давидюк Л. В. Література : навч. посіб. для 7 кл. закл. загал. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 1. Київ : ОП “Ліга крилатих”, 2023. 112 с.
103. Фідкевич, О. Л., Давидюк Л. В. Література : зошит для підсумкових робіт для 7 кл. закл. загал. серед. освіти. Київ : ОП “Ліга крилатих”, 2023. 32 с.
104. Фізика : комплексна підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання / уклад. : Н. Струж, В. Мацюк, С. Остап’юк. Тернопіль : Підручники і посібники, 2023. 448 с.
105. Шелестова Л. В. Вчимося читати: робочий зошит для дітей 4–6 років. Ч. 1. Київ : Фенікс, 2023. 280 с.
106. Шелестова Л. В., Козаченко О. І. Математика навколо нас : робочий зошит для дітей 4-го року життя. Київ : Фенікс, 2023. 224 с.
107. Я – студент: навч. посіб. : 12-те вид., зі змінами. Морзе Н. В., Буйницька О. П., Варченко-Троценко Л. О. (V розділ) Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2023. 226 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/46143/> (дата звернення: 16.02.2024).

108. Яценко Т. О., Тригуб. І. А., Івашина Г. М. Література (українська та зарубіжна). 5 клас : зошит моїх досягнень. Ч. 1. Київ : Грамота, 2023. 64 с.

109. Яценко Т. О., Тригуб. І. А., Івашина Г. М. Література (українська та зарубіжна). 5 клас : зошит моїх досягнень. Ч. 2. Київ : Грамота, 2023. 64 с.

110. Яценко Т. О., Тригуб. І. А., Івашина Г. М. Українська література. 6 клас : зошит моїх досягнень. Ч. 1. Київ : Грамота, 2023. 64 с.

111. Яценко Т. О., Тригуб. І. А., Івашина Г. М. Українська література. 6 клас : зошит моїх досягнень. Ч. 2. Київ : Грамота, 2023. 64 с.

Бібліографічний покажчик

1. Галаєвська Л.В Леонід Віталійович Скуратівський – людина, педагог, науковець. Київ : Пед. думка, 2023. 26 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737866/>.

2. Збірник праць Леоніда Скуратівського. Вибране / упоряд. В. І. Новосьолова. Київ : Пед. думка, 2023. 200 с.

3. Компетентнісно орієнтоване навчання: наукові праці співробітників Інституту педагогіки НАПН України (2011–2020) : бібліогр. покажч. / наук. ред. О. М. Топузова ; упоряд.: О. М. Топузов, М. М. Малюга, О. Ю. Зуєвич. Київ : Пед. думка, 2023. 120 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-617-9-2022-123>.

4. Юрій Олексійович Жук – дослідник сучасного середовища навчання методами педагогічної кваліметрії : бібліогр. покажч. / [за наук. ред. М. В. Головка ; упоряд. : С. О. Науменко]. Електрон. вид. Київ : Пед. думка, 2023. 88 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-717-6-2023-88>.

Довідкове видання

1. Засекіна Т., Головка М., Ладоня К. Експериментальна діяльність Інституту педагогіки НАПН України у 2017-2023 рр. : довідкове вид. / за заг. ред. О. Топузова. Київ : Пед. думка, 2023. 76 с. URL: <https://undip.org.ua/library/eksperymentalna-diiialnist-instytutu-pedahohiky-napn-ukrainy-u-2017-2023-rr-dovidkove-vydannia/>.

Інформаційні бюлетені

1. Гриценчук О.О. Моніторинг стану цифрових трансформацій: досвід Нідерландів : інформ. бюл. Київ, 2023. № 3. 3 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735914/>.

2. Іванюк І. В. Цифрові інструменти для навчання : результати зарубіжного та вітчизняного опитувань : інформ. бюл. Київ, 2023. № 2. 4 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/734991/>.

3. Іванюк І.В. Навчання учнів основам демократії та парламентаризму в Україні : інформ. бюл. Київ, 2023. № 7. 5 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736891/>.

4. Кравчина О.Є. Автоматизовані системи управління для розбудови сучасного інформаційно-освітнього середовища : інформ. бюл. Київ, 2023. № 5. 7 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737161/>.

5. Малицька І.Д. Тенденції розвитку освітніх технологій: прогноз аналітиків на 2024 рік : інформ. бюл. Київ, 2023. № 4. 5 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736344/>.

6. Овчарук О. В. Цифровий супротив, або як розпізнати фейкові новини та маніпуляції у онлайн-середовищі : поради для вчителів : інформ. бюл. Київ, 2023. № 1. 6 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/734314/>.

7. Опитування вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах війни : інформ. бюл. / О. В. Овчарук та ін. Київ, 2023. № 6. 8 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736680/>.

Науково-аналітичні доповіді, матеріали, звіти

1. Використання інформаційно-аналітичних вебресурсів у науково-освітній діяльності : зб. матеріалів / за ред. С. М. Іванової ; упоряд. С. М. Іванова та ін. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. Вип. 05. 98 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737301/>.

2. Використання інформаційно-аналітичних вебресурсів у науково-освітній діяльності : зб. матеріалів / за ред. С. М. Іванової ; упоряд.: А. В. Кільченко та ін. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. Вип. 06. 86 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737299/>.

3. Використання інформаційно-аналітичних вебресурсів у науково-освітній діяльності : зб. матеріалів / за ред. С. М. Іванової ; упоряд. Т. Л. Новицька та ін. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. Вип. 07. 62 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737736/>.

4. Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах війни: 2023 : результати онлайн-опитування : аналіт. звіт / О. Овчарук та ін. ; за заг. ред. О. Овчарук. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. 81 с. DOI: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.25529.34402>.

5. Розбудова інформаційно-цифрового середовища закладів загальної середньої освіти: стан та перспективи : зб. матеріалів / О. О. Гриценчук та ін. Київ : ІЦО НАПН України. 2023. 80 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737273/>.

6. Російські підручники з історії: школа ненависті і ворожнечі : аналіт. записка / відп. ред. В. А. Смолій ; авт. кол. О. А. Удод та ін. Київ, 2023. 57 с. URL: <https://undip.org.ua/library/rosiyski-pidruchnyky-z-istorii-shkola-nenavysti-i-vorozhnechi-analitychna-zapyska/>.

7. Цифрова компетентність наукових та науково-педагогічних працівників НАПН України : аналіт. звіт / О. М. Спирін та ін. Київ, 2024. 66 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/739534/>.

8. Цифровізація освіти: дослідно-експериментальна робота : зб. матеріалів / уклад. О. П. Пінчук. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. 71 с. DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.738088>.

XVI.4. ВІДДІЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Монографії

1. Бородієнко О.В. Публічно-громадське управління університетом у контексті забезпечення ефективності освітньої діяльності та умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни. Політика та механізми забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах України в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни : монографія / за ред. Ж. Таланової. Київ : Ін-т вищої освіти НАПН України, 2023. С. 59–78. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2024/02/diyalnist-univ_mon_2023-152p.pdf (дата звернення: 19.02.2023).

2. Гуревич Р., Коношевський Л., Коношевський О., Опушко Н., Герасименко Н., Слободянюк А. Інформаційно-освітній портал як засіб поліпшення теоретичної підготовки студентів педагогічних ЗВО. *Moderní aspekty vědy : XXX mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2023. С. 145–171.* URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/37583/128198.pdf?sequence=2&isAllowed=y> (дата звернення: 19.02.2023).

3. Гуревич Р.С., Коношевський Л.Л., Коношевський О.Л. Опушко Н.Р. Драчук М. І. Педагогічний супровід професійної підготовки майбутніх учителів: організація, специфіка, суб'єкти, функції. Формування професійно важливих якостей майбутніх педагогів: андрагогічний вимір : [кол. монографія]. Вінниця: Твори, 2023. С. 201–216.

4. Гуревич Р.С., Кулик А.Я., Остапенко Е.М. Інформаційна культура майбутніх лікарів: використання математичного моделювання : монографія. Вінниця, 2023. 232 с.

5. Грищенко І.М. Арабулі С.І. Інноваційна освіта та майбутнє України. Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів: досвід та інновації : монографія / за ред. П.М. Кулікова, М.З. Згуровського, В.П. Андрущенко. Київ : Політехніка, 2023. С. 50–58.

6. Лук'янова Л. Соціально-професійний статус сучасного вчителя у контексті його професійного і особистісного розвитку. *Development of Modern Art and Pedagogical Education: National and European Context : coll. vol. Nellia Nychkalo, Larysa Lukianova, Heorhii Filipchuk, Oksana Komarovska, and others ; Foreword by Stefan Purici. Ed. by Myroslava Vovk. Suceava, 2023. С. 16–40.* URL: https://archer.chnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7793/1/Development%20of%20Modern%20Art%20and%20Pedagogical%20Education_National%20and%20European%20Context.pdf (дата звернення: 19.02.2023).

7. Лук'янова Л. Діяльність закладів вищої освіти України в умовах війни: адаптаційні механізми. Формування професійно важливих якостей майбутніх педагогів: андрагогічний вимір : монографія / Лук'янова Л. Б., Акімова О. В., Галузяк В. М. [та ін.]. Вінниця : Твори, 2023. С. 3–21.

8. Ничкало Н. , Товканець Г. Виклики українській освіті в умовах нових викликів і загроз. Інноваційні практики освітньої діяльності для особистісного і професійного розвитку фахівців на початку XXI століття : кол. монографія / за заг. ред. Н. М. Авшенюк, Г. В. Товканець. Ужгород : РІК-У, 2023. С. 10–24. URL: <https://msu.edu.ua/library/> (дата звернення: 19.02.2023).

9. Ничкало Н, Філіпчук Н., Загайська Г. Перспектива підготовки музейних педагогів в Україні. Розвиток сучасної мистецько-педагогічної освіти: національний і європейський контекст : монографія / Нелля Ничкало, Лариса Лук'янова, Георгій Філіпчук, Оксана Комаровська та ін. ; передмова Стефана Пуріча, за наук. ред. Мирослава Вовк. Сучава, 2023. С. 341–358. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/monografi/rozvitok-suchasno-mistecko-pedagogichno-osviti-nacionalniy-i-evropeyskiy-kontekst/> (дата звернення: 19.02.2023).

10. Романовський О.Г. Михайличенко В.Є., Грень Л.М. Педагогіка лідерства : монографія. Харків : НТУ «ХП», 2023. 434 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/e88a3200-4cea-46a1-b949-28e58c038f02> (дата звернення: 19.02.2023).

11. Сотська Г.І. Актуалітети розвитку мистецько-педагогічної освіти України в контексті євроінтеграційних процесів. Розвиток сучасної мистецько-педагогічної освіти: національний і європейський контекст : монографія / Н. Ничкало, Л. Лук'янова, Г. Філіпчук, О. Комаровська та ін. ; передмова Стефана Пуріча ; за наук. ред. Мирослави Вовк. Сучава, 2023. С. 73–90. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/monografi/rozvitok-suchasno-mistecko-pedagogichno-osviti-nacionalniy-i-evropeyskiy-kontekst/> (дата звернення: 19.02.2023).

12. Стратегічні орієнтири розвитку партнерства держави, бізнесу та науки в контексті повоєнного відновлення України : монографія / за ред. І. М. Грищенка, А. О. Касич, І. О. Тарасенко. Київ : КНУТД, 2023. 267 с. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/24821> (дата звернення: 19.02.2023).

13. Струтинський В.Б., Гуржій А.М. Наземні роботизовані комплекси : монографія. Житомир : РУТА, 2023. 524 с.

14. Філіпчук Г.Г. «...24»: Ідентичність, Державність у вимірі війни. Київ ; Чернівці : Букрек, 2023. 416 с. : іл.

15. Філіпчук Г.Г. Актуалітети Григорія Сковороди у педагогічній професії. Розвиток сучасної мистецько-педагогічної освіти: національний і європейський контекст : монографія / Н. Ничкало, Л. Лук'янова, Г. Філіпчук, О. Комаровська та ін. ; передмова Стефана Пуріча ; за наук. ред. Мирослави Вовк. Сучава, 2023. С. 357–366. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/monografi/rozvitok-suchasno-mistecko-pedagogichno-osviti-nacionalniy-i-evropeyskiy-kontekst/> (дата звернення: 19.02.2023).

16. Development of Modern Art and Pedagogical Education: National and European Context = Розвиток сучасної мистецько-педагогічної освіти: національний і європейський контекст : coll. vol. / [N. Nychkalo, L. Lukianova, H. Filipchuk, O. Komarovska and others ; Foreword by S. Purici] ; ed. by M. Vovk. Suceava, 2023. 520 p. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/monografi/rozvitok->

suchasno-mistecko-pedagogichno-osviti-nacionalniy-i-evropeyskiy-kontekst/ (дата звернення: 19.02.2023).

Практичні посібники, методичні посібники, методичні рекомендації

1. Гуржій А.М., Нельга А.Т., Ітякін О.С. Загальні вимоги та рекомендації з дипломного проєктування для здобувачів фахової передвищої освіти (спеціальності: «Електроніка», «Телекомунікації та радіотехніка», «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»): навч.-метод. посіб. Київ : Кучугурний Ю. М., 2023. 147 с.

2. Методичні рекомендації щодо підготовки та захисту кваліфікаційної роботи зі спеціальності 232 Соціальне забезпечення : другий (магістерський) рівень / уклад.: Романовський О.Г., Грень Л. М., Грибко О. В. Харків : НТУ «ХП», 2023. 38 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/3efb1cdc-33bb-4989-b565-bfb41fb5f0da> (дата звернення: 19.02.2023).

3. Основи інформаційно-аналітичної діяльності керівника соціального закладу: метод. вказівки для студ. усіх форм навчання зі спец. 232 «Соціальне забезпечення» / О.Г. Романовський, Л. М. Грень, О. В. Грибко, М. К. Чеботарьов. Харків : НТУ «ХП». 2023. 133 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/68333> (дата звернення: 19.02.2023).

4. Романовський О.Г., Грень Л.М., Грибко О.В., Чеботарьов М.К. Адаптивне управління : метод. вказівки для магістрів усіх форм навчання зі спец. 232 «Соціальне забезпечення». Харків : НТУ «ХП», 2023. 80 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/a046f8de-678c-4e2b-aa05-2fb5e74d2b57> (дата звернення: 19.02.2023).

5. Романовський О.Г., Грень Л.М., Грибко О. В., Чеботарьов М.К. Інформаційна політика та PR-технології в управлінні : метод. вказівки для студентів усіх форм навчання зі спец. 232 «Соціальне забезпечення». Харків : НТУ «ХП». 2023. 80 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/a046f8de-678c-4e2b-aa05-2fb5e74d2b57> (дата звернення: 19.02.2023).

6. Романовський О.Г., Шаполова В.В., Грень Л.М., Квасник О.В. Лідерство в управлінні соціальними процесами : метод. вказівки до самост. роботи магістрів ... для студентів спец. 232 «Соціальне забезпечення». Харків : НТУ «ХП», 2023. 68 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/4e0f7d92-99b4-466f-b960-73a1369298b5> (дата звернення: 19.02.2023).

7. Романовський О.Г., Грень Л.М., Грибко О.В., Чеботарьов М.К. Інновації в соціальному розвитку : метод. вказівки для магістрів усіх форм навчання зі спец. 232 «Соціальне забезпечення». Харків : НТУ «ХП», 2023. 80 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/f6fa5a13-5d4c-413e-86b9-41ac59373a8f> (дата звернення: 19.02.2023).

8. Романовський О.Г., Грень Л.М., Грибко О.В., Чеботарьов М.К. Оцінка потреб громад в соціальних послугах: метод. вказівки для студентів усіх форм навчання зі спец. 232 «Соціальне забезпечення». Харків : НТУ «ХП», 2023.

140 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/f216c646-c31c-41e0-948e-045bacb0913b> (дата звернення: 19.02.2023).

9. Романовський О.Г., Грень Л.М., Панфілов Ю.І. Ділове спілкування та риторика : метод. вказівки для студентів усіх форм навчання зі спец. 232 «Соціальне забезпечення». Харків : НТУ «ХПІ». 2023. 200 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/e3ed7c18-2abc-4f0c-bbb9-e5cc0a297f8c> (дата звернення: 19.02.2023).

10. Романовський О.Г., Грень Л.М., Грибко О.В. Європейські студії: метод. вказівки до самост. роботи магістрів з дисципліни «Європейські студії» для студентів спец. 232 «Соціальне забезпечення». Харків : НТУ «ХПІ», 2023. 65 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/985bda6c-6d2d-4415-b925-7eef42d92b35> (дата звернення: 19.02.2023).

11. Романовський О. Г., Лапузіна О. М., Грень Л. М. Міжнародна діяльність керівника соціального закладу : метод. вказівки для магістрів студентів спец. 232 «Соціальне забезпечення» усіх форм навчання. Харків : НТУ «ХПІ», 2023. 51 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/edfed1d6-07e2-43d2-8ed8-bd091f0df277> (дата звернення: 19.02.2023).

12. Романовський О.Г., Черкашин А.І., Грень Л.М. Психологія травм у соціальній роботі : метод. вказівки для студентів усіх форм навчання зі спец. 232 «Соціальне забезпечення». Харків : НТУ «ХПІ», 2023. 54 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/1aadcd97-4a56-487a-a956-8dee791ac0e4> (дата звернення: 19.02.2023).

13. Романовський О.Г., Михайличенко В.Є., Грень Л.М., Кобець В.М. Психологія управління : метод. вказівки для студентів спец. 053 «Психологія» усіх форм навчання. Харків : НТУ «ХПІ», 2023. 136 с.

14. Pedagogy of facilitation: Science-methodological aid : Book for the students in economy specialties for full-time and distance education specialty 053 Psychology / O. G. Romanovsky, L. M. Hren, A. I. Cherkashyn, S.V. Karlyuk, I. M. Khmyuov. Kharkiv : NTU " ; KhPI. 136 p. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64387> (дата звернення: 19.02.2023).

Навчальні програми, підручники, навчальні посібники

1. Бородієнко О.В., Зленко А.М. Публічно-приватне партнерство закладів професійної освіти : навч.-метод. посіб. Переяслав : Домбровська Я.М., 2023. 212 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/734489/> (дата звернення: 19.02.2023).

2. Гуржій А.М., Возненко Л.І., Поворознюк Н.І., Самсонов В.В. Основи інформаційних технологій : навч. посіб. для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти. Київ : Літера ЛТД, 2023. 288 с. URL: https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/posibnyku-prof-tech/Osnovy_inform_tehnologiy.pdf (дата звернення: 19.02.2023).

3. Лук'янова Л.Б., Лянной Ю.О., Семенов О.М., Вовк М.П. Фахова практика вчителя: національний досвід та європейські цінності : посібник. Київ:

Талком, 2023. 237 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/13504/1/Fakhova%20praktyka%20vchytelia.pdf> (дата звернення: 19.02.2023).

4. Лук'янова Л. Концепція підготовки педагогічного персоналу для системи освіти дорослих. Київ: Юрка Любченка, 2023. 43 с.

5. Наскрізна програма практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету технологічної і професійної освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) : навч.-метод. посіб. / уклад.: В.П. Курок, С.О. Бурчак, О.М. Литвин; за ред. В. П. Курок. Суми : Цьома С.П., 2023. 127 с. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/1991> (дата звернення: 19.02.2023).

6. Технологічна освіта в базовій школі з методикою викладання: навчальний посібник для студентів спец. 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) / В.П. Курок, Т.А. Хоруженко, О.М. Литвин та ін. ; за ред. В.П. Курок, Т.А. Хоруженко. Суми: Цьома С.П., 2023. 424 с. URL: <http://46.201.250.252/handle/123456789/2069> (дата звернення: 19.02.2023).

Статті у збірниках, які входять до Scopus та Web of Science

1. Биков В.Ю., Лупаренко Л.А. Програмно-функціональні аспекти створення й підтримки українських онлайн ресурсів енциклопедичного призначення. Інформаційні технології і засоби навчання. 2023. Т. 95, №. 3. С. 162–182. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735063> (дата звернення: 19.02.2023).

2. Биков В.Ю., Пінчук О.П., Гуржій А.М. «Українська електронна енциклопедія освіти» як інструмент інформаційної підтримки відкритих систем освіти і науки. *Звітна наук. конф. Інституту цифровізації освіти НАПН України «Цифрова трансформація освіти України в умовах воєнного стану»* : зб. матеріалів наук. конф, 24 лют. 2023 р. Київ: ІЦО НАПН України, 2023. С. 8–11. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735054> (дата звернення: 19.02.2023).

3. Моніторинг цифрових слідів образотворчої підготовки здобувачів вищої мистецької освіти / Пічкур М.О., Полудень Л.І., Демченко І.І., Сотська Г.І. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2023. Т. 94 (2). С. 128–149. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/5205> (дата звернення: 19.02.2023).

4. Романовський О.Г., Резнік С.М. Сприйняття студентами моделі «перевернутий клас» у навчанні викладацького лідерства *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2023, Т. 97, № 5. С. 73-93. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v97i5.5335> (дата звернення: 19.02.2023).

5. Філософія культури як системна парадигма сучасної освіти / Т. І. Андрущенко, Т.В. Андрущенко, К.О. Ващенко. *Міждисциплінарні дослідження складних систем = Interdisciplinary Studies of Complex Systems* : зб. наук. пр. Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. № 22. С. 77–86. DOI: <https://doi.org/10.31392/iscs.2023.22.077> (дата звернення: 19.02.2023).

6. Advancing Internationalization Agenda Amidst the War in Ukraine: Kindness and Trauma Informed Teaching Project in Teacher Education / Kuzmina S., Foo S., Matviienko O., Glazunova, T. *The 9th International Conference on Higher Education Advances (HEAd'23)* (June 19–22). Spain, 2023. P. 83–90. URL: <https://headconf.org/wp-content/uploads/pdfs/16252.pdf> (дата звернення: 19.02.2023).

7. Borodiyenko O., Malykhina Y., Spryndys S., Kamenska I., Bokshyts O., Ukrainian universities as clusters of regional socioeconomic development: inspirations from european experience. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики = Financial and credit activity: problems of theory and practice* : зб. наук. пр. / ТОВ «ФІНТЕХАЛЬЯНС». Київ: [б. в.], 2023. № 3(50). С. 447–456. URL: <https://doi.org/10.55643/fcarpr.3.50.2023.4026> (дата звернення: 19.02.2023).

8. Borodiyenko O., Melnyk O., Nychkalo N. The role of international cooperation in the development of vocational education in Ukraine. *European Journal of Education*. 2023. Vol. 58, Iss. 4. P. 665–680. DOI: <https://doi.org/10.1111/ejed.12586>.

9. Bykov V.Y. Revitalizing education through the integration of cloud technologies. *Educational Dimension*. 2023. Vol. 8 P. 143–167. DOI: <https://doi.org/10.31812/ed.598>. URL: <https://esu.com.ua/article-41782> (дата звернення: 19.02.2023).

10. Ethics of New Technologies in Distance Learning of a Foreign Language: a Neuroscientific Approach / Sidun L., Borysenko I. Pinchuk L., Ahibalova T., Karachova D., Gurevych R.. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2023. Vol. 14, No 3. P. 241–253. DOI: <https://doi.org/10.18662/brain/14.3/473>.

11. Features of Information and Communication Technologies in the Educational Process: Neuroscience in Education / Nefedchenko V., Ostapenko E., Bokhonko Y., Gurevych R., Shanaieva-Tsymbal L., Rud O. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2023. Vol. 14, No 4. P. 292–307. DOI: <https://doi.org/10.18662/brain/14.4/506>.

12. Introduction of Coaching Technologies Into Higher Education Theory and Practice / Zelenin V., Andrushchenko T. et al. *Journal of Higher Education Theory and Practice*. 2023. Vol. 2. P. 153–160. DOI: <https://doi.org/10.33423/jhetp.v23i2.5817> (дата звернення: 19.02.2023).

13. Investigation of the resistance of different textile prints to washing and abrasion / Skyba M., Prybeha D. et al. *Fibres and Textiles*. 2023. Vol. 30 (3). P. 19–30. URL: http://vat.ft.tul.cz/2023/3/VaT_2023_3_3.pdf (дата звернення: 19.02.2023).

14. Matviienko, O., Kuzmina, S., Yanishevskaya, Z. Gamified English Language Learning in Ukraine: Critical Divide between Tradition and Innovation. *Arab World English Journal (AWEJ)*. 2023. Iss. 9. P. 161–172. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/call9.11> (дата звернення: 19.02.2023).

15. Modeling of Energy-Saving Technologies in Traction Rolling Stock Projects / Holub H., Dmytrychenko M. et al. *Proceedings of 7th ASRES International*

Conference on Intelligent Technologies. 2023. P. 77–84. DOI: https://doi.org/10.1007/978-981-99-1912-3_7.

16. Modelling of the preparation of masters of professional education for activities in the information and digital environment=Моделювання підготовки магістрів професійної освіти до діяльності в інформаційно-цифровому середовищі / Lazarenko N. Gurevych R. et al. *Information Technologies and Learning Tools.* 2023. Vol. 96, № 4. С. 137–151. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v96i4.5275> (дата звернення: 15.02.2023).

17. Modelling the Universities' E-Infrastructure for the Development of Open Science in Ukraine / Drach I., Petroye O., Bazeliuk N., Borodiyenko O., Slobodianiuk O. *Lecture Notes in Computational Science and Engineering.* Information Technology for Education, Science, and Technics. Proceedings of ITEST. Springer, Cham, 2023. P. 275–298. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-35467-0_19.

18. Selection of digital Tools for organizing students' group work in distance Education / Gurzhii A.M., Glazunova O.G. et al. *Information Technologies and Learning Tools.* 2023. Vol. 94, No 2. P. 87–101. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/5211> (дата звернення: 19.02.2023). (Scopus).

19. Theoretical background of the system for advanced qualifications of civil safety specialists in human capital management (Ukrainian context) / Mykhailov V., Radkevych V., Pavlova O., Kinakh N., Radkevych O., Radomskyi I., Pryhodii M., Pavlov S., Drozich I., Tsarova Y. *Ad Alta : Journal of interdisciplinary research.* 2023. Vol. 13(2), Specsial Iss. 38. P. 110–114. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738552> (дата звернення: 19.02.2023).

20. Vashchenko, K., Kokhan, N., Zytsyk, S. War and Labor Relations : impact on the Enforcement of Civil and Labor Law, Remuneration, Vacation Time and Liability. *Journal of Law and Sustainable Development.* 2023. Vol. 11, No 11. P. 1–23. DOI: <https://doi.org/10.55908/sdgs.v11i11.2183> (дата звернення: 15.02.2023).

Статті у фахових збірниках наукових праць, що включено до міжнародних наукометричних баз даних

1. Гуржій А.М., Радкевич В.О., Пригодій М.А. Підвищення якості підготовки майбутніх фахівців з використанням віртуальних навчальних комплексів. *Нові технології навчання* : наук.-метод. зб. / ДНУ ІМЗО. Київ, 2023. № 97. С. 54-68.

2. Ничкало Н. Філософія життєвого поступу Василя Кременя. *Doktor Honoris Causa Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej.* Wasyl Grygorowicz Kremień A.D. 2023. С. 43-57.

3. Ничкало Н. Людський капітал у мирний час і в добу російської агресії проти України. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи = Profesional development of personality: problems and perspectives* : XII міжнар. наук.-практ. конференції (м. Хмельницький, 19-20 жовт. 2023 р.). Хмельницький : ХНУ, 2023. С. 20-23.

4. Підготовка майбутніх фахівців з телекомунікацій у форматі змішаного навчання: рек. щодо проведення практ. лаб. робіт / Гуржій А.М., Карташова Л. А. та ін. *Пед. науки: теорія, історія, інновац. технології*. 2023. № 3 (127). С. 423–450.

5. Nyczkało N., Wowk M., Janicka-Panek T. Współczesne strategie badań pedagogicznych: doświadczenia Ukrainy i Polski. *Естетика і етика педагогічної дії*: зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. Полтава ; Київ, 2023. Вип. 28. С. 5–27.

6. Nyczkało N.: Problem trafności w badaniach naukowo-pedagogicznych. *Badanie. Dojrzewanie. Rozwój. Trafność i rzetelność badań naukowych* / Instytut Pedagogiki Akademii Pedagogiki Specjalnej im. M. Gregorzewskiej w Warszawie Łukasiewicz, Instytut Technologii Eksploatacji ; pod red. F. Szloska. Warszawa ; Radom, 2023. S. 53–81.

7. Nychkalo N., Vanit O. Problems and challenges in the labor market due to covid-19 pandemic. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2023. Т. 13, № 1. С. 7–11. DOI: [https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13\(1\)-1](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13(1)-1).

Статті, що входять до переліку фахових видань України

1. Бородієнко О.В. Регіональна залученість у стратегічних пріоритетах і операційній діяльності провідних фламандських університетів. *Молодь і ринок*. 2023. № 5. С. 29–38. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/282779> (дата звернення: 19.02.2023).

2. Бородієнко О.В. Принципи публічно-громадського управління у вищій освіті в контексті забезпечення ефективності освітньої діяльності. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький : РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка. 2023. Вип. 209. DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-209-22-29.

3. Бородієнко О. Регіональна залученість: аналізуючи досвід фламандських університетів. *Молодь і ринок*. 2023. №6/7. С. 21–28. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.287908>.

4. Використання штучного інтелекту у вищій освіті / Драч І., Петроє О та ін. *Університети і лідерство*. 2023. №15. С. 66–82. DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2023-15-66-82>.

5. Використання інноваційних технологій у навчальному процесі / Гуревич Р., Бойчук В., Коношевський Л. та ін. *Молодь і ринок*. 2023. № 5. С. 18–24. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/issue/view/16831> (дата звернення: 19.02.2023).

6. Дмитриченко М. Ф., Білякович М. О., Мусійко В. Д., Токін О. П. Напрями та шляхи підвищення якості підготовки фахівців з галузевого машинобудування. DOI: <https://doi.org/10.33744/2308-6645-2023-1-55-108-114>.

7. Змішане навчання як сучасна форма побудови навчального процесу / Гуревич Р., Гордійчук Г. та ін. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід,*

проблеми : зб. наук. пр. Вінниця : Друк плюс, 2023. Вип. 69. С. 14–35. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/issue/view/195> (дата звернення: 19.02.2023).

8. Кіпенський А. В., Романовський О. Г., Пономарьов О. С. Акмеологічні аспекти розвитку інтелігентності. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2023. № 2. С. 91–103. DOI: <https://doi.org/10.20998/2078-7782.2023.2.08>.

9. Контрольні листи для взаємооцінювання у диференційованому навчанні професійно орієнтованого іншомовного письма і говоріння ІТ студентів / Синєкоп О. С. ... Матвієнко О. В. та ін. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2023. Т. 11, № 8. С. 79–83. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i8-012>. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/14126> (дата звернення: 19.02.2023).

10. Курок В. П., Шевель Б. О. Аналіз проблеми підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до економічної освіти учнів. *Вісн. Глухів. нац. пед. ун-ту імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки* : зб. наук. пр. / Глухів. нац. пед. ун-т імені Олександра Довженка. Глухів : [б. в.], 2023. Вип. 1. С. 12–17. URL: <https://drive.google.com/file/d/1u4uGqCgH7Tuys4Sppu95BWIHjY6-AYG-/view> (дата звернення: 19.02.2023).

11. Курок В. П., Хабенко М. Є., Зінченко А. В. Формування толерантності майбутніх педагогів професійного навчання в процесі професійної підготовки. *Вісн. Глухів. нац. пед. ун-ту імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки* : зб. наук. пр. / Глухів. нац. пед. ун-т імені Олександра Довженка. Глухів : [б. в.], 2023. Вип. 2. С. 12–17. URL: https://drive.google.com/file/d/18Iwvixx86vx2KUNWeGxinIyKphyJRK_Z/view?usp=sharing (дата звернення: 19.02.2023).

12. Курок В. П., Бурчак Л. В. Визначення структурного складу інноваційної компетентності майбутніх педагогів. *Вісн. Глухів. нац. пед. ун-ту імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки* : зб. наук. пр. / Глухів. нац. пед. ун-т імені Олександра Довженка. Глухів : РВВ ГНПУ імені О. Довженка, 2023. Вип. 3. С. 12–19. URL: <http://visn-ped.gnpu.edu.ua/index.php/uk/home1/77-visnyk-hlukhivskoho-natsionalnoho-pedahohichnoho-universytetu-imeni-oleksandra-dovzhenka-2023-vyp-3-53> (дата звернення: 19.02.2023).

13. Курок В. П., Бурчак С. О. Дефініювання феномену творчості в педагогічній теорії й практиці. *Наук. вісн. Льотної академ. Серія: Педагогічні науки* : зб. наук. пр. / Нац. авіац. Ун-т., Льотна акад. Нац. авіац. ун-ту. Кропивницький : ЛА НАУ, 2023. Вип. 13. С. 65–73. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sbfasps_2023_13_10 (дата звернення: 19.02.2023).

14. Курок В. П., Химан Г. П. Зарубіжний досвід підготовки психологів у ЗВО. *Інновац. педагогіка*. 2023. Вип. № 65, Т. 2. С. 61–65. URL: <http://www.innovpedagogy.od.ua/65-2> (дата звернення: 19.02.2023).

15. Лук'янова Л. Стратегії розвитку закладів загальної середньої освіти: пріоритетні завдання у національному та європейському вимірах. *Імідж*

сучасного педагога. 2023. № 3. С. 5–11. URL: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/281014> (дата звернення: 19.02.2023).

16. Лук'янова, Л. Моделі підтримки осіб з інвалідністю у реалізації права на працю: зарубіжний досвід, українські реалії. *Освіта осіб з особливими потребами : шляхи розбудови* : наук.-метод. зб. / НАПН України, Ін-т спец. педагогіки, ГО «Асоц. фах. спец. та інклюз. освіти». Київ : [б. в.], 2023. № 23. С. 67–87. URL: <https://spp.org.ua/index.php/journal/issue/view/12> (дата звернення: 19.02.2023). DOI: <https://doi.org/10.33189/epsn.v2i23.231>.

17. Лук'янова Л. Б., Домбровські Т., Валасік М. Навчально-діяльнісна мотивація дорослої людини: психологічна сутність і структура. *Освіта дорослих: теорія досвід перспективи* : зб. наук. пр. / НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. Київ : [б. в.], 2023. Т. 24. № 2. С. 10–25. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.2\(24\).2023.10-25](https://doi.org/10.35387/od.2(24).2023.10-25). URL: <http://adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/issue/view/24> (дата звернення: 19.02.2023).

18. Лук'янова Л. Б., Вовк М. П., Соломаха С. О., Грищенко Ю. В. Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти : українські реалії і перспективи : наук.-аналіт. доп. / за наук. ред. Н. Г. Ничкало ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ ; Чернівці : Букрек, 2023. 80 с. : рис., табл. URL: https://lib.iitta.gov.ua/735301/1/Науково-аналітична_доповідь.pdf (дата звернення: 19.02.2023).

19. Національна свідомість як складова професійної спрямованості майбутніх педагогів вищої школи / Романовський О. Г., Солодовник Т. О. та ін. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2023. № 3. С. 1–16. DOI: <https://doi.org/10.20998/2078-7782.2023.3.01>.

20. Ничкало Н. Народження традицій. *Освіта і суспільство*. 2023. Листоп. – груд. (№ 11/12). С. 14–15.

21. Ничкало Н. Ольга Щербак: Semper in altum. *Освіта і суспільство*. 2023. Лип. – серп. (№7/8). С. 21.

22. Ничкало Н. Україна. Науковці й освітяни : незламні у війні / редкол.: Шеремета Ю. А. [та ін.]. Київ: Альфа-Віта Груп, 2023. 232 с.: іл.

23. Падалка О. С. Інноваційна модель розвитку економічної освіти : історія і сучасність. *Нова парадигма економічної освіти у контексті інноваційної моделі розвитку вітчизняної освіти* : зб. наук. пр. V Міжнар. наук.-практ. конф., 30 листоп. 2023 р. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 188–197.

24. Педагог очима студентів: сприйняття професійної спрямованості, професійного іміджу, організації партнерської взаємодії, інформаційної компетентності, професійної компетентності та викладацького лідерства. Романовський О. Г., Ігнатюк О. А. та ін. *Теорія і практика управління соц. системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2023. № 1. С. 3–23. DOI: <https://doi.org/10.20998/2078-7782.2023.1.01> (дата звернення: 19.02.2023).

25. Поліщук А., Скиба М. Експериментальне дослідження зразків, виготовлених із подрібнених полімерних відходів на 3D-принтері зі шнековим

екструдером. *Вісн. Хмельниц. нац. ун-ту: Технічні науки*. 2023. № 6, С. 292–306. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/?p=20968> (дата звернення: 19.02.2023).

26. Поліщук А., Скиба М. Обґрунтування конструкції сопла екструдера 3D-принтера, що використовує гранули та подрібнені частки полімеру в якості вихідної сировини. *Вісн. Хмельниц. нац. ун-ту: Технічні науки*. 2023. № 5. Ч. 1. С. 192–205. DOI: <https://www.doi.org/10.31891/2307-5732-2023-325-5-192-204> (дата звернення: 19.02.2023).

27. Професійно орієнтоване англомовне інтерв'ю як метод оцінювання майбутніх ІТ фахівців на рівні університету / Синєкоп О., Матвієнко О. та ін. *Вісн. Черкас. нац. ун-ту імені Богдана Хмельницького. Серія: «Педагогічні науки»*. 2023. Вип. 3. С. 94–101. DOI: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-3-94-101> URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/4916> (дата звернення: 19.02.2023).

28. Радкевич В. О. Наукова і науково-організаційна діяльність інституту професійної освіти НАПН України та перспективи його розвитку (2018–2022 рр.). *Вісн. НАПН України*. 2023. Вип. 5. С. 1–26. URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/371/433> (дата звернення: 19.02.2023).

29. Рефлексивний підхід до диференційованого навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування майбутніх ІТ фахівців / Синєкоп О. С., Матвієнко О. В. та ін. *Інновац. педагогіка*. 2023. Вип. 62, Т. 2. С. 90–96. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/62/part_2/16.pdf (дата звернення: 19.02.2023). DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/62.2.16>.

30. Розвиток цифрової грамотності здобувачів освіти засобами цифрових освітніх середовищ / Роман Гуревич, Леонід Коношевський та ін. *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія* / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця : [б. в.], 2023. Вип. 75. С. 7–13. URL: <https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/issue/archive> (дата звернення: 19.02.2023).

31. Розвиток готовності майбутніх педагогів до роботи в умовах змішаного навчання / Гуревич Роман Семенович, Коношевський Леонід Леонідович та ін. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. Вінниця : Друк плюс, 2023. Вип. 70. С. 155–175. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/issue/view/196> (дата звернення: 19.02.2023).

32. Розвиток педагогічних ідей І. Зязюна у теорії і практиці сучасної освіти / О. М. Отич, В. І. Кушерець. *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 1. С. 1–9. URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/352> (дата звернення: 19.02.2023).

33. Самостійна робота майбутніх учителів математики з використанням інформаційно-комунікаційних технологій / Гуревич Р., Коношевський Л. та ін. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. Вінниця : Друк

плюс, 2023. Вип. 67. С. 15–35. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/issue/view/193> (дата звернення: 19.02.2023).

34. Сотська Г., Внукова Н. Трансформація освіти для досягнення цілей старого розвитку – 2030 : нова педагогічна парадигма. *Вісн. Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*. 2023. Vol. 1, No. 7. Р. 7–21. URL: <https://unesco-journal.com.ua/index.php/journal/issue/view/8> (дата звернення: 19.02.2023).

35. Сотська, Г. І. Формування проєктної культури у процесі бакалаврської підготовки дизайнерів одягу в закладах вищої освіти України і Данії. *Естетика і етика педагогічної дії* : зб. наук. пр. / Ін-т. пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. Полтава ; Київ, 2023. Вип. 27. С. 113–124. URL: <http://aesthetichpedaction.pnpu.edu.ua/article/view/282139> (дата звернення: 19.02.2023).

36. Філіпчук Н. О., Філіпчук Г. Г. Культуровідповідність «Педагогіки добра Івана Зязюна». *Естетика і етика педагогічної дії* : зб. наук. пр. / Ін-т. пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. Полтава ; Київ, 2023. Вип. 27. С. 17–28.

37. Філіпчук Г. Г. Персонологія освіти і культури Буковини: Сидір Воробкевич як педагог і просвітник. *Мистецтво та освіта*. 2023. № 3. С. 2–7. DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-3\(109\)-2-7](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-3(109)-2-7).

38. Формування загальнокультурної компетентності майбутніх учителів засобами електронного навчання / Гуревич Р. С., Коношевський Л. Л. та ін. *Пед. науки: теорія, історія, інновац. технології*. 2023. № 3. С. 322–350. URL: https://pedscience.sspu.edu.ua/?page_id=5046 (дата звернення: 19.02.2023).

39. Цифрові грамотність, компетентність, технології – точки дотику в освітньому процесі / Гуревич Р., Коношевський Л. та ін. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : педагогічні науки* / Нац. акад. Держ. прикордон.служби України ім. Б. Хмельницького. Хмельницький : НАДПСУ, 2023. № 1(32). С. 64–87. URL: <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedzbirnyk/article/view/1363> (дата звернення: 19.02.2023).

40. Цифрова компетентність педагогів в умовах інформатизації освіти / Роман Гуревич Р., Леонід Коношевський та ін. *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія* / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця : [б. в.], 2023. Вип. 74. С. 7–13. URL: <https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/issue/view/199> (дата звернення: 15.02.2023).

41. Цифрове освітнє середовище в закладах освіти / Роман Гуревич, Галина Гордійчук та ін. *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія* / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця : [б. в.], 2023. Вип. 73. С. 7–13. URL: <https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/issue/view/198> (дата звернення: 19.02.2023).

42. Цифрові інструменти у тестовому контролі сформованості у ІТ студентів професійно орієнтованої англійської компетентності / Синєкоп О. С.

... Матвієнко О. В. та ін. *Іноземні мови*. 2023. № 3. С. 20–25. URL: <http://fl.knlu.edu.ua/issue/view/17227> (дата звернення: 19.02.2023).

43. Evaluation of computer science students' work on it projects based on quantization of professional activity / Gurevych R., Klochko O. et al. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. Вінниця : ТОВ «Друк плюс», 2023. Вип. 68. С. 5–18. DOI: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2023-68-5-18>. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/issue/view/194> (дата звернення: 19.02.2023).

44. Standardisation of vocational teacher training in Ukraine = Стандартизація професійної підготовки педагогів професійного навчання в Україні / Radkevych V., Pryhodii M. et al. *Professional Pedagogics*. 2023. № 1. С. 94–102. DOI: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.94-102>. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737008> (дата звернення: 19.02.2023).

Статті у міжнародних виданнях

1. Биков В.Ю., Лупаренко Л.А. Практика розроблення веборієнтованих енциклопедій в Україні. *Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії* : зб. матеріалів V Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму, Київ, 20 вер. 2023 / за заг. ред. І. М. Савченко, В. В. Ємець. Київ : Нац. центр «Мала академія наук України», 2023. С. 154–157. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737183> (дата звернення: 19.02.2023).

2. Гуржій А.М., Радкевич В.О., Пригодій М.А. Методологічні засади цифровізації професійної освіти. *Наука та освіта* : зб. наук. пр. XVII Міжнар. наук. конф. 15–22 січ. 2023 р., Хайдусобосло (Угорщина). Хмельницький : ХНУ, 2023. С. 22–26. URL: <https://iftomm.ho.ua/docs/SE-2023.pdf#page=25> (дата звернення: 19.02.2023).

3. Гуржій А.М., Карташова Л.А. Дидактика EdTech: шляхи та принципи якісного навчання. *Наука та освіта* : зб. пр. XVII Міжнар. наук. конф. (м. Хайдусобосло, Угорщина 15–22 січ., 2023 р.). Хмельницький : ХНУ, 2023. С. 27–30. URL: <https://iftomm.ho.ua/docs/SE-2023.pdf> (дата звернення: 19.02.2023).

4. Гуржій А.М. Застосування віртуальних навчальних засобів у закладах професійної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. XVI Міжнар. наук.-практ. конф., 3–4 жовт. 2023 р. Вінниця, 2023. С. 122–127.

5. Дмитриченко М.Ф., Гутаревич Ю.Ф. Використання термоелектричного пристрою для підтримання оптимальної температури повітря на впуску двигуна з іскровим запалюванням за роботи на спиртовмісному бензині. *Journal of Thermoelectricity*. 2023. № 1. P. 55–63.

6. Підготовка майбутніх фахівців з телекомунікацій у форматі змішаного навчання: рекомендації щодо проведення практичних лабораторних робіт / Гуржій А.М., Карташова Л.А., Квятковська А.В., Зайчук В.О. *Педагогічні*

науки: теорія, історія, інновац. технології. 2023. № 3. С. 423–450. URL: https://pedscience.sspu.edu.ua/?page_id=5046 (дата звернення: 19.02.2023).

7. Створення електронних навчальних курсів: інноваційні підходи / Гуржій А.М., Карташова Л.А. та ін. *Сучасні досягнення в науці та освіті* : зб. пр. XVIII Міжнар. наук. конф., 13–20 верес. 2023 р., м. Нетанія, Ізраїль. Хмельницький : ХНУ, 2023. С. 23–27. URL: https://iftomm.ho.ua/pages/mase-2023_1.php?link2_clicked=true (дата звернення: 19.02.2023).

8. Струтинський В.Б., Гуржій А.М. Елементи теорії проєктування маніпуляторів із композитних матеріалів для наземних роботизованих комплексів спеціального призначення. *Прогресивна техніка, технологія та інженерна освіта* : зб. наук. пр. XXIII Міжнар. наук.- техн. конф., 30 трав.–01 черв. 2023 р. Київ : НТУУ «КПІ» ім. Ігоря Сікорського, 2023. С. 126–138.

9. Competence of the Head of an Educational Institution and its Management Possibilities in Covid-19 Conditions / Inese Mikaskina, ... Oleh Padalka et al. *Society. Integration. Education*. 2023. Vol. 1 : Proceedings of the International Scientific Conference. May 26th-27th, 2023. |P. 418-426. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2023vol1.7174>.

10. Development of integrative-transparent educational environment training engineers of agricultural production / Nikolaenko S., Bulgakova O., Yasinetska I., Zbaravska L., Dukulis I. *Engineering for Rural Development: 22 nd International Scientific Conference*, May 24–26, 2023. Jelgava 2023. Vol. 22, P. 683–690. URL: <https://www.tf.lbtu.lv/conference/proceedings2023/Papers/TF137.pdf> (дата звернення: 19.02.2023).

11. Lukianowa, L. Trafność i rzetelność badań andragogicznych: implikacje dla praktyki. *Badanie. Dojrzewanie. Rozwój. Trafność i rzetelność badań naukowych* / Instytut Pedagogiki Akademii Pedagogiki Specjalnej im. M. Gregorzewskiej w Warszawie Łukasiewicz, Instytut Technologii Eksploatacji ; pod red. F. Szloska. Warszawa ; Radom, 2023. S. 91–107.

12. Lukianova L. Challenges and necessty in further researches on adult professional education in Polish-Ukrainian cooperation. *Edukacja ustawiczna dorosłych*. Radom : Łukasiewicz – Instytut Technologii Eksploatacji. 2023. № 1/2023. S. 11–24. DOI: <https://doi.org/10.34866/xw1c-n712>.

13. Lukianova, L. Ukraińscy migranci wojenni na polskim rynku pracy. Szanse i ograniczenia. *Rynek Pracy*. 2023. № 4 (188). S. 60–80. DOI: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0054.0900>.

14. Lukianova L., Symela K. Ways of institutionalization of informal education and mechanisms of validation and evaluation of learning results obtained outside formal education. *Edukacja ustawiczna dorosłych*. Radom : Łukasiewicz – Instytut Technologii Eksploatacji. 2023. Nr 3. S. 11–24. DOI: <https://doi.org/10.34866/c9t5-ke94>.

15. Lukianova L., Ovcharuk, O. Training of future teachers in Ukraine and the republic of Poland: current challenges and ways to overcome them. *Edukacja zawodowa i ustawiczna* / (red. naukowa): N. Nyczkało, A. Solak. Warszawa : Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie. 2023. Nr 8. S.57-65

16. Pedagogical Mechanisms to Activate the Creative Development of Students of Art and Pedagogical Specialties of Higher Education Institutions by Means of the Latest Art / Piddubna O., Pylnik M., Pichkur M., Poluden L., Sotska H. Maksymchuk A. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*. 2023. Vol. 15, Iss. 3. P. 1–14. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/38267/1/5115-Article%20Text-21331-2-10-20230904.pdf> (дата звернення: 19.02.2023).

17. Programming of pedagogical technology for formation of professional competence studying special disciplines in agricultural engineering sciences / Nikolaenko S., Bulgakova O., Yasinetska I., Zbaravska L., Dukulis I., Shynkaruk N., Rucins A. *Engineering for Rural Development : 22 nd International Scientific Conference*, May 24–26, 2023. Jelgava 2023. Vol. 22. P. 667–673. URL: <https://www.tf.lbtu.lv/conference/proceedings2023/Papers/TF135.pdf> (дата звернення: 19.02.2023).

18. Radkevych V., Radkevych O. Perspectives of development of professional education in Ukraine in the context of current challenges. *Quality of Life in Global and Local Contexts: Values, Innovation, and Multidisciplinary Dimensions : Monograph / The Academy of Applied Sciences – Academy of Management and Administration in Opole*. (2023). P. 269–278. URL: https://www.wszia.opole.pl/wp-content/uploads/2024/01/Mono_Opole_2023-1.pdf (дата звернення: 19.02.2023). DOI: 10.1007/978-3-031-13090-8_5.

19. Research on inter-disciplinary links training engineers-designers for agricultural machinery at agricultural universities / Nikolaenko S., Bulgakova O., Zbaravska L., Rucins A., Dukulis I. *Engineering for Rural Development: 22 nd International Scientific Conference*, May 24–26, 2023. Jelgava 2023. Vol. 22, P. 651–660. URL: <https://www.tf.lbtu.lv/conference/proceedings2023/Papers/TF133.pdf> (дата звернення: 19.02.2023).

Статті в інших наукових виданнях

1. Бородієнко О. Зарубіжний досвід публічно-громадського управління університетами: дослідницький візит до Гентського університету (Бельгія). *Вісн. НАПН*. 2023. Том 5. № 1. С. 1–8. URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/387> (дата звернення: 19.02.2023).

2. Гуржій А.М., Пригодій М.А. Формування цифрових навичок і компетентностей здобувачів освіти для цифрової трансформації суспільства. *Розвиток сучасної, науки та освіти: реалії, проблеми якості, інновації* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. і інтернет конф. (м. Запоріжжя, 29–31 трав. 2023 р.). Запоріжжя : ТДАТУ, 2023. С. 229–233. (категорія Б).

3. Гуржій А.М., Пригодій М.А. Методичні основи використання віртуальних лабораторій у системі професійної освіти. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи* : матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. 19–20 жовт. 2023 р. Хмельницький, 2023. С. 77–84. (категорія Б).

4. Гуржій А., Радкевич В., Пригодій М. Підвищення якості підготовки майбутніх фахівців із використанням віртуальних навчальних комплексів. *Нові технології навчання* : зб. наук. пр. / ДНУ «Ін-т модернізації змісту освіти». Київ: [б. в.], 2023. Вип. 97. С. 42–50. URL: <https://doi.org/10.52256/2710-3560.97.2023.97.05>. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738704> (дата звернення: 19.02.2023).

5. Гуржій А.М., Радкевич В.О., Пригодій М.А. Методологічні засади цифровізації професійної освіти. *Наука та освіта* : зб. пр. XVII Міжнар. наук. конф. (м. Хайдусобосло, Угорщина 15–22 січ., 2023 р.). Хмельницький : ХНУ, 2023. С. 22–26. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734260> (дата звернення: 19.02.2023).

6. Лазаренко Н.І., Гуревич Р.С., Кізім С.С. Трансформаційні процеси в освіті: методологія, теорія, досвід, проблеми (XVI міжнародна науково-практична конференція у Вінниці). *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 2. С. 1–15. DOI: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/issue/view/12> (дата звернення: 16.02.2023).

7. Лащик Я., Ничкало Н. Єднання польських і українських науковців-педагогів у творчій співпраці в умовах війни. *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 1. С. 1–18. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5146> (дата звернення: 19.02.2023).

8. Лук'янова Л.Б. З досвіду мережевої взаємодії інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України та закладів вищої педагогічної освіти України. *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 2. С. 1–15. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5221>
<https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/issue/view/12> (дата звернення: 19.02.2023).

9. Педагогічне партнерство як чинник якісної практичної підготовки майбутніх педагогів в умовах воєнних реалій (досвід узаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України та Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка) / Лук'янова Л.Б., Ляной Ю.О. та ін. *Вісн. НАПН України*. 2023. Т. 5, № 2. С. 1–15. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5206> (дата звернення: 19.02.2023).

10. Радкевич В. Основні напрями науково-методичного забезпечення розвитку професійної освіти в умовах нових викликів. *Професійна освіта*. 2023. № 1. С. 27–30.

11. Рожнова Т., Олійник В. Управління підготовкою фахівців у закладах професійно-технічної освіти на засадах інноваційних технологій. *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина») : електрон. наук. журн. Київ : [б. в.], 2023. № 14. С. 409–418. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/issue/view/183> (дата звернення: 19.02.2023).

12. Системна модернізація державного устрою повоєнної України за ключовими напрямами: навчальні засади / Дмитренко Г. А., Олійник В. В. та ін. ; за заг. ред. Г. А. Дмитренка, В. В. Олійника. 2-ге вид. виправ. і допов. Київ : ДКС-Центр, 2023. 244 с.

13. Як навчитися модернізувати державний устрій повоєнної України за ключовими напрямками : навч.-наук. матеріал / Г. А. Дмитренко, Н. В. Головач та ін. Київ : ДКС-Центр, 2023. 96 с.

14. Nikolaenko S., Bulgakova O. Research on development of agricultural mechanics in Ukraine based on the study of the works of her patriarch, academician Petro Vasylenko. *Mechanization in Agriculture & Conserving of The Resources LXIX*. 2023. Vol. 67 Iss. 5. P. 147–149. URL: <https://stumejournals.com/journals/am/2023/5/147.full.pdf> (дата звернення: 19.02.2023).

Матеріали конференцій (тези)

1. Бородієнко О.В. Критерії оцінювання та моніторингу публічно-громадського управління в університетах України. *Modern problems of science, education and society : proceedings of the 7th International scientific and practical conference SPC “Sci-conf.com.ua”* (Sept. 11–13, 2023). Kyiv, Ukraine. 2023. P. 231–239. URL: <https://sci-conf.com.ua/vii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-problems-of-science-education-and-society-11-13-09-2023-kiyiv-ukrayina-arhiv/> (дата звернення: 17.02.2023).

2. Бородієнко О. Принципи формування персонального складу наглядових рад закладів професійної освіти. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи : матеріали XII міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 19–20 жовт. 2023 р.)*. Хмельницький : ХНУ, 2023. С. 41–43.

3. Бородієнко О.В. Регіональна залученість фламандських університетів: вплив на позиції у міжнародних рейтингах. *Science and innovation of modern world. Proceedings of the 9th International scientific and practical conference*. London, United Kingdom : Cognum Publishing House.. 2023. P. 302–310. URL: <https://sci-conf.com.ua/ix-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiyascience-and-innovation-of-modern-world-18-20-05-2023-london-velikobritaniya-arhiv/> (дата звернення: 19.02.2023).

4. Гуревич Р.С. Цифровізація сучасної освіти як відповідь на виклик інформаційного суспільства. *Сучасні педагогічні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців у закладах фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи*: матер. Всеукр. наук.-метод. конф. (Вінниця, 21 квіт. 2023 р.) Вінниця : ФОП Рогальська І. О., 2023. 363 с.

5. Гуревич Р.С. Дуальна освіта в Німеччині: перспективи імплементації в заклади освіти України. *Трудове навчання та технології: сучасні реалії та перспективи розвитку* : зб. матеріалів XI Міжнар. наук.-практ. конф. пам'яті акад. Д. О. Тхоржевського, 27 трав. 2023 р. Київ : УПУ імені М. П. Драгоманова, 2023. С. 11-15

6. Гуревич Р.С. Цифрова компетентність педагогів в умовах інформатизації освіти. *Особистісний і професійний розвиток дорослих: проблеми і перспективи* : VII Всеукр. пед. читання, присвячені пам'яті академіка Семена Устимовича Гончаренка. 14 черв. 2023. Київ, 2023. С.10-14

7. Гуревич Р.С., Опушко Н.Р. Професійні компетентності майбутнього: досвід формування в вищих навчальних закладах німецькомовних країн. *Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця* : Міжнародна науково-практична конференція. 7–8 груд. 2023 р., м. Суми. 2023.

8. Гуревич Р.С. Змішане навчання – нова форма чи парадигма освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. матеріалів XVI Міжнар. наук.-практ. конф. 3–4 жовт. 2023. Вінниця. 2023. С. 7-12

9. Гуревич Р.С. Особливості змішаного навчання в нових освітніх реаліях. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи* : матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. 19–20 жовт. 2023 р. Хмельницький, 2023. С. 5-13

10. Дмитриченко М.Ф., Токін О.П., Харченко А.М. Роль аналізу контрольних заходів у забезпеченні якості освітнього процесу в університеті. *Управління якістю підготовки фахівців* : матеріали XXVIII Міжнар. наук.-метод. конф. (м. Одеса, 20–21 квіт. 2023 р.) URL: https://odaba.edu.ua/upload/files/mateliali_UYAPF_2023_ch.2.pdf (дата звернення: 17.02.2023).

11. Курок В.П. Теоретичні основи створення інноваційно-діяльнісного середовища у закладі вищої освіти. *Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій*: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф (м. Глухів, 7 квіт. 2023 р.) Глухів : НПУ ім. О. Довженка, 2023. С. 215–218.

12. Курок В.П. Технічна підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій до профільного навчання старшокласників. *Наука та освіта в умовах війни: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка* : матеріали звітної наук.-практ. конф. викладачів, докторантів, аспірантів та молодих учених, здобувачів вищої та фахової передвищої освіти (розділ вища школа) (м. Глухів, 23–24 трав. 2023 р.). Глухів, 2023. С. 102–103.

13. Курок В.П., Василенко О.О. До питання формування екологічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій. *Theories of world science and technology implementation : abstracts of xviii international scientific and practical conference*. Osaka, Japan (May 08– 10, 2023). P. 180–182. URL: <https://eu-conf.com/events/theories-of-world-science-and-technology-implementation/> (дата звернення: 19.02.2023).

14. Курок В.П., Василенко О.О. Формування екологічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій в контексті сталого розвитку. *Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм* : матеріали IV Міжнар. викладацько-студ. наук.-практ. конф. (м. Кременчук, 17 берез. 2023 р.). Кременчук, 2023. С. 16–17.

15. Курок В.П., Химан Г.П. Досвід професійної підготовки у США. *Innovation processes in science and education* : матеріали V Міжнар. наук.-практ.

інтернет конф., 21 листоп. 2023 р., м. Zdar nad Sazavou, Czech Republic). С. 20–22.

16. Лук'янова Л. Практична підготовка майбутніх вчителів у закладах вищої педагогічної освіти в Україні і зарубіжжі. *Модернізація педагогічної освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу*: зб. матеріалів міжнар. форуму / за заг. ред. акад. В. П. Андрущенко. Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 242–244 URL: <http://enpuir.npu.edu.ua:8080/handle/123456789/39217> (дата звернення: 19.02.2023).

17. Лук'янова Л. Педагогічна наука: розвиток міжнародної співпраці в умовах воєнного часу. *Розвиток педагогічної науки і практики в умовах воєнного та повоєнного часу*: матеріали Звітної наук.-практ. конф. Ін-ту пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за 2022 рік (Київ, 16–23 берез. 2023 р.). Київ: Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2023. С. 2-7 URL: <http://iprood.com.ua/e-library/programi-i-zbirniki-materialiv/rozvitok-pedagogichno-nauki-i-praktiki-v> (дата звернення: 19.02.2023).

18. Поліщук А., Скиба М. Перспективи розробки обладнання для подрібнення відходів 3D друку. *Мехатронні системи: інновації та інжиніринг* : тези доп. VII Міжнар. наук.-практ. конф. 23 листоп. 2023 р. Київ : КНУТД, 2023. С. 115–116. URL: <https://zenodo.org/records/10202155> (дата звернення: 17.02.2023).

19. Поліщук А.О., Скиба М.С., Поліщук О.С. Фактори, що впливають на нагрівання корпусу екструдера з принтера. *Мехатронні системи: інновації та інжиніринг* : тези доп. VII Міжнар. наук.-практ. конф. 23 листоп. 2023 р. Київ : КНУТД, 2023. С. 128–129. URL: <https://zenodo.org/records/10202155> (дата звернення: 17.02.2023).

20. Публікаційна активність вчених університетів в умовах відкритої науки / Драч І., Петроє О., Бородієнко О, Регейло І., Слободянюк О., Базелюк Н. та ін. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2023: горизонти інновацій* : зб. матеріалів VII Міжнар. наук. конф. (Київ, 25 трав. 2023 р.). Ін-т педагогіки НАПН України. Київ; Тернопіль, 2023. С. 100–105. URL: <https://doi.org/10.32405/978-617-692-804-1> (дата звернення: 17.02.2023).

21. Романовський О.Г., Жушма Т.В., Кас'яненко А.І. Роль викладача у формуванні лідерської позиції студентської молоді. *Актуальні проблеми соціального розвитку в суспільстві змін* : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. 27–29 квіт. 2023 р., м. Харків / за заг. ред. Кіпенського А. В. Харків : НТУ «ХП», 2023. С. 46–48.

22. Романовський О.Г., Калініченко К.В., Жушма Т.В. Види лідерів та їх психологічні якості для організації роботи в колективі. *Психологічний інструментарій розвитку лідерського потенціалу сучасної молоді: теорія і практика*: матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф. здобувачів та молодих вчених (12 жовт. 2023 р.) / за заг. ред. Н. В. Підбуцької. Харків : НТУ «ХП», 2023. С. 68–70.

23. Романовський О.Г., Поліщук Д.В. Мотивація майбутніх викладачів вищої школи до формування організаційної культури. *Психологічний інструментарій розвитку лідерського потенціалу сучасної молоді: теорія і практика*: матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. здобувачів та молодих вчених (12 жовт. 2023 р.) / за заг. ред. Н. В. Підбуцької. Харків : НТУ «ХП», 2023. С. 115–119.

24. Романовський О.Г., Пономаренко П.М. Формування управлінської компетентності у майбутніх офіцерів як педагогічна проблема. *Психологічний інструментарій розвитку лідерського потенціалу сучасної молоді: теорія і практика* : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. здобувачів та молодих вчен. (12 жовт. 2023 р.) / за заг. ред. Н. В. Підбуцької. Харків : НТУ «ХП», 2023. С. 119–122.

25. Романовський О.Г., Безрук Д.О. Проблема формування лідерських якостей майбутнього педагога вищої школи як ефективного менеджера. *Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес*: матеріали всеукр.наук.-теор. конф. студ. та аспір. 19–20 квіт. 2023 р. Харків: НТУ «ХП», 2023. С. 147–148.

26. Романовський О.Г., Горбач І.О. Критерії сформованості лідерського потенціалу майбутньої фахівців з правоохоронної діяльності пенітенціальної системи України у профільному закладі вищої освіти. *Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес* : матеріали всеукр.наук.-теор. конф. студентів та аспір. 19–20 квіт. 2023 р. Харків : НТУ «ХП», 2023. С. 151–153

27. Романовський О.Г., Юдіна А.Г. Обґрунтування змісту, ролі та призначення емоційного інтелекту харизматичного лідера. *Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес*: матеріали всеукр.наук.-теор. конф. студ. та аспір. 19–20 квіт. 2023 р. Харків : НТУ «ХП», 2023. С. 212–213. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/59770>

28. Сотська Г.І. Інформаційно-комунікаційні технології в мистецько-педагогічній освіті. *Неперервна педагогічна освіта XXI століття* : зб. матеріалів ХХ Міжнар. пед.-мистец. читань пам'яті проф. О. П. Рудницької. Чернівці : Букрек, 2023. Вип. 6. С. 25–27. URL: http://ipood.com.ua/data/NDR/nonNDR_publications/2023_Rudnytska_zbirnyk.pdf (дата звернення: 17.02.2023).

29. Сотська Г.І. (2023). Цифровізація мистецько-педагогічної освіти України. *Розвиток педагогічної науки і практики в умовах воєнного та повоєнного часу*: матеріали Звітної наук.-практ. конф. Ін-ту пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за 2022 рік (Київ, 16–23 берез. 2023 р.). С. 87–90. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/programi-i-zbirniki-materialiv/rozvitok-pedagogichno-nauki-i-praktiki-v-umovah-voennogo-ta-povoennogo-chasu---2023/> (дата звернення: 17.02.2023).

30. Філіпчук Г. Продовження розмови з Любомудром. *Лицар педагогічної науки* : наук.-попул. вид. до 95-річчя від дня народж. акад. Семена Устимовича Гончаренка / [кол. авт.] ; за заг. ред. Л. Б. Лук'янової ; упоряд.: О. В. Аніщенко,

А. М. Самко. Київ : Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2023. С. 34–37.

31. Філіпчук Г.Г. Не відвернувшись від правди. *Неперервна педагогічна освіта XXI століття* : зб. матеріалів XX Міжнар. пед.-мистец. читань пам'яті проф. О. П. Рудницької / [наук. ред.: Г. І. Сотська, М. П. Вовк]. Чернівці : Букрек, 2023. Вип. 6. С. 15–22.

32. Ціннісні принципи та підходи до оцінювання дослідницької діяльності: досвід українських університетів / Регейло І. Ю., Драч І., Петроє О., Бородієнко О., Базелюк Н., Слободянюк О. та ін. *Відкрита наука та інновації в Україні 2023* : зб. матеріалів II Міжнар. конф. (Київ, 26–27 листоп. 2023 р.) URL: <https://zenodo.org/communities/osicu?q=&l=list&p=1&s=10&sort=newest> (дата звернення: 17.02.2023).

33. Щербак О.І. Педагогічна дія – шлях до добротворення. *Розвиток педагогічної науки і практики в умовах воєнного та повоєнного часу* : матеріали Звітної наук.-практ. конф. УПООД імені Івана Зязюна НАПН України. Київ, 2023. С. 97–101.

34. Polishchuk O., Polishchuk A., Skiba M.. Equipment for processing petbottles into raw materials for the screw extruder of the printer. *Проблеми та перспективи розвитку сільськогосподарського машинобудування* : матеріали VI Всеукр.наук.-практ. Інтернет конф. Полтава, 21–22 груд. 2023 р. С. 142–146.

35. Romanovskiy O., Polishchuk D. Leadership as one of the main conditions for the formation of organizational culture of future higher education teachers. *Лідери XXI століття. Погляд у майбутнє* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. 26–27 жовтня 2023 р. / за заг. ред. Романовського О. Г. Харків : НТУ «ХП», 2023. С. 117–119.

Аналітичні матеріали

1. Лук'янова Л.Б., Вовк М.П., Соломаха С.О., Грищенко Ю.В. Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти : наук.-аналіт. доп. / за наук. редакцією Н. Г. Ничкало. Київ : Букрек, 2023. 70 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735301/> ; <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/issue/view/9> (дата звернення: 17.02.2023).

2. Лук'янова Л., Овчарук О. Аналітичний звіт за результатами опитування вчителів, які знаходяться під тимчасовим захистом в Республіці Польща у період військової агресії РФ проти України / за заг.ред. Л. Лук'янової. Київ : ТОВ Юрка Любченка, 2023. 32 с.

XVI.5. ВІДДІЛЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Монографії

1. Андрущенко В. У пошуках свободи. Історіософія української культури від найдавніших часів до наших днів. Київ : Вид-во Людмила, 2023. 736 с.
2. Бакіров В.С., Рущенко І.П. Російсько-українська війна і зміна парадигми національної безпеки. *Українське суспільство в умовах війни* / за ред. Є. Головахи, С. Макєєва. Київ, 2023. С. 289–392.
3. Вдосконалення викладання у вищій освіті: теорія та практика : монографія / Калашнікова С. та ін. ; за наук. ред. С. Калашнікової. Київ : Ін-т вищої освіти НАПН України, 2023. 255 с. DOI: <https://doi.org/10.31874/TE.2023>.
4. Гриньова М., Барбінова А. Мотивація педагогічного колективу до організації психологічної безпеки освітнього середовища. *Проектування безпечного середовища інноваційний підхід* : колект. монографія / за ред. О. М. Топузова, С. В. Захаріна, М. В. Гриньової. Полтава, 2023. С. 187–212. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/22808>.
5. Гриньова М., Богомаз М., Яценко Т. Засоби формування емпатійних здібностей майбутніх педагогів під час війни в умовах дистанційного навчання. *Проектування безпечного середовища інноваційний підхід* : колект. монографія / за ред. О. М. Топузова, С. В. Захаріна, М. В. Гриньової. Полтава, 2023. С. 89–108. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/22808>.
6. Гриньова М., Дяченко-Богун М., Новописьменний С. Характеристика актуальних здоров'язберезувальних технологій. *Проектування безпечного середовища інноваційний підхід* : колект. монографія / за ред. О. М. Топузова, С. В. Захаріна, М. В. Гриньової. Полтава, 2023. С. 237–268. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/22808>.
7. Гриньова М., Школяр С., Ткаченко А. Особливості підготовки менеджерів у сфері міжнародного проєктного маркетингу. *Проектування безпечного середовища інноваційний підхід* : колект. монографія / за ред. О. М. Топузова, С. В. Захаріна, М. В. Гриньової. Полтава, 2023. С. 351–371. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/22808>.
8. Гриньова М., Шпильовий В. Удосконалення програмно-цільового механізму забезпечення проектування інноваційного середовища підготовки професіональних фахівців з управління інноваційними системами. *Проектування безпечного середовища інноваційний підхід* : колект. монографія / за ред. О. М. Топузова, С. В. Захаріна, М. В. Гриньової. Полтава, 2023. С. 335–350. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/22808>.
9. Гриньова М., Басенко Р. Гуманістична філософія цілісної освіти Григорія Сковороди у траєкторіях інноваційного розвитку «SOFT SKILLS» у системі компетентностей педагогічного працівника. *Розвиток гуманістичних ідей у неперервній освіті: від Григорія Сковороди до сучасного педагога-новатора* / за заг. та наук. ред. Н. І. Білик. Полтава ; Київ, 2023. С. 44–52.

URL: https://pano.pl.ua/images/FILES/pidrozdily/kafedra_pedmaisternosti/biblioteka/monografiia_skovoroda_2023.pdf#page=44.

10. Definition, classification, characteristics and opportunities of development receptivity to the new / N. Sas et al. *Lifelong learning: models and methods of implementation*. Kharkiv, Ukraine, 2023. P. 116–147. DOI: <https://doi.org/10.15587/978-617-7319-70-1.ch5/>.

11. Мокін Б. І., Мокін О. Б., Горенюк В. В. Системний аналіз оптимального руху електромобіля з асинхронним електроприводом. Вінниця : ВНТУ, 2023. 114 с.

12. Мокін Б.І., Мокін О.Б., Шалагай Д.О. Про особливості оптимізації дискретних динамічних систем, процеси в яких задані на множині міри «нуль». *Інформаційно-комунікаційні технології для перемоги та відновлення*: колект. монографія / за заг. ред. С. О. Довгого. Київ : Юстон, 2023. 220 с.

13. Організація безпеки життєдіяльності студентів закладу вищої освіти в умовах війни / М. Гриньова та ін. *Проектування безпечного середовища інноваційний підхід* : колект. монографія / за ред. О. М. Топузова, С. В. Захаріна, М. В. Гриньової. Полтава, 2023. С. 72–88. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/22808>.

14. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження формули миру у безпечне середовище педагогічного університету / М. Гриньова та ін. *Проектування безпечного середовища інноваційний підхід* : колект. монографія / за ред.: О. М. Топузова, С. В. Захаріна, М. В. Гриньової. Полтава, 2023. С. 43–71. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/22808>.

15. Ресурсно-орієнтована зона комфорту для викладачів закладу фахової передвищої освіти як важлива умова створення здоров'язберезувального освітнього середовища / М. Гриньова та ін. *Проектування безпечного середовища інноваційний підхід* : колект. монографія / за ред. О. М. Топузова, С. В. Захаріна, М. В. Гриньової. Полтава, 2023. С. 311–334. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/22808>.

16. Definition, classification, characteristics and opportunities of development receptivity to the new / N. Sas et al. *Lifelong learning: models and methods of implementation*. Kharkiv, Ukraine, 2023. P. 116–147. DOI: <https://doi.org/10.15587/978-617-7319-70-1.ch5>.

17. Grynova M., Khomenko L. Цифровий кейс майбутнього педагога. *World trends in the use of interactive technologies in education* : International collective monograph. Lima, 2023. P. 209–225. URL: <https://zenodo.org/records/8158649/preview/Monograf%20Peru%2017%2007%202023.pdf#page=210>.

Підручники

1. Загальне адміністративне право України : підручник / за заг. ред. С. В. Ківалова, Л. Р. Білої-Тіунової. Одеса : Фенікс, 2023. 792 с. Гл. 1. С. 14–36 ; Гл. 3. С. 50–72. URL: <https://hdl.handle.net/11300/25545>.

Навчальні посібники

1. Електротехнологічні установки : навч. посіб. / М. В. Загірняк та ін. 2-ге вид., переробл. і доповн. Кременчук : Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, 2023. 270 с.
2. Методи та алгоритми комп'ютерних обчислень. Теорія і практика : підручник / Р. Н. Кветний та ін. Вінниця : ВНТУ, 2023. 280 с. URL: <https://press.vntu.edu.ua/index.php/vntu/catalog/book/767>.
3. Мокін Б. І., Мокін В. Б., Мокін О. Б. Навчальний посібник для опанування студентами способів розв'язання задач з функціонального аналізу мовою Python. Ч. 2. Вінниця : ВНТУ, 2023. 139 с.
4. Сучасні перетворювачі частоти в системах електропривода : навч. посіб. / М. В. Загірняк та ін. 3-тє вид., переробл. і доповн. Кременчук : Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, 2023. 206 с.
5. System Analysis and Artificial Intelligence / ed. by M. Zgurovsky, N. Pankratova. Cham : Springer Nature Switzerland, 2023. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-031-37450-0>.

Концепції, навчальні програми

1. Балабанов К., Булик М. Сучасний університет у міжнародному науковому та освітньому просторі : робоча програма навчальної дисципліни для студентів ОП «Політологія. Політична аналітика та експертиза» спец. 052 Політологія. Маріуполь : МДУ, 2023. 17 с.

Збірники наукових праць, матеріали конференцій

1. Андрущенко В. «Україну творять, будують, звеличують лідери!» *Модернізація педагогічної освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу* : зб. матеріалів міжнар. форуму / за заг. ред. В. П. Андрущенка. Київ, 2023. С. 3.
2. Андрущенко В. Педагогіка добра, справедливості і свободи. *Модернізація педагогічної освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу* : зб. матеріалів міжнар. форуму / за заг. ред. В. П. Андрущенка. Київ, 2023. С. 4–7.
3. Андрущенко В. Інновації в освіті – механізм розвитку і збереження незалежності і держави : вступ. слово. *Інноваційні освітні технології в системі неперервної освіти: вітчизняний і світовий досвід упровадження* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 28–29 квіт. 2023 р. / за заг. ред. А. О. Ярошенко, В. М. Слабка, Л. В. Барановської. Київ, 2023. С. 3–4.
4. Балабанов К. Вимушена міграція українців до ФРН у контексті російсько-української війни. *Актуальні проблеми науки та освіти* : зб. матеріалів XXV підсумк. наук.-практ. конф. викладачів МДУ / за заг. ред. М. В. Трофименка. Київ, 2023. С. 144–148.

5. Бобало Ю., Жук Л., Давидчак О., Микийчук М., Бубела Т. Впровадження європейського досвіду забезпечення якості освітніх послуг у закладах вищої освіти. *Управління якістю в освіті та промисловості : досвід, проблеми та перспективи*: тези доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції, 16–17 листопада 2023 року. – Режим доступу: <https://science.lpnu.ua/uk/qm-2023/tezy-dopovidey>

6. Готельно-ресторанний та туристичний бізнес: реалії та виклики : тези доп. II Міжнар. студент. наук. конф. (Київ, 22 березня 2023 р.) / відп. ред. А. А. Мазаракі. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. 745 с.

7. Губерський Л. В. Практичний гуманізм як світоглядна основа нової ідеології міжнародного співробітництва. *Філософія людяності в освіті, науці та житті* : зб. наук. матеріалів круглого столу, присвяч. пам'яті проф. Анатолія Олексійовича Приятельчука (Київ, 12 трав. 2023 р.) / редкол.: А. Є. Конверський та ін. Київ, 2023. С. 119–123.

8. Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики: XXIII Міжнародна науково-практична конференція. Ч. 1 / за заг. ред. П. М. Таланчука). Київ : Університет «Україна», 2023. 600 с.

9. Молодь: освіта, наука, духовність : тези доповідей XX Всеукр. наук.-практ. конф. студентів і молодих вчених (Київ, 24–26 квітня 2023 р.) / за заг. ред. П. М. Таланчука. Київ : Університет «Україна», 2023. 613 с.

10. Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні: виклики воєнного часу : тези доп. XIV Міжнар. бізнес-форуму (Київ, 23 берез. 2023 р.) / відп. ред. А. А. Мазаракі. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. 197 с.

11. Саух П. Соціокультурна трансформація і соціальна відповідальність в контексті XXI століття. *Слово і справа Антона Макаренка: український та європейський контексти* : матеріали XXII Міжнар. науково-практ. конф., м. Полтава, 16–17 берез. 2023 р. / за заг. ред. М. Гриньової. Полтава, 2023. С. 18–19. http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Збірник_2023.pdf

12. Чалий О. В., Чалий К. О. Від доказової медицини до доказової медичної освіти. *Новітні досягнення у біомедицині як наслідок розвитку природничих наук* : матеріали III наук.-практ. конф. / за ред. В. І. Федіва. Чернівці, 2023. С. 444–445.

13. A New FDM Printer Concept for Printing Cylindrical Workpieces / A. Salenko et al. *International Scientific-Practical Conference "Information Technology for Education, Science and Technics" (ITEST) 2023. Lecture Notes on Data Engineering and Communications Technologies*, Cham, 2023. Vol. 178. P. 459–483. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-35467-0_28.

14. DComFra DC-office as a Capacity Building Tool for Electrical Engineering and Information Technologies Institute / M. Zagirnyak et al. *Proceedings of the 5th International Conference on Modern Electrical and Energy System (MEES)*, Kremenchuk, Ukraine. 2023. P. 889–894. DOI: <https://doi.org/10.1109/mees52427.2021.9598761>.

15. Formation and Analysis of Gene Expression Data Based on the Joint Use of Data Mining and Machine Learning Techniques / L. Yasinska-Damri et

al. *Proceedings of the 4th International Workshop on Intelligent Information Technologies & Systems of Information Security*, Khmelnytskyi, Ukraine, March 22–24, 2023. 2023. Vol. 3373. P. 87–98. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3373/paper1.pdf>.

16. Information model of the Unispher™ platform for creation and using the smart content for education / D. Arie et al. *Proceedings of the 4rd International Workshop on Intelligent Information Technologies and Systems of Information Security (IntellITSIS'2023)*, Khmelnytskyi, Ukraine, March 22–24, 2023. 2023. Vol. 3373. P. 185–194. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3373/paper8.pdf>.

17. Modelling the Design of University Competitiveness / D. Lukianenko et al. *International Conference on Monitoring, Modeling & Management of Emergent Economy*, Odessa, Ukraine, 17–18 November 2022. 2023. DOI: <https://doi.org/10.5220/0011933200003432>.

18. Resiliency & Risks of the Electrical and Energy Engineering Higher Education in Ukraine: Impact of the War and Objectives for Post-War Recovery / M. Zagirnyak et al. *Proceedings of the 5th International Conference on Modern Electrical and Energy System (MEES)*, Kremenchuk, Ukraine. 2023. P. 131–134. DOI: <https://doi.org/10.1109/mees52427>.

19. Saukh P. Szkolnictwo wyższe Ukrainie podczas stanu wojennego. Wyzwania i zapewnienie stabilności oraz odpowiedniej jakości procesu edukacyjnego. *Prezesilenie Budnimy lepszy świat w sobie i pomiędzy nami*. Wystąpienia plenarne na XI Ogólnopolskim Zjeździe Pedagogicznym Poznań, 20–22 września 2022. Poznań, 2023. P. 197–205.

20. Theoretical Principles of Measuring and Interpreting Levels of Attention, Involvement and Organizing Feedback of Students to the Educational Process Using Automated Software Products / O. Spivakovsky et al. *Information and Communication Technologies in Education, Research, and Industrial Applications. ICTERI 2023. Communications in Computer and Information Science*. 2023. Vol. 1980. P. 144–159. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-48325-7_11.

21. The Model to Simulate Grades of Team-Play Learning on the Unispher™ platform / D. Arie et al. *2023 International Conference on Information and Digital Technologies (IDT)*, Zilina, Slovakia, 20–22 June 2023. 2023. P. 65–72. DOI: <https://doi.org/10.1109/idt59031.2023.10194462>.

22. University competitiveness in the knowledge economy: a Kohonen map approach / D. H. Lukianenko et al. *Proceedings of the Selected and Revised Papers of 10th International Conference on Monitoring, Modeling & Management of Emergent Economy (M3E2-MLPEED 2022)*, Kryvyi Rih, Ukraine, November 17–18, 2022. 2023. Vol. 3465. P. 236–250. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3465/paper23.pdf>.

23. Zagirnyak M., Korenkova T., Rodkin D. The Development of the Theory of Energy Conversion Processes in a Complex System Electromechanical Assemblage. *Proceedings of the 5th International Conference on Modern Electrical and Energy System (MEES)*, Kremenchuk, Ukraine. 2023. P. 900–905.

Статті

1. Андрущенко В. Категорії української національної культури: філософсько-культурологічна рефлексія. *Вища освіта України*. 2023. № 2. С. 5–17.
2. Андрущенко В. Рашизм: «нове/старе» обличчя агресора. *Вища освіта України*. 2023. № 1. С. 5–17.
3. Андрущенко В. Основні стратегії розвитку освіти в контексті української формули миру. *Вища освіта України*. 2023. № 3. С. 5–14.
4. Бакіров В.С. Привабливість університету: учора, сьогодні, завтра (роздуми метра). *Новий колегіум*. 2023. № 3. С. 3–8. DOI: <https://doi.org/10.30837/nc.2023.3.03>.
5. Балабанов К., Лисак В. Державне регулювання утвердження національної та громадянської ідентичності в Україні: концептуальний вимір. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія : Історія. Політологія. 2023. Вип. 35–36. С. 61–68. DOI: <https://doi.org/10.34079/2226-2830-2023-13-35-36-61-68>.
6. Балабанов К., Романцов В. Створення Маріупольського державного університету як гуманітарного освітньо-наукового центру Північного Приазов'я. *Схід*. 2023. Т. 5, № 1. С. 66–72. DOI: [https://doi.org/10.21847/2411-3093.2023.5\(1\).286317](https://doi.org/10.21847/2411-3093.2023.5(1).286317).
7. Ківалов С. В. Формування кадрового потенціалу закладами вищої освіти в умовах війни. *Актуальні проблеми політики*. 2023. Вип. 72. Р. 5–10. DOI: <https://doi.org/10.32782/app.v72.2023.1>.
8. JetIQ electronic ecosystem at the service of the university in the country that has undergone armed aggression / R. Kvyetnyy et al. *Problems and Perspectives in Management*. 2023. Vol. 21, Is. 2. Р. 52–60. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.21\(2-si\).2023.07](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.21(2-si).2023.07).
9. Кремень В. Г., Луговий В. І., Топузов О. М. Реалізація Національною академією педагогічних наук України пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2023. Т. 5, № 1. С. 1–12. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5101>.
10. Кремень, В. Г., Луговий, В. І., Саух, П. Ю. Вища освіта України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення: виклики і відповіді: За матеріалами загальних зборів Національної академії педагогічних наук України, 17 листопада, 2023 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2023. Т. 5, № 2. С. 1–5. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5228>.
11. Кузьмінський А. Роль ноосферної свідомості у формуванні світогляду студентів університетів. *Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія*. 2023. Т. 14, № 1. DOI: [https://doi.org/10.31548/hspedagog14\(1\).2023.196-202](https://doi.org/10.31548/hspedagog14(1).2023.196-202).
12. Кузьмінський А. Цифрова трансформація професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання. *Етика і*

естетика педагогічної дії. 2023. № 28. С.209–222.
DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2023.28.293190>.

13. Кузьмінський А.І. Академік Зязюн І.А. – Творець теорії педагогічної майстерності. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.* Серія : Педагогічні науки. 2023. Вип. 1(51). С. 323–329.

14. Луговий В. І. Рейтинги і роботодавці: об'єктивні і суб'єктивні орієнтири в оцінюванні якості вищої освіти. *Вісник Національної академії педагогічних наук України.* 2023. Т. 5, № 2. С. 1–5.
DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5205>.

15. Луговий, В., Слюсаренко, О., Таланова, Ж. Закон зростання крутизни університетського сходження до вершини досконалості. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство».* 2023. № 15. С. 30–53.
DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2023-15-30-53>.

16. Мазаракі А., Мельник Т. Співробітництво України з ЄС у сфері запобігання й протидії корупції. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право.* 2023. Т. 127, № 2. С. 4–33. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2023\(127\)01](https://doi.org/10.31617/3.2023(127)01).

17. Мазаракі, А., Волосович, С. Краудфандинг благодійності в умовах протидії збройній агресії. *Scientia-fructuosa (Вісник Київського національного торговельно-економічного університету).* Серія: Економічні науки. 2023. Т. 147, № 1. С. 4–16. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2023\(147\)01](https://doi.org/10.31617/1.2023(147)01).

18. Мокін Б. І., Мокін О. Б., Шалагай Д. О. Перші два етапи системного аналізу плану відбудови енергетики України в напрямку інтеграції в неї відновлювальних джерел. *Вісник Вінницького політехнічного інституту.* 2023. № 2. С. 42–49. URL: <https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/2862>.

19. Науково-практичні заходи (проекти) наукових установ НАПН України з національно-патріотичного виховання / В. Луговий та ін. *Вісник Національної академії педагогічних наук України.* 2023. Т. 5, № 2. С. 1–13.
DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5210>.

20. Про виконання у 2023 р. Програми спільної діяльності Національної академії наук України та Національної академії педагогічних наук України на 2023–2025 рр.: за результатами наукової доповіді на засіданні Президії Національної академії педагогічних наук України 21 грудня 2023 р. / В. Кремень та ін. *Вісник Національної академії педагогічних наук України.* 2023. Т. 5, № 2. С. 1–9. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5231>.

21. Про виконання у 2023 р. та в цілому Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки та Національної академії педагогічних наук України на 2021–2023 рр.: за результатами наукової доповіді на засіданні Президії НАПН України 15 листопада 2023 р. / В. Кремень та ін. *Вісник Національної академії педагогічних наук України.* 2023. Т. 5, № 2. С. 1–19.
DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5220>.

22. Про результати виконання у 2022 році наукових досліджень з проблем розвитку освіти, що потребують невідкладного розгляду: за результатами наукової доповіді на засіданні Президії Національної академії педагогічних наук

України, 26 січня 2023 р. / В. І. Луговий та ін. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2023. Т. 5, № 1. С. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5121>.

23. Розвиток мобільної освіти для покращення якості навчання / А. Серeda та ін. *Інфокомунікаційні та комп'ютерні технології*. 2023. Т. 1 № 5. С. 167–174. DOI: <https://doi.org/10.36994/2788-5518-2023-01-05-18>.

24. Саух, П. Ю. Український любомудр: чи сповна ми відкрили оригінальність філософії Григорія Сковороди. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2023. Т. 5, № 1. С. 1–4. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5144>.

25. Саух, П. Ю., Саух, І. В. Суспільство 5.0. Архітектоніка освіти в умовах п'ятої промислової революції: виклики та перспективи. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2023. Т. 5, № 2. С. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5223>.

26. Храпійчук, Г., Чалий, О. Підвищення ефективності поточного оцінювання знань з медичної і біологічної фізики. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2023. № 3. С. 28–36. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2023.3.3>.

27. Academic solidarity and digitization: Management of a displaced university / O. Spivakovsky et al. *Problems and Perspectives in Management*. 2023. Vol. 21, no. 2. P. 40–51. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.21\(2-si\).2023.06](https://doi.org/10.21511/ppm.21(2-si).2023.06).

28. Assessment of the economical dimension of sustainable development of the ukraine's regions based on the brightness of night lights / M. Zgurovsky et al. *System research and information technologies*. 2023. No. 2. P. 49–62. DOI: <https://doi.org/10.20535/srit.2308-8893.2023.2.04>.

29. Bakirov B., Petrenko D. Contemporary Ukrainian Visual Culture on the Way to the International Cultural Space. *Perspektywy kultury*. 2023. Vol. 41, no. 2/2. P. 91–110. DOI: <https://doi.org/10.35765/pk.2023.410202.08>.

30. Benchmarking of the European and Ukrainian Practice of Applying a Personalised Approach to Learning / S. Kalashnikova et al. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*. 2023. Vol. 15. DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2023-15-smart-pl>.

31. Bulavin L. A., Rudnikov Y. G., Chalyi A. V. Thermodynamic anomalies of water near its singular temperature of 42°C. *Journal of Molecular Liquids*. 2023. Vol. 389. 122849. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.molliq.2023.122849>.

32. Chalyi A. V., Bulavin L. A., Chalyu K. A. On the neutron optics of liquids. *Journal of Molecular Liquids*. *Journal of Molecular Liquids*. 2023. Vol. 383. 121979. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.molliq.2023.121979>.

33. Effect of long-term use of proton pump inhibitors on the content of nitrite ions in the blood serum and mucous coating of the gastrointestinal tract of rats / S. I. Dubinin et al. *World of Medicine and Biology*. 2023. Vol. 19, no. 85. P. 205. DOI: <https://doi.org/10.26724/2079-8334-2023-3-85-205-208>.

34. Feynman's Classification of Natural Phenomena and Physical Aspects of 2014 Nobel Prize in Physiology or Medicine / A. V. Chalyi et al. *Ukrainian Journal of Physics*. 2023. Vol. 67, no. 10. P. 736. DOI: <https://doi.org/10.15407/ujpe67.10.736>.
35. Hubersky L., Levchenyuk Ye. The World of Corporate Culture: Ontological, Anthropological and Organizational Models. *Philosophy and Cosmology*. 2023. No 31. P. 37–44. DOI: <https://doi.org/10.29202/phil-cosm/31/4>.
36. Kivalov S. Human Rights on the Internet under quarantine (on the example of E-Commerce): problematic aspects. *Dixi*. 2023. Vol. 25, no. 1. P. 1–21. DOI: <https://doi.org/10.16925/2357-5891.2023.01.07>.
37. Kivalov S. Public administration in the field of national security: Updating content during martial law. *Revista Amazonia Investiga*. 2023. Vol. 12, no. 65. P. 68–76. DOI: <https://doi.org/10.34069/ai/2023.65.05.7>.
38. Kivalov S. The “Sea Factor” in Regional Cooperation: The Impact of the Russo-Ukrainian War. *Lex Portus*. 2023. Vol. 9, no. 2. DOI: <https://doi.org/10.26886/2524-101x.9.2.2023.2>.
39. Lukianenko D., Simakhova A. Civilizational Imperative of Social Economy. *Problemy Ekorozwoju*. 2023. T. 18, № 1. C. 129–138. DOI: <https://doi.org/10.35784/pe.2023.1.13>.
40. Mazaraki A., Duginets G. Economic recovery mechanisms in wartime. *Agora International Journal of Economical Sciences*. 2023. Vol. 17, no. 1. P. 83–92. DOI: <https://doi.org/10.15837/aijes.v17i1.5765>.
41. Models and Algorithms for Optimization of the Backup Equipment for the Intelligent Automated Control System Smart City / V. Lakhno et al. *Inventive Communication and Computational Technologies. Lecture Notes in Networks and Systems*. 2023. Vol 383. P. 749–762. DOI: https://doi.org/10.1007/978-981-19-4960-9_57.
42. Physical Aspects of 2014 Nobel Prize in Physiology or Medicine: 2. The First Principle and Universality Class for Grid Cells in the Brain / A. V. Chalyi et al. *Ukrainian Journal of Physics*. 2023. Vol. 68, no. 7. P. 462. DOI: <https://doi.org/10.15407/ujpe68.7.462>.
43. Principios didácticos para el desarrollo del sistema de monitoreo de calidad para futuros maestros en estomatología en el entorno educativo universitario / M. Grynova et al. *Revista on line de Política e Gestão Educacional*. 2022. Vol. 26, n. esp. 5. DOI: <https://doi.org/10.22633/rpge.v26i00.17419>.
44. Research of food security problems of the war-torn regions of Ukraine using geomatics methods / M. Zgurovsky et al. *System research and information technologies*. 2023. No. 1. P. 7–22. DOI: <https://doi.org/10.20535/srit.2308-8893.2023.1.01>.
45. Saukh P. Retrospective analysis of an intercultural paradigmatic shift in the philosophical and educational thought in Ukraine in the second half of the 19th and the beginning of the 20th century. *Edukacja Międzykulturowa*. 2023. Vol. 23, no. 4. P. 28–39. DOI: <https://doi.org/10.15804/em.2023.04.02>.
46. The transformation of the country's higher education system under the influence of migration processes / O. Rayevnyeva et al. *Entrepreneurship and*

Sustainability Issues. 2023. Vol. 11, no. 2. P. 259–281.
DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2023.11.2\(18\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2023.11.2(18)).

47. Transformation of higher education in Ukraine: Impact of the war and objectives for post-war recovery / V. Lugovyi et al. *European Journal of Education*. 2023. Vol. 58, no. 4. P. 611–628. DOI: <https://doi.org/10.1111/ejed.12584>.

48. Zagirnyak M. The identification of parameters of the electrohydraulic complex with cavitation oscillations based on a mathematical model. *Przegląd elektrotechniczny*. 2023. Vol. 1, no. 6. P. 160–163. DOI: <https://doi.org/10.15199/48.2023.06.33>.

49. Zgurovsky M. Z., Kasyanov P. O., Levenchuk L. B. Formalization of Methods for the Development of Autonomous Artificial Intelligence Systems. *Cybernetics and Systems Analysis*. 2023. Vol. 59, no. 5. P. 763–771. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10559-023-00612-z>.

Авторські свідоцтва

1. Концепція моделі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету : а. с. 116740 / М. В. Гриньова та ін. Опубл. 06.03.2023.

2. Монографія «Концептуально-методологічні трансформації економічної теорії ХХІ століття» : а. с. 116014 / А. А. Мазаракі. Опубл. 23.01.2023.

3. Монографія «Электроприводы с энергоснабжением от автономных асинхронных генераторов» : а. с. 115614 / М. В. Загірняк та ін. Опубл. 09.01.2023.

4. Навчальний посібник «Управління персоналом» : а. с. 115613 / М. В. Загірняк, А. Б. Почтовюк. Опубл. 09.01.2023.

5. Підручник «Електромагнітні розрахунки» : а. с. 115612 / М. В. Загірняк. Опубл. 09.01.2023.

6. Науковий твір «Науково-практичні студії «Методологія та практика професійного розвитку менеджера освіти» (серія вебінарів і положення) а. с. № 116227 / автор. кол. : Т.М. Сорочан; З.В. Рябова; Н.В. Любченко.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1. ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ НАПН УКРАЇНИ (у таблицях)

- Таблиця 1. Індикатори розвитку НАПН України в 2023 р.
- Таблиця 2. Представлення вчених наукових установ НАПН України в науково-інформаційному просторі у 2023 р.
- Таблиця 3. Електронна бібліотека НАПН України
- Таблиця 4. Експериментальна діяльність за рівнями
- Таблиця 5. Упровадження результатів наукових досліджень, завершених у 2023 р.
- Таблиця 6. Продукція, підготовлена / опублікована в ході виконання наукових досліджень у 2023 р. (частина I)
- Таблиця 7. Продукція, опублікована в ході виконання наукових досліджень у 2023 р. (частина II: статті)
- Таблиця 8. Продукція, опублікована в ході виконання наукових досліджень у 2023 р. (частина III: тези)
- Таблиця 9. Продукція, підготовлена / опублікована за завершеними у 2023 р. фундаментальними дослідженнями (частина I)
- Таблиця 10. Продукція, опублікована за завершеними у 2023 р. фундаментальними дослідженнями (частина II: статті)
- Таблиця 11. Продукція, опублікована за завершеними у 2023 р. фундаментальними дослідженнями (частина III: тези)
- Таблиця 12. Наукові результати фундаментальних досліджень, завершених у 2023 р. (частина 1, кількісні показники)
- Таблиця 13. Продукція, підготовлена / опублікована за завершеними у 2023 р. прикладними дослідженнями (частина I)
- Таблиця 14. Продукція, підготовлена за завершеними у 2023 р. прикладними дослідженнями (частина II: статті)
- Таблиця 15. Продукція, опублікована за завершеними у 2023 р. прикладними дослідженнями (частина III: тези)
- Таблиця 16. Наукові результати прикладних досліджень, завершених у 2023 р. (частина 1, кількісні показники)
- Таблиця 17. Наукові періодичні видання НАПН України у 2023 р.
- Таблиця 18. Наукові періодичні видання НАПН України, які внесені до Переліку наукових фахових видань України згідно з наказами Міністерства освіти і науки України
- Таблиця 19. Підготовка здобувачів наукового ступеня доктора наук у 2023 р.
- Таблиця 20. Підготовка здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у 2023 р. (випуск аспірантів)
- Таблиця 21. Підготовка здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у 2023 р. (прийом аспірантів)

- Таблиця 22. Підготовка здобувачів на першому (бакалаврському) і другому (магістерському) рівнях вищої освіти за кошти фізичних та юридичних осіб у 2023 р.
- Таблиця 23. Підвищення кваліфікації для осіб з вищою освітою у 2023 р.
- Таблиця 24. Робота разових спеціалізованих вчених рад у 2023 р., створених з метою присудження ступеня доктора філософії
- Таблиця 25. Робота спеціалізованих вчених рад у 2023 р., створених з метою присудження наукового ступеня доктора / кандидата наук
- Таблиця 26. Захист дисертацій на засіданнях спеціалізованих вчених рад у 2023 р. за науковими спеціальностями
- Таблиця 27. Робота спеціалізованих вчених рад у 2023 р. за науковими спеціальностями
- Таблиця 28. Атестація наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації у 2023 р. за науковими спеціальностями
- Таблиця 29. Кількість дисертаційних тем, розглянутих Міжвідомчою радою з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології у 2023 р.
- Таблиця 30. Кількісний і якісний склад наукових співробітників наукових установ НАПН України
- Таблиця 31. Кількісний і якісний склад науково-педагогічних і педагогічних працівників наукових установ НАПН України
- Таблиця 32. Склад членів Національної академії педагогічних наук України за відділеннями
- Таблиця 33. Організація та проведення науково-практичних масових заходів
- Таблиця 34. Основні показники Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського з формування галузевого інформаційного ресурсу
- Таблиця 35. Основні показники Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського щодо забезпечення доступу користувачів до інформаційного ресурсу
- Таблиця 36. Структура видатків Державного бюджету за 2023 р. у розрізі наукових установ НАПН України
- Таблиця 37. Джерела формування надходжень і використання коштів спеціального фонду у розрізі установ та організацій НАПН України за 2023 р.

Індикатори розвитку НАПН України в 2023 р.

№	Назва індикатора розвитку	І. Якість наукових досліджень і експериментальних розробок														Усього	
		Інститут педагогіки імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Яремченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського				
1.1	Індекси цитувань установи на кінець року:	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1.1.1	– Google Scholar (кількість цитувань / h-індекс / i10-індекс)	80848/ 88/ 1554	2127/ 76/ 405	33478/ 425/ 519	5,9/ 9/ 7	28960/ 70/ 522	825/ 72/ 632	23691/ 74/ 448	11054/ 57/ 71	1844/ 19/ 43	20648/ 57/ 526	2707/ 23/ 57	6824/ 37/ 108	280242/ 86,5/ 440,4			
1.1.2	– WoS (кількість цитувань / h-індекс)	84/ 5	17/ 5	45/ 4	3/ 17	–	0/ 4	448/ 10	192/ 4	7/ 2	139/ 6	–	34/ 8	2651/ 7,5			
1.2	Середні індекси цитувань учених на кінець року:	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1.2.1	– Google Scholar (середня кількість цитувань / h-індекс/i10-індекс)	522/ 7,92/ 10	0,76/ 18/ 15	568/ 7/ 9	5,9/ 9/ 7	353,5/ 5,6/ 6,16	44,3/ 8,9/ 13,7	1325/ 15/ 32	270/ 7/ 8	190/ 4/ 4	189/ 0,52/ 4,82	363,3/ 7,6/ 7,25	274/ 5,5/ 5,4	360,0/ 7,4/ 9,9			
1.2.2	– WoS (середня кількість цитувань / h-індекс)	1,09/ 5	0,49/ 2	1,25/ 4	3/ 17	0	2,4/ 0,8	33/ 3	5/ 0,2	7/ 2	40,6/ 3,0	1,3/ 0,1	4,25/ 1	9,2/ 3,27			
1.2.3	– Scopus (середня кількість цитувань / h-індекс)	2,56/ 6	0,74/ 2	2/ 1	4/ 5	5/ 0,3	4,6/ 0,8	19,0/ 6	12/ 5	0	22,8/ 3,5	1,9/ 0,1	7,2/ 3	7,3/ 2,8			
1.3	Кількість (од./частка (%))	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	1/ 0/0	0	0/0	0/0	0/0	0/0	1			

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зв'язна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНІПВ України імені В.О. Сухомлинського	УСРГО
1.4	видань наукової установи НАПН України, що індексуються в наукометричних базах даних WoS та/або Scopus	5/ 100%	11/ 100%	5/ 100%	2/ 100%	2/ 100%	3/ 100%	2/ 100%	1/ 50%	1/ 50%	3/ 100	3/ 100%	0	1/ 100%	39
1.5	Кількість (од.)/частка (%) видань наукової установи НАПН України, що індексуються в інших наукометричних базах даних ¹ (окрім тих, що зазначено у п. 1.3)	5/ 100%	7/ 64%	5/ 100%	2/ 100%	2/ 100%	3/ 100%	2/ 100%	2/ 100%	1/ 50%	3/ 100%	3/ 100%	0	1/ 100%	36
1.6	Кількість авторських свідоцтв, патентів,	3	1	25	9	2	12	1	0	51	0	3	7	3	117

¹ EBSCO databases, що підтримують Searchable Cited References (Academic Search Complete, Academic Search Premier, Education Research Complete, Education Source та ін.), Index Copernicus International тощо.

№	Назва індикатора розвитку	2. Вплив на державну освітню і наукову політику та громадську думку щодо вирішення актуальних проблем освіти, інших сфер суспільного життя													Усього		
		отриманих у звітному році	Інститут педагогіки імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зв'язана	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О.Сухомлинського			
2.1	Кількість законодавчих і нормативно-правових актів у сфері освіти, прийнятих за ініціативи/розроблення вчених НАПН України	7	0	1	2	4	0	0	0	0	4	4	1	1	1	1	25
2.2	Кількість наданих експертних висновків і пропозицій до проєктів законодавчих та нормативно-правових актів	11	6	15	25	8	22	12	7	39	16	3	18	11			193
2.3	Кількість виконаних проєктів на інституційному, регіональному, національному рівнях	0	6	1	0	0	0	1	1	1	0	10	2	0			22
2.4	Партнерська взаємодія із громадськими організаціями/асоціаціями: – кількість партнерських організацій;	7	45	2	17	12	53	1	0	14	3	4	3	10			171
		12	52	7	0	23	47	5	0	30	0	19	4	10			209

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зв'язана	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
	– кількість спільних наукових, науково-методичних заходів														
2.5	Кількість експертних рад (комісій, груп, комітетів, агентств) на національному та міжнародному рівнях, у яких беруть участь вчені наукової установи	44	33	20	17	5	14	27	32	15	20	34	16	12	289
3. Розвиток науково-дослідницького потенціалу наукових/науково-педагогічних працівників															
3.1	Середній вік наукових/науково-педагогічних працівників / частка молодих вчених від загальної кількості працівників установи	57/ 8,1%	56/ 3,1%	54/ 5%	51/ 13%	53,8/ 8,2%	50/ 14%	52,6/ 5,8%	48/ 12,5%	54/ 15,6%	50/ 8,4%	53,8/ 5,4%	55/ 10%	49,2/ 7,3%	52,6
3.2	Гендерне співвідношення (представництво) серед наукових/науково-педагогічних працівників установи (% жінок і чоловіків)	69 % 31%	78,1% 21,9%	76% 24%	79% 31%	76% 24%	82% 18%	64,7 % 35,3 %	62,5% 37,5%	57% 43%	68% 32%	76,2 % 23,8 %	70% 30%	87,8% 12,2%	–

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зв'язана	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О.Сухомлинського	УСЬОГО
3.3	Відсоток штатних наукових/науково-педагогічних працівників за основним місцем роботи	66%	73,1%	89%	64%	91%	90%	85,3 %	66,1%	68,0%	52,0%	78,8 %	50%	50%	-
3.4	Відсоток керівників наукових підрозділів установ, які мають науковий ступінь доктора наук	65%	54,5%	100%	50%	83 %	44%	25 %	50%	60%	33%	40,0 %	0	0	-
3.5	Відсоток докторів наук і кандидатів наук від кількості штатних за основним місцем роботи наукових/науково-педагогічних працівників	78%	70%	94%	77%	35%	73%	93,1%	70,3%	84%	58%	64,4%	37,5 %	-	-
3.6	Середнє значення конкурсу на вступ в аспірантуру/докторантуру за державним замовленням	-1,5	-/-	-/-	0/0	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-1,5
3.7	Кількість аспірантів/докторантів, які захистили дисертації у звітному році, у тому числі з	2/-	2/-	7/2	2/0	7/-	1/-	-/-	-1	-1	1/-	9/-			31/2

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зв'язна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
	Урахуванням випуску минулих років														
3.8	Кількість спеціалізованих вчених рад з присудження наукового ступеня доктора наук і спеціальностей, за якими захищаються дисертації	1/2	2/6	1/2	1/3	2/2	1/3	1/1	1/1	1/1	-/-	1/2			12/23
3.9	Кількість разових спеціалізованих вчених рад з присудження ступеня доктора філософії і спеціальностей, за якими у звітному році захищено дисертації	2/1	2/1	7/2	2/1	6/2	1/1	-	-	-	1/1	9/1			30/2
3.10	Кількість наукових/науково-педагогічних працівників установи, які у звітному році пройшли стажування, навчання, підвищення кваліфікації, здійснивали викладацьку і дослідницьку	7	15	7	2	12	9	1	4	4	5	44	3	2	115

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зв'язна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
	роботу за кордоном														
3.11	Кількість учених, які у звітному році мають публікації у виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних WoS/Scopus	30	30	11	21	14	9	24	27	17	8	10	2	23	226
3.12	Частка учених, які у звітному році мають публікації у виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних WoS/Scopus від загальної кількості наукових/науково-педагогічних працівників	19%	21%	29%	31%	27%	12%	70,5%	47%	29,8%	13,3%	17,4%	10%	25%	–
4. Конкурентоспроможність, імідж у суспільстві та освітньо-науковому просторі															
4.1	Кількість публікацій у зарубіжних виданнях (включаючи матеріали конференцій)	128	47	25	40	23	38	32	61	27	10	97	7	28	563

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зв'язна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О.Сухомлинського	УСЬОГО
4.2	Відсоток публікацій у зарубіжних виданнях (включаючи: матеріали конференцій) із загальної кількості публікацій працівників установи	12,0	6,1	10,4	11,0	20,0	13,0	21,2	50,0	10,0	10,7	20,3	8,0	14,3	32,0
4.3	Кількість публікацій англійського та іншими іноземними мовами	41	82	28	45	32	49	43	75	41	17	29	3	29	513
4.4	Відсоток публікацій англійською та іншими іноземними мовами із загальної кількості публікацій працівників	21,0	10,7	11,7	12,0	20,0	18,0	28,5	62,0	14,0	13,0	29,9	3,3	8,4	19,4
4.5	Кількість публікацій у виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних WoS/Scopus	34	45	14	18	28	14	18	60	14	7	13	2	17	284
4.6	Відсоток публікацій у виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних WoS/Scopus	18,0	5,9	5,8	5,0	20,0	15,0	11,9	50,0	6,0	5,3	13,4	2,2	5,9	12,6

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зв'язна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О.Сухомлинського	УСЬОГО
4.7	Кількість видань НАПН України, заснованих спільно із зарубіжними партнерами	–	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2
4.8	Кількість міжнародних освітніх і наукових проєктів	6	6	3	1	0	8	5	3	1	1	6	2	2	44
4.9	Залучення грантових коштів для розвитку установи (обсяг, тис. грн)	57,8	0	1239,5	0	0	346,5	3509,2	1499,6	302,6	0	0	2488,1	0	9443,3
4.10	Відсоток недержавного фінансування	0,2	0	10,1	0	0	1,9	29,6	12,8	2,2	0	0	63,7	0	–
4.11	Кількість учених: – членів іноземних академій, міжнародних наукових товариств, – які беруть участь у міжнародній експертній діяльності, – які рецензують зарубіжні видання	1 7 3	12 8 10	4 0 4	0 0 3	0 0 0	0 2 1	0 1 4	0 0 3	0 0 6	2 2 3	12 4 10	0 0 1	6 0 4	37 24 52
4.12	Кількість наукових, науково-практичних заходів, проведених спільно із	4	92	8	5	1	7	5	3	3	0	9	8	6	151

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Звюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаценка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
	зарубіжними партнерами у звітному році	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2
4.13	Кількість лауреатів Державної премії України в галузі науки і техніки, Національної премії України імені Бориса Патона, усього	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-	-	-	5
4.14	Кількість лауреатів Державної премії України в галузі освіти, усього	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
4.15	Кількість вчених установи, які у звітному році отримали Національну премію України імені Бориса Патона	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
4.16	Кількість вчених установи, які у звітному році отримали Державну премію України в галузі освіти	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
4.17	Кількість отриманих державних стипендій видатним діячам науки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені П.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Звюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
4.18	Кількість отриманих іменних стипендій Верховної Ради України для найталановитіших молодих учених	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	1
4.19	Кількість отриманих стипендій Кабінету Міністрів України для молодих учених	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2
4.20	Кількість отриманих щорічних премій Президента України для молодих учених	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	1
4.21	Кількість отриманих премій Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0
4.22	Кількість отриманих премій	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зв'язана	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО		
																3	3
5. Упровадження результатів наукових досліджень та експериментальних розробок																	
5.1	Кількість опублікованих наукових, навчальних, науково-методичних і методичних праць за результатами виконаних досліджень (окрім статей та матеріалів конференцій)	246	15	3	3	3	6	6	55	5	17	34	13	121	3	10	531
5.2	Кількість підручників та навчальних посібників з грифом МОН України	76	0	0	0	2	0	0	0	0	0	3	0	3	0	0	84
5.3	Кількість праць вчених установи, завантажених в Електронну бібліотеку НАПН України у звітному році	1274	193	63	53	153	156	24	294	262	56	63	376	119		3086	
5.4	Кількість завантажень наукових праць, розміщених	718424	411879	309306	237498	39554	529217	3122	35098	346597	239272	119590	264280	49597		3303434	

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зв'язна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНІПВ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
5.5	в Електронній бібліотеці НАІПН України Кількість експериментальних майданчиків/баз	205	62	21	190	134	14	0	80	52	25	96	17	0	896

Представлення вчених наукових установ НАПН України в науково-інформаційному просторі у 2023 р.

Назва наукової установи, закладу НАПН України	ORCID iD		Профілі в Google Scholar		Індекс Гірша (згідно з наявними у Google Scholar бібліометричними портретами)			Представлення у системі «Бібліометрика української науки», осіб
	кількість, осіб	частка у загальній кількості, %	кількість, осіб	частка у загальній кількості, %	кількість осіб, індекс Гірша яких ≤ 10	кількість осіб, індекс Гірша яких у межах 11-19	кількість осіб, індекс Гірша яких ≥ 20	
Інститут педагогіки	118	76,1	134	86,4	103	21	10	127
Інститут психології імені Г. С. Костюка	145	100,0	145	100,0	113	23	9	145
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	38	100,0	38	100,0	25	10	2	28
Інститут проблем виховання	48	71,6	48	71,6	36	10	1	48
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	49	100,0	49	100,0	36	10	3	49
Інститут соціальної та політичної психології	63	86,3	61	83,6	52	6	2	49
Інститут вищої освіти	34	97,1	33	94,3	19	11	2	31
Інститут цифровізації освіти	35	63,6	55	100,0	21	13	13	57
Інститут професійної освіти	41	100,0	41	100,0	23	6	2	34
Інститут обдарованої дитини	37	61,6	37	61,6	30	6	1	27
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	129	88,3	132	90,4	128	16	2	109

Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	20	100,0	20	100,0	17	2	1	20
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	46	92,0	44	88,0	14	4	1	43
Усього	803	-	837	-	617	138	49	767

Електронна бібліотека НАПН України

Назва наукової установи, закладу НАПН України	Кількість ресурсів		Кількість завантажень у т.ч. у звітному році
	усього	у т.ч. додано у звітному році	
Інститут педагогіки	9389	1274	2730104
Інститут психології імені Г.С. Костюка	2675	193	1500124
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	1934	144	905785
Інститут проблем виховання	1640	53	1076014
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	843	439	469361
Інститут соціальної та політичної психології	1029	156	529217
Інститут вищої освіти	89	24	6216
Інститут цифровізації освіти	2396	356	445511
Інститут професійної освіти	2975	285	1731963
Інститут обдарованої дитини	437	56	239272
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	1496	347	435319
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	319	63	545332
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	1171	119	222849
Усього	26393	3509	10837067
			2759348

Таблиця 4

Експериментальна діяльність за рівнями

Наукова установа НАПН України	Складники та рівні освіти												Кількість експериментальних закладів освіти, установ, організацій				Охоплено напрямів			
	Усього												Кількість експериментальних закладів освіти, установ, організацій							
													за рівнями					серед них затверджено		
	Допільна освіта	Початкова освіта	Базова середня освіта	Профільна середня освіта	Позашкільна освіта	Спеціалізована освіта	Професійна (професійно-технічна) освіта	Фахова передвища освіта	Вища освіта	Освіта дорослих, окрема післяпільна освіта	Всеукраїнський НАПН України	Підвимочої установи	Структурного підрозділу підвимочої установи	Усього	МОН України	Обласними, квітським органами управління освітою		Місцевими органами управління освітою	За угодами	
Інститут педагогіки	12	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	6	6	205	180	1	25	2
Інститут психології імені Г. С. Костюка	9	2	3	7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	62	9	1	53	4
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	4	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	21	-	-	21	4
Інститут проблем виховання	17	3	1	12	-	3	-	-	-	-	-	-	-	5	12	190	30	-	160	3
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	8	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7	93	4	-	89	1
Інститут соціальної та політичної психології	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	19	-	-	19	1
Інститут цифровізації освіти	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	6	1
Інститут професійної освіти	6	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	1	5	52	2	-	50	2
Інститут обдарованої дитини	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	-	-	25	1
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	17	6	-	11	2
Усього	63	11	11	21	1	4	1	6	2	9	7	15	26	22	690	231	0	-	459	14
Частка від загальної кількості, %	100	17,5	17,5	33,3	1,6	6,3	1,6	9,5	3,2	14,3	11,1	23,8	41,3	34,9	100	33,5	0,0	-	66,5	-

Упровадження результатів наукових досліджень, завершених у 2023 р.
(за видами продукції)

№ з/п	Установа-виконавець наукового дослідження	Завершено наукових досліджень (одиниць)	Результати наукових досліджень											
			Офіційна продукція		Наукова продукція		Виробничо-практична продукція		Навчальна продукція		Довідкова продукція		Усього	
			підготовлено	упроваджено	підготовлено	упроваджено	підготовлено	упроваджено	підготовлено	упроваджено	підготовлено	упроваджено	підготовлено	упроваджено
1.	Інститут педагогіки	14		9	6	29	7	16	9	3	1	57	23	
2.	Інститут психології імені Г.С. Костюка	8		3	3	8	8	4	4	1	1	16	16	
3.	Інститут проблем виховання	2		1	1	2	2					3	3	
4.	Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка	7		6	4	11	10	40	38	1	1	58	53	
5.	Інститут соціальної та політичної психології	1		2	2	2	2					4	4	

Продукція, підготовлена / опублікована в ході виконання наукових досліджень у 2023 р. (частина І)

	Офіційна продукція				Наукова продукція				Виробничо-практична продукція				Навчальна продукція				Довідкова продукція													
	у тому числі				у тому числі				у тому числі				у тому числі				у тому числі													
	стандартні інструкції	нормативні, нормативно-інструктивні видання	інше**	Усього	видані за кордоном	препринти	збірники наукових праць, матеріали конференцій (у тому числі збірники тез доповідей)	інше**	Усього	практичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	інше**	Усього	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)	засоби навчання (навчально-наочні і трові посібники, атласи; навчальні карти, електронні засоби навчального призначення, та ін.)	інше**	Усього	енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники	довідники	каталоги	інше**					
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		
1																														
Інститут педагогіки																														
Підготовлено продукцію:	-	-	-	-	-	7	5	2	2	-	26	5	11	10	-	-	7	-	1	6	-	-	-	3	-	-	1	-	2	
з них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	4	2	2	2	-	4	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Інститут психології імені Г.С. Костюка																														
Підготовлено продукцію:	-	-	-	-	24	3	-	-	21	-	8	3	-	4	-	1	4	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	
з них друковані та електронні видання	-	-	-	-	24	3	-	-	21	-	8	3	-	4	-	1	4	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна																														
Підготовлено продукцію:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

	Офіційна продукція				Наукова продукція				Виробничо-практична продукція				Навчальна продукція				Довідкова продукція														
	у тому числі				у тому числі				у тому числі				у тому числі				у тому числі														
	Усього	стандартні інструкції	нормативні, нормативно-інструктивні видання	інше**	Усього	монографії	видані за кордоном	препринти	збірники наукових праць, матеріали конференцій (у тому числі збірники тез доповідей)	інше**	Усього	практичні посібники	методичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	інше**	Усього	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)	засоби навчання (навчально-наочні і провісійні, атласи, навчальні карти, електронні засоби навчального призначення, та ін.)	інше**	Усього	енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники	довідники	каталог	інше**			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		
з них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Інститут проблем виховання																															
Підготовлено продукцію:	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
з них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Інститут соціальної та політичної психології																															
Підготовлено продукцію:	-	-	-	-	-	35	10	2	-	23	-	11	2	5	2	2	-	7	3	1	3	-	-	5	-	-	3	-	2		
з них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	33	8	2	-	23	-	11	2	5	3	2	-	7	3	1	3	-	-	5	-	-	3	-	2		
Інститут вищої освіти																															
Підготовлено продукцію:	-	-	-	-	-	5	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
з них друковані та електронні	-	-	-	-	-	5	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		

	Офіційна продукція				Наукова продукція				Виробничо-практична продукція				Навчальна продукція				Довідкова продукція														
	у тому числі				у тому числі				у тому числі				у тому числі				у тому числі														
	Усього	стандартні інструкції	нормативні, нормативно-інструктивні видання	інше**	Усього	монографії	видані за кордоном	препринти	збірники наукових праць, матеріали конференцій (у тому числі збірники тез доповідей)	інше**	Усього	практичні посібники	методичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	інше**	Усього	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)	засоби навчання (навчально-наочні і провісійні, атласи, навчальні карти, електронні засоби навчального призначення, та ін.)	інше**	Усього	енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники	довідники	каталог	інше**			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		
видання																															
Інститут цифровізації освіти																															
Підготовлено продукцію:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	
з них друківані та електронні видання	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	
Інститут професійної освіти																															
Підготовлено продукцію:	-	-	-	-	-	7	1	-	-	6	-	7	4	3	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	
з них друківані та електронні видання	-	-	-	-	-	7	1	-	-	6	-	7	4	3	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	
Інститут обладраної дитини																															
Підготовлено продукцію:	-	-	-	-	-	11	1	-	-	6	4	5	-	1	4	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
з них друківані та електронні видання	-	-	-	-	-	1	1	-	-	6	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

У крайський НМЦ практичної психології і соціальної роботи

	Офіційна продукція				Наукова продукція				Виробничо-практична продукція				Навчальна продукція				Довідкова продукція														
	у тому числі				у тому числі				у тому числі				у тому числі				у тому числі														
	Усього	стандартні інструкції	нормативні, нормативно-інструктивні видання	інше**	Усього	монографії	видані за кордоном	препринти	збірники наукових праць, матеріали конференцій (у тому числі збірники тез доповідей)	інше**	Усього	практичні посібники	методичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	інше**	Усього	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)	засоби навчання (навчально-наочні і провісійні, атласи, навчальні карти, електронні засоби навчального призначення, та ін.)	інше**	Усього	енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники	довідники	каталог	інше**			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		
Підготовлено продукцію:	-	-	-	-	-	5	1	-	-	4	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-		
з них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	5	1	-	-	4	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-		
ДНІБ України імені В.О. Сухомлинського																															
Підготовлено продукцію:	-	-	-	-	-	23	10	3	3	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	-	3	-	2		
з них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	23	10	3	3	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	-	3	-	2			
ВСЬОГО																															
Підготовлено продукцію:	-	-	-	-	-	118	35	5	6	60	12	63	15	22	22	3	1	24	5	2	11	3	23	2	-	8	-	13			
з них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	102	21	5	4	60	12	30	10	9	8	2	1	12	4	1	4	3	20	2	-	7	-	11			

Продукція, опублікована в ході виконання наукових досліджень у 2023 р. (частина II: статті)

Кількість статей (одиниці)																	
Назва наукової установи, закладу НАПН України	усього	у тому числі за видами видань:						у тому числі за мовами:									
		наукові періодичні видання			з зарубіжні			матеріали конференцій (інших науково-практичних заходів)									
		вітчизняні, у т.ч. з зарубіжними партнерами		з зарубіжні		з зарубіжні		Українська		англійська		німецька	французька	інші			
		внесені до Переліку наукових фахових видань України	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	з них: з зарубіжні	з них: з зарубіжні	з них: з зарубіжні	з них: з зарубіжні	з них: з зарубіжні	з них: з зарубіжні	з них: з зарубіжні			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Інститут педагогіки	191	157	157		156	26	26	26	7	26	7	7	7	150	41		
Інститут психології імені Г.С. Костока	499	177	125	9	38	47	36	11	243	1	417	78		1	3		19
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	111	63	48	1	12	23	11	12	24		84	24			3		4
Інститут проблем виховання	323	102	91		11	21	18	3	211		203	7					1

Кількість статей (одиниці)																		
Назва наукової установи, закладу НАПН України	у тому числі за мовами:																	
	у тому числі за видами видань:																	
	наукові періодичні видання						зарубіжні			матеріали конференцій (інших науково-практичних заходів)								
	вітчизняні, у т.ч. з зарубіжними партнерами		з них:		з них:		з них:		Українська	англійська	німецька	французька	польська	інші	з них опубліковані вченими установи спільно з зарубіжними авторами			
усього	Україно	внесені до Переліку наукових фахових видань України	індексується у Scopus і Web of Science Core Collection	індексується в інших науко-метричних базах даних	індексується у Scopus і Web of Science Core Collection	індексується в інших науко-метричних базах даних	Україно	індексується у Scopus і Web of Science Core Collection	індексується в інших науко-метричних базах даних	Україно	з них опубліковані вченими установи спільно з зарубіжними авторами	Україно	англійська	німецька	французька	польська	інші	з них опубліковані вченими установи спільно з зарубіжними авторами
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	1
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаценка	61	37	31	26	14	25	4	20	1	60	8	64	26	1	7	1	1	1
Інститут соціальної та політичної психології	92	59	46	2	44	18	11	15	64	26	1	7	1	1	7	1	1	7
Інститут вищої освіти	84	59	45	3	56	25	15	10	51	33	45	75	9	1	9	1	1	9
Інститут цифровізації освіти	120	59	55	16	39	61	44	4	45	75	177	30	1	1	2	1	2	2
Інститут професійної освіти	208	38	35	1	2	12	8	4	158	2	111	16	1	1	2	1	2	2
Інститут обдарованої дитини	130	69	61	2	59	14	5	7	47	111	16	1	1	2	1	2	2	2

Кількість статей (одиниці)																						
Назва наукової установи, закладу НАПН України	у тому числі за мовами:																					
	у тому числі за видами видань:																					
	усього	наукові періодичні видання				зарубіжні			матеріали конференцій (інших науково-практичних заходів)		Українська		англійська		німецька		французька		польська		інші	
		вітчизняні, у т.ч. з зарубіжними партнерами		з них:		з них:		з них:		з них:		з них:		з них:		з них:		з них:		з них:		з них:
Усього	внесені до Переліку наукових фахових видань України	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних	Усього	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних	Усього	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних	Усього	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних	Українська	англійська	німецька	французька	польська	інші	з них опубліковані вченими установи спільно з зарубіжними авторами	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18					
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	32	20	17	20	2	2	2	2	10			29	3									
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського	57	42	42	2	1	15	13	2				38	19									
Усього	1908	882	753	36	464	278	214	66	735	11	1429	360	0	0	7	7	43					

Продукція, опублікована в ході виконання наукових досліджень у 2023 р. (частина III: тези)

Назва наукової установи, закладу НАПН України	Кількість тез доповідей (одиниці)											
	усього	у тому числі за видами науково-практичних заходів:		у тому числі за мовами:							інші	
		всукраїнські, усього	міжнародні	інші, усього	українська	англійська	німецька	французька	польська			
		усього	в Україні	у т.ч. за місцем проведення: за кордоном								
<i>I</i>	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Інститут педагогіки	824	347	477	387	90		784	40				
Інститут психології імені Г.С.Костюка	263	132	76	54	22	55	242	20				1
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	142	58	69	67	2	15	141	1				
Інститут проблем виховання	236	82	80	88	21	40	214	11				
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	68	47	23	18	5		67					
Інститут соціальної та політичної психології	188	89	89	70	19	10	170	18				
Інститут вищої освіти	63	20	43	36	7		53	10				
Інститут цифровізації освіти	160	54	64	64		42	47	7				
Інститут професійної освіти	6	3	3	2	1		6					
Інститут обдарованої дитини	27	10	14	13	1	3	27					
Український науково- методичний центр практичної психології і соціальної роботи	66	28	38	40	8		65	1				

Кількість тез доповідей (одиниці)												
Назва наукової установи, закладу НАПН України	Усього					У тому числі за мовами:						
	усього	всукраїнські, усього	міжнародні		інші, усього	українська	англійська	німецька	французька	польська	інші	
		усього	у т.ч. за місцем проведення:	за кордоном								
			в Україні									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського	188	175	13		13		179	9				
Усього	2231	1045	989	839	189	165	1995	117	0	0	0	1

	Офіційна продукція			Наукова продукція			Виробничо-практична продукція				Навчальна продукція				Довідкова продукція															
	у тому числі			у тому числі			у тому числі				у тому числі				у тому числі															
	Усього	стандартні інструкції	інструкції, нормативно-інструктивні видання	Усього	монографії	видані за кордоном	препринти	збірники наукових праць	Інше ²	практичні посібники	методичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	Інше ³	Усього	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні навчальні наочні посібники, хрестоматії, праць, навчальні засоби навчального призначення)	засоби навчання (навчально-наочні проєкти, посібники, атласи, навчальні карти, електронні засоби навчального призначення)	Інше ⁴	Усього	енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники	довідники	каталоги	Інше ⁵				
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка																														
Підготовлено продукцію	4	3		1	9	1	8	1	8	23	5	17		1	1	1	1							1	1					37
З них друковані та електронні видання	2	2			9		8		8	21	5	15		1	1	1	1							1	1					32
Інститут соціальної і політичної психології																														
Підготовлено продукцію	2	2								2	1	1																		4
З них друковані та електронні видання	2	2								2	1	1																		4
Інститут вищої освіти																														
Підготовлено продукцію	9	3																												9
З них друковані та електронні видання	9	3																												9
Інститут цифровізації освіти																														
Підготовлено продукцію	2	2								2	1	1																		4
З них друковані та електронні видання	2	2								2	1	1																		4

Кількість статей (одиниць)

Назва наукової установи, закладу НАПН України	у тому числі за видами видань:										у тому числі за мовами:					з них опублікованих вченими установи спільно з зарубіжними авторами		
	науків періодичні видання					з зарубіжні					матеріали конференцій (інших науково-практичних заходів)							
	вітчизняні, у т.ч. з зарубіжними партнерами		з них:			з зарубіжні		з них:			українська		англійська		німецька		французька	інші
	усього	внесені до Переліку наукових фахових видань України	індексується у Scopus і Web of Science Core Collection	індексується в інших наукометричних базах даних	усього	індексується у Scopus і Web of Science Core Collection	індексується в інших наукометричних базах даних	усього	індексується у Scopus і Web of Science Core Collection	індексується в інших наукометричних базах даних	усього	індексується у Scopus і Web of Science Core Collection	українська	англійська	німецька		французька	інші
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
Інститут обдарованої дитини	61	37	28	5	23	11	6	5	13	5	49	12					3	
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи*																		
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського *																		
Усього	1280	537	425	36	360	303	191	116	350	19	819	342	0	0	2	27	23	

* У науковій установі у 2023 р. завершених фундаментальних досліджень не було.

Продукція, опублікована за завершеними у 2023 р. фундаментальними дослідженнями (частина III: тези)

Назва наукової установи, закладу НАПН України	Кількість тез доповідей (одиниці)														
	усього	у тому числі за видами науково-практичних заходів:			у тому числі за мовами:				Українська	англійська	німецька	Французька	інші		
		всеукраїнськi, усього	міжнародні		інші, усього	Українська	англійська	німецька						Французька	інші
			усього	в Україні											
<i>I</i>	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13			
Інститут педагогіки	437	153	284	215	69		384	83				3			
Інститут психології імені Г.С.Костюка	255	135	71	52	19	49	238	12				5			
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна															
Інститут проблем виховання	54	10	29	23	6	15	52	2							
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	136	73	38	52	17		92	1							
Інститут соціальної та політичної психології	33	12		21			32	1							
Інститут вищої освіти	139	37	102	76	26		107	32							
Інститут цифровізації освіти	129	40	46	46		43	123	6							
Інститут професійної освіти															
Інститут обдарованої дитини	23	11	12	12			23								
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи															
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського															
Усього	1206	471	582	497	137	107	1051	137	0	0	0	8			

Наукові результати фундаментальних досліджень, завершених у 2023 р. (частина 1, кількісні показники)

Назва установи	Закони	Законо- мірності	Теорії	Концепції/ дидактичні системи	Гіпотези	Тенденції	Моделі	Наукові принципи	Критерії	Методи	Технології	Інше*
Інститут педагогіки	–	4	–	1	–	13	8	1	–	–	1	–
Інститут психології імені Г.С. Костюка	–	2	1	4	2	7	4	–	2	–	–	1
Інститут проблем виховання	–	2	–	–	–	3	–	–	–	5	–	–
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	–	3	–	2	–	1	6	2	–	–	4	4
Інститут соціальної та політичної психології	–	4	1	5	1	3	4	3	2	2	–	7
Інститут вищої освіти	4	55	–	21	44	78	7	46	18	5	1	4
Інститут цифровізації освіти	–	–	–	2	–	–	2	2	1	1	–	2
Інститут обдарованої дитини	1	1	1	1	1	–	1	1	1	2	1	–
Усього: 419	5	71	3	36	48	105	32	55	24	15	7	18

Продукція, підготовлена за завершеними у 2023 р. прикладними дослідженнями (частина II: статті)

Назва наукової установи, закладу НАПН України	Кількість статей (одиниці)																		
	у тому числі за видами видань:						у тому числі за мовами:						з них опублікованих вченими установи спільно з зарубіжними авторами						
	наукові періодичні видання			з зарубіжні			Українська			німецька				французька			інші		
	вітчизинні, у т.ч. з зарубіжними партнерами		з них:		з них:		з них:		Українська		німецька			французька		інші		з них опублікованих вченими установи спільно з зарубіжними авторами	
	Усього	внесені до Переліку наукових фахових видань України	індексується у Scopus і Web of Science Core Collection	індексується в інших наукометричних базах даних	Усього	індексується у Scopus і Web of Science Core Collection	індексується в інших наукометричних базах даних	Усього	з них індексується у Web of Science Core Collection	з них індексується у Web of Science Core Collection	Українська	німецька	французька	інші					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18		
Інститут педагогіки	178	140	136	4	127	37	29	8	1	1	134	43				1			
Інститут психології імені Г.С. Костюка	169	50	26	6	14	20	14	6	98		148	21							
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна*																			
Інститут проблем виховання	77	14	14			12	12		51		55	22							
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	115	78	50	1	27	34	21	13	44	4	71	15						2	

Кількість статей (одиниць)

Назва наукової установи, закладу НАПН України	у тому числі за видами видань:										у тому числі за мовами:					з них опублікованих вченими установи спільно з зарубіжними авторами			
	наукові періодичні видання					з зарубіжні					матеріали конференцій (інших науково-практичних заходів)								
	вітчизняні, у т.ч. з зарубіжними партнерами		з них:			з зарубіжні		з них:			Українська		англійська		німецька		французька	польська	інші
	Усього	внесені до Переліку наукових фахових видань України	індексується у Scopus i Web of Science Core Collection	індексується в інших науко-метричних базах даних	Усього	індексується у Scopus i Web of Science Core Collection	індексується в інших науко-метричних базах даних	Усього	індексується у Scopus i Web of Science Core Collection	індексується в інших науко-метричних базах даних	Усього	з них індексується у Scopus i Web of Science Core Collection	Українська	англійська	німецька		французька	польська	інші
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18		
Інститут соціальної та політичної психології**																			
Інститут вищої освіти*																			
Інститут цифровізації освіти	130	70	59	18	41	60	53	7			60	70							
Інститут професійної освіти	46	16	9	2	9	5	5		25	1	38	8							
Інститут обдарованої дитини*																			
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи*																			

Кількість статей (одиниць)

Назва наукової установи, закладу НАПН України	у тому числі за видами видань:										у тому числі за мовами:											
	наукові періодичні видання				з зарубіжні						матеріали конференцій (інших науково-практичних заходів)											
	вітчизняні, у т.ч. з зарубіжними партнерами		з них:		з них:		з них:		з них:		Українська		англійська		німецька		французька		польська		інші	
	усього	з них:	індексується у Scopus i Web of Science Core Collection	індексується в інших наукометричних базах даних	індексується у Scopus i Web of Science Core Collection	індексується в інших наукометричних базах даних	усього	індексується у Scopus i Web of Science Core Collection	індексується в інших наукометричних базах даних	усього	індексується у Scopus i Web of Science Core Collection	Українська	англійська	німецька	французька	польська	інші	з них опублікованих вченими установи спільно з зарубіжними авторами				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18					
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського*																						
Усього	715	368	294	31	218	168	134	34	219	6	506	179	0	0	0	1	2					

* У науковій установі у 2023 р. завершених фундаментальних досліджень не було.

Продукція, опублікована за завершеними у 2023 р. прикладними дослідженнями (частина III: тези)

Назва наукової установи, закладу НАПН України		Кількість тез доповідей (одиниці)										
		усього	у тому числі за видами науково-практичних заходів:			інші, усього	у тому числі за мовами:					
			всукраїнські, усього	усього	міжнародні		Українська	англійська	німецька	французька	польська	інші
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Інститут педагогіки	1143	526	617	506	111		1091	52				
Інститут психології імені Г.С.Костюка	201	101	65	52	13	35	193	2				6
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна*	51	14	18	14	4	19	45	6				
Інститут проблем виховання	115	64	51	47	4		115					
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка												
Інститут соціальної та політичної психології*												
Інститут вищої освіти*												
Інститут цифровізації освіти	208	86	77	59		45	132	7				
Інститут професійної освіти	12	6	6	5	1		12					
Інститут обдарованої дитини*												
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи*												
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського*												
Усього	1730	797	834	683	133	99	1588	67	0	0	0	6

* У науковій установі у 2023 р. завершених фундаментальних досліджень не було.

Наукові результати прикладних досліджень, завершених у 2023 р. (частина 1, кількісні показники)

Назва установи	Стандарти	Програми	Методи/ методики	Технології	Способи розв'язання визначених проблем	Інше *
Інститут педагогіки	–	7	3/8	6	12	8
Інститут психології імені Г.С. Костюка	–	1	13	8	4	3
Інститут проблем виховання	–	3	2	–	–	–
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	–	14	–	12	–	–
Інститут цифровізації освіти	–	–	1	–	–	4
Інститут професійної освіти	–	–	5	–	–	–
Усього: 114	–	25	32	26	16	15

Наукові періодичні видання НАПН України у 2023 р.

Засновник (співзасновник) періодичного видання	Усього	Наукові журнали	Збірники наукових праць	Електронні видання
Національна академія педагогічних наук України	2	<ul style="list-style-type: none"> • Education: Modern Discourses / Освіта: сучасні дискурси (ISSN-L 2617-3107) • Український педагогічний журнал (ISSN-L 2411-1317) • Studies in Comparative Education / Порівняльно-педагогічні студії (ISSN-L 2306-5532) • Українська мова і література в школі 	–	<ul style="list-style-type: none"> • Вісник Національної академії педагогічних наук України (ISSN-L 2707-305X)
Інститут педагогіки	6	<ul style="list-style-type: none"> • Організаційна психологія. Економічна психологія (ISSN-L 2411-3190) • Психологічний часопис (ISSN-L 2414-0023) • Психологія і особистість (ISSN-L 2226-4078) • Освіта та розвиток обдарованої особистості (ISSN-L 2309-3935) 	<ul style="list-style-type: none"> • Проблеми сучасного підручника (ISSN-L 2411-1309) • Педагогічний дискурс (ISSN-L 2309-9127) • Педагогічна освіта: теорія і практика (ISSN-L 2309-9763) 	–
Інститут психології імені Г.С. Костюка	8	<ul style="list-style-type: none"> • Comparative Professional Pedagogy / Порівняльна професійна педагогіка (ISSN-L 2308-4081) • Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» (ISSN-L 2708-2156) • Мистецтво та освіта (ISSN-L 2308-8885) 	<ul style="list-style-type: none"> • Актуальні проблеми психології (ISSN-L 2072-4772) • Проблеми сучасної психології (ISSN-L 2227-6246) • Журнал сучасної психології (ISSN-L 2310-4368) 	<ul style="list-style-type: none"> • Технології розвитку інтелекту (ISSN-L 2223-0521)
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	5	<ul style="list-style-type: none"> • Освіта та розвиток обдарованої особистості (ISSN-L 2309-3935) • Comparative Professional Pedagogy / Порівняльна професійна педагогіка (ISSN-L 2308-4081) • Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» (ISSN-L 2708-2156) • Мистецтво та освіта (ISSN-L 2308-8885) 	<ul style="list-style-type: none"> • Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи (ISSN-L 2308-6386) • Естетика і етика педагогічної дії (ISSN-L 2226-4051) 	<ul style="list-style-type: none"> • Імідж сучасного педагога (ISSN-L 2522-9729)
Інститут проблем виховання	2	<ul style="list-style-type: none"> • Особлива дитина: навчання та виховання (ISSN-L 2312-2781) 	<ul style="list-style-type: none"> • Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді (ISSN-L 2308-3778) 	–
Інститут спеціальної педагогіки і психології	2	<ul style="list-style-type: none"> • Особлива дитина: навчання та виховання (ISSN-L 2312-2781) 	<ul style="list-style-type: none"> • Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови 	–

Засновник (співзасновник) періодичного видання імені Миколи Яремченка	Усього	Наукові журнали	Збірники наукових праць (ISSN-L 2313-4011)	Електронні видання
Інститут соціальної та політичної психології	3	<ul style="list-style-type: none"> Психологічні перспективи (ISSN-L 2227-1376) Філософія освіти (ISSN-L 2309-1606) 	<ul style="list-style-type: none"> Наукові студії із соціальної та політичної психології (ISSN-L 2309-8287) Проблеми політичної психології (ISSN-L 2411-1449) 	–
Інститут вищої освіти	2	<ul style="list-style-type: none"> Філософія освіти (ISSN-L 2309-1606) 	–	<ul style="list-style-type: none"> Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство» (ISSN-L 2520-6702) Інформаційні технології і засоби навчання (ISSN-L 2076-8184)
Інститут цифровізації освіти	2		<ul style="list-style-type: none"> Інформаційні технології в освіті (ISSN-L 1998-6939) 	<ul style="list-style-type: none"> Інформаційні технології і засоби навчання (ISSN-L 2076-8184)
Інститут професійної освіти	2	<ul style="list-style-type: none"> Професійна освіта 	–	<ul style="list-style-type: none"> Професійна педагогіка / Professional Pedagogics (ISSN-L 2707-3092)
Інститут обдарованої дитини	3	<ul style="list-style-type: none"> Освіта та розвиток обдарованої особистості (ISSN-L 2309-3935) Мистецтво та освіта (ISSN-L 2308-8885) 	<ul style="list-style-type: none"> Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи (ISSN-L 2413-4139) 	–
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	5	<ul style="list-style-type: none"> ScienceRise: Pedagogical Education (ISSN-L 2519-4976) 	<ul style="list-style-type: none"> Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки» (ISSN-L 2218-7650) Вісник післядипломної освіти. Серія «Соціальні та поведінкові науки» (ISSN-L 2522-9931) 	<ul style="list-style-type: none"> Науковий вісник УМО (ISSN-L 2522-1299) Інформаційні технології і засоби навчання (ISSN-L 2076-8184)
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	1	–	–	<ul style="list-style-type: none"> Науково-педагогічні студії (ISSN-L 2663-5739)
Усього	40	16	16	8

Наукові періодичні видання НАПН України, які внесені до Переліку наукових фахових видань України згідно з наказами Міністерства освіти і науки України

№ з/п	Назва наукового періодичного видання, ISSN-L	Засновник (співзасновники)	Галузь науки, код (шифр) спеціальності або галузь знань	Наказ МОН України
Категорія «А»				
1.	Інформаційні технології і засоби навчання (ISSN-L 2076-8184)	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»	педагогічні (13.00.02-13.00.10) спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015, 016, 017, 126	від 18.12.2018 р. № 1412
Категорія «Б»				
2.	Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття (ISSN-L 2708-2156)	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України	педагогічні спеціальності – 011	від 27.09.2021 р. № 1017
3.	Вісник післядипломної освіти. Серія «Соціальні та поведінкові науки» (ISSN-L 2522-9931)	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	психологічні спеціальності – 053 економічні спеціальності – 051	від 17.03.2020 р. № 409 від 15.04.2021 р. № 420
4.	Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки» (ISSN-L 2218-7650)	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	педагогічні спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015, 016	від 28.12.2019 р. № 1643
5.	Естетика і етика педагогічної дії (ISSN-L 2226-4051)	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка	педагогічні спеціальності – 011	від 02.07.2020 р. № 886
6.	Журнал сучасної психології (ISSN-L 2310-4368)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Запорізький національний університет	психологічні спеціальності – 053	від 02.07.2020 р. № 886 (зі змінами від 10.10.2022 р. № 894)

№ з/п	Назва наукового періодичного видання, ISSN-L	Засновник (співзасновники)	Галузь науки, код (шифр) спеціальності або галузь знань	Наказ МОН України
7.	Імідж сучасного педагога (ISSN-L 2522-9729)	Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський обласний інститут післядипломної освіти ім. М.В. Остроградського	педагогічні спеціальності – 011	від 02.07.2020 р. № 886
8.	Інформаційні технології в освіті / Information Technologies in Education (ISSN-L 1998-6939)	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Херсонський державний університет	педагогічні спеціальності – 011	від 17.03.2020 р. № 409
9.	Мистецтво та освіта (ISSN-L 2308-8885)	Інститут проблем виховання НАПН України, Інститут обдарованої дитини НАПН України	педагогічні спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015	від 02.07.2020 р. № 886
10.	Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство» / (ISSN-L 2520-6702)	Інститут вищої освіти НАПН України	педагогічні спеціальності – 011	від 17.03.2020 р. № 409 (зі змінами від 06.06.2022 р. № 530)
11.	Наукове сходження: Педагогічна освіта / ScienceRise: Pedagogical Education	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	педагогічні спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015, 016	від 02.07.2020 р. № 886
12.	Наукові студії із соціальної та політичної психології (ISSN-L 2309-8287)	Інститут соціальної та політичної психології НАПН України	психологічні спеціальності – 053	від 02.07.2020 р. № 886
13.	Науково-педагогічні студії (ISSN-L 2663-5739)	Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія	педагогічні спеціальності – 011	від 29.06.2021 р. № 735
14.	Організаційна психологія. Економічна психологія (ISSN-L 2411-3190)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Українська асоціація організаційних психологів та психологів праці	психологічні спеціальності – 053	від 17.03.2020 р. № 409
15.	Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи (ISSN-L 2308-6386)	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України	педагогічні спеціальності – 011, 015	від 02.07.2020 р. № 886
16.	Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України	педагогічні спеціальності – 016	від 10.10.2022 р. № 894

№ з/п	Назва наукового періодичного видання, ISSN-L	Засновник (співзасновники)	Галузь науки, код (шифр) спеціальності або галузь знань спеціальності – 053	Наказ МОН України
			педагогічні спеціальності – 011	від 23.08.2023 р. № 1035
17.	Освіта та розвиток обдарованої особистості (ISSN-L 2309-3935)	Інститут обдарованої дитини НАПН України, Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України	педагогічні спеціальності – 011	від 02.07.2020 р. № 886
18.	Освіта: сучасні дискурси / Education: Modern Discourses (ISSN-L 2617-3107)	Національна академія педагогічних наук України	педагогічні спеціальності – 011	від 27.09.2021 р. № 1017
19.	Особлива дитина: навчання і виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, Державне інформаційно-виробниче підприємство видавництва «Педагогічна преса»	педагогічні спеціальності – 016	від 10.10.2022 р. № 894
20.	Педагогічна освіта: теорія і практика (ISSN-L 2309-9763)	Інститут педагогіки НАПН України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка	педагогічні спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015	від 17.03.2020 р. № 409
21.	Педагогічний курс (ISSN-L 2309-9127)	Інститут педагогіки НАПН України, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія	педагогічні спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015, 016	від 02.07.2020 р. № 886
22.	Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи (ISSN-L 2413-4139)	Інститут обдарованої дитини НАПН України	філософські спеціальності – 033	від 26.11.2020 р. № 1471
			педагогічні спеціальності – 011	від 02.07.2020 р. № 886
23.	Порівняльна професійна педагогіка / Comparative Professional Pedagogy (ISSN-L 2308-4081)	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Хмельницький національний університет	педагогічні спеціальності – 011, 014, 015, 016	від 02.07.2020 р. № 886
24.	Порівняльно-педагогічні студії / Studies in Comparative Education (ISSN-L 2306-5532)	Інститут педагогіки НАПН України, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини	педагогічні спеціальності – 011, 015	від 07.05.2019 р. № 612
25.	Проблеми політичної психології (ISSN-L 2411-1449)	Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, Громадська організація «Асоціація політичних психологів України»	педагогічні спеціальності – 053	від 02.07.2020 р. № 886

№ з/п	Назва наукового періодичного видання, ISSN-L	Засновник (співзасновники)	Галузь науки, код (шифр) спеціальності або галузь знань	Наказ МОН України
26.	Проблеми сучасного підручника (ISSN-L 2411-1309)	Інститут педагогіки НАПН України	педагогічні спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015, 231	від 17.03.2020 р. № 409
27.	Проблеми сучасної психології (ISSN-L 2227-6246)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка	психологічні спеціальності – 053	від 28.12.2019 р. № 1643
28.	Професійна педагогіка / Professional Pedagogics (ISSN-L 2707-3092)	Інститут професійно-технічної освіти НАПН України	педагогічні спеціальності – 011, 015	від 17.03.2020 р. № 409
29.	Психологічний часопис (ISSN-L 2414-0023)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Асоціація з підтримки науки та інновацій (Association pour la Promotion des Sciences et des Innovations)	психологічні спеціальності – 053	від 17.03.2020 р. № 409
30.	Психологічні перспективи (ISSN-L 2227-1376)	Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, Волинський національний університет імені Лесі Українки	психологічні спеціальності – 053	від 02.07.2020 р. № 886
31.	Психологія і особистість (ISSN-L 2226-4078)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка	психологічні спеціальності – 053	від 17.03.2020 р. № 409
32.	Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді (ISSN-L 2308-3778)	Інститут проблем виховання НАПН України	педагогічні спеціальності – 011, 012, 231	від 02.07.2020 р. № 886
33.	Технології розвитку інтелекту (ISSN-L 2223-0521)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України	психологічні спеціальності – 053	від 17.03.2020 р. № 409
34.	Український педагогічний журнал (ISSN-L 2411-1317)	Інститут педагогіки НАПН України	педагогічні спеціальності – 011, 013, 014, 015	від 17.03.2020 р. № 409
35.	Філософія освіти (ISSN-L 2309-1606)	Інститут вищої освіти НАПН України, Український державний університет імені Михайла Драгоманова	філософські спеціальності – 033	від 17.03.2020 р. № 409

Підготовка здобувачів наукового ступеня доктора наук у 2023 р. (осіб)

Назва установи	Наукові консультанти			Чисельність докторантів (на початок року)			Випуск						Відрaho-вано		Прийом			Чисельність докторантів (на кінець року)			Чисельність здобувачів
	за державним замовленням	на умовах контракту	усього	за державним замовленням				на умовах контракту			усього	за державним замовленням	на умовах контракту	усього	за державним замовленням	на умовах контракту	усього	за державним замовленням	на умовах контракту	усього	
				усього	із захистом дисертації	з поданням до захисту	ефективність роботи (%)	усього	із захистом дисертації	з поданням до захисту											
Інститут педагогіки	4	1	5	2	-	-	0	-	-	-	-	-	2	-	2	1	3	4	1	5	5
Інститут психології імені Г.С. Костюка	2	4	6	1	-	-	0	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	4	5	-
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна	4	3	7	2	-	-	0	-	-	-	-	-	2	-	-	5	5	2	8	10	-
Інститут проблем виховання	2	3	5	1	-	1	100	-	-	-	-	-	1	-	-	2	2	1	5	6	-
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	2	-	2	1	-	-	0	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-
Інститут соціальної та політичної психології	2	-	2	1	-	-	0	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-
Інститут вищої освіти	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-
Інститут цифровізації освіти	2	-	2	1	-	-	0	-	-	-	-	-	1	-	-	2	2	1	2	3	-
Інститут професійної освіти	2	1	3	1	-	1	100	1	1	1	100	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	1	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	2	-	2	2	-
Усього	22	14	36	11	-	2	18,2	1	1	1	100	5	1	2	13	15	12	23	35	5	5

Підготовка здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у 2023 р. (випуск аспірантів)

Назва установи	Загальна чисельність аспірантів (на початок року)				за державним замовленням				Випуск аспірантів на умовах контракту				Відраховано				
	за державним замовленням		на умовах контракту		за денною формою здобуття освіти/ з відривом від виробництва		за денною формою здобуття освіти/ з відривом від виробництва		за заочною формою здобуття освіти		ефективність роботи (%)						
	усього	з денною формою здобуття освіти/ з відривом від виробництва	усього	за денною формою здобуття освіти/ з відривом від виробництва	усього	за денною формою здобуття освіти/ з відривом від виробництва	усього	за денною формою здобуття освіти/ з відривом від виробництва	усього	за денною формою здобуття освіти/ з відривом від виробництва	усього	за денною формою здобуття освіти/ з відривом від виробництва	усього	за денною формою здобуття освіти/ з відривом від виробництва	усього	у т.ч. за державним замовленням	
																	усього
Інститут педагогіки	2	2	17	7	19	1	1	100	-	-	2	1	1	2	2	-	
Інститут психології імені Г.С. Костюка	2	2	57	21	36	59	-	-	4	-	3	-	-	4	8	37,5	7
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	4	4	8	3	5	12	1	0	-	-	4	-	-	4	4	75	1
Інститут проблем виховання	3	3	14	2	12	17	1	100	-	-	2	2	-	2	2	100	3
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	5	5	30	1	29	35	1	100	-	-	3	-	-	3	3	66,66	2
Інститут соціальної та політичної психології	11	11	13	-	13	24	1	100	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Інститут вищої освіти	4	4	6	-	6	10	2	-	-	-	2	-	-	3	3	33,3	-

Назва установи	Загальна чисельність аспірантів (на початок року)				за державним замовленням				Випуск аспірантів на умовах контракту						Відраховано	
	за державним замовленням		на умовах контракту		за денною формою здобуття освіти/ з відривом від виробництва		за денною формою здобуття освіти/ з відривом від виробництва		за денною формою здобуття освіти/ з відривом від виробництва			за заочною формою здобуття освіти				
	Усього	за денною формою здобуття освіти/ з відривом від виробництва	Усього	за денною формою здобуття освіти/ з відривом від виробництва	Усього	за денною формою здобуття освіти/ з відривом від виробництва	із захистом дисертації	з поданням до захисту	Усього	із захистом дисертації	з поданням до захисту	за заочною формою здобуття освіти				
												із захистом дисертації	з поданням до захисту	із захистом дисертації		з поданням до захисту
Розом				Розом				Розом		Розом		Розом				
ефективність роботи (%)				ефективність роботи (%)				ефективність роботи (%)		ефективність роботи (%)		ефективність роботи (%)		ефективність роботи (%)		
Інститут цифровізації освіти	6	6	5	1	4	11	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Інститут професійної освіти	7	7	16	5	11	23	1	-	1	-	1	-	6	-	4	-
Інститут обдарованої дитини	3	3	3	1	2	6	1	1	1	1	100	-	-	-	-	-
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	3	3	114	35	79	117	2	-	1	1	50	-	5	1	2	7
Усього	50	50	283	79	204	333	12	3	4	12	58,3	5	3	29	7	31
																47
																34
																6
																7
																29
																3
																5
																34
																47
																31
																2

Підготовка здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у 2023 р. (прийом аспірантів)

Назва установи	Наукові керівники		Прийом						Загальна чисельність аспірантів (на кінець року)				Загальна чисельність здобувачів
			за державним замовленням		на умовах контракту		за державним замовленням		на умовах контракту		Разом		
			усього	за денною формою здобуття освіти / з відривом від виробництва	усього	за заочною формою здобуття освіти	усього	за денною формою здобуття освіти / з відривом від виробництва	усього	за заочною формою здобуття освіти			
Інститут педагогіки	5	3	-	13	4	9	2	2	24	12	12	26	26
Інститут психології імені Г. С. Костюка	14	15	-	37	26	11	2	2	74	41	33	76	1
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	13	2	-	18	10	8	3	3	23	12	11	26	-
Інститут проблем виховання	8	7	-	10	7	3	2	2	19	9	10	21	-
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	14	11	-	19	15	4	4	4	38	16	22	42	-
Інститут соціальної та політичної психології	9	7	-	13	5	8	9	9	15	2	13	24	24
Інститут вищої освіти	8	-	-	3	-	3	2	2	6	-	6	8	-
Інститут цифровізації освіти	6	3	-	9	7	2	4	4	12	8	4	16	-

Назва установи	Наукові керівники		Прийом				Загальна чисельність аспірантів (на кінець року)				Загальна чисельність здобувачів			
			за державним замовленням		на умовах контракту		за державним замовленням		на умовах контракту					
			усього	за денною формою здобуття освіти / з відривом від виробництва	усього	за заочною формою здобуття освіти	усього	за денною формою здобуття освіти / з відривом від виробництва	усього	за заочною формою здобуття освіти				
Інститут професійної освіти	10	1	-	13	-	13	-	5	5	21	17	4	26	-
Інституту обдарованої дитини	3	2	-	-	-	-	-	2	2	2	1	1	4	4
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	34	34	-	70	57	13	70	1	1	151	89	62	152	1
Усього	124	85	-	205	144	61	205	36	36	385	207	178	421	56

Підготовка здобувачів на першому (бакалаврському) і другому (магістерському) рівнях вищої освіти за кошти фізичних та юридичних осіб у 2023 р.

Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність (напрямы підготовки)	Шифр (код)	Чисельність студентів, осіб							
		на початок року		випущено		зараховано		на кінець року	
		усього	зокрема за денною формою навчання	усього	зокрема за денною формою навчання	усього	зокрема за денною формою навчання	усього	зокрема за денною формою навчання
Усього, осіб		1089	319	427	59	752	235	1375	455
У т.ч. за рівнями вищої освіти:									
Перший (бакалаврський) рівень – усього, осіб		367	217	93	52	128	87	398	239
У т.ч. за галузями знань і спеціальностями (напрямами підготовки):									
<i>Відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266</i>									
Соціальні та поведінкові науки	05	177	94	47	24	62	42	190	101
Економіка	051	39	22	13	9	3	2	26	13
Психологія	053	138	72	34	15	59	40	164	88
Управління та адміністрування	07	190	123	46	28	66	45	208	138
Менеджмент	073	149	88	32	18	59	40	178	111
Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	076	41	35	14	10	7	5	30	27
Другий (магістерський) рівень – усього, осіб		722	102	334	7	624	148	977	216
У т.ч. за галузями знань і спеціальностями:									
<i>Відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266</i>									
Освіта/Педагогіка (Освіта)	01	165	19	80	–	40	3	115	16
Освітні, педагогічні науки	011	134	19	57	–	28	3	98	16
Спеціальна освіта	016	31	–	23	–	12	–	17	–
Соціальні та поведінкові науки	05	234	17	107	–	365	22	471	33
Економіка	051	6	–	3	–	1	–	2	–
Психологія	053	228	17	104	–	364	22	469	33
Управління та адміністрування	07	222	56	102	7	149	96	255	132
Менеджмент	073	220	56	102	7	135	88	240	124
Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	076	2	–	–	–	14	8	15	8

Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність (напрямок підготовки)	Шифр (код)	Чисельність студентів, осіб									
		на початок року		випущено		зараховано		на кінець року			
		усього	зокрема за денною формою навчання	усього	зокрема за денною формою навчання	усього	зокрема за денною формою навчання	усього	зокрема за денною формою навчання		
Публічне управління та адміністрування (Управління та адміністрування)	28(07)	101	10	45	-	70	27	136	35		
Публічне управління та адміністрування	281(074)	101	10	45	-	70	27	136	35		

Підвищення кваліфікації для осіб з вищою освітою у 2023 р.

Напрямок, форма навчання	Чисельність слухачів, осіб			
	зараховано		випущено	
	усього	зокрема за кошти державного бюджету	усього	зокрема за кошти державного бюджету
Усього, осіб	7545	5000	7515	4970
у т.ч. за напрямами:				
Підвищення кваліфікації працівників методичних служб	71	68	71	68
Підвищення кваліфікації спеціалістів психологічних служб	74	57	73	56
Підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників та керівників закладів освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка	3126	2875	3099	2848
Підвищення кваліфікації педагогічних працівників галузі знань 01 Освіта/Педагогіка	3613	2000	3611	1998
Підвищення кваліфікації педагогічних працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організації галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»	337	–	337	–
01 Освіта/Педагогіка	300		300	
01 Освіта/Педагогіка, 016 Спеціальна освіта	24	–	24	–
Усього, осіб	7545	5000	7515	4970
у т.ч. за формами навчання:				
очна	396	–	396	–
очно-дистанційна	4595	4574	4565	4544
дистанційна	2456	–	2456	–
заочна	426	426	426	426

Робота разових спеціалізованих вчених рад у 2023 р., створених з метою присудження ступеня доктора філософії

Код та найменування галузі знань	Шифр та найменування спеціальності	Назва установи, де створена разова спеціалізована вчена рада	Кількість захищених дисертацій
01 Освіта/Педагогіка	011 Освітні, педагогічні науки	Інститут педагогіки	2
		Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	6
		Інститут проблем виховання	2
		Інститут обдарованої дитини	1
		ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	9
	016 спеціальна освіта	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	5
05 Соціальні та поведінкові науки	053 Психологія	Інститут психології імені Г.С.Костюка	2
		Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	1
		Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	1
		Інститут соціальної та політичної психології	1
Усього			30

Робота спеціалізованих вчених рад у 2023 р., створених з метою присудження наукового ступеня доктора / кандидата наук

№ з/п	Назва установи, де функціонує спеціалізована вчена рада	Кількість проведених засідань	Захищено дисертацій		
			усього	у тому числі	
				докторських	кандидатських
1.	Інститут педагогіки	–	–	–	–
	Д 26.452.01	–	–	–	–
2	Інститут психології імені Г.С. Костюка	–	–	–	–
	Д 26.453.01	–	–	–	–
	Д 26.453.02	–	–	–	–
3.	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	1	1	1	–
	Д 26.451.01	1	1	1	–
4.	Інститут проблем виховання	2	–	–	–
	Д 26.454.01	2	–	–	–
5.	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	6	1	–	1
	Д 26.450.01	–	–	–	–
	Д 26.450.02	6	1	–	1
6.	Інститут соціальної та політичної психології	3	1	1	–
	Д 26.457.01	3	1	1	–
7.	Інститут вищої освіти	–	–	–	–
	Д 26.456.02	–	–	–	–
8.	Інститут цифровізації освіти	5	3	3	–
	Д 26.459.01	5	3	3	–
9.	Інститут професійної освіти	3	2	2	–
	Д 26.458.01	3	2	2	–
10.	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	–	–	–	–
	Д 26.455.03	–	–	–	–
Усього		20	8	7	1

Захист дисертацій на засіданнях спеціалізованих вчених рад у 2023 р. за науковими спеціальностями

№ з/п	Шифр і назва наукової спеціальності	Захищено дисертацій на здобуття ступеня:			Усього
		доктора наук	кандидата наук	доктора філософії	
01 Освіта/Педагогіка		–	–	25	25
	011 – освітні, педагогічні науки	–	–	20	20
	016 – спеціальна освіта	–	–	5	5
05 Соціальні та поведінкові науки		–	–	5	5
	053 – психологія	–	–	5	5
Педагогічні науки		6		–	6
	13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	3	–	–	3
	13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті	3	–	–	3
Психологічні науки		1	1	–	2
	19.00.08 - спеціальна психологія	–	1	–	1
	19.00.11 - політична психологія	1	–	–	1
Усього		7	1	30	38

Робота спеціалізованих вчених рад у 2023 р. за науковими спеціальностями

Шифр і назва наукових спеціальностей	Захист дисертацій			Розгляд апеляцій			Кількість дисертацій українською мовою	Кількість рефератів/анотацій укр.мовою	Кількість дисертацій, що знаходяться на розгляді в раді/установі
	Рішенням		з негативним	Рішенням		з негативним			
	з позитивним	з негативним		з позитивним	з негативним				
Доктора наук									
Педагогічні науки	6	-	-	-	-	6	6	3	
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	3	-	-	-	-	3	3	1	
13.00.05 – соціальна педагогіка	-	-	-	-	-	-	-	1	
13.00.07 – теорія і методика виховання	-	-	-	-	-	-	-	1	
13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті	3	-	-	-	-	3	3	-	
Психологічні науки	1	-	-	-	-	1	1	2	
19.00.08 - спеціальна психологія	-	-	-	-	-	-	-	1	
19.00.11 - політична психологія	1	-	-	-	-	1	1	1	
Усього	7	-	-	-	-	7	7	5	
Доктора філософії									
01 Освіта/Педагогіка	25	-	-	-	-	25	25	20	
011 – освітні, педагогічні науки	20	-	-	-	-	20	20	11	
015 – професійна освіта	-	-	-	-	-	-	-	7	
016 – спеціальна освіта	5	-	-	-	-	5	5	2	
05 Соціальні та поведінкові науки	5	-	-	-	-	5	5	6	
053 – психологія	5	-	-	-	-	5	5	6	

Шифр і назва наукових спеціальностей	Захист дисертацій		Розгляд апеляцій			Кількість дисертацій українською мовою	Кількість рефератів/анотацій укр.мовою	Кількість дисертацій, що знаходяться на розгляді в раді/установі
	з позитивним рішенням	з негативним рішенням	усього	з позитивним рішенням	з негативним рішенням			
Усього	30	-	-	-	-	30	30	26
Кандидата наук								
Педагогічні науки	-	-	-	-	-	-	-	2
13.00.07 – теорія і методика виховання	-	-	-	-	-	-	-	1
13.00.08 – дошкільна педагогіка	-	-	-	-	-	-	-	1
Психологічні науки	1	-	-	-	-	1	1	-
19.00.08 – спеціальна психологія	1	-	-	-	-	1	1	-
Усього	1	-	-	-	-	1	1	2

**Агестація наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації у 2023 р.
за науковими спеціальностями**

Шифр і назва наукових спеціальностей	Дисертації, захищені на здобуття ступеня:							Усього
	докторантами / аспірантами (з випуску звітнього року)		співробітниками Інституту	працівниками інших установ НАПН України	працівниками закладів вищої освіти	працівниками закладів професійної (професійно-технічної) освіти	працівниками іншими установами	
	за державним замовленням	на умовах контракту						
Доктора наук								
Педагогічні науки	-	1	2	-	3	-	-	6
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	-	1	-	-	2	-	-	3
13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті	-	-	2	-	1	-	-	3
Психологічні науки	-	-	-	-	1	-	-	1
19.00.11 - політична психологія	-	-	-	-	1	-	-	1
Усього:	-	1	2	-	4	-	-	7
Доктора філософії								
01 Освіта/Педагогіка	2	8	2	-	3	1	9	25
011 – освітні, педагогічні науки	1	6	2	-	2	1	8	20
016 – спеціальна освіта	1	2	-	-	1	-	1	5
05 Соціальні та поведінкові науки	1	1	1	-	1	-	1	5
053 – психологія	1	1	1	-	1	-	1	5
Усього	3	9	3	-	4	1	10	30
Кандидата наук								
Психологічні науки	-	-	-	-	-	-	1	1
19.00.08 – спеціальна психологія	-	-	-	-	-	-	1	1
Усього	-	-	-	-	-	-	1	1

**Кількість дисертаційних тем, розглянутих
Міжвідомчою радою з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології у 2023 р.**

Спеціалізації	У галузях «01 Освіта / педагогіка», «23 Соціальна робота»				Спеціалізації				У галузі «05 Соціальні та поведінкові науки» (психологія)			
	на здобуття наукового ступеня доктора наук		на здобуття наукового ступеня доктора філософії		Спеціалізації		на здобуття наукового ступеня доктора наук		на здобуття наукового ступеня доктора філософії			
	усього	%	усього	%	усього	%	усього	%	усього	%	усього	%
011 Освітні, педагогічні науки	8	6,5	49	39,5	053 Психологія	5	4	23	18,5			
012 Дошкільна освіта	–	–	2	1,6								
013 Початкова освіта	–	–	–	–								
014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)	–	–	3	2,5								
015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)	3	2,4	29	23,4								
016 Спеціальна освіта	1	0,8	1	0,8								
231 Соціальна робота	–	–	–	–								
Усього:	12	9,7	84	67,8	Усього:	5	4	23	18,5			

Усього у 2023 р. розглянуто тем: 124, з-поміж яких у галузях «01 Освіта/педагогіка» та «23 Соціальна робота» – 96, у галузі «05 Соціальні та поведінкові науки» (психологія) – 28.

Кількісний і якісний склад наукових співробітників наукових установ НАПН України
(станом на 01.01.2024 р.)

Назва установи	Усього наукових працівників	із них										сумісники	за віковими категоріями							
		Докторів наук		кандидатів наук		без наукового ступеня		докторантів												
		усього		усього		усього		усього		до 35 років			35-50 років		50-60 років		60-70 років		понад 70 років	
		у т.ч. за основним місцем роботи	у т.ч. за основним місцем роботи	у т.ч. за основним місцем роботи	у т.ч. за основним місцем роботи	у т.ч. за основним місцем роботи	у т.ч. за основним місцем роботи	у т.ч. за основним місцем роботи	у т.ч. за основним місцем роботи	до 35 років	35-50 років		50-60 років	60-70 років	понад 70 років					
1	Інститут педагогіки	160	46	30	66	46	43	26	5	13	52	44	32	19						
2	Інститут психології ім. Г.С. Костюка	148	31	21	72	61	40	35	5	5	48	39	35	21						
3	Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. Миколи Ярмаченка	48	13	11	25	23	10	6	0	3	22	17	4	2						
4	Інститут проблем виховання	72	20	13	33	19	13	10	6	10	28	20	11	3						
5	Інститут соціальної та політичної психології	73	13	13	40	34	19	18	1	9	31	17	10	6						
6	Інститут пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна	48	21	18	15	14	2	2	10	4	18	18	6	4						
7	Інститут вищої освіти	35	16	13	15	14	3	2	1	5	13	12	3	4						

**Кількісний і якісний склад науково-педагогічних і педагогічних працівників
наукових установ НАПН України**

Назва установи	Усього науково-педагогічних і педагогічних працівників	з них						Усього сумісників	За віковими категоріями						
		докторів наук		кандидатів наук		без наукового ступеня			до 35 років	35-50 років	50-60 років	60-70 років	понад 70 років		
		усього	у т.ч. за основним місцем роботи	усього	у т.ч. за основним місцем роботи	усього	у т.ч. за основним місцем роботи								
														докто-рантів	
Науково-педагогічні працівники															
1	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	103	30	22	61	52	12	11	0	18	4	32	37	24	6
2	Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти	43	14	9	18	11	11	10	0	13	4	15	16	5	3
	Усього	146	44	31	79	63	23	21	0	31	8	47	53	29	9
Педагогічні працівники															
1	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	23	0	0	1	1	22	21	0	1	6	7	5	4	1
2	Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти	9	0	0	0	0	9	9	0	0	5	3	1	0	0
	Усього	32	0	0	1	1	31	30	0	1	11	10	6	4	1

Склад членів Національної академії педагогічних наук України за відділеннями

№ з/п	Назва відділення	Усього членів НАПН України	у тому числі		крім того			з них працюють у НАПН України за основним місцем роботи:		
			дійсних членів	членів-кореспондентів	іноземних членів	почесних академіків	дійсних членів	членів-кореспондентів	почесних академіків	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1	Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки	29	11	18	5	3	4	3	–	
2	Відділення психології та спеціальної педагогіки	30	14	16	6	7	7	7	–	
3	Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем	31	15	16	3	3	6	3	–	
4	Відділення професійної освіти і освіти дорослих	28	12	16	8	9	5	3	–	
5	Відділення вищої освіти	30	15	15	7	10	2	1	–	
Усього		148	67	81	29	32	24	17	–	

Організація та проведення науково-практичних масових заходів

Назви установ	Види масових заходів														Усього			
	з'їзди, конгреси		симпозіуми, форуми		конференції		наукові семінари		педагогічні читання		круглі столи		виставки			інші види заходів		
	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні		Усього	У тому числі міжнародні	
Масові заходи, включені до плану НАПН України																		
Інститут педагогіки	–	–	–	–	6	3	1	–	–	–	2	–	–	–	–	–	9	3
Інститут психології імені Г.С. Костюка	1	–	1	–	9	6	3	–	–	–	3	1	2	–	–	–	19	9
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	–	–	–	–	12	6	6	1	3	1	3	–	–	–	6	–	30	8
Інститут проблем виховання	–	–	–	–	7	1	11	–	3	2	4	–	3	–	–	–	28	6
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	3	3	3	–	3	–	9	–	–	–	4	–	–	1	–	–	23	3
Інститут соціальної та політичної психології	–	–	1	1	5	2	4	1	–	–	3	–	–	–	–	–	13	4
Інститут вищої освіти	–	–	–	–	2	2	–	–	–	–	1	–	–	2	–	–	5	2
Інститут цифровізації освіти	–	–	–	–	7	5	5	2	–	–	1	–	–	–	–	–	13	7

Назви установ	Види масових заходів														Усього		
	з'їзди, конгреси		симпозіуми, форуми		конференції		наукові семінари		педагогічні читання		крутлі столи		виставки			інші види заходів	
	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні		Усього	У тому числі міжнародні
Інститут професійної освіти	-	-	-	-	4	2	16	-	-	-	4	3	3	-	-	27	5
Інститут обдарованої дитини	-	-	-	-	3	1	3	-	-	-	3	-	-	2	-	11	1
ДВНЗ «УМО»	-	-	1	1	5	3	1	-	-	-	1	-	-	2	-	10	4
Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	-	-	-	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2
ДНІПБ України імені В.О. Сухомлинського	-	-	-	-	2	2	1	-	1	1	4	3	3	1	-	12	4
Усього	4	3	6	2	67	33	61	4	7	4	33	11	11	14	203	58	
Масові заходи, включені до плану Інституту (Центру) НАПН України																	
Інститут педагогіки	-	-	-	-	28	13	9	1	1	-	3	-	-	6*	-	47	14
Інститут психології імені Г.С. Костюка	-	-	5	1	27	27	101	6	-	-	2	1	-	285*	59	420	94
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	-	-	1	-	2	1	7	-	-	-	5	-	-	3	-	18	1
Інститут проблем виховання	-	-	3	-	14	3	32	2	2	1	10	-	-	-	-	61	6
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи	6	6	2	-	14	7	12	-	1	1	16	11	8	13	-	72	31

Назви установ	Види масових заходів														Усього		
	з'їзди, конгреси		симпозіуми, форуми		конференції		наукові семінари		педагогічні читання		крутлі столи		виставки			інші види заходів	
	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні		Усього	У тому числі міжнародні
Ярмаченка																	
Інститут соціальної та політичної психології	-		1	1	10	4	4	6	1	-	3	-	-	30	-		50
Інститут вищої освіти	-		-	-	4	3	-	-	-	4	-	-	-	4	2		12
Інститут цифровізації освіти	-		-	-	7	5	1	-	-	1	-	-	-	6	-		15
Інститут професійної освіти	-		-	-	4	2	7	-	-	-	-	-	-	3	-		14
Інститут обдарованої дитини	-		-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-		2
ДВНЗ «УМО»	-		-	-	8	-	4	1	-	-	-	-	-	2	-		14
Український НМЦ практичної психології і соціальної рооти	-		-	-	5	3	-	-	-	2	2	2	2	4	3		13
ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	-		-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-		5
Усього	6		12	2	125	68	183	11	4	2	46	14	10	357	64		743
																	175

**Основні показники Державної науково-педагогічної бібліотеки України
імені В.О. Сухомлинського з формування галузевого інформаційного ресурсу**

№	ЗМІСТ РОБОТИ	Виконано у 2023 р.
1.	Бібліотечний фонд, прим., із них:	585985
	•неперіодичні документи	432865
	•періодичні документи	153120
2.	Надходження документів у фонд, прим., із них:	4951
	•неперіодичні документи	1581
	–із них в електронній формі	117
	•періодичні документи	3370
	–із них в електронній формі	2915
3.	Вибуття з фонду, прим.	2428
4.	Обмінний фонд, прим.	3410
	•надходження	2236
	•вибуття	1704
5.	Науково-педагогічна електронна бібліотека, док.	9581
	– надходження до НПЕБ	3058
	– вибуття з НПЕБ	–
6.	Робота з науковим об’єктом «Документи педагогіко-психологічного та історико-культурного напрямку 19-20 століття (1850-1917 рр.)», що становить національне надбання	
	•оцифрування (електронні копії), арк.	4000
	•виготовлення документів страхового фонду документації (мікрофільмування), арк.	664
	•реставраційно-відновлювальні роботи, прим.	–
	•інвентарна перевірка, прим.	30504

**Основні показники Державної науково-педагогічної бібліотеки України
імені В.О. Сухомлинського щодо забезпечення доступу користувачів
до інформаційного ресурсу**

№	ЗМІСТ РОБОТИ	Виконано у 2023 р.
1.	Електронний каталог ДНПБ, запис	474654
2.	Поповнення електронного каталогу ДНПБ, запис, із них:	8578
	•База даних «Книги»	1625
	•База даних «Періодика»	4999
	•База даних «Рідкісні книги»	1113
	•База даних «Сухомлиністика»	100
	•База даних «Бібліотечна справа»	741
3.	Ведення традиційних каталогів і картотек, картка	2353
4.	Розкриття змісту галузевих збірників наукових праць, прим. /статей	114/4693

Структура видатків Державного бюджету за 2023 р. у розрізі наукових установ НАПН України

тис.грн

Найменування установи	Соціальні видатки			Комунальні видатки			Інші видатки			Всього видатки			Вилучені кошти до бюджету у 2023 р.	
	Затверджено кошторисом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	відхилення (+,-)	% викори- стання коштів	Затверджено кошторисом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	відхилення (+,-)	% викор- истання коштів	Затверджено кошторисом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	% викори- стання коштів			
КПКВ 6551020 «Наукова і організаційна діяльність президентії Національної академії педагогічних наук України»													2,8	
НАПН України	22131,1	22131,0	0,1	100,00	1076,9	1074,2	2,7	99,7	65,6	65,6	0,0	100,0	23273,6	23270,8
6551030 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері освіти, педагогіки і психології»														
Напрямок: «Фундаментальні наукові дослідження»														
Інститут педагогіки	7653,8	7653,8	0,0	100	336,0	336,0	0,0	100	71,1	71,1	0,0	100	8060,9	8060,9
Інститут психології імені Г.С.Костюка	16879,4	16879,4	0,0	100	248,7	248,7	0,0	100	69,6	69,6	0,0	100	17197,7	17197,7
Інститут спеціальної педагогіки психології імені Миколи Ярмаченка	6296,5	6296,5	0,0	100	122,8	122,8	0,0	100	94,9	94,9	0,0	100	6514,2	6514,2
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	6511,9	6511,9	0,0	100	204,5	204,5	0,0	100	93,8	93,8	0,0	100	6810,2	6810,2
Інститут проблем виховання	6138,7	6138,7	0,0	100	191,9	191,9	0,0	100	40,4	40,4	0,0	100	6371,0	6371,0
Інститут цифровізації освіти	4636,8	4636,8	0,0	100	148,5	148,5	0,0	100	138,0	138,0	0,0	100	4923,3	4923,3

	Соціальні видатки				Комунальні видатки				Інші видатки				Всього видатки		Вилучені кошти до бюджету у 2023 р.	
	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	відхилення (+,-)	% викори стання коштів	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	відхилення (+,-)	% викор истанн я коштів	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	відхилення (+,-)	% викори стання коштів	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки		
Найменування установи																
Інститут соціальної та політичної психології	10343,2	10343,2	0,0	100	203,1	203,1	0,0	100	171,5	171,5	0,0	100	10717,8	10717,8	0,0	
Інститут вищої освіти	10909,8	10909,8	0,0	100	177,0	177,0	0,0	100	265,4	265,4	0,0	100	11352,2	11352,2	0,0	
Інститут обдарованої дитини	1045,3	1045,3	0,0	100	6,0	6,0	0,0	100	83,3	83,3	0,0	100	1134,6	1134,6	0,0	
Інститут професійної освіти	4036,7	4036,7	0,0	100	103,1	103,1	0,0	100	62,3	62,3	0,0	100	4202,1	4202,1	0,0	
Разом за напрямом	74452,1	74452,1	0,0		1741,6	1741,6	0,0		1090,3	1090,3	0,0		77284,0	77284,0	0,0	
Напрямок: «Підготовка наукових кадрів»																
Інститут педагогіки	708,6	708,6	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	708,6	708,6	0,0	
Інститут психології імені Г.С. Костюка	470,8	470,8	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	470,8	470,8	0,0	
Інститут спеціальної педагогіки психології імені Миколи Ярмаченка	733,6	733,6	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	733,6	733,6	0,0	
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	945,4	945,4	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	945,4	945,4	0,0	
Інститут	827,4	827,4	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	51,7	51,7	0,0	0,0	879,1	879,1	0,0	

	Соціальні видатки				Комунальні видатки				Інші видатки				Всього видатки		Вилучені кошти до бюджету у 2023 р.
	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	відхилення (+,-)	% викори стання коштів	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використанн я коштів	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	відхилення (+,-)	% викори стання коштів	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	
Найменування установи цифровізації освіти	1179,7	1179,7	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	12,4	12,4	0,0	0,0	1192,1	1192,1	0,0
Інститут соціальної та політичної психології	529,1	529,1	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	529,1	529,1	0,0
Інститут проблем виховання	476,6	476,6	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	4,7	4,7	0,0	0,0	481,3	481,3	0,0
Інститут вищої освіти	974,8	974,8	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	16,5	16,5	0,0	0,0	991,3	991,3	0,0
Інститут професійної освіти	356,4	356,4	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	28,4	28,4	0,0	0,0	384,8	384,8	0,0
Інститут обдарованої дитини	7202,4	7202,4	0,0		0,0	0,0			113,7	113,7	0,0		7316,1	7316,1	0,0
Разом за напрямом	7202,4	7202,4	0,0		0,0	0,0			113,7	113,7	0,0		7316,1	7316,1	0,0
Напрямок: «Прикладні наукові дослідження»															
Інститут педагогіки	27665,2	27665,2	0,0	100	823,2	823,2	0,0	100	73,2	73,2	0,0	100	28561,6	28561,6	0,0
Інститут психології імені Г.С. Костюка	10418,6	10418,6	0,0	100	133,0	133,0	0,0	100	35,9	35,9	0,0	100	10587,5	10587,5	0,0
Інститут спеціальної педагогіки психології імені Миколи Ярмаченка	4899,7	4899,7	0,0	100	86,1	86,1	0,0	100	91,8	91,8	0,0	100	5077,6	5077,6	0,0

	Соціальні видатки				Комунальні видатки				Інші видатки				Всього видатки		Вилучені кошти до бюджету у 2023 р.
	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	відхилення (+,-)	% викори стання коштів	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	відхилення (+,-)	% викор истанн я коштів	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	відхилення (+,-)	% викори стання коштів	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	
Найменування установи															
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	4383,9	4383,9	0,0	100	122,8	122,8	0,0	100	29,5	29,5	0,0	100	4536,2	4536,2	0,0
Інститут проблем виховання	8243,8	8243,8	0,0	100	218,6	218,6	0,0	100	72,5	72,5	0,0	100	8534,9	8534,9	0,0
Інститут соціальної та політичної психології	5751,9	5751,9	0,0	100	118,4	118,4	0,0	100	82,3	82,3	0,0	100	5952,6	5952,6	0,0
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	3827,1	3827,1	0,0	100	53,3	53,3	0,0	100	25,0	25,0	0,0	100	3905,4	3905,4	0,0
Інститут обдарованої дитини	10340,4	10340,4	0,0	100	252,1	252,1	0,0	100	189,8	189,8	0,0	100	10782,3	10782,3	0,0
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	9225,9	9225,9	0,0	100	63,6	63,6	0,0	100	64,1	64,1	0,0	100	9353,6	9353,6	0,0
Інститут професійної освіти	8229,5	8229,5	0,0	100	175,3	175,3	0,0	100	121,2	121,2	0,0	100	8526,0	8526,0	0,0
Інститут цифровізації освіти	5341,3	5341,3	0,0	100	96,7	96,7	0,0	100	146,6	146,6	0,0	100	5584,6	5584,6	0,0
Разом за напрямом	98327,3	98327,3	0,0		2143,1	2143,1	0,0		931,9	931,9	0,0		101402,3	101402,3	0,0

Найменування установи	Соціальні видатки				Комунальні видатки				Інші видатки				Всього видатки		Вилучені кошти до бюджету у 2023 р.
	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	відхилення (+,-)	% викори стання коштів	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	відхилення (+,-)	% викори стання коштів	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	
Напрям: «Фінансова підтримка наукових об'єктів, що становлять національне надбання»															
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	45,0	45,0	0,0	100	45,0	45,0	0,0
Напрямок: «Забезпечення доступу до науково-технічної інформації та наукової літератури на всіх видах носіїв»															
Інститут цифровізації освіти	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	336,8	336,8	0,0	100	336,8	336,8	0,0
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	4677,4	4677,4	0,0	100	570,3	570,3	0,0	100	204,4	204,4	0,0	100	5452,1	5452,1	0,0
Разом за напрямом	4677,4	4677,4	0,0		570,3	570,3	0,0		541,2	541,2	0,0		5788,9	5788,9	0,0
Всього за КПКВКВ 6551030	184659,2	184659,2	0,0		4455,0	4455,0	0,0		2722,1	2722,1	0,0		191836,3	191836,3	0,0
КПКВ 6551060 «Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами вищої освіти»															
Напрямок: «Підвищення кваліфікації»															
ДЗВО "Університет менеджменту освіти"	20959,8	20959,8	0,0	100	1006,6	1006,6	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	21966,4	21966,4	0,0
Білоцерківський інститут неперервної освіти	8907,9	8907,9	0,0	100	154,9	154,9	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	9062,8	9062,8	0,0

	Соціальні видатки				Комунальні видатки				Інші видатки				Всього видатки		Вилучені кошти до бюджету у 2023 р.	
	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	відхилення (+,-)	% викори стання коштів	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	відхилення (+,-)	% викор истанн я коштів	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки	відхилення (+,-)	% викори стання коштів	Затверджено коштом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки		
Найменування установи																
Разом за напрямом	29867,7	29867,7	0,0		1161,5	1161,5	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0	31029,2	31029,2	0,0	
Напрямок: «Підготовка науково-педагогічних кадрів»																
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	369,2	369,2	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	369,2	369,2	0,0	
Разом за КПКВ 6551060	30236,9	30236,9	0,0	100	1161,5	1161,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	31398,4	31398,4	0,0	
Всього по НАПН України	237027,2	237027,1	0,1		6693,4	6690,7	2,7		2787,7	2787,7	0,0		246508,3	246505,5	2,8	

Джерела формування надходжень і використання коштів спеціального фонду у розрізі установ та організації НАПН України за 2023 р.

Найменування установи		Плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю		Плата за оренду майна бюджетних установ		Здійснення додаткової (господарської) діяльності		Надходження від реалізації встановленого порядку майна (крім нерухомого майна)		Затверджено коштом фондом за спеціальним ф.4-1 (із змінами)		Надходження коштів за 2023 р.		Касові видатки за 2023 р.					Проведено касових видатків									
		Затверджено коштом фондом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено коштом фондом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено коштом фондом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено коштом фондом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено коштом фондом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено коштом фондом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено коштом фондом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено коштом фондом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено коштом фондом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено коштом фондом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено коштом фондом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено коштом фондом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено коштом фондом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено коштом фондом за 2023 р. (із змінами)
НАПН України	0	0	0	0	500,2	198,4	498,9	639,1	613,1	577,0	0,3	0,0	1139,3	811,8	1075,9	114,1	531,9	0,0	0,0	0,0	429,9	Заробітна плата та нараховування на неї	Господарські видатки на утримання установ	Видатки на відрядження	Капітальні видатки	Комунальні видатки		
6551030 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері освіти, педагогіки і психології»																												
Інститут педагогіки	480,3	653,9	474,7	108,4	108,4	127,5	108,4	1132,1	534,4	673,2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1720,8	1315,8	1256,3	547,2	114,0	0	0	595,1
Інститут психології імені Г.С. Костюка	1277,3	1289,5	1277,0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,2	0,7	1,2	1278,5	1290,2	1278,2	1191,0	61,2	0,0	0,0	26,0	0	0,0	0,0	0,0	26,0	
Інститут проблем виховання	642,5	595,2	620,5	0	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	642,5	595,2	620,5	521,4	51,9	0,0	0,0	47,2	0	0,0	0,0	47,2		

Найменування установи	Плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю				Плата за оренду майна бюджетних установ			Здійснення додаткової (господарської) діяльності			Надходження від реалізації встановленого порядку майна (крім нерухомого майна)		Затверджено кошторисом за спеціальним фондом за 2023 р. ф.4-1 (із змінами)	Надходження коштів за 2023 р.	Касові видатки за 2023 р.	Проведено касових видатків				
	Затверджено кошторисом за спеціальним фондом за 2023 р. (із змінами)	Надходження коштів за 2023 р.	Касові видатки за 2023 р.	Інша діяльність	Затверджено кошторисом за спеціальним фондом за 2023 р. (із змінами)	Надходження коштів за 2023 р.	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено кошторисом за спеціальним фондом за 2023 р. (із змінами)	Надходження коштів за 2023 р.	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено кошторисом за спеціальним фондом за 2023 р. (із змінами)	Надходження коштів за 2023 р.				Заробітна плата та нарахування на неї	Господарські видатки на утримання установ	Видатки на відраження	Капітальні видатки	Комунальні видатки
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	Затверджено кошторисом за спеціальним фондом за 2023 р. (із змінами)	735,5	686,2	523,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,4			
	Надходження коштів за 2023 р.																			
	Касові видатки за 2023 р.																			
	Затверджено кошторисом за спеціальним фондом за 2023 р. (із змінами)	270,0	220,4	156,9	25	18,1	25	356,1	249,3	222,8	0	0	0	0	0	0	0	12,5		
Інститут вищої освіти	Затверджено кошторисом за спеціальним фондом за 2023 р. (із змінами)	145,9	125,6	106,6	0,0	0,0	0,0	163,0	67,5	21,2	0	0	0	0	0	0	0	6,9		
	Надходження коштів за 2023 р.																			
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаценка	Затверджено кошторисом за спеціальним фондом за 2023 р. (із змінами)	782,8	778,3	741,5	180,7	79,3	76,1	194,0	130,2	135,4	0	0	0	0	0	0	0	15,4		
	Надходження коштів за 2023 р.																			
Інститут соціальної та політичної психології	Затверджено кошторисом за спеціальним фондом за 2023 р. (із змінами)	213,2	230,7	178,5	346,5	495,0	346,5	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	26,3		
	Надходження коштів за 2023 р.																			
Інститут професійної освіти	Затверджено кошторисом за спеціальним фондом за 2023 р. (із змінами)	553,0	540,8	538,8	217,7	222,7	217,7	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	76,7		
	Надходження коштів за 2023 р.																			
Ітого																				

Найменування установи	Плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю				Здійснення додаткової (господарської) діяльності				Надійшло від реалізації встановленого порядку майна (крім нерухомого майна)				Проведено касових видатків					
	Підготовка фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів, підвищення кваліфікації		Інша діяльність		Плата за оренду майна бюджетних установ		Здійснення додаткової (господарської) діяльності		Надійшло від реалізації встановленого порядку майна (крім нерухомого майна)		Касові видатки за 2023 р.				у тому числі за видами видатків:			
	Затверджено коштом за спеціальним фондом за 2023 р. (із змінами)	Надходження коштів за 2023 р.	Затверджено коштом за спеціальним фондом за 2023 р. (із змінами)	Надходження коштів за 2023 р.	Затверджено коштом за спеціальним фондом за 2023 р. (із змінами)	Надходження коштів за 2023 р.	Затверджено коштом за спеціальним фондом за 2023 р. (із змінами)	Надходження коштів за 2023 р.	Затверджено коштом за спеціальним фондом за 2023 р. (із змінами)	Надходження коштів за 2023 р.	Затверджено коштом за спеціальним фондом за 2023 р. (із змінами)	Касові видатки за 2023 р.	Заробітна плата та нарахування на неї	Господарські видатки на утримання установ	Видатки на відраження	Капітальні видатки	Комунальні видатки	
Інститут обдарованої дитини	174,3	104,8	103,5	133,9	22,5	33,2	303,1	166	52,9	0	0	0	0	0	0	0	1,0	
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	0	0	0	7,5	6,7	6,7	0,0	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0	0	0	
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	0,0	0,0	0,0	15,5	11,6	12,4	103,2	67,8	51,9	0	0	1,0	1,0	1,0	0,0	2,0	13,8	
Всього за КПКВ 6551030	5 274,8	5 225,4	4 721,6	1 035,2	983,4	826,0	2 251,51	215,21	157,4	34,4	16,3	2,4	1,8	2,4	0,0	193,6	827,3	

Найменування установи	Плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю				Плата за оренду майна бюджетних установ				Здійснення додаткової (господарської) діяльності				Надходження від реалізації встановленого порядку майна (крім нерухомого майна)				Затверджено кошторисом за спеціальним фондом за 2023 р. ф.4-1 (із змінами)	Надходження коштів за 2023 р.	Касові видатки за 2023 р.	Проведено касових видатків				
	Підготовка фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів, підвищення кваліфікації		Інша діяльність		Затверджено кошторисом за спеціальним фондом за 2023 р. (із надходження коштів за 2023 р.		Касові видатки за 2023 р.		Затверджено кошторисом за спеціальним фондом за 2023 р. (із надходження коштів за 2023 р.		Касові видатки за 2023 р.		Затверджено кошторисом за спеціальним фондом за 2023 р.		Заробітна плата та нарахування на неї	Господарські видатки на утримання установ				Видатки на відраження	Капітальні видатки	Комунальні видатки		
	Затверджено кошторисом за спеціальним фондом за 2023 р. (із надходження коштів за 2023 р.	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено кошторисом за спеціальним фондом за 2023 р. (із надходження коштів за 2023 р.	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено кошторисом за спеціальним фондом за 2023 р. (із надходження коштів за 2023 р.	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено кошторисом за спеціальним фондом за 2023 р. (із надходження коштів за 2023 р.	Касові видатки за 2023 р.																
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	20442,4	20637,8	15494,6	0,0	0	196,5	197,3	188,0	3400,8	2909,5	2947,4	0	0	0	24039,7	23744,6	18630,0	15451,6	1018,8	2,6	0,0	2157,0		
Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти	2772,9	5267,8	2373,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2772,9	5267,8	2373,3	1969,3	176,6	59,9	0,0	167,5		
Разом за КПКВ 6551060	23215,3	25905,6	17867,9	0,0	0,0	196,5	197,3	188,0	3400,8	2909,5	2947,4	0,0	0,0	0,0	26812,6	29012,4	21003,3	17420,9	1195,4	62,5	0,0	2324,5		
Всього за ф. 4-1	28490,1	31131,0	22589,5	1035,2	983,4	2948,2	21610,9	1844,3	4074,3	3538,9	3558,5	2,4	2,1	2,4	30550,2	27266,3	28820,7	22402,1	2580,8	62,5	193,6	3581,7		

Найменування установи	Інші власні надходження та касові видатки за видами видатків												Разом спеціальний фонд у 2023 р.															
	Видатки на виплату стипендій Кабінету Міністрів України для молодих вчених			Натуральна форма			Грошова форма			Копії на виконання наукових досліджень за рахунок грантової підтримки з докладами з Національним фондом досліджень			Реалізація грантових угод з міжнародним та іноземним філансуваням			Затверджено коштомом за 2023 р.			Надходження коштів за 2023 р.			з т.ч. Нарахована курсова на кошти на валютному рахунку			Касові видатки за 2023 р.			
	Затверджено коштомом за 2023 р.	Надходження коштів за 2023 р.	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено коштомом за 2023 р.	Надходження за 2023 р.	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено коштомом за 2023 р.	Надходження за 2023 р.	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено коштомом за 2023 р.	Надходження за 2023 р.	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено коштомом за 2023 р.	Надходження коштів за 2023 р.	з т.ч. Нарахована курсова на кошти на валютному рахунку	Касові видатки за 2023 р.	Затверджено коштомом за спеціальним фондом за 2023 р.	Надходження коштів за спеціальним фондом за 2023 р. (4-1,4-2)	із них нарахована курсова ррнція на валютному рахунку	Касові видатки всього (ф. 4-1,4-2), із них:	заробітна плата з нарахуваннями	І осередкові видатки на утримання установ	Видатки на відряження	Комунальні послуги	Капітальні видатки	Біологічний фонд	Стипендія КМУ молодим вченим	
Біологічний інститут перетварної професійної освіти	128,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2782,3	5277,2	0,0	2382,7	1969,3	176,6	59,9	167,5	0,0	9,4	0,0	0,0
Разом за КПКВ 6551060	128,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2682,0	2902,8	0,0	2101,2	17420,9	1195,4	62,5	2324,5	0,0	9,4	0,0	0,0
Всього за ф. 4-2	128,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4679,9	4667,5	72,3	3901,5	29694,6	3291,2	1156,9	3584,3	97,6	181,1	0,0	128,8

ДОДАТОК 2. ПЕРЕЛІК ТЕМ ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ, ЗАХИЩЕНИХ В УСТАНОВАХ НАПН УКРАЇНИ у 2023 р.

На здобуття наукового ступеня доктора наук
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

1. Абільтарова Е.Н. Теоретичні і методичні основи формування культури безпеки професійної діяльності у майбутніх інженерів з охорони праці / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. конс. – д-р пед. наук, проф. В.О. Радкевич.

2. Курок Р.О. Теоретичні і методичні основи розвитку правової компетентності педагогічних працівників економічних коледжів / Інститут професійної освіти НАПН України; без наук. конс.

3. Юник І.Д. Теоретико-методологічні засади формування бренду науково-педагогічного працівника закладу вищої освіти / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. конс. – д-р пед. наук, проф. А.М. Козир.

13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті

4. Мар'єнко М.В. Проектування хмаро орієнтованої методичної системи підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів для роботи в науковому ліцеї / Інститут цифровізації освіти НАПН України; наук. конс. – д-р пед. наук, ст. наук. сп. М.П. Шишкіна.

5. Олексюк В.П. Теоретико-методичні основи проектування, адміністрування та використання хмаро орієнтованого середовища навчання майбутніх учителів інформатики / Інститут цифровізації освіти НАПН України; без наук. конс.

6. Романишин Ю.Л. Теоретичні і методичні засади проектування веб-базованого освітнього середовища університету: монографія / Інститут цифровізації освіти НАПН України; без наук. конс.

19.00.11 – політична психологія

7. Петровська І.Р. «Психологія становлення громадянської ідентичності особистості» / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; без наук. конс.

На здобуття наукового ступеня доктора філософії

011 – освітні, педагогічні науки

8. Акатріні В.М. Просвітницько-педагогічна діяльність родини Мандичевських у розвитку освіти Буковини / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – д-р пед. наук, проф. М.П. Вовк.

9. Борсук Д.В. Управління маркетинговими комунікаціями закладу загальної середньої освіти / Державний заклад вищої освіти «Університет

менеджменту освіти» НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, доц. Т.А. Махиня.

10. Віролайнен О.В. Управління закладом загальної середньої освіти в умовах змішаного навчання / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України; наук. кер. – д-р. філософії, доц. М.О. Кириченко.

11. Горішня О.М. Управління змінами в освітньому процесі закладу загальної середньої освіти / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України; наук. кер. – д-р. пед. наук, проф. О.С. Боднар.

12. Давидова Н.А. Управління розвитком медіакультури керівників закладів загальної середньої освіти в системі методичної роботи / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук. Л.О. Лузан.

13. Демків А.М. Професійний розвиток викладачів навчально-методичних центрів цивільного захисту в процесі підвищення кваліфікації / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – д-р. пед. наук, проф. Л.М. Петренко.

14. Довга М.І. Розвиток компонентів креативності підлітків в умовах дистанційного навчання в системі МАН України / Інститут обдарованої дитини НАПН України. наук. кер. – д-р. філос. наук, М.С. Гальченко.

15. Заєць Н.Ю. Формування готовності до професійної мобільності майбутніх керівників закладів загальної середньої освіти в умовах магістратури / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України; наук. кер. – д-р. пед. наук, проф. Г.М. Тимошко.

16. Кравченко Т.В. Формування громадянської ідентичності студентів закладів вищої освіти Великої Британії / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – док. пед. наук, проф. С.В. Федоренко.

17. Ликтей Л.М. Розвиток методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін у педагогічних коледжах / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – док. пед. наук, проф. Л.Ю. Султанова.

18. Масол В.В. Виховання рішучості старшокласників у процесі занять фізичною культурою / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, проф. М.В. Тимчик.

19. Семініхіна Н.М. Професійна підготовка магістрів освіти в університетах Австралії / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – д-р. пед. наук, проф. Н.М. Авшенюк.

20. Сухомлин О.А. Дидактичні засади формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей / Інститут педагогіки НАПН України; наук. кер. – д-р. пед. наук, проф. О.В. Малихін.

21. Сухомлинська Л.В. Формування у дітей ціннісного ставлення до тварин освітньо-виховними та художньо-образними засобами (кінець ХІХ

початок ХХІ ст.) / Інститут педагогіки НАПН України; наук. кер. – д-р. пед. наук, проф. О.М. Топузов.

22. Уклеїна Л.А. Управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у закладах професійно-технічної освіти / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України; наук. кер. – д-р. пед. наук, проф. Л.М. Сергеева.

23. Ходацька О.М. Розвиток професіоналізму вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – д-р. пед. наук, проф. М.П. Вовк.

24. Цицюра К.В. Професійна підготовка майбутніх бакалаврів з бізнес-економіки в університетах Китайської Народної Республіки / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України; наук. кер. – д-р. пед. наук, проф. Л.М. Сергеева.

25. Шабала Ю.А. Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України; наук. кер. – д-р. пед. наук, проф. Т.М. Сорочан.

26. Шингоф І.Л. Формування культури професійного саморозвитку вчителів філологічних спеціальностей у післядипломній педагогічній освіті / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – д-р. пед. наук, проф. О.Г. Кучерявий.

27. Шульгіна О.В. Розвиток правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, доц. О.В. Дубініна.

016 – спеціальна освіта

28. Клочкова Ю.В. Індивідуалізація освітнього процесу здобувачів вищої освіти з особливими потребами / Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, ст. наук. сп. Е.А. Данілавічюте.

29. Король А.В. Формування дистанційно-інтерактивного середовища підтримки батьків дошкільників з особливими мовленнєвими потребами / Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, ст. наук. сп. Е.А. Данілавічюте.

30. Михновецька І.В. Формування взаємовідносин старших дошкільників з синдромом Дауна / Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; наук. кер. – д-р. психол. наук, проф. В.В. Кобильченко.

31. Мойсеєнко І.М. Формування сенсомоторних компетенцій дітей старшого дошкільного віку з розладами аутичного спектра / Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, ст. наук. сп. А.В. Лапін.

32. Наконечна Л.М. Становлення та розвиток інклюзивної освіти в Канаді та Україні: порівняльний аспект / Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; наук. кер. – д-р. пед. наук, проф. А.А. Колупасва.

053 – психологія

33. Бужинецька К.Б. Формування навчальної мотивації у старших дошкільників з порушеннями когнітивного розвитку / Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; наук. кер. – д-р. психол. наук, проф. Л.І. Прохоренко.

34. Діброва В.А. «Стратегії конструювання особистісного майбутнього внутрішньо переміщеними особами» / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – д-р. психол. наук, проф. Т.М. Титатренко.

35. Колобова І.Б. Психологічні особливості наративного конструювання особистісного досвіду розлученими жінками / Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – д-р. психол. наук, проф. С.Ю. Рудницька.

36. Московець Л.П. Психологічні особливості самореалізації педагогічних працівників літнього віку в умовах зміни діяльності / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – д-р. психол. наук, проф. О.Г. Коваленко.

37. Гарнавська О.В. Особливості психологічної допомоги підліткам з вегетативними дисфункціями / Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – д-р. психол. наук, проф. С.Д. Максименко.

На здобуття наукового ступеня кандидата наук

19.00.08 – спеціальна психологія

38. Реброва О.О. Психологічний супровід батьків дітей раннього віку з особливими освітніми потребами / Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; наук. кер. – д-р. психол. наук, доц. А.Л. Душка.

З М І С Т

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ У 2023 р.	3
II. ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	47
III. РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	90
III.1. Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки	90
III.2. Відділення психології та спеціальної педагогіки	121
III.3. Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем	139
III.4. Відділення професійної освіти і освіти дорослих	147
III.5. Відділення вищої освіти	160
IV. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ	181
V. УПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	193
VI. ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ	212
VII.1. Випуск і розповсюдження друкованих та випуск електронних видань	212
VII.2. Наукові друковані та електронні періодичні видання	214
VII. НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ	222
VIII.1. Загальні збори НАПН України, робота Президії	222
VIII.2. Науково-організаційна діяльність відділень	225
VIII.2.1. Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки	225
VIII.2.2. Відділення психології та спеціальної педагогіки	236
VIII.2.3. Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем	245
VIII.2.4. Відділення професійної освіти і освіти дорослих	249
VIII.2.5. Відділення вищої освіти	255
VIII. СПІВПРАЦЯ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ І НАУКОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ	268
VIII.1. Виконання Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2021-2023 роки	268
VIII.2. Виконання Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України на 2023-2025 роки	286
VIII.3. Виконання Програми спільної діяльності НАМН України та НАПН України на 2023-2025 роки	293
IX. ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ	298
IX.1. Підготовка здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти та наукового ступеня доктора наук	298
IX.2. Підготовка здобувачів на першому (бакалаврському) і другому (магістерському) рівнях вищої освіти	301
IX.3. Підвищення кваліфікації для осіб з вищою освітою	302

IX.4. Робота спеціалізованих вчених рад	304
IX.5. Діяльність Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології	305
X. МІЖНАРОДНЕ НАУКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	312
XI. РОЗВИТОК КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ	349
XI.1. Робота з науковими, науково-педагогічними і керівними кадрами НАПН України	349
XI.2. Діяльність Ради молодих вчених НАПН України	351
XII. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ МАСОВІ ЗАХОДИ ТА ВИСТАВКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ	368
XII.1. Проведення міжнародних і всеукраїнських конференцій, читань, семінарів, круглих столів	368
XII.2. Участь у міжнародних і всеукраїнських виставкових заходах	385
XIII. НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЗВ'ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ	388
XIII.1. Публікації науково-інформаційного, науково-популярного й публіцистичного характеру, виступи в друкованих та аудіовізуальних ЗМІ	388
XIII.2. Зв'язки з громадськістю	402
XIII.3. Цифровізація наукової діяльності НАПН України	409
XIV. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ	418
XV. СПИСОК ОСНОВНИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ	422
XV.1. Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки	422
XV.2. Відділення психології та спеціальної педагогіки	447
XV.3. Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем	461
XV.4. Відділення професійної освіти і освіти дорослих	480
XV.5. Відділення вищої освіти	501
ДОДАТКИ	511
ДОДАТОК 1. ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ НАПН УКРАЇНИ (у таблицях)	511
ДОДАТОК 2. ПЕРЕЛІК ТЕМ ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ, ЗАХИЩЕНИХ В УСТАНОВАХ НАПН УКРАЇНИ У 2023 р.	600
ЗМІСТ	604

З В І Т
про діяльність Національної академії
педагогічних наук України
у 2023 році

За загальною редакцією **В.Г. Кременя**

Підготовка звіту:

*В.І. Луговий, О.М. Топузов, С.О. Сисоєва, І.О. Титаренко,
В.Г. Панок, Т.І. Куліш, О.І. Ляшенко, Ю.І. Мальований,
Н.Г. Ничкало, В.П. Гордієнко, П.Ю. Саух, М.В. Набок,
Л.Д. Березівська, І.Ю. Регейло, О.П. Вашуленко, І.М. Гудим,
О.М. Шпарик, Л.М. Смола, О.А. Шагаєва, Л.П. Булах, С.М. Кравченко,
С.В. Алексєєва, О.В. Мушка, П.П. Доценко, О.В. Вишняк, Л.І. Ткаченко,
С.О. Дмитренко, В.М. Грищан, В.І. Довбищенко*

Національна академія педагогічних наук України

вул. Січових Стрільців, 52-А, м. Київ, 04053, Україна

Телефон/факс: (44) 226-31-80, (44) 489-08-60

E-mail: info@naps.gov.ua

Вебсайт: <https://naps.gov.ua/>

Видавництво «Педагогічна думка»
04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-а, корп. 2;
тел./факс: (044) 481-38-85

book-xl@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовників
розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 3563 від 28.08. 2009 р

